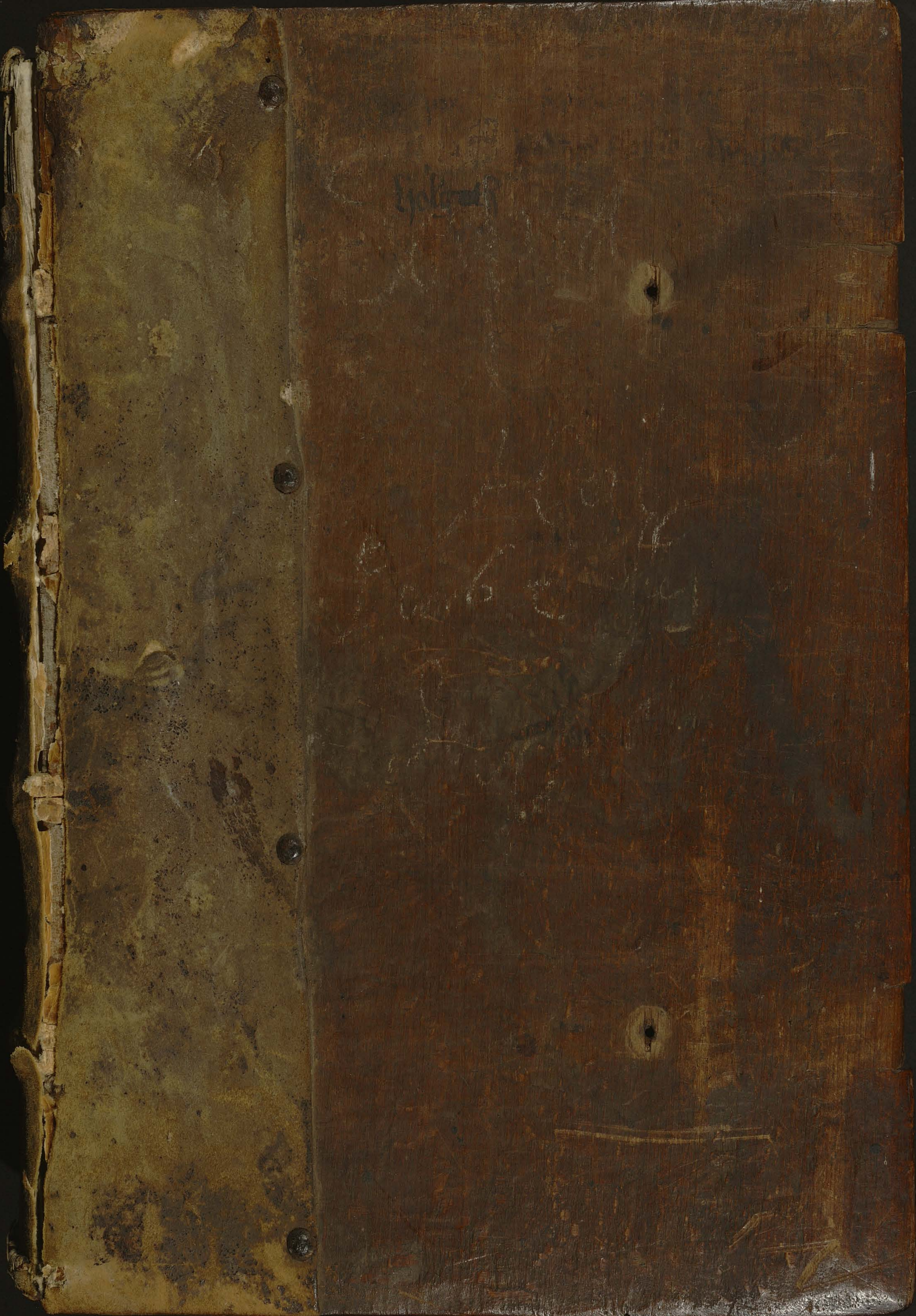

In isto libro habentur Holkot super librum sapientie [illegible]
cum registro super omnibus que dicta [illegible] in principio libri posito [illegible]

Holcot super librū sapientie.

8885

Uxor mala quid fecit [illegible] cum cesta? vide sermone B 39

vitas est triplex operationis sermonis intentionis | A 35

adhuc triplex vitas doctrine iusticie vite | A 34

vitas est eligenda [illegible] | A 38

vitate qui predicat quod homines sunt se adeunt | A 39

an liceat verba [illegible] portare et tacere collum | ff 12

vita prius sit tacta in contemplationibus dei, generationibus utilitate, afflictionibus acbitate, [illegible] ambiguitatem | B 10

extraper vindicta legis in scriptura | G 12

~~propria ger anticus fecerit | G 13~~

veste [illegible] debet induere quelibet persona contra | I 29

vitam spiritualem anime duo faciunt virtus et scientia | I 14

vi creata quo adtrahit informet | B 1

virtutes sunt quadruplices | B 35

ad vita bona duo sunt necessaria | C 7

alii vendunt per propriis, alii filii vite, alii [illegible] ibi multa bona de illis sunt | C 39

Christus signabatur per prophetem Cum | G 3

Christus fuit speculum plenum omnium quemque | B 20

Christus legitur miracula fecisse propter tria | G 2

dei di
malo
cusat
Et ū
mali i
iniusta
et iniust
re ind
iniusti
facit
plature
cū dn
hoc est
omis
corp
hoc di
iniusti
Et isti
cū dr
bus
q̄ sunt
ipsa q
debito
et cum
timet
satores
dub in
tiae &
iniustie
q hoc
res et
cauit
iniustos 3
ipos
indiscipli
legem in

Quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis neque custodistis legem iustitie neque secundum voluntatem dei ambulastis etc. Postquam supra declaravit malorum iudicum futuram penam hic accusat et probat future pene causam. Et circa hoc sic procedit: primo ostendit quod mali iudices et prelati et domini sunt tamen iustitie debitores; 2o ostendit in quibus sunt iustitie transgressores et quod ibi non recte iudicastis. Primum declarat sic: omnis minister obligatur ad ministerium pro quo facit pactum cum domino suo; sed omnis prelatus iudex et superior facit pactum cum domino suo scilicet deo ut sit minister regni, hoc est gubernationis ecclesie sub deo; ergo omnis talis obligatur ad hoc ministerium. 1 cor 12: divisiones ministrationum sunt; hoc diversas personas in ecclesia ad diversa ministeria obligantur; idem autem dominus. Et istam eius obligationem insinuat cum dicit: cum tamen essetis ministri regni illius. Ex quo manifeste concluditur quod sunt iustitie debitores. Omnis et rex et ceteri quorum est sub eo est iustitie debitor et omnes sunt ministri regni dei et ecclesie. 1a cor. vjo: sic nos existimet homo ut ministros christi et dispensatores ministeriorum dei. Et sic patet quod omnes ministri regni sunt debitores iustitie et per consequens mali iudices sunt iustitie debitores, quod est propositum.

2o ostendit quod sunt iustitie transgressores, et hoc per tria: scilicet quia male iudicaverunt reos; 2o quia iniuste spoliaverunt insontes; 3o quia male regulaverunt se ipsos. Quantum ad primum dicit sic: non recte iudicastis; quantum ad secundum: neque custodistis legem iustitie; quantum ad 3m: neque secundum voluntatem dei ambulastis. Dicit ergo primo sic: non recte iudicastis, quod contingit quattuor modis sicut docet beatus gregorius et habetur in causa xi q. iij: quattuor modis humanum iudicium pervertitur, cupiditate, odio, amore, timore. [illegible] Hec est sententia et ista sunt verba in quibus quattuor modis iudicium pervertitur: Timore dum metu potestatis [illegible] veritatem loqui pertimescimus; cupiditate dum premio animum alicuius corrumpimus; Odio dum contra quemlibet adversarium molimur; amore dum amico vel propinquo contendimus prestare. Sic gregorius. Iudicant enim non recte quidam propter personarum acceptionem, quidam propter pravam intentionem, quidam propter debiti ordinis obmissionem. Contra quos dicitur deut.: ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cuiusquam personam, quia dei iudicium est. [illegible] lege ista omnes iudices attendant quia dei iudicium faciunt. Unde illud facere deberent quod deus vellet facere si ibi esset. Alii non recte iudicant propter pravam intentionem; intendunt enim quidem remunerationem temporalem vel in fama vel pecunia; [illegible] quos loquitur gregorius et habetur in [illegible]: qui recte iudicat et premium remunerationis expectat, fraudem in deum perpetrat, quia iustitiam quam gratis impertiri debuit acceptione pecunie vendidit. [illegible] male [illegible] qui [illegible] temporali lucro iuste iudicat; tales quippe ad veritatem non iustitie defensio sed amor premii provocat, quibus si spes nummi subtrahitur confestim a iustitie defensione discedunt. Hic gregorius. Si ita est quod iudex propter nummum iustitiam faciens dampnatur, quid fiet de illo iudice qui propter nummum iniuste iudicat? 3o sunt quidam qui non recte

Capitulum

iudicat per ordinis debiti permissionem / Debemus enim quociens sumus in superiori gradu positi primo iudicare nosmetipsos et postea alios considerantes nos esse homines et non deos etc. [illegible] Si nosmetipsos iudicaremus non utique iudicaremur / non est [illegible] debet alios iudicare / Ubi et hinc declarat Ambrosius super psalmum Beati immaculati sermone 3 q. [illegible] Iudicet / Iudicet inquit ille / de alieno errore / qui non habet quod in se ipso condempnet / Iudicet ille / qui non agit eadem / que in alio putaverit punienda / ne tu de alio iudicans / in te feras sentenciam / Iudicet ille qui ad pronunciandum nullo odio / nulla offensione / nulla levitate ducatur / et post pauca / Bonus iudex nichil ex arbitrio suo facit / et ex domestice voluntatis proposito / sed iuxta leges et iura pronunciat / Scriptis iuris statutis non obtemperat / non indulget proprie voluntati / nichil paratum et premeditatum de domo profert / sed sicut audit ita iudicat et sicut se habet ita diffinit. Hec ille. etc.

Neque custodiunt legem iusticie / Ubi ostendit eos fuisse iusticie transgressores / quia iniuste spoliaverunt iustos / Iudex qui male iudicat / sicut iniuste spoliat / sic iustum a bonis suis spoliat / et sicut dicunt doctores communiter qui iudex tulit iniquam sentenciam ex certa malicia / sive ex iuris ignorancia / tenetur ad restitucionem et ad totum interesse parti lese / nisi possit inducere illum pro quo iudicavit iniuste ad satisfaciendum parti lese / et istud intellige de iudice ordinario vel delegato vel sponte se ingerente vel acceptante contra delegacionem suam / Si vero aliquis iuris ignarus foret compulsus ad iudicandum et peteret consilium a iurisperitis et apponeret

diligenciam quam posset ad bene iudicandum / et talis licet ferret iniquam sentenciam non tenetur ad restitucionem / sed si fuit negligens in petendo consilium a iurisperitis cum eos posset habuisse tenetur.

Aliud est quod nondum ita sicut dicit extra. de sen. et re iudi. Et in novella Innocencii. Cum eterni. Si iudex ecclesiasticus ordinarius vel delegatus / et consequenter in gravamen partis alterius in iudicio quicquam fecit per graciam vel per sordes ab execucione officii per annum noverit se suspensum ad estimacionem litis parti quam lesit nichilominus condempnandus et si durante suspensione ingerit se divinis irregularitatem et cetera incurrit / Nec solus papa dispensat. Hec ille / et ideo illi qui cum iudicibus tractant vel consulendo / vel supplicando / vel informando bene sibi cavere debent / ne sit causa que iudex a veritate declinet / vel per eorum consilium / vel preces / vel suggestiones / quia alias contrariis peccant et ad restitucionem parti faciendam tenentur

Et ideo quid sit a iudicibus vitandum docet Ambrosius de officiis libro 2 pertractans a maioribus accipimus morem vitandi iudicium. Si enim morem tenemus quem salva fide facere posset / ita si omnia facienda sit que amici volunt non amicicie tales sed coniuraciones putande sunt. Ad hoc autem quod iudex legem iusticie custodiat / observet ista tria / scilicet ex iusta causa discussionem / facilitate credulitatis exclusa / deliberatam sine [illegible] accusacionem / de primo et 2º Job 29. Causam quam nesciebam diligentissime investigabam / super quo dicit Gregorius 19 moralium capitulo 16. Ancxiora enim tarde credenda sunt cum audiuntur et ei quis puniendi cum variis cognoscuntur / sententialitas enim

Iudex observet quod iusticie legem custodiat tria observare

Iudicare se et alios

Iudex qui tenetur ad restitucionem parti lese et quando non

iudex multa [illegible] cause vel [illegible]

[illegible] credulitatis [illegible]

[illegible]

credulitas peruersum facit esse iudicium /
sicut de putifare principe militum
pharaonis patuit Gen 39 / Secundo nimis
credulus verbis meretricis innocentem
yoseph carceri mancipavit / De secundo scilicet cavendo
discuciendi in iudice / exemplum habemus de do-
mino nostro / qui ait sicut novit ut deus /
gen 18. clamor inquit sodomorum
et gomorreorum multiplicatus est et peccatum
eorum aggravatum est nimis / descendam
et videbo utrum clamorem meum qui venit
ad me opere compleverint an non ita ut
sciam / Quod exponens magister in historiis
scolasticis dicit sic / hoc exemplo reliquit no-
bis. q. d. mala hominum non cito credatis
quam probetis / unde est quod iudex cum ei sibi
soli notum punire non potest h. c. / Exemplo
habemus iterum exemplum ad idem / Joh. viij. /
Christus diligenter discussit causam
mulieris / quam scribe et pharisei de adul-
terio accusabant / Primo enim inclinans
se deorsum digito scribebat / et rur-
sus erigens se dixit eis / Qui sine peccato
est vestrum etc. / Et iterum scribebat in terra /
Ecce quam morosus fuit antequam sententiare
voluit / et quam diligenter causam mulieris
discussit. / Quid autem scribebat / expositores
circa hoc expressum non habemus / Dicunt
quidam illud quod scripsit / quod eis videtur
Christus nisi sine peccato est vestrum etc. / Glossa dicit quod scri-
bebat peccata eorum / ut quilibet legeret sua
dicit Ambrosius. Et est ibi in glossa interlineari
quod non scripsit nisi competenter / terra te-
rra absorbebat viros abdicatos mor-
tis / Jeronimus in quadam epistola ad hyrenem vi-
delicet quod scripsit sit terra terra accusat
In hiis quoque exemplis Christi / patet doctrina
omnium bonorum prelatorum / sine quibus iudicium
iustum esse non potest / Adhuc enim quod iudi-
cium sit actus iustitie contra corrigitur primo.

quod procedat ex inclinatione iusticie / 2o
quod procedat ex auctoritate iure / 3o quod fiat
ex recta ratione prudentie / quarum si fit contra ratione
iustitie / dicitur iudicium perversum vel iniustum /
si sine auctoritate potestatis iure / dicetur iudicium v-
surpatum / Si sine ratione prudentie et
cause examinatione / dicetur iudicium
temerarium. 3o accusat scilicet malos
iudices / de hoc quod non male regulantur
secundum ipsos / Unde dicitur neque secundum voluntatem
dei ambulastis Ro. 12. Nolite conforma-
ri huic seculo / sed reformamini in novitate
sensus vestri ut probetis que sit volun-
tas dei bona et bene placens et perfecta / non
enim debent iudices conformari secundum hui-
us seculo / sed stare solide in iudicio / ut sint sic
in seipsis / qui habent alios ex officiis
sanctificare / i. thess. 4. hec est voluntas
dei sanctificatio vestra / ut abstineatis vos
a fornicatione ut sciat unusquisque vestrum
vas suum possidere in sanctificatione et honore non
in passione desiderii sicut gentes que
ignorant deum / Unde de imperatore theo-
dosio et beato ambrosio notabilis est
historia / quam ponit. 9. libro historie tripar-
tite / Dum enim apud thessalonicam
quidam iudices fuissent lapidati / indig-
natus theodosius omnes passim in-
terimi iussit non precedente examinatione
iudicii ut septem milia occiderentur
post hoc venit imperator mediolanum
ubi precat ambrosius / Cumque in die
solempni imperator ecclesiam ingredi
voluisset foris ad ianuam ambrosius ei oc-
currit et gravissimis obiurgationibus
eum arguit / et inter alia dixit
Qui sic / Cuncta inquit imperator audisti
post tantas iniquitates. quare residuum
Quere deum et cito apparebit vobis
qui iudicium durissimum in hiis

1 - Judicium adhuc quod sit actus iustitie contra corrigitur

f predictum

i morte quod non tradebat

i. pena iniusta

qui ipsis fiet / eo quod eum offendunt mali
potentes autem potenter tormenta patie
ntur. Declarat tamen ipse quas mali
iudices inde patiuntur; hic expr
imit de pena qua inducuntur iudi
cialiter [illegible]. Et circa hoc duo facit
quia primo ostendit quod fiet iusta proportio
2° quod fiet secundum proportionem acceptionis 2ª ibi
[illegible] eum subsequitur / Circa primum sic duo facit
primo ostendit quod contra malos iudices
fiet iudicium cum singulari distinctione
2° ostendit quod hoc fiet ex vobis proportione
ibi Exiguo / Circa ad primum dicit sic horren
de et cito apparebit / q. d. vobis qui in modo hor
ribiles apparetis pauperibus et innocentibus stipa
ti militibus / et multitudine famulorum / hono
rati muneribus / et adulacione clientium / dita
ti pecuniis / et habundancia iniuriarum /
onerati peccatis / et debitis peccatorum / timete
quod iudex vester Christus horrende et cito
apparebit vobis / Et bene timete / quia horr
endum est incidere in manus dei
viventis / Et quid faciet vobis ipse iudex
ad hoc videtur sufficere primo ostendendo
modum quo veniet / 2° describendo actum
quem intendit ibi Quoniam iudicium durissimum
et quod Christus iudex faciet iniquis quod
[illegible] dicit [illegible] verba / horrende et ci
to apparebit vobis / Ubi docet eum cum
adventum Christi / quod pertinet ad malos
iudices et prelatos / qui cum tempus bonis
apparebit benignus / et malignis auste
rus / veniet enim vobis malignis po
testatibus iudicibus / potenter cum intrusione
timoris quod horrende / repente cum occlu
sione temporis quod cito / apparebit evidenter
cum declaracione vigoris quod vobis
Jam enim deus et [illegible] / [illegible]
[illegible] absconditus [illegible] / Exit
[illegible] illud [illegible] / deus manifeste ve
niet deus noster et non silebit / Veniet
igitur primo potenter cum intrusione timoris

et hoc iuste / quia nos ubicumque venerit
falsi iudices et mali domini intrant circu
itum / Impugnant enim nos [illegible] precepta [illegible] cum
austeritate / non amore sed ad terrorem / quibus
propter valde rationabiliter loquitur Eze. 34
Et [illegible] nunc / propter hoc
Ve inquit pastoribus Israel qui pascebant
semetipsos / Nonne greges a pasto
ribus pascuntur q. d. Sic lac comede
batis et lanis operiebamini et quod crassum
erat occidebatis / gregem autem meum non
pascebatis / quod infirmum fuit non conso
lidastis / et quod egrotum non sanastis / quod
fractum est non alligastis / et quod abiectum
est non reduxistis / et quod perierat non
quesistis Sed cum austeritate imperabatis
eis et cum potencia / Iustum est igitur quod
dominus deus noster Christus consimiliter se habeat ad eos
et ideo eis tunc tempus horribilis apparebit
Sap. v. Videntes turbabuntur timore
horribili / primo propter eos et malos consules
iudices dies iudicii qui debet vocari
dies consolacionis / liberacionis / remuneracionis
et amoris / vocatur dies tribulacionis et
horroris Joel ii° Sol convertetur in tene
bras et luna in sanguinem antequam ve
niat dies magnus et horribilis
veniet 2° horrende s. cito veniet cum
occlusione temporis quod cito / ille qui
venit ex improviso dicitur venire cito
[illegible] veniendi [illegible]
[illegible] / Sed non morose eos expectat /
et tempus sua mora abbreviatur / et ideo
cum dixerint pax et securitas / tunc
repentinus superveniet eis interitus
quod in ps. viri sanguinum et dolosi non
dimidiabunt dies suos / et apoc.
22°. Ecce venio cito et merces mea
mecum reddere unicuique secundum opera sua

3° Veniet evidenter cu[m] declaracione rigoris, q[uia] tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate. 2i. Verum est q[uod] no[n] sunt mo[do] deu[m] p[re] oculis et ideo no[n] appet eis. Dicunt enim cum pharaone. Exo. v. Quis est d[omi]n[u]s ut audiam vocem eius et dimittam israel nescio d[omi]n[u]m et israel no[n] dimittam. Sed tunc manifeste ondet se eis. Abacuk 2°. Adhuc visio procul et apparebit in fine et no[n] mencietur. Si moram fecerit expecta eum q[uia] veniens veniet et no[n] tardabit. Sic ergo veniet contra malos platos.

Sed ad quem finem, certe ad hoc q[uod] coram toto mundo faciet vindictam iustam de omnibus. Sed p[ro] de malis platis q[uia] tunc iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Durum fiet durius q[uia] male intraverunt, durius q[uia] male rexerunt, durissimum q[uia] male vixerunt. Tunc enim eis erit exprobratio quomodo intrasti, quomodo rexisti, quomodo vixisti. Durum iudicium fiet secularibus, durius magis religiosis. Sed durissimum prelatis. Durum q[uia] quia a pauperibus extorsionem fecerunt. Durius quia bona pauperum consumpserunt. Durissimum q[uia] ipsi et tunc de perceptis elemosinis no[n] fuerunt. Durum q[uia] oves xpi no[n] paverunt in ipso corporali subsidio. Durior q[uia] no[n] paverunt verbo doctrine. Durissimum q[uia] no[n] paverunt exemplo bone vite. Durum q[uia] bonos no[n] confortaverunt. Durior q[uia] malos no[n] increpaverunt. Durissimum q[uia] ipsimet non bene vixerunt. Ergo iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Sed 2° q[uia] fiet iudicium contra platos cum singulari discrecione. Restat declarare q[uia] hoc fiet cum debita proporcione. Est enim iustum q[uod] sic se habeat pena plati ad penam inde

2° iudicium durissimum quod fiet contra platos eo q[uia] culpa [illegible] tanto maior [illegible] pena

sicut culpa plati se habet ad culpam inde in illa proporcione in q[ua] culpa plati excedit culpam subditi. Et quia iste confessus est talis quo maior esse no[n] p[otes]t, ideo vocatur iudicium durissimum q[uo]d infliget plat[is]. Et ideo consequenter d[icitu]r. Exiguo conceditur mi[sericordi]a, potentes autem potenter tormenta pacient. Exiguo .i. ei qui peccavit per ignoranciam aut fragilitatem conceditur mi[sericordi]a. Hoc est minor pena. Sed potentes .i. plati sive rectores .i. ad statum obligati potenter .i. [illegible] tormenta pacient. Apoc. xviii. Quantum glorificavit se et in deliciis fuit tantum date ei tormentum et luctum q[uia] in corde suo dicit sedeo ut regina et vidua no[n] sum et luctum no[n] videbo. Sed exponi p[otes]t de quolibet plati. Ergo iudicium durissimum in hiis q[ui] presunt fiet. Platus autem q[uia] digne p[otes]t d[ici] esse lumen p[ro]p[ter] statum informacionis, oppositus p[ro]p[ter] statum occupacionis, [illegible] p[ro]p[ter] [illegible] et [illegible] p[ro]p[ter] [illegible]. Primo d[icitur] q[uod] d[ebet] esse lumen p[ro]p[ter] statum informacionis Sap. vi. Diligite lumen sapiencie omnes qui preestis populis. Hii sunt ille stelle de quibus Gen. i°. posuit stellas in firmamento celi ut luceant super terram et preessent diei et nocti. Diei .i. clericis, nocti .i. laicis. Unde Greg. 3i mor[alium] eo q[uod] subest sumit ad obsequium restat procul dubio ut is qui subest in se obtemperat oportet q[uia] is qui preest tantam sollicitudinem impendat. Sed [illegible] illud Joel 2°. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt lumen suum. Sol et luna s[un]t plati maiores, stelle curati et minores subditi. Sed 2° d[ebet] esse oppositus p[ro]p[ter] statum occupacionis

Platus debet [illegible]

temporalia contempnendo, spiritualia predicando, sacramenta ministrando, et pauperes visitando. ad Ro. 12. qui preest in sollicitudine. et ideo tim. dignum sit honore prelati. 1. thi. 5. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant verbo et doctrina. 1. thess. 5. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et presunt vobis in domino, moneo vos ut habundancius habeatis illos in caritate, et propter opus illorum pacem habete cum eis. ¶ 3° debet prelatus bonus esse compassivus per compassionem, ut consolentur pusillanimes, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes, secundum regulam beati augustini. Ideo xpc non Johannem constituit principem ecclesie sed petrum, ut qui infirmus fuerat, compassionis virtutem singulariter obtineret. gen. 24. Eliezer preerat omnibus que habuit abraham. Eliezer interpretatur dei mei subsidium, et designat prelatum per cuius discretam clemenciam subsidium debet subditi. unde Bern. super cant. discite subditorum matres vos esse debere non dominos. Studete magis amari quam metui, et si interdum severitate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres fovendo, patres corrigendo vos exhibeatis. Suspendite ubera, producite ubera, pectora lacte pinguescant, non typo turgescant. ¶ Et minores de vili condicionis levare, statim ut ambiciosus promotus est ad honorem, in superbiam extollitur, et tractantur efficitur, non curat prodesse sed gloriatur preesse, presumit se meliorem, quia invenit se superiorem. At bonum non facit honor, sed virtus, non dignitas sed honestas. forte dedignatur amicos notos, ignorat hesternos sodales, contempnit antiquos, vultum

avertit, cervicem erigit, fastu incedit, grandia loquitur, sublimia meditatur, subiectionem non patitur, preesse molitur, preceps et audax, gloriosus et arrogans, gravis et importunus. Sicut autem in malos prelatos fiet iudicium durissimum, ita bonis dabitur premium maius. Unde Aug. in quodam sermone: nichil est in hac vita et maxime hoc tempore difficilius, laboriosius et periculosius episcopi officio. sed apud deum nichil beatius si eo modo militetur quo in noster imperator iubet. ¶ Quarto debet esse prelatus audax per iustam correctionem. gen. 1°. presit piscibus maris et volatilibus celi et bestiis terre omnique reptili que movetur. pisces maris sunt rebelles et curiosi, volatilia celi sunt superbi et ambiciosi, bestie terre sunt avari et pecuniosi, reptilia lubrici et libidinosi, quos omnes debet prelatus iuste corripere et suis castigacionibus ad virtutes reducere. ysa. 3°. principes in iudicio perierunt. Est quidam prelati sunt sicut milvus, qui non antiquas gallinas sed pullos invadit, quidam certe sunt sicut canes nigri, qui non leonem sed catulum verberat. Sic prelati moderni non divites et nobiles potentes sed pauperes cauteriata conscientia castigant. Et de quo dolendum est, tales in dominio presunt in ecclesia qui sunt tenebrosi per ignoranciam, ociosi per ignaviam, sordidi per immundiciam, ignominiosi per infamiam. Et contra tales sic loquitur Ambrosius in suo pastorali libro: Nichil in hoc seculo excellencius sacerdotibus, nichil sublimius episcopis inveniri potest, ut cum dignitatem autem devenerint digne non stant quid

prelati mali quomodo assistunt

3

11 i

12

simus / et quid simus / et professor actus
potius quam nomine deniremur / ut non
congruat actioni / actus concludat ut non /
ne sit honor sublimis / et vita pollute /
ne sit deserta professio / et illicita actio /
ne sit religiosus amictus / et inreligiosus
profectus / ne sit gradus excelsus / et
deformis excessus / ne loquamur similes
columbina / et mentem geramus canina /
ne professionem monstremus ovinam /
et feritatem geramus lupinam / Copl
simul dicit Bern(ardus) 2 v. ad eugenium
Audi inquit catonem meum mihi suave
si salutare / monstruosa res est gradus
summus / et animus infimus / sedes prima /
et maligna vita / lingua magniloqua /
et manus ociosa / sermo multus / et fruc-
tus nullus / vultus gravis / et actus
levis / caput canum / et cor vanum /
facies rugosa / et lingua nugosa /
ingens auctoritas / et nutans instabi-
litas / hec Bern(ardus).

Non enim subterfugiet personam cuiusquam
deus / qui est dominator universorum / nec
verebitur magnitudinem cuiusquam / quia
pusillum et magnum fecit ipse et equaliter
est illi cura de omnibus / fortioribus
autem fortior instat cruciatio / Sicut enim
declaratum sit / quod Christus iudicabit
iniquos dominos et pravos prelatos / cum
summa districtione / hic audit quod hoc
fiet quattuor dissimulationes / contingit
enim iniustum iudices propter benivo-
lentiam / aut invidiam propter impotentiam / invidiam
propter negligentiam / primo ergo ista tria
excludit sapiens a iudice Christo / 2o non sub-
infertur conclusio in fortioribus autem ..
Quantum ad primum / quod Christus non parcet propter
benivolentiam tunc temporis / dicit sic non

subterfugiet personam cuiusquam deus / cautela
est frequenter apud iudices mundi
quod persona rea subterfugit certo tempore iu-
dicium ut non capiatur quia iudex prefixo die ad-
faciat quod an / Sed ista cautela non
valebit / quia nullus poterit se potentie
absentare / 2 Cor. v. Omnes nos ma-
nifestari oportet ante tribunal Christi ut refe-
rat prout gessit in corpore / ergo deus non
subterfugiet propter dissimulationem personam
cuiusquam / Act. x. vere non est personarum
acceptor deus / non est quia dominator
omnium et iustus dominator / ergo nulli faciet
favorem 2o Reg. 3. l. fortis iste domina-
tor fortium iustus / ergo nulli parcet 2o
propter impotentiam / et quantum ad hoc dicit quod non
verebitur magnitudinem cuiusquam / q. d.
non dimittet propter timorem potentiam
regum / et principum cuiuscumque ... /
et hoc probat sic / nullus artifex timet
de eo quod fecit / et sic destruere quod voluit /
quia omnis artifex est potentior artifi-
cio suo / sed deus fecit pusillum et
magnum / in prophetis enim ipse est deus / ipse
fecit nos et non ipsi nos / 3o dicit 3o
nulli parcet propter negligentiam / et quantum
ad hoc dicit quod equaliter est illi cura
de omnibus / et propter hoc non plus negli-
get punire unum quam alium / Sap. 12.
non est alius deus quam tu / cui est cura
de omnibus / ut ostendas quoniam non iniuste
iudicas iudicium / His ergo tribus
dissimulationibus exclusis / subinfertur
conclusio talis / fortioribus autem, id est
illis / qui fortius et gravius peccaverunt
fortior instat cruciatio / quia
dicitur 27. pro mensura delicti / erit
et plagarum modus / Crimina in leone

:– In iudicio Christi nulli parcet propter benivolentiam / propter potentiam /
et negligentiam / non alicui dissimulabit quantum ad primum

ista tangit de personarum acceptione sit
ista dubitatio utrum personarum acceptio sit
peccatum. Videtur quod non, quia apud deum nullum est
peccatum, sed apud deum est personarum acceptio,
ergo ipsa non est peccatum. Minor ostenditur per illud
Ro. 9: Cum nondum nati fuissent aut
aliquid egissent boni aut etiam mali
etc. dictum: Jacob dilexi, Esau autem
odio habui. Preterea conferre alicui bene-
ficium ecclesiasticum propter consanguinitatem est
acceptio personarum, sed hoc non est peccatum, sed
caritas non est ordinata, quia Gal. 6:
operemur bonum ad omnes, maxime autem
ad domesticos fidei. Et 1 Thi. 5: Si
quis suorum curam non habet et maxime
domesticorum, fidem negavit et est
infidelior. Sed domestici sunt illi qui
attinent consanguinitate. Preterea nobilem
litteratum preferre ignobili litterato est
acceptio personarum, sed hoc non est peccatum,
quia talis potest magis defendere ecclesiam quam
alius. Et ideo summus pontifex in dispen-
sationibus frequenter attendit ad nobilitatem
familie et dispensat cum eis quam cum
aliis, ergo cum hoc sit acceptio personarum
est peccatum. Similiter frequenter dispensatur
cum divitibus quam cum pauperibus quod contrahant
matrimonium in gradu prohibito. Preterea eligere
minus bonum ad prelaturam vel potest eligere
meliorem videtur esse acceptio persone
sed aliquem ... in electione
potest hic licite facere, quia primum non sufficiat
eligere bonum quod de electione est dilecti
ergo acceptio personarum etiam in spiritualibus
non est peccatum. Confirmatur hoc quia secundum
statuta ecclesie in electione electio debet fieri
de ipso gremio ecclesie, nisi quod gremium magis
ydonei valeant inveniri, ergo etiam
apparet quod fiat acceptio personarum quia

cum eligere minus bonum et dimittere
magis bonum sit acceptio persone. Videtur esse
... super ... vel agitur
de ordinando sacerdote, dicit Johannes sic: qui
prestantior est ex omni populo, qui doctior
qui sanctior, qui in omni virtute eminen-
tior, ille eligatur ad sacerdotium. Preterea
acceptio persone in iudicio non est peccatum
quia dicitur Eccli 4: In iudicio esto pupillis
misericors ut pater. Preterea exhibere honorem
indigno est acceptio persone. Et ad
hoc aliquis in casu tenemur ex precepto
quia tenemur honorare parentes etiam ma-
los, sicut dicitur Levit. 19: Coram
cano capite consurge et honora
personam senis. Sed senes quidam non sunt
boni. Per illud Danielis 13: Egressa est
iniquitas a senioribus iudicibus qui vi-
debantur regere populum. Sed ad oppositum: nichil
prohibetur in lege divina nisi peccatum,
sed acceptio personarum prohibetur. Deut. 1:
Non accipies cuiusquam personam. Et loquitur
specialiter in loco iudicii; ergo accipere personam
in iudicio est peccatum. Preterea Jacobi 2: No-
lite in personarum acceptione habere fidem
domini nostri Jhesu Christi, vel dicit glo. ... ora...
ferat. Si quis divitem eligat ad sedem
honoris ecclesie, contempto paupere sanctiore
et instructiore, ergo acceptio personarum in colla-
tionibus beneficiorum ecclesiasticorum est peccatum
et ad hoc dicendum quod sicut propter istam rationem
... est opponi iustitie vel virtuti
... est peccatum. Sed acceptio persone
opponitur iustitie, ergo est peccatum. Secundo est
etiam quod ad iustitiam pertinet quod bona
diversa diversis distribuantur personis
secundum valorem et dignitatem personarum.
Cum ergo aliquis considerat in persona
aliquam conditionem que non facit eum dignum
et quod ei datur, est acceptio persone.

Si autem considerem conditionem aliquam in
persona que quidem conditio faciat eum
dignum beneficio conferendo tunc non est
acceptio persone sed econtrario. Et hoc
dicit glossa epistola Iacobi super illud non est per-
sonarum acceptor apud deum. Dicit quod in
dando iustus iudex attendit non personas.
Est ergo acceptio persone iniusticia qua
prefertur persona persone propter eciam non digni-
ficantem eum ad illud ad quod prefertur.
Omnis autem conditio que non facit hominem
dignum illo negocio ad quod prefertur refer-
tur secundum istum modum loquendi ad perso-
nam. Sicut si attendam in isto divicias vel con-
sanguinitatem et propter istas conditiones promo-
veam eum ad magisterium vel prelationem
acceptio persone est quia tamen nec movere
non est conditio que faciat eum dignum
honore collato. Et si attendam in isto
consanguinitatem et propter hoc lego [illegible] mar-
cas vel instituo eum heredem et di-
mitto commendo non est acceptio persone
sed econtra quia ista conditio facit eum dignum
et proporcionatum huic beneficio quod est con-
sanguini providendum. Unde acceptio persone
in proposito non est acceptare nudam personam
sed acceptare hominem ad aliquod beneficium
propter conditionem non dignificantem nec proporcio-
natam eum ad beneficium conferendum ...

Ad racionem. Pro hoc advertendum ad primam dico quod est
dacio duplex. Una principis ad iusticiam
qua quis dat quod debet et cui debet et
quantum debet et secundum quod debet et ista donacio
non cadit in deo quia nihil debet creature
simpliciter loquendo. Alia est dacio principis
ad liberalitatem sicut quod dat et tamen non tenetur
ad hoc sed dat gratis. Primo dico acceptio
personarum est iniusticia et non consistit
nisi in donacionibus pertinentibus ad iusti-
ciam et ideo in acceptione dei vel de

predestinacione nulla est acceptio persone
quia deus non facit iniustum creature
eam reprobando sicut non facit iniustum
creature eam predestinando et ideo in me
[illegible] non potest bonum dando bonum et non
alteri. Sed de promocione consanguinei indi-
gni [illegible] autem consanguinei pre-
sunt magis digni simpliciter et per respectum ad
beneficium conferendum et per [illegible] ad [illegible]
autem sunt eque digni ut alii et in [illegible]
promovere eos et dimittere digniores est
acceptio personarum et in dispensatore primo
bonorum quorum non est dominus sed tamen dispensator
est iniustum. Secundo cum bene licet prelato
preferre consanguineos dignos quia
saltem in hoc videntur esse aptiores et
potest de eis magis confidere quod negocia ecclesie
cum eo benignius tractabunt. Ad tercium
de promocione nobilium et dispensatione
cum eis dicendum dico quod est quod [illegible] licet
simpliciter loquendo reddat hominem magis
ydoneum ad promocionem in ecclesia. In casu
autem ubi nobilitas sociata bonis mori-
bus plus potest expedire ecclesie in resisten-
do rebellibus et lupis oves invadentibus
quam possit litteratura et in casu tali dicitur
nobilitas preponi litterature non est acceptio
persone in illo casu. Secus esset si tamen
valeret ecclesie litteratura simpliciter sicut promi-
nencia nobilis. Et isto modo forte non
est acceptio persone in collacione episcopatus
dimittere unum hominem theologum et
promovere unum bonum simpliciter iuristam
vel canonistam si negocia ecclesie
sint litigiosa ut ille per unum sua
defendet melius ecclesie libertates
quamvis simpliciter loquendo theologia magis
dignificet hominem ad regimen animarum
canones tamen magis dignificant hominem
ad defensionem decimarum et exactionem
earum. Cum autem ex nobilibus fuit dis-

psonarum in conferendo munus iusticie
duo probibus et non cum pauperibus non est
acceptio personarum nisi ea dispensacio
in hominibus nobilibus est consimacio et in ulla
plicatis pacis uti maiores in causa
que tamquam apud principes non habetur
... ad questio de electione boni magis dicitur
quod aliter est cum electione apud forum
iudiciale et aliter apud forum consciencie
apud forum publicum non loquitur electus
incepta si non eligat simpliciter meliorem
quia si eius electus de facili patetur
calumpnia Et ideo sufficiat eligere
bonum secundum iura nec obligatur ad eli
gendum meliorem secundum iura. Sed quantum ad
consciam eligere tenetur est quod eligat
illum quem reputat meliorem et aptio
rem ad illam dignitatem pro tunc pensatis cir
cumstanciis particularibus que cetera tunc co
tingunt et alias est acceptio persone et
mediatum contra consciam eligendo. Ad
confirmacionem de eligendo iusta graminum
dicitur quod illi qui sunt de gremio quamvis eo
fuerint meliores et ad bonum que
eccie in qua sunt multi quam advenientem
et ideo statuitur quod de gremio potius
eligatur si eligatur aliquis sit ibi
ydoneus Si non fiat de aliis sicut
patet de sy 2 di Sed faciorum | Ad 5m
dicitur quod hoc dicitur misereri pauperis quantum
pertinet ad liberacionem sine lesione iusticie et non
contra iusticiam quia exo. 22. pauperis quoque
miseberis in iudicio | Ad 6m | de ex
hibicione reverencie indignis | dicitur quod
honor est exhibicio reverencie in testimonium
virtutis sed sola virtus est debita causa
honoris | aliquando tamen honorantur propter virtutem
propriam | Alii propter virtutem alienam | alii propter
virtutis apparenciam | propter virtutem alienam
honorantur mali prelati qui gerunt

personam dei et communitatis cui preficiuntur
secundum illud pro. 26. Sicut qui mittit
lapidem in acervum mercurii sic qui tribuit
insipienti honorem Acervus mercurii est dicitur
in acervo ... ut vocitum lo
catur acervus mercurii computatur mercat
torio aliquid cum lapidibus Sicut enim in
ponitur ibi unus lapillus pro centum libris
etiam ponitur mercatum quamvis unus ydiota
et insipiens in loco prelati et loco dei
(Senes honorantur propter virtutem apparentem
et divites propter bonitatem rei publice cui
presumuntur utiles esse | non propter divicias
honorantur Sed secundum glosam super i jac 2°
nolite in personarum accepcione etc. in di
vitem propter divicias honorat peccatum

Dii vos ergo reges sitis hii sermones
mei | ut discatis sapienciam et non
excidatis etc. Qui enim custodierint iusti
ciam iuste iudicabuntur | et qui
didicerint iusta invenient quod respondeat
Conclusio est satis concordando confirmando
et invitando quod disciplina sapiencie iudicibus
principibus et prelatis est summe necessaria Sed ex
monitio generalis non sufficit nisi mo
neti audiant et advertant ideo eos
in hac parte excitat magis efficienter
replicando et magis corpus statum ex
plicando Et dicitur ergo prelatis quod
non est satis generalia predicare cum curam
habeant animarum Sed necesse habeat in capite
in particulari descendere quam infamia
sine rebellio compellit Et ideo dicitur est
quod in predicabilibus satis decens est regibus
et prelatis quod ad discat sapienciam omnia
cui reges et presides nimis sunt dependes
ad ea que eis volunt dicuntur et
persuadentur ideo explicat dicendo
Ad vos ergo reges. i. civitatum rectores
et prelati quorumque sunt hii sermones mei

qui lz possent / z etia qui scientia
ut discerent sapientiam no illa q desursum
e que e terrena alis z diabolica s i
q desursum e Jac. 3° de qua eccl.
p° o nis sapientia a dno deo e. Et
cu illo fuit sp / z est / Cu omis no
cordans lz a gra ad graciam p culpa
lz contrariis presencialiter finalr i cari
tate s. nec lz caritas michi excedit
/ et qualr possibile e q nuq cordat
declarat quia eciam eam custodient
iustitia eius .i. sapie mercede q e
xpus juste iudicabunt .i. iustitie p
mio p capiet p miade / Ecc. iiii°.
De reliquo reposita e in corona iustie.
(Et soli tales inueniunt in medio
quid uideant rope opponenti / z ideo
subdit eam didicerit iusta inueni
ent quid videant / et sic qd Job .i°
ponit. Si repete interroget quis
respondebit ei / Ecc. qui didicerit iusta
inueniet quid videat / ubi notandum
q vide dequus contra quibz disputa
cio z argumentum contra nos / arguit .n.
deus demonstratiue p geometras &
miracoles / mundus p rethoricas p
suasiones / demon p sophisticas
obligaciones / caro p impossibilia &
durices / primo ergo deus arguit dis
putando demonstratiue / ut nos doce
at z corrigat / procedit enim sic &
miraciones ab inuicem z notissie
nobis / qz de petis meis fo. 16. ipse
arguet mundum de peto / et io ad
rones dei no licet ruso / eorum ia
s duorum q peccm no hendis nos
met ipos seducimus z veritas .i. nobis
no e / Jo p° / unde Job .i°. Veruntamen
ego sit ut uideam ei et loquar

Argue pro sola q nos deus
z quar

ubi meis ei eo / qui est s qui
quidquid iustu no uideo s menm
indice de peccatis / Sic inter vidit de
phensa in adulterio Jo. 8. cui xpus
ei geometricas demonstraciones digito
scripsit in terra de confusionem z co
clusionem eius / Dicite e xpo / nec
ego te condempnabo vade z amplius
noli peccare / Sic vidit dauid ad ...
ij Reg. xii. eum cum arguet de adulterio
z homicidio peccati inquit / cum statim
nathan transtulit dns peccatum tuum / 2°
arguit mundus p rethoricas psua
siones / apok iii°. Suadeo tibi emere
aurum a me ignitum probatum / ut locuplex
fias / z vestimentis albis induaris / sic est
enim persuasio mundi / ut colligas lucere
et undecumqz poteris acquiras z cum
diues fueris fueris tunc p opera pietatis
deo satisfacere p peccatis tuis / unde
mundus primo suadet querere que sunt
mundi / z postea que sunt dei / xpus no
docet ordine opposito / Mt. vi. querite
primum regnum dei z iusticiam eius z. unde sed
tamen p exempla suadet / ita mundus dicit
nam / Ecce abraham diues fuit / dd
rex magnificus / gregorius elemosinarius /
z sic de multis aliis sanctis / qui tamen sanctitate
diuicias habuerunt / s iste rones no sunt
rationes monentes / qz licet cum diuiciis bo
num sit possibile / et tamen securius via
paupertatis eligere et maioris pfeccionis / et
ideo mundo videatur illud actuum xxv°.
In modico suades me xpianum fieri z que
ramus ab eo qua securitate nobis
suadet q simus diuites effi
ciamur / z q tuo bona habemus bo sunt
ad elemosinas faciendas / de hac ruscie
in p°s / vidit ei in via deuts. p. d.
m. mit. m / Romanus rex quadam nocte

istius frequent' quesiuit, q̄lis ipse foret
si fieret dives et potens Iudiciis ei sic
dic m' si fias tu ideo q̄lis eris dum istis
responditur sicut sic libro epistularum 13 Sepe
rogatis pueri q̄lis sint post futuri
Si fiat similes sunt repente potes
tes omnes q̄ posse penitus mores natura
futuros Dic mihi si fias tu ideo q̄lis
eris ... arguunt demon per sophisticas
obligaciones / obligat enim hominem ad
sustinendum falsum vnum an primi parentes fecit
falsam posicionem mulieri gen. 3. Nequaquam
moriemini sed eritis sicut dii Et sic con
cludit omnibus qui sunt obligaciones
admittunt in posicionem declinaciones aut
in obligaciones adducet dicens tu oportet
tibi unigenitum et iste dispensandi dicit
iiii° non est nobis de hoc vniuersaliter 4 iiii
cario arguunt temptacione per insolubilium
deduciones / quia ipsius argumentaciones
vix solucionem recipiunt in quibus cotidiana
est pugna sed rara victoria / Jac. 1° vnus
quisque temptatur a concupiscencia sua abstractus
et illectus / et istam disputacionem videamus
inter tres famosas et antiquas opiniones
soluendi insolubilia fuerunt enim antiquitus
cassantes restringentes et videntes per
transcasum / cassantes dicebant quod ipsum actum
negabat de quo peruenit insolubile Nos
ergo sicut isti omnes istas vias carnis videamus
primo in principio cassemus actum ante
a quo peruenit temptaco desperanus / s.
fedam ymaginem de cenoso hec est
enim quod capite serpentis tollitur conquassatur
in psalmo Conquassabit capita in terra mul
torum Et sic talis cogitacio est venialis in
et non culpabilis nec per hoc offendit ypa. xx
calamum cassatum non conteret .. 2° videamus
per restriccionem ne carnis curam de sis de
riis faciamus ut sensualitas nostra

gatam legibus racionis Eph. 28 xxviii.
Constringatur venale animal sinis cum
animal sibi subiunctum .. 3° videamus per transca
sum cogitacionis quod tunc caro transcendet
et transilit in terra 1 Jo. 10. decidit in
lectum et cognouit quod moreretur de ista
ii. Cor 1°. ipsi in nobis ipsis
responsum mortis habuimus ut non simus
confidentes in nobis sed in deo Et qui
sic videret sit ista in presenti inuenient
quid videant in futuro

– Omnia prosperate sermones meos et
diligite illos habebitis disciplinam

clara est et que numquam marcescit sapiencia
et facile videtur ab hiis qui diligunt
eam et inuenitur ab hiis qui querunt eam
Declarata conclusione principali 3. que re
ges et presides tenentur studere sapi
encie ostendit per que modum quis sit eius possessor.
posset enim forte sic aliquis excusare
quod non possum istam sapienciam attingere
cum sapiencia videatur esse possessio diuina
non humana sicut dicitur 1 metaphysice sed hic con
cludit sapiens sicut in hac parte videns
et ostendens / quod sapiencia ista que est dei cog
nicio per fidem et amorem non solum homi
nibus possibilis est ymmo multum facilis / que
quidem facilitas patet ex verbis ubi ipsa
habetur si diligitur / appetitur si appetatur /
et 3° acquiritur si inquiratur / Et secundum hoc
ista diuiditur in tres partes ubi primo ostenditur
quod ista sapiencia que est cultus dei per cogitacionem
et amorem habetur si diligatur / 2° quod apparet
potest si appetatur / et 3° acquiritur si inquiratur.
2° pars ibi preoccupat qui se 3° ibi quoniam
dignos se ipsa / dicitur ergo primo de sa
piencia in presenti leccione / primo quod habet ipsa eternitatem
in permanendo / 2° quod habet faci
litatem in occurrendo est ibi Conspicitur

:- sapiencia quid est et quod possit

18 sermones meos / scilicet corporalis [illegible]
est signum sanitatis et bone dispositionis
in corpore / et per oppositum abhominacio cibi
et potus est signum manifestum egritudinis
mentis / ymo aliter sermo dei est cibus anime
proprie augustinus viii non in solo pane vivit
homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei
dominus in quodam sermone quadragesimali
eximperis verbo christi pascitur eternum pa
bulum non recipit / non enim potest serui pa
ne carpe qui pane reficit salvatoris
negligit famem corporis / qui pabulo
lectionis intendit / nec sentire curam
hic potuit / qui alimentum verbi celestis
acquirit ipsa enim est refectio que satiat
animam que impinguat bestea cum de
diuine scripture verbo eloquium perhennis
accipimus igitur sicut est signum quod quis quanto
desiderat legere et audire sermones
dei et ad delectacionem eius incorporat / signum
est sanitatis spiritualis vel saltem bone dis
posicionis ad sanitatem Jeremie xv inven
ti sunt sermones tui et comedi eos
et factum est mihi verbum tuum in gaudium
et leticiam cordis / Et per oppositum illi
qui nullum saporem in sermonibus divinis
perpiciunt / nec aliquam dulcedinem sen
ciunt / signum est quod stomachus eorum reple
tus est amaris humoribus et quod eger
infirmantur / In persona omnium ergo ab
hominata est anima eorum et corruptione est
dicit ergo sermones meos / et diligite illos /
diliget illos est fructus Jo. xiiii. Si quis
diligit me sermonem meum servabit /
quod sermonem gregorius probacio dilectionis / exhibi
tio est operis / Non enim sufficit sermones
christi in memoria portare / nisi serventur
bene / Unde augustinus super iohannem In quo conver
gitur ad in se sed tum custodire ser

mone dei / intelligendum est operacione pre
ceptorum / sicut enim custodiunt i[n] medio
si non custodiuntur in vita / ita verba dei
tenendo agunt quando ne obliviscantur
non tamen agunt [illegible] in [illegible]
et habitis disciplinam quia [illegible]
obstinancia [illegible] agit in [illegible]
oculorum / Sed [illegible] sermones
christi habent disciplinam [illegible]
sit disciplina / docet hugo de insti
tutione noviciorum vel discens / Disciplina
est conversacio bona et honesta / cui parum
est malum non facere / sed studet eciam in hiis
que bene agit per cuncta irreprehensibilis
apparere / Disciplina est omnium membrorum motus
ordinatus et disposicio decens / in omni habitu
et accione / Et hugo / de eadem virtute
in quadam epistola o quam conpositum reddit
hominem / corporis statum sensu / nec non
et mentis habitum / Disciplina cervice sub
iectat / ponit supercilia / componit vultum /
ligat oculos / cachinnos cohibet / modera
tur linguam / sedat iram / huius disciplinae
scola est studium sacre theologie / ubi potius
devocionibus quam quomodo incedendum est /
Unde hugo libro secundo didascalicon inquit
frater qui scolam disciplinae iam ingressus
in lectione divina primo debet querere /
que mores bonos ad virtutem instruunt /
quam que sensum acuunt ad subtilitatem /
magisque velle informari preceptis
scripturarum quam questionibus impediri / Ergo
ad divinas scripturas legendas solerter
attendere / quid ibi sit dictum ad excitandum
in vobis amorem dei / quid ad contemptum
seculi / quid ad carnem edomandam / impediens anim
a / quid ad bonos affectus nutriendos /
et ad prava desideria extinguenda valeat
et quid eciam cor per compunctione

audito eciam videt quid disciplina in ope
quid similiter in cogitacione quid obediencia
in percepto quid paciencia in adversis bene
doceat sermo utique ad agenda bona se
duxit et mala cavenda doceat et sunt
cum scriptura [illegible] Jo seneca
3° docet [illegible] que scolastica non sit mo
ingenii [illegible] e [illegible] doctorum petiam
[illegible] aliquid inquirit percipi
[illegible] in quo peccant qui nos
docent subtiliter disputare et non intelligere
vivere ad disceciam qui potencia ad perp
tores afferunt non artem extollendi sed inge
nium volebant docere quod licet sola e inventio
scolaris cumulater per ingenium colere studia
non erit animi per virtutes Et tales or
dine non tenuit ps qui dicit Bon
tatem et disciplinam et sciam doce me
clara e et que michi marcescit sapientia
q. d. quanto e diligenda sacra scriptura que
clara e et non turbida in ps calix
meus in q. p. e iste enim calix est
ita dulcis quanto plus magis gustatur ta
to magis sitit Ecce 24 Qui edunt me
adhuc esurient et qui bibunt me ad
huc sicient et ideo ait curiose scia
mira mundi et non curati de delectatione
claritate scripture divine unde dicit Jere 2°
Quid tibi vis in via egipti ut
bibas aquam turbidam Egiptus tra
mutatur et significat mundum hic mundi
scilicet sollicitudines saluti et scole legum scolarium
in quibus bibitur aqua turbida quia scia
turbativa per quam mali ad tribulacio
bonos reddentur ardentes Et per oppositum
de lege dei dicit ps per ap nulla dili
gentibus legem tuam clara magis e et
que michi marcescit Ideo solebat
sapientes antiquos comparari lauro in
signum quod sicut laurus viridis est semper
per potius ista sapientia michi arescit Et

[illegible] probat ap per postilla quod omnis scia
[illegible] perpetuus et communis sit ita nobilis
[illegible] in ineta facilis Unde subdit facile
videtur ab hiis qui diligunt ea Sap
6° optavi et datus e in sensus invocavi
et venit in me spiritus sapie Ecce
qui facile invenitur Jac 1° Si quis indi
get sapia postulet ab eo qui dat omnibus
affluenter et nulli improperat et dabitur
ei Unde pietas boni mores devo
cio Et sunt hic ad ista sapientiam acquire
dam Unde Aug 9 propter hoc de institutione mo
rum 2° cap° In sacris scripturis divinitus
inspiratis necesse omnis a quibus queritur do
centur nec omnes qui querunt docere digni
sunt Et adhuc quod in eis veritas scia
videatur et diligencia et pietas adhibe
da e alias fiet ut scientes inveniantur
alias ut inveniantur licet ille non eis videatur
nisi ab hiis qui diligunt eam amanti
enim omnia sunt facilia vel e quia parens
sit dilectione e ceca Sap 2° excecavit
enim eos malicia eorum et Ecce si dum
bulat ut ceci quod vero peccavit et
invenitur ab hiis qui querunt eam non ab
eos qui eam non querunt sed intendit
enim e certo loco certo ordine certo tempore
et certo modo sed debeat inveniri certo
loco invenitur in pena Job xxviii°
non invenitur in terra suaviter viventium
sed invenitur in terra aspere viventium Et
ideo inventa e in daniele et in sociis
eius qui contemptis cibis regiis
leguminibus vescebantur Et ideo de hiis
dicit Dan 1° pueris autem hiis dedit deus
sciam et disciplinam et sapientiam in omni
loco libro certo tempore quod q tunc Luc 13
petite et accipietis querite et invenietis
pulsate et aperietur vobis Certo
modo quia humiliter Prov 11° Ubi e humi
litas ibi e sapia Et Sap 10 In

... Zan

...phes Ernes ptre ma...

...es Dones Itemes Meray

...ars aton Scad Snaz

simplici cordis quere illum [illegible]
3 l. Si volumus querere deum [illegible] non
~~ut non~~ queramus vacue, queramus [illegible]
ter queramus perseveranter ut non que-
ramus illo aliud quam eum illo aliud nec ab
illo ad aliud quia tamen confaciliter cum
eo et tamen cursu quod ut sit querens
non inveniat sit petens non accipiat
sit pulsanti non aperiatur. Sed nichil est
invenibile quod deus quaeri non potest nisi prius
inveniatur et nullus querit nisi aliquomodo
invenit. Unde Bernardus de diligendo deo. Nemo
te domine querere valet nisi qui prius invenit.
Vis ergo inveniri ut quaeraris quaeris ut
inveniaris. Hec vult in psalmo letetur cor quae-
rentium dominum. Querite dominum et confirmamini. Querite
faciem eius semper. Quod exponens beatus Augustinus dicit
sic. Si semper queritur quando invenietur forte
et facie ad faciem cum viderimus sicuti
est. Ad hoc reperiendus erit et sine fine
querendus quia sit sine amandus. Caritas
enim dominus veritatis inmensitas que videri
potest comprehendi non potest etc. et ideo semper
potest et tamen semper queri. Unde Augustinus super
Jo. Querimus inveniendum quaeramus inven-
tum ut inveniamus querat occultus est et
inventus querat immensus est. Et hec inveni
possit non tamen perfecte in hac vita. Tamen
enim ipse sit vita non potest perfecte reperi-
ri in regione umbre mortis. Unde Augustinus
contra quaerentes beatitudinem in hac
vita dicit. x. confessionum c. iij. Redite
prevaricatores ad cor et inherete illi
qui fecit vos. State cum eo et stabitis
requiescite cum eo et requieti eritis
quo itis in aspera quo itis. Bonum
quod amatis ab illo est sed quantum ad illo
non verum est non et suave sed amarum
erit iuste quia iniuste amatur deserto
illo quo vos ad hoc ambulatis vias

difficiles et laboriosas non est requies
ubi queritis eam querite quod queritis sed ibi
non est ubi queritis. Beatam vitam queritis
in regione mortis non est illic [illegible]
[illegible] ubi nec vita
recompensat autem qui se composu-
erunt / ut illis se proponant /
et qui de luce vigilaverint ad illam
non laborabit / assidentem enim illam fori-
bus suis inveniet. Postquam proposuit
facilitatem acquirendi sapientiam declara-
vit ex duobus. Sed tamen quod licetur (?) dili-
gatur tamen quod appetit sive appetatur. Hic
ostendit illud idem ex ~~duobus~~ tribus sed quod co-
erit sive inquirat. Et tamen hec duo
facit. Primo quod prevenit se amantes. 2o
quod assotiat vigilantes. Circa primum
dicit. Preoccupat autem qui se concupis-
cunt. i. desiderant quia est sapientia incarnata
preoccupat per gratiam preveniente eos
qui affectualiter diligunt eam et id inveniri
potest prevenire non potest. Sed autem vere quod
nos dicitur preoccupare et prevenire de-
beamus. Et in psalmo preoccupemus faciem
eius in confessione et in psalmis etc. Unde ergo
ibi loquitur psalmista de iudice ven-
turo ad iudicium cuius faciem preoccu-
pare debemus per confessionem laudis pre-
sentis et gaudii [illegible]. Hic autem loquitur s. s.
de actu divino in quo ipse nos prevenit
gratia preveniente. Sicut quod nullum opus meri-
torium operare valemus. Preoccupat
ergo qui se concupiscunt ut illis se propo-
nant. Unde Bernardus dulcis Jhesus primus es
in accessu et ultimus in recessu. i.
Jo. iiii. In quo est caritas non quia nos
dileximus deum sed quia ipse prior dilexit
nos et se prevenit se amantes. 2o
assotiat vigilantes et quantum ad hoc
subdit et qui de luce vigilaverit

Deus quos prevenit nos et inveniri [illegible] inveniri

22

ad illam etc. Sicut de [illegible] [illegible]
vigilantes per vigilias [illegible] solum
et actualiter operantes. Illi ergo qui in
tellectu et affectu bene [illegible]
[illegible]
vigilantes [illegible] de luce vigilat. quia mane
statim a iuventute in bonis operibus
se exercent [illegible] iustus cor suum
tradet ad vigilandum diluculo et ad deum
qui fecit illud. Et talis qui sic vigi
laverit ad sapientiam i. ad deum qui est
sapientia increata non laborabit. Similiter
et si modicum laborabit non laborabit
aliquid in comparatione illius boni quod
acquiret. Eccl. ult. modicum laboravi
et inveni in multam requiem. Et quare
non multum laborabit certe quia statim
ipsum deum inveniet assidentem foribus
suis. Fores per quas contingit ingressum
ad deum et ad sapientiam videntur sunt
principia tam practica quam speculativa.
practica ut hoc facias alteri quod tibi
vis fieri et quod tibi non vis fieri alteri ne
facias. Speculativa sicut alterum contra
dictoriorum [illegible] de quolibet et
de nullo eodem ambo simul [illegible] mentem.
Per hec ergo principia quasi per quasdam
fores via humana ingressum ad deum
cognoscendum et ad sapientiam videtur inve
nire. Et dicit Arist. 2o meta. quod
theologia est considerationes de veritate
partim est facilis et partim difficilis
quia quantum ad prima principia non contingit
errare est facilis. Circa conclusiones non ab
eis deductas [illegible] modo
contingit errare sed et valde difficilis
quia prima principia sunt sicut fores domorum
de quibus proverbialiter dicitur in foribus
quis delinquit. quia introitus in domum
de facili cognoscitur quia ibi ponit
non latet sed interiora domus latent penitus.

et predicatorem [illegible] Prov. viii. Ea
[illegible] portis foribus loquitur dicens. O viri
ad vos clamito et vox mea ad filios
hominum. Intelligite parvuli astutiam
et insipientes animadvertite. Sic ergo
qui debite vigilaverit ad sapientiam
non laborabit, assidentem enim illam
foribus suis inveniet. Hoc est sapientiam
creatam vel increatam inveniet assi
dentem foribus suis i. manifeste patentem
in intellectu principiorum. quia cognitio
dei omnibus hominibus est inserta sicut
dicit Dam. li. 1o c. 3o. Et Boecius de consolatione
li. 3o prosa 2a. Est enim mentibus hominum
veri boni naturaliter inserta cupidi
tas. Et ad idem Tullius li. 1o de na
tura deorum [illegible] vel potius natura cogni
tionis [illegible] nec enim genus aliquod
genus hominum est quod non habeat sine doctri
na anticipationem quandam deorum quam
Epicurus appellat prolepsim i. an
teceptam animo rei quandam informationem
sine qua nec intelligi quidquam nec queri
nec disputari potest. Idem li. 2o. Quid
potest esse tam apertum tam perspicuum cum
celum suspeximus celestiaque contemplati
sumus quam esse aliquod numen prestan
tissime mentis quo hec regantur. Secundo quia
ista [illegible] est illud quod scribitur Prov. viii.
Beatus homo qui audit me et qui vigilat
ad fores meas cotidie. Ergo sapientia
non statim invenitur assidens in foribus
quando dicitur est quod invenitur assidens statim
quantum ad intellectum principiorum. Sed quantum ad
notitiam dei generalem. Sed non invenitur
perfecte statim. quia qui aliquid invenit
nomen plus nosse cupit. Fores non
sapientie dicuntur doctores per quos
homines ingrediuntur ad sapientiam et ad is
tas fores oportet vigilare cotidie. Eccl. 6.

23

Si videret sensata[m] [illegible] dormi[...]
et q[ui]lib[e]t custodum illi[us] custodiat p[er]
turas q[uod] est aut[em] no[n] dubiu[m] tota ma[...]
p[ar]s hominu[m] q[ui] corpus eo[rum] exp[er]im[en]to
septima q[uod] vigilare et vigilant [...]
bere debemus in omnibus. Est hostilitas
crudelis rebellionis, subtilitas fidelis
admonitionis, et debilitas tristis
habitationis. Quantum ad p[rimu]m [illegible] con
tra et in bello, non p[er]mittit sopori se
cure vacare. Nos aut[em] sumus continue
in multis bellis, in p[er]s[on]a conculcaverunt
me inimici mei tota die, quia multi bella
tes adversum me. Ergo necesse habemus vigi
lare. Grues sicut dicunt naturales inter
se vigilias dividunt, et illa que vi
gilare debet lapidem tenet in pedibus,
ut si illa dormiat lapis cadens
alias excitet et seipsam. Si autem
avis insensata que vigilare non tenetur,
sic vigilanter providet contra soporem, multo ma
gis nos qui sopori parati, cautelam continuam
adhibere debemus. I Petri v. Fratres sobrii
estote et vigilate, quia adversarius vester
dyabolus etc. Et vero adinveniret primitus
sobrietatem vigilie, quia ebrietatem
sequitur necessario multus sopor. Est autem
de isto adversario dyabolo sicut de duce
quodam Carthaginensi, refert Julius
[...] li° 2° ca 1°, qui est de insidiis. Dux
iste gerit bellum contra quosdam de Af
frica qui Carthaginibus rebellabant.
Fuerunt autem isti de Affrica avidi
nimis ad bibendum vinum, quod intelligens
dux, dolus est contra eos tali cautela:
accepit multa dolia vini et miscuit
in vino succum cuiusdam herbe que
vocatur mandragora, que quidem
herba est natura multum soporifera,

sicut docet apostolus p° de sopno et vigi
lia. Facit enim homines dormire ita
profunde quod fiunt insensibiles, et ideo
solent dari hominibus qui sunt pro aliqua
infirmitate [illegible] secandi ut pos
sint sine dolore secari. Dolia ergo
vini sic infecta dimisit iste prin
ceps in tentoriis suis, et fugit ad
cautelam tentoria derelinquens. Affri
ci ergo gaudentes tentoria invadunt
et invenientes victualia cum vino
in habundancia, comedunt et bibunt
de isto vino infecto, et statim omnes
sic oppressi sunt sopore quod nullo modo se iu
vare poterant. Hec considerans dux
predictus, de nocte rediit super eos et
universos sicut voluit trucidavit.
Ista cautela moraliter [illegible] dyabolus
contra homines. Vinum quod letificat, significat
leticiam vel lasciviam secularem. Istam
leticiam seu iocunditatem mundi dyabolus
sic commiscuit succo mandragore, id est de
lectationi luxurie, quod omnes ex eo biben
tes fiunt quasi insensibiles. Mandragora
enim est herba habens masculum et
feminam et omnia lineamenta humani corporis
in se preferens ad agnicionem fecunditatem
affert. Gen. 30 dixit Rachel soro[ri]
sue Lye de Iacob viro suo: dormiat
tecum in hac nocte pro mandragoris
filii tui. Et ideo mandragora vo
luptatem carnis designat, quia quasi
tota mundana iocunditas inter homines
hiis diebus, dyabolo procurante qui nos
sic cautelose debellat, de succo vo
luptatis est debellata infecta. Ideo ho
mines videmus dormiunt in peccatis, et
ad correctiones prelatorum et predicatorum
et doctorum reputantur insensibiles, ut

dicit quibus corpus pt[er] i^d yin. 22. Verberaverunt me et non dolui, traxerunt me et non sensi. ~~qui vigilator et [illegible]~~ ~~reperitur~~, non sic nos verumptamen sicut d[ixi] 2^a cor. 6. In omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut dei ministros et inf[ra]. in vigiliis [illegible] ieiuniis et castitate et in [illegible] ~~[illegible]~~ sicut precedentes vigilias et castitatem. Secunda causa que nos inducit ad vigilandum sive debemus esse utilitas fidelis administrationis, sumus sicut servi vigilantes de nocte, et expectantes adventum domini sui de nuptiis redeuntis, nuptie sunt in celo ineffabilis gaudii, de sacrosancta unione deitatis infinite ad nostram humanam, de hiis nuptiis dominus noster venturus est in die iudicii descensurus ad totum mundum finaliter iudicandum. Et ideo dicitur 12. Vigilate quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Et luce 12. Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes, et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis ut cum venerit dominus inveniat vigilantes. Et hoc omnes vigilare debemus, maiores tamen prelati quorum cure, cure sunt commisse, in cuius signum ad 3^es discipulos dormientes invenisset, specialiter ceteris increpavit petrum dicens, Symon dormis non potuisti una hora vigilare mecum. Tertia causa quare in presenti modo vigilare debeamus, est debilitas nostre habitationis, homo qui iacet in domo ruinosa, ex parte debili, et simul cum hoc sciret quod aliquis extraneus conatur suffodere muros ad eum occidendum, non daret se sopno si esset prudens

sed potius vigilare, domus autem est corpus nostrum luteum vel terrenum Job 4. Qui habitant domos luteas, vel terrenum fundamentum habent et consumentur velud a tinea, suffossor est mors qui indefesse nititur perfodere domum nostram ut sumat animam cum peccatis si possit, vel cum penis debitis pro peccatis, et ideo bene dicitur ap[ocalypsis] 3. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam, sed timendum est de nobis sicut de pueris recenter natis. Dicit enim ar[istoteles] li[bro] de sopno et vigilia quod pueri quando parum dormiunt et habent oculos clausos propter consuetudinem matris, sic est de multis tam diu malunt in eis consuetudo dormiendi negligentie pigritie et accidie quod vigilare non possunt.

Sed concedendo est a tribus malis passionibus, que accidunt in sopno, sicut ar. de sopno pallegat que scribuntur epilencia, ephialtes, litargia. Epilencia est quedam passio cerebri, faciens hominem cadere subito et ex sopniato. Ephialtes est passio in sopno faciens hominem apprehendi quod ad eum apparuit et nititur suffocare, unde illi qui habent hanc passionem, videntur quod una vetula incubat super eos et eos nititur suffocare. Litargia est quedam infirmitas compellens homines dormire, et dormiendo mori faciat. Iste tres passiones, generaliter vicia signat, quibus molitur totus mundus, superbi namque et ambitiosi qui ad gradus et honores nimis intenduntur caste dicuntur epilentici sunt, quia sicut casu habent et ascendunt ~~[illegible]~~ tollit in altum, ut casu graviori ruat.

lubrici luxuriosi patientur epilepsiam
quia betula illa que e cerebro corrupta
propter patrem supervenit et deducitur et dor
mit ne resurgant/ dicuntur nos et le
thargici .i. obliviosi quia quanto plus
a deo amare percipit tanto magis
obliviscitur tamen sui quam dei laude glo
super i ps. de me est. qui ad deum vi
gilat qui dei memor est/ ad deum dor
mit qui deum obliviscitur. nos ergo vo
lumus. sed ponit apostolus dicit i thess.
v/ non dormiamus sicut ceteri sed vigilemus
et sobrii simus etc.

Cogitare ergo de illa sensus est
consummatus/ et qui vigilaverit
propter illam cito securus erit/ quoniam dignos
se ipsa circuit querens et in viis suis
ostendet se illis hilariter et in omni
providentia occurret illis/ due sunt
conditiones quas salomon intendit principaliter in hac
parte capituli usque ad finem de sapientia de
clarare/ una est que in eius acquisitione
est facilitas/ alia est que in eius posses
sione est felicitas/ et de istis duabus
agit alternatim nunc demonstrando faci
litatem sapientie acquirendi aut quando
nando felicitatem sapientiam possidendi
consequitur possessionem sapientie. dupliciter
felicitas secundum temporalis et eterna et de
utraque fit hic de temporali mentio de una
nunc de alia brevissime/ dividitur
ergo textus in duas partes nam primo
ostendit felicitatem que est in sapientie pos
sessione. 2º facilitatem que est in eius
acquisitione. 2ª parte ibi. quoniam dignos
circa primum ad primum dicit quod dupliciter perfec
tionem confert homini sapientia que consis
tit in verbo eterno dei. nam concludit

2 sapientia confert hominem duplicem
perfectionem scilicet concludendo scilicet errores falsitatis
et timore adversitatis

ab homine quantum ad tollendum errorem
falsitatis et quantum ad invisibilem ti
morem adversitatis/ circa primum ad primum dicit
Cogitare de illa .i. de sapientia increa
ta que deus est vel de illa .i. de sapientia cre
ata que est cultus dei/ est sensus consumatus
.i. sensus verum informatus sine decep
tione/ sensus enim multipliciter decipitur
aliquando propter indispositionem organi sicut
lingua febricitantis indicat dulcia a
mara/ aliquando propter indispositionem medii sicut
oculus indicat baculum esse fractum
cuius una medietas est in aere et
alia in aqua/ aliquando propter elongationem
obiecti sicut oculus indicat solem esse
pedalis quantitatis et sic de aliis propter
que sinceritas veritatis non est ab absoluto
comprehensa 2º augustini i. 2º solil. set eo
in dictum sensus est imperfectum et inconsummatum
ubi ex tonis sunt vegetatur/ sed in solis ergo
sapientibus/ qui sensualitatem dominantur per
rationem/ est sensus consumatus/ secundum augustinum i. 2º.
de libero arbitrio capitulo xviii. sapiens
est qui regnum omnium libidinis subiugando
semota placata fiat et est .21.
Consummacio timoris dei sapientia et sensus
Et propter oppositum stultorum sensus/ est non con
summatus/ quia in sensualitate stant et non
secundum rationem vivunt/ et eo verbo sapientis
est in modo tamen inconsummati/ consequen
inquit tamen inconsummati/ Sic ergo sa
pientia concludit ab homine errorem. 2º
concludit timorem penalitatis/ circa
ad hoc dicit quod qui vigilaverit propter
illam cito securus erit/ quia post mortem
pro quo timet valde cito habebit securi
tate que est potissima pars beatitudinis
secundum augustinum 2º de trinitate loquens de
futura beatitudine dicit sicut omne quod ibi

erit vir aeque ad succedendum vero sicut sunt
deo subiecti erit aeque ad succedendum
[illegible] erit et que est cum vasis
[illegible] fore [illegible] omnibus ergo boni
cum secum erit / apostolus [illegible]
meo cum + [illegible] mea [illegible] est vos
de [illegible] et apostolus [illegible] vigilaverit
deus [illegible] cum. Secundum est ad
[illegible] vestimentorum / qui vigilias
[illegible] faciunt non propter cultum dei / sed
propter cultum carnis / carnalium quidam vi
gilat ad gulam / quidam ad predam / et
quidam ad luxuriam / vigilat ergo aliquis
pervigilando et suas voluptates implen
das / de quibus dicitur Sap. xix. Insanie
plenas vigilias ducentes / Alii vigilant
ad predam parat fures et latrones
et predones. Job xx. vigilantes ad pre
dam preparant panem liberis agrestibus non
sunt de molitu et vinea eius quam
vi oppresserunt vindemiant plancius
in quadam comedia ait apud quos
diu vigilia multa in nocte perstitit
non omnes fures sunt de nocte que te noc
te aufferunt. Tercium vigilant ad
luxuriam Job xx. oculus adulteri
servat caliginem dicens non me videbit
oculus. Sequitur secundo propter locutionis [illegible]
qui ondit facilitatem / sapientiam acquire
di ex verbis / ille enim qui nos querit /
et qui vos ondit sicut qui in ore pe
nos occurrit / facile invenitur a nobis
/ sed sapientia incarnata que deus est /
sicut sic [illegible] ad nos / que ipsa circuit que
rens et ad [illegible] quem sic dicit / quia
ex omni parte dat nobis deus occa
sionem eum cognoscendi et amandi /
/ unde Augustinus in confessionibus: celum
et terra et omnia que in eis sunt un
dique michi dicunt ut te amem

nec cessant dicere omnibus ut sint in
excusabiles / secundum quem nos xpc
in acre in terra in inferno / unde Augustinus
in confessionibus: Celo descendisti non querentes
te / descendisti autem ut quereremus te / descende
sunt nos in terra docendo / sic et mori
endo / in inferno ad infirmos descendendo
et in viis suis / audit sapientia hilariter /
vie xpi sunt precepta xpi / semite
vero sunt consilia / in psalmo vias tuas do
mine monstra michi et semitas tuas edo
ce me / et hoc hilariter psalmo 16. In hi
laritate vultus regis vita / sicut in omni provi
dentia occurret illis / Sicut enim docet
tullius 2º rethoricorum prudencie tres sunt
partes / memoria intelligentia / et providen
memoria est per quam animus repetit
illa que fuerunt / intelligentia est per quam
perspicit ea que sunt / prudentia per
quam futurum aliquid videtur antequam sit
unde prudentia proprio suo nomine est
providencia futurorum prestans eventum
/ In omni ergo sapientie prudentia deus occurrit
diligentibus / docens quid eos oporte
dit recordari / quid meditari et
prospicere / unde dicit S. F. quia deus
se diligentibus in omni prudentia occurrit
. i. gratiam [illegible] non solum vult ordinan
di presentia sed et vult providendi de futuris
et renovandi ad perfectum regimen vitae
vite / quia triplex providentia est necessaria /
scilicet legalis statutorum / temporalis thesau
zauratorum / personalis militum / legalis
responsorum / prima prudentia tenetur
facere reges principes prelati iusti
ciarii et regis consiliarii ut ipsi iuste
leges instituant / que cuncti tam
divitibus quam pauperibus conducant. Hec
aut prudentia de thesauro sacre

— prudentie sunt 3 partes
— prudentia est multiplex necessaria ad perfectum regimen
humane vite

26

quia fuit ... propter ... dignos se ... querens

2

28

2

sepťuť poss̄ dz / leges cum q̄ admiac sac
scptuť / decret̄ eccľe / t̄ bonis moib; /
militꝗ dz ee monicꝭ / sicut dr̄ i autꝭ
de jo. no licet vnde felix pp̄ ad
quē dā impatorē sic scribit certi est
hoc reb; tuis ee salutare ut cū de
cā dei agitur iuxta ipsiꝰ cōm al
tario seruit de altario viuat psente
ẜ sacrosca ꝑ eoꝝ consules potius
dice q̄ doce eccľe formā scąm .s. no
hīnt huiꝰmoi sequenda inia psigere
in ciꝰ sanctionib; velle dnari cū deꝰ
voluit clementie sue pie deuocois
colla submitte ne du mensura ce
lest dispensacionis concedit erat
in contrariam disponet / dc thez autꝰ
igit̄ scptule sacre / sunt dec̄ pruden̄
legaliu statutoꝝ / sine quib; impoꝰ
est inr̄ homies pace ꝯsuare / 2ª marc
c. iiij omnes enim videbat sic regā
li prudenꝰ ee impole pace rebus
dari / s. ꝯ ecciam prudenciā tpaliu
thezauroꝝ / tenent̄ facē / plati eccľ
tici ꝑ paupib; sustentādis / ipi
enī sc̄ spales ministri senescalli
xpi / qui de ipiꝰ patrimonio familiam
suam tenet̄ cōsule / vn̄ vidiꝰ hꝰ x.
c. ſꝰ / Res paupm̄ no dari paupib;
ꝑes sacrilegij esse ee dinoscit / Hanc
pronia sunt paupm̄ facultates eccľar̄ /
et sacrilega eis crudelit̄ subrapiunt
quod et inqst̄ t dispensatores no intib;
possessores ill̄ iniqꝰ accipiunt et
restitu / et cl. x. dr̄ sic / dignū est
ut qui altario seruit de altario viuat /
viuat modo de altario no luxuriet̄ /
no supbiat / no ditetur / no clari
dines eo paupe fiat / no eo igno
bili gloriosꝰ no & de bonis eccľe

amplis pallacia fabricet / ut forsite
nec in vanit̄ aut supfluit̄ dispēdi
/ inde ut conolliat de facultatibus
eccle ꝯsanguineos suos aꝰ nepotes
ul pueros aut filias ne dixim inp
tu tradat / concedit igit̄ t ii vn
dessimas altario / de ipō altario vi
uas het ipe / est ergo platus se
nescallus paupm̄ / s[...] ẜ an
geli qui thobiam iuniorē duxit
ꝑ regione medoꝝ / et instruxit
quō vxorem debuit & coplare
et senem redmit / Cum thobias re
ꝯmmando & dixit / Si me ipm̄ t
dam t̄ seruū no ero ꝯdignus p
uidentie tue tob. 9 / Sic ꝯtr regnā
bit subditus saluati / ꝑ viā boni
plati ductus / ꝑ viam priē / et re
ductus ad ciuitatem leticie / Et
ideo signat̄ dr̄ de plat / .i. pe. 2
pascite qui in vobis e gregem
dei / prudentes no coacte & spōta
nee / no solū plati & & hntes
statum huiꝰ mundi ad aliqualē pru
denciaꝫ ꝑ paupib; sustentādis
obligant̄ / .s. 3ª ẜ pruden̄ psolu
intoꝝ / et ad istam ꝑsolucdam
omnes obligant̄ / quib; ꝑ scripo in
medīmo huiꝰ vite / ad ro. xij.
nolite ee prudentes apud uos
met ipos / ulli malū ꝑ malo reddentes /
prudentes bona no tm̄ cora deo
& t cora homib; / prudentes maxt
bona v; que sc̄ maioā / ut virtutes
t bōa opa / que hnt in se magnā
prosperitatem / liberatem / et utilitē
est cū bona vna cl[...] deuota /
ul deuotu iciuniꝰ / magis profic
cora deo / q̄ totū aurū mundi / ul

capedis propter est etiam in una bona
de valle qui precium si non reparatur
et prius confectum videre est conve-
niendi ubi multa videt persona be-
nalia si tamen est prudens de talibus
que faceret se esse spoliandum in recessu
suo de nundinis vellet nollet
Vita presens nundine sunt in quibus
negotiari debemus hic . ergo negotia
in diversis confectum quod patet quod tota
prudencia sua facit de rebus di-
uersis de quibus in morte necesse sit
spoliandi . job . 1 . nichil intulimus
in hunc mundum haud dubium quia
nec auferre possumus hec persona talis
dicitur sap . 9 cogitaciones mortalium
timide et incerte prudencie nostre .
Adultat eciam qui nundinas diui-
cias per longum tempus cum laboribus
et periculis et tediis pro suis filiis
et heredibus et tamen adhuc pro se ipsis pre-
tium prudet quanta fatuitate labo-
rant et accipiat exemplum de jacob 39
gen qui post xx annos serviciis laban
dixit ad socerum suum iustum est
etiam ut aliquando provideam domui mee
et coepit licito proposito vacavit
ipse et sua familia . propter prudens est
regalium rerum et ad hec omnia te-
nentur propter se ipsos quilibet corporaliter red-
ditus et eterne resurgere et rec-
epta iudice computum diligenter
videt de rebus iustis ceteris criminibus
omnes in die iudicii et ideo de nobis
optat deus in illud deut. 32 c.
utinam saperent et intelligerent ac
nouissima prouiderent prudencia est prouis
videre dicit secundum dicit boecius li . 2 . de
consolacione nouissima vero sunt mors et
iudicium pena et premium ista nouissima

sapientia dei prudens et esse prouidere
debemus et tunc nunquam peccabimus ecclesiastici . a . In omnibus operibus tuis
memorare nouissima tua et in eternum non peccabis .

Initium enim illius verissima est discipli-
ne concupiscencia . cura ergo discipline
dilectio est et dilectio custodia legum
illius custodicio autem legum consumatio
est incorrupcionis . Incorrupcio autem fa-
cit esse proximum deo concupiscencia igitur
sapientie deducet ad regnum perpetuum
·· postquam declaratum est quod via per sapientiam
perduci fit ad felicitatem restat hic
declarare que sunt media conveniencia ista
possibilitatis et hoc facit in presenti lectione
vel in qua sua in presenti lectione est ordo
quo naturaliter homo ordinatur ad beatitudinem
supernaturalem que consistit in vita eterna
contemplando sapientiam increatam huius
autem beatitudinis adipiscende radix
et inicium est bonum medium ab ipso deo
media non primum sunt ab ipso deo et primi
a nobis sunt non ultima a deo superius
nobis datum radix autem et fundamentum
beatitudinis consequende quod in anima consistit
naturale est naturale desiderium quod homo habet
ad sciendum de quo aristoteles primo metaphysice
dicit quod omnes homines natura scire desiderant
et ipsum idem desiderium naturale est primum
principium sapientie secundum hoc dicit sapiens . Inicium enim
illius . i . verissime sapientie verissima est
concupiscencia sciendi quod est a natura data recta
perveniens non momentanea realis
non picta Iste ergo naturalis appetitus
deum cognoscendi et amandi quia deus
est summa sapientia summum bonum est primus
gradus ascendendi ad felicitatem que
est sapientia in futuro visio sicut per sapientiam
fidei in presenti et est notandum quod ista

·– sapientiam vide adiutus apparent explicatur supra sophiste
vobis et sic sunt inscripti folio

vilissima quasi [illegible] disciplinas [illegible]
quodammodo ut distant per appetitus sophis-
te verbosi / iurgiose animosi / ydiote occupati
est enim sophistica scientia apparens sapientia
et non existens et est sophistica apparens
ab apparenti sapientia et non existente ut dicitur
Aristotelis primo elencorum de quibus 2 ad thi. 3.
duratur bagis de sideriis per addiscentes
et nunquam ad veritatem pervenientes.
Secundi addiscunt propter pecuniam de quibus
audivimus 3 de vetula dicitur omnis decli-
nat ad ea que lucri inspirat ut christi
stante distant pauca plebs ecclesie
bene vendit dictum quod volunt procurent quam
prophani et ideo secundum eum philosophia quasi
bene patitur et philosophi / pecunia regnat
Et contra ista dicit spiritus sanctus sapientia
7. Divicias nichil duxi in comparatione
illius nec comparavi illi lapidem preciosum
quod omne aurum in comparatione illius quasi
tiniani ~~[struck]~~ arena et tamen lucri
est in 1 quilibet illius que est sicut ydiote
bagi et occupi inordinatis et negli-
gentes ingenium naturale tollunt per doc-
trinam catholicas disciplinas.
Et contra quelibet talium scribit apostolus
1 ad thi. 4. Noli negligere gratiam
que est in te et infra attende lectioni
et doctrine et sta in illis / Circa quartum ra-
dice sapientie que est naturalis concupiscentia dis-
cipline / quinto ponit media que sunt
tria scilicet cura / dilectio / custodia / et
est talis debitus ordo quod desiderium
naturale sciendi / causat curam id est dili-
gentiam vel sollicitudinem ad discendum /
scientia autem dilectionem dei quia non est
possibile quod aliquis sit sollicitus ad cognoscen-
dum deum qui sic efficiet in cognitione
sibi efficiat in dilectione / dilectio

:– Ad sapientiam via sunt media scilicet cura dilectio et custodia

autem dei causat divine legis custodiam
Jo. 14 Si quis diligit me sermonem
meum servabit etc. 1 Jo. 2 qui dicit
se nosse deum et mandata eius non obser-
vat mendax est / custodia autem man-
datorum dat confirmationem incorruptibilitatis /
que incorruptibilitas [illegible] facit esse proximum deo quia
plus deus est eum [illegible] non est
ergo a primo adultus [illegible] concupiscentia
sapientie deducet ad regnum perpetuum
Et est notandum quod spiritus sanctus in ista de-
ductione utitur quodam colore rethorico
qui vocatur a tulio gradatio et rethorice
sive vel climax grece / quem ponit dominus
Augustinus 4 de doctrina christiana c. 64 a. omnis
rethorica eloquentia in scriptura est ut ve-
niri est enim gradatio secundum Augustinum c.
a. ubi sive quando verba vel sensus alterius ex
alteris conectuntur sicut patet in verbo apostoli
ad Ro. 5. quando dicit / Tribulatio pacientiam
operatur / pacientia probationem / probatio autem
spem / spes autem non confundit et
similiter ad Ro. 8. quos predestinavit
hos vocavit quos vocavit / hos et iustifi-
cavit / et quos iustificavit hos et
magnificavit / et hec est figura sive
color pulcherrime ornamentum sive / que
gradacio secundum tulium sic diffinitur / gradacio
est quando non ante ad quod verbum descendit
quam ad superius ascensum est / hoc modo que
natura reliquit manet libertatem si illas que
hic possunt et qui possunt audent / et quod audent
faciunt et quod faciunt nobis molestum
non est / Sic enim debet doctor christia-
nus dicere eleganter ut doceat / et
delectet / et flectat sicut docet
Augustinus 4 de doctrina christiana c. 12.
docere est necessitatis / delectare suavitatis
flectere est victorie et potestatis et ista

ubi [illegible] sumat intencio doctoris eciam
tunc sicut Augustinus 4o de doctrina christiana Si talia
dicuntur que credere vel nosse sufficiat
nichil aliud eis consentire vel conteri
verba est cum nec [illegible] docere ut agendum
suscepta persuaderet nisi esse quod dicitur
[illegible] per modum in quo ducatur si non sic
dicitur ut agat [illegible] eloquenter esse caste
suscepti [illegible] persuadet aliquid quod agere
[illegible] non solum dicere ut instruat et
delectare ut teneat sed eciam flectere
ut vincat. Hec Augustinus dicens quod
dicitur quem loquendi sapiens sit. dicit sic. Cum a
gradus discipline est dilectio id est dilectionem
operatur. Sicut enim reflexio lune radiis
splendentis calorem causat igitur stat est
modo qui ad animam humilem et devota
mediante radiis luminis sancte scripture a
corpore Christi qui est sol iusticie divinitatis et re
flectuntur eidem radii ad deum et per amo
rem et reverenciam sue mentis [illegible]
[illegible] causatur amor in medio talis
mentis. Et tunc et dilectio custodia est
legum illius. Cum autem nichil magis sit
in potestate voluntatis quam diligere patet quod facile
sit legem dei custodire ad Romanos 13
plenitudo legis est dilectio. Vel custo
dia autem legum est consummacio incorrup
cionis id est perducit ad incorrupcionem hoc
est ad immortalitatem. Incorrupcio autem facit
proximum esse deo id est immortalitas facit nos
esse deo similes cum sicut dicit Porphirius
immortale separat nos a diis. Concupiscencia
itaque sapiencie deducit ad regnum perpetuum.
Generaliter autem amor in nobis causet
sapienciam tam in presenti quam in futuro
pulchre declarat [illegible] in sermone
quem fecit de pastoribus ita dicens
Sicut cera mollis fortiter applicata
sigillo recipit imitacionem similitudinis
omnium formarum et figurarum sigilli in
similitudinem summe pulchritudinis Sic anima
per amoris copulam fortiter ad deum
applicata non est solum sed cum summa imi
tacione similitudinis pulchritudinis reci
pit conformitate et tunc apud summam
pulchritudinem nulla deest pulchri
tudo quod in prima dicitur pulchritudo agri
meum est in anima per amoris copulam
a summa pulchritudine impressa non
est alicuius pulchritudinis obscura re
fulgebit in illa pulchritudo que est super
illam imitacione omnis inferior pulchritudo
sibi refulgebit respectu illius pulchri
tudinis superioris Cum enim omnis superior
pulchritudo refulgebit in illa multo
ampliori quam inferior decoris venustate per
idem sic summe pulchritudinis forma
et sapiencia summa cum anima fuerit perfecte
conformis summe pulchritudinis et per hoc
sapiencie summe per quas anima illustrata sapiencie
pulchritudine. Unde et amor qui formosam facit
animam deformem facit eam summe sapiencie
participacione sapientem. Est igitur perfecta
dilectio tocius veritatis magistra primo
quia amor est tocius veritatis noticia
unde amore ipsius veritatis dicit per os Christi
in Iohanne Paraclitus autem spiritus quem
mittet pater in nomine meo ille vos
docebit omnia. Unde convenienter aliquem
qui multa in lege domini ambulat nec
tamen in eis est plena noticia ipsius veri
tatis. Cum sicut dicit magister docere disci
pulum aliquam artem puta totam retho
ricam vel geometriam cum adhuc eam disci
pulus operatur circa artes primas vel me
dias non dicitur sciens artes terminum. Sic
et spiritus sanctus dicitur nos docere unam mag
nam et innumerabilem artem scilicet omnem
veritatem cum adhuc [illegible] circa artis
huius primordia [illegible] igitur
in nobis dilectione augetur nobis artis

32

Tho p 2e q 28 a 2 [illegible]

penult. c. riput / ... p̄ter ... magis ... ut ...
... de ... de ... d̄e ... p̄dij ...
... de ... fecerat ... i. ... de ... qui ...
... in ... et ... vero ...

bum9 notitia. cu̅ ... impleuit in nobis
ut diligam9 deum ex toto corde ex
tota aīa et tota mēte &c. Sꝫ cu̅ ...
cu̅la cordis q̄si sit in ipm̄ totali-
ter finita hec peregrinacio erit & p̄n-
tus erit visibilis et hui9 magis erit
cons̄umata notitia / Efficit ergo amor
consumata dei speciem et sapie pul-
chritudine ꝑū consūacionis q̄ pt ee
in suprema facie creature rōnal. Ista
ergo sapia ē qui sapida scīa. vn̄ in
sc̄ptura cōparatur vino can̄ 2° come-
di fauum cu̅ melle meo bibi vinu̅ cu̅
lacte meo. Dicit albertus ꝫ metheo-
rolorum li̅. c. 10. cū vinu̅ longe ductu̅
melius efficit motu̅ qr̄ ꝑ ꝑcussionē
& motu̅ ꝑcitur qualescit in eo calor
nālis et magis & subtilius dirigit
humidum a cadz e cū cōe vinu̅ pendu-
lum vꝫ ꝑcussu̅ et motu̅ renūtat aliqui
ad statu̅ suū. Est enī pendulo vin̄
qd̄ incipit declinare ad corrupcōm̄ ut
ꝑ ucio/ mo̅ra vinu̅ ductu̅ de longe ē
doctrina sacre sc̄pture que de celo
ad hoīes ꝑ ꝓphetas patriarchas an-
gelos ymo ꝑ ipm̄ dei filiū ē deducta
que ab inicio mundi / usqꝫ nūc agitat̄
& coruat̄ et ꝑ corporaꝫ ingenia
Et ideo istud vinu̅ ē multo melius
q̄ vinu̅ engaddꝫ sc̄e sc̄larꝫ que nō
deferunt nisi de t̄ra ad t̄ram. vinu̅
enī qd̄ crescat in motibꝫ ē delcta-
biliꝫ & delicatiꝫ & subtilius q̄ illd̄
quod crescit in vallibꝫ. Cꝫ mons al-
tissim9 ē celū, terra vallis lacimarꝫ
Et ideo vinu̅ sc̄e sc̄larꝫ rude ē et
grossu̅ et insipidu̅ aliud subtile
& sapidu̅. Can̄ vinu̅ ... &
ex vino condito & mistu̅ malogra-
natorꝫ &c.

ꝗ ergo delectamini in sedibꝫ & sceptr-
tris o reges ꝑpli / diligite sapi-
enciam ut in ꝑpetuu̅ regnetꝫ / diligi-
te lumen sapie oēs qui p̄estis ꝑplis
... sapia sit singlis nāta / max-
ime principibꝫ regibꝫ medictibꝫ & plati ...
& io isti sp̄aliter sūt monendi q̄ studi-
um totū apponāt circa sapiaꝫ ap-
petendam acquirenda / Secundo ergo in p̄te
ꝑ ce̅tī detim̄atur ē / q̄ nō solu̅ in
eiꝫ possessione ē felicitas / ymo q̄
in eiꝫ acquisicōe ē facultas / io
concludit hic p̄ponēs sensu̅ / q̄ in eiꝫ di-
lectione ē ꝑpetuitas / & ꝑ cōns q̄ ipa
sit maxime appetenda / vn̄ in ista lra
duo facit qr̄ p̄mo invitat ad sapie
dilectionē sp̄ali reges / 2° quosunqꝫ
alios ꝑlatos & platos gnalr̄ ibi di-
ligite lumen sapie / circa p̄mū d. ō
reges ꝑpli s. delectamini in sedibus
& sceptris s. ꝑ qr̄ / quia sic est de
sc̄o q̄ delectamini in honoribꝫ ...
... a ꝑplo / ꝑ hoc q̄ ꝑplm̄ in
... & regn̄ / Constat nobis
q̄ sedes vr̄e et scept̄ nō ꝑnt hic
ꝑpetuo ꝑmanē ergo diligite sap. s.
vn̄ cultu dei ut in ꝑpetuu̅ regnetꝫ
et utraꝫ delectōn̄ p̄ntem et futuram
obtineatꝫ / apok. v. fecisti nos deo
nr̄o regnu̅ et sacerdotes & regnabi-
mus sup t̄ram / Et apok. xx. erunt sacer-
dotes regni dei et x̄ͥ et regnabunt
cu̅ eo mille annis glo. i. mentem
post i millenarij qui ē finis numeroꝫ
ꝑ centū / Hec ergo monicō dirigitur
sp̄aliter regibus / 2° hec monicō dirigitur
gnalr̄ omnibꝫ aliis ꝑlatis / qr̄ dicit
diligite lumen sapie oēs q̄ p̄estis
ꝑpulis ... i. p̄cedentibꝫ & ductibꝫ
alios de nocte tenebrosa / natum

in iudicio et placito et [illegible] propter [illegible] tamen [illegible] plures

est lumen [illegible] palleas cadunt vel saltem
errabit [illegible] cum ducat quod ducti
Matthaei 15: Si caecus caeco ducatum praestet
ambo in foveam cadunt. Sic ut cum
praelati ductores subditorum sunt [illegible]
[illegible] eos in via morum. Et ideo
indiget lumine sapientiae et cognitione
sacrae scripturae. Bonus auriga sicut or-
dinat [illegible] trahentibus bigam
vel currum, quod sic trahat equum exercitatum
cum necesse fuerit cum alios praecedere,
quia sic biga procedet et priores sequen-
tes confundet, et faciat cum per alios
bigam supportari et sequi alios
qui sunt bene debiles. Isto modo volo [illegible]
debile facit qui est currus [illegible] eius et au-
riga eius 4 Regum 2. Ita placet deo quod
caeteri lumine sapientiae praeficiantur et prae-
ponantur ad trahendum bigam ecclesiae sicut
tamen clare videntes, in quibus est notitia
sacrae scripturae et fidei. Et ideo ut dicit
praelatis ecclesiae istud verbum: Diligite lumen
sapientiae vel lumine sapientiae. Debent esse doc-
tores sanae doctrinae et scholares sacrae
scripturae, de quibus Matthaei 5: Vos estis lux
mundi, quasi dicat: Sic tales praeficiantur vel
praeficiantur in promotionibus; tales diligant
honorando, beneficia conferendo, et in per-
plexitatibus consulendo. Sed tamen e
contrario faciunt: praelati consulunt
laicos et legistas quam theologos
vel canonistas, et ideo timendum est quod
illis accidat sicut accidit Sauli, qui [illegible]
nitatem consilium petiit a phitonissa,
et ab ea responsum mortis suae accepit,
sicut legitur Regum 28 capitulo. Videndum
quod periculum est delectari in sedibus et
sceptris. Sceptrum sicut proprie dicitur virga
regalis. Sedes dicuntur throni vel
solia in quibus reges sedere solent. Dicitur

[illegible] in historia [illegible] in 2° actum templi
[illegible] sub [illegible] erant tamen genera
sedium, scilicet cathedrae, exedrae [illegible]. In
cathedris utebantur doctores in gym-
nasiis. In synedriis sedebant auditores
in consistorio, et dicebantur synedri quasi
consessores. In exedris sedebant assessores
cum iudice, cum aliquid secretius tractabat,
et dicebantur exedrae quasi assessus. De sedium
dispositione distinguunt grammatici et sicut [illegible]
tales: Rex solium, doctor in cathedra, in
dextra [illegible] tribunal, possidet atque sedet
praesul praetorium [illegible]. In istis autem
sedibus difficile est delectari, tamen quia in
eis difficile est evitare iniustitias et
impossibile est ~~[illegible]~~ [illegible] stabiliter
[illegible] enim quod praelati et iudices qua-
lescumque sint tamen magna virtute et summa
difficultate possunt evitare iniquitatem
in mundo, tum propter falsos allegatores, tum
propter benivolos supplicatores, tum propter
iniustos criminatores, qui per varia
media iudices fallere moliuntur. Apocalypsis
2°: Scio ubi habitas, ubi sedes est Sathanae,
ut dicit glossa iudicii. Et ideo sicut reci-
tat Helinandus libro 11: Cambyses rex
adeo severus fuit quod quendam perversum
iudicem et iniustum excoriari fecit, et
iudicialem sedem pelle sua operiri,
et in eadem sede posuit iudicem filium
loco patris, dicens quod iniquum iudicium
sic timeret ne filii simili modo plecteretur. De qua
narratione tales extant versus: Sede
sedens ista iudex inflexibilis sta.
A manibus recipere numquam abstinere
potes. Sit tibi lucerna sedes pellis quod
paterna, cerna resides natus pro pre-
ponte datus. Iste Cambyses fuit
filius Cyri regis Persarum, qui licenciavit
iudaeos captivos [illegible] exedre recedi[illegible]

37

37

care relinq[ui]t et q[uo]d c[om]bussisse[n]t locat[...]
nabuchodonosor in hystoria iudith
& arfaxad vel assuerus apud esdra[m]
que seneca appellavit felicit[er] sui[...]
so / tante e[ni]m sunt instabilitat[is] q[uod] a
nativitate sua fingitur fuisse s[ui]sse
sicut dicit lucanus / Et i[de]o impossi[bi]le e[st] fui[sse]
stabilitatem Ezechi[el] de tyro ec[clesiast]i 10 · Se
des ducum superbor[um] destruxit d[omi]n[u]s et
sedere fecit p[ro] eis mites sic iudicat deus
nobis x[rist]us ut rel[iqua].

Quid est aut[em] sapi[enti]a et quemadmo[dum]
facta sit referam et no[n] abscondam
a vobis sacra[men]ta dei / Ex ab initio nativ[itatis]
mee investigabo / et ponam in lucem
scientiam illi[us] / et no[n] p[re]teribo veritatem / neq[ue]
cu[m] invidia thabescente iter habebo / q[uonia]m
talis homo no[n] erit p[ar]ticeps sapi[enti]e /
¶ Cum declaratum sit supra q[uod] sapi[enti]a
h[ab]et delectaco[n]em p[er]petuam / et o[mn]is ho[mo]
natural[ite]r delectacio[n]em appetat sicut d[icitur]
x° ethi[corum] / q[uod] tam bestie q[uam] homines ymo
omnia corp[or]a delectaco[n]em [...] / poss[et]
merito quis querere quid sit sapi[enti]a · Unde
dicat [...] / Et i[de]o intencio p[ri]ncip[a]l[is]
libri est q[uod] [...] sufficit obviare et
ill[am] dubitaco[n]em concludere / Unde dicit
Quid aut[em] est sapi[enti]a Exponit[ur] ista l[itter]a
dupl[icite]r p[rim]o allegorice de x[rist]o qui est
sapi[enti]a increata Alio mo[do] l[itte]ral[ite]r de sapi[enti]a
creata / Quantum ad p[ri]m[u]m mo[du]m expone[n]
di poss[et] aliquis dicere cu[m] sapi[enti]e
[...] mediator & x[rist]i [...]tor cu[m] delecta
re in cultu sapi[enti]e & ei[us] [...] nos
nescimus quid e[st] sapi[enti]a increata q[uod]
[...] x[rist]um / Et ideo dicit auctor
referam quid e[st] sapi[enti]a & quemadm[odum]
facta sit · i · q[ue]madm[odum] genita sit eternal[ite]r
a patre [...] · ge · te · / Et temp[or]al[ite]r
a matre / et ip[s]ius nativ[ita]t[em] ei[us] [...]

Balsar [...] sit [...]
eius nativitatis [...] fide suffi[...]
[...] Et no[n] absco[n]
dam sacra[men]ta dei · Ex nativitate pa[...]
resurrectio[n]em & ascensio[n]em Ex ab initio
nativ[itatis] x[rist]i investigabo q[uo]m[odo] [...]
narrat ei[us] [...] / 2° expon[itur]
ista l[itte]ra · de sapi[enti]a creata · ut sit s[ens]us
referam quid sit sapi[enti]a creata que
e[st] vere cultus dei [...] Et q[ue]madm[odum]
facta sit · i · q[uomod]o op[er]a sapi[enti]e sunt [...]
bus sapi[enti]a ducente / et no[n] abscondam
a vob[is] sacra[men]ta dei · i · sac[ra] misteria q[ui]b[us]
[...] devot[is] [...] & ordini[bus]
ieiuniis & devocionib[us] Ex ab initio
nativ[itatis] hominis · s[cilicet] qua ho[mo] nascit[ur] in
mundum mea sapi[enti]e declarabo vel investi
gabo q[uia] natura [...] humana describit [...]
· c · k · Sum quidem & ego mortalis ho[mo] &c
Et ponam in luce[m] scientiam illi[us] · i · evi
dent[er] sapi[enti]am cognoscit [...] Et
no[n] p[re]teribo veritatem [...] apte &
integre ea manifestem cu[m] invidia tha
bescente · i · [...] [...] &c
Iter habebo [...] & [...]
vel [...] q[uonia]m talis ho[mo] Ex invid[...]
no[n] erit p[ar]ticeps sapi[enti]e [...]
[...] invid[...] p[ar]ticipat nec q[uia] [...] re
[...] suas / s[ed] sapi[enti]a & invidia [...]
cant q[ui]a sapi[enti]a illuminat / invidia ex
cecat / Unde ho[mo] invidus no[n] erit p[ar]ti
ceps sapi[enti]e · no[n] p[re]teribo veritatem &c
¶ Est aut[em] no[n]d[um] q[uod] triplex e[st] veritas Ex
veritas sermonis / veritas operacionis /
veritas intencionis / veritas sermonis q[uod]
ita sit sicut d[ici]t q[uod] [...]
dat [...] licet ita sit [...]
d[icitu]r s[ed] veritas sermonis requirit / [...]
dat aliq[ui]d esse d[ici]t [...] e[st]
destructio veritat[is] / [...]

37

2° expo[sitio]

36

Veritas e[st] trip[lex] s[cilicet] s[er]mo[nis] op[er]is & intencionis

[illegible] | de ista veritate loqt
ap⁹ ad eph. v qui dt deponentes
falsitatem vel mendacium loqmi vi
tatem unusquisqz cu pxio suo qm
sum⁹ invicem membra. Sc̄o veritas e
veritas opacois / et consistit in conformi-te
opis et sermonis [illegible] in bono
i. [illegible] contrariu est fraus doli
z simulacio / qz aliquis dt pulchra
vba et simulat se amicu / et tn occulte
eu odit / et ponit ei insidias / contra
quae scribit̄ 1. Jo. 3. filioli mei no dili
gamus lingwa neqz vbo sz ope z vite.
Tercia veritas est intencois et consistit
in conformit-te intencois ad op⁹ / ut qz
opus qd de suo gne est bonu no fiat
ex appetitu laudis humane / nc ex alia
qz vana intencoe / sz ut honor dei pur
intendat / Jo. 4. veri adoratores adora
bunt patrem in spu z veritate i. pura inte
ncoe / concta cu exteriori opacoe. Secundo
e notandu qz alii solent distigwi qz
triplex veritas / sz doctrine / iusticie / et
etia vite / veritas vite e obsuacia le-
gis dine / veritas doctrine e pbacio
z pdicacio eiusdem / veritas iusticie est
sna iudicis vel testio-m qz veritatesset
ista triplex veritas qz nullo scadalo
est omittenda [illegible] scandala p vita
doctrina iusticia q, tn no effugies
qsi frm in reliquis fugienda. p inta
qz aliquis bo p nullo scadalo vi-
tando dz peccare mortalit / nec doctor
vel pdicator dz falsu doce p quocqz
scadalo vitando / tace tn pt z dz
p ita pt qz auditores fiant ex
sua doctrina deteriores / nc tn iudex
vel testis nullo mo iudicium vel testi
moniu falsu ferre dz / vel falsu dice
iudicio / p aliquo scadalo vitando / pt

[illegible] veritas qui [illegible] psequenda
z [illegible] habet [illegible] per placitum

tn iudex in [illegible] differre suiaz et testis
tace ad temp⁹ et sic hūr intelligi
duo vsus qui hūr ducit pº gñ
pdictis et sūt nobiles est veru
vite doctrine iusticie qz / sz pm [illegible] habe
dus qr scandala linque / licet vita
tem doctrine in casu qr scandala
vitetur [illegible] iudicium licet differre ullo
tn mo licet falsu doce vel iudicare
qz quocuqz scadalo vitando. Tercio no
qz veritas e inquirenda cu studio de
fenda cu odio / psequenda ad pcio
primo e inquirenda cu studio veritas
qz est e. primis z auctoris dei et
remittit tpe tribulacionis pacu et
ptector e omnibz inquirentibz se in
veritate. Secundo veritas e defenda cum
odio / cum fm salustiu veritas pit
odiu / obsequiu pit amicicia / Michi
leo. veritas fm pualet sedebit expdre
xº aug est veritas omnibz bn paci
ens adusitate p defensioe veritatis
licet ad temp⁹ possit opprimi final-r
tn triumphabit / In cui⁹ figuram
legimus de ipo Jona qz multiplicit
fuit tribulatus et multipli finali-r
liberatus dicebatur aut yonas
filius amathi i. filius veritatis non
q, ipe pr suus eet amathy vel
pt uocaret / sz qz helias eu susci
taverat a mortuis z restituerat
matri sue que pfilio ibi suscitato
dixit helie sibi regraciando nunc in
isto cognovi qm vir dei es tu z
vbu dei in ore tuo e 3. reg 17.
et ex illa hora et deincepts vocatus
est yonas filius amathi i. filius
veritatis / modo sic e qz de nullo bo-e
legimus qui tot evasit pericula

2

3

veritas [illegible] p. doctrine iusticie vite

31

X

38

2

39

sicut yonas. primo sicut dicitur quod ipse fuit
filius illius vidue sareptane de qua
legitur 3° reg. 17. ubi scribitur quod egrotans
filius mulieris matris familias et erat lan-
guor fortissimus ita ut in eo non remaneret
alitus. ille enim in iuventute sua mor-
tuus est et resuscitatus ab helia propheta
adultus propheta missus fuit ad predicandum
niniuitis et volens fugere in tharsis
per mare et in illo forte cadente super
eum proiectus est de navi in mare. 2°
devoratus est a ceto. 3° servatus
in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus
4° evomitus de ventre ceti in arida
5° adustus est tanto fervore solis
calescente quod peciit animae suae ut moreretur
et ait melius est mihi mori quam vivere
ut patet yone 4. ecce quantas adversi-
tates tribulationes et angustias susti-
nuit filius veritatis in signum quod qui
veritatem constanter tenet et persecutio-
nes et iniurias finaliter patietur
liberabitur Joh. 8 Si manseritis in sermone
meo veri discipuli mei eritis et cognoscetis
veritatem et veritas liberabit vos. Secundum est
vulgare exemplum quod homines solent se facere ad aquam
benedictam recipiendam tradere. quando enim sacerdos inci-
pit aspergere aquam benedictam totus celus
applaudit et currit approximando ad
sacerdotem deponit capucia inclinant
capita manus elevant ut aquam benedictam
recipiant. sed si sacerdos sit liberalis de
aqua sua et det eis habundanter in facie
statim se avertunt et fugiunt vel se abaque
defendunt. isto modo contingit inter homines
de veritate. multi enim tam nobiles quam
simplices cum audiunt de aliquo prela-
to vel predicatore quod dicit veritatem hominibus
libenter et mirabiliter applaudunt et eum
commendant et eum audire desiderant.
sed si contingat quod ad eos se inclinet et
det eis habundanter de aqua sua benedicta arguat increpet et corripiat
vicia in quibus iacent statim revertuntur
et faciem avertunt et pectora sua defendunt 2ª ad thim. 4°. A veritate quidem
auditum avertent et ad fabulas convertentur.
3° veritas est preponenda omnibus quia
amicus socrates et amica veritas sed
prehonorare veritatem. ambobus enim ami-
cis existentibus sanctum est honorare veritatem primo ethicorum
dicit andronicus peripateticus quod sanctitas est
qua fiunt homines fideles et servantes ea
que sunt ad deum iusta. hoc autem
quod est prehonorare veritatem amicis primo
destruit familiaritatem pro salute veritatis
est adeo utilem ad bonos mores quod in-
possibile est sine hac virtute consuari iusticiam. unde
illi qui preferunt veritatem familiaribus suis possunt
per hoc adducere falsa testimonia et falsa
iudicia ad defensionem amicorum suorum quod
non permittit maxime autem hoc philosophi
congruit qui sunt professores sapiencie que
quidem sapientia est cognitio veritatis et ideo
specialius constringuntur ad defensionem veritatis
quam autem magis debeamus amare veritatem
quam hominem probat sic per hoc quod non amamus veritatem propter hominem
sed hominem propter veritatem ~~primo propter veritatem~~
~~diligimus veritatem~~ hominem ergo magis amanda
est veritas. unde plato reprobando opinionem
magistri sui dixit etc. sed magis est amandum
de veritate quam de aliquo alio. postremo ait
volens nos veritatem amare et hono-
rare dicit christus de seipso quod est veritas. Jo. 14.
Ego sum via veritas et vita. Et ideo Joh. 18
ipse dicit se ideo in mundum venisse ut
testis fieret veritatis. Ego inquit ad hoc
natus sum et ad hoc veni in mundum
ut testimonium perhibeam veritati
multitudo sapientum sanitas est
orbis terrarum et rex sapiens

— Veritate qui predicat quo homines se faciunt cum
sit ad aquam benedictam

populi est stabilimentum. Ergo accipite
disciplinam per sermones meos et proderit
vobis. Postquam spiritus sanctus multipliciter
invitavit ad sapientiam dilectionem hic tertio
iterum ad sapientie commendationem. Et circa
hoc duo facit primo ponit sapientie com
mendationem 2o allicit ad eius magisterium
3o ibi fructus ergo accipite. Secundum
ad primum sciendum quod hic fructus seu effec
tus sapientie in multis apparet commendabilis
maxime tamen in regimine humane vite
videlicet. Regitur autem humana vita
consilio et imperio (mandato) que duo sunt sapienti
mutuum valent verbis tribus. Et consilium
sic a sapiente requirere et prius verum
per me reges regnant et legum condi
tores iusta decernunt dicit sapientia
secundum ergo bonum quod est tranquillitas
humane conversationis est maius bonum quod
hominibus provenit per sapientiam in hac
vita et dependet a duobus scilicet sano
consilio civilis multitudinis et a iusto
imperio regalis celsitudinis et quantum
ad primum dicit sic multitudo sapientium
sanitas est orbis terrarum et est locutio
methaphorica et figurativa. Sanum enim
dicitur de cibo dieta et urina analogice
sicut patet 4o metaphysice c. 1. Et quod di
citur de re publica vel de bona qualitate
et civilitate humana hoc est methaphorice et
figurative et tamen satis notabiliter. Cum
enim sanum et egrum sint differentie
corporis sicut dicit Galienus in tegni
c. 1o. Et res publica sit quoddam
corpus secundum Plutarchum quod dum uni
versitas sine sic dicta et secundum apostolum 1 Cor.
12 omnes sumus unum corpus in illo
licet diversa membra et alibi et quando
dicit patet quod sicut res publica est
corpus ita est ratio sani vel egri

modo patet quod sanitas corporis est que
dam proportio humorum et insinctus
defectus vel superhabundantia alicuius unius
humoris pellit armoniam debitam
quam sanitas corporis exigit. Et eodem
modo est in re publica quando ita est quod
omnia officia et iura et dignitates
reguntur et observantur in proportione
rationali tunc est sanitas in re publica
tali si non unica pars superhabundet
et altera patiatur penuriam surgit
defectus humorum quod est egritudo corporis
politici mystici. Modo sicut finis medi
cine est sanitas corporis ita finis
quem politicus intendit est pax civilis
humana sicut cecinit angelus Luce 1o Gloria
in excelsis Deo et in terra pax hominibus.
Iste finis per sapientiam obtinetur maxime
Et ideo dicit multitudo sapientium sanitas
est orbis terrarum. Et nota quod ad bonum
regimen requiritur sapientia et etiam
multitudo quod si desit sapientia erit sicut
de Roboam contigit 3 Regum 12. Tradit
enim populo duram de relicto consilio se
niorum quod ei dederant et locutus est
eis secundum consilium iuvenum dicens pater meus
aggravavit iugum vestrum ego autem addam
iugo vestro. Pater meus cecidit flagellis
ego autem cedam vos scorpionibus.
Multitudo autem est ratio quia in nullo
uno plus omnibus posuit Deus perfectionem sapientie.
Et ideo nullus princeps unius consilio
debet esse contentus. Unde 1o Machabeorum 8o
legimus de Romanis quod tempore Iude Ma
chabei fecerunt sibi curiam et cotti
die consulebant 320 consilium agentes
semper de multitudine ut que digna erant
gererent quod prius verum. Ego sapientia
habito in consiliis et eruditis intersum

cogitacionibus et prouerbiis xi° Ubi non est guberna
tor corruet populus salus autem ubi multa
consilia. Patet ergo quod multitudo sapientum sani
tas orbis terrarum dando consilium sanum.
2° sapiens regit rem publicam iusto im
perio et quantum ad hoc subdit sic Et rex
sapiens populi stabilimentum est sicut docet plu
tarchus et recitatur policraticon li. iiii°
quod princeps debet esse in populo sicut cytha
redus sicut enim cytharedus cordas
oberrantes compellit et ad dulcem armo
niam reducit Ita princeps nunc rigore
iusticie nunc remissione clemencie
subditorum faciet armoniam hoc autem
certum est quod tucius est cordas remitti
quam extendi Remissio namque per artificem
remittitur corrigitur et debita sonum
reddit gratum que autem semel rup
ta est nullo artificio reparatur prouerbiis
20 Misericordia et veritas custodiunt regem et
roboratur clemencia thronus eius
Quomodo autem sic populus declarat augustinus
19 de civitate c. 10. populus est cetus multe
consensu et utilitatis communione sociatus
et res publica est res populi secundum eundem
hec autem res publica ex tribus consistit
ex superioribus mediis et inferioribus
unde augustinus recitans verba scipionis
dicit quod que est armonia in cantu ea est
concordia in civitate unde sicut ex
distinctis sonis ac tubis concors con
tus efficitur Ita ex summis infimis
ac mediis interiectis ordinibus concor
dia statuitur civitatis Rex ergo sapi
ens populi est stabilimentum quod secundum sentenciam
platonis regula vera foret si vel contin
geret esse philosophos reges vel reges philosophari
populus enim sic habet ad modum aque que
omni impetu vel impulsu venti agitatur
apocalypsis 22. Aque multe populi multi Si

rex sapiens est populi stabilimentum populi leges et
iusta magna et rigore iusticie sed multo
magis remissione clemencie unde seneca
de clemencia li. i° c. 2° nullum clemencia
ex omnibus magis quam regem decet Et
infra pestifera vis est valere ad nocendum
Et c. 3 principum crudelitas bellum
est clemencia magnitudo sed domum prebent
eam felicem et tranquillam prestabit Et in
c. x°. Si dii placabiles et equi de
licta potencium statim fulminibus persequen
tur quanto equius est hominem hominibus prepositum
miti animo exercere imperium unde valerius
de alexandro li. 4. c. 4. dicit alexander ut insu
perata gloriam bellica virtus ita principem
amore clemencia meruit Sed ponit
autem seneca nobile exemplum quod reges
crudelissimos rigore utentes qui sine
una morte puniunt omnes qui eos
offendunt et estimant se per hoc securos
securitatem et augent periculum
et multiplicant hostes suos quia ad modum
ad precise arbores plurimis ramis
repullulant et multa satorum genera
ut densiora resurgant rescinduntur ita
regia dignitas augeatur inimicorum numerum
tollendo parentes liberique eorum qui inter
fecti sunt et propinqui et amici in lo
cum singulorum succedunt Et ideo occi
dendo unum hostem efficit decem
unde secundum senecam reges debent esse sicut
medici et non minus turpia sunt regi
multa supplicia quam medico multa fu
nera Et ideo convenit deus mitem
sic sit piger ad penas ad premia
velox et doleat quociens cogitur
esse ferox unde seneca li° i° de cle
mencia c. x° optime deus ex prin
cipis consistat sic ictum cuius qualem
deos velit sic et circa deum

eccl(es)iastes pr(imo) similis ponit r(ati)o(n)e(m) virgilius hic et aug(ustinus) li(bro) de ci(vitate) alleg(a)t q(uod) de ci(vita)te dei c(apitulo) 13 (cum) rege(re) imp(er)io pp(u)los romanos me(n)to. hec t(ibi) artes erunt pacisq(ue) mores impon(er)e memento mo(do) res p(ar)te subiectis et debellare sup(er)bos. sunt (et) q(uod) d(icit) ar(istoteles) viii° ethi(corum) q(uod) ea similis e(st) cura regis ad subditos (et) patris ad filios et pastoris ad oves. Rex ergo sapiens stabilimentum p(o)p(u)li est. patent ergo duo de sapientia s(cilicet) q(uod) ipsa rem publicam bonam regit sano consilio et iusto imp(er)io et q(uantu)m ad p(rim)um d(icit) q(uod) multitudo sapientum sanitas e(st) orbis terrarum et q(uantu)m ad 2m d(icit) q(uod) rex sapiens p(o)p(u)li stabilimentum est. ex q(uo) ergo tot bona p(er) sapientiam conferuntur nimis adipiscendo inquisicione(m) allicit ita dicens Ergo accipite disciplinam p(er) s(er)mones meos (et) p(ro)derit vobis. / Ca(pitulum) vii /

Sum (et) ego quidem mortalis homo similis hominibus et ex genere t(er)reni illius qui prior factus e(st) | Postq(ua)m declaratum est doctrinaliter q(uod) pos(sibi)le e(st) hominem sapientiam acquirere | nunc restat idem experimentaliter declarare i(n) p(er)so(n)a s(cilicet) Salomonis in h(oc) ca(pitul)o i(n)ducit ex(emplu)m de se ip(s)o | ut visio mo(do) quo ip(s)e qui mortalis homo extitit | sapientiam attigit | nullus desp(er)et quin consimiliter si velit se disponere sapientiam valeat impetrare | Et dividitur istud ca(pitulu)m p(ri)ncip(aliter) in 4 partes p(ri)mo quasdam disposiciones quas in se fatetur fuisse | quarum alique precedunt sapientiam acquirendam | alique subsequuntur sapientiam acquisitam ~~similitudinem~~ | p(ri)mo ergo ponit similitudinem sapientium co(m)p(ar)ac(i)o(n)e(m) [addition: ad ...]
| 2° de p(re)latione(m) [addition: populi] sapientiam depostetem [addition: ad petendum]
3° app(re)ciacione(m) [addition: (con)siderans ...] sapientiam extollentem

4° gratiarum actionem sapientiam recogitantem | et 4° ponit quandam commendacionem sapientiam desiderantem | 2a p(ar)s ibi p(ro)pter hoc optavi 3a ibi Et posui illam 4a ibi michi aut(em) dedit deus et c(etera) ibi | et nulla s(er)mo(n)is nisi tol. | In p(ri)mo ergo d(icit) in se fuisse quandam similitudinem p(er) (con)sideracione(m) p(ro)p(ri)e fragilitatis q(ue) (con)sideracio | maxime disponit hominem ad sapientiam | considerans ergo recogitat sua(m) fragilitatem ad sua(m) humiliacionem q(uantu)m ad 3m s(cilicet) | q(uantu)m ad sue condiciones corruptibilitatem | q(uantu)m ad sue (con)cepcionis abhominabilitatem | q(uantu)m ad sue conv(er)sacionis [addition: ...] lacrimabilitatem | et p(ri)mo h(ec) lit(tera) dividit(ur) in tres partes 2a p(ar)s i(bi) Et i(n) ventre 3a i(bi) et ego natus | p(ri)mo ergo considerans Salomon semetip(su)m | recognoscit humilitatem sue condicionis corruptibilis d(icens) Sum quidem (et) ego mortalis homo | in qua (con)fessione destruit tres p(ro)prietates sup(er)bie | Negligencia(m) fragilitatis | Deviam singularitatis (et) app(ar)enciam generositatis | Omnes enim sup(er)bi negligunt (con)siderare p(ro)p(ri)e (con)dic(i)o(n)es s(ic)ut et alias despiciunt et singulares esse volunt et nichil licet ergo nec(essari)o non sint se esse fingunt | Iste non contra hec tria confitetur infirmitate(m) | (con)fitetur conformitatem | (et) diffitetur generositatem | Confitetur infirmitatem cum d(icit) Sum quidem (et) ego mortalis homo | (con)fitetur (con)formitatem cum d(icit) similis hominibus | diffitetur generositatem cum subiungit et ex genere terreno i(llius) d(icit) ergo Sum quidem (et) ego mortalis homo | ad hoc e(st) p(ri)mum sapiencie | prudencia de morte | unde Ieronimus ad Heliodorum fratrem nobis e(st) | omnem sapiencium vitam meditacionem esse mortis | pariter tamen s(ic)ut qui sequuntur

[marginal note: 2 superbiam [illegible] qu[illegible] (con)sidere debemus superbie [illegible] [illegible]]

hoc attendunt. Dicit de pavone quod pen-
narum suarum pulchritudine gloriatur et gau-
det, sed statim videns turpitudinem
suorum pedum decidit et verecundatur. Sic
quibus prudens cum gratias sibi datas
attendit, quibus volat ad opera virtutum,
et commendabilis apparet in aere et in
conspectu omnium, sive finem cogitet esse fu-
turum et non solum miserum sed periculosum
et dubium, sic superbiam poterit evi-
tare. Ista prima radix superbie est ignorantia
~~minima~~ vel Boecius: nec de sua gloriabitur
~~nisi~~ in eo aliquis ignominia durabit,
ut Bernardus super cantica sermone 37: De ~~ignominia~~ ignorantia
tui venit inte superbia cum superbia
parit tibi ~~ignominia~~ ignorantia tui, cum meliorem
quam sis decepta et deceptrix tua co-
gitatio te esse mentitur. Hec quippe
est superbia, hoc initium omnis peccati, cum
maior es in oculis tuis quam apud
Deum. Et infra: Non est periculum quantum-
cumque te humilies, quantumcumque te reputes
minorem quam sis. Est autem grande ma-
lum horrendumque periculum si vel modice
plus te extollas, si vel uni in cogi-
tatione tua te preferas, quem forte
Deus tibi parem iudicat aut et superiorem.
Et ideo signanter dicitur: Sum quidem et
ego mortalis homo. In psalmo: Quis est homo qui
vivet et non videbit mortem? Primum est
quod devote consideret vel numerum honor-
ponderat vel acceptat. Bernardus in quodam
sermone, exponens illud Eccl. 7: Memora-
re novissima tua, et in eternum non pec-
cabis, dicit sic: Mortis horrore, iu-
dicii tremendo discrimine, ardentis
gehenne metu ab oculis cordis tui
elongari nullatenus patiaris. Cogita
peregrinationis tue miseriam, recogi-

ta annos tuos in amaritudine ani-
me tue, et cogita vite humane pericula,
cogita fragilitatem propriam, et in huiusmodi co-
gitationibus si perseveraveris, dico tibi pas-
sionis quidem fore videtur esse mo-
lestum, sed toto corde contra interiorem
molestiam occupatur, sive Bernardus. Sic ergo
primo Salomon confitetur infirmitatem
contra primam superbie proprietatem, que
est nescientia vel ignorantia proprie fragilitatis,
cum dicit: Sum quidem et ego mortalis ho-
mo. Secundo confitetur conformitatem, cum
dicit: Similis hominibus. Et est contra secundam
proprietatem superbie, que est dicta singularitas,
sive in multis ista superbia, qui in omnibus
volunt singulares videri, et hec est
quarta species arrogantie. Propter quod Beda in
omelia sic dicit: Quatuor sunt species
quibus omnis tumor arrogantie demonstratur,
cum aut bonum a semetipsis habere
se estimant, aut si datum desuper
non credunt, sed pro suis meritis se accepisse
se putant, aut certe cum iactant
se habere quod non habent, aut ceteris despectis
singulariter videri appetunt habere quod
habent. Non erant isti tales, sed sicut
sancti apostoli qui divinos honores sibi obla-
tos a simplicibus renuerunt dicen-
tes: Et nos mortales sumus similes
vobis omnibus. Act. 14. Tertio confitetur
vanam generositatem, et hoc contra elationem
de parentibus, cum dicit: Et ex genere terreni
illius qui prior factus est, scilicet Ade. Cum
enim dicit: Ex genere terreno illius, ostendit
tamen quod nos de terra duxisse
originem. Eccli. 10: Quid superbis terra
et cinis? Narrat Macrobius libro 2
epigrammate 22, de quodam rege
qui multum est promisit in vase aureo

superbie quatuor sunt species

contra superbiam que habetur de nobilitate parentum

vinsorum in mensa [?] ... de luto / Cum
aut a quodam familiari interrogaretur
cur illud faceret / respondit quod cum ipse tunc
esset rex sicilie / fuit tamen filius cuiusdam
figuli / et ut haberet memoriam generis sui
ne propter statum regium superbiret / ordi-
navit quod ei in vasis fictilibus seu luteis
serviretur / Scribit ergo poeta sic iste
qui fecerat [?] fictilibus cenasse ferunt aga-
thoclea regem atque abacum samio
sepe honorasse luto querenti causam
respondit rex Ego tunc sum sicilie rex
figulo sum genitore sato abacum
compono [?] stat pro mensa. et samium lutum
de samos insula in qua post vasa
fictilia formabantur. Anathoclea fuit
nomen regis / Ipse modo salomon in proverbio
non de damus pre suo tantum tempore
originem suam / sed de terra de qua formatus
est primus homo. Eccl. 33°. omnes homines de
solo et terra. unde creatus est adam / Et ysa.
64. Domine pater noster es tu / nos vero lutum
/ Et Jere. 18. Sicut lutum in manu figuli
sic nos in manu domini israel. Aliter expo-
nitur ista littera de xpo sic Ego quidem
et ego mortalis homo. i. ego potens mori
in natura humana / licet immortalis in natura
divina / similis hominibus in natura et passio-
nibus naturam consequentibus / phil. ii°. Exina-
nivit semetipsum formam servi accipi-
ens in similitudinem hominum factus et
habitu inventus ut homo / ex genere terreno
illius qui prior factus est. s. ipsius ade
secundum carnem. i. corpus ... factus est primus
adam in animam viventem / novissimus
adam in spiritum vivificantem / Du-
bitatio / utrum in xpo fuit necessitas mori-
endi et videtur quod sic. quia omne mortale /
de necessitate moritur / Sed xpc assumpsit
corpus mortale / ergo illud corpus fuit
necessario moriturum / Maior patet quia ...

esset et moriendi [?] ... prime ubi probat aristoteles
impossibile est aliquod corruptibile esse eternum
ergo omne corruptibile necessario corrumpetur
ps. hebr. ii°. / debuit per omnia fratribus assi-
milari ut misericors fieret et fidelis pon-
tifex ad deum ut repropiciaret delic-
ta populi humani / Sed in aliis hominibus
est necessitas moriendi ergo in xpo fuit
praeterea xpc assumpsit secundum damascenum li. iii°
omnes naturales et indetractabiles passiones
dicuntur autem naturales passiones que
universaliter consequuntur naturam humanam. Indetrac-
tabiles autem dicuntur que defectum
gratie non important / Sed necessitas morien-
di non importat defectum gratie ergo etc.
Ad oppositum / si in xpo fuit necessitas mo-
riendi / ergo impossibile erat quod non fuisset
mortuus / quod est falsum / quia post quam ipse
cuius determinatio [?] haec est vera. Si necesse
est ipsum mori / impossibile est quod numquam mo-
riatur / Ad quod istud videtur magister sententiarum
li° 3°. di. 16. quod tenet quod sic. Sed quod xpc
assumpsit voluntarie necessitatem moriendi
et patiendi. Similiter dicit thomas 3a
parte summe q. 14 articulo 2°. Et in scripto
super tertium sententiarum di. 16. articulo 2°. dicit
quod in xpo fuit necessitas moriendi naturalis
ex principiis intrinsecis nature humane
/ licet per naturam divinam potuit se pre-
servasse a morte / Unde secundum eum sicut
simpliciter concedimus quod mortuus est ita
concedere possumus simpliciter quod necessitatem habuit
moriendi / et impossibilitatem se tuendi [?]
Ideo hec suppositio melius videtur. Dicendum quod xpc
non assumpsit necessitatem moriendi quia
absolute concedendum est quod omnem defectum
[illegible]
intentio tamen istorum doctorum ac et aliorum
est dicere quod homo habet necessitatem moriendi

Ar. xpo dicto

18
necessitas moriendi utrum fuit in xpo

si aliunde non preservaretur et sic xpistus
accepit carnem incorruptibilem que non
mortua fuisset nisi aliunde preservata
fuisset a morte modo invenitur in isto est
necessitas moriendi sicut manifestum est
vnde doctores illi concesserunt vnam cathe-
goricam et tamen intelligebant per eam
vnam ypotheticam xpistus in quantum homo non
mortuus fuisset si non fuisset per deum
a morte preservatus. vnde hoc nichil
ab intencione sed ab illorum verbis recedo
Ad primum in oppositum cum agitur quod de
mortali de necessitate moriendi et omne
quod fuit mortale fuit de necessitate moriturum
dico quod est negando utrasque et similiter istarum
omne compositum ex contrariis de necessitate
corrumpetur et omnes consimiles non est quod
possibilis deo volente quod est corruptibile
et compositum ex contrariis in perpetuum conservetur
Ad argumentum autem quod dicitur in primo de celo et mundo
in casu isto negatur sicut in multis aliis
que fidem contingunt manifestum est enim
quod corpora humana eadem salte secundum materiam
aliquo modo manebunt secundum fidem in
perpetuum post resurrectionem Ad secundum cum
apostolus dicit quod debuit fratribus assimilari
per omnia exponendum est per omnia ut sit distri-
bucio accommoda per omnibus eundem decebat
et utile saluti expediebat alias fuisset
in eo peccatum saltem originale et ignorancia
et difficultas ad faciendum bonum Similiter
quod dicit quod in aliis hominibus est necessitas
moriendi et vna de passionibus naturalibus
consequentibus corporum naturam non incorruptibilem destinatam
que sed xpistus illam assumpsit nego
consequentiam quia necessitas moriendi non competit
alicui rei quam tamen rem deus non posset
in perpetuum conservare quod est omni potencie
derogare quia non apparet maior racio
quare deus possit perpetuare vnam rem corrup-

tibilem plus alia sed vel quamlibet potest
perpetuare vel nullam
Et iniectus mirus signatus sed
caro sum decem mensium tempore coagulatus
sum in sanguine ex semine hominis
et delectamento sompni conveniente.
Postquam sponsus suum induerat salomonem
ad recognoscendum se ipsum quantum ad sue
condicionis corruptibilitatem sic indu-
cit eundem preeminentem confitendo sue
conceptionis abhominabilitate ad hoc ad
propriam humiliacionem Tangit autem circa
concepcionem humanam quatuor circumstancias sci-
licet tempus loci qualitatem forme debili-
tatem temporis quantitatem materie feditatem
et vite infirmitatem loci qualitatem
tangit cum dicit et in ventre matris non
in celo non in paradiso non in igne non
in aere non in auro non in argento
sed in fetenti tugurio in thabernaculo
turpi in obscuro sepulchro concepit
miser homo etc. Ecclesiastes ii. Quomodo ignoras
que sit via spiritus et qua racione compig-
nantur ossa in ventre pregnantis sic
nescis opera dei qui fabricator est omnium
In isto loco turpi signatus sum quem
non sol non luna non gemma sed caro
infirma Ad 26 Spiritus quidem promptus
est caro autem infirma Iohannis 6 Spiritus est qui vivi-
ficat caro non prodest quicquam Circa for-
me debilitatem temporis quantitatem
tangit cum subdit x mensium temporis
materie feditatem cum dicit coagulatus
sum in sanguine ex semine hominis
vite infirmitatem cum dicit et delectamento
sompni conveniente Cum enim vita in
sompnum et vigilia dividatur sompnus
similis videtur esse morti quam vite per magis
mensium tempore Unde est secundum aristotelem
de animalibus c. primo omnia animalia

sic unum etiam tempus pariendi / pt [illegible]
sola autem mulier habet diversos terminos in
suo pariendi / nam quedam parit in mense
septimo / et quedam ut communiter in mense nono
et quedam in x. et quedam in mense
viii. / Scimus autem nascuntur cum septimo
mense in [illegible] cum vero nascuntur
in viii. vel in principio noni statim mori
untur sicut [illegible] de [illegible] dicit expo
nens macrobium super sompnium scipionis
comuniter non [illegible] et vel nono me
se sit partus sicut ibi docet macro
bius / Dicit tamen Rabanus habetur in glosa
quod qui nascuntur in 10. mense fortiores
et magis vitales et firmatiores esse dicun-
tur. Sed quod 10. menses dicit hic accipi
per synodochen ut sint 9 completi et
aliquid de decimo / Sic enim nasci
videntur qui in optimo tempore nascuntur / Sic
enim Christus natus est post 9. menses et
sex dies / Unde a die conceptionis Christi
qui creditur fuisse octavo kalendas mar-
cii / in qua etiam die mortuus fuit usque
ad 8 kalendas januarii qua die natus
est / fluxerunt 276 dies sicut docet
beatus Augustinus de 83 questionibus q. 56 ubi
exponens Johannis 2° / 46 annis edificatum
est templum hoc / et in tot diebus cor-
poris illud ~~[illegible]~~ dicit formatio
corporis Christi fuit perfecta in primo conceptu perfe-
cte persone / quantum ad omnem lineamen-
ta membrorum / tamen quantum ad debitam
corporis quantitatem proficiebat sicut et
sunt / sicut corpora puerorum augmen-
tantur a tempore signationis usque ad perfectam
maturitatem perficiunt. Aut corpora huma-
na communiter concepta sic in [illegible]
omnibus sex diebus concepto corporis
humani habet quasi similitudinem lactis. 9.

70

vult istud quod

corpus humanum conceptum [illegible] perficitur in utero matris

71

vero sequentibus diebus convertitur quasi in sanguinem /
12 inde diebus solidatur in carnem
et xviii diebus residuis format
ad perfectam lineamenta corporis humani. De
ista summa verba Augustini sunt sicut talis versus
Sex in lacte dies / tres sunt in sanguine terni /
Bisseni carnem / tres seni membra figurant
Collecti ergo 6. 9. 12. 18. in unum numerum
conficiunt 45. Cui addito uno fiunt 46.
Si ergo accipias senarium qui fuit
primus numerus tempore ex quo semine erat
quasi lac. et 46. dies qui est ultimus
et ducamus unum in alterum fiunt dies
276. Dividendo ergo tot dies in menses et
dando cuilibet mensi 30 dies fiunt 9 menses
et tot dies. ergo tot annis dicit templum
edificatum quot dies fuit in perfectione cor-
poris Christi quod ab viii kalendas aprilis quo Christus
fuit conceptus usque ad viii kalendas januarii
sunt dies 276. qui signant quod senario
ducti in 46 Ista [illegible] verba Augustini quod
videtur obscura sic intelligo accipio primum
dies concepcionis et 46. et illo numero du-
co in 46 et sic surgunt 276 qui sunt
dies in quibus Christus fuit in ventre matris
virginis [illegible] 10. Utrum fructus ventri-
tui .. ~~[illegible]~~ duo videntur sequi / Unum quod
nunquam ita fuit parvus aliquis puer
sicut Christus fuit / quod in [illegible] vivit
vita animalis quam vita hominis [illegible]
9. De animalibus li. 2° quod nunquam fuit aliquis
puer ita diu in utero matris sicut Christus
fuit / nisi monstruose natus vel violenter
impeditus. Ergo templum domini corporis
in 46. diebus attigit quantitatem talem
in quo aliis embrionibus sit signatio
infra tot diebus observatur dicit quot
annis fuit templum materiale constructum
dicit multo melius posset dici quod in tot
senariis dierum est signatum corpus Christi.
Quot annis est edificatum templum

76

Dub

quia in 216 diebus sunt compositus
sexies sex sicut patet per divisionem
Sed contra hoc arguit quia 3 Regum c. 6 dicitur
quod Salomon edificavit domum domini septem annis
Ad istud est dicendum exposicione quod dicitur
intelligi non de templo Salomonis quod
destructum fuit per Nabuchodonosor, sed de templo
reedificato per Zorobabel post reditum
de captivitate Babilonis, cuius edificacio
impugnantibus inimicis interim dilata et
impedita fuit, quod usque ad 46 annum
non potuit consummari. Aliter videtur
secundum Origenem quod intelligitur de templo Salomonis
quod computando a tempore quo David incepit
parare nullia templi, postquam suspiciebat consu-
luerat Nathan prophetam sicut habetur
2° Regum 7°, usque ad consumacionem templi
perfectam per Salomonem fluxerunt anni
46. Est itaque advertendum circa tempus
a concepcione humana usque ad partum
quod quia 10 menses sufficiunt. Ideo Ro-
mulus qui Romam condidit et kalen-
darium primo formavit, constituit annum
suum de 10 mensibus. Ideo Romulus eo
quod in tanto tempore mulier potest concipere
et parere. Hinc eciam fuit in lege statu-
tum apud Romanos quod mulier mor-
tuo marito per 10 menses maneret
vidua et defleret in vestibus viduitatis
mortem viri. Ut si forte de viro
concepisset pareret sibi filium et sci-
retur cuius filius esset. Et fuit lex
multum racionabilis et iamialis. Ista
tradidit Ovidius de Fastis libro primo
versus principium ita dicens: Tempora dige-
ret dum conditor urbis in anno
constituit menses bis quinque esse suos.
Scilicet arma magis quam sidera Ro-
mule noras. Curaque finitimos
vincere maior erat. Est tamen et ratio Cesar

quinquit illum errorem suum quo tene-
bat. Et satis est utero matris dum
prodeat infans hoc anno statuit
tempore esse satis. Per totidem menses a
funere coniugis uxor sustinet in vidua
tristia signa domo. Azarobius tamen super
Somnium Scipionis ponit duo tempora
nativitatis humane. Secundum autem 2um mensem
senarium inquit perfectum frequenci-
orem usum 9 mensium ad more mo-
dulamine natura constituit. Sed vero sub
asciti numeri multiplicacione procedens
et septem menses complevit usur-
pari. Intendit autem assignare racionem
partus in 9° mense per naturam numeri sena-
rii asciti quia notat, quia de senario
in passu primo tractat per totum vel sensus
est vero subasciti numeri i. senarii quem
ascivit i. duo tamen admine ut de illo
tertiarem multiplicare procedens in 9
menses compulit usurpari. Dicitur autem
illa nativitas usurpata quia naturalior
et magis conveniens nativitas est in
9 mense. Et hinc concordat scriptura
2 Machabeorum: Fili mi miserere mei quia
te in utero meo 9 menses portavi
et lac triennio dedi. Et alia hec dixit
mater septem fratrum iuniori septem
fratribus. Dixit Azarobius quod omni numero
par duo sunt primi cubi quia primi
numeri paris s. binarii cubus est octo
et primi numeri inparis s. ternarii cubus
est 27. Inpar vero cubus est mas-
culus, par vero femina. Iunguntur
sibi mas et femina et 27 et 8 pro-
creant 35. Et fetum in utero matris
multiplicata 35 fetum per 6 et exibit
210 qui numerus dierum septem menses com-
plet dando cuilibet mensi 30 dies.
Et ideo dicit Azarobius quod multiplicata

· f· O

[marginalia] i. e. in mensibus; scilicet a cumbris i. vel; talia; i. vicinos; bella; i. astronomiam

vo sine multiplicatione procedens primo complet
maturitatem prius quam nascatur qui docet
regulam per quam sciri potest cum plus vel
minus tarde nasci debeat Et est ita quod
accipiendus est primus dies in quo fetus
incipit se movere et computandum est tempus
a conceptione usque tunc et duplum illius
addendum est ad illud et tunc nascetur
Unde dies qui medium procedunt temporum
pertingunt ad diem nativitatis. Verbi gratia si puer
incipit se movere 70 die vii menses
adimplet nascetur in 9o mense, quia
triplicatio 70 dierum 7 menses adimplet
Si enim 90 die incipit se movere in
nono mense nascetur quia ter 90 dies
efficiunt novem menses Dicit ergo Salomon
x mensium tempore coagulatus sum in sanguine
hominis Job 19 Nonne sicut lac mulsis-
ti me et sicut caseum me coagulasti
Tangit ergo corporis materie feditatem
Et sicut Rabanus hic demonstrat
in glosa vix per septem dierum vel circa
ante principium semine viri traditum est et
semine mulieris conglomeratum quorum
commixtione in certis spatiis corpus formatur
donec anima mea veniat ad ipsum / Aristoteles
tamen 14 de animalibus dicit quod mulier habet
rationem principii passivi in generatione
prolis / et tantum administrat materiam / de qua
virtute formativa existente in semine
viri formatur corpus prolis / ita quod semen
viri nullo modo est materia corporis / corporalis
prolis sed materiam quam dat mulier / ad quam se habet
semen viri sicut artifex ad lignum /
et sicut manus figuli ad ollam / et sicut
coagulum habet se ad lac Et hoc videtur
esse quod dicit hic Salomon coagulatus sum
in sanguine id est in materia data a matre
ex semine hominis id est in materia data quantum
ad principium activum quod est virtus formativa

contenta in spatio somnosa seminate quasi
Et delectamento somni conveniente ..
Dicit autem Aristoteles 19 de animalibus capitulo
10 Verbi gratia vigilia generatur natus in prima
creatione cum sompnus et videtur quod sompnus
et mutatione quod habet fieri de non esse ad
esse Sed fit per medium Sompnus autem videtur
esse medium inter vivere et non vivere quia
vita est proprie in vigilia / illa tamen quies
que est in prima creatione in embrione
non est proprie sompnus / quia embrio in
primo vivit vita arborum / et postea
vita animalis / et tunc est sompnus in fetu
proprie. Unde multi pueri qui pariuntur
dormiunt propter consuetudinem dormiendi
in matrice De ista vilitate loquitur
Bernardus in meditationibus suis / Attende
inquit homo quid fuisti ante ortum /
quid es ab ortu usque ad occasum /
atque quid eris post hanc vitam / homo
tamen vilis fuisti / et in vilissimo panno
involutus menstruali sanguine in utero
materno nutritus / tunica tua / fuit pellis
secundina / sic indutus et ornatus
venisti ad nos / nunc ergo memor quam vilis
sit origo tua etc.

Et ego natus accepi communem
aerem / et similiter decidi in factam
terram / et primam vocem similem omnibus
plorans emisi / et in involumentis nutritus
sum / et curis magnis / Nemo enim ex
regibus aliud habuit nativitatis initium /
Unus ergo introitus est omnibus ad vitam et
similis exitus / De clara miserabili
conditione hominis / quantum ad eius mortalitatem
et abhominabilem compositionem / propter
materie et loci feditatem / hic vult ostendere (?)
quare Salomon in hac parte de hominis
lacrimabili conditione / post spiritualem (?)
veritatem / Et cum hoc duo facit.

21

28

primo enarrat nativitatem hinc fragilem
2o assignat eiusdem fragilitatis conditionem
3o ponit ibi nemo enim ex regibus. Circa
primum duo facit primo fatetur se fuisse in
conceptione dolorosum / 2o fatetur se ha-
buisse educationem curiosam ibi et
involumentis / Circa primum dicit trista-
na fatetur se Salomon in suo egressu
fuisse miserabilem propter tria / Caruit enim
diviciarum prosperitate / virium suarum potestate /
et omni deliciarum iocunditate / Caruit
primo diviciarum prosperitate quia nudus
natus nichil secum attulit in hunc
mundum et ideo dicit et ego natus accepi
communem aerem quasi diceret non tan-
tum michi appropriavi de proprio / ut possem
respirare / et usus elementi communis
tam bestiis quam hominibus michi ap-
propriavi / neque enim ego aerem tamen
sed creatum accepi / non ut michi tantum singulariter
fuit sed pro omnibus generaliter / Et similiter
decidi in factam terram q. d. certe
ego carui omni virium potestate / quia non
veni in mundum volans / nec ambu-
lans / nec nobiliter navigans / nec
equitans sed sine quacumque fortitudine
decidi de utero matris mee receptus
humana aliorum reclinatus sum ad
terram / licet non immediate terra me
supportavit terra tamen que facta fuit ante
et non propter me de novo / Et primam
vocem emisi plorans similem omnibus
q. d. certe ego carui deliciarum iocun-
ditate quia prima vox quam emisi in
mundo fuit vox ploratus et fletus
et non solum ego hoc feci sed sic omnes
clamant in mundum venientes quia omnes
clamant e. vel a. / quot dicit nascimur
ab eva / sed sicut masculi concipiuntur de

primo patre adam et ideo clamant a.
sed sunt femine concipiuntur de prima matre et
ideo clamant e. / quia preveniunt penam cum pec-
cato et dolores sunt in mundo nati / ideo nar-
rat Valerius maximus li. 2o de institutione
inferiorum / quod quidam philosophi fuerunt qui in
nativitate puerorum flebant lamentabantur
et plangebant / et in morte hominum lete-
bantur et gaudebant / et Christus revo-
caturus lazarum ad vitam istam morta-
lem et miseram flevisse legitur
Jo. 11 lacrimatus est Jhesus. Unde
et Christus invenitur quater flevisse. scilicet
in infancia / in resuscitatione lazari /
super civitatem luc. 19 / et in cruce
hebr. 5. cum clamore valido et lacri-
mis offerens exauditus est pro sua reverencia / ut se divinum hominem ostenderet / ut la-
crimas magis auctoritas redderet /
et in se credentibus in suum amorem
attenderet / Super lazarum ut exhibe-
ret ei officium humanitatis / ut daret
signum interne caritatis / ut compate-
retur amico qui revocabatur ad statum
mundane calamitatis / Super civitatem
ut doctrinam quam docebat per persecutoribus confirmaret / et ut se fontem
pietatis ostenderet / ut tyrannidem
persecutorum suorum ostenderet / In cruce
ut acerbitatem mortis sue expri-
meret / ut vos ad sibi compaciendum
excitaret / ut precium ad missam
humanam generi provocaret / et ideo
bene dicit et primam vocem similem omnibus
emisi / Prima enim vox humana
et ultima est ploratus et gemitus /
quia extrema gaudii luctus occupat
Prov. 14 / et ideo incipiens et ut merito
consumat cum extremis dicitur in hac

72 … 72 … 73

1 2 3 4

Ex quo solus nascitur inermis et nudus [illegible]

valle lacrimarum moratur in pede ascen-
siones in corde suo disposuit in valle lacrimarum. Dicitur etiam
de quodam homine sicut narrat solinus
de mirabilibus mundi li. 2o c. viii. nasce-
tur homo prima vagitus est leticie et
sensus differtur in 40 die / solus autem
zoroastes eadem hora qua natus est risisse
legitur / et hoc non in vanum pretendebat
futurum / fuit enim inventor artium ma-
gicarum / sed marcus avus crassus
qui bella partica rapuerunt nunquam
risit et ideo agelastus cognominatus est
solinus ibidem continetur. Ergo puer
recenter natus / quia in pena peccati ori-
ginalis per 40 dies differtur pro leticie
et iocunditatis / ac si dicat cum propheta: ecce enim
in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis
meis concepit me mater mea / aquilonem
venabilem est quia nos amat ut per 40
dies ploremus et a nobis per leticie
elongemus quia peccata actualia
et mortalia multa commisimus. Deuteronomium 9.
Jacui coram deo 40 diebus et 40 noc-
tibus quibus eum suppliciter deprecabar
dixit moyses filiis israel. Patet igitur
quod mundo salomon se fatetur vitam ha-
buisse dolorosam / 2o fatetur se habuisse
educationem curiosam / et quantum ad hoc
dicit sic: In involumentis nutritus sum et curis
magnis / nulla species in mundo bes-
tie vel avis / tanta sollicitudine
indiget educatoris / nullus apparet
fetus tante imbecillitatis sicut homo / qui
nec incedere / nec comedere per se novit /
nec videre ullum secum indumentum affer-
re / et ideo necesse est quod in parvis potius
involvatur / licet non inveniet statim
panis involutus / Unde hugo didas-
calicon li. 1o / Cum vestis vestimentorum

primus advenit / consideravit quod singula
que nascuntur / contra causam habeant
munimenta / quibus naturaliter sua [illegible]
modis defendunt / cortex ambit
arborem / penna tegit volucrem /
piscem squama operit / lana ovem
induit / pilus iumenta vestit / con-
cha testudinem claudit / non tamen sine
causa factum est quia cum singula animalia
nature sue arma habent secum nata /
solus homo inermis nascitur et nudus
opportuit enim ut illis qui providere
non nesciunt natura consuleret / homini autem
ex deliberatione maior comperiendi occasio
prestaretur / cum illa que ceteris naturaliter
data sunt propria ratione inveniret. De
eadem materia loquens crisostomus super mattheum
xo c. dicit vero quare inter alia animalia
solus homo nascitur inermis et dicit
sic / omnem creaturam sensibilem
armata et munita creavit deus /
alios velocitate pedum cursu / alios
unguibus / alios pennis / alios cor-
nibus / hominem sic disposuit ut virtus
sua sit ipse deus / et in eo quod infirmio-
rem eum fecit in se ipso fortiorem vo-
luit esse / ideo ut necessitate infirmitatis
coactus semper nomen domini sui
requirere / dicit igitur salomon in involumentis
nutritus sum et in curis magnis
quasi diceret quia nudus. Job 1o nudus egressus
sum de ventre matris mee et nudus re[vertar]
ideo in curis magnis quia infirmus
et imbecillis. De pena et sollicitudine
multa circa partum / dicit Innocentius de vilitate
conditionis humane / concipit mulier cum
immundicia et fetore / parit cum tristicia
et dolore / nutrit cum angustia et
dolore labore / custodit cum instancia

et timorem / propter originale iudicium
docet Bernardus considerandum esse fre-
quenter. 2o de consideratione scribens ad
Eugenium sic / Cupio considerare maxime
quid es [illegible] quid et natus es / non minus
quid natus es et qualiter natus attende-
das / Bonum multum considerare quod nudus
egressus es de utero matris tue / con-
siderandi quomodo post oculum [illegible] homo nu-
dus et pauper / et miser et miserabilis
homo dolens quod homo sit / erubescens quod nudus
sit / plorans quod natus sit / murmurans quod sit
homo natus ad laborem non ad honorem / homo
natus de muliere et ob hoc cum reatu / brevi
vivens tempore repletur multis miseriis et
propterea cum fletu et gemitibus multis / et multi-
plicibus / quia miseriis corporis / miseriis cordis /
miseriis cum dormit / miseriis cum vigilat /
miseriis quocumque se vertat / Enarrata
ergo humane nativitatis fragilitate / prosequitur
Salomon de eiusdem fragilitatis communitate /
et dicit sic / Nemo enim ex regibus aliud
habuit initium nativitatis. q. d. quantumcumque
refulgeat ornamentis vestium vel armorum /
ministerio militum et munimento fortium tamen
fuit communis introitus / Bernardus in quodam
sermone de passione domini / Quae inquam
semper omnes ~~et totos~~ filios Ade / a die
exitus de ventre matris eorum usque in
diem sepulture in matrem omnium / in sor-
dibus generantur / in tenebris conservantur /
in doloribus pariuntur / ante exitum mi-
seris miserorum matres / in exitu more
vipere [illegible] quod non ipse prius lacrimarum
/ primam vocem plorationis ediderunt
[illegible] / quidem ut pote vallem plora-
tionis ingressi / ubi malicie plurimum /
sapiencie modicum / ubi lubrica sunt omnia /
[illegible] libera / [illegible] tenebris et obsessa
laqueis peccatorum / ubi periclitantur anime

ubi spiritus affliguntur / ubi cum vanitas
et afflictio spiritus est / Nec enim ex regibus
aliud habuit nativitatis initium / et ideo
finaliter concludit / Unus ergo introitus est
omnibus ad vitam et similis exitus / Si enim
foret aliqua dissimilitudo hec appareret
in ingressu et egressu nobilium / cuiusmodi
sunt reges et principes / et de eis est
sicut de aliis quibuscumque sicut de me
ipso iam narravi / ergo unus est introitus ad
vitam i. similis nativitas omnibus et similis
exitus etc. 2o dicit quod unus similis
est introitus et ideo dicitur in metris Amore
domini suo / more sceptra ligonibus equat /
pauperis et regis communis / dissimiles
similis condicione tegit / Lex moriendi datur
tamen flendi / sic cum scripta legis / Et ideo
hominem alloquitur generaliter Bernardus in meditacionibus
omnibus suis dicens / O homo quid superbis pulvis
[illegible] et cinis / cuius conceptus culpa / nasci
miseria / vivere pena / mori angustia /
Cur carnem tuam preciosis vestibus impin-
guas / et adornas / quam post dies paucos
devoraturi sunt in sepulchro / animam non
tuam non ornas bonis operibus que deo
et angelis eius presentanda est in celo
et infra. Insanus sane labor tuus
omnem cordis / et cura carnis pa-
ge in desideriis impinguare / et fovere
cadaver putridum et paulo post esca ver-
mium / nullatenus dubitatur
[interlinear: [illegible] fuit natus [illegible] [illegible] sapiencie donum]
Propter hoc optavi et datus est
[interlinear: donum sapiencie / [illegible] divicias]
michi sensus / et invocavi et venit
[interlinear: [illegible] que dat sapienciam]
in me spiritus sapiencie / et preposui illam reg-
nis et sedibus / et divicias nichil esse duxi
in comparacione illius. Hec est 2a pars huius
capituli que in principio divisa fuit i. a.
partes que prius introducuntur sic. Primo Sa-
lomon declarat primo quod ad sapienciam
acquirendam requiritur humilitas

[margin: Nota quod excellencie [illegible] et
divicie [illegible] et artificiales
[illegible] sunt bonum [illegible] [illegible]
et frequenter [illegible] [illegible]
quia bonum [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod non [illegible] bona
[illegible] / [illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] late [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit
[illegible] solus bonum [illegible]
[illegible] [illegible] fuit [illegible] 2a excello-
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt [illegible]]

[margin: paucos]

sapientiam precedentem sunt autem. Excepit enarrando primo quod ad sapientiam acquirendam requiritur, scilicet desideracionem sapientie deposcitatem et in hac lectio duo facit. primo ondit qualiter per sapientiam vendi deprecabatur. 2ª exprimit quantum ad sapientiam desiderando appreciabat. 2ª pars ibi et preposui illam et incipit ibi 3ª pars principalis capituli enarrando qualiter per sapientiam vendi deprecabatur dicit sic optavi et datus est mihi sensus. q. d. considerans cernens corruptibilitatem mundi curiositatem superbie vanitatem et videns quod non de eis sunt optabilia non desiderabilia non quietatur voluntas humana nec caro carnis cultum sollicitatur super omne est miseria multiplex. Scilicet dum concipitur dum ponitur dum vivit et dum resolvitur sicut fuit supremus declaratum et ideo sciens animam meam esse immortalem non posse per omnes fieri per statum vel rei temporalis et caduce adeptionem propter hoc optavi et datus est mihi sensus ad recognoscendum creatorem meum et eius mandata legesque suas sinendum. Optavi inquit et datus est mihi sensus in quo verbo insipiens redarguit iactantiam superborum quorum aliqui dicunt se adeptos sapientiam per naturale ingenium alii quia per industriam et studium. ipse non humilis non dicit se acquisivisse sed potius recepisse datum est inquit mihi sensus. I Cor. 4. quid habes quod non accepisti si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis et Jac. 1. Si quis vestrum indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et nulli improperat et invocavi et venit in me spiritus sapientie i. invocatione vocavi non solum oratione sed corde in parte

Cum invocare exaudivit me deus iustitiae meae glo. cum in tribulatione dilatasti me. et venit in me spiritus sapientie quod facile est impetrare continuetur dum est optatur et datur invocatur et venit nunc unus quod impositum est summe mutabilibus eius in veritate sic quod audit salomon qualiter per sapientiam deprecabatur. et dicit sic et preposui illam regnis et sedibus hoc est 3ª pars principalis huius capituli que dividitur in duas partes quia primo narrat quod magis appreciabat sapientiam quam temporalia potiora. 2º quod magis quam bona corporalia homini meliora. 2ª pars ibi super salutem et speciem dilexi eam. circa primum prefert salomon sapientiam que est verus dei cultus per fidem et caritatem. bonis que a mundanis appetuntur scilicet potencie honoribus divitiis. per potenciam vocat regna honorem et sedes preposui inquit illam regnis et sedibus et vnd autem sicut regimina docet Aristoteles 6. ethicorum et 8 distinguit enim regimina tres species politie principatum scilicet regnum aristocratia et timocratia est enim regimen monarchia seu principatus unius quando scilicet una persona principatur toti multitudini vel pluribus aristocratia est principatus plurium sed paucorum et virtuosorum timocratia est principatus plurium et multorum ubi una magna multitudo gubernat de istis principatibus sicut patet secundum Aristotelem optimus principatus est regnum ubi totum regimen reducitur ad unum virtuosum seu honestum et instrumentum hoc probat ratione nec in fine quod unus deus regit et gubernat totum mundum tamen unum regimen unum ordinatum et unde quecumque dispositio naturalis et tale quale est optima quod probat per 8 ethicorum

76

Policie sunt 3es species vel regimina

est optimum quod est in sua natura dispositione
Sed modo sic est quod pluralitas principantium
non est bona sicut non est bonum quod centum
matres familie in una domo residerent
et non concordantes adinvicem relinquuntur
ergo quod totum universum sit quasi unus principa-
tus sive unum regimen gubernatum ab
uno gubernatore qui est primus movens et
primum intelligibile et primum bonum, et ideo concludit
Aristoteles sic: entia nolunt male disponi
nec est bona pluralitas principantium unus
ergo princeps. regnum totius universi
est regnum dei in quo deus monarchice
principatur. De quo regno dicit Christus
Jo. 18 Regnum meum non est hic. quasi diceret
licet regnum meum sit inter malos
tamen non est hic. i. non sumit originem
de hoc mundo et ideo littera alia est
Nunc autem regnum meum non est hic..

2a species politici principatus est aristo-
cratia in qua plures virtuosi pauca-
tim dominantur et est minor principatus
quam regnum. 3a species est minus bona
que vocatur tymocratia in qua magna
multitudo non optimorum mediocres
dominantur. Sicut autem isti tres princi-
patus sunt boni licet non equaliter ita
videntur eis tres corruptores princi-
padi qui proprie non sunt principatus poli-
tici sed transgressores et corruptores
eorundem. Nam regnum corrumpitur in
tyrannidem, aristocratia in obligar-
chiam, timocratia in democratiam.
Primo ergo corrumpitur regnum in tyrannidem
quando de rege fit tyrannus. Sicut in
regno dominatur unus ita in tyrannide
quare tam regnum quam tyrannia unius
monarchie. Sed in hoc est differentia quod tyran-
nus in omnibus intendit utilitatem propriam
non utilitatem subditorum, et ideo

sicut est optimus principatus ita tyran-
nis est pessima et corruptio monar-
chie, contrarium enim optimo pessimum est. Regnum
autem et tyrannia sunt quantum ad personas rex
et tyrannus, moraliter autem malus rex
fit tyrannus.. 2a autem species politici
principatus que est aristocratia est in
qua pauci virtuosi dominantur et corrumpitur
in obligarchiam in qua pauci et
vitiosi dominantur qui omnia bona civitatis
attribuunt sibi ipsis et amicis suis et
non intendunt bonum totius civitatis sed
tantum bonum suum et amicorum suorum unde
dignitates et officia civitatis conferunt
cum amicis suis vel usurpant sibi ipsis.
3a species politici principatus que est
timocratia in qua multi boni mediocres
cum dominantur corrumpitur in democratiam
in qua multi non tantum mediocres sed popula-
res dominantur. Et ista corruptio minus
habet de malo sicut principatus cuius corruptio
minus habet de bono aristocratia [illegible]
dicit bonum quia tam divitum quam pau-
perum aristocratia est principatus multitudinis
collecte de virtuosis. Sed democratia
intendit principatus bonum pauperum et
non de divitibus dimittit vel. et hoc est
minus malum quam bona civitatis arro-
gare et usurpare sibi ipsis et amicis
suis sicut faciunt obli oligarchi sed
minus malum quam tyrannum quia tyrannus
habet tantum oculum ad bonum proprium et non
curat de amicis. Sic ergo patet quod tres
sunt partes politici principatus et tres
eorum corruptores. Et quod optimus
principatus est regnum vel monarchia
et eius corruptio pessima est tyrannia.
Dicit ergo Salomon qui inter sapientes
appreciabitur quod docet vite colere deum

regnum dicitur et ... 1º

49

q possint ea ptati auctiq principatus
q tamen inter speciales principatum regnum sit
optimum possunt illa regno primo regimine
et e nomen regum ... Ita q uno
regum ... ipsa terra vel regio uni
regi subiecta sicut dicimus regnum
francie et sic accipitur mt. 4. Ubi legitur
q dyabolus assumpsit in montem valde
excelsum et ondit ei omnia regna
mundi. Alio accipitur regnum pro ptate
principandi sollicitacione sive monarchie
et sic exponit crisostomus illud Jo. 18. Regnum
meum non est de hoc mundo i. ptas
auctas quam sicut rex non habet ori
gine ex terris ... vel pelectionum
humana sed aliunde q adeo ... 3º
do ipsi homines occupaverunt etiam
sub dnio aliarum monarchie ...
regnum. Et sic accipitur regnum apok.
5. fecisti nos deo nostro regnum. Cum
ergo loquimur de regnis q sunt regio
nes terrarum sive pro regnis que sunt
principatus et ptates regnandi sunt
nimi ... bona vita regnis ...
ij. ... pro fide vicerunt regna ...
nedit e ergo vite ... non solum
regnis sed ... sedibus et honoribus
mundanis et transitoriis luc. ijº. De
posuit potentes de sede et exaltavit
sedens sup equum qui libenter exspi
tat et psumit equitare ... exponit
se periculo si non descendat ... eqs
sedeat alii ptere sicut ... Honor
mundi est sicut equs elevans hominem
a terra et portans eum sicut ... quia
delectabile est homini honorari pro multitudine
hominum adulaciones inclinaciones et
genuflexiones et vocari magister et
dnus ... honorabiles ...
q iste equs est valde dolosus narratur

Honor mundi est ... equs ... has hominem altera et ... servit ... 60

de quodam histrione qui habuit quendam
pinum equm sup quem equitabat et cum q
frequenter cora hominibus in aula ludebat
inter alios ludos quos equum suum docue
rat docuit eum q quandoque diceret ... flec
tamus genua statim sibi equs obediret et
genuflecteret. Quando autem diceret ... knabe
surgeret. Contigit autem q menestrallus
hic est ide histrio accedens ad quoddam
festum eiusdem dni equm suum cum
equis aliorum hospitum collocavit in
stabulo cum autem homines comedissent
iste menestrallus modo ... et ...
sicut debuit tota ludo suum in aula
et interim venit quidam armiger
ad stabulum et videns equm menestrelli
rotundum et pinguem reliquit ... equm
suum et ascendit equm menestrelli et reces
sit et cito post motum negotium menes
trallo qui relictis omnibus tunc et
insecutus illum armigerum et armiger
videns q fere eum attingeret et deprehe
deret temptavit ... quandam aquam
quam nullus pedes potuit transvadere
videns ergo menestrallus q erat in periculo
perdendi equm ... equo ... in me
dio fluminis clamavit fortiter ad equm flec
tamus genua statim equs audita
voce dni sui flexit genua et armi
gerum ... in aquam et equs surrexit
et redijt ad dnum suum. Menestrallus
iste qui ludit et illudit et decipit
homines est mundus. equs eius quo maxime
et optime ludit est honor temporalis in pos
sessionibus ... ad salutem. Armiger
qui equitare ... et quibus ...
ad honores. Caveat ergo talis quia
quandoque placeat mundo et ... alig
est in maxima securitate diceret sibi
flectamus genua et ... eum

.:- dicat deus ex nichilo [illegible]

honore obtento. Unde Boecius de consolatione 1 prosa
fortune hominibus qui inpaciens susti-
net quod de honoribus et dignitatibus
deponitur. 2° de consol. prosa 2 dicit sic
hec nostra vis est hunc continuum ludum
ludimus rotam volubili orbe versamus infi-
ma summis summa infimis mutare
gaudemus ascende si placet sed ea
lege ne cum ludicri mei ratio poscit descende-
re iniuriam putes. Ecc. 10 Sedes ducum
superborum destruxit deus et sedere fecit mites pro eis.
3° preponenda est mite (?) secundum ueritatem quod sapi-
encia vituperat non solum regum i. potestatibus
sed et sedibus i. honoribus. Sic inquam de
diuiciis sensit salon, et ideo statim
subdit dicens diuicias nichil esse duxi
in comparacione illius i. sapiencie. Et vn-
de dicuntur diuicie nichil quia per eas sepe homines
annichilantur irritando et insidiando
machinando et bellando. Unde per diuiti-
as vix quispiam annichilare intitur
alium. 2° quia in maxima necessitate non
iuuant scilicet in morte vel in iudicio cum homo
maxime indiget tunc dimittunt eum. Unde
loquitur in ps. dormierunt sompnum
suum et nichil inuenerunt omnes viri diui-
ciarum in manibus suis. Et Job 27
diues cum dormierit nichil secum afferet
aperiet oculos suos et nichil inueniet.
3° dicuntur nichil quia non saciant. Nam auarum
non possidet sicut vacuum dicitur nichil. Ecc.
non saciabitur oculus visu nec auris
implebitur auditu. Nichil enim est quod
teneat sicut vacua. Jere. 4 aspexi terram
et ecce vacua erat et nichil. Secundo in-
to omnibus predictis est sapiencia preponenda.
Et comparaui illi lapidem preciosum
quoniam omne aurum in comparacione
illius arena est exigua et

quasi lutum estimabitur argentum
in conspectu illius. Postquam salon de-
clarauit valorem sapiencie preponendo eam
omnibus potestatibus honoribus et diuiciis
generaliter, quia diuicie videntur placere (apertius)
et precedere tria genera specialiter scilicet gemmas
aurum et argentum. Ideo in parte ista
ostendit valorem sapiencie per comparacionem
ad ista tria genera sigillatim et singulariter
primo de gemmis 2° de auro 3° de
argento. Et est sensus quem exponendo
continuo ad priora dicit sic. Nec comparaui
illi lapidem preciosum. De isto textu simul
loquens Boecius 2 de consol. metro 5
Heu primus quis fuit ille auri qui
pondera tecti gemmasque latere volen-
tes preciosa pericula fodit. Narrat Boecius
in illo metro quod priores mei i. etate
te aurea et mundi principes fuerunt
contenti de hiis quibus natura indiget.
Comedebant fructus arborum bibebant
aquas fontium dormiebant in pratis
utebantur pro pannis naturaliter colloratis (?)
tunc enim ignorauerunt tincturas pan-
norum, mixturas liquorum, dolositates
mercatorum et crudelitates bellatorum.
Omnia enim ista a cupiditate sumpserunt
originem, et ideo modo pro gemmis
pro auro pro argento pugnant homines
sed quibus natura humana sufficienter
regi potest, ymo ista latere nollet videre (?)
in imo segnius (?) in profundo et in deserto
ubi terre latent. Quicquid enim necessarium
est ad vitam humanam vel est elongatum
a terra sicut corpora celestia vel ad minus
de terra oritur et in superficie terre se of-
fert sicut herbe arbores et blada.
Illa vero que ad humanam vitam necessaria non
videntur sub terra latent, unde sicut aurum

61

61

humano vsui est necessaria et quod non

i. sapientie preiudicat pecunia tribus

et argentum et lapides preciosi quorum generatio
est in abscondito. Et ideo qui primo illa
scrutatus est et fodit preciosa pericula posse-
nit. Et hoc est quod dicit hic [?] sa-
lomon nec comparavi illi, i. cultui divino
quod est summa sapientia in hac vita, lapidem
preciosum. Nec aurum quia summa virtus lapidum
preciosorum tamen proficit ad salutem corporis,
cultus vero dei proficit ad salutem mentis.
Et ideo dicitur Iob xxviii: Non conferetur
tinctis Indie coloribus, nec lapidi sardo-
nico preciosissimo vel saphiro. Dicit secundo quod
ad gemmas quia eas sapientie non comparavit, i.
non adequavit. Omnino ad aurum et ar-
gentum ostendit ponderacionem sapientie in estima-
cione sua per duo exempla. Nam aurum
comparatur arene et argentum luto. Et per ista
duo intelliguntur pecunie. Sicut enim per
lutum et arenam vilitatem et contemptum,
ita omnem pecuniam vilipendere debemus
in comparacione ad bona virtutum. Hoc est
omnia ea relinquere quam transgrediamur
vel negligamus mandata dei. Propterea di-
lexi mandata tua super aurum et topa-
zion. In arena est sterilitas, disso-
lubilitas, conturbatio. Et istas condiciones
destinat [?] amor pecunie in ama-
toribus mundanorum. Primo sterilitatem per
maliciam per quam impediuntur ne se-
cularis [?] fructum faciat. Ecclesiastes v:
Qui amat divicias fructus non capi-
et ex eis. Et Ieremie xxii: Scribe virum
istum sterilem virum qui in diebus suis
non prosperabitur. Secundo discordinatus
amor pecunie causat eciam in homine
dissolubilitatem [interl.: discordiam] sicut homines lapi-
des in arena sunt inter se divisi et non
conglutinati per coherenciam. Ita inter
amatores pecunie semper est divisio, dis-
cordia et litigium. Tercio causat in
eis conturbationem que est appetitus

tendendi deorsum. Subvehit enim men-
tem a celestibus et facit eam infe-
rius tendere. Et ideo consulit Salomon Pro-
verbiorum viii: Accipite disciplinam meam et non
pecuniam; doctrinam magis quam thesauros
eligite. Secundo [?] est tamen quod pecunia pre-
iudicat sapientie in dimittendo, in recipiendo,
in detinendo, in progrediendo. Isti enim actus
sunt quatuor [?] operaciones vite sapientie: recipere, detinere
et salvo protegere. Eciam [?] dicit pecunia
et istas operaciones sibi usurpat. Recipit
enim [interl.: pecunia] magnos et parvos, divites et pauperes,
et omnes ei obediunt ad nutum sicut mo-
nachus obedit abbati suo. Ecclesiastes x: Pecu-
nie obediunt omnia. Secundo detinet et iudicat
et sic via iura mundi allegat [?] quod
nobilisse ad cognitionem [?] sedet in consis-
toriis pro tribunali tam in foro ecclesiastico
quam civili. De quibus omnibus dicitur Michee 3:
principes eius in muneribus iudicabant et
sacerdotes eius in mercede docebant et prophete
eius in pecunia divinabant. Tercio pecunia
protegit et defendit tam iniustos quam ius-
tos. Ecclesiastes vii: Sicut enim protegit sapientia
sic protegit et pecunia. Narrat autem auctor
lapidarii c. x de iaspide tres condiciones.
Prima est quia si caste geratur facit por-
tantem tutum et potentem et sanum. Secundo
dicit quod si gestans dat falsum iudicium
lapis perdit virtutem suam. Tercio addit quod lapis
non exercet virtutem suam potissime nisi in-
cludatur in argento. Moraliter iste lapis
figurat iusticiam. Hec enim est virtus
quam qui habet facit tutum et sanum
et fortem. Proverbiorum xii: Non contristabit iustum
quicquid ei acciderit. Erit et sepe tutus quia
semper. Tercio iustorum anime in manu dei sunt.
Sed secundo ista iusticia si ille qui eam
continue portare debet fecerit falsum
iudicium statim perdit ~~iudicium~~ [interl.: iusticia] virtutem suam

i. iusticia comparatur iaspidi in tribus

[Left margin: pecunie amor tria [?] habet [illegible] tribus condicionibus arene; 62; pª; 2ª; 3]
[Right margin: 63; 2]

ezech. xviii. Si aut averterit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatem omnes iusticie sue non recordabuntur in prevaricacione qua prevaricatus est in peccato suo quod fecit in ipsis morietur ergo iusticia perdit virtute sua et premium sibi debitum si hoc fecerit filii mediatum / et dolendum est nimis de eo quod his diebus non exercet virtutem sua nisi moliatur argento / quantumcumque enim sit clara et perspicua non expedietur nec ab solvetur in curiis regis vel pape nisi moliatur argento / et ideo nimis verificatur illud verbum prophete supprius al legatum principes eius in muneribus iudicabat quantum ad principes et dominos / et sacerdotes eius in mercede docebat quantum ad viros ecclesiasticos et prophete eius in pecunia divinabunt quantum ad viros religiosos et ideo bene dicit eccl. viii. multos perdit aurum et argentum et usque ad cor regum extendit et convertit ad iniquitatem et vocatur mamona iniquitatis ecc. x. nichil nequius quam amare pecuniam

Secundo salomon comparat argentum luto et dicit tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius et multo tamquam lutum / lutum est de inpatiens cuiuslibet quia tangit propter sua fetiditatem sicut qui cadit in luto solet deturpari in corpore isto modo qui cadit in amore argenti vel pecunie necesse maculabitur / Si protrahatur argentum super albissimum pergamenum relinquitur ~~lineam~~ argenti sicut nigra linea in pergameno / et tamen argentum est album et pergamenum similiter eodem modo licet aurum sit incens et munda et argentum sit res in suo genere bona quia omnis

creatura dei bona est sicut ea vetentibus si fortiter inpinuatur anime perversorum relinquitur linea nigra peccati cuius ultimus prioritus est casus ad infernum Job. xxi. ducunt in bonis dies suos et in puncto ad infernum descendunt de isto luto dicit abacuk 2° ve qui multiplicat non sua usquequo aggravat contra se densum lutum / Secundo lutum est tenax et retentivum sicut ille non ambulat in profundo luto nisi cum magno labore et frequenter infigitur et stat inmobilis nisi evellat / Ita est de ambulante in amore pecunie retinetur mente et infigitur ne possit proficere in viro spirituali vite In cuius figura pharao rex egipti oppressit filios israel servitute luti et lateris ne essent liberi in regno suo exodi v. Ita diabolus omnes in mundo intitulat opprimere servitute argenti et diviciarum sciens quia nemo potest duobus dominis servire mt. vi. non potestis deo servire et mamone et qui serviunt mamone infiguntur in luto quod non possunt proficere post eripe me de luto ut non infigar / Recitat augustinus in poetria sua quod poete arabici dederunt dona compedes quia sicut compedes non sinit incedere sicut vellet et posset secundum virtute motivam corporis sui sed constringitur et retrahitur ad ambulandum secundum necessitatem quam
compedes [superscript correction]
compedes ei limitat et concedunt Ita receptores dona quantumcumque sint directi et fortes in iusticia fiunt sicut restricti et retenti et quasi quodammodo compediti ne libere operentur quod iusticia eis suadet / Tercio de luto decocto fiunt lateres durabiles contra ignem / et sic

pecunia comparatur luto propter ...

amatores huius f. pecunie sint apti ut
ponantur in igne infernali imperpetuum [illegible]
22. Super amorem auri et argenti [illegible]

[illegible] super salutem et speciem dilexi eam
et proposui pro luce habere illam quia
inextinguibile est lumen illius salomon
postquam declarauit sapientiam esse preponendam
bonis exterioribus puta potestatibus
diuitijs honoribus hic ostendit sapientiam
esse preponendam bonis corporalibus ~~[illegible]~~
interioribus et circa hoc tria facit nam
primo ostendit quod sapientia preponderat bonis
corporalibus 2o assimilat eam cuidam spirituali
claritati et ponit ibi et proposui pro luce
habere 3o declarat causam ex parte ibi quia
inextinguibile est circa primum est aduertendum
quod duo bona sunt ad corpus pertinentia que
apud mundanos appetuntur scilicet consistentia
sanitatis et apparentia pulchritudinis [illegible]
hec enim maxime affectant homines habentes affectum
ad bona corporalia scilicet corpus suum sanum et pulchrum
scilicet sanitatem [illegible] quod nobis
salomon preponit scilicet quod istorum preponenda
est sapientia .i. donum sacre bone vite
vel deuotus dei cultus et dicit
super salutem quantum ad primum et speciem
quantum ad secundum dilexi eam scilicet sapientiam
et primum est quod sapientia est anime salus
et ideo quantum preponderat anima corpori
tantum preualet sapientia corporis sanitati
et 2o salus anime in sanctitate iusticie
secundum quod est quod pulchritudo corporis
est vilis vana quia [illegible] fallax
gratia et vana pulchritudo [illegible] pa-
lus magis anime sit diligenda quam pulchritudo
corporis et salus corporis magis quam
salus corporis [illegible] super intelligere sapientia
est diligenda [illegible] quod sanitas
corporalis non est nimis diligenda

2. Sanitas corporalis non est nimis diligenda nec infirmitas
nimis detestanda [illegible]

2. infirmitas corporalis non est nimis
detestanda [illegible]

nec corporalis infirmitas est nimis
detestanda ymo quando a deo immittitur
cum gratiarum actionibus est acceptanda quia
valde cedit in bonum anime infirmitas
corporis si ei assit patiencia ~~est enim~~
~~[illegible] corporalis~~ est enim inf-
irmitas corporalis quasi cuiusdam pretiose substantie
cathenacio supponere scilicet reperi [illegible]
bonum fugientis arrestacio propter re-
sistentiam expugnacionem primo dico quod
infirmitas corporalis est quasi cuiusdam
preciose cathenacio quando enim cista
vel archa fortioribus cathenis est
alligata et quanto pluribus seris fuerit
clausa tanto est aptior ad suas
pretiosas thezauros ~~non [illegible] est [illegible]~~
~~dicitur~~ sic cum corpus hominis est infirmi-
tati ligatur sicut solet dici vulgariter
vinclo ipsius dei et peratur scilicet quando
solus dei aptus et tunc est tale corpus
aptum ad suos proprios thezauros
ipsius anime quod est ipsum nobilissimum vocale
dei sed vilissimum thezaurum suum dominus
accepi pro quo mercator insipiens
satisfacere suo dedit vincla igitur
infirmitatis sint constanter sustinenda
quia deus nobis ~~in~~ ea immittit sed
6. subire humeris tuis et portam
illa et ne accidient in vinclis
illius et non decor enim vite est in
illa et vincula illius alligatura
salutaris et hoc est quod pergens dixit
apostolus 2 cor. xii. libenter gloriabor in infir-
mitatibus meis ut inhabitet in me
virtus christi quia cum infirmor tunc fortior
sum et potens 2o infirmitas corpo-
ralis est moralis quasi preponere scelere
[illegible] sic cum enim sunt vel pro dolo
capiuntur quia inkos [illegible] habuit

66

61

et in loco malorum est castius/similiter
et magnis tormentis affligit/donec
confiteatur veritatem et pravos suos
crimine proclamet et accuset/Caro
mobilitatis est res valde timorosa/sociis
suis scilicet sensibus corporis/qui frequenter spoli-
ant animam virtutibus/Istud sive deus
capit et ancilla incarcerat/et post
ad diversa tormenta/quia mittit
sibi fortes febres vel guttam/vel pa-
ralisim etc. de aliis/et tamen est quod aliquis
non confitetur veritatem/nec socios in
crimine proclamet/Unde videmus quod
illi qui sunt sani sive in anno vel
in duobus annis confitentur/et tamen cum
eum infirmatur pro fine confessoribus mittitur/
et faciunt accusationem sive confessionem
coram donatore/ut post eum occideret
eos quando habebat eum et retinebat et
dabit vitam ad eum/Et non est quid de eis adim-
tor corporis est et deus ... ve. c. c./Et
in alio post multiplicatum sunt infirmi-
tates corporis postea accelerantur etc.

3 ¶ 3o infirmitas corporalis est quasi socii
fugientes arrestatio/Contingit enim
quod multi socii peregrinantur simul et in
via faciunt expensas suas quas et
sumunt debitate symbolum computates
et consumentes ut unusquisque pro rata sua
solvat/Evenit ergo interdum quod unus eorum
fugere nititur/symbolo suo non dum soluto
et intendit asportare totam suam et aliis
solvet pro eo Item deprehensum iustum
est arrestare et symbolum suum ad solu-
cionem compelli/Isto modo mobilitas anima
et corpus peregrinantur simul in hac vita/
2a causa 7o omnium dum simus in hoc
corpore peregrinamur a domino/faciunt

expensas quas quia et anima sive corpore et
corpus sive anima delectantur peccando/Justum
est ergo quod sicut utique delectationem participat
sic utique comrata sua in pena symbo-
lo suo peccatoribus expoliat/Modo sic
est quod caro est quasi socius fugitivus et
inconstans et nollet solvere quod dicitur
Job 14 fugit velut umbra et numquam
in eodem statu permanet/Deus ergo qui
iustus est et iusticias diligit/facit
eam arrestari per infirmitatem/et compellit
eam solvere quantum iusticia exigit
velit nolit antequam pervenit consumpsit cum in
carcerem ducitur reddet unumquodque de-
bitum/Exemplum 4 Regum 20 et Isa. 26.
36. de rege Ezechia/qui cum per-
cussisset contra dominum/in hoc quod honorem
fecerat altare restauracionem pro vic-
toria nobilissima/quam ubi deus fecerat/
sicut 4 regum 19 patet/quod angelus domini
in una nocte percussit in castris
Senacherib regis assiriorum 187 milia/
Offensus ergo deus contra Ezechiam/
immisit ei infirmitatem gravissima
de qua egrotavit usque ad mortem/
Immisit etiam ad eum Ysaiam prophetam qui
ei diceret dispone domui tue quia
morieris tu et non vives/Et fuit
prophetia sua comminacionis non sua pre-
sciam/Et statim Ezechias convertit
faciem suam ad parietem cum lacrimis
deum oravit et flevit fletu magno/
/Et statim egresso Ysaia de palacio
regio antequam pertransisset medium pre-
atrii dixit dominus ad Ysaiam revel-
tere et dic ipsi Ezechie duci populi
mei/Audivi orationem tuam et
vidi lacrimas tuas et sanavi

Job 14

ec / dic ad ascendes in templum domini /
et addam diebus tuis 15 annos et die tercia
tercio ascendit in templum et cantavit
illud canticum Ego dixi in dimidio
dierum meorum etc. / Ecce quod Ezechi-
as quia non solicitavit deo quod debuit
arestatus fuit per infirmitatem donec
ipse solvisset / Antiochi cum prius
pro victoriis eius gestis dimittis / Cati
ea vestiatoria curiose solebant
spoliare / sicut dicit magister in historiis libro
2o. Regum in medio / secundo Infirmitas corporalis
est hostis resistens expugnacionis / Racio
cum caro concupiscit adversus spiritum et
spiritus adversus carnem / hec enim sibi invicem
adversantur ad Galatas 5o / Et ideo de-
bilitas carnis est fortitudo spiritus /
Eccli 31 Infirmitas carnis sobriam
facit animam / Unde bernardus exponens
illud apostoli cum infirmor tunc fortior
sum et potens / Et non mirum si hoste
debilitato fortior efficiaris / nisi for-
te insanissima dicta illa caro que
non cessat concupiscere adversus spiritum / Ex
quibus omnibus satis patet quod sanitas
corporis non est nimis affectanda / nec
infirmitas corporis nimis detesta-
da / et quod super salutem corporis est
sapiencia amanda / Unde quod mito dicit salomon
super salutem dilexi eam. / secundo spoliat
luxuriam pulchritudinem / super salutem
inquit et speciem dilexi eam / nec
mirum species enim / sive pulchritudo
corporis est bonum defectivum / bonum in-
fectivum / bonum deceptivum / primo dico
quod forma pulchritudo vel species est
bonum defectivum / nam cito fugit /
contrarie perditur et diminuitur Unde boecius
3. de consolatione prosa 8 forme ni-
tor ut rapidus est ut velox

et vernalium florum mutabilitate fugacior / et infra estimate quod multis mi-
nimis corporis bonum dum speciatur hic
febricula tridue febris ig-
niculo posse dissolvi / De hoc ipse
dicit Ovidius 2o de arte amandi
Forma bonum fragile est quantumque
accedit ad annos / sic fit minor et
spacio carpitur ipsa suo / nec viole
semper nec florent lilia semper et riget
amissa relicta rosa / Et tu iam can-
escent cani formosi capilli / Jam
venient ruge que tibi corpus arent / Et
ideo dat quamdam bonam doctrinam homini
qui vult se facere amabilem / quod studeat
animum suum colere per virtutes et sciencias
quia illa est pulchritudo permanens
usque ad mortem Unde subdit iam mo-
lire animum qui duret et astruere
forme / solus ad extremos ille rogos
nec levis ingenuitas pectus coluisse
partes cura sit ut linguas odisse
se duas. scilicet grecam et latinam et eodem
libro 3. dicit sic [illegible] me misera
laxantur corpora ruga / Et perit in nitido
quod fuit ore color / Est ergo species bonum
defectivum. Unde Eccli 11 ne laudes
hominem in specie sua nec spernas virum
in visu suo / 2o est bonum infectivum /
raro enim conjunguntur / pudicicia et
pulchritudo. Unde auctor libri de hone-
state carminum ad Joh [illegible] sic
dicit sic libro 3o Tria sunt semina que
in multo vincuntur agro absque
contaminatibus zizaniis raro sic
convalescunt / elegancia pulchritudinis
vigor fortitudinis / fecunditas [illegible] /
pulchritudo enim iuvenem alienem
probam libidinis aut pudore efficit

pulchritudo corporalis non est multum diligenda [illegible] quia est bonum defectivum

In hoc sunt tria nomina

castitatem/fortitudo audacia ingerit/
audacia non ad iniurias committendas
impellit/ Et nota hic quod sicut amici-
tate pertinet/castitas modestia/ fru-
galitas pfectionis/ et iocosa servijs/ an-
ponit/ Sicut helinandus scribit recitat
Vincencius libro 3° capitulo 19 | Difficile inve-
nitur aliquis cuius (forma) et conversatio vite
simplex cum uxoris bonitas tantum (in) inter cuius
mutuo placito desiderat/ et subdit
Vidi infinitos tam viros quam feminas
tanto vite peiores/ quanto uxores meliores
hec ille | Est ergo pulchritudo sive
species quedam corporis bonum infectivum
mali/ est quidem occasio magna mali
Et ideo signanter dicit Ecclesiastici 9 Averte
faciem tuam a muliere compta et ne
circumspicias speciem alienam propter speciem
mulieris perierunt multi/ et exhoc
concupiscentia quasi ignis exardescit ..
3° species corporalis est bonum deceptivum/
erigit enim hominem in superbia aliqua-
tiens/ et sic propter formam carnis perdit
homo gratiam unde/ In cuius figuram
legimus Actus 12 quod herodes in convivio
suo celebrans natalis sui diem/
iussit occidi Johannem baptistam/
herodes interpretatur glans in pellibus/
et significat de specie corporis glandes que
tota est in pellibus scilicet in superficie et
non in profundo Unde boecius 3 de consolatione
Si igitur linceis oculis homines
viderentur et visus eorum obstantia
penetraret illud alcipiadis corporis
superficie pulchritudinem videntur ergo
pulchritudo videri non malicia sed oculorum
spectantium reddit infirmitas Ideo
ergo glans in pelle sive pulchritudinis
celebrat suum diem natalem dum

mamme glans de bono in bono
quod non dependit sed inasceddo recepit
Et ipse occidit iohem id est graciam
propter vanam glam decepit deus et
spes decepit te

Invenit animam bonam in pueritia
Invenit et immobilis honestas per manus illius .. postquam
Salomon declarat quantum bonum est deu-
oc. quod notatur hic sapientia que manet
est cum honore temporali cum decore
corporali cum valore mundiali
et sic per quibus quod hic gottellectam/
hic ondit quod hic generalis sufficiae
tiam Et circa hoc duo facit primo
narrat afflictionem domini liberalis
2° vehemenciam quamvis voluit
quia tabat in eo sapientia acquisita
a deo .. 2a pars ibi letatus sum in omni
venit autem in omnia bona ref. Notandum
est hic historia de salomone que
ponitur 3° Regum 3° Salomon post mortem
patris promotus ad regnum cum hosti-
as deo immolasset de nocte sompni
apparuit ei dominus dicens postula
quid vis ut tibi dem cui ruidit
dicens deus ego sum puer parvulus
ignorans egressum meum et ingressum
meum/ et tu elegisti me regem
super populum tuum qui innumerabilis est
sicut arena maris. da ergo servo tuo
cor docile ut discernere possim inter
bonum et malum ut possim iuste
iudicare populum. placuit ista petitio
coram domino. et rudit dicens per seipsum
Salomon quia postulasti verbum hoc
et non petisti dies multos nec
divitias nec animas inimicorum tuorum
sed postulasti sapientiam ad discernendum

Nota

sapientia fuerit petita cum bo... pars de salomone historia salomonis

uidetur cuius fca & sermone tuo & concessi tibi cor sapiens & intelligens ut nullus ante te similis tui fuit nec post te futurus sit. Insuper & que non petisti concessi tibi scilicet diuicias & gloriam. Et si in pe pfnicis ambulaueris legem seruans dies tuos longos faciam.

Tercia historia est notandum quod liberalitas dei magna est quia concedit non solum quod ipse petit ymmo dat amplius quam petatur. Et contra hec natura non solet nisi isti plus dare quam tollat / rogitur pol licetur. Job salomon deus virga florere probatur / ex quibus est iste sermo tanta est diuina libertas quod quando aufert homini bona temporalia adeas expieciam & mitum / et iterum ea reddit plus quam abstulit / 2° plus concedit quam petatur / et 3° tribuit in effectu plus quam exprimit in promissione. Et ista tria per tres historias sacre scripture declarantur. / Primum signum liberalitatis diuine scilicet quod plus reddat quam abstulit patet de Job cui deus abstulit primo tam plenam quam scilicet septem filios & septem filias & 1000 ouium & 3a milia camelorum 200 iuga boum & 400 asinas sicut patet Job. 1°. Cum autem Job perstaret in omnibus exhibuisset pacienciam placuit deo facere Job restitucionem plenam ablatorum & non solum restituit ymmo omnia sua bona mobilia duplicauit Job ultimo addidit dominus omnia quecumque fuerunt Job duplicia. Vnde cum fuisset habuisset .7. milia ouium habuit in fine 14

milia ouium & 6 milia camelorum & mille iuga boum & mille asinas.

2 Secundum signum diuine liberalitatis ymmo experimentum est quod ipse plus tribuit quam rogatur. Et de hoc declaratur in historia supius posita de salomone et habetur 2° regum iij & 2° paralipomenon 1° c°.

3 Tercium experimentum diuine liberalitatis est quod plus tribuit promissum complendo quam expressit promittendo. Istud patet per historiam que ponitur numeri .17. Vbi legimus quod cum centum 12 tribubus filiorum israel et dominus sacerdocium contulisset tamen uni tribui scilicet leui murmurabant alie tribus contra moysen & aaron et allegabant quod nobile foret quod de alia tribu forent etiam sacerdotes / allegabant etiam quod forte placeret deo quod de quilibet tribu forent aliqui sacerdotes ne tanta dignitas uni domini & tam paucis crederetur. Ad istam dixit ergo dominus ad moysen quod acciperet 12 virgas 12 principum & scriberet in unaquaque virga nomen principis cuius erat exceptra virga tribus leui quia in illa iussit dominus scribere nomen aaron. Etiam iussit dominus quod preter illas virgas 12 acciperet unam aliam que foret virga generis omnium tribuum in qua nomen omnium tribuum scriberentur et ita quod essent in summa 13 virge 12. Et precepit moysi quod cum omnes eas virgas singulas ante pisset secundum formam premissam deinde poneret eas in tabernaculo cum domino una nocte & promisit quod illius virga quam eligeret pro officio sacerdotis

libertas patet ex tribus que quando aufert facit

promissum complendo

2

in deserto germinaret et si illa que
fuit virga que cum ceteris germi-
nasset signum foret quod de illius
tribu fierent sacerdotes et sic pri-
matus cessaret murmur populi de
sacerdotio contra moysen et aaron
factum autem [illegible] iterum rediit moy-
ses in desertum et invenit solam virgam
aaron germinasse floruisse et foliis
dilatatis amigdala protulisse et sic
determinatum est populo prius quod tamen apud
aaron et stirpem suam deinceps sa-
cerdotii dignitas permaneret. patet ergo quod
deus plus implevit in opere quam
pollicitus fuerat in promissione quia non
promisit nisi germinationem / florationem tan-
tum foliis et fructu vel ex quibus patet
sensus istorum versuum circa convenientia
divine liberalitatis. Secundo cetum exempli
dat vel supplius aut media historia
iam tangit de isto salomon in libro
huius lectionis dicens venerunt omnia
bona mihi pariter cum illa scilicet cum sapientia
de bono dei ubi dicit glossa hic quod
querentes christi percipit hic notitiam
divinam pariter ~~notitiam~~ eternum hic sit
gratiam et infusis virtutem eternam
et immutabilis honestas permaneat
illius immutabilis quia perpetua et eterna
temporalis enim [illegible] fuit tempora
et physica mutabilis est cum tempus sit
mensura motus secundum prius et posterius
ut dicitur physicorum ergo honestas eterna
immutabilis est et infinita a parte
post honestas vero [illegible] eternus
uno modo et honestum [illegible] quod [illegible]
[illegible] et sic accipit [illegible] hones-
tum [illegible] ubi distinguit tres

primo ait si [illegible] ... [illegible]
le [illegible] honestum et sic acci-
pitur honestum in [illegible] illius qui
sic incipit moralium dogma philoso-
phorum auctor vero de consilio dicit quod
triplex est deliberatio consilii capiendi
prima est quod de honesto tamen an scilicet
illud de quo consilium petitur sit ho-
nestum an non. secunda est de utili an
scilicet sit utile an non. tertia est de conflic-
tu utrorumque quia si aliquid sit utile et
non sit honestum [illegible] Et in isto
ultimo est [illegible] narrat
valerius libro [illegible] ad tyberium [illegible] v.
quod cum temistocles themistocles strenui-
tate et prudentia patriam suam debili-
tatam ad statum pristinum reformaret
et ipsum regem [illegible] suo [illegible] sub-
jugaret de gratia et cepit recollige-
re [illegible] et [illegible]
[illegible] ad hoc quod athenienses obtine-
rent grecie principatum. Iste non te-
mistocles intravit quadam die
concionem hoc est congregacionem pote-
tum et sapientum de civitate athenien-
si et dixit se deliberasse de quodam
negocio quod si posset ad effectum deduci
nichil magis populo atheniensi esset
proficuum. sed tamen tale quod oportuit ce-
lari et occultari [illegible] petiit in con-
cione quod unus de septem sapientibus
ei deputaretur cum deliberacione sua
communicaret occulte et si ille eam
~~approbaret~~ approbaret totus populus poneret
in effectum. datus est ergo sibi quidam
sapiens qui dicebatur aristides
dixit ergo se deliberasse illud quod [illegible]
si subito daret insultum ad naves
lacedemoniorum que omnes in una classe

fuerit mare bienno et eas statim
incenderint ipsi fient domini maris et sic
multo potenciores lacedemonis effecti
obtinerent de facili totius grecie
principatum. Isto audito rediit aris-
tides ad concionem et dixit: sicut magnum
consilium temistoclis et utilissimum, ita
est omnino iniustum. Ubi publicatur utilitas
ille fuit statim tota concio accla-
mavit equum non expediens nobis
erit et iussit omnis quod temistocles
desisteret ab incepto. Unde apud anti-
quos et virtuosos nichil fuit utile
nisi quod fuit honestum i. iustum et
virtuosum. Dicit ergo salomon quod advenit
mihi innumerabilis honestas per manus
sapientie i. per exercitum et operaciones
virtutum

Et letatus sum in omnibus quia
antecedebat me ista sapientia,
et ignorabam quia horum omnium mater
est. Postquam salomon declaravit
affluenciam divine liberalitatis in con-
cedendo sapientiam devotis precibus
postulatam, hic consequenter declarat
vehemenciam humane iocunditatis
qua mens humana congaudet per sa-
pientiam impetratam. Et ita hic duo
facit: primo ostendit quomodo per sapientiam
redditur homo gaudiosus; 2o quomodo ad
sapientiam sit homo dispositus. 2a
pars ibi: Quam sine ficcione etc. Primum
duo sunt: primo narrat salomon
quod sapientia ei contulit iocunditatem
sive iocunditatis; 2o quomodo ab eo
abstulit ignoranciam veritatis ce-
citatis; 2a pars ibi: Et ignorabam.
narrans ergo quomodo per sapientiam i. per se
consideracionis graciam huius iocunda
iocunditatis dicit sic: Et letatus

sum in omnibus quia antecedebat me is-
ta sapientia. Letatur enim iustus et multo
tam in presenti quam in futuro. In presenti
quidem de tribus: primo de sui domini
infinita bonitate, de sue consciencie
puritate, de sui proximi prosperitate.
Primo ergo dicit iustus letatur de sui
domini infinita bonitate. Unde in psalmo:
letabitur iustus in domino et sperabit
in eo et laudabuntur omnes recti cor-
de. Est enim leticia dilatatio cordis
sicut tristicia est cordis constrictio.
Cor autem iustorum sic est dispositum
quod lata pars est versus superius apud
deum et stricta pars versus inferius.
Et ideo cor iustorum semper est latum
de deo. Dicitur enim iusticia quasi
lata a latitudine. Unde lampas i-
circa quod dum habet latitudinem suam
versus superius continet lumen et
oleum. Et quando subvertitur ut contingit
lampadis, vertitur versus superius et
latitudo inferius, tunc lumen extingui-
tur et oleum effunditur. Ita
moraliter quod dum cor hominis habet suam
latitudinem versus celum et con-
versus terram, continet lumen gracie
et oleum caritatis. Quod subvertitur
totum extinguitur et quia cor hominis
semper habet latitudinem ad deum, ideo
semper habet leticiam de deo. Unde
in psalmo: Jubilate deo omnis terra, servi-
te domino in leticia. 2o letatur
de sue consciencie puritate. In psalmo: Letetur
mons syon et exultent filie iude.
Syon interpretatur specula. Est autem
specula locus altus et elevatus
a quo potest homo de facili conspicere
a se procul, sicut in turribus castrorum

pz/ mons. gregorius syon/ est animus viri iusti/
altus per contemptum terrenorum/ et aptus
ad speculandum a remotis per consideracionem
celestium et futurorum In isto monte
debet esse leticia et quies In cacumine
altissimorum moncium non sunt turbaciones
ventorum nec inundaciones pluviarum
sed est quies et serenitas semper et eodem
modo est in mente viri iusti/ quia sicut
docet seneca mens sapientis est
sicut celum supra speram lune ubi non
sunt peregrine impressiones Et si in
mente iusti contingat turbacio per
peccatum habet statim remedium confessionis
et ideo subdit exultet filie iude
q. d. non solum debent letari innocentes
et perfecti in sua consciencie puritate sed pe-
nitentes et confessi Iudas confessio inter-
pretatur/ dicit ypocras in amphorisi-
mis suis parte 1. desipiencie cum risu
sunt securiores quam non cum sollicitudine
molestissime/ volt dicere quod infirmis con-
tingit duplex alienacio mentis quedam cum
risu et leticia quedam cum desolacione
et tristicia prima est desipiencia et de
facili curabilis. 2a de difficili quia
provenit de [illegible] melancolica que est
difficilis ad digerendum/ moraliter quidam
peccantes desipiunt et alienacionem mentis
patiuntur. sicut de peccatoribus dicitur ysa. 1. qui
dereliquerunt dominum blasphemaverunt
israel sanctum alienati sunt retrorsum
In istis tamen est diversitas/ quia quidam
desipiunt cum tristicia desperacionis de
divina misericordia et de salute eterna et
talis desipiencia est molestissima sicut
desipuit cayn gen. iiii. maior
est iniquitas mea quam ut veniam me-
rear Alii peccant et desipiunt Et
tamen cum leticia spei cum divina miseri-

in psalmo secundum multitudinem dolorum meorum
in corde meo consolaciones tue letificaverunt animam meam
3o debet letari iustus in spiritu de
sui proximi prosperitate sicut unum membrum
letatur de alterius sanitate et contristatur
de infirmitate dicit enim bernardus de suis
confessionibus illud quod scribit zach. ix
erunt [illegible] et docet me nisi
fratrem letari itaque de gloria mea
dicit gregorius salomon letatus sum in omnibus
nec mirum quia ro. viii. diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum et hoc sive sit
prospera sive adversa. prov. xii. non contristabit
iustum quicquid ei acciderit et ideo nulla
fortuna mala est apud sapientem
sicut declarat boecius de consolacione philosophie 4.
et quibus patet formaliter fortunam sua
semper bonam Si enim est prospera et iusti
notet ea paratur facit eam virtuosam
et ornatum mundi Et est leta et bi-
ca Vtatur bonus sibi sit et ideo dicit
philosophia boecio. In vestra sita est manu
qualem vobis fortunam formare malitis/
Omnis enim que videtur aspera aut exer-
cet aut corrigit aut punit. hec
est vobis adversa fortuna/ aut exercet
perfectos/ aut corrigit imperfectos/ aut
punit iniustos/ et ideo consonanter
dicitur ad philippenses v. In omnibus gracias agite/
Et ad philippenses iiii. Scio humiliari
scio et habundare ubique et in omnibus
institutus sum et saciari et esurire
et habundare et penuria pati omnia
possum in eo qui me confortat/ le-
tatus sum ergo in omnibus Et secundo sequitur
quia antecedebat me ista sapiencia. i.
timor quia inicium sapiencie timor domini.
vel cultus dei devocionis sive veritatis
pietas Job xxviii. Ecce timor

fortuna mala non est apud sapientes

dum ipsa est sapia et ratio p[ro]positi sapi-
entia pp dz bonum antecedit et nostram
conditionem et preparare pri. q[ui]a oculi tui recta
videant et palpebre tue precedant
gressus tuos ... in duo genera
hominum quos sapia non precedit sz impe-
tuosi audaciosi homines enim ... impetuosos
precipites et impetuosos non precedit sa-
pientia sed stultitia dicit enim seneca
quod duo maxime sunt contraria consilio festi-
natio et ira et ideo iracundi et
impetuosi numquam dabunt sapiens
consilium indiget sapia enim quiete
et deliberatione vn seneca de quat-
uor virtutibus prudentis proprium est exa-
minare consilia et non cito facili cre-
dulitate ad falsa prolabi vn tales
non precedit sapia sed aliquid subse-
quitur quia sane proponens peractam
addiscunt alias tamquam negociam
2o audaciosos non precedit sapia
quia negligentes sunt in providendo
et preordinando ante tempus et ideo cum
tempus transierit tunc erit nimis
tarde et ideo dicit seneca de copia
verborum sive de quatuor virtutibus car-
dinalibus si prudens es animus
in futura prospectum intende et que
possunt contingere animo tuo cuncta propone
nichil tibi subitum sit sed totum ante prospi-
cias nam qui prudens est non dicit
non putabam hoc fieri quia non dubi-
tabat sed expectat non suspicatur
sed cavet et ... est contra istos per-
versos contra ordinationem de statu
suo differentes contra illos qui sunt
de suis amicis carnalibus nimis
confidentes et propter hoc de salute propria
disponere differunt aliud est de sapie-

... philosophia quia ... sapia ... (interlinear note)

tibus et iustis quia tales semper antecedit sa-
pientia infra 1o. Ecc. 2. Sapientia filiis
suis vitam inspirat et suscipit ex-
quirentes se et preibit in via iustitie
Ex hoc ergo patet quod sapia confert homini
dignitatem sive iocunditatem 2o aufert
ignominiam et vilitatem ... sicut
... ad hoc subiungit in littera. Et
ignorabam quoniam omnium horum mater est
ipsa enim est que dicit Ecc. 24. Ego
mater pulchre dilectionis et agnitionis
et timoris et sancte spei. Sed ... et mag-
... quia ... sicut pater est
causa principalis et generandi et mater causa
secundaria quia patitur passivum ita et
omnium operacionum virtutum deus est pater
principalis et humana industria est sicut mater
Et loquitur de sapia methaphorice ymaginando
sapientiam quasi quandam personam sicut
fecit boecius libro suo de consolatione
per totum cuius personae descriptionem
ponit boecius libro 1. prosa 1a. talem
vero ... cum ... tacitus in lecto
et ... de antiqua prosperitate
deflerem mulierem quandam stetisse
reverende ... fulgentibus oculis et ultra
nimium ... vigoris ... quamvis
etate provecte ... in statura fuit discre-
tionis ambigue quia aliquando aggregabat
se staturae communis hominum aliquando vi-
debatur celum pulsare capite suo ver-
tice aliquando videbatur ... celum
caput elevare intuitu quod hominum re-
spicientium frustrabatur intuitum. vestes
erant quas ... manibus propriis indisso-
lubili materia subtili artificio fecerat
in ... summitate ... legebatur
... margine ... legebatur

ad utrumque dedicat [illegible] vix
ad [illegible] [illegible] ad montem
et cursum festinat : laboris
[illegible] [illegible]

f. 36a

[illegible] d prius po [illegible] nativus [illegible] ipso [illegible]

[illegible] ut app[illegible] [illegible] q ta app[illegible] [illegible]

fit ar [illegible] q[illegible] de q por loco [illegible]

Redict[illegible] q ut q ut fr[illegible] por [illegible]

[illegible] app[illegible]

Ex quo po[illegible] loco [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] qz [illegible] a[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

qz fit [illegible] [illegible] fit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

fit [illegible] et [illegible] [illegible] sali[illegible]

[illegible] et [illegible]

in dextra portabat libellum in sinistra
sceptrum / libellus designat intellectum
talis philosophia sive sapientia in specie de-
pingebatur mulieris / quia philosophie idem generat
officium moraliter quod naturaliter convenit mulieri
sicut enim officium mulieris est parere
et postea ad sufficientem etatem de
semetipsa nutrire in esse naturali ita philosophie
debetur unum in esse morali parere
et nutrire. Juxta cuius sententiam antiqui philosophi
invocarunt philosophiam matrem sicut
plato demostenes dicuntur legitur
libro de vita philosophorum. vidisti duas
matres se fatebantur habere scilicet philosophiam
et naturam de quibus matribus ista sunt
corpus sua natura nos genuit inutiles
et rudes / sed philosophia nos peperit divinis
virtutibus informatos / hoc est quod tamen
quia apud omnes tamen grecos quam latinos
philosophia pingebatur in specie mulieris
oculi fiebant fulgentes i. lumen
primum habentes quia philosophiam nichil
potest obscurare. Color erat nimi-
dus inexhaustus quia virtus philosophie
decoracionibus et incorruptibilitatibus est
concepta. Et cum ipsa adeo est antiqua
quod non est nostri temporis quia ante humanam
adinventionem ab eterno fuit possessio
divina sicut dicitur Eccli. primo omnis sapientia a
domino deo est et cum eo fuit semper et est
ante evum. Statura sunt discretionis
ambigue / quia modo sibi cognitam staturam humanam /
modo celo pulsare modo celo tangere
videbatur ad designandum quod in aliqua
parte sui tractat de moralibus et naturalibus
et de hiis hominis comprehensionem patet / et aliquando
aliqua de celestibus que vix homo attin-
gere valet / sicut in astrologia / et
aliquando de supercelestibus puta de deo

primo motore et intelligentiis in quibus
nobis multa latent que pertractat
vestes subtilissime sunt septem artes
liberales / quia sicut corpus sub veste
tegitur et ornatur / ita philosophia sub ...
... grammatice rethorice dia-
et sub geometrie dimensionibus / sub aris-
metice proporcionibus / sub musice modu-
lacionibus cooperitur et velud sub orna-
mento vestitur. Et tamen istas vestes
philosophia texuit manibus propriis ex materia
indissolubili et subtili artificio quod li-
cet dicte sint vestes conformative
philosophie / sunt nichilominus partes substan-
tive demonstracionis subtilissime con-
nexe in superiori parte theta littera scribebatur
que valet tantum quantum t. et significat theorica /
In inferiori vero margine pi littera
greca scribebatur et designat practicam
ad scalarum modum quidam gradus insig-
nati sunt quibus ab inferiori elemento
i. p. ad supremus usque quod est t. erat
ascensus. Et tamen volebat demonstrare scilicet
quod ad philosophiam aliquid pertinet contemplari
aliquid operari aliquid studere inter con-
templative aliquid intendere vite active
et quod vita activa sive practica per
contemplacionem regitur et consistit circa
ista temporalia administranda / vita vero
contemplativa circa eterna consistit / et
celestia. Ideo theorica littera capital in
superiori margine / practice vero littera
in inferiori in fimbria ponebatur.
Et inter hec scalares gradus con-
texuit et equalis fiet ascensus
et descensus per tempore nunc ab activa
ad contemplativam / nunc quia descensus
erat tamen vestes philosophie notat bene quia
duos defectus unus erat quod erant

obduxit quedam caligine neglecte
deturpabat sicut videmus in antiquis
imaginibus picturis et ...
... obducat aliud de situs ... quod
... ... in aliquibus partibus lacerat
... quod philosophie ornamenta cuius
pusille scilicet artes liberales de quibus
... est non ... in tanta ...
cum nec in tanta consuetudine modo
non ... sicut antiquitus habebantur
sed sunt quasi neglecte et quasi oblivioni
tradite nisi apud paucos .. 2m de
signat diversas sectas et varias opi
niones philosophorum ... unus accepit unam
particulam et alius aliam et per philosophiam
secundum apparentiam lacerat ... in veri
tate lacerari non possit cum ipsa
de indissolubili ... sit effecta. In
manu dextra portat libellos et in
sinistra sceptrum ad denotandum quod duo
sunt circa sapientes scilicet informare et
castigare vel docere et regere et libel
los habet in manu dextra quia nobilius
est docere quam punire, liber enim deno
tat informacionem et sceptrum punicionem
ad denotandum quod scilicet in sapiente
debet esse prudencia et iusticia ha
buit hec ymago libellos per quos
prudencia denotatur in dextera et
sceptrum per quod denotatur iusticia in
sinistra hec est descriptio philosophie secundum
Boecium scilicet Athenienses non per istum modum
philosophiam ... depinxerunt aliqui
sicut dominam delicata ... alii
quasi impacientem stantem aliqui
sicut reginam in cathedra sedentem
... monebimur ad hoc ut dicit
philosophus In quiescendo namque et sedendo
fit anima sciens et prudens et ideo
ad denotandum quod sine quiete et
pace a perturbationibus ... et ...

nullius per sapientiam adepisti lectura
... primo proponere ... duo
in specie iuvenum scilicet philos et theopos
id est amor et labor et due in specie
puellarum scilicet filie ... et agnus id est
cura et vigilia ... dictis hic
exponitur Boecii Wallensis ... dicitur
dictat quod omnes ... habebat species
puellarum 3o inter acthores fuit
alii qui philosophiam depinxerunt quasi
impacientem stantem et hoc in ianuis
templorum et super caput suum ...
rat scriptum ... me genuit ...
... me peperit odium stultos et
circa ignara .. 3o depingebatur in
pretoriis sicut regina sedens in
cathedra cum sub assellis ordina
bantur duo reverendi senes hinc et
inde qui ... genu flexo sugebant
philosophie mamillas ipsa non super utrosque
quasi ... extendit brachia ut
manus ... in pectore depinge
batur ad denotandum quod sine sapientia ...
tas iudicij ... non potest et quod
iudices ... sint senes ut
... indiget novo sapientie ...
... 2o Venerabiles ...
... ut in eo ...
... in salute et ... 22 ...
... iudicium et ...
... consilium cum ...
... sapientia et ... intellec
tus et consilium ...
namque sine fictione didici et
sine invidia communico et hones
tatem illius non abscondi postquam
Salomon declaravit quod sapientia ...
in homine ... ...
... ... requirit ab homine

... ecclesiastici ... disciplinis(?) quod ...

A 38

dispositionis stabilitatis / sicut instruit in hac lectione pro aliis lectionibus canticorum quo ad ea. Ex quo habeant zelum soliditatis in intellectu duo / modo tu pla ad de caritatis in affectu / sicut per gustum intime bonitatis in affectu / ut sit veritas in ad discendo / caritas in docendo / et bonitas in vivendo / ... ad primum dicit sicut ... sit sciendum dividitur ... est quod in ad discendo virtuosum intelligere modum sine et ordine debet enim devotus scolaris apponere stabilitatem subtilitati / humilitatem sublimitati / soliditatem veritati / ... veritas ponenda est subtilitati ... excelsiorem ... super nos et discite a me quia mitis sum et humilis corde / unde Seneca in quadam epistola contra insistentes superuacuis dicit sicut quod te torques in illa questione quam subtilius est quam scire solidius / et quod ... in libro ... deridet minis loyce ... ad solum insistentes / et dicit sicut ... inquit silla est et nunc capere ... putas me isto non posse solvere quid in eorum ista insita ... unde quid in modicum sit dubio ... est ne qui in minutissimas sillabas capiam aut ne aliquis negligentes fuerit capere libros quem ... inquit puerilis ineptias et intra sit mutuum super esse ... sicut dispositum esse ne sufficiet ... nunc aut que dementia est superuacua dicere in tanta temporis egestate hec Seneca / et ... libro primo de pomo declarans ... utilitatem et loquens de loyca dicit sicut hec scientia est utilis et est ut scorpio in tyriaca quia ... sit venenum

sed tum sit decoctum ... remedium ... quod sicut scorpio in tyriaca nichil valet ... scorpione ... ita loyca non valet nisi ... sophisticos affligit et ... subdit ... esse ... stare omnes ... eo quod ... sophistice non fallant et intelligant locos et ... in quibus sit ... sophismata. Secundo ponenda est apud bonum scolarem humilitas sublimitati / ... homines ... in discendo qui a nullo addiscere erubescunt ... Ieronimus in epistola ad Paulinum scribit de Appollonio quod totum mundum ut addisceret circuivit sicut invenit ... ubique quod diceret ut ... se meliore fieret et ideo signanter dicit ... quod humiliasti me ut discerem iustificationes tuas. quasi dicit sine humilitate discere eas non valet. Tertio ponenda est soliditas ... veritati quod in ista lectione queritur studium et doctrina. Circa materiam istam sit ista dubitatio utrum viro religioso ... habeat intendere studiis scripturarum et ... quod non / sine virtutum est ab eo religioso occasio superbie / sed scientia est occasio superbie / ... illud primo cor. viii scientia inflat caritas autem edificat / et ... x. dicit ... multa sapientia sit multa indignatio / preterea beatus Gregorius secundo dyalogorum narrat de beato Benedicto / qui fuit perfectus in religione et recessit a studio ... nescius / et sapienter indoctus. Secundo ad eius quod tenentur religiosi studium deserere / sicut beatus Franciscus in regula sua dicit sicut ... moneo et

colligitur in dnd ihu xpo ut caveat
fres ab omi sup[er]bia / vana gl[ori]a et in
vidia et p[ro]lixitudie h[abi]t[us] sc[ilicet] de tecto
[et] iumenta / [et] no[n] curet vestitus
has ~~has~~ dicit / sz attendat q[uod] s[ic] ora
debet h[abe]re sp[iritu]m d[omi]ni / Jo greg[orius] 13 mor[alium]
sup[er] p[rimum] Job 16 h[ab]ens inc[lus]a tabulis
sunt me inimic[us] est / d[icitu]r q[uo]d inde
sicut incarnata v[eri]tas in p[re]dic[ator]e
sua paup[er]es y[dio]tas elegit et
simplices / ita antixp[ist]us ~~assumet~~
in fine mundi ad sua[m] p[rae]dic[ati]o[n]em astu
tos [et] duplices [et] sc[ie]ntia[m] mundi h[abe]n
tes electur[us] e[st] cu[m] g[ratia] p[rae]dicatores
xpi p[rae]dicatorib[us] antixpi debeat
ee dissimiles v[idelicet] q[uo]d debeant ee
ydiote [et] simplices [et] sc[ie]ntiam [...]
di no[n] h[abe]nt e[st] p[ro]pt[er]ea in ps[alm]o d[icitu]r q[uonia]m
no[n] cognovi l[itte]ratura[m] intro[ibo]
in potencias d[omi]ni glo[sa] i. i[n] v[irtu]te
tem p[er]ana[m] e[st] p[ro]fecto v[ir]tutis
p[ro]ane maxime c[on]venit religios[is]
g[rati]o no[n] p[er]tinet ad eos insiste[re]
studio l[itte]rar[um] p[ro]pt[er]ea si sic tunc
licet eis adipisci g[ra]dus [et] h[on]ores
studii q[ua]m f[a]c[er]e / q[uia] tunc licet eis
fieri p[ro]fessores sc[ie]ntiar[um] [et] magistri
[et] [possent] n[ominari] rabi[?] vocari / sz h[oc] v[idetu]r eis con
trari[um] q[uia] app[ar]et c[on]tra xpi c[on]siliu[m]
m[a]t[thaei] 23 q[ui] rep[re]hendebat cl[er]os qui vole
bant ingrari [et] ingri[?] vocari / d[icitu]r
sic amant p[ri]mos recubitus i[n] c[en]is
p[ri]mas cathedras in synagogis
[et] salutaciones in foro [et] vocari ab
ho[m]i[n]ib[us] rabi / vos aut[em] nolite vo[cari]
rabi om[ne]s e[nim] fr[atr]es estis / g[rati]o co[n]tra
c[on]siliu[m] e[st] q[uod] religiosis [...] vocet[ur] mag[iste]r
u[e]l amet cathedra[m] in t[er]ris u[e]l
in scolis / sz t[ame]n d[icitu]r [...] f[rater] p[...]
16 q[uaestio] p[rim]a monachi no[n] ~~doctor~~ sz
[...]

plangentes sz officiu[m] e[st] cl[er]icos cano
nici [et] alii religiosi corp[us] iure
c[on]cessu[m] ut de postulando capte
[et] de minor[um] statu[m] ind[i]ctor[um] dicu[ntur]
re g[rati]o no[n] licet religiosis h[abe]re offi[ciu]m
doctor[is] / p[ro]pt[er]ea no[n] min[us] tenet[ur] ad
p[ro]stitu[tio]n[em] ~~etate~~ h[u]militate q[uam] ad p[ro]stit[utionem]
pa[u]p[er]tate e[st] ad paup[er]tate sic
tenetur q[uia] null[um] donu[m] p[er]tinet v[e]l
pe g[rati]o n[on] aliq[uem] honore q[uia] st[at]u
doni repugnat paup[er]tati ita h[on]or
h[u]militati magisteriu[m] aut[em] su[m]m[us] h[ono]
re no[n] confert[ur] / ad opp[osi]t[um] i[n] argum[en]t[u]m
sic v[ides] .v. p[ro]pt[er]ea capitulu[m] dict[um]
est sp[iritu]s inc[lus]i q[uia] no[n] h[abe]nt sc[ie]ntia[m]
glo[sa] q[uia] noluit h[abe]re sc[ie]ntiam g[rati]o si vo
luntate destitut[us] sic p[er]mitit[ur] ad eo
studiu[m] sic erit landa[bi]l[is] p[ro]pt[er]ea
ho[m]i[n]es ad n[ost]r[u]m monach[u]m l[itte]r[a]s
de manib[us] tuis recedat liber.
et in[...] a[n]i[m]a sc[ie]ntiam s[cri]ptura[rum] [et]
carnis vicia no[n] amabis / i[te]m Jo[hannes]
ad paulinu[m] p[re]sbit[eru]m in a[liu]s [et] dic[it]
h[ist]orie libros p[er] totu[m] amat p[er]a[n]
bo ad sc[ie]ntia[m] s[cri]ptura[rum] [et] ad in
gressu[m] religionis ubi int[er] alia sic
d[icitu]r Scia quippe rusticalitas so[lu]m
o[mn]i p[ro]dest et q[ua]ntu[m] edificat eo m[inus]
to eccl[esi]e xpi tantu[m] nocet si de
structib[us] no[n] resistat Et in[fra] v[er]s[us]
fine ore te f[rate]r k[arissi]me int[er] h[aec] vive
ista meditari n[ihi]l ad n[ost]ro n[ihi]l a[liud]
acquirere [et] loqui de libris patre
ap[er]tione / et p[ro]videt nonne tibi v[ide]t[u]r
ia h[abe]re in t[er]ris regnu[m] celest[e] / hic[?]
culis[?] Ad ista q[uo]m d[ic]o q[uod] o[mn]is
religio ad colendu[m] [deu]m instituit[ur] Co
litur aut[em] de[us] q[uia] op[er]a vite c[on]tem

Margin notes:

gl[osa] i[n] v[irtu]te [...] vir [...] regno [...] de anim[a] [...] [...] [...] et [...] dy[...] [...] glosa[...]

4

7

6

A

8

2

1

plative dirigitur ad deum et ad proxi-
mum per opera vite contemplative quam per
opera vite active. Inter opera autem vite
active est diversitas quia quedam depen-
dent immediate a contemplatione et ad
contemplationem ordinantur, et talia apte
docere; quedam ordinantur ad contempla-
tionem sed non immediate sicut est visi-
tare et servire infirmis vel recipe-
re hospites vel aliquid tale. Sic ergo
contingit quod aliquid est illicitum uni religio-
ni quod non est alteri, quia non repugnat
religioni in quantum religio sed repugnat
determinato fini particularis religionis.
Licet ergo aliud de religionibus clericorum et
non laicorum, tamen de religionibus ordi-
natis principaliter ad contemplationem sicut mona-
chi canonici et omnes fratres dico quod
licet eis pro loco et tempore vacare stu-
dio scripturarum. Et ad tertium conclusionem
dico sex conclusiones. Prima est quod religiosi
sunt magis ydonei ad studium scrip-
turarum quia sunt magis abstracti et
alienati a mundi curis et deliciis
carnis, et sicut docet commentator
in prologo vii physicorum castitas et alie
virtutes morales quibus concupiscentie
reprimuntur precipue valent ad acquirendas
scientias speculativas. Sed tales debent
esse religiosi et maxime pauperes quorum
tota cura debet esse pro continentia absti-
nentia et paupertate respectu mundo
et domare carnem. Ergo illi ceteris paribus
sunt magis ydonei. Secunda conclusio est
quod licet religiosis intendere studio
scripturarum. Hoc probo sic: omne illud
est licitum religioso quod iuvat precipue
ad observantiam religionis, quia
fatuum foret nimis quod aliquis
obligaret se ad aliquem statum et tamen
abstineret a se illud quod proprie confert
ad statum illius. Sed studium scripturarum
maxime confert ad observantiam religionis.
Confert enim multum ad continentiam
sicut patet per illud Hieronymi ad rusticum:
ama scientiam scripturarum et carnis vi-
tia non amabis. Differt enim stu-
dium lasciviam carnis et delectationem
carnalem, quia sicut dicit Augustinus
quod vires intellectuales intenduntur in suis
actionibus, vires animales remittuntur.
Et concordat illud Ecclesiastici xxxi: vi-
gilia honestatis tabefaciet car-
nes. Sed est ad destruendum cupiditatem
et ad amorem paupertatis sicut patet de
philosophis antiquis qui propter expeditionem
studii pauperes se fecerunt. Unde
sapientie vii: divitias nihil esse dixi
in comparatione illius. Et 1o Machabeorum 12
dicitur: nos autem nullo horum indigemus
scilicet talium subsidiorum, habentes pro so-
lacio sanctos libros qui sunt in manibus.
Sed 2o ad obedientiam. Unde Augustinus de
operibus monachorum: que perversitas
est lectioni nolle obtemperare dum
vult ei vacare. Unde ex hoc patet quod
vacans studio discit obtemperare se-
[illegible] efficitur humilior ad
obediendum servitiis priorum prelatorum.
Tercia conclusio est quod quibusdam religiosis licet
intendere scripture extra licet intendere
studio doctrine philosophice. Istud patet quia
licet principale, licet omne id quod
precipue confert ad illud, sed ad de-
fensionem scripture sacre tamen contra
philosophos quam contra hereticos precipue
conferunt dicta philosophorum ut habetur

studeat ad defensionem patrie scriptum
sunt aliquis fiet miles si sibi materiam
dederit arma sua. Unde Augustinus 2° de
vita christiana capitulo 2° pugna aut quia docuit
scriptura forte viri et fidei nostre accommo-
data dicuntur et maiore plenitudine
vel plus secundum ea non sunt ab
eis tamquam ab iniustis possessoribus
in usum nostrum vendicanda. Et post
post quam sicut populus egiptiorum de
quibus recesserunt filii israel habuerunt
ydola que filii israel detestabantur
et habuerunt etiam vasa aurea et
ornamenta que filii israel mutuabantur
de precepto domini et ea in usus suos
convertebant. Ita doctrine gentilium habent
quedam superstitiosa et superstitiosa
continent. Habent etiam multa utilissima
veritati magis decent. Ad illud adducit
Ieronimus unam figuram in epistola ad pa-
machium monachum et alludit legi
mosaice deuteronomii 21 qui dicit sic: Si
pugnaveris contra inimicos tuos et
eos viceris et videris inter captivos
mulierem et placuerit tibi eam habere
in uxorem radet comam et cesaries
et circumcidet ungues et flebit par-
tes suo mense et sic intrabit ad
eam. Dicit Ieronimus sic: Si adamavis mu-
lierem captivam id est sapientiam secularem
et eius pulchritudine captus fueris
decalva eam atque illecebras crinium
et ornamenta verborum cum remotis
unguibus seca et lava eam nitro sal
vus et tunc requiesce cum illa et
dicito sinistra eius sub capite
meo et dextera eius amplexabitur
me et multos tibi fetus captiva
dabit ac de moabiti efficietur

israelita. Ex quo patet quod monachus et
religiosus licet vir studeat in libris
philosophorum et tamen faciendum est sicut ordinatorum
prelatorum suorum quorum interest coope-
rari studiis aptiores. Ex hoc patet quod est
quod religiosus licet et convenit docere
... Unde Ieronimus ad rusticum et habetur 16 q.
18. Sic vive in monasterio ut clericus esse
merearis. Longe et tunc dixit ut post-
modum doceas. Ex hoc patet quod sic illud
licet religiosus modernis quod sancti pa-
tres religiose virtuose fecisse le-
guntur. Sed omnes isti tam verbo quam opere
et scripto docuerunt quam esset reli-
giosi fuit Ieronimus monachus Augustinus ca-
nonicus et monachus ut in canone
vocantur etiam apud Augustinum 12 q. 1.
Nolo ut aliquis vir fecit regulam
de communi vita clericorum que vocatur
beati Augustini regula qua multi alii
religiosi postea assumpserunt
ut quos sunt fratres predicatores fratres
servorum sancte marie et longe post
heremite sancti Guillelmi et sancti Augustini et
multi alii conventuales in unum col-
legium sancti de heremitis urbanis et
assumpserunt sancti Augustini que heremitice
vite omnino repugnat. Et vocatur
nunc ordo ille ordo heremitarum sancti
Augustini. De quo ordine numquam fuit
Augustinus quia numquam fuit heremita. Sed
patet per verba sua 10. confessionum in fine
ubi loquens ad deum dicit sic: Conterritus
peccatis meis et mole miserie mee
agitaveram in corde meo et medi-
tatus eram facere fugam in solitudinem
et prohibuisti me et confortasti me dicens:
Ideo pro omnibus mortuus est ut qui
vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro

Augustinus nunquam monachus fuit.

cius mortuus est. Item quod Hieronymus inter religiosos qui tam verbo quam scripto docuerunt Ieronimus, Augustinus, Gregorius, Nazanzenus, Crisostomus, Basilius, Damascenus, Cesarius qui omnes monachi fuerunt excepto Augustino, et multi alii quos longum esset enarrare. Hic etiam est notandum quod fuit a primitiva ecclesia quidam monachi superbi qui de sanctitate vite presumentes auctoritate propria sibi docendi officium usurpabant et in hoc multum turbabant pacem ecclesie sicut habetur 16 q. 1 c. Eremite monachi, et contra eos emanavit decretum patrum determinans quod hoc eis non licet publice et in populo nisi ab ecclesie prelatis eis imponatur quos habeo apti sunt ad docendum, ita quod religio non impedit actum doctoris sed magis adornat.

Quarta conclusio est quod licet religiosis statum et honorem magistralem recipere. Hoc probatur: quod est promotivum virtutis et apostolice perfectionis assimilativum est religiosis licitum. Sed statum magistralem et nomen magisterii habuerunt apostoli, sicut de Paulo 1 Thimo. 2: Positus ego sum predicator et apostolus, veritatem dico, non mentior, doctor gentium in fide et veritate. Et 2 Thi. 1: In quo positus ego sum predicator et apostolus et magister gentium. Unde apostolus se vocat magistrum et doctorem. De honore autem manifestum est quod est testante virtutis. Unde si non foret magisterium quod materia nostra est honorabile nec aliqua virtus foret honorabilis nec etiam aliqua sciencia foret licita nichil appetibile cum omnis sciencia sit de numero bonorum et honorabilium secundum dictum philosophi de anima.

Quinta conclusio est quod expedit ecclesie quod alia religio instituatur principaliter pro doctrina et studio scripturarum. Quinta conclusio est quod expedit ecclesie quod alique religiones instituantur pro sublevanda proximorum necessitate pro tuenda proximorum utilitate corporali, quod a multo fortiori expedit quod instituatur religio vel religiones que procuret utilitatem spiritualem que maior est quam corporalis proximorum, quod bene est et etiam spirituales sunt corporalibus potiores. Item licet et expedit instituere religionem pro milicia corporali, ergo pro spirituali. Spiritualis autem milicia est predicacio verbi dei contra hereticos et demonum temptaciones. 2 Cor. 10: Arma milicie nostre non sunt carnalia sed potencia a deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scienciam dei et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. Sed alique religiones institute sunt ad exercendam miliciam corporalem contra inimicos ecclesie corporales, ergo etiam ad [illegible] in oppositum.

Ad primum quod Augustinus dicit omnis scientia superbie est a religiosis vitanda, hoc est negandum nisi virtus sit frequenter occasio vicii et occasio superbie, sicut Augustinus in regula sua: cetera quoque iniquitates in malis operibus exercentur ut fiant; superbia vero et bonis operibus insidiatur ut pereant. Et quod allegatur quod sciencia inflat etc.: dicendum quod si sit sine caritate vel ad honorem dei referatur. Si autem sit cum caritate magis edificat quam caritas sola. Illa vero caritas est. 1 Cor. 8. Et dicendum eo quod in multa sapiencia multa sit indignatio non allegatur ad propositum [illegible] Augustinus.

Ad Rac. ad 7m

glo. que opponit illa de indignacione
contra varia errores. Sed si ista racio
foret efficax concluderetur generaliter
contra christianos omnes tendentes simul super-
bie et indignacioni vitande sive fuerint
religiosi sive seculares. Ad v. de vo-
tandis dicendum quod ipse non dissuasit a
studio literarum quod statum honores seculi
renunciat et societate formidans
sicut intendit ad aliquem in se verbis per
aucem publicum emitteret. Unde quod videt
in scolis multos lascivis corporalibus
intendere ipse talia studia dereliquit
ad statum religionem devolavit ut
sub predicto studio sto vacare posset.
Ad tertium de regula beati francisci in-
telligo quod voluit a fratribus in nimia
curiositate amovere que impediret
eorum devocionem. Unde dicit sic Et non
curent nescientes literas discere sed
attendant quod super omnia debent habere spiritum
sanctum. Hoc est dicendum non curent vel sint
nimis curiosi discere literas illi qui
nesciunt. scilicet quod propter literas postponant
devocionem. Vel forte de conversis intel-
ligit ut illi sint inter eos literas
nescientes nisi conversi quos non est
racionabile deputare studio literarum [illegible]
Ad 4 qui arguit quod predicatores
Christi debent esse dissimiles predicatori-
bus antichristi. Sed quod ipsi in studiis secula-
ribus hoc argumentum videtur equa-
liter contra seculares sicut contra religio-
sos. Dicendum tamen quod licet apostoli primo
fuerunt ydiote et simplices, postea
tamen fuerunt discretissimi et sapientissimi
nec habebit antichristus sapienciores
quam ibi fuerunt. Sed in hoc est differentia
quod Christus vocavit simplices quo-
ad seculum, antichristus vocabit doctos
secundum seculum. quidquid enim alius conti-
et cottidiana in lege meditacio
ebiue solet hoc spiritus sanctus in ipsis sug-
gerebat sicut dicit Jo. in epistola ad
paulinum loquens de apostolis ihesu
Christi. Ad 5 dicendum quod intelligit
de probacione hic legis in opere propter
gladium unde sequitur: Enim non cognovi
literaturam, i. non approbavi literam que
occidit, scilicet legem non intelligentem in
vita humana, et si literam non erit contra
omnes christianos inter quos tamen desinit
etiam studium literarum sed ad literam va-
caret. Ad 6 dicendum quod religiosis
non repugnat statui nomine et ho-
nore recipere magistralem. Sicut
enim quilibet statum patitur, nec est
hoc contra consilium Christi primo magis
sub consilio Christi cadit et non sed
satisfacientibus secundum consilia de virginitate
debetur aureola, ita doctoribus
aureola convenit. Sed constat quod nullus
qui facit contra consilium debetur
aureola. Similiter docere cadit sub
precepto vel consilio sed sicut patet per apostolum
Ebreos: Cum debetis doctores esse propter
tempus. Sed eius statum non cadit sub con-
silio Christi. Similiter tunc apostoli non fe-
cissent contra consilia sed non arguitur
quod ea quae ad solempnitatem docendi perti-
net receperunt, non conveniunt propter claros
dicendum quod si clarorum indumentum vel
cancellaret forent ab hominibus cui
tradita; imo sic est quia ordinata sunt
tamen ad auctem officii condecencia
quam ut inferiores ad dignitates pro-
cedunt. licet enim propter honores non

posset magisterium principaliter appeti
utrumque nec appetatur ab omnibus propter honorem
tamen ex quo est status utilis et dignitatis
debet quod fiat sub quibusdam solempni
tatibus per quas non solum utilis et
perfecti ymo etiam videatur et in perfecti
ad dignificandum se eiusdem tali vi
deant imitari ut per hoc videns fiat
sicut frequenter eveniunt utilius/ad
hoc addendum quod sicut honor in bonis
hominibus causat elacionem et vanitatem/
ita per oppositum in solidis causat humili
tatem considerant sicut propter donum dei et non propter
sua merita honorari et se videt se
sanctius deo obligatos. quod si tales
honores non reciperent/ 3° si utilius
esset omnem honorem repellere quibus
prelatus obligaretur ad oppositum/veri
tas quod cum subditi teneantur prelatos
honorare/et similiter iuvenes/et iuvenes
seniores et filii parentes et discipuli
doctores/omnes quibus debetur honor
ad oppositum utrique tenentur/ 4° cum hor
tetur a beato religiosos non ambiant
sed per obedientiam imponatur quod nec
sibi assumit honorem sed qui vo
catur a deo tamquam aaron. i. a superio
ribus patet quod de ambitione honoris elegi
concesserunt. 5° si hoc non posset
amare honores utilius magnanimi
tas periret ymo que attendit me
dium circa honores sicut dicitur 4° ethicorum
/qui cum arguitur quod vocari qui int
statum magistri non potest convenire per
sanctos manifeste falsum est cum apostolus
se magistrum vocavit 1 thy. 2° et 2
thy. 1°. sicut superius dictum est auc
toritas tamen inducta de Christo dicto

nos autem nolite vocari rabbi intel
ligenda est de appetitu desiderato
et ambicioso sicut fecerunt pharisei
de quibus ibidem loquitur/ut amant
cathedras in scolis vel in conviviis
vel primos recubitus in cenis et hu
iusmodi est propter se/alias peccarent
perfectissimi in ecclesia sicut episcopi et maio
res prelati qui superiora loca tene
dent. similiter si hoc debet rabbi vocari
et magistri consilium Christi et preceptum
debet fuisse dandum sicut nec vocet
honorem magistrum quod non est in potestate
docentis quod sic vocetur sed vocantis
sicut honor est in honorante non
in honorato. similiter ibidem prohibet
Christus vos autem nolite vocare
vobis patrem super terram unus est
enim pater vester qui in celis est. et tamen
papa vocatur pater patrum et omnes anti
qui religiosi suos seniores voca
bant abbates et patres. et ideo nec
est prohibicio precepti vel consilii quod hoc
non vocentur magistri vel patres/sed est
exclusio ambiciositatis/in maioribus
ne sic vane vel indebite appetant
honorari/et est exclusio adu
lacionis in subditis ne honore indig
nos honorent indebite et non ad
honorem dei sed sistendo sine in propter
honore honoranda. et ideo consequenter
dicit nec vocemini magistri unus est
magister vester Christus ad quem omnem
honorem nobis exhibitum referre
debetis/ad 2m quod licet canonici
nec fratres eodem nomine censentur quo mona
chi quia in ad omnia sed tantum ad illa que
communia sunt omnibus religiosis alias pos
set argui quod non liceret canonicis

Ad 1

[illegible]

uel similis ad racionem uel quaedam cer-
nes in refectorio / Sed licet communis monachi
ex sua religione non habeant quod do-
ceant possint in publico / licet tamen eis
docere si a prelatis eorum ad hoc vocentur /
Sed uel religio [illegible] actum docendi
uel sibi repugnat actus docendi
sicut quidam civitates et heretici quodam
dixerunt / Sed quod dicitur quod monachus non
doceat sed plangentis officium habet / dicendum
est quod monacho competit quod est monachus
competit proprium agere / non docere / communis
aut ei non conveniat docere ex eo quod
est monachus non tamen repugnat quin ad do-
cendum possit assumi Sed contrarium
loquitur de doctrina predicacionis
quam prelatis convenit et religiosi ad hoc
vocatum deputantur ita alloquitur
de doctrina cum prelatis parum inten-
dere possunt. Ad secundum dicendum quod honor
non repugnat humilitati uel ei deponit
[illegible] de sua humilitate communis sicut est
dominium vel proponale [illegible] temporalium
paupertati [illegible] repugnat non
aut honor humilitati repugnat
Sed xpm multos honores legimus
recepisse tam a discipulis quam a ple-
be sicut patet capitulo 21. uel secundum dicendum
Christus consilium uel preceptum de hono-
re [illegible] sed de ambicione uel appeti-
tu deordinato honoris bene dedit
preceptum

Infinitus enim thezaurus est hominibus /
quo qui usi sunt / participes facti sunt
amicicie dei / propter disciplinae dona
commendati / postquam Salomon ostendit
sit sapientie [illegible] hic concludit
hec quandam dubitacionem que est
talis posset aliquis ymaginari

quod si ergo indifferenter sapientiam quidem con-
tingit quod quilibet deficiet sicut de bonis
mundanis contingit quod docet
istam dubitacionem concludit Salomon in
littera nostra propter duo primo propter ipsius
augmentum et excrescentiam. 2o propter ipsius
emolumentum et sufficienciam. 3o propter 1
quo qui usi sunt Circa primum dicit sic
Infinitus est thezaurus est hominibus quasi dicat
hec est sua sapientia liberalis est qui-
dam et non abscondenda quia est the-
zaurus infinitus id est nunquam deficiens
sed semper crescens quia quanto magis communicat
tanto magis crescit et augmentatur
et ideo infinitus est quia non est
in aliquo quin si communicatur augetur
in eo Unde Seneca sunt ista sunt
et addiscentis et docentis. De isto the-
zauro et eiusdem liberali communicacione
loquitur pulchre Alanus in anticlau-
diano libro 1o ubi narrans quod fro-
nesis i. prudencia virgo [illegible] suis
ditat nimium dicit sic assistens fro-
nesis [illegible] dona sophie nec
illas largitur opes que sepe potentum
[illegible] [illegible] cervices
inclinat / minuunt quia leges et iura
retardat / Sed potius donat the-
zauros [illegible] divicias
quas qui semel accipit [illegible] /
non eget / ymo semel ditatus semper
habundat / quarum rectus amor possessio
nobilis [illegible] utilior largitio
fructus habundans / hec est gaza
[illegible] celi thezaurus [illegible] / [illegible]
[illegible] doctos ditatque prodiga largos
[illegible] possessores [illegible] avaros
[illegible] diffusa redit / [illegible]
[illegible] habetur / et multas [illegible]

nit cendo. no istas depascit apos
rubigo nec ignis devorat aut fur
miti subiecto inquit mansurum coll
predo depauperat hostis in istis vi
ribus dat dram inter thezaurum
diviciarum et sciarum quod thesaurus
diviciarum concludit noticiam discretorum
declinat ad immundiciam viciorum et
retardat in sciciam legum et statutorum
thezaurum aut mentis qui est thezau
rus scie est talis quia eius amor est
rectius appetitur possessio nobilior
dum habetur usus utilis in bonum vivendo
largius utilior in donando fructus
habundans in prium percipiendo et
in aliis producendo. vide plus .. de isto eodem
legitur Augustinus 1o de doc. xpiana c. 1
Innuitans homines ad donandum libe
raliter ea que a deo eis concessa sunt
scire quod si doctor curaret plura sci
rent non est inquit metuendum
ne dare desinat certum eum ea que data
sunt acceptimus impendere omnis enim
res que dando non deficit dum habetur
et non datur non dum habetur quando
datur habetur. Quando aut habenda est
ait ille qui habet dabitur ei dabitur
ergo habentibus i. cum benignitate uten
tibus eo quod acceperunt et addunt
ad hoc ibidem beatus Augustinus duas
figuras pulcherrimas de duobus
festis que xpc fecit pauperibus qui
eum sequebantur ut ab eo docerentur
Primum festum fecit quinque milibus hominum
de quinque panibus et duobus piscibus
et illos saturatos superfuerunt 12 co
phini fragmentorum sicut patet Mat.
14. 2m festum fecit quattuor milibus
hominum de septem panibus et pisci
bus paucis quibus saciatis superfuerunt

septem sporte plene fragmentis
istis miraculis historiis alludit
beatus Augustinus ibidem dicens illi
illi quinque erant panes qui non ita
ponit dari esurientibus quod non fieri
repat apostolos et sportas saciat
tot milibus hominum impleverunt ergo
sicut dicitur Jo. panis dum frangitur
accrevit sic secundum Augustinum qui
doctor liberaliter impertitur donando
quod de dono dei recepit multipli
catur et augetur in docente sapiencia
est quasi infinitus thezaurus hominibus
. Notandum est quod inter doctores qui
pascunt populum verbo dei in ecclesia
dei est quod aliquem pascunt de
quinque panibus aliquem de septem
panibus. De quinque pascunt simplices
fortes in fide et devotos licet
minus eruditi in scolastica eru
dicione. Isti per quinarium passionis
xpi predicantes edificant ad suffi
cientiam corda simplicium et in pro
tali loquitur apostolus i. cor. 14.
In ecclesia nolo quinque verba meo sensu
loqui ut alios instruam Ista enim
verba sunt: quid faciendum quid ca
vendum quid timendum quid credendum
quid appetendum. Quid credendum 12
articuli. quid faciendum 10 precepta
quid cavendum 7 vicia capitalia
quid timendum inferni supplicia
quid appetendum paradisi gaudia
Alii sunt qui pascunt populum de 7
panibus septenarius est numerus uni
versitatis et hii sunt subtiles doctores
in universis instructi et insigniti
in libro universo qui est septem in tego

Doctores quidam pascunt populum
de quinque quidam pascunt de
vii

ꝑ fore ꝛ signat[us] et sigill[o] depo[s]it[us] v.
Igit[ur] sapia e[st] lib[er]al[ite]r comunicanda q[ui]a
infinit[us] e[st] thezaur[us] omnib[us] si bene
dispe[n]set[ur] ꝑ ip[s]ius augmentu[m]
ꝛ conse[r]vatio[n]e[m] · 2° e[st] lib[er]alit[er] co[mmun]ica[n]
da ꝑ recipie[n]tis emolume[n]tu[m] ꝛ suffi[cie]n[ti]a[m]
thezauri e[nim] emolume[n]tu[m] e[st] q[uod] ip[s]o
fiat ꝑticeps amicie dei h[oc] a[utem]
facit bonu[m] diu[in]e sapie v[nde] in sta.
in ip[s]o ca[pitul]o d[icitu]r. Amicos dei et
ꝓphetas constituit et co[ntra] adh[uc]
d[icitu]r hic quo qui v[s]i su[n]t s[cilicet] q[ui] the
zauro sapie q[ui]a v[s]i su[n]t sacie[n]do q[ui]
ad se ip[s]os et doce[n]do quo ad alios
ꝑticipes facti su[n]t amicie dei m[a]t[thei] v.
qui[cum]q[ue] fecerit ꝛ docuerit hic magnu[s]
vocabit[ur] Et Jo[hannis] 15 · Vos amici mei
est[is] si fecerit[is] que p[re]cipio vobis ꝑ
disciplinis doc[tri]na q[ui]a v[bi] nimi[s] doc
t[ri]na dederint lib[er]al[ite]r disciplinam
ecc[lesiastic]i 33 · Videte q[uia] no[n] m[ihi] soli la
boravi s[ed] omnib[us] exq[ui]rentib[us] discipli
nam ꝑ Est a[utem] no[tandum] q[uod] tu[m] gna
(10 sapie thezaur[us] ... no[n] vtu[n]t[ur] comu[n]icatu[m])
h[omin]um sapie[n]tu[m] / thezauro sapie
no[n] vtunt[ur] ad m[u]tu[m] / Sunt e[nim]
q[ui]da[m] sapie[n]tu[m] / sapie supp[re]ssores / (abscessores)
q[ui]da[m] sapie subv[er]sores / q[ui]da[m]
sapie abusores / Supp[ri]mu[n]t e[nim]
sapia[m] / q[ui] ea[m] a deo acceperu[n]t
q[ue] e[st] ad ꝓxi[m]or[um] edificatio[n]e[m] / et ip[s]i
u[ti]l[ita]te[m] de ea faciu[n]t co[mmun]icatio[n]e[m] / et
hi similes su[n]t illi s[er]vo nequo
ꝛ pig[r]o / q[ui] accepto talentum
fodit in t[er]ram / ꝛ abscondit pe
cunia[m] d[omi]ni sui m[a]t[thei] 24 · / et q[ua]n[do] co
s[er]vi sui veneru[n]t cu[m] suis lucris
ad d[omi]n[u]m duplicat[is] / ip[s]e accessit
cu[m] talento ꝛ ait d[omi]ne scio q[uia]

h[omo] durus es ꝛ metis vbi no[n] seminasti
ꝛ co[n]gregas vbi no[n] sp[ar]sisti / et timens
abij et abscondi talentu[m] tuu[m] i[n]
t[er]ra et ecce h[ab]es q[uod] tuu[m] est / de ip[s]o
loq[ui]t[ur] Crisost[omus] sup[er] m[a]t[theum] in ip[er]fecto dicit q[uod]
h[abe]t co[n]similes e[st] q[ui] dicit inq[ui]t
s[er]ve nequa[m] quo metit vbi no[n] semi[n]at.
o[mn]is e[nim] homo est v[e]l ge[n]tili[s]
v[e]l iudeor[um] que no[n] sufficit sp[irit]ua
lib[us] sensib[us] adornavit cui no[n]
dedit scie[n]tia[m] boni ꝛ mali ꝛ cui
no[n] dedit posse fug[er]e malu[m] et
app[re]hende[re] bo[nu]m s[ed] vult e[ti]a[m] q[uo]d mag[is]
mir[abi]le e[st] (?) ip[s]o ta[men] si[n]t nimi[s] aliq[ui]
memb[ra] corp[or]is ad v[sum] corp[or]alem
sic no[n] est ta[men] si[n]t nimi[s] aliq[ui]s
s[e]c[un]d[u]m a[n]i[m]e potentie ad intellige[n]tia[m]
boni ꝛ mali ꝛ ad om[n]e op[us] bonu[m]
facie[n]d[u]m co[n]tende[n]do volu[n]t h[er]etic[i]
et vult co[m]p[ro]b[ar]e d[icend]o q[uod] de[us] nulli
homo desiit in (?) sibi sta[tu]
inic[iu]m ad salute[m] s[ed] no[n] p[re]ven[it]
sibi a deo co[n]cessa ꝛ no[n] pot[est] obice
ꝑ pecc[atu]m · Sunt ergo q[ui]da[m] q[ui] sub
terra abscondunt talentu[m] q[uia]
noticia[m] sc[ri]pture sacre ꝛ ecclesiastice
discipline sub sollicitudine ac[tu]u[m]
secularium t[ra]nsf[er]u[n]t / vel
sub delicijs v[e]l p[ro]spera carnis
sue / v[e]l de vno quoq[ue] tali p[otes]t
exponi id ecc[lesiastic]i 6 · Si i[n]venit [ip]so
nulla[m] a[n]i[m]e ꝛ no[n] vt[it]ur bonis
s[ub]stant[ie] sue de hoc ego p[ro]nu[n]cio
q[uod] melior e[st] abortiuus / q[ui]a ecc[lesiastic]i
20 · Sapia abscondita ꝛ thezau
rus invisus que vtilitas in
vtroq[ue] ꝑ 2° su[n]t sapie[n]tes q[ui]da[m]
ꝛ ti[bi] sapie subv[er]sores / q[ui]a q[ui]d[am]
v[er]bu[m] e[st] disponit / moralib[us] co[n]p[ri]m[un]t

nat / et dato q(uod) [illegible]
ponimus et in illo q(uod) monet [illegible]
dicitur cap(itulo) viii de aliis q(uod) apes cum
fecerint magnam copiam mellis in
fauis suis surgunt de illo melle /
et se recreant de eo / et si non
hoc facerent / mel illud corrumperet /
et de fauis fierent aranee.
Moraliter quod in ps(almo) cantabitur ss.
magnam copiam mellis i(d est) sancte
sacre scripture que melli comparatur /
in ps(almo) quam dulcia faucibus meis
e(loquia) t(ua) s(uper) mel o(ri) meo / ille habet
alere semetipsum de melle suo
quod nisi fecerit / mel corrumpetur
q(uia) scientia et disciplina in pena
vertetur / et de fauis fierent aranee
i(d est) de libris spiritualibus venenose
curiositates et vane in ps(almo) tabe-
scere fecisti sicut araneam animam
meam etc. et ps(almo) anni nostri
sicut aranea meditabuntur vel
operabantur secundum aliam litteram / glo(sa)
ubi dicitur meditabantur autem qui non
operabantur quod sit fructus et vtilitate
bonorum operum tuserunt / et non primo
et principaliter de quibus litteratus utitur scientia
sua ad deuocionem et ad recreacionem
propriam / et postea ad alienam / et
hoc est quod signatur ecc(lesiastici) ii(o) h(oc) enim
natus sum propter meam et fruerer
labore meo / dicitur ecc(lesiastici) i(o) de gratia de(i)
sine fine quod eo et stannum non bene
miscentur adinuicem / et sicut litte(re)
iunguntur in ore balbucientis sic
commiscentur eo et stannum / et sicut
enim in ore balbucientis vna littera
sonat et alia euanescit / ita sunt i(n)

et eo si commisceantur simul [illegible]
[illegible] et euanescit et eo manet
moraliter eo metallum sonorum
designat predicatores [illegible]
stannum quod apparet argentum et
non est / significat compositores [illegible]
apparenciam / et ista duo minime
male commiscentur in ps(almo) [illegible]
et ideo ad examen dei deuentum sunt
nichil apparebit nisi eo scilicet sonus doctri-
ne vbi autem / et eo argento bene
miscetur eo / et hic euidentia / et vbi sono
recte debilem mixturam efficiunt
iuxta figuram regum c(apitulo) vii eo
deus impleuit bezeleel spiritu sapientie et
omni doctrina ad faciendum opus in
auro et argento et ere in omnibus
que requirebantur ad sacrarium tabernaculi
naturali / hoc est moraliter quod predicator catasti-
ca sit dicitur esse instructa quod operari
sciat in auro deuote contemplacionis
argento honeste conuersacionis et ere
sonore predicacionis. Tertio sunt sapientes
sapiencie absconse / et hi sunt homines
bene instructi / qui scienciam suam ap-
plicant ad vanitatem / colorant falsa / potu-
sat mendacia / impugnant vera / vnde
eccl(esiastici) xx. c(apitulo) vnde verit(as) vbi lec-
dit animam suam / omnes isti male
vtuntur thezauro sapiencie / Consulit
et hii qui mendacia proferunt / et falsas
auctoritates allegant ad confirmationem opinionem
orum horum probanda diffamatorum
talis si quis cum apostolo ii cor(inthios) i(o)
nunquid leuitate vsus sum aut que
cogito secundum carnem cogito vt sit
apud me est et non dicit confidenter
q(uia) tales vtuntur leuitate carnalitate
et falsitate / non sic fecerunt sed

pres qui nos precesserunt ex illis fuit Ezechiam, sapiencie sue bene utendo, vel docendo et bona defendendo. Et ideo preciosus fuit amicus dei propter disciplinae dona commendati.

Michi autem dedit deus dicere ex sententia et presumere digna horum que michi dantur. Quia ipse sapientie dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri et omnis sapientia et operum scientia et disciplina. Hec est quarta pars principalis huius septimi capituli in qua ponit Salomon graciarum actionem sapientie recognoscentem. Unde postquam primo posuit humiliacionem sapientiam precedentem et 2º supplicationem sapientiam deposcentem 3º appreciacionem sapientiam extollentem, hic ponit quartam graciarum actionem sapientiam recognoscentem. Et circa hoc duo facit: primo recognoscit deum esse sue sapientie largitorem in generali; 2º enumerat ea quorum et aliud dedit. Secundum sequitur ibi Ipse enim dedit. Circa primum duo facit quia primo recognoscit eum esse sapientie largitorem; 2º facit eum graciarum omnium gubernatorem. 2ª pars ibi In manu enim eius. Dicit ergo primo: Michi autem dedit deus ex sententia et cetera.

Si quis a me querat quare peto et doceo sapientiam et commendo, certe dico: quia deus ipse doctor est sapientie et quia ipse dat omnibus sapientiam et scientiam, quapropter quia et ipse gratis data debet, ut dicitur Matthei 10: Gratis accepistis, gratis date. Et ideo regraciando dicit: Michi dedit deus et cetera, vel est id est nox

---

superbie vel elacionis sed devote graciarum actionis. Unde Augustinus super ... pro custodia mea qui stultus sum dicit: Sit non ista superbia elati sed non confessio ingrati. Sed quia te cognoscere et michi ex te, hic ut non superbus sim, non ingratus dicito tuo quibus simul ex scientia fecisti me, ex accepi non ex me, quia tu dedisti michi non quod ego merui. Et ideo in dicit Salomon Michi autem dedit dicere ex sententia, id est ex certa scientia. Jacobi 3: Omnis sit velox ad audiendum, tardus ad loquendum vel dicere ex sententia id est sobrie dicere, non verbose. Proverbiorum 10: Ubi plurima sunt verba ibi frequenter egestas, id est paupertas et indigentia sapientie. Et ideo sapientes solent habere pauca verba et sententiosa. Jacobi 1: Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Dicit Jeronimus: Inter canes qui minor est magis latrat, et est comparatio: pravus catellus magis latrat quam magnus mastinus. Ita contingit frequenter quod minus habet de scientia habet tamen plura verba. Est enim non vidimus quod multum ora pauca loquentium multum reddit hominem commendabilem et amabilem. Unde quidam philosophus interrogatus fuit a quodam quo modo hominibus placere possum. Cui philosophus respondit: Si inquit gesseris optima et locutus fueris pauca. In cuius signa legitur Levitici 9: Omni pecori fluxum seminis immundus erit. Semen secundum philosophos generacionis est scientia sine sapientia. Effluunt autem sine ordine et depereunt quae sine iudicio proferuntur.

vel sic michi aut dedit deus dice
ex sententia i. non subito non repente
sed ex solida deliberatione sicut [illegible]
latinus sententiam dicis dicit prius bei
investigare et maxime in sententia diffi
nitiva quas sine pono [illegible]
dere dubia non dz dare sententiam [illegible]
ut habetur 2. q. 3. Sive et presumere
digna horum que michi dantur [illegible]
deus dedit michi presumere i. pre aliis
ad dicendum et docendum digna horum
que mihi dantur i. [illegible] et [illegible]
dive inspirationis non humane fictionis
[illegible] nove presumptionis magistri
sententiarum in prologo ubi dicit ardua
scandere opus ultra vires agere presump
simus i. moti non ex temeritate sed
ex caritate pre aliis [illegible] dedit
[illegible] presumere digna non [illegible]
viribus meis confisus sed in deo etc
subdit quia ipse i. deus sapientie dux
est et sapientum emendator i. aug
mentator et sic recognoscit salomon
deum esse sapientie largitorem. 2o
[illegible] cum esse omnium graciarum
communem largitorem In manu enim
eius et q. d. In manu gubernacionis illius
est nostra subsistencia naturalis loquentia
nostra theologica speculacio practica
operacio nostra In manu inquit [illegible]
nos / supple sumus quo ad nostram sub
sistenciam / dicitur 2o deus qui [illegible]
[illegible] in manu sua et omnes [illegible]
as non glorificasti / et in ps In manu
eius omnes fines terre et [illegible]
[illegible] ad nostram eloquenciam [illegible] 2.
cor 3. Non sumus sufficientes cogita
re aliquid a nobis quasi ex nobis
sed sufficiencia nostra ex deo est / quia

[illegible] et omnis sapientia quantum ad suas
speculativas et operum scientie disciplina
i. disciplina scientie quantum ad suas prac
ticas / Hec est [illegible] gratiarum actio de
vota quam salomon se a deo recepisse
sapientiam recognoscit Sicut enim omnia
flumina oriuntur a mari et ad mare [illegible]
revertuntur / eccl. 1o ad locum unde exe
unt flumina revertuntur ut iterum fluant
Ita omnes gratie quas habemus a deo
procedunt per largitionem / et ad deum re
dire debent per gratiarum actionem / unde
Bernhardus super cantica origo fontium et
fluminum omnium est mare / virtutum et sci
enciarum dominus ihesus christus / continentia
carnis cordis industria / voluntatis
rectitudo / casta consilia / iusta iudi
cia desideria / ex illo manat [illegible] quis
callet ingenio / si quis nitet eloquio /
si quis moribus placet / inde scientie
inde sapientie sermo / ad locum unde
exeunt revertantur flumina graciarum / ut
iterum fluant / aliter inquit glossa
dicit apostolus In omnibus gratias agentes
quidquid sapientie quidquid virtutis te
habere confidis / dei virtuti et dei sapientie
reputa christo / Si quidem flumen aque
si stare cepit computrescit Sic pla
ne si gratiarum cessat decursus / ubi
recursus non fuerit nullo modo vel
augetur [illegible] et quod accepit
ei [illegible] in [illegible] / unde
hermes trismegistus [illegible]
deorum [illegible] narrat quod [illegible]
longam disputationem divinarum rerum
et humanarum [illegible] tri
megistus et asclepius et [illegible]
parant se ad [illegible] sole
bant deum adorare [illegible] philosophorum

12

vide [illegible] paginorum de deo

orientis quam solis occidentis ad augustum
respicerent et precarentur. Sicut enim
sole oriente ad solem qui dicitur sub-
limis se convertebat adorandum in sole
occidente se convertebat ad augustum
secundum morem antiquam superstitionis. Dicit
quod asclepius ad tacium quod rogaret
trimegistum quod dignaretur apponere
thura et pigmenta ad preces corporis
quod intuens trimegistus et motus
ait melius omina (?) asclepi hoc
enim sacrilegii simile est cum deum roges
et thus incendere nichil enim deest ei
qui ipse est omnia et in eo sunt omnia
sed nos agentes gratias adoremus. Hec
enim sunt summe incensiones cum gratie
aguntur deo a mortalibus. Hec Hermes.
Ostendit autem aio (?) thus deum incendere sa-
crilegium esse simile. Intelligitur si fiat
superstitiose cum estimatur quod deus
in corporalibus odoribus delectatur, quod
omnino falsum est. Unde subdit quod summe
incensiones sunt gratiarum actiones
et ideo tumulando (?) libere sic deo renun-
ciatur. Hermes. Gratias tibi
summe exsuperantissime. Tua enim gra-
tia tantum sumus summum tue cognitionis
consecuti nomine sancto tuo et hono-
randum nomine unum quod solus es deus
benedicendum religione paterna quoniam
omnibus paternam pietatem et reli-
gionem et amorem et quecumque est
dulcior efficacia prebere dignaris
donans nos ratione sensu intelli-
gentia/ sensu ut te cognoscamus/ ratione
ut te suspicionibus indagemus/ cog-
nitione ut te cognoscentes gau-
deamus ac numine salvati tuo

gaudeamus quod te nobis ostenderis totum
gaudeamus quod nos in corporibus sitos eter-
nitati fueris consecrare dignatus.
Hec est enim humana sola gratulatio
cognitio maiestatis tue. Cognovimus
te et lumen maximum solo intellectu
sensibili. Intelligimus te o vita vere
vita sancta omnium fecunda pregnans. Cog-
novimus te totius nature humane co-
ceptu plenissime. Cognovimus te
eterna perseverantia. In hoc ergo ista
adorantes te bone voluntatis tue hoc
tantum deprecamur ut nos conservare dig-
neris perseverantes in amore cognitionis
tue et nunquam ab hoc vite genere sepa-
remur. Quibus dictis ierunt ad cenam.

In manu dei sunt omnes et cetera. Notandum
quod manus divine gubernacionis in quantum
sunt quinque digitos scilicet pollicem
et indicem medium medicum auricularem.
Pollex est potestas puniendi, index
prosperitas disponendi, medius benig-
nitas defendendi, medicus pietas
impendendi, auricularis facilitas ex-
audiendi. Primo ergo pollex manus dei
est potestas puniendi. Dicitur enim pollex
secundum ysidorum 2° ethimologiarum capitulo primo eo quod inter
ceteros digitos pollebat virtute et
potestate. Huius autem pollicis tanta est
potestas quod cum tempus advenerit punien-
di nullus poterit evadere. Job
10. Nemo est qui de manu tua pos-
sit eruere. Et ideo dicit apostolus Hebreorum 10.
Horrendum est incidere in manus dei
viventis. Et Job 12 (?). Manus tua leviter (?)
fecit me et formavit tua non
me circueat (?). 2us digitus est index
eo quod illo ostendimus et indicamus

Manus divine gubernacionis habet quinque digitos
et quod cetera sunt

et est moraliter index manus dei
perspicacitas discretionis. In isto digito
omnia dinumerabit iudex et oportet ea
bona quam mala in die iudicii. 2° Macha-
beorum. Manum omnipotentis neque vivus
neque defunctus effugiam. Omnes enim
nos manifestari oportet ante tribunal
Christi ut referat unusquisque propria corporis prout gessit
2ª Cor. v. ¶ 3us digitus est ceteris
longior et est medius, unde 1° digitus
in manu dei est benignitas indicium
defendendi per quam nos hortatur ut ad
manum redeamus. Gen. xx. Salus nostra
in manu tua. Et in psalmo 108 Fiat
manus tua ut salvet me. Et pone
isto digito extento super planum
nec pollex nec index potest illud planum
contingere. Ita quod iste digitus benig-
nitas ad nos extenditur et precedit
nichil nobis nocere potest nec potestas
puniendi nec perspicacitas discutiendi
¶ 4 digitus vocatur medicus manus
dei pietas impendendi. In isto digito
scilicet in manu sinistra solebant veteres
anulos deportare cuius causam reddit
Macrobius 3° Saturnalium inventum
fuisse ab egiptiis eo quod secundum ana-
thomie peritos nervus quidam a corde
natus ad illum digitum procedit et cum
ceteris illius digiti complicatur et ideo
ordinatum fuit apud eos quod ille tam-
quam corona anulo cingeretur. Iste etiam
digitus applicatus (?) secundum eos (?)
digitale quia est minus pressus et
ideo ille digitus multo debuit
coronari. Moraliter apud nos inter
omnes digitos dei pietas impen-
di debet a nobis coronari quia

ma(?) insuper sapit dulcedinis quia ex
pietas a vena cordis Christi e-
manavit per quem digitum anulus (?)
virtus in nobis ... confirmatur. Job v
Increpationem domini ne reprobes quia ipse
vulnerat et medetur percutit et manus
eius sanabunt in 6 tribulationibus
sanabit te et in 7 non tanget
te malum ¶ quintus digitus est mi-
nimus et vocatur auricularis. Hic
autem digitus in manu dei facultas
est condescendi precibus nostris. In psalmo
aperis tu manum tuam et imples omne
animal benedictione.

¶ Ipse enim dedit michi horum que
sunt scienciam veram ut sciam disposi-
cionem orbis terrarum et virtutes
elementorum, inicium consumacionis et
mediaetatem temporum, vicissitudinum per-
mutaciones et consumaciones temporum, morum
mutaciones et divisiones temporum, anni
cursus et stellarum disposiciones, naturas
animalium et iras bestiarum, vim ventorum
et cogitaciones hominum, differencias virgul-
torum et virtutes radicum, et que-
cumque sunt absconsa et improvisa di-
dici; omnium enim artifex docuit me
sapienciam. Sapiencie vii. Postquam Salomon renun-
ciat se a deo generaliter et summatim
de sapiencia sibi datam, hic eidem renun-
ciat specialiter et in ductione universi-
tatis (?) per naturas diversarum scienciarum et circa
hoc duo facit quia primo enumerat
quorum scienciam habuit, 2° generaliter ad
eam pervenit ibi omnium enim arti-
fex. Circa primum duo facit. nam
primo recognoscit sue sciencie plenitudinem
2° sue sciencie multiplicitatem ibi ut
sciam. Circa primum dicit sic: Ipse enim

deus qui dedit michi horum que
sunt scientiam veram i. certam cer-
titudinis veram et non fallacem non appa-
rentem notitiam quadmodum se iactant
hic falsi compunctores ingenia-
tores alchimia et [?] notatoria
ad doctrina demonum gloriantes
se instructos et ondentes se scire
que nesciunt. tu diuinator prestigiatores
diuinatores sompniatores phisono-
mici palmistrici geomantici incan-
tatores et magici quorum scientia non
est vera sed falsa. docet inde apostolus
thim. vi. o thimothee depositum
custodi i. fidem deuitans prophanas
vocum nouitates et oppositiones
falsi nominis scientie. glo. i. falso nomine
dictus scientia contra quem etiam salomon
dicit salomon non dicitur fuisse verax scientiarum
et per hoc recognoscat sue scientie soliditatem
qui aut audit sue scientie multiplicitatem
ut dicat se vt sciam dispositionem
orbis terrarum i. distinctiones clima-
tum et diuersitate locorum habitabilium i.
terre secundum distanciam a polis medi
et approximationem et elongationem a via
solis et virtutes elementorum i. transmu-
tationes corporum naturalium tam secundum locum
quam secundum qualitatem. initium consumationes
et medietates temporum i. principium medium
et tempus preteritum et dierum mediorum salte
in generali presens et futurum. morum
mutationes i. diuersas consuetudines
et leges humanas secundum diuersitatem
situs temporis et assuefactionis et complexi-
onis. diuisiones temporum i. distinctas
reuolutiones planetarum vicissitu-
dinum permutationes i. aeris et
terre varias transmutationes quibus
et successiue et contrarie disponuntur
vt nunc sit ver nunc estas nunc
autumpnus nunc yemps. et consumma-
tiones temporum i. quando vnumquodque istorum
incipit et terminatur secundum ingressum pla-
netarum in diuersa signa et in zodiaco
anni cursus et stellarum dispositiones
i. computationes motuum solis et lune
et figuras et ymagines omnium stellarum
fixarum in spera. vim naturas animalium
quantum ad generositatem et iras bestiarum
quantum ad naturalitatem et domesticationem
humanam. vim ventorum i. xii diuersas
ventorum quattuor principalium et viii
collateralium sicut patet x metheororum. et
cogitationes hominum i. ymaginationes
et affectiones ad quas homines deuenit
ex complexione et corporum celestium
cooperatione diuersarum diuersitatem virgultorum
quantum ad plantationem insertiones
et transfossiones fructificationes de
quibus virgilius primo georgicorum et
palladius de agricultura. et virtu-
tes radicum (i. herbarum) que calide et frigida
que separata que coniuncta quod nociua
secundum varietates sanitatum et infirmi-
tatum et non solum ita ymo quecumque
sunt absconsa et improuisa et quecumque
aliis hominibus occulta didici non
per inuentionem sed per reuelationem (ostensionem). et hoc
est quod subdit omnium enim artifex
docuit me sapientiam. sapientia vero
incarnata que christus est de qua
dicit apostolus i. cor. i. nos autem
predicamus christum crucifixum iudeis
quidem scandalum gentibus autem stulti-
tiam ipsis autem vocatis iudeis atque
grecis christum dei virtutem et dei sapientiam

Ratione eius quod dicit [illegible] alia
que de sapientia salomonis quod [illegible]
sciam de cursu anni et dispositionibus
stellarum quero istam questionem utrum de
motibus stellarum potest esse scientia vera.

quod non quia si posset hoc maxime foret
possibile de motibus solis et lune sed
de illis non potest haberi scientia ergo nec de
aliis. Assumptum probo quia si aliqua scientia
esset de corporum motibus possibilis videtur
quod esset prima in qua omnes philosophi concordarent
sed quod sol foret in continuo motu angu-
lariter circa terram et quod sol moveretur
motu firmamenti ab oriente in occi-
dentem et quod sol numquam eclipsaretur tempore
oppositionis solis et lune ex ista
probatur esse falsa quod textu sacre scripture
primo sed quod sol non moveatur continue
patet Josue 10°. Stetit sol in medio ce-
li et non festinavit occumbere spacio
unius diei non fuit ante et postea tam
longa dies obediente deo voci
hominis. Item patet 2° Regum x°. ysaie 2°. ubi le-
gimus quod cum ezechias rex inde infirmitate
egrotaret et per fletum et preces sanitatem
adhuc meruisset misit dominus ad eum
ysaiam prophetam qui diceret ei quod die 3°
ascenderet in templum domini totus sanus
Ezechias vero signum petivit ut certifi-
caretur de sanitate futura et dixit
ad eum ysaias vis ut ascendat umbra
in horologio achaz 10 lineis aut
totidem gradibus revertatur et reversus est
sol per 10 lineas in horologio acha-
z et porta est umbra gnomonis in ho-
rologio sicut fuerat de mane sole
existente in oriente hec autem fieri non po-
tuit nisi sol continue moveretur motu
firmamenti ab oriente in occidentem sicut
patet [illegible] ista [illegible] est falsa. 3° sed quod
possit eclipsari luna existente in opposito
ad solem patet [illegible]
sic scribitur quod [illegible]
[illegible] ad [illegible] nona ob-
servatus est sol tempore [illegible] passionis
ex constat quod tunc luna fuit in opposi-
ta regione ad solem quia tempore
passionis est luna 14 et sol fuit in nono
gradu arietis et luna in nono gradu
libre in meridie illius fuit tempore quo
patet [illegible] illius quo moveris de eclip-
si ad oppositionem lune et omnes astrono-
mi ad quosdam dicunt quod de motibus stel-
larum potest esse scientia / non quidem demonstra-
tive quomodo tempore movebuntur sed demonstrativa
qualiter cum tempore nature sic moventur si
deus miraculose aliter non disponat. Se-
cundum debet verius dici. Sic deus
rebus creatis motus et operationes
indidit ut eos pro libitu voluntatis
sue exerceat vel obmittat. Unde
communis [illegible] et [illegible]. Videtur
quod ignis naturaliter est combustivus igitur
tamen aliquando quod ignis quibusdam pueris
appropinquans non nocuit et tamen alios
qui magis distabant occidit
sicut patet Daniel 3°. Et ideo communis scientia
qualiter res sunt nate agere et qualiter fre-
quenter egerunt quia hec habemus naturale
quod semper vel frequenter contingit qualiter tamen
res certo tempore agent nescimus quia hoc
est in manu dei. Pro omnibus tamen est notandum
quod ista tanta miracula maxime que umquam
in corporibus celestibus contingunt ad
[illegible] dyonisius ut patet in epistola ad
policarpum que est in ordine epistolarum

beati Dyonisii ad quorum evidenciam et in
tencionem dicte epistole breviter explanandam
sequentes exposicionem beati Alberti qui omnes
libros Dyonisii exposuit satis clare
et breviter. Est sciendum quod in alia epistola men
cionem facit de tribus personis scilicet Dyoni
sio, Policarpo et Apollophane. Fuit
autem Policarpus discipulus beati Johannis
evangeliste, postea episcopus et tandem mar
tirizatus. Apollophanes fuit quidam philosophus
qui fuit magister beati Dyonisii in philosophia.
Iste cum [illegible] Policarpo et mu
taret ad fidem christi reducere nitebatur
Dyonisium. Alberti super hoc quod philosophia
quam a grecis didicerat contra philosophos [illegible]
[illegible] dicens iniustum esse aliquem uti ali
quo contra eos a quibus illud accepit
et ideo vocavit Dyonisium [illegible]
[illegible] quod scilicet reprehendit grecos
eos de [illegible] philosophia a quibus tamen philosophiam
didicerat sicut a patribus et a magistris.
Cum hoc sepe frequenter audivit Policar
pus dictus, Policarpus [illegible] oppor
tunitate mandavit Dyonisio quod sibi
aliquid rescriberet per quod dictus Apollophanes
ad fidem christi posset converti [illegible] prin
cipius precepit discipulis suis qui cla
rius in astronomia super alios habe
batur. Hac igitur racione scribit Dyonisius
ad Policarpum illam epistolam, [illegible]
dicens quod Apollophanes abutebatur
sua philosophia, eo quod per eam ad cultum
veri dei nescit pertingere, ad cuius
tamen noticiam ex astronomia sua maxime
debuit pervenisse. Et arguit sic:
enim ordo motuum celestium corporum
sit regularis et eternus, si ille ordo
ab aliquo alio mutaretur constat quod
ille sic mutans foret deus. Sed ordo
motuum corporum celestium fuit aliquando

mutatus sicut ipsemet Apollopha
nes novit. Ergo debuit cognovisse quod
causa illius mutacionis fuit causa prima
continens et regens totum celum, et quod per
consequens relictis ydolis talis deus foret
colendus. Minorem huius racionis probat
Dyonisius in epistola, exemplo primo per stacionem
solis [illegible] de quo argutum fuit
in sexta racione. Si enim dicitur quod sol
stetit in motu cum orbibus et in
ferioribus secundum [illegible] opinionem [illegible]
sol [illegible] aliis motibus secundum [illegible]
secundum aliam opinionem, [illegible] tamen certum est
solem stetisse, quod non potuit fieri
nisi per operacionem alicuius cause in
finite. Secundo probat idem per retrocessionem
solis in horologio Achaz sicut ar
gutum fuit in racione septima. Quod [illegible]
dies artificialis fuit fere tri
plicatus. Dies enim artificialis
habet 12 horas et tres dies xxxvi
horas, modo ille dies habuit 32 horas
et per consequens fuit triplicatus ad aliam
diem artificialem ex ista 10 horis,
quod sic patet quia sicut in Ysaia legitur
et lineantur 12 horae, [illegible] fuerunt linea
et 12 horae in horologio Achaz, et ita in
adventu [illegible] ad regem descendit sol
per 10 lineas, ita quod non distabat a
nocte nisi [illegible] per 12 horas. Sol ergo re
ascendit per dictas 10 lineas et
iterum descendit per easdem. Ergo re
complevit 20 horas et adhuc resta
bant due linee ultime usque ad
noctem. Ergo illa dies habuit 32 horas.
Et ideo dicit [illegible] quod dies ille fere tri
plicatus fuit. Et hoc fuit tam miraculum
quod [illegible] in stupore Babilonios qui
fuerunt diligentes inquisitores stella
rum et motuum celestium, et hoc miraculum

subiecit eos regi ezechie sine pugna
sicut eundem cum deo et homine exceden
ti et demum tempus sacerdotes propter notam
eos die illo fecerunt annuatim festum
templi solis et dicebant triplicati inuenti
sacerdotes. Sed cum festum templi cole
bat sole ista ergo signa quod non fuerunt
localia sed sed in una regione uel
una terra sed quod toti mundo debue
runt nouisse appollophanes ista
post ad colendum illud quod nunc ideo ca
nit. Sed quod appollophanes ista prius
forte corrupit negavit quinimo sacerdotes
probare testimonium videtur quod deo scribit
dyonisius policarpo quod si ista duo
miracula negavit contigisse uidetur
quod ad mediam 3ᵃᵐ 1 sed de eclipsi quod
contigit tempore passionis christi et dicit
quod sicut dyonisius quod illa non potest negari
quod nos ambo constituimus in heliopoli
ciuitate egipti / et sicut satis videtur
luna in oppositione et inaliter suppon
te sicut soli cum non erat corpus quinta decimis
oppositionis / uel fere que quidem
fuit eclipsis inuenitur miraculosa primo / quia
cum eclipsis solis non sit nisi in con
iunctione solis et lune / eiusdem at
et patet quod luna est velocioris motus
quam sol et ideo attingit solem mane
et quod luna accedit ad solem versus
partem circum incepturi inter solem versus
et occidentem quod luna naturaliter sit
quando sicut eclipsis solis non erat
in passione christi non venit luna ab
occidente versus solem sed a parte oriente
quod est contra cursum naturam suum secundus contra
talis dyametralis solis primo eclipsa
batur et sicut consequenter tota dyameter
solis que fuit eclipsis universalis

et tunc redit versus oriente pars quod
primo illuminabatur sicut dyametri occiden
talis quod ultimo eclipsabatur quod fuit
2ᵒ contra cursum naturam eclipsis cuiuslibet in omni
naturali eclipsi pars occidentalis primo
eclipsatur et primo reilluminatur. 3ᵒ fuit
mirabilis quia luna tunc temporis infra
sex horas compleuit motum fere
xv dierum quia inter nonam et vesperas
intelligit 187 gradus fere quod sic
patet in spera quod sic constat quia
fuit inter solem et lunam 180 graduum
quod sic medietas celi non fuit
eclipsis post oppositionem per nonam horas
satis quod luna in illa nona horis
transiuit quinque gradus ultra locum
oppositionis versus occidentem redijt
gradus per 187 scilicet accedendo et scilicet recedendo
et sicut infra sex horas iuxta motum
fere 27 dierum.. 4ᵒ miraculosa fuit
quia sicut probat ptolomeus tantum in
oppositione quod in quintodecimo luna est
in longe et in longe / opportuit ergo
quod corpus lune in eodem spatio
temporis accedet ad solem, tunc luna
recedet quod est contra naturam quia corpus
lune sicut patet in quinta theorica
planetarum 5ᵒ latitudo lune fuit
tanta quod luna non fuit in terminis graduum
eclipsis ... quod fuit solis quinta
: sicut cum in illa sponsus intelli
getur [illegible] uiuere
subtilius modestius disertius
nobilius inconquatis et sponsamus
eminens bonum actum qui intel
lectuali et qui capiat omnis sponsus
intellectuales [illegible] subtilius /
hec est 2ᵃ pars huius capituli principalis
in qua ponit propter passionem ponitur gratus

4

7

ratione sapientiam cognoscere te etc. in
speciali et in generali | In hac parte quae
dat subiungit quindecim quae declarant
sapientiam extollentem | Et declarat
quod sapientia sufficiens est ad ascendendum
ad totam notitiam veritatis in ultima
lectione libri nonum quod licet sapientia suf-
ficiens appropriatur filio sicut patri potentia
et amor spiritui sancto. Iste tamen titulus sapientia
ita certa... signat quod relative sumitur
patet per primum sententiarum distinctione 27 c. 10. Et
ideo quod filius dicitur sapientia genita per
modum procedendi a patre qui gignitur
a prima mediante per modum verbi et intellectus
sicut patet 2o de trinitate c. 12. hilarius etiam
spiritus sanctus spiritus sapientiae dicitur eo quod
a sapientia patre et a sapientia filio procedit.
eo quod in se devote collectis efficit
atque tempat (?) et in omni cognitione diverse
bonum tenens deum. dicitur Ecc. 15. Imple-
bit illum spiritu sapientiae et intellectus | Capitulo
2o de sapientia increata quod deus est salomon dicit
sic. Est enim in illa scilicet sapientia increata quod divine
est spiritus intelligentiae et est modus
loquendi accipiendo unum pro eo quod est
esse idem sibi quia est enim in illa scilicet
sapientia est spiritus intellectus et propter quod
sapientia est sufficiens ad dandum
gratiam eiusdemque spiritus. 1 cor. 12.
unicuique datur manifestatio ~~spiritus~~ spiritus
ad utilitatem | Alii quidem per spiritum
datur sermo sapientiae alii sermo scientiae
secundum eundem spiritum etc. | Et infra hec
autem omnia operatur unus atque idem
spiritus dividens singulis prout vult
Dicitur 3o salomon non est attribuendum
humano studio vel ingenio sapientia
concessa vel spiritui sancto qui est sapientia

increata. Et quod enim iste spiritus sit oppo-
tunus ad creandam sapientiam in quo tunc
probat eum describendo a 20 conditionibus
prima est quod est sanctus id est munda quia sancta sunt
sanctificans | sanctus in latino idem est
quod agios in greco | agios enim dicitur quasi sine
terra | spiritus 2o intellectus dicitur primo sanctus pro
tanto quia eos quos sanctificat purifi-
cat ab amore terrenorum et transfert
ac coniungit ad amorem caelestium | Et
ideo convenienter in specie ignis descen-
dit in apostolos | non in specie aque vel
aeris | quia elementa in dimensione probus (?)
superficiei terre coherent | sed in specie
ignis qui immediate corporibus celesti-
bus coniungitur sicut patet primo methaurorum
et per... supra... et illos quos
incendit amore facit natura terrena
contempnere et ad celum ascendere | Et
ideo vocatur spiritus sanctificationis Ro. 1.
2. 2o dicitur multiplex ab effectu | quia multiplicia
dona ~~conferat~~ conferat | ysa. 11. Requiescet
super eum spiritus domini spiritus sapientiae et
intellectus spiritus consilii et fortitudinis
et replebit eum spiritus timoris domini
3. 3o dicitur formatur ~~spiritus~~ unicus ipse etiam
effective quia nos unicens deo fide
spe et caritate | et in proximo | Ephe. 4.
Solliciti servare unitatem spiritus in
vinculo pacis | 4. 4o dicitur subtilis | quia
suos unos subtiles facit | in elige-
ndo credendo et faciendo | quibus suos
suos exornat | Ezech. 16. Indui
te subtilibus | et ornavi te ornamento
5. 5o dicitur modestus | quia similiter facit
modestos | ad galatas 5. fructus
autem spiritus caritas et gaudium et pax
et infra. 6. 6o dicitur disertus | quia

disertos faciens / De balbucientibus et infan-
tibus / quemadmodum die penthecostes fecit apostolos /
qui ante suam conversionem / et etiam ante
spiritus sancti missionem / fuerant valde ru-
des / Sic cotidie vocat ad
religionem statim pueros et indoctos /
de quibus si bene conversentur facit predica-
tores disertissimos / Sap. 10. Sapientia
aperuit os mutorum et linguas infan-
cium facit disertas / Et est disertus
idem quod eloquens et [illegible] et sub-
[illegible] [illegible] superno licet [illegible]
in pravos / De ista discretione loquitur
beatus Augustinus libro 2° de [illegible] et origine
[illegible] asserens / quod valde est periculosa
eloquencia / si non comitetur sapiencia / Et
dicit sic / Valde cum sit noxia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / eo
quod diserta sit / [illegible] / Et Tu-
lius dicit in prologo rethorice / Sic
sapiencia cum eloquencia / multis civitatibus
profuit / Ita eloquencia sine sapiencia / ob-
stat plerumque vel nocuisse / Unde docet
epistola 11 quod eloquencia non est contemp-
nenda / nec nimis appetenda / Non
magnum [illegible] egri medicum [illegible]
tem / Sed si ita contingit quod ille idem
qui sanare potest composite de hiis
que facienda sunt disserat / non tamen [illegible]
letur eger quod invenerit medicum
disertum / Hoc enim tale est quale si
gubernator peritus et formosus est /
[illegible] tamen non est [illegible] lo-
quendi / sed est sapiencie querenda / Unde idem
Seneca epistola 12 libro 3° reprehendit
nimiam celeritatem loquendi / Celeritas
magna loquendi / non in sua potestate est /
nec satis decora / Predicator debet

ponere verba nec pedetemptim [illegible]
nec [illegible] nec [illegible] [illegible] impedimento
erunt [illegible] [illegible] malo quam profluat
Et infra quemadmodum sapienti [illegible]
incessum modestiorem convenit [illegible]
[illegible] [illegible] non audax [illegible] [illegible]
que erit tardiloquus [illegible] [illegible]
Seneca / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
bilis / i. monere faciens [illegible]
ad obediendum / [illegible] in se mobilis
permanet. Primum enim monere / et immo
bilis est natum / sicut verba [illegible]
[illegible] spiritus sanctus fecit
apostolos ita mobiles / quod in omnem
terram discurrerunt / Luce 21 Virtutes
celorum movebuntur / Et Jo. 15. Po-
sui vos ut eatis et fructum affe-
ratis et fructus vester maneat / Ar-
gentum vivum est satis mobile / Si autem
mortificatur statim sistitur et quiescit /
Ita [illegible] vita gratie movetur
discurrit [illegible] pro salute proximi
procuranda / [illegible] 6. discurre festina
suscita amicum tuum / Octavo [illegible]
quatuor / Et hoc est verbum [illegible] [illegible] /
quod effective honestam personam / non
inquinat [illegible] [illegible] et munda /
nec [illegible] [illegible] / [illegible] gulosas
vel libidinosas / Et de apostolis ca-
nitur quod invenit eos recepta-
cula munda / et [illegible] eos caris-
matum dona / Nono [illegible] [illegible] / contra
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] / 2a Thi. i. [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] potens [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / Sap. 12. O quam bonus
et suavis est domine spiritus tuus in

omnibus nobis / faciens eum facere et
mites quos in futuro dignatur /
nos impacientes / sed amans / non
torpidos, vel impeditos / familia-
res domus / faciliter recipi-
ut venire dicitur / et ideo qui
sunt [illegible] / sunt bene educati /
signum est quod sentiunt aliquid nobile
bene mente dicitur / est enim species fa-
milie / speculum quod magistri disciplina
monstrat moderamina regimini / sic
~~sancti~~ sancti facientes filium adiuvare / signum
est quod sunt de familia spiritus sancti / 2a Cor.
vi. In omnibus exhibeamus ~~et~~ nos
met ipsos sicut dei ministros et
in fide in longanimitate in suavitate
in spiritu sancto. ¶ xj. dicitur amans bonum

11 actu / facit enim homines gaudere
de profectu alieno / et hoc est contra
invidos / qui de bonis alienis con-
tristantur / Ro. 5. Caritas dei dif-
fusa est in cordibus vestris per spiritum
sanctum qui datus est nobis. ¶ 12 dicitur

12 et talis / qui non valet benefacere
ymo libenter benefacit / et hoc est contra
negligentes et otiosos / prudentes
nobis [illegible] facere bonum [illegible]
est contra malos consiliarios
qui dicunt suos aliquid impediunt
a bono proposito quod intendunt in ele-
mosinis et opera pietatis hortantur
ad opera vanitatis / ¶ 13o dicitur humanus

13 tus quia homines diligit / proverbium 8o
delicie mee esse cum filiis hominum /
et quia homines humanos facit non
austeros ~~nec benivolos~~ non

bestiales. Sap. 12. docuisti autem
populum tuum per talia opera quoniam oportet
iustum esse et humanum ¶ 15o dicitur
benignus quasi bonus igneus quia benig-
nos efficit et disponit. Sap.
primo Benignus est enim spiritus sapientie
/ et ad Ephes. 4o nolite contristare spiritum
sanctum dei in quo signati estis. Estote
invicem benigni
misericordes donantes invicem sicut
et deus in Christo donavit nobis
¶ 14o dicitur stabilis / quia stabiles
facit et permanentes in bono / nec
obstat quod prius mobilis dicebatur
secundum Rabanum spiritus qui implet
omnia mobilis simul et stabilis dicitur
[illegible] quem ubique diffunditur ubique
[illegible] venit et repente ubi non
est dicitur motus spiritus igitur sanctus
ut ubique est presens et stabilis simul
et mobilis dicitur secundum Rabanum / Similiter
facit suos proficere in bono de virtute
in virtutem et ideo mobilis dicitur / facit
eos in bono permanere et ideo stabilis
dicitur / 1 Cor. 15. Itaque fratres mei
dilectissimi stabiles estote et immo-
biles abundantes in opere domini semper.
¶ 16 dicitur securus / quia securos nos
efficit et presentem / quia est etiam corpo-
ritatis future beatitudinis veniens
ex dei gratia et virtutibus procedentibus
Creditor quando habet pignus securus est
a debitore / securus est de suo debito
/ deus autem nos volens esse secu-
ros de futura beatitudine / dedit nobis
spiritum sanctum quasi loco pignoris. Ephes. 1o
credentes signati estis spiritu

[17] pmissionis est i.e. pignus hereditatis [expansio] me. Ezechielis 11° dicit auctem [?] hunc [illegible] quia est a patre et filio coequalis et consubstantialis. Job 33. spiritus dei fecit me et spiraculum omnipotentis vivificabit.

[18] Ezechielis 18° dicit compraciens omnia, id est quia spiritus omni sermoni est et . . corpus est, id est quia spiritus sanctus facit hominem prudentem omnia perspicere, quia de preteritis dat cautelam, de presentibus temperanciam, de futuris providenciam in corpore. Nota spiritualis hec indicat omnia.

[19] Ezechielis 19° dicit quod est talis qui capiat omnes spiritus intelligibiles et ille capere faciat omnia dona, scilicet meditationibus quibus homo intelligit quid est ad salutem. Ecclesiastici 39°. Si enim dominus magnus voluerit spiritu intelligencie replebit illum, id est si deus voluerit quia deus magnus dominus spiritu intelligencie replebit illum, id est iustum.

[20] Ezechielis 20 dicit spiritus mundus, nec inquinatus. Ipse enim est lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et iste mundus est in se et mundos facit quos inhabitare dignatur. Psalmus: Cor mundum crea in me deus et spiritum rectum innova in visceribus meis. Expositio: inquit rectum, omnia recte linee sunt linee directam stringentes duo extrema aut vere sunt, aut duo contraria causales. Vera linea est, scilicet ubi dicit: spiritum rectum innova in visceribus meis. Item alia linea vera est mens sua ad deum. Ecclesiastes 7°: solum hoc inveni quod fecit deus hominem rectum. Supple secundum mentem, ergo spiritus descendit super istam rectam lineam

racio duo angeli, id est ratio et voluntas sunt formaliter recti per innocenciam in quo . . . ut adhesere michi ut sunt causales duo, racio per primam statuens enim prime est fecit hominem statum innocencie, et ista habeat ratio et voluntas in perfecte non sunt vere forma per innocencia, sunt tamen vere causaliter per primam de qua rectitudine dicit Proverbiorum 21: Cor meum est cor . . . verius est corrigit viam suam. Ultimo . . . condicio replicatur et dicit quod est subtilis. Est enim subtilis perfunda penetracio, est et subtilis diffusiva declarando. Johannis 14: Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia quecumque dixero vobis. Omnia quia spiritus sanctus est spiritus intelligencie et nobis ita multipliciter veritatis dignitatem et celestem et terram cuius cultum hiis diebus varia re antiquitus . . . perdidimus.

mobilis enim mobilibus mobilior est sapientia, attingit autem ubique propter mundiciam suam. Vapor est enim virtutis dei et emanacio quedam claritatis omnipotentis dei sincera, et ideo nichil inquinatum in illam incurrit. Porta quedam continet metaphori scilicet cum quod dominus est sapientia, notatur ista nomina sapiencie excellenciam declarando commendando autem sapienciam sic procedit, quia primo commendat sapienciam ex hiis que ei conveniunt absolute

[Right-hand margin notes, placed beside the lines above:]
[illegible] ad perpetuam . . . plura [illegible]
mobilior in motu quam omnia mobilia [illegible]
[illegible]
sic . . . vapor est quod elevatur . . . ab aqua et non est aque . . . sic filius . . . quia de patre procedit ab eo . . . est . . . ut . . .

corpora / 2° ex hiis que conveniunt ei in comparacione ad alia / 2° ps ibi est
enim hec speciosior sole / circa primum
duo facit / nam primo ostendit solis
in cendo / 2° eius potestatem et rege
do / 2° ps ibi Et cum sit una omnia
pt circa p^m duo facit / p° enim
concedit sapientiam per condiciones
pas / 2° per locutores tropicales ibi
vapor enim est / circa primum duo fit
attribuit sapientie dic gubernati / secundum suf
ficienciam / et celeritatem / 4 coeminenciam potencialitatis
/ 3^tu ad p^m dicit primo omnibus enim mo
bilibus mobilior est sapientia · ubi notandum
quod quanto agens est maioris virtutis a
genere pt mocet inestre / quia ergo sapientia est
donum spiritus sancti / est quodammodo infini
te virtutis omne autem movens mobile
est virtutis finite / patet quod sapientia est mo
bilior · i · virtuosior in movendo omni matu
et per omnibus sufficiens celeritatis / 2° est
coexistencia potencialitatis / et quantum
ad hoc dicit attingit autem ubique propter
suam mundiciam omnia enim per sapientiam
disponuntur et reguntur in ps omnia
in sapientia fecisti · impleta est terra pos
sessione tua · Sicut enim deducit magister al
bertus nec quam nisi omni creatura corporea
constitutive sit modicum valoris potest
homo humana videre infinitam dei potentiam
infinitam sapientiam / et infinitam dei
bonitatem / ubi gratia ut de athamo
fiat 3^m Si enim appareat humana
homo et acceptat quod inestimabilis potencie
agens sufficiat per proporcionem fit ad
illud de quo fit tanta enim potencia
faceret quantum ipsum factum excedit
illud de quo fit erit ergo homo inve
nerit athomum esse ad ex nichilo
et fiat quod sit athomus excedit nichil
in infinitum concludet quod potencia divina
athomum de nichilo ad esse est infinita
2° videbit homo quod cum athomus sit
corpus sit infra tres lineas intersecan
tes se ad angulos rectos inquantum sit cor
pus tantum trine sit spera inf
initum vero in spera infinitos angulos
post se describi ymo infinita corpo
ra infra speram esse ymaginari et hec
infra angulos omnes figuras fore in
scriptibiles que tamen sint infinita sic
quas infinite possunt erigi dementa
conces ta de magnitudinibus quam de
numeris · Igitur videbit humana homo
in athamo vel in flore infinita
sciencia ordinacione depictam Infinita
vero sciencia non potuit depinxisse agens
quod creditur non sapiencie infinite Igitur huma
na racione inveniet bona in uno a
thamo infinitam sapientiam conditoris
3° videbit homo intellectus humane quod in
assuetudine huius infinite sciencie / quod
est in athomo est maxima utilitas
ac et delectacio admirabilis et si
foret infiniti intellectus infinitas
invenit delectaciones / ymo unius in
tellectus in infinitum posset delectari
in acquirendo noticiam istius athomi
ergo potest homo concludere quod ille qui athomum
creavit est infinite bonitatis quod
homo infinite utilitatis de sua bonitate
creavit Sic igitur ex minimo
athomo potest homo concludere deum
esse infinite potencie sapiencie et bonitatis
aliter corporum potest de deo / quam est
in omnibus per certitudinem / potencia / et

dens est in omnibus per essenciam potenciam et presenciam

14
creatura corporea potest humano considerare potenciam dei
sapiencia et bonitatem
bonitate

puritatem propter tenuitatem in qua nihil coinquinatum
vel adest iniquitas. Sed est sicut ea
adest propter suam essentiam, propter potentiam adest in
quantum omnia agit virtute propria, propter pre-
sentiam in quantum omnia intuetur, disponit
et regit. Attingit ergo sapientia divina
ubique, id est in omni loco, propter suam mundi-
tiam, quia cum omni loco sit et corporibus in
omni corpore sit, patet ex infinita ob-
iectione, id est conclusiones subtiles in-
finite et hec propter suam munditiam
et tenuitatem, defectus impermixtione.
Hic ergo describit sapientiam per con-
ditiones absolutas et comparativas; con-
sequenter ea describit per locutiones
figurativas et tropicas, et dicit:
Vapor est enim. Ubi incipit subti-
liter describere sapientiam per figuras
et similitudines, per similitudines quibus
ei sapientia comparatur. Dicit enim quod me-
taphorice loquendo ipsa est vapor, ema-
natio, candor, speculum et imago.
Vapor est quoddam corpus subtile
extractum de terra vel de aqua per calo-
rem solis, sicut patet in metheororum.
Tamen stricte loquendo vapor est humidus
et extrahitur de aqua; exalatio est
sicca et extrahitur de terra; et de istis
duobus generantur omnes aeris impressio-
nes sicut sunt nubes, pluvie et
grandines, nix et tonitruum, ros et
pruina et cetera multa. Est igitur
sapientia quasi vapor virtutis dei, id est subtilis
effectus divine virtutis, scilicet virtus intelle-
ctualis. Secundo dicit quod est quedam ema-
natio claritatis omnipotentis dei
sincera, id est claritas emanans sincere

ab omnipotenti deo. Emanatio est
fluxus rei sicut aqua procedens de
terra dicitur emanare. Sincera dicitur quasi
sine cera, id est sine mollitie vel flexi-
bilitate, (fons) semper constans et immobilis,
et ideo nihil inquinatum in illam
incurrit propter munditiam sue clari-
tatis, sicut sol [illegible] [illegible] per-
illuminat, nihil tamen inquinari potest.
Continue emanatio quidem dei qui
ipse fons est a quo nobis ema-
nat omne genus gratie; est enim
in fonte triplex emanatio: proprie-
tas, perspicuitas, suavitas, saporosi-
tas, communitas, copiositas; in fonte est
proprietas saporis, quia eius bonitas
vel copia venit in rivulos; totum
emanat de fonte; et eodem modo
quidquid delectabile vel bonum est in
terra, totum emanat de fonte infi-
nite bonitatis divine. Ecclesiastici:
Fons sapientie verbum dei in excelsis.
Ad istud fontem sicut cervus sitiebat
illud psalmi: Sitivit anima mea ad
deum fontem vivum. Cervus haus-
to serpente nisi citius attingat
aquam moritur; desiderat enim natu-
ra sua prolongare vitam, sicut dicit
glossa super id psalmi: Quemadmodum desiderat
cervus ad fontes aquarum. Desiderat
cervus generatum comestis serpentibus pilos atque
cornibus; complorato serpente ipse
fit venenatus; quo hausto veneno
festinat cervus ad fontem ad bibendum ar-
dentissime desiderat, a quo si defi-
ciat moritur et inde vitam alimat.

quo prolongasse putavit / quorum ille ho
spiciente hauserit / qui dyaboli suggestio
nibus acquiescit / et noxias delectationes
sibi incorporat per peccatum tum bene se
estimat quam cum ista delectatione fedi
tate peccati desideravit / tunc non fontem
vite despexit / cum deo reconciliari
per penitencie sacramentum affectat / Et ante
contingat quod post haustum spiritus in
commissione peccati fonte gracie non at
tingat de aperitione perpetue mortis incu
rrit / Fons ergo gracie de quo putei
aquarum emanant est christus / in cuius cor
pore multa vulnera quasi multi putei ex
titerunt Gen. 26. In diebus ipsius ema
naverunt putei aquarum / et quasi mare ad
impleti sunt super montes / De istis pute
is dicitur ysa. ix. haurietis aquas
de fontibus in gaudio salvatoris
2º est in fonte emanante suavi
tas saporosa / Dulcior enim aqua
est in fonte quam in rivulo / Et ideo
dulcor est delectatio in christo / quam in
creatura quacumque / Dulcedo enim
fontis est secundum condicionem terre de qua
emanat / sicut dicit augustinus in libro
de spiritu et spiritu / et aqua transiens
per terram amaram et sulphuream
et terram sit emanans est amara naturaliter /
Sed aqua emanans de terra pura et
sabulosa sit dulcis et clara / Sed
autem fons sapiencie emanavit de
terra humilis virginis scilicet beate / de qua
nichil austeritatis vel amaritudinis /
vel lutose feditatis erat / Ideo nichil
amaritudinis in fonte qui est christus me
ruit per Jac. 3. Nunquid fons de eodem
foramine emanat dulcem et amaram
aquam / et tamen ipse de iniquitatibus hominum

que diu delectatione concepta / in terrenis
voluptatibus immerguntur / conqueritur conquerens
Jere. 20. Me dereliquerunt fontem aque
vive et foderunt sibi cisternas dissipatas
que continere non valent aquas / 3º in fonte
iugiter emanante invenitur quantitas
copiosa Est enim fons omnibus pauperibus
divitibus et immensus / Isto modo christus
iustis et peccatoribus gracia omnibus communis
invenitur et proximo gratis. 2º Fons de terra
debat de terra irrigans omnem superficiem
terre. Dubitatur utrum sit esse bene
dictus sit in qualibet creatura / et videtur quod non
quod sit tunc et in aliqua creatura sit deus
adorandus / pari ratione in alia quod in
qualibet est contra / quod autem sit adorandus
in creatione patet exemplo 3. quod eciam
moyses adoravit dominum in rubo / et
in gen. habemus quo abraham adoravit
dominum in angelo / Sed ipse adoravit
in crucifixo vel in ymagine intellectus
propine adorare deum non peccavit ergo
eciam de quo sit continetur in lapide ado
rare eadem ratione non peccat.
Sed quod est maioris potencie magis
est deo attribuendum sed maioris potencie
videtur quod sit continere rem per absen
ciam sicut quam per presenciam sicut ex no
bilitate regie maiestatis est quod ubi
quod regnat in regno licet ubique
corporaliter non consistat 2º quidem effec
tus dependet a suis causis quod sunt
causarum presencia non consistunt propter volu
ntaria causalitatis et dependencia
effectus sicut patet de radio et sole
Sed omnis res sunt a deo dependens
et deus est causa intima omnis rei 2. est
in omni re continetur presens scilicet dicitur
dominum est quod sit / Sed contra dicit quod deus

est ubique sicut est quo sit ubique in
tellectu non capimus. Ad 3m dicendum quod
deus non est adorandus in quolibet signo
sed tamen in ipso quod est aliquid res ad hoc
ordinata ut in ea deus honoretur
sicut fuit rubus ardens sine combus
tione et angeli apparentes abrahe
Ad 2m non sic docendi simplices
ut sic in lapidibus et lignis deum
adorent propter similitudinem ad ydolatriam
sicut posset hoc adorare deum preter
mittere et etiam in [illegible] re sic peccat
quod tamen [illegible] possibilitatem mali melius
est in talibus adorationibus abstinere
Ad 3m dicendum quod maioris potentie
est regere per presentiam quam per absen
tiam [illegible]. Unde ille qui potest esse
absens indiget moveri et visi
tari sic frequenter. Motus autem est
actus imperfecti. Sic potest aliquis absens
[illegible] posse regere sicut [illegible]

Candor enim lucis eterne et specu
lum sine macula dei maiestatis
et ymago bonitatis illius. Descripta sa
pientia [illegible] duas pulchritudines [illegible]
[illegible] in hac lit
tera describendo [illegible] tres alias
[illegible] sapientia quod est donum dei pulchri
tudinem [illegible]
[illegible]. Et quod ad primum
dicitur quod est candor lucis eterne [illegible]
[illegible] que candorem
recepit [illegible]
inducit. Et potest dici [illegible]
[illegible] fidei [illegible] ad ea quod fide
tenentur. Ad istud autem candorem docto
res [illegible]
[illegible] pulchriores sunt oculi eius

[illegible] dentes eius lacte candidiores
Doctores enim et prelati [illegible]
[illegible] dentes ecclesie
quod sicut officium dentium est cibum
frangere [illegible] conterere et masticare
ita officium prelatorum sacramenta spiri
tualia frangere [illegible]
[illegible] caritas cogit et requirit [illegible]
dicitur sponsus ecclesie dentes tui sicut
greges tonsarum que ascenderunt de
lavacro. Glossa dentes qui petram ro
dunt spirituales alterius sunt fortiores
et sic [illegible] ad regendum ecclesiam
apti qui sanctitate prevalent. Et di
cuntur isti dentes sicut greges ovium
propter [illegible] tonsarum propter voluntariam
paupertatem per quam ab eis omnia super
flua [illegible] auferuntur que
ascenderunt de lavacro quia a baptis
mali regeneratione continue proficiunt
ascendentes de virtute in virtutem
Et isti dentes sunt lacte candidiores
propter [illegible] dicit apostolus de den
tibus [illegible]. Unde est quod quidam den
tes qui sunt [illegible]
[illegible] auferre [illegible] a
dentibus et hoc dicit apostolus [illegible] prima
[illegible] quod habentes raros
et distantes dentes non sunt ita [illegible]
[illegible] sicut illi qui habent dentes
spissos et fortes [illegible]
[illegible] dentes sunt
duriores et fortiores quam carnes
et tamen magis patiuntur a frigiditate
quam carnes sed a magis calido [illegible]
[illegible] dens [illegible]
eius quod dentes habent multos poros
et minutos et hoc denotat eorum

de dentibus [illegible]

19

albendo In istis non minus porus est
modicum de albo Unde et dentes frigidi
eo quod ossa et ideo frigidum adueniens
eo alterat et ledit dentes Caro autem
poros latos in quibus plus de cali
do et ideo minus patitur a frigido sed a
calido plus leditur caro quam dens / ca
lida magis penetrat celerius / calida
et leduntur inde ita quod efficitur velut
ignis in igne / Moraliter per dentes
intelliguntur prelati et doctores in ecclesia sicut per
dentes candidi in corpore christi mistico
Inferiores vero et delicatores sunt per
carnem Contingit autem aliquando quod isti
dentes patiuntur stuporem sed contingit
quando homo comedit fructus acerbos et
immaturos / tunc enim non possunt statim
postea masticare sine lesione cibos
Igitur quando sic est quod illi qui debent doc
tores esse in ecclesia occupati sunt in
gerendo nimis circa secularia studia
et circa scientiam disponendi ista mun
dana contrahunt stuporem et fiunt inep
ti ad discernendum cibum doctrine fi
dei ad usum subditorum / De talibus dicitur
Amos 4 Dedi vobis stuporem den
tium in cunctis urbibus vestris et indi
gentiam panum in omnibus locis vestris
Istum tamen stuporem auferre possunt facile
per sal id est studium scripture sacre Ad
Col. 4 Sermo vester semper sit in gratia sale
conditus. Secundo contingit in paucitate
quando habent raros dentes id est paucos
doctores / et prelatos instructos
non sunt ita longevi id est ita perseveran
tes in vita sicut fuerunt olim. Illa le
ta ubi habundant doctores. Tercio quando
isti dentes magis patiuntur a frigido
quam carnales / et carnales homines
sunt mundani qui magis patiuntur

a calido frigidum et calidum sunt contrarietates
et adversitates / Homines autem et prelati magis
leduntur in adversitatibus quam in prosperitatibus
et in prosperitatibus magis falluntur et leduntur
peccando in prosperitatibus quam in adver
sis quia prout prosperitas stultorum perdit
illos dicitur Proverbiorum 1. Quod sapientia contenta
in scriptura sacra est candor lucis eterne
id est claritas immaculata quia deus est Jo. 1.
Deus lux est et tenebre in eo non
sunt ulle. Secundo est speculum sine macula
dei maiestatis In scriptura enim sacra
dei maiestas per fidem inspicitur quasi
in quodam speculo nitidissimo in quo
nulla macula est falsitatis 1 Cor. 13
Videmus nunc per speculum in enigmate
Unde beatus Gregorius quod de deo videmus in
presenti est speculare in quo cognitionis
obiectum non representatur per se sed per suam
similitudinem et non per lineam rectam
sed per lineam reflexam. Et videbimus
in futuro eum sicuti est quia presentialiter
sed immediate quasi per lineam rectam
Et per lineam reflexam non solum autem
in speculo superiore quod est sacra scriptura
videmus deum sed et mores nostros si
tales esse debemus sicut secundum legem
dei vivimus unde Jeronimus in epistola ad
Demetriadem virginem. Utere inquit
lectione divina velut speculo / seda cor
rigendo / pulchra conservando / et
pulchriora faciendo Scriptura enim
speculum est / feda arguens / et cor
rigi docens / Unde dicit beatus Gregorius
2. moralium c. 1. Sacra nostra scriptura
est speculum quoddam oculis mentis
opponitur ut interna nostra facies

in qua videatur. Ubi enim fedam et eciam pul-
chram nostram cognoscimus, ibi sentimus
quantum proficimus, quantum ve a profectu lon-
ge distamus. Et sicut ille qui habet in
facie maculam manifestam abhorret
se videre in speculo, ita notabiliter viciosi
in vita abhorrent se pulsare ubi sacra
scriptura quantum ad bonos mores et verbo
dei manifeste exponitur, et tales sunt quibus
nullum speculum bene placet, sicut nar-
ratur de quadam turpi et deformi de-
micella. Ista enim tortas habuit faucis
oblongas, et quociens respexit spe-
culum doluit et offendebatur. Deformi-
tatem suam per imputavit speculo unde
plura specula fregit quam de mulieribus
de prima. Ita est in ecclesia de hominibus
multum viciosis qui vitam suam nolentibus
emendare nullus sermo bonus placet
quia quicumque bene predicatem offenduntur
quia perpendunt in isto speculo vitam suam
esse distortam et turpem, non tamen se
corrigunt per penitenciam, set cum audiunt se
audierint bene descriptos statum propter
veterem consuetudinem obliviscuntur quales
in speculo describuntur. De talibus dicit
Jacobus primo: Si quis auditor est verbi dei
et non factor, hic comparabitur viro conside-
ranti vultum nativitatis sue in speculo.
Consideravit enim se et abiit et statim
oblitus qualis fuit, et ideo bene premit-
tit: Estote factores verbi et non audito-
res vosmetipsos... Legimus Exodo
38 quod Moyses fecit de mandato domini
quandam luterem, id est quoddam lavacrum quod
ponebatur inter tabernaculum et altare.
In cuius margine superiori erant
specula et interius continebat
aqua ut sacerdos antequam ad altare

accederet inspiceret possit si aliquam macu-
lam haberet abluendam, sicut dicit magister
in historiis, et ea abluendo deleret
antequam accederet ad altare. Isto mo-
do adhuc in scriptura sacra est interius
aqua gracie devocionis et contricionis et verbo
doctrine sunt specula informacionis
sancte, ut omnes hoc semetipsos possit
inspicere et quod deforme fuit emendare
quia hoc est speculum sine macula dei
maiestatis. Tercio scriptura quam in sacra
scriptura continetur dicitur ymago bonitatis
dei, sicut enim per ymaginem cognoscitur
illud cuius est ymago, ita per ea que
in scriptura sacra docentur divina beneficia
nobis exhibita et promissa videntur.
Alibi sicut lux hodierne bonitatis corpor-
de Christo, qui est scriptura incarnata: ipse
enim fuit candor lucis eterne honestis-
sime vivendo, speculum sine macula
verissime docendo, et ymago bonitatis
benignissime redimendo. Fuit enim
candor lucis per corporis puritatem,
speculum sine macula per mentis clari-
tatem, et ymago bonitatis propter divinam
equalitatem. Unde Augustinus in libro de Trinitate
capitulo 22 dicit quod hoc dicitur ymago dei
et ad ymaginem dei, primo Genesis primo:
Faciamus hominem ad ymaginem, quia
natus est non creatus, simul et equalis
et in nullo dissimilis. Homo autem est yma-
go et ad ymaginem quia non est tamen
equalitate sed accedit similitudine. Et quanto
tamen ymagine plus deformitatis quam conve-
niencie demonstratur licet enim similitu-
do sit de racione ymaginis non tamen
equalitas, sed tamen de racione perfecte yma-
ginis est equalitas sicut dicit Augustinus
Augustinus de 83 q. 74. Istud speculum
scilicet Christus fuit speculum planum plac

20

docendo, speculum concauum similiter morte
de speculo conuexo similiter resurgendo.
In speculo enim concauo apparet ymago
reuersa et supina et inferius et deorsum
sinistrum/ et ita fuit in Christo moriente
sicut deus/ a vilissimis ribaldis
torquebatur sicut infimus/ ac conspuebatur
sicut [illegible] et sicut per
speculum concauum accenditur ignis de
uocionis et dilectionis ad deum/ Et sicut
in speculo integro non apparet nisi yma
go una si autem confringatur ad distincti
onem/ quelibet porcionicula sua reputat
ymaginem/ Ita fuit in Christo quod anima
et corpus Christi coniuncta fuerint
adinuicem et Christus fuit homo uiuens
una tamen ymago apparuit scilicet plenitudo
hominis/ quia apud populum infidelem non
uidebatur nisi homo purus et non homo et
deus/ Sed ubi est confractio facta istius
speculi et distinctionis sine diuisio
corporis ab anima licet diuisio utriusque
est coniuncta statim mundo patuerunt
due ymagines duarum naturarum scilicet dei
et hominis et per consequens apparebant ergo
hominis apparuit in corpore vulnerato crucifixo
exclamato sepulto et consignato Sed
ymago dei apparuit in sole eclip
sato terremotu monstrato velo la
cerato/ rupium ruptione/ et mortuorum
resuscitacione/ ut michi fatetur centu
rio vere filius dei erat iste Mt 27. Sic
ergo Christus dicitur speculum sine macula ad
differenciam hominum qui specula quidem dici
possunt sed non sine macula propter fomitem
concupiscencie qui repugnat spiritui quamdiu
diu uiuit in carne Job 14. Quid
est homo ut immaculatus sit et ut ius
tus appareat natus de muliere

[illegible] cum sit una/ omnia potest/ et perma
nens in se/ omnia innouat/ et per
naciones in animas sanctas se transfert/
amicos dei et prophetas constituit/ neminem
enim diligit deus/ nisi eum qui cum
sapiencia inhabitat. post que spiritus sanctus
declarat nobilitatem sapiencie recommen
dando enarrat eius potestatem in regendo/
et circa hoc duo facit primo ostendit eius
generalem gubernacionem omnium creaturarum/
2o eius specialem operacionem circa humanam
progeniem secundo ibi Et per naciones
in animas sanctas conuertens ad primum/ tangit
quatuor de sapiencia unitatem potestatem sta
bilitatem totalitatem. Unde dicit et
cum sit una omnia potest et permanens in
se omnia innouat. Sapiencia enim dicitur
una ab unitate subiecti principalis
sicut omnis sciencia dicitur una primo posteriori
vel una dicitur ab unitate finis quem
intendit quia est amor dei est enim
deus principale subiectum et amor
dei in sacra scriptura est principalis inten
cio unde augustinus de laude caritatis ille
tenet quod patet et quod latet in diuinis ser
monibus qui caritatem seruat in moribus
Ista sapiencia cum sit una omnia potest/ et
permanens in se i. eius immutabilis
[illegible] omnia innouat regendo et gub
nando Ex quibus patet quod eius generalis
gubernacio omnium creaturarum Specialis autem
eius operacio circa humanam progeniem
subiungitur quando ad ea [illegible]
in omnibus [illegible] amiciciam et prophe
ciam/ unde subdit sit/ et per naciones
in animas sanctas se transfert quia non
est personarum acceptor apud deum Act
10 non est personarum acceptor deus. Sed

in omni gente qui timet deum et operatur
iustitiam acceptus est illi. Ecce sapientia
que est donum dei per rationem status
bonum [illegible] se transfert vel
inspirando cultum divinum et ea que sunt
necessaria ad salutem transfert se in animas
sanctas non secundum statum presupponendo. Sequitur
accedo unde subdit amicos dei et amatores
deum et amatos a deo constituit
quod corporis utriusque datur manifeste
spiritus ad utilitatem et mox alii prophetia
alii discretio spirituum hec omnia sunt probata.
Deus nulli dat donum sapientie nisi illi
quem diligit. Sed deus nullum diligit
nisi qui cum sapientia inhabitat. Ergo nulli
alii dat donum sapientie unde subdit.
Neminem enim diligit deus tamquam eterne
et de filia sua nisi eum qui cum
sapientia inhabitat. Et hec est figura
que vocatur ypallage que figura est
quando construuntur verba propter contrarium intel-
ligitur sicut per dictum propter est dare
classibus austros cum navem demus
ventis non ventos navibus sicut ysidorus
in ethimologiis c. 32 de thematibus unde
sensus est neminem enim diligit deus
nisi eum quem sapientia inhabitat vel quem sapientia
inhabitat. Hec omnia que de sapientia
dono proponuntur plenius de sapientia
que est filius dei verificantur. Ergo sicut
hec non mutatur [illegible] quod dicitur in libro
est sapientia amicos dei et prophetas
constituit. Sed potest esse dubitatio utrum
solis amicis dei conceditur donum
sapientie prophetie. Et videtur quod sic per spiritum
non sunt revelanda nisi amicis. Unde dicitur
Jo. 15. Vos autem dixi amicos
quia omnia audivi a patre meo

nota feci vobis. Ergo deus secreta
sua revelavit prophetis. Sed agitur
prophete sunt amici dei. Item ad dicitur
dicitur a filio prophetis qui venerunt ad
vos in vestimentis ovium intrinsecus
autem sunt lupi rapaces et per quod
filii prophete [illegible] prophete
sunt amici dei. Contra augustinus dicit
de sompno et vigilia h. 2. est si di-
vinatio sompniorum esset a deo conveni-
ens esset mittere quibuscumque et non
optimis viris. Unde sicut eum inconve-
niens est dicere quod divinatio sompniorum
sit a deo. Ut indicavimus quod talis di-
vinatio convenit facilius ydiotis
et melancolicis et non sapientibus.
Ergo constat donum prophetie esse a
deo ergo non datur nisi bonis et
amicis dei. Item ad oppositum Balaam
fuit propheta sicut patet Num. 23. Item
fuit maliciosus cultor ydolorum et
demonum. Quod autem [illegible] legitur quod multi
dicent in die iudicii. Domine domine
nonne in nomine tuo prophetavimus et in
nomine tuo demonia eiecimus et
virtutes multas fecimus. Et tunc di-
cet eis a deo nunquam novi vos i.
nunquam approbavi. Ergo illi fuerunt prophete
et tamen nunquam fuerunt amici dei. Item ad istam
questionem dicendum est quod sola caritas est
per quam homo amicus dei constituitur et omnis
gratia data gratis que potest esse secundum
sunt communes bonis et malis amicis
dei et inimicis et huiusmodi autem gratia sunt
prophetia fides sapientia potestas eiciendi
demones et scientia faciendi. Unde apostolus corin-
thios 13. Si habuero prophetiam et noverim
misteria omnia et habuero omnem fidem

ita ut motus differat civitatem
aut non theatrum ut sunt ex quo autem
patet quod donum prophecie fuit per
se caritatis. Et ideo dicendum est ad
quintum negative quod non solidarum
dei confert donum prophecie cum non est
gratia donum prophecie conceditur alicui ad
utilitatem ecclesie quandoque et non semper ad
utilitatem illius cui datur iuxta illud j
cor. 12. Unicuique datur manifestacio
spiritus ad utilitatem ad utilitatem non
ecclesie et ad honorem dei quod habeat
testimonium eciam a malis aliquando et in
legimus multos malos prophetasse.
Ubi notandum quod licet prophetia compatitur
secum maliciam morum non tamen dicitur
admittit maliciam viciorum. Omnia
enim prophetia est quedam spiritualis prognosti-
cacio futurorum ad quam requiritur ele-
vacio mentis per contemplacionem quod vero
spirituali cognicioni repugnat et
contrariatur prophecie. Et ideo vicia car-
nalia que sunt vehementes passiones
et occupaciones terrenas sibi quoque men-
tis elevacionem impediunt prophecie re-
pugnant. Et ideo legimus de filiis
prophetarum 4 Re. 2 quod simul habitantes
cum Helyseo qui solitariam vitam agen-
tes in quadam honestate a carna-
libus abstinentes. vicia non spiritualia
que mentis elevacionem non impedi-
unt prophecie non repugnant cuiusmodi
sunt cultura ydolorum observaciones et
admiraciones ac et oblaciones facte
demonibus. unde 3 Re. 18. dixit He-
lyseus. Congregate ad me univer-
sum Israel in monte Carmeli et
prophetas Baal. 450 prophetas lucorum
400 qui comedent de mensa Yezabel.

constat quod omnes isti fuerunt demonum
cultores et tamen in quadam honestate
corporali vixerunt. Unde et nigromantici
quando demones consulunt non expedi-
unt pro illo tempore quod luxuriis se in-
misceant sicut ipsi fatentur et libri
eorum continens superstitiose hoc docent
¶ Ad 4m dicendum quod secreta non sunt
revelanda inimicis sed pro utilitatibus ali-
orum maiorum ubi noticia non prodest
inimicis ut indiget occultacione sed pu-
blicacione. Tunc enim ad honorem
dei est quod secretum illud quod est oc-
cultum inimicis per inimicum potius divulgetur
sicut autem dicitur Jo 11 et ideo Christus
dixit discipulis suis amicos. quia
omnia que novit fecit eis cognita quia
quod noticia illa que in eis erat
fuit noticia cum amore. Talis autem
noticia non omnibus prophetis convenit
¶ Ad 2m dicendum quod lupi rapaces ibidem
dicuntur tales tamen quod intendit per malam
doctrinam alios seducere et pervertere. Unde
non sunt omnes mali sicut ignis et cupidi
appetentes bonum sicut sunt ypocrite
vel alii qui honesta docent et tem-
pore vixerunt sunt lupi rapaces et
illi sunt lupi rapaces et falsi
prophete qui dono sue abutuntur
ad seducendum alios quia ad hoc
non mittuntur a deo. Sed mali homines
veri tamen prophete mittuntur a deo
propter utilitatem aliorum sicut fuit
Balaam et qui prophetant zelo dei et
dicunt non intendunt alios decipere
¶ Ad 3m de divinacione quam facit i superius
dicendum quod apostolus vocat divinacionem quod illa di-
vinacio est malis et non est a deo

dona autem dei non dant irrevocabiliter
darentur autem irrevocabiliter si darentur
generaliter omnibus et proprie fatuis et
ydiotis. Et ideo concludit quod divinacio
que est in sompniis a natura est a speciali
operacione dei non quia potest contingere
quibusdam malis unde est aliquando aptior
ad quoddam certum misterium quam aliquis
qui bonus est simpliciter magis bonus etc.
Similiter quia est ad honorem dei velle de
suis hostibus habere testimonium ideo habere
donum prophetie datur et numquam apostolis
bonis ad tale misterium perficiendum.
Sed contra ista videtur quod divinacio per
sompnia non sit possibilis quia divinacio
importat certitudinem sed nulla
certitudo potest haberi de eventu futuro
per sompnium igitur nulla. Concedo quod est contra aristotelem
2o de sompno determinans de divina-
cione non contingens sed de illa que fit
per sompnium. Hoc est concedendum. Sed quod di-
vinacio per sompnium est possibilis quia sicut
ibidem dicit commentator nullus est qui
cum sompnium non evenit aliquid
futurum. Et nullum famosum est in toto
seculo sicut aristoteles 2o ethicorum dicit fama
autem non omnino perditur quam multi confirmat.
Unde notandum quod sicut docet albertus
sompnia quedam alia causantur ex corporibus
celestibus et alia ex nobis metipsis
Et illa sunt in duplici genere quia
quedam habent originem ex parte corporis
quedam ex parte anime. Ex parte corporis
quando quando aliquis humor dominatur
in homine sicut sunt flegma mela-
colica colera generant per motum
vehementem illius humoris fantasiam
formare sibi consimilia ydola et con-

:- sompnia ex corporibus causantur et animabus sic ag[itur] ce[r]tidu

cordancia cum illo humore sicut
aliquis sompniat se gustare dul-
cia propter humorem flegmaticum dispo-
situm ad linguam vel palatum et
talia sompnia sunt signa infirmitatum
sicut narrat albertus de quodam
qui sompniavit puteum ardentem
infundi in ventre suo quod habun-
daciam colere nigre et consequenter
emisit de se coleram nigram. Ex
parte anime habent originem vehementer
sollicitudine anime circa aliquid in vigilia.
Et tales multas curas sequuntur sompnia
Et ideo dicit aristoteles quod quia amici prin-
cipales maxime sunt solliciti de
se invicem contingit quod anima format
sibi ydola de dilecto et per hoc multa
ydola de adversariis circa dilectum
oriuntur tam de prosperitate quam de
adversitate que sompnia alia sunt
vera alia sunt falsa. Et idem credo
de inimicis sicut de dilectis quia tantum
sollicitatur anima circa fugam inimici
et quomodo ab eo possit se defendere
sicut sollicitatur circa amici curam.
Unde quando aliquis continue sompniat
de alia persona signum est in me
quod anima sollicitatur multum circa illam
personam sed an amor aut odium
sit in ea novit ille solus qui
sompniat. Unde valerius libro primo
c. 7o in fine dicit duo familiares
archades iter una facientes me-
garam venerunt quorum alter se ad hos-
pitem contulit alter in tabernam
meritoriam divertit. Is qui in
hospicio erat vidit in sompnis
comitem suum orantem ut sibi

caupona insidiis civiencio operi
fiet posse eum celeri eius auxilio
se imminenti periculo liberari quo inse
excitatus atque perculsus habitum in quo
is dormiebat petit comitis eius pes
tifero de eius facto eius gravissimum
gravitu tandem suppliciumque deprecavit
et lectum et sompnum repetiit tunc
de ei socius oblatus obsecrare ut
si vitae sue auxilio ferre neglexisset
nec saltem ulcionem non negaret corpus
enim suum a caupone trucidatum in
mixo plaustro ferri ad portam
stercore coopertum tam constantibus
familiaribus precibus eo pulsus statim
ad portam cucurrit et plaustrum quod
in quiete demonstratum fuerat corripit
dictum cauponem quam ad capitale
supplicium perduxit.. 3º modo sunt somp
nia in nobis origine ex corporibus
celestibus que alterant organa
virtutis sensitiuarum secundum quasdam
qualitates et tunc fantasia format
ydola consilia et sunt signa even
tuum futurorum de bellis et infortu
niis et ceteris [huiusmodi]. quales autem sunt
optimi divinatores dicit aristoteles quod tam
gratia hominum vulgo divinant et frequenter
sunt sompnia significatiua vesani
amantes melancolici vesani sunt
ydiote et fatui cuius causa est quia
tales non sunt solliciti circa motus
proprios et ideo vulgo sentiunt motus extra
neos corporum celestium sicut aves
et bestie magis recipiunt influen
ciam corporum celestium quam homines
racione et prudencia vacantes. 2º causa
est desertioris suo animus sompniat
sicut per hoc in una videa dives a

remotis in certa distancia unum no
tum et aliud ignotum animus indicabit
de noto quam de ignoto.. 3º melanco
lici sunt ymaginativi quia sunt naturaliter
frigidi et sicci et ideo fit naturaliter
in eis minor impressio quia enim cerebrum
est album et clarum delectatur in luce
et claritate et odit et fugit nigredinem
et obscuritatem sed cum autem melan
colicus humor ascendens denigrat cerebrum
et ideo quia ymaginacio melancolica
est cum talis sumus qua fastidit cito
quodlibet ymaginatum et querit unum
fugere et divertit se ad aliud. Et ideo
omnis melancolicus velociter divertit
se ab uno fine ad aliud. sibi simile quia fa
cilior est diuisio ad simile quam ad diuersum
Et ex isto contingit sunt boni sompnia
tores. Aliud tamen est habere esse bonum
sompniatorem et bonum sompnii inter
pretem. sicut ibidem dicit aristoteles quod illi
sunt boni quibus apparent vera sompnia
illi boni interpretes qui cognoscunt
quorum sompnia sunt signa. Unde fa
tui et melancolici sunt boni divina
tores sed non sunt boni interpretes quia
ad hoc requiritur cognicio legum
et condiciones nosse sompniantis et
disposiciones corporum celestium et multa
talia que nimis difficile est nosse
et est etiam scientia quod hoc de interpretacionibus
se intromittat nisi forte in illis somp
niis que ex complexione hominis ori
untur. fatui vero dum vulgo divinantes
quia non sunt solliciti circa terrena nec
circa se ipsos. unde corpus sompnia sunt
valde vera si quis ea sciret inter
pretari ex quibus patet quod in consueta

vpmis e aliqua ctitudo quia in parte
et io sophia ne entes ita fallit
sophia plures.

Est enim hec preciosior sole / et super
omnem dispositionem stellarum luci
comparata inuenitur prior / illis enim succe-
dit nox / sapientiam autem non vincit
malicia. Postquam commendauit sapientiam
precia ex hiis que conueniunt ei abso-
lute et ex se ipsa. In hac parte commendat
ex hiis que sapientie conueniunt in comparatione
ad alia. Sunt enim tria que inter omnia
creata maxime nobilia apparent scilicet sol stel-
le et lux. Et ista omnia precellit sapientia.
Est enim hec preciosior sole. Deus
et preciosior est sole et tamen sol inter
omnia alia dei nobilissimum est vnde
signanter de sole dicitur Eccl. 43 species
celi in visione glorie sol in apparitione
annuncians in ortu vas admirabile
opus excelsi. Quia ita est quod sicut arti-
fex opera multa facit aliqua maiora
et alia minora illud perfectissime dicitur
opus suum quod magis accedit ad per-
fectionem virtutis operantis et in quo
maxime relucet sapientia sicut in ar-
tificialibus vnde corporum componens id est In prin-
cipio verbum et dicit quod sol celiter
continet in se omnes formas et species
et calores huius mundi vnde et plo-
tinus sicut narrat macrobius super
sompnium scipionis libro primo circa finem
dicit quod sol vocatur dux et princeps
et moderator luminum reliquorum mens
mundi et cor celi. Dux quidem quia
omnes stellas luminis maiestate pre-
cedit princeps quia ita excellenter
eminet ut quia solus talis est
sol vocetur moderator reliquorum

quia ipse per macrobium recessionum
et stacionum in stellis erraticis cau-
sa mens mundi dicitur quia sicut omne id
quod ab homine fit conuenienter ex mentis
deliberacione procedit ita omnia que
in mundo sunt conueniunt ab operacione
solis consistunt dies et nox autump-
nus estas ver et yemps. Dicitur
autem cor celi quia sicut cor in medio
animalis ita sol in medio positus celi ad
calefaciendum totum mundum et sicut
corde cessante a morte animal viuere
non potest ita nec corpus naturale viuere potest
in mundo motu solis cessante. Et
tamen hec id est sapientia increata preciosior
est sole. Secundo quia cum sol reluce-
at radios tamen suos inter viscera
terre non extendit nec ad opposita parte
terre. Sed de sole iusticie aliter quia eius
radios via naturalis per totam terram
extendit nec aliquid eum latere potest
omnia enim nuda et aperta sunt in conspectu
eius. Vnde Eccl. 23 oculi domini multo
plus lucidiores sunt super solem
circumspicientes omnes vias hominum et profun-
dum abyssi et hominum corda intuen-
tes et absconditas partes. Et io
concludit boecius quod deus potest dici
verus sol quia solus omnia videt. Dicit
enim sic puro clarum lumine phebum
mellifluum canit oris homerus
qui tamen intima viscera terre non
valet aut pelagi radiorum infirma per-
rumpere luce. Hec magni conditor
orbis huic ex alto cuncta tuenti
nulla terre mole resistunt non nox
atris nubibus obstat. Que sunt
quod fuerint veniet quod uno mentis
rectu cernit quia respicit omnia

plus valeat posse dicere solem. Vel dicere quod homerus qui dicitur mellifluus ore propter dulcedinem eloquentie et eo posuit unum librum de laude solis quia tamen sol non potest intrare ad intima viscera terre vel maris propter insufficientiam luminis sui eius non est per dictum boecii de deo qui sibi intuenti omnia ab alto terre non resistunt sua mole vel omnia que sunt vel que fuerunt vel futura erunt tenuit in uno ictu mentis et ideo rationabiliter quare respicit omnia solus possumus eum dicere verum solem. Est igitur sapientia speciosior sole et non solum hic ymo est super omnem dispositionem stellarum i. super omnes ymagines stellarum fixarum sive sint in zodiaco sive extra vel super omnem dispositionem stellarum i. super omnem pulchritudinem cuiuslibet stelle erratice vel fixe Job 25. Stelle non sunt munde in conspectu eius et ideo. 3o subiungit quod luci comparata invenitur prior i. dignior et honorabilior unde [illegible] dicit [illegible] prius et melius est et honorabilius prius esse. Conveniunt autem plurimi et honorabiliores et magis dilectos a se priores dici apud se. Est tamen alienissimus prior hic modus hic ille. Et quod posset dubium esse quomodo sapientia dignior est luce in quantum [illegible] dicendo quidem hoc probat se luci succedit nox / et propter hoc caret eterna stabilitate et unitate aliquo modo eo quod non semper manet unum [illegible] / sapientiam autem [illegible] non vincit malicia [illegible] quod propterea [illegible] vel luis ad divinam bonitatem fuit [illegible] de divino quod sol.

est comparata pulchritudo divine bonitatis quare lumine suo quod hic connectitur extendit ad omnia visibilia. Et si aliqua in fora illud non percipient hoc est ex corporis defectu non ex defectu solis unde [illegible] omnis ornatur eius lumine. Et hic videtur quod per dictam auctoritatem quod lumen solis dicitur esse insufficiens i. debile quare non potest intrare ad intima terre ergo non illuminat omnia. Et super hoc potest esse duplex dubitatio. Una an sol illuminat infra terram alia an sol illuminet stellas alias sub se et super se / et autem illuminet terram medium videtur quod est contra ptolomei qui dicit quod radii omnium stellarum in hoc adunantur nisi in centro terre ergo radii solis se illuc extendunt sed illi radii sunt radii luminosi ergo illuminant viscera terre et maris secundum boecium. Ad primam potest dici quod non fuit intentio ptolomei esse [illegible] quod comprehendit lumine esse [illegible] vel forma [illegible] actu lucis / vel virtualiter secundum aliquem effectum lucis / primo non illuminat sol viscera terre nec ipsa percipit lumine [illegible]. 2o modo percipiunt secundum aliquem effectum lucis unde non intendit de radiis luminosis sed de radiis [illegible] et accidentis quemadmodum loquitur albumasar in libro de theorica artium magicarum scilicet de radiis stellarum ubi ponit omnem lucem actualem contrariam in hoc mundo celorum radios emittit in omnem partem quod totum mundum replent. Unde omnis locus radios continet omnium rerum [illegible] [illegible] ibidem. [illegible]

ad aliud dubium, an videlicet sol illuminet stellas superiores sicut argui quoniam primo quia non est natura inferioris influere in naturam superiorem, ergo sol non influit lune stellis superioribus. Et confirmatur ista ratio quia sicut se habet motor superior ad motorem inferiorem, ita mobile superius ad mobile inferius. Sed motor superior influit inferiorem et non econtra, ergo mobile superius influet inferius et non econtrario. — Secundo Thiton dicit solam lunam obscuritatem habere, ceteras stellas lune habere proprium. Sed sol propter connexionem lune habet singularem, ergo non omnes stelle alie a sole recipiunt lumen, sed tantum luna. — Tertio si sol daret lumen in superioribus planetis et stellis fixis tunc omnia lumina planetarum et stellarum fixarum forent eiusdem speciei ad lumen solis, quod falsum, quia saturnus propter suum lumen causat frigiditatem, sed saturnus dicitur planeta malivolus propter excessivam siccitatem, sicut docet ptolomeus in quadripartita lune et macrobius in saturnalibus, propter fine. Dicit quod lumen lune dum est, propter prestate non fine humectat corpora, ubi lumen solis desiccat. Unde si quis dum luna dormierit, egre corrumpitur et fit insanus propter primum. Unde et ligna que luna plena vel et luna crescente deciduntur inepta sunt fabris, quia nimis emollificata propter humorem conceptum, sicut agricole mos est fructetta de agris colligere non nisi luna deficiente ut siccata permaneat. Et propter oppositum alia quedam humida conservari sicut poma vel

prius colligi debent plena luna vel crescente. — Ad oppositum est Avicenna in ... sicut quoniam dicit quod sol ponitur in medio superiorum corporalium tamquam cor in medio aliorum, ut videlicet in omnia corpora influere possit sicut cor in omnia membra. Et hinc patet, probatur evidentia quoniam sicut dicit in 2º de celo qui vult quod quanto aliqua paucioribus motibus consequuntur finem suum, tanto sunt perfectiora. Sol non est inter omnes planetas paucioris habet motus, habet enim duos videlicet primum motum ab occidente in oriens fere et proprium motum firmamenti ab oriente in occidens, et propter quod eius motor videtur esse propinquior primo motori et ideo habet influentiam in omnia corpora superiora. Et in hoc concordat aristoteles ptolomeus avicenna averroys et messehala. Et licet alie stelle illuminentur a sole semper tamen plene sunt et numquam semipleno sicut luna. Et ista sententia tenet Dyonisius c. 4º de divinis nominibus ubi loquens de sole dicit omnia que videntur ipsum principaliter sunt et illuminat et super extensum habet lumen ad omnes extendens visibilem mundum et superius et deorsum propriorum radiorum splendores. Sed contra istud est quod tunc venus et mercurius forent perfectiores saturno et marte quia sicut dicit commentator commento 28 nono motum in quo conveniunt medium est sol secundum motus lune et mercurii venus quoque ceterorum planetarum secundum motus. Ergo contra 12 methaphysice commento 28 perfectorum corporum

celestium et etiam motorum ipsorum celestium
est secundum ordinem corporum in situ. Ad tertium
dicendum quod principalis istorum philosophorum non fuit
demonstrativa, sed quod ordo nobilitatis corporum
celestium debet esse secundum ordinem situs
vel secundum multitudinem vel paucitatem
motuum eorum, et hoc patet satis
secundum quod tamen veram astronomie
verum consideratorem. Videte super 2o de celo
questio 6a et 12 metaphysice dicit quod perfectio
et nobilitas corporum celestium secundum
ordinem corporum in loco ubi illud quod
superius collocatur perfectius inveniatur
nec unde isti philosophi perplexi fuerunt
in motibus corporum celestium, ideo eorum
dicta non sunt standa. Hic tamen tenendum
videtur quod sol sit planetarum perfectissimus
et maxime regens mundum
et tamen in medio septem planetarum
positus secundum dictum Ptolomei. Ideo
sic tenere. Ad rationes in oppositum.
Istud corpus negatur quod nobilitas
planete vel corporis celestis debet
attendi generaliter secundum ordinem situs ut scilicet
superius sit nobilius, sed est istud perfectius
quod pauciores motus habet
ut celum stellatum perfectissimum est secundum
dictum de mobilibus ita convenienter
dicendum est de motoribus ubi motor
spere solis est dignior quam motor
sive inotor spere Saturni. Ad 2m
de auctoritate Thebith[?] dicendum quod auctoritates
auctoribus potius est favendum
qui in astronomia priores sunt.
Ad 3m quo arguitur quod si sit lux
omnium stellarum differentur eiusdem speciei
cum luce solis, potest dici uno modo
negando quod lux sit eiusdem speciei

specialissima sed quia actus activorum sunt in
patiente et disponente, ideo in Saturno
est una species lucis et in luna alia et
sic de stellis fixis etc. Nec est contradictio
penitus unius quod omnis lux sit
eiusdem speciei in medio diversitas
autem secundum speciem quam ponit inter lucem
propter diversitatem effectuum secundum
speciem quia unus lucis infrigidat et
alius calefacit disimile passum
et similiter approximatum et principium
naturale est quod potentie active eiusdem
speciei in contrariis passivis habent
effectus contrarios. Vel tamen dicatur
quod omnis lux sit eiusdem speciei quod
possit dici quod stelle non solum agunt
per lumen sed per formam substantialem vel per aliquas
alias qualitates in nobis ingenitam
una cum luce et non est inconveniens
quod due res eiusdem speciei sint causa
partiales effectuum diversarum specierum etc.

Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia
suaviter. Hanc amavi et exquisivi
a iuventute mea et quesivi michi
eam sponsam assumere et amator
factus sum forme illius. Intencio Salomonis in isto capitulo est specialiter
enarrare quomodo adimodum
ad illam ineffabilem sapientiam quam
habebat devenit. Et volebat dicere quod
nec ab homine nec a studio nec a
demone nec ab angelo, sed per devotam supplicationem impetravit eam a
Deo. Unde circa hoc duo facit. Primo
ostendit quod tendit ad sapientiam
acquirendam desiderium et affectionem.
2o ponit in forma sue petitionis
devotam supplicationem 2a ibi

ca° q° deus p[ri]m[us] ... [illegible]
nue (et)c[etera] p[ri]mu[m] e adiuncto (quod) p[ro]p[ter]
m[ea]t quas fuero[n]t amor ondit (et)
q[uonia]m int[er] hores s[unt] h[abi]t[us] (et) m[ul]t[i] (et) iuue-
nis (et) puella amicus (et) amica
qui int[er] se q[ui]t[er] coiu[n]ct[i] co[m]plexu[m]
co[n]iugalem (et) ideo salo[mon] ut ad s[ua]
vehementia[m] manifestet q[uam] habebat
ad sap[ient]iam vtia[m] poetica p[ro]fes[sio]
narrat (et) q[uam] red p[ro]fectio[n]e m[a]ndat
seme[t] ip[su]m in for[m]a inuenis cu[m] deu[ota]
puelle nobilissime q[uam] sap[ien]tia[m] vocat
impietas affectatem / p[ri]udens au[tem]
impietas [con]tractu[m] p[er] p[re]dict[u]m p[ri]mo
o[mn]is ac valore[m] (et) g[rat]ias p[ro]p[ter] eu[m]
q[uo]d p[ro]ponit q[uon]i[am] h[abe]t / 2° dotem (et) diuicias
quas p[er] eu[m] ea recipe / et 3° p[ro] con
dic[i]o[n]es q[uo]d sunt ip[s]i p[ro]pter puelle d[ic]t[a]
q[uonia]m / 4° quod ea a p[ar]tib[us] (et) amicis
quor[um] int[er]est potit petit[e] (et) h[ab]ere
... iste modo salo[mon] cu[m] amica sua sap[ient]ia
[con]tractu[m] / 1° ondit ip[s]a[m] puella[m]
mirabiliter amabilem (et) g[ra]ciosam /
2° ondit ip[s]i[us] dotem fore s[u]m[m]e de-
lectabilem (et) p[re]ciosam / 3° p[ri]ncip[iu]m
q[uo]d ide[m] mostrat sinis[ter] spectab[i]l[e]
(et) v[ir]tuosa / et 4° ondit puelle
dator[em] h[ab]ere nobilitate[m] ven[er]ab[i]l[e]
(et) gl[ori]osam / et sic ista q[ua]tuor
cap[itu]la diuidu[n]t[ur] in 4 p[ar]tes / 1ª p[ar]s
ibi et p[ro]p[ositu]m ego hanc adduce /
2ª ibi puer era[m] (et) ingeniosus / 3ª
ibi / et in s[ecund]i q[uonia]m aliter no[n]
possu[m] [con]tinere / (et)c[etera] p[ri]mum duo fac[it]
p[ri]mo po[n]it q[ua]nda[m] ex p[re]dictis
deducta q[uonia]m / 2° agg[re]dit[ur] enar-
enarrare q[uo]d tu h[ab]e[n]t ad sap[ient]iam
acq[ui]rendam desideriu[m] (et) affectio[n]em

(et) ibi h[ab]et ani[m]am / (et) ideo ex p[re]d[ic]t[is]
tibus illata et p[ro]bata e[st] ista q[uo]d
s[apien]tia h[abe]t omne[m] potenc[ia]m gubna-
tiua[m] et p[ro]p[ter]ea q[uonia]m h[abe]t q[uod] ip[s]a omni-
p[er] b[e]nigna (et) s[uav]is (et) ...
actu / (et) n[on] ... b[e]n[e] fuit fecit ...
in 2° n° d[e]o[rum] exigit ... p[er] libera
no delectabit se ip[su]m ... b[e]n[e]
actu et ... sua ... p[er] rege
... ego hoc faciet p[er] q[uo]d dicet[ur]
p[ro]p[ter] b[e]n[e]ficiu[m]. Sz potent (et) m[ise]r[i]cord[i]t[er]
(et) d[icitu]r attingit ergo a fine usq[ue] ad
fine[m] fortit[er] (et) disponit o[mn]ia s[u]auit[er]
(et) ... p[er] modo de gubnatio[n]e
diuina p[er] de dubitatio[n]e p[ri]ma an o[mn]ia
subdant[ur] gubnatio[n]i diuine / 2ª an
deus disponit o[mn]ia m[ise]r[i]cordi[ter] (et) ...
ad p[ri]mu[m] dicit[ur] q[uod] deus o[mn]ia gub[er]-
nat (et) p[er] se n[on] mal[um] fieret i[n] b[o]n[u]m
s[ed] cu[m] s[i]t s[u]m[m]e bonu[m] (et) s[u]m[m]e potes
2° q[uia] s[i] gubnaret o[mn]ia nichil fiet
p[re]ter p[ro]p[ositu]m suu[m] (et) p[er] nichil
fiet a casu (con)t[ra] ar[istotele]m 2° ph[ysicorum] / ad
opp[ositu]m (et) ... (et) ... q[uod] deus gub-
nat o[mn]ia cu[m] e[ni]m sit ca[usa] efficiens
o[mn]i[um] (et) etia[m] finis o[mn]ia efficit (et) p[er] se
et p[ro]pt[er] ad honorem suu[m] q[uo]d q[ue]ru[n]t
o[mn]ia in se dirigit p[ro]p[ter] in finibus
au[tem] (et) gubnat / s[ed] dirigit res i[n] fine
aliq[ua] intentu[m] / et cu[m] p[er] gubnator
o[mn]i[um] q[uod] gubnat mediatib[us] causis
sc[ilicet] ... b[e]n[e] corp[or]a grossiora (et) corrupti-
bilia gubnat p[er] corp[or]a celestia (et)
incorruptibilia (et) corp[or]a celestia p[er]
angelos siue intelligentias / (et) ...
... maior b[o]nitat[is] ... (et)
... gubnat (et) efficac[ia] ...
efficiendi (et) gubnandi aliis sub se

27

[illegible marginal note] ... gubnat ... diu[ina]

immediate gubernet quia si superiora prima
sunt ab inferiorum gubernatore et omnia
immediate per seipsum gubernaret et
ideo ad ostendendam suam potestatem creando
et gubernando potestatem suam creature communicavit
quibusdam gubernacionem aliorum ..
Ad racionem qua arguitur primo quod nichil
fieret male in universo si ipse omnia
gubernaret negandum est consequentiam. Et verum
est quod si ipse solus et immediate sin-
gula gubernaret et ageret non male
fieret modo, quia idem effectus potest a deo
bene et ab homine male, ut ipse a deo et
ipse ab homine. Et potest poni in de
exemplum. Licet si dominus dicat suo thesaura-
rio cordam istam sic quod eam non fran-
gamus, et suus thesaurarius dicit
frangit eam, ista fractio est a domino
et a suo, et tamen suus peccat et male
facit et non dominus. Sic deus statuit
quod creature racionali libet cooperari
suis operacionibus ut cursus nature
maneat quem instituit sed quod
nulla res potest aliquid agere vel
non esse per momentum nisi ipse conservaret
eam. Igitur creatura racionalis facit
contra legem dei sibi a deo prefini-
tam quamvis a deo gubernetur et con-
servetur et deus idem generat cooperetur
sicut cooperatur igni ubi incendio poli
[illegible] creatura male facit
legem transgrediendo unde deus
quod sic facit sicut lex sua sta-
tuit .. Ad 2m quo arguitur quod nichil
fieret a casu si deus gubernaret omnia
dicendum est quod idem effectus dicitur esse
a casu et per propositum respectu diversorum

pro 19 de pistillo et aqua

ad 2m

non a casu respectu alterius sed per
exemplum de domino qui mittit duos
famulos in negociis suis ordi-
nans quod uterque obviet alteri certo lo-
co et tempore quorum neuter scit de alio
iste concursus famulorum dicitur esse a casu
respectu utriusque famuli et tamen est per pro-
positum intentus respectu domini, et sic est dicendum
quod non a casu in universo respectu di-
vine gubernacionis nec a deo est inopinatum
eveniens sed [illegible] certa par-
ticularium procedit effectus quia a
nemine est intentus. Et ille effectus
dicitur casualis vel fortuitus respectu cause
et hec est intencio beati augustini. Di-
83 q. 24 ubi dicit quidquid a casu
fit temere fit, et quod temere fit non
fit providencia. Si igitur a casu aliqua
fiunt in mundo non providencia universus
mundus administratur et est alia natura
atque substancia quam ad opus providencie non
pertineat, quod quia falsum est concludit quod
nichil a casu fit in mundo. Et ad
istum intellectum loquitur plato in
thimeo dicens nichil fit cuius legitima causa
et racio non precedit. Et boecius 5o de
consolacione prosa prima ubi diffinit
casum dicens quod casus est inopinatus
ex confluentibus causis in hiis que
ob aliquid geruntur eventus. Sic igitur
videtur esse contradiccio inter augustinum et
boecium, quod secundum augustinum nichil in mundo
fit a casu, secundum boecium multa fiunt a
casu. Dicendum est quod non est contradiccio sed est
[illegible] augustinus eventum dispositum
casu esse eventum productum motu
temerario et non gubernacione causarum

et sic accipit aliquis casu loco posito
et locus sic accipiendo casus dicitur quod causa
non est nisi non naturis ullam rem
finis sic prestitutam subiectam cum
casus dicitur accidens in phisica quod casus est
causa per accidens in hiis que fiunt propter finem
et modici parte ut patet per diffinitionem boecii
sic est dictum quod idem sit a casu et
tamen a per se causa sicut per se causa
inventionis thezauri est fossio agri
et repositio thezauri in eodem sed
quia istum effectum non intendebat fodi
ens vel cui dixi causa et fortuitu ad
2m dubium dicitur quod deus disponit ord
inaliter et misericorditer / videlicet quia punita
tatis dicitur quia parvulos non baptizatos
punit eternaliter propter peccatum originale
bene videtur quod in istos nullam exercet
misericordiam iuxta illud Jacobi. Judicium sine misericordia fi
et illi qui non facit misericordiam ergo deus
non disponit misericorditer. Ad oppositum
est in littera et dictum est quod sic / sicut enim
dicit 1o ethicorum minimum malum aliquid vo
catur magis bonum cum ergo deus exhibit
bonis ultra merita et malis citra
dicitur omnia misericorditer disponere / miseri
cors dicitur per voluntatem benefaciendi ali
cui indigenti deo vero omnis creatura
indiget sicut quod non est per se et ideo
cum omnia de sua gratuita voluntate
exhibet omnibus misericordiam impendit
et quia deus ex bonitate sua non
impedit bona et non punit nos
nisi nostra culpa ideo dicitur Bernardus proprie
est misereri et quasi ... punire
Ad primum de parvulis dicitur quod de
peccato originali non solum sunt ...
se carentia visionis divine sed possu
ens ancillare si vellet / et io

in hoc agit ... misericorditer ...
... ... et timet sic pena ...
ipsa sed ... non ... con
... 2m dictum quod licet ...
deus non ... ...
... ...
aliquid de pena debita relaxat
quia citra condignum punit ...
alii omnes per demerita sua ...
In 2a parte huius procedit egreditur
... caritate ... ad sapi
acquirenda desiderium et affectum et
ideo dicit sic / hanc amavi dicit sed et
ex corde efficaciter et laboriose et
quantum ad hoc dicit et exquisivi ...
... querere ... in voluntate ut ...
... querere in studio et
in ope ... et ... et quantum
ad hoc dicit a iuventute mea non a se
nectute quia deo dicit ... ...
... est ... depravatum et ... cum
per ... ...
tute tua non congregasti / quomodo me
mea ea in senectute tua / est autem
nobile ... ad ... ...
... ...
iuventute ... ...
... ...
... ...
... ...
... ... depravavit ...
... ... et quantum
ad hoc dicit exquisivi in sponsam
ea assumere sponsa enim ...
assumitur appetitu propter ... / ... ...
aut ... est opus ... et
ideo ... sapientiam ...
ad delectationem / ut ad ... / ...

De castitate ... ...

Sapientia quam dicitur amare ... ...

inspectorum aliorum / hic non desiderat
sapientiam sibi sponsam sed potius mente
Sed tamen illi caritas est in sponsam copulat
quia per caritatem opera meritoria generat / et
ideo dicitur Jacobi 2° quod fides sine operibus
mortua est / secundum Augustinum in sermone 22°.
[illegible]
fides appellatur et ab eo quod fio
due sillabe sonat cum enim dicitur fides
prima sillaba est a fio 2a est a dicto
Interrogo ergo te utrum credas et
dicis credo fac quod dicis et fides
est. Illud 4° eam desiderauit prudenter
ingeniose Et consequenter ad hoc dicit
et amator factus sum forme illius
In sacra namque scriptura quod est sapientie
contentiua sensus litteralis est quasi materia
sensus vero spiritualis quasi forma Unde
vidi populus videbat dicitur Deuteronomii x.
vocem verborum eius audistis et formam
penitus non vidistis / ista ergo amanda
est ut habeamus formam sacre et bonitatis
in lege ad Ro. 2° et ad Ro. 6.
Gratias ago deo quod obedistis ex cor-
de in eam doctrine formam in quam
traditi estis / glossa doctrina evangelii
forma est qua ymagine dei defor-
mata restituit in quam traditi estis
non per vires sed per gratiam illud Ro. 8
8 generositatem illius glorificat
contubernium habens dei Sed et
omnium dominus dilexit eam. In quibus
Salomon declarat quantum habuit ad
sapientiam acquirendam desiderium
et affectum hoc exponit diffuse
tamen sub desponsationis verbis Et quia sensus
est figurativus [illegible] quia [illegible] que
est inter amicum et amicam et [illegible]
est homo nobilis aliquis inamata

affectionem amplecti ut eam sibi velit
perpetuo coniugio copulare in-
[illegible] sponsa ideo in hac
parte ad modum ardentis amatoris
vel proci sua amasia glorificat eius
[illegible] ardens quod tanta est in ea
generositas gratiarum quod per omnes amor
[illegible] / proci sunt dicti proci
[illegible] impetrare petitiones
vel precatores et dicitur a precando [illegible]
[illegible] quia [illegible] solent [illegible]
[illegible] muneribus precari illas
quas amant et inde procus [illegible]
dicitur proci officium [illegible] / et quia
turpe est et [illegible] [illegible]
est alicui nobili ad personam igno-
bilem [illegible] procatoris officium ideo
restat Salomon [illegible] sponse
sue declarare per omnia ut amor
suus accipiatur non [illegible]
vel [illegible] sed [illegible] e-
lectione [illegible] / [illegible] igitur
[illegible] a copia gratiarum ei
[illegible] prerogativas attribuit [illegible]
[illegible] amoris [illegible] generationem pro-
generationis / celebritatem [illegible]
nis / et [illegible] bone educationis /
opulentiam in divitiis / [illegible]
in artificiis / [illegible] modestiam
in moribus / et [illegible] in [illegible]
Et [illegible] istas septem prerogativas
[illegible] dividitur in [illegible] partes [illegible] ibi
[illegible] ibi doctrix
est [illegible] ibi et si divitie [illegible]
[illegible] ibi [illegible]
[illegible] ibi / et si iustitiam quis diligit
[illegible] ibi / et si multitudinem [illegible] desi-
derat quis Et planum est quod [illegible]

habet ptas .s. condiciones amore maiori digna foret. primo quia prerogatiua que in istis sponse premio ponitur ē generositas comparata omnis / habeat enim nobiles ne tum sibi vel tu degeneri sanguine copularis. Et ideo ad hoc dicit / Generositatem illius glorificat contubernium habens dei .q.d. si de genus claritate mea michi fiat non solum ipsa ē generacio prima & generositas sua est famosa / multi enim sunt nobiles sed tamen de nobilitate eorum apud multos nulla ē fama / sapiencie non generositas tante exstitit noticie atque fame / ut ab omnibus nobilibus testimonium habeat claritatis. quia omnis persona contubernium habens dei glorificat generositatem illius contubernium dicitur ē quod societas simul manens ad tempus et dicitur contubernium quasi contabernium a tabernaculo quia illi qui ad tabernaculum conveniunt ad tempus commanent in vna societate / vnde hic contubernio contuberniones et hic & hec contubernalis. dicitur proprie quilibet qui in eodem contubernio manet cum alio. Vult ergo dicere quod quamdiu sit ille quod contubernium .i. societatem habet cum deo glorificat .i. clarificat & claram reddat generositate sapiencie dicitur enim gloria quasi claria quia lucet vel claret / hoc autem nos omnes possumus & debeamus contubernium habere cum deo quia in ore dicit fidelis deus per quem vocati estis in societatem filii eius ihesu christi domini nostri / singulare tamen contubernium cum deo habuit natura humana in christo per compositionem vnionem .i. ... ix. viri israel peccati sunt ibi in die illo / vnum iste quod duo intellectus vocales mente cum deo / summus quia divinus / infimus quia humanus / peccati sunt sibi in die illo .i. in die annunciacionis dominice quando filius dei carnem humanam suscepit in virgine benedicta. Et ex quo christus societatem nostram desideravit vnde parandi sumus nisi nos eius societati aptos et ydoneos faciamus & ei conformes nos in quantum possibile fuerit faciamus prima Io. primo. Si dixerimus quia societatem habemus cum deo & in tenebris ambulamus mentimur & non facimus veritatem. Si autem in luce ambulamus sicut & ipse ē in luce societatem habemus ad invicem / Sapiencia vero generositatem habet generositatem / quia omnis sapiencia a domino deo est / Ecc. 1. Generositas vero eterna patrem parit. sicut et allegat seneca epistola .x. quasi. Platonis dixit neminem regem non ex servis esse oriundum / neminem servum non ex regibus omnia ista longa varietas miscuit & sursum deorsum fortuna versavit omnes ē inquit seneca generosus Et videt ad virtutem a natura bene compositus hoc vnum intuendum alioquin si ad vetera revocatis nemo non inde est a primo mundi ortu usque ad hoc tempus per duxit nos ex splendidis sordidisque alternata series Si ille ... autem veritas sit in nobis litteralis vel generositas carnali vocabulo declarat boecius. 3. de consolatione prosa 6.

nobilitas in tali aliud esse videtur quam
quedam de meritis proveniens laus paren
tum et si quid bonum est in nobilitate
idem arbitror esse solum ut impo(si)to
nobilibus necessitudo inolevit ne a
maiorum virtute degenerent. Hec
Boecius. Sic enim nomen honoris sine
operibus virtuosis parum vel nichil valet
unde Valerius Marcialis epigramma xx scribit
ad quendam qui vocabatur maximus
qui de nomine honoris gloriabatur: Ista
scribit nomen honoris habes, parum nec
pondus honoris momentum nullum
et nomen habes maximum et amittes.
Sic tamen est nomen honoris sine quo possit
bonas maiorum nulla facit. Tercio in
isto textu extollendo sapientiam dicitur
eam habere celebritatem bone opinionis
et quantum ad hoc dicit sic Sed et omnium dominus
dilexit eam. Si enim dominus unius re
gionis unam personam ad amiciciam dignetur
multum facit ad celebritatem bone o
pinionis de ea promulgandam ergo a multo
forciori quod si omnium dominus qui est deus
quam puellam diligit constat eam
habere celebritatem bone fame, ymo
dan e. c. 11° neminem diligit deus
nisi qui cum sapientia inhabitat et unum
aliud [illegible] et illud magis ergo plus
diligit sapientiam. Circa litteram istam
iam expositam tractatur de ingenui
tate sive nobilitate. Sit ergo dubitacio
talis utrum plus sequi debeat con
dicionem patris in libertate et servitute
et arguitur quod sic quia denominacio debet fieri a
digniori ergo plus magis denominari
debet a condicione patris quam matris
patet quod pater est principalior (?) nobilissimus in generacione (?)

2°

29 utrum plus sequi debeat condicionem patris in libertate et servitute

tionis et dat formam et mater solum ad
ministrat materiam sicut dicit commentator 16
de animalibus. Secundo arguitur sic 12 q. ultima
cum in (?) dicit quod si ex detestando co
nubia aliquorum constituti in sacris
cum ingenua fuerint filii procreati
esse de eius sacerdotes alii ministri
ignominia nati sunt eciam secundum iure
publicum ergo patris non sequitur [illegible] condi
cionem matris. Secundo in sacra scriptura non
intexitur genealogia per mulieres sed
per viros. Et per genealogiam maiorum
declaratur nobilitas humana ergo no
bilitas hominis magis debet attendi
secundum patrem quam secundum matrem. Ad oppositum
est [illegible] de libro ventris c. unico
Iudicamus esse [illegible] ut partum
ex libera ad servum [illegible] ergo partus
sequitur ventrem quantum ad condicionem
servitutis vel libertatis et consequenter [illegible]
quantum ad condicionem servitutis. Ad questionem
dicendum quod secundum iura civilia partus se
quitur ventrem in condicione servitutis et
libertatis. Unde quidem dicunt partus sequi
ventrem secundum tamen quedam iura localia
in quibusdam regionibus que non reguntur
iure imperiali partus sequitur patrem
de suis condicionibus sicut pater
sive mater. Et si uterque sit similis
condicionis et sunt ambo sicut ambo sunt
dimisso plus secundum nomen vel [illegible]
sicut est tamen una vel si sunt [illegible]
quam et istud usitatur in quibusdam
partibus [illegible]. Sed generaliter secundum iura
civilia partus sequitur ventrem. Et
hoc racionabile primo magis sicut con
stare de matre quam de patre sicut

dicit anima 8 ethicorum et quod statum liberum dicitur esse tenus ab illo patre a quo magis et certius constat ipsum esse rationabiliter cum denotare. 2° quia ars imitatur naturam et sicut videmus in animalibus naturalibus quod ex diversis speciebus nascuntur quod partus assimilatur matri magis quam patri sicut patet de mulo qui generatur ex equa et asino et mulo evidentius assimilatur eque quam asino. 3° quia servitus et libertas sunt conditiones corporis unde boecius 2° de consolatione philosophie. Nemo quemquam aliquid ad inquirere nisi in solo corpore et quod in tanto corpore est possit exercere, non quid quam liberum impabis animum. quod dico non ex quo substantia corporis accipitur a matre et servitus et libertas tanquam officium accipit principaliter. attenditur tenuale videtur quod matrem sequitur. et huic concordat lex divina et lex canonica. Divina quidem exodi 21 ubi dicitur quod si dominus dederit uxorem alienam que enixa est et ille postmodum egrediatur liber, filii postea debent remanere domino qui dedit ei uxorem et uxor similiter. quare si moriens emittet inde, et anno egrediebatur liber secundum legem, et in medio tempore dominus dedisset ei uxorem ipso liberto eius dicte ad libertatem, remanet domino in tota parte sua. lex et canonica huic concordat. de nativitate ex libera ventre sicut allegatum fuit. Cui dicunt doctores quod quia pater est principium activum et honorabilius, mater principium passivum et utilius, ideo

partes in conditionibus activis ut in honorabilibus et in municipiis sequi patrem occupando illa que sollicitudine primo accepit. unde etiam dicuntur patrimonia. In conditionibus vero passivis sicut in servitute et libertate sequitur matrem. Responsio secundum primum movet ymo dicitur agere ad oppositum libertas enim non videtur esse conditio passiva sed activa. dicitur enim liber qui est sui gratia et suis actibus utitur et ex quibus secundum istos sequi debent conditionem patris. sed sicut filii sequuntur in hereditate patrem ita sequuntur in hereditate matrem. unde ratio illa non movet ut ponit sanctus thomas alexander et petrus. Ad primum dicendum quod non semper fit denominatio a digniori sed aliquando ex certiori et a viliori sicut homo denominatur ab anima sed quandoque denominatio a priori et ab evidentiori et certiori sicut in proposito dictum est. Ad 2m dicendum quod illud statutum ecclesie fuit specialiter editum in detestationem talis coniugii et sicut dicit glossa ibidem ecclesia non sequitur ista iure prodidit ius istud. Ad 3m dicendum quod sacra scriptura computat genealogias non ad sequendam conditionem servitutis vel libertatis sed ad sciendum de qua familia et de qua tribu persona sit orta et quantum ad hoc licet pater et mater debeant tamen debent patri principaliter est quia illi a patribus genealogie nominatio sunt computande.

doctrix enim est discipline dei et
electrix operum illius. Que pro
gatiue nimis sapientie a salomone
in sponsam amicam et sponsam singulariter
adoptante. In precedenti textu
sunt exposite concepcio est enim q
ra hic generacionem propagacionis
et celebritatem bone opinionis. Sed
in parte 3a ostendit etiam sufficientiam cu
rialitate bone educationis. Hoc enim
est bonum in principibus in sponsa eli
genda quod sit bene disciplinata et
curialiter educata. Sed disciplina
de domicellis et domine specialiter eliguntur
ut filias nobilium educent et infor
ment. Educatio bona virtuosa in duobus
consistit scilicet in castigatione parvorum
et in exercitatione bonorum operum.
Sed seneca libro suo de moribus
educatio et disciplina mores facit
et illud sapit unusquisque quod
didicit. Ex ante ista dicta sapientia
in istis duobus sit sufficiens suffi
cienter educata affirmatur scilicet doctrix
est enim discipline dei, quantum ad
castigationes parvorum, et electrix
operum illius quantum ad exercitationes
operationum. Si enim sit doctrix disci
pline et electrix operum docere non et
eligere nemo potest nisi qui novit
et expertus est, parvorum est ergo quod
fuerit doctrix vel electrix in bona
educatione est sufficienter in moribus
informata. Dicit ergo doctrix est enim
discipline dei, id est ipsa docet nos
recipere convenienter disciplinam dei
que est nobis valde necessaria quia sapientiam
dem est c. 3o. sapientiam et disci

plinam qui abicit infelix est. Et
electrix operum illius, id est facies nos
eligere opera deo beneplacita. Dis
ciplina triplex accipitur in scriptura.
Primo generaliter pro informatione sive doctrina
Prov. 1o. Audi fili mi disciplinam
patris tui et ne dimittas legem
matris tue. Alio modo accipitur disciplina
pro compositione morum verborum et gestuum
Sed ille disciplinatus dicitur qui se ho
neste in gestu verbo et ornatu
irreprehensibiliter se habet, et sic loquitur
Hugo de institutione noviciorum de
disciplina. Disciplina est incessus omnium
membrorum motus ordinatus et dispo
sitio decens in omni habitu et actione.
Et Jacobi. Quis sapiens et disciplinatus
inter vos ostendat ex bona conversatione
operationem suam in mansuetudine. 3o
modo accipitur disciplina pro flagel
latione, tamquam castigationis illata.
Prov. 23. Noli subtrahere a puero dis
ciplinam. Si enim percusseris eum virga
non morietur. Tu virga percuties eum
et animam eius de inferno liberabis. Istis
tribus modis est sapientia doctrix disci
pline dei. Disciplina enim dei est
a nobis suscipienda pariter continue
dum videlicet per tam per castigat
dilectionem / per peccati correctionem
per temptamentum dilectorum / vel per casti
gatur dilectionis. Ille enim qui disciplinat
nos pater noster amicus noster et re
demptor est. Ad hebr. 12. Quis enim est
filius quem non corripit pater eius. Si quod
disciplina estis expertes facti
estis / omnes ergo adulteri et non filii

Disciplina dei sit continue suscipienda est
a nobis constanter continuacionis videlicet dum per tam

cap. 98. omnis anima dei sit sub
principes disciplinae dei sicut in matre
et in apostolis suis pater et generaliter
in omnibus qui filii sui dicuntur. Non est
magnum si filius recipit verbum ictum
primum ab aliquo pro amore animae
qui pro eo fuisset acerrime verberatus
sic christianus et castigatus fuit. Ysa.
53. Ipse autem vulneratus est propter iniqui-
tates nostras attritus est propter scelera
nostra. disciplina pacis nostrae super eum
et livore eius sanati sumus. Si ergo
et nos pro amore suo et pro patris
nostri disciplinam debemus. ad Hebr.
12. Fili mi noli negligere disci-
plinam domini tamen neque fatigeris
dum ab eo argueris. Dicit Marbodus li-
bro de lapidibus cap. 19. Si maritus
ponit magnetem sub capite uxoris
dormientis cognoscere potest an sit ad-
ultera vel fidelis quia si sit adultera
statim cadit de lecto ac si manu
hominis fuisset deposita. si vero fidelis
sit marito gaudet se ad maritum
dormiendo et ipsum amplexabitur.
Sic ergo sponsa qui scire cupit sponsa
si sit adultera quando supposito
capiti lapide [illegible] adaptet
[illegible] casta manet petit am-
plexum mariti, non tamen [illegible]
cadit omnis adultera lecto tamquam
pulsa manu subito fetore coacta
quem lapis emittit [illegible] omnis
modo [illegible] istud non sit levibus
et lascivis indifferenter [illegible]
[illegible] et [illegible] dici potest
[illegible] [illegible] [illegible] dei dicit
per fidem caritate informata opere. Osee 2°.

sponsabo te mihi in fide. Volens
ergo deus cognoscere an anima Christiana sit
vera sponsa vel adultera supponit
magnetem qui lapis est ferrugi-
nei coloris et trahit ad se ferrum
i. magnam tribulationem quae ferrei colo-
ris et duritiae [illegible] dominantur
et trahit ad deum et quando evenit
tunc tribulationes [illegible] cadit de lecto
caritatis per impatientiam et remurmurationes
contra deum. devote vero et fideles sponso
suo Christo convertunt se ad deum. dum sunt
sub disciplina dei per tribulationem
et orationem et devotionem dicentes illud
Ro. 8. quis nos separabit a caritate
Christi tribulatio an angustia an
persecutio. Et infra. certus sum quia
neque mors neque vita neque creatura
alia poterit nos separare a caritate
dei. Aug. in quodam sermone. Nullus
servus Christi sine tribulatione est. Si pu-
tas te non habere persecutiones nondum
cepisti esse christianus. Supponit autem
magnetem iste disciplinae dei sub
capite sponsae Christi quiescentis et
dormientis quia quando homo ad maiorem
[illegible] quietem
se disponit tunc deus sibi tribulationes immittit
et disciplinam iniuriae et persecutionis. Job
33. Cum irruit sopor super homines et
dormiunt in lecto tunc aperit aures
virorum et erudiens eos instruit dis-
ciplina. Greg. 26 moralium. Dum
[illegible] tribulatio aperit quia prope mun-
di prosperitas claudit. Tunc quidem
disciplina devote suscipienda est propter
[illegible] dilectionem. 2° est devote
recipienda propter peccatorum correctionem

vnde ps. Disciplina tua correxit me in finem et disciplina tua ipsa me docebit. vnde petrus rauennas in quadam epistola Ideo te forsitan temporaliter punit deus ut eterne mortis ardoris pena separatum ordinatur. In edificatione enim templi omnes lapides primo malleo tundebantur ne in illorum positione sonus mallei audiretur nec in domo dei reponuntur quam donec flagelli attritu malleum pedibus sit excussus. Sic et vivi lapides qui ponendi sunt in illa celesti urbe que edificatur ut tantas vanis infortuniorum concussionibus polliuntur antequam in edificacionibus celestis ierusalem collocentur. hec petrus. Et ideo ad correctionem et commodum nostrum ordinatur quia nobis de ista disciplina preatur ad hebr. 12. omnis disciplina in presenti non videtur gaudii esse sed meroris postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet. vnde greg. Ideo deus hic electis suis parcit ut eos in perpetuum feriat Ideo autem hic ferit parcendo ut in eternum parcat. hec greg. Et ideo pater verberans filium ad virgam facit puerum verberatum cessare a fletu et ipsam virgam osculari eo quod est bene disciplinatus Ita vult deus de nobis virga per quam deus clave verberat est ad malos vero existentes violentus violentus et iniustus Ezech. 7. floruit virga germinauit superbia iniquitas surrexit in virga pietatis Et tunc vult deus quod ploremus pro nimia desolatione ymmo et vult quod virgam nostram etiam osculemur et amicos quia .v. diligite inimicos vestros et benefacite hiis qui oderunt vos et orate pro persequentibus vos et calumpniantibus vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est. vnde cyprianus qui captiuos redimit pauperes pascere vel vestire non preualet omnem nullius rancorem odium in corde reservet Et inimicos suos non solum malum pro malo non reddat sed eos diligat et pro eis orare non desinat eterne de nostra et promissione domini sui libera consciencia ad celestia domini sui ubi dicere potest da michi domine quia dedi dimitte quia dimisi. hec ille. Quatenus igitur nos a deo tanquam pueros imperfectos disciplinari senserimus ad comodum et correctionem nostram eam cum gratiarum actionibus equanimiter tolleremus. prov. 22. Stultitia colligata est in corde pueri et virga discipline fugabit

3o disciplina dei est devote suscipienda pro temptationis deiectione. primum namque caro mundus et demon dei disciplina dimissionis tolleratur unde et tante temptationem tenemus pro se sibi ipsis disciplinam infligere sicut patet 2o dyalogorum c. 2. de sancto benedicto qui cum de quadam muliere sic primo cogitaret temptaretur contra modum nudus in medio se in spinarum aculeis et urticarum incendiis proiecit

Vanitas autem mundiales comprimitur dum sepius homo persecutionibus agitatur. Sicut enim nutrix filium suum volens ablactare inungit mamillam sinapio vel aliqua re amara Ita deus hominum vite delicias infinitis amaritudinibus ordinauit ut respicias ne eas nimis amaremus vnde augustinus in confessionibus suis

Disciplina divine est medicamentum preservans a putrefactione peccati

regnat deus qui nos vult amaritudinibus omnis illicitas delectaciones suas et vocis 2o de consol. prosa. x. cum multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo respersa est. que cum si fruenti iocunda videatur, tamen cum nullus quando velit tenere retineri non possit et de eodem loquitur beatus macarius sermone 220. dicit sic in presenti vita et delicie temporales dulces sunt, et tribulaciones temporales amare sunt. Si quis non vult tribulacionis poculum metuat ignem gehennalem et quis non contempnat dulcedinem felicitatis miserans bonus vite eterne sentit. go divine disciplina est quoddam medicamen preservativum a temptacionis et putrefactione peccati. dicit enim apostolus. x. ad hebreos. 4. 7. sunt que impediunt putrefactionem frigus constans ad multos annos, et adeo magis putrescit res in estate quam in hieme quia calor naturalis per frigus extrinsecus constans comprimitur et conservatur in humido suo. secundum causa est excellencia caloris naturalis intrinseci, et in illa in quibus habundat calor igneus ut piper galanga et huius non cito putrescunt. 3a causa est coagulacio facta a frigido intrinsecus. 4a motus moderatus. 5a est magnitudo rei. sicut aqua divisa per partes cito putrescit integra in sua magnitudine non putrescit. ¶ Isto modo moralis quinque sunt que putrefactionem peccati impediunt. quod enim humidum et calidum de re consumitur res putrescit sicut quando humor gracie et calor caritatis per peccatum ab homine consumitur ideo putrescit moraliter per peccata. putrescunt et cetera. sicut in me quod sit iniquum nec habet ante putrefacto quinque modis impeditur primo modo per frigus circumstans id est per afflictionem et tribulacionem exteriorem. 2o modo per excellenciam caloris naturalis ignei intrinseci id est per excellenciam. s. s. dicit ignis in altari meo semper ardebit. 3o modo per coagulacionem factam a frigido intrinseco id est per timore divini iudicii et ultionis future, intrinsecus recogitatio. 4o modo per motum moderatum iuxta illud. Et nichil capiunt nisi moveantur aque. motus moderatus est laborans et continuatis strenue occupacionis que concludit ocium quod inducit maxime putrefactionem libidinis iuxta illud Ocia si tollas periere libidinis artus. 5o modo impeditur putrefactio peccati per magnitudinem rei quia res magna fortius resistit corrumpenti quam parva. isto modo moraliter magna dignitas per quam homo sine peccatus persone sue ea preservat a corrupcione peccati, quando homo recogitat quod est prelatus habet curam animarum recipit honores a subditis et beneficia quibus animo indignus est nisi bene vivat. ex ipsa sive dignitatis magnitudine faciat sibi stimulum bone vite. Inter ista quinque putrefactionis impedimenta precipuum est disciplina que vitam graciam a putrefactione preservat prout vi[de]licet actidatum lucrum est et locus suus. et vita vite increpatur disciplina. Sequitur
Lecc. c. bis ref

Et si divicie appetuntur in vita
quid sapiencia locupletius que opera-
tur omnia. Si autem sensus operatur quis
horum que sunt magis quam illa est ar-
tifex. Hec est enim secunda pars commen-
dacionis in qua Salomon duas condicio-
nes de amica sua sapiencia intro-
ducit que in sponsis eligendis
apud homines mundanos non mo-
dicum ponderantur. Et secundum hoc quod ei
duas prerogativas attribuit littera di-
viditur in tot partes. Primo enim ei
attribuit opulenciam in diviciis.
2o experienciam in artificiis ibi
Si autem sensus operatur. Et quia diu-
ersorum hominum diverse sunt cupiditates
tam secundum consuetudines quam secundum com-
plexiones ita aliquem naturaliter de-
lectant superfluitates in diviciis
ita aliquem subtilitates in artificiis
ita alium virtutum moralium convenientia
ita aliquem veritatum intellectualium ex-
cellencia. Ideo sub condicionibus [illegible]
omne humanum generaliter desiderium ho-
nestum tamen et non bestiale describit
quorum tamen appetibilium tamen duo in
ista littera percipimus. Quantum ad primum
dicit sic Et si divicie appetuntur
in vita quid sapiencia locupletius que
operatur omnia quasi dicat nichil. Et istud
intelligitur proprie de sapiencia increata
que Christus est de quo Apostolus [?] omnia
operatur secundum consilium voluntatis sue.
Per eum sapiencia que est virtus humana
donum est sapiencie increate et ideo
est quedam donum. Ideo Salomon con-
[illegible] in hoc loco sapienciam commen-
dando quedam [illegible] ponit de sa-

piencia creata et plurima et quedam
de sapiencia increata. Potest tamen ista
littera et de humana sapiencia intelligi
quia si habetur locuples sufficiet. Mo-
dus vero quo quilibet poterit esse dives
docetur secundum Senecam 120 epistola in qua
docet qualiter omnis homo sibi potest pa-
cem et divicias salubriter [?] que duo
nullus communiter affectant. Dicit sic
nullus maior est animus quam ubi alienum [?]
se posuit et fecit sibi pacem nichil
timendo divicias nichil concupiscendo.
Secundo secundum Senecam in verbis [?] hec pace
quia ad mundum pertinet ultima tunc
[illegible] et eris in pace si tales nichil
concupiscas et eris satis dives. Er-
ras si [illegible] divites illud putas
[illegible] vana supellex qui in domibus
nichil [illegible] qui nullum sub urbani
agri possident tu vero divitiis pau-
per est [illegible] quia [illegible] quod tu [illegible]
omnia nisi forte indicas [illegible]
[illegible] aliquis ab homine an a fortuna
[illegible] supponens hec Seneca [illegible]
si [illegible] dixisset si [illegible] esset
[illegible] debitore [illegible] fuisse nos for-
tune. Dicit enim Augustinus [illegible] Seneca [illegible]
homines sunt in pessima consuetudine
quod ubi dici [illegible] hoc deus voluit
hoc fortuna voluit. Si enim dantur
divicie a deo tamen sunt nocive [?] sic
[illegible] illis quibus dantur. Isti [illegible]
videt Augustinus epistola 2[illegible] ubi ostendit
quo dii divitibus [illegible] quia eis
bono et benigno [illegible] in ala
magistra tribuerunt ad hoc [illegible]
excusari quod illa que [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] data [illegible]. In hoc
igitur dii excusantur. [illegible] enim quod [illegible]

dicit eis non possunt dare tn gratia
appetunt Et ecce sunt divicie quas
sapientia dat scilicet sunt virtutes et bone
operaciones quas signatur vocat
propheta divicias salutis ysa. 33. Di
vicie magnie salutis sapientia et sciencia.
prov. 10 Benedictio domini divites facit.
3° prograciam et 2° ipsius sapientie
in divinis est quod ipsa habet experienciam
in artificiis et quantum ad hoc dicit
Si autem sensus operatur etc. 1. sed aliud
quod est circa sensibilia et corruptibilia
quomodo dicitur ab aliquibus sapientia mun
da quod est operis artificum precellit
qui cuncta creavit de nichilo / sapientia
et humana large loquendo per doctrinam
et arte comprehendit et que nunc
magis est artifex. quam illa sed in
quit divicie appetuntur. Secundo
quod tamen sunt gratia diviciarum temporales
et periculose / spirituales et virtuose /
eternales et gloriose / Prime sunt vena
biles Propter Secunde sunt laudabiles
bilis possidende / 3° ineffabiliter appe
tende / Prime divicie sunt periculose
quod repellunt bonitatem a cognicione /
securitatem ab estimacione / bonitatem
ab affectione / primo repellunt bonitatem
tatem a cognicione / divites enim
non habent primum bonum cognicionem dei / non
sui / non proximi / dei non. quod. math. 13
fallacia diviciarum suffocat verbum
et sine fructu efficitur In cuius si
gnum divitibus regibus ancilla apparuit
in sompnis / sed pauperibus pastoribus
in vigilia Propter hoc sunt ordini in signum
quod pauperes a deo clariorem
noticiam in speciem quam divites

ben hoc in dicit quod zacheus qui fuit
princeps publicanorum et dives
et tamen statura pusillus et non poterat
propter turbam videre Ihesum donec in arbo
rem ascendisset / sic divitis est
pati et familias sunt pro statura
virtute et comprimitur sollicitudine
et pressure negocioque et negotiorum quod
non vacat eius cogitare de Ihesu
nisi valde raro / Si semel forte
in anno vel circa per pascha arborem
ascendunt penitencie / et contemplacionis
devote / ut intueri illum in devo
cia / Et ideo divicie sunt publicis
cooperantes oculos spirituales. Un
de ad divitem dicit apok. 3. dicis
quod dives sum et locupletatus et
nescis nullius egeo et nescis quia
miser es et miserabilis et pauper
et cecus et nudus. Item non habent
bonam cognicionem sui / propter duo in
pedimenta propter verbi dicentium vani
tatem / propter adulacionem falsitatis / De
primo dicit seneca monstrabo tibi
quid cura possidentibus desit id est
qui verum dicat. De 2° patet quod sunt
adulatores divitum de filiis
de amicis de vicinis de principis
quod propter eos defectus non possunt
advertere propterea divitis deceptores
multi recuperatores loquuntur ei sup
bus et mitificaverunt eum et iustificaverunt
divites loquuntur et omnes tacuerunt
et verbum illius usque ad nubes per
ducent. 3° non habent cognicionem
de proximo quod nesciunt qui sunt eorum
amici qui hostes unde seneca

:- diviciarum tamen sunt gratia

c:- dicit quod non habent bonam cognicionem sui nec proximi

De remediis fortuitorum ipse quem tu
diu pecunie estimas locupletem in-
ter hec ignoras utrum margarita
prodigus sit an prodigus non habet
si auarus non habet ipse quem tu feli-
cem admirantibus credis, sepe do-
let sepe suspirat nichil illum co-
mitatur vel nunquam sequitur cadauera
lupi frumenta formice predantur sic
ista turba non hominem sed predam
sequitur boecius 2° de consolacione prosa viij
cum aduersa fortuna plus prodest ho-
minibus quam prospera illa enim semper specie felicita-
tis cum videtur blanda mentitur, hec semper vera
est cum se instabilem mutacione de-
monstrat illa fallit hec instruit
illa mendacium specie bonorum mentes
fruencium ligat, hec cognicione fragil..
felicitatis absoluit, sic ergo diuicie
repellunt veritatem a cognicione et 2°
repellunt securitatem ab estimacione
diuites enim sunt semper in timore per-
dendi pecuniam terras et thesaurum
et tamen sunt sine securitate semper
et per quos sine mora perdendi etc.
vnde augustinus libro 1° confessionum narrat quod tristi-
cie per quandam verum vidit pau-
perem mendicum iocantem et inuenit
respicies ad socios cum quibus magis
conatibus quibus laborauimus nichil
aliud vellemus nisi ad securam le-
ticiam peruenire quo nos iste
mendicus precessit et nunquam ipse
letabatur ego anxius eram ille
securus ego trepidus et ideo nomine
in suo cantico dixit beata virgo
luce 1° esurientes repleuit bo-
nis et diuites dimisit inanes

sicud enim est mane quod apparet esse
repletum et est vacuum ita diuites
videntur potius sine metu sine tur-
bacione sine sollicitudine et tamen magis
sunt pleni tristicia et timore ..
3° repellunt veritatem ab affecione
carum enim inducunt et turbaciones
bella brigas et discordias more
genesis 13° de abraham et loth
consanguineis suis de quibus dicit
erat eorum substancia multa et non po-
terant habitare simul et ideo sunt
compari pecunie, vnde seneca epistola 18
nemo alius est deo dignus quam
qui opes contempsit et dicit psalmista
diuicie si affluant nolite cor
apponere dicit augustinus non dicit nolite
habere sed nolite cor apponere, non
dampnat diuicias sed mentem
earum sed quod apponere est quod non ex-
pendit sed recondit et ideo dixi
quod diuicie sunt honorabiles principes
de nec [illegible] secundum racionem non ne-
sunt impedimentum dicitur sed optimum
temperamentum docet augustinus super psalmum
xi quod nullus diuites nimis co-
temperat, nec nimis de paupertate
presumat dicit sic hoc attendite
ne passim diuites reprehendatis
et rursum ne de paupertate
et egestate presumatis, si non est
presumendum de diuiciis quanto magis
non est presumendum de paupertate
pauper et [illegible] non habens nature
subuenire, ipse veste sublatus est
ab angelo in sinum abrahe,
videmus quod beatus est ab angelo

lege scriptura et memoria diuites
abraham. sublatus ergo in sinu
diuitis pauper cum portans ambo
diuites deo ambo cupidi pau-
peres hec dicit 2o diuicie sunt
spirituales et virtuose et hec sunt gracie et
operaciones virtutum et boni mores Un
greg omel in ep. eius sunt que senciat et
sole diuicie vere sunt que nos virtutibus
diuites efficiunt Si ergo fieri diuites
desideratis veras diuicias amate Si
culmen veri honoris queritis ad celeste
regnum tendite Si gloriam dignitatum
diligitis in illa superna angelorum curie
ascribi festinate Un in thy vi precipe
divitibus huius seculi non sublime sa-
pere neque sperare etiam in incerto divi-
ciarum et infra. bene agere diuites
fieri in operibus bonis et cetera 3. dat
secundum diuicias glorie sine virtute 3o di-
uicie sunt eternales et glorie in istis est
perpetuitas sine tristicie securitas sine
fatigacione iocunditas sine afflictione
et sacietas sine defectione de quibus
in ps gloria et diuicie in domo eius
et iterum copia in domo et fac bonitatem
et pasceris in diuiciis eius et cetera.

– Et si iusticiam quis diligit
labores huius magnas habent
virtutes. sobrietatem enim et pruden-
ciam docet et iusticiam et virtutem
quibus utilius nichil est in vita homi-
nibus. postquam salomon declarauit quod
frugalitas sapiencie sponse sue in
hac parte prosequitur de sexto dicens
et enim quia ipsa habet nobilitatem propa-
gacionis celebritatem bone opinionis
et curialitatem educacionis opulen-
ciam in diuiciis et experienciam in

artificiis sexto ipsa habet sincerum
modum viuendi in moralibus et 7o verum
modum viuendi in spiritualibus est igitur inten-
cio sua in textu commendare istam spon-
sam suam dictam prelatam a bonis
moribus et circa hoc duo facit quia
primo commendat eam generaliter et su-
mitur a iusticia legali 2o singulariter
et sigillatim a quibus virtutibus cardina-
libus ibi sobrietatem enim docet primo
et aduertendum quod sicut docet arist. v
ethicorum c. i duplex distinguitur iusticia
scilicet generalis que vocatur legalis
et particularis iusticia inter quas est
talis differencia quia iusticia legalis non
est pars virtutis sed est tota virtus et vo-
catur legalis quia secundum eam fit homo obser-
uator tocius legis secundum singulas opera-
ciones virtutum vocatur eciam iusticia
generalis non quia sit genus ad omnem
virtutem sed quia est vna virtus particulariter
directiva cum aliqua virtute in actu
suo secundum arist. secundum quod expedit bono
communi unde iusticia intendit dirigere
omnem virtutem in actu suo prout
expedit ad bonum communitatis iusticia
vero particularis est ... circa commutaciones
cia est et in commutacionibus et dis-
tribucionibus que fiunt in singulares
personas et hec est que connumeratur
inter quatuor virtutes cardinales
que sunt prudencia iusticia fortitudo
et temperancia primo ergo commendat sa-
lomon sponsam suam a iusticia
legali secundo a iusticia cardinali
unde dicit est et tu ad oppositum dicit sic
et si iusticiam quis diligit et
secundum varietatem consuetudinum et com-
plexionum in hominibus varie sunt

inclinaciones tam ad vicia quam ad vir-
tutes unde quidam homines naturaliter inclinantur
ad opera iusticie et corpus eorum de-
lectantur et de tali homine loquens
Salomon dicit et si iusticiam quis
diligit naturaliter vel ex electione et hoc
loquendo de iusticia generali labores
huius i. exercitaciones difficiles propter
magnitudinem sunt virtutes i. vires
acquisitiue vel labores huius magni-
tudinis sunt virtutes i. per exercitacionem
operis magne acquiruntur virtutes
labores dicit propter difficultatem que
est circa opera virtuosorum operari
enim consistit circa difficile et sicut
dicit quidam nulla est nisi ardua
virtus et secundo concedit ad quatuor
virtutibus cardinalibus singillatim
dicit sobrietatem et prudenciam vel pru-
denciam et iusticiam specificat nomi-
ne suo et temperanciam vocat so-
brietatem et fortitudinem vocat virtu-
tem sicut dicit Tullius de officiis no-
mine virtutis fuit antiquitus solius for-
titudinis iste autem quatuor virtutes
dicuntur generales principales et cardi-
nales sicut enim in artibus est quedam
subordinacio quia una precipit et
principatur alia subseruit et obtemperat
ita est in virtutibus moralibus sicut
enim ars militaris precipit equestri
et equestris frenefactiue
similiter ars gubernatoria nauis
est architectonica i. principalis et
preceptiua respectu nauigatiue
et nauifactiue et hoc quia finis enim
superioris artis est intentus ab inferiori
sicut frenefactiua intendit boni-
tatem ad hoc quod homo bene equitet et
bene equitare ordinatur ad bonam

militarem et ideo ars militaris est
preceptiua tam equestri quam frenefac-
tiue et multis aliis subseruientibus
arti militari et eodem modo est in virtutibus
moralibus una precipit alii puta
superior inferiori unde quia in passio-
nibus concupiscibilibus desideriis delecta-
cionibus secundum tactum sunt difficiliores ad
regendum est ideo indigemus una
virtute que racionabiliter regatur i. huius
delectacionibus generaliter et ista vocatur
temperancia sub ista sunt alie virtutes
circa materias speciales delectabilium
est enim delectacio secundum tactum
multiplex alia circa gustum alia
circa venerea alia circa ludos in de-
lectacionibus secundum gustum indigemus
virtute que vocatur sobrietas in de-
lectacionibus venereorum indiget quis
ti quibus propter venereis habet vti
una virtute que vocatur continencia
vel castitas in delectacionibus que fiunt
secundum ludos indigemus virtute sua
te inter [?] modestia et decentem
que virtus vocatur eutrapelia sicut
docet Aristoteles 4 ethicorum eodem modo omnes
iste virtutes sunt circa materias magis
particularem quam temperancia et temperancia
habet se circa delectaciones secundum tactum
generaliter sub intellecto gustu sub
tactu quia gustus est quidam tactus
sicut dicitur 2 de anima ideo temperancia
vocatur virtus generalis et eutrapelia
est species temperancie et similiter castitas
continencia et sobrietas in ambo et
potest sunt species temperancie et quia
superior virtus precipit inferiori ideo
temperancia vocatur principalis respectu

37

virtutes que dicuntur cardinales

cum politice vel liberalitas que non liberalitatis sit quia omnis materia moralis reducitur ad quatuor scilicet ad passiones concupiscibiles, ad passiones irascibiles, ad electionem bonis, ad operationes circa res dictum necessarias. Unde si in istis quatuor bene regulemur perfecte erimus virtuosi, et ideo secundum istas quatuor virtutes dicuntur quatuor cardinales sive principales. Nam temperantia facit tenere medium secundum rationem rectam circa passiones irascibiles, prudentia circa electiones in operabilibus, iusticia circa commutationes in rebus exterioribus. Dicuntur autem iste virtutes metaphorice cardinales. Cardo enim secundum Papiam et Hugonem est pes hostii quo vertitur in quodam foramine ligneo vel lapideo per quod hostium vertitur quando clauditur vel aperitur. Et alii vocant cardo ipsum foramen et dicitur cardia grece quod est cor latine quia sicut cor hominis regit corpus in motu, ita lignum illud regit et movet ianuam. Ianua ergo operationes humane reguntur determinate ab istis virtutibus secundum rectam rationem sicut ianua per suum cardinem. Et ideo ab antiquis eas placuit appellari. Vel melius forte dicuntur cardinales, id est cardiales, a cardia grece quod est cor latine. Et dicuntur cardiales ad differentiam virtutum corporalium sicut sunt robur et agilitas corporis que non sunt in corde et anima. Et ideo forsitan cardinales vel cardiales ab antiquis dicebantur. Ex hiis patet quare sunt quatuor virtutes principales et quare

dicuntur cardinales. Est autem ulterius advertendum quod iste quatuor secundum Plotinum et Macrobium super libro primo de sompno Scipionis quadrupliciter variantur. Sunt enim virtutes exemplares, virtutes purgati animi, virtutes purgatorie, virtutes politice. Iste autem virtutes secundum eos que sunt quodammodo vocantur exemplares, ut dicatur iusticia divini observacio legis eterne in administratione creature, fortitudo potentia gubernandi, temperantia conformitas voluntatis sue ad rectam rationem, prudentia sapientia infinita. Hec ergo virtutes iste secundum eos in mente divina ponuntur virtutes exemplares quia virtutes divine exemplares dicuntur ad humanas virtutes, quas sicut summam regulam bonitatis imitari debemus. Considerando istas virtutes secundum quod ab hominibus habentur, sicut diffiniuntur secundum gradus perfectorum et imperfectorum inveniuntur in bonis, in melioribus et in optimis. In bonis vocantur politice, id est civiles, quia per eas homo aptus efficitur ad vivendum in quantum civiliter etc. In melioribus et perfectioribus qui transcendunt proximos et tendunt quodammodo ad divinam similitudinem ut imitentur et effingant virtutes exemplares, ideo vocantur iste virtutes purgatorie quia purgant a viciis passionum. Ita quod iste virtutes sunt in hominibus qui habent frequenter passiones et contra eas dimicant virtuose. Et ideo dicuntur in eis purgatorie. Sed in hominibus perfectissimis qui totaliter divinis adherent dicuntur

Virtutes sunt quadruplices

[margin: q(uesti)o — vtrum virtutes morales sint connexe]

ipe virtutes et virtutes purgati animi
in quibus prudencia sola intuetur divina
temperancia terrenas cupiditates nescit
fortitudo passiones ignorat justi
cia divina lege perpetuo federe sociatur.
Et isto modo dicuntur esse virtutes in beatis
vel forte in quibusdam perfectissimis
in hac vita et specialiter fuerunt in Christo
quantum ad [illegible] et virgine gloriosa. Ex his verbis
patet litera que sapientia docet sobrietatem
i. temperanciam 1. Pe. 4. Sobrii estote
et vigilate. docet et prudenciam
Mt. 10. Estote prudentes sicut ser
pentes et simplices sicut columbe.
docet iusticiam et virtutem i. fortitudinem
quibus utilius nichil est in vita
hominibus Et ideo hic videtur quod virtutes
theologice sunt meliores ad perveniendum
vitam quia sine fide impossibile est
placere deo ad Heb. 11. c. Et si sine
caritate non habeat nichil est 1. Cor.
13. Dicendum quod sub istis quatuor comprehenduntur
virtutes theologice fides sub
prudencia spes sub fortitudine casti
tas sub iusticia, et sic verum est
quod nichil utilius est in vita hominibus
Sed hic potest dubitari an virtutes
morales sint connexe, sic quod nullus
vero possit unam habere nisi habeat omnes
Et videtur quod non quia Augustinus dicit ad Jeronimum
in epistola quadam quod non est divina sentencia
que dicit qui habet unam habet omnes sed omnis
vera sentencia est divina quia per Ambrosium
omne verum a quocumque dicatur
a spiritu sancto est ergo vera sentencia. Sed vir
tutes morales generantur ex contrariis
actibus sicut patet 2o ethicorum Et contin
git aliquem exercitare se in actibus
unius virtutis et non in actibus alterius
sicut aliquis potest exercitare se in actibus libera
litatis et non in actibus continencie
sicut patet quod quis habet acquiret liberalitatem
et tamen non erit continens Ad oppositum
est philosophus 6o ethicorum ubi probat quod
nullus potest habere prudenciam nisi habeat
virtutes morales nisi ~~habeat pru~~
~~dencia~~. Ad questionem dicendum quod virtus mora
lis potest accipi perfecta vel imperfecta
virtus moralis imperfecta potest haberi
et sine aliis non habentur. perfecta autem
non potest haberi. Virtus imperfecta vocatur
inclinacio naturalis ad virtutem sicut
aliquis naturaliter inclinatur ad cas
titatem alius ad liberalitatem. perfecta
vero virtus est habitus inclinans ad
bonum opus bene agendum huius
connexionis racio apud aristotelem
est, quia nullus potest esse prudens nisi
sit virtuosus, virtus enim moralis
facit bene eligere ea que sunt ad finem
et bene iudicare de fine, sed per aliud
in alia facit male sentire de fine
videntes enim bonum appetit illud
ad quod dicit animus Et ideo si homo non
habeat rectam estimacionem de fine
numquam bene eliget meliora ~~per habitum~~
~~virtutis~~ quod est opus prudencie et cor
ruptus per habitum vicii habet falsam
estimacionem de fine et per consequens
errore eliget Et ideo prudencia
que est recta electio vel recta ratio agi
bilium non est in tali, quod autem virtus
moralis sine prudencia esse non
possit, sic ostenditur Inclinacio in
actum virtutis est ab habitu virtutis mo
ralis sicut inclinacio corporis si est in
[illegible] corporis impingit in aliud et

lectivum inclinatos virtutes sed est
immo non sit per rectam rationem et ideo
ad hoc quod operatio sit virtuosa requi-
ritur non solum habitus inclinans sed
prudentia dirigens et moderans
operationem et ideo virtus moralis
non potest esse sine prudentia. Ad secundum
intendo Augustinus quod illa sententia Commentatoris
ipse in hac septima non docetur
ad 2m dicendum quod quamvis assuefaciat se
in operibus unius virtutis et non alterius
et non habebit prudentiam acquiret
aliam virtutem moralem perfectam
acquiret tamen unius habitum imperfectum materialem
circa quam se exercet sed ille habitus
non habebit rationem virtutis perfecte propter
defectum prudentie. Et ideo oportet
ad hoc quod aliquis virtutes acquiratur
quod homo bene se habeat circa omnia que
in vita sua accidunt non tamen
oportet quod similiter exerceat se in actibus
omnium virtutum sed requiritur quod non
se habeat male circa materiam alicuius
virtutis. Sunt tamen quedam virtutes
convenientes homini secundum eminentem
statum sicut magnanimitas et
magnificentia. Et istas virtutes
acquiret homo exercendo se in actibus
liberalitatis sicut quod habita liberalitate si
esset in potentia principali et cum
liberali sufficienter habundaret super
tum et pecuniarum exercebit actus
magnificentie de facili propter virtutem
liberalitatis in donationibus mediocri-
bus usitatum.

Et si multitudinem sue desiderat
rat quod ipsi sit [illegible] et de fu-
turis estimat sit [illegible]

[illegible] [illegible] et dispositiones [illegible]
[illegible] et [illegible] sit [illegible]
et [illegible] et [illegible]
quibus [illegible] singulariter extollitur
virtute [illegible] in diversis [illegible]
circa eam [illegible] est de [illegible]
honorem et honorabilium ab omnibus [illegible]
redditur persona quelibet honore dig-
nus ideo est premium virtutis. Virtus autem
[illegible] inclinat ad hoc quod possit attin-
gere ad illud ad quod est naturaliter ordi-
natus quia in eo consistit eius perfectio
modo omnis homo naturaliter scire desiderat
et scientia est homini perfectio naturalis et
ideo omnis scientia reddit personam
dignam honore. Possessor igitur philoso-
phie prerogativas de sapientia propo-
sita retulit hoc est generositate pro-
fessionis sollicitudine hoc opi-
nionis, curialitate conversationis
opulentia in divitiis, experientia
in artificiis, sinceris moderamine
in moralibus. In hac parte subiun-
git septima prerogativa scilicet
bonum examine in spiritualibus. Et quia
sicut scientia quod ad modum est et ideo et
de causa, res non dividitur in signis
et signatum. Ideo omnis doctrina vel
est rerum vel signorum sicut dicit Augustinus
1° de doctrina christiana capitulo 6. Sic
non quod sit de signis vocantur scientie ser-
mocinales, que sunt de rebus vocantur
reales. Et quia omnis scientia altero
istorum modorum vel generum continetur
ideo ad commendationem sapientie mo-
dicat philosophus in hac parte eam habere
notitiam tam scientiarum naturalium quam et
sermocinalium. Et dicit sic. Et si multi

fic quo despicit uel Sz qr omnes ho
ias dilixit inter ces sicut gr. q d.
no solu ipsa e adornata virtu
mo alibz Sz insu fortitudie p de
cia et tepancia virtus ipsa e virtu
tutibz intellectualibz. ut ficat
no solu sciam. Sz et multitudinez
siue ... ge nec multitudo sciencie e
p multitudine sibilius. Sunt aut
in naturalibz qdam ppetua qda futura
queda q eueniunt raro et qda
frequenter. Item in sensibilibus
sunt qdam st plana et facilia
ad intelligendu. et qda obscura et
plexa et apta ad decipiendum
Ideo de omnibz istis dt supiam
ee sufficient instructa. qr scit ppe
tua et de futuris estimat etc. Ita
cum disciplinati est in tm certitu
in quoe p unu qz genus qrit
in illa nam rei pmittit scd dr
jo. ethi. Ideo fatuum est tantaz
certitudine exigere de futuris. qz
lz ne possumus de prt. tn futura
annexa sunt contingencie. ppetua
no naturaliter subiecta. et ideo sig
nanter distinguendo dicit Scit ppe
tua et de futuris estimat et. i.
coniectat vel concectat. Scit etia
versucias sermonu. i. occultos et
enigmaticos modos loquendi
vel versucie sermonu dicu pplexe
forme arguendi in quibz pz re
da argutos et astutos. quantitatiuos
ptem hoc elegit. sicut i insolu
bilibz. Scit et dissoluciones argu
mentorum. i. que videntur apud

simplices solui no posse. alia lra
scit dispones argumentorum. i. debi
tas informas arguendo sylloge
cum insolubilibus exemplaris et inductiue
et huius dispones de quibz p. pro.
tractatur. Scit no solu ista humo
i naturalibz. Scit signa et monstra
Signa dicunt effectus aliqui na
les in celo vel in aere qui eue
tus futurorum designat circa statu
humanu sicut pz de cometa que
signat mortem principis et bella
futura sicut pz p. meth. et lo
ga experiencia e pbatum. Monstra
no dicunt ppe que fiunt qr contra
cursu et contra intencom nature
sicut qn ho nascitur cum sex digitis
vel cum duobz capitibz et huius
vocantur monstra ex qr aliquid
distinctum demonstrat ee futuru
Vnde omne monstrum est signum Sz
no ecc largo loquendo de signo
communis stricte loquendo posset dici
signum illud qd raro tn p naturaliter
euenit. sicut e cometa vel eclipsis
solis. monstra q raro eueniunt
et contra naturaz. Sicut p aliqs ex
media pte est ho et ex reliqua
pte bos vel equus sicut chentaurus
tpm vel seclorum. i. scit futura et a
sicut dicit e supius circa ea di
et explicas ostenduntur. Non q intel
ligat q sciue nos querit tria
e nobis scia nra. Sz scia flagi
torum que ppetramus. Iudiciorum
q reportamus. suppliciorum que
meruimus. Prima igitur scia eciam
qua debemus ee curiosi est

:— scia crp e nob necia vz flagiciorum

notitia nostrorum flagitiorum ut illa
displiceamus nosmetipsos purifi-
cemus a peccatis et argu-
mentum dilectionis ad cavendum ista notitia
vel scientia afficit nos contra nostra
murmurantes et lesa quodammodo
de malitia scelerum suorum unde
signatur Ier. 2°. Arguet te
malitia tua et aversio tua incre-
pabit te scito et vide quia ma-
lum et amarum est reliquisse te dominum
deum tuum. Ex defectu huius scientie sunt
qui in rebus mundanis et in de-
fectibus aliorum perspicaces sunt
prudentes et circa se ipsos ne-
gligentes sicut oculus videt om-
nia preter se. Contra quos Bernardus in primo
de consideratione Scientes multi multa
sciunt et se ipsos nesciunt alios in-
spiciunt et se ipsos deserunt. Et hoc
signatur 2ª Thess. 3. Audivimus
quosdam inter vos ambulare inquiete nihil operantes sed curiose agentes
vel contra scientiam suam possidere in sanctifi-
catione et honore. Tertia scientia circa quam
debemus esse curiosi est notitia benefi-
ciorum que recepimus. Inter que precipuum
est redemptio quam recepimus per
passionem Christi in qua Christus fecit
nobis unum argumentum demonstrativum
sue in nos dilectionis quod pro nobis voluit
mori in ligno crucis. 3ª autem re-
quiritur ad demonstrationem sicut docetur
i° Posteriorum conclusio: passio est diffinitio et
sit medium ad concludendum propriam
passionem. Subiectum huius demonstrationis
fuit filius dei qui licet esset equa-
lis patri per divinitatem in templo
tamen nobis semetipsum exinanivit

et subiectus fuit obediens usque
ad mortem quia sicut dicitur Ro. 11 filius erit
subiectus ei qui subiecit ei om-
nia Passio conclusa autem de subiecto fuit passio
mortis Hebr. 2°. Videmus Ihesum propter
passionem mortis coronatum. Medium
ad concludendum hanc passionem de hoc
subiecto fuit diffinitio subiecti id est proprietas
ipsius filii qui tradidit semetipsum
pro nobis Una cum patre et spiritu sancto
Ro. 8. Filius qui dilexit homines scilicet
vel diffinitio est caritas hec fuit
dilectio sua pro nobis in signum cuius
causatur in nobis certam scientiam
scientiam ut in conclusione scimus omnia
alia contra quam concipimus. Unde paulus
scribit i Cor. 2°. Non enim iudicavi
me scire aliquid inter vos
nisi Christum Ihesum et hunc crucifixum.

Tertia scientia circa quam debemus esse curiosi
est notitia suppliciorum que meruimus
et habere debemus per detestationem penarum
infernalium que sunt diversis sensibus
pro nobis revelata et in versibus
duobus tanguntur: Vermes et cimices
frigus et ignis fetor et horror
tenebre desperatio vincti / vinces que
rodentes. Et de ista scientia dicitur in psalmo
Convertantur peccatores in infernum omnes
gentes que obliviscuntur deum. Et
Isaie post: Stantes gentes qui
homines sunt mollibus scilicet et pruriendi
si delinquunt. Ex quo tactum est quod
Christus fecit nobis unum argumentum
demonstrativum in ligno crucis fecit non dico
vel Christus nobis hominibus ex argumento
quo ei specialiter unimur argumento

3

38 Argumentum Christus fecit nobis

quo ei spalit minuitur / argumentum quo p eam finalit puniuntur. p^s fecit in sua. videlicet incarnacione. 2^m in sua cotidiana conversacione / tercium fecit in finali iudicii declaracione / Et minuunt ista tria argumenta vobis rethoricis sacris notis quarum prima est. in^o consequentie sit aliquid nove est forma contingi / 2^m est a maiori complete de nacio et minori de inesse sequitur conclusio vera de nacio = 3^m est si affirmativa est ea affirmacionis et negacio ea negacionis et tenet in causis verbis. primum igitur argumentum fuit in videlicet incarnacione cuius conclusio est / quia iure est ad patrem et concordia inter deum et hominem / deus fuit maior communitas / et hic minor iste enim communitates unite fuerunt in quodam medio quod non fuit hic aliud sed in filio qui naturam humanam in sua personalitate assumpsit / ut eadem persona idem fuit / unde hoc aliquid fiet deus et homo et virtus tamen necessario fuit pax Jo. 20. venit ihesus et stetit et dixit eis pax vobis. Istud argumentum fuit tante difficultatis quod nullus preter deum potuit istas communitates unire Job 9. non est qui utrumque valeat arguere et ponere manum in ambobus et componitur de deo et homine 2^m ... sed sicut dicitur 21. gen. Respexit deus

et arguit. 2^m argumentum fecit xpistus in sua cotidiana conversacione / et voluit quod nos idem faciamus in minima huius argumenti conclusione de necessitate boni spiritus penes bene

vives erit bonus. Ista conclusio que est de nacio et minori de inesse et vite enim mixtorie per se est duplex / contemplativa et activa contemplativa est maior / activa est minor / sed status contemplativa est de nacio quia est eterna incohatur enim in hac vita et continuatur ulterius in futura / Activa est de inesse quia non pertinet nisi ad vitam temporalem et corporalem quam nunc stat. 2° maior pars vite nostre fuit de vita contemplativa / et minor vite nostre attendi utili cum proximis sequitur conclusio de nacio in vita eterna. Ista similitudine christus contemplativa vita est de nacio / et vita activa de ipse / sicut a salvatore luc. 10. ubi de hac vita duplici sub figura duarum sororum loquens volens per mariam vitam prefigurare contemplativam / et per martham vitam activam loquens enim de martha dicit sic. Martha martha sollicita es et turbaris erga plurima etc quod est de inesse sed etc de contemplativa subiungit. porro unum est necessarium etc contemplativa est de nacio unde sequitur maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. Istud argumentum tetigit propheta cum dixit abacuk 2° contemplabor ut videam quid dicatur michi et quid respondeam ad argumenta / 3^m argumentum fecit xpistus in finalis iudicii declaracione cuius conclusio est ista / nullum malum finaliter erit verum / et concluditur per ista regulam si affirmativa est ea affirmacionis et negacio negacionis et sicut

37

cum dicit Mt. 24. ypocritis in medio sic
arguet quo ad bonos Esurivi et
dedistis michi manducare sitivi et
dedistis michi bibere hospes eram et
collegistis me et sic de aliis Et
etiam de istis affirmacionibus sequitur ista
conclusio affirmativa Venite benedicti
patris mei percipite regnum quod vobis
paratum est ab origine mundi Et
quia iste affirmaciones sunt cause huius
propositionis affirmacionis ideo opposite
negaciones erunt cause opposite ne-
gacionis unde sententia subiungit contra
malos sic Esurivi enim et non de-
distis michi manducare sitivi
et non dedistis michi bibere hospes
eram et non collegistis me etc. Ideo
concludit Discedite a me maledicti
in ignem eternum qui paratus est dyabolo
et angelis eius Et de isto terribili
argumento loquitur propheta Ysaias 2o. Iu-
dicabit gentes et arguet populos
multos Et Jeremias Jeremie 22o.
faciet in eis ulciones magnas
arguens in furore et ideo dicit psalmista
Domine ne in furore tuo arguas me etc.

Proposui ergo hanc adducere
michi ad convivendum sciens
quoniam mecum communicabit de bonis
et erit allocucio cogitacionis mee
et tedii mei. Hec est 3a pars prin-
cipalis textus in qua Salomon comparat pa-
rabolicam ficcionem sicut iuvenis con-
cupiscens est sapiencia sponsa sua cuius
vendit ipsam puellam fore ama-
bilem et graciosam hic vendit dotem
in ipsa recipienda fore desideratam

bilem et preciosam sicut eam de bonis
... multis ... ponderatur
deratur Et ... fecit 1o
cum ... ipsius finales impias
charitas sic intencionis voluntate
Et 2o sic intencionis veritate et
3o sic intencionis appositatem
... cum sint bona ... com-
sed non sunt ... ad preditum ea
ad effectum sed sequens potius et
precedens 2a pars ibi sciens quoniam
mecum communicabit 3a ibi et cogi-
tacionis apud me. Quantum ad primum
concludit ex precedentibus ita dicens
quod sapiencia est tam amabilis et ge-
nerosa propter septem prerogativas
de qua premisit proposui ergo in-
quit hanc adducere michi ad co-
nvivendum neque minus ... est ita
... amorosa sicut ... scribitur
... Et si in omni specie amici-
cie ... maxime tamen in illa specie
que est vel esse debet inter virum et uxorem
quam admiscent corpore ipso iure matrimonii
cohabitare tenentur. Alia littera habet
ad cominandum unde glosa exponens
istam litteram de sapiencia increata dicit sic
post dei cognicionem sapiencie id est Christi sic
quis gaudet et in amplexu eius
delectatur qui ait Si quis michi
apparuerit ... ad illum et cenabo
cum illo et ille mecum Apocalypsis 3.
Est ergo sensus sic exponendo de sapiencia
creata que est donum proposui hanc
adducere michi ad cominandum
quasi diceret ut faciam ei convivium et mutue
epulemur volentem eam et inmutare
eius sponsus et sponsa mutue epu-
lari Apocalypsis 22o Ecce paratum meum

pars [illegible] mei et [illegible] corpus et
omnia grata bonitate ad [illegible] eius
2º per intencionis sue voluntas / 2º
subiungit singularis intencionis [illegible]
que est valde [illegible] mea quam pt sibi
propriam copulare utilitates sue fru
tus et excellencias scilicet dotes nomine
[illegible] habuit, Et [illegible] bonorum
allevacionem tediorum / in [illegible] bonitatem /
Et in indicijs dilectionis / sunt nobiles admirationes
manifestate / post hanc vitam in mortalitate
dignitate regimine in prosperitate / et
iocunditate [illegible] in [illegible] / et sunt
ipsas octo excellencias habet vita octo
partes 2ª ibi et erit allevamento 3ª ibi
habebis per [illegible] claritate 4ª ibi iuve
nis et [illegible] memorare 5ª ibi / et
in [illegible] potestatem / 6ª ibi [illegible] habebis
7ª ibi dispensaret ibi [illegible] et [illegible]
8ª ibi Intrans in domum meam / Dicit
ergo sic Ideo proposui michi propriam
copulare sciens [illegible] eam [illegible]
mineam [illegible] in dote Sciens
enim quod mecum communicabit in bonis
hoc eo iustum est / ut viro et sponse
omnia communia sint / cum sint duo
in carne una Gen. 2º / Et hoc dicit
absolute de bonis / non dicit de predijs
vel de redditibus / vel de manerijs
vel thezauris / quia omnia transitoria sunt
et caduca / Sed de veris bonis virtu
tibus [illegible] et premijs / [illegible] per
magistrum Luce 11º / Si vos cum sitis
mali nostis bona data dare filijs
vestris / quanto magis pater vester celestis da
bit spiritum bonum petentibus se / et ideo
dicit Exo 33 / Ego ostendam tibi omne bonum
Aug. 2º de libero arbitrio c. 3.
Virtutes [quibus] recte vivitur magna bo-
na sunt / species autem quorumlibet corporum sine

quibus recte vivi potest minima bona sunt / po-
tentie autem animi sine quibus recte vivi non potest media
bona sunt / Virtutibus nemo utitur male /
ceteris autem bonis .i. medijs et minimis
non solum bene sed et male quisque
uti potest / Sed non ita contingit de quibusdam
uxoribus ad viros suos / sunt enim non
nulle que dolores et tedia suis vi-
ris communicant / et bona per qua sunt 8
et delicias suis reservant / et reservant [illegible]
[illegible] non amara et miseria communicant
viris suis / bona non reservant et reser-
vant [illegible] 26. In muliere zelotypa
flagellum lingue omnibus communicans
Et [illegible] 30. Talis est via mulieris
adultere que comedit et tergens
os suum dicit non sum operata malum
Sed male uxores non communicant
de bonis viris suis sed magis
subtrahunt et [illegible] [illegible] in
vita pariter et in morte / Unde nar
ratur de quodam simplici qui
moriturus condidit testamentum / et
inter alia dixit uxori sue quod ven
deret unum bovem et daret pecuniam
pro anima sua / similiter ipsa vivo de
functo accepit cattum et bovem et
duxit eos ad forum / et cum venisset
quidam et vellet emere bovem / ipsa
respondit / nullus [illegible] emet bovem
nisi simul velit emere cattum / Alius
respondit quod libenter vellet emere bovem
sed de catto non curavit / Illa respo
ndit [illegible] quod prius / cum ille et quidam
[illegible] eos habebis cattum [illegible]
illa emes per una marca
quia est [illegible] / sed bovem habebis pro oblo
recepit et pecuniam quam pro bove habuit
obulum dedit pro anima viri sui. Nota
uxores male et infideles viris suis in vita et in morte [illegible] de
uxore mala quod fecit cum testamento viri sui

sicut uxor grata que est sua vana [illegible]
de bonis suis convivabit viro
tam in vita quam in morte hec
ij Vulgate et convivis nostre
assimilasti talibus cum hostibus [illegible]
tur deus. ¶ Secundum emolimentum quod
salomon de sapientia consequenter est quod habebit
eam allevacionem tediorum et quantum ad
hoc subiungit erit mihi allocucio
cogitacionis mee et tedij mei allocu-
cio est allevacio vel consolacio / magnum enim
solacium est homini habere cui revelet oc-
culta tedia cordis sui et cogitaciones
suarum / unde seneca epistola 2a. cum amico
omnes curas omnes cogitaciones tuas
misce / fideles sicut putaveris facies / ista
locucione carebunt mali in die iudicij
sicut supponis dam. c. sap. 5. anima
non habebunt quem nec in die agnicionis
allocucionem / tercium ista habet, propositi
go habet addunc mihi ad convivandum
Et convenit quod sit convivia quatuor
ad carnalis invitatur sicut conviva adeo
spiritualis vendicatur. Invitat enim homines
ad convivium dyabolus / mundus / deus / dyabolus
tria proponit fercula predicaciones iniu-
sticie / venaciones in altitudine / sicut panio-
nes superbie / 2. Reg. 13 fecerat absa-
lon convivium quasi convivium regis / absa-
lon interpretatur pater mei amicitacio
et significat dyabolum / qui quantum in est
patrem suum amantare invitatur per pacem /
iste facit convivium quasi convivium regis
pro nobilitate ferculorum et societate
invitatorum. Job 41o. ipse est rex super
universos filios superbie / et ad istud
convivium non est hoc ante dicit quod non
sit cum affectacionis sed cum predicacionis ubi
absolon istud quidem convivium fecit

1. Convivia sunt quatuor et quatuor turpolibus dat

ut in eo possit occidere amonem fratrem
suum / sic dyabolus ad convivium nos
invitat per pacem ut nos incorporatos
et inebriatos occidat qui fratre suo
quodammodo angelorum [illegible] figuram
Job 1o. filij Job cum convivarent
domo fratris sui primogeniti repente
ventus vehemens irruit a regione
deserti et concussit angulos domus
et omnes oppressit / iste dat predicaciones
iniusticie / predicacio enim iniusticie / quod omnia
spiritualia perdidit / furatur aliena omnia ut
suorum omnium non restauraret / ita
mali dum ad viam spiritualia perdiderunt /
per iniustas consuetudines / bona pauperum
auferunt per iniustas extorsiones /
et ideo dyabolus in suo spiritu ferculo
predicaciones apponit fraudulencie / quod
omnes quos pascit docet dolos iniusticie /
¶ docet eciam venaciones in altitudine
velut cum quod sicut fratrem venacione in mor-
te ponit in illo convivio patuit
genesis 27o. fratrem suum venabitur
usque ad mortem / dat eciam pa-
niones superbie sicut cum refert
augustinus 21 de civitate dei c. 2o. caro pa-
vonis ubi cocta vero deveniunt coda
et ipse corpus est post tam preparatum
in tripartitum / sic moraliter superbia
quantacumque vincatur semper reaccendescit
et resurgit de bonis operibus nascitur
ubi augustinus de natura et gratia / cetera vicia
in malefaciendo valent / superbia eciam
in rectis factis est cavenda. ¶ secundum con-
vivium facit mundus et apponit
tria fercula / delicias / divicias et
honores / et istud convivium est pericu-
losum / quia delicie sicut in forte veneno
mortifero / quia venenum appendit impa-

mabile ad inficit in delicijs q[uod] vero
inoabile loquendo reddit homines abun
dantes & indurates ad vocem in-
tantis i[d est] predicatoris. Ubi di[citur] Sicut
no[n] p[otest] sang[ui]ribus ab[solutus] co[n]miu[m] indi
no valet p[er] aliq[ua]m ferret q[uo]nmu[m] p[ec]ca
ta & q[uo]n[iam] de talib[us] ab[s]n[or]b[et] ita
ho[minem] vertere statim in sp[iritu] suo / et
co[n]miu[m] allomi q[ua]ndo[que] gustaret
tale co[n]miu[m] d[e] q[uo]n[iam] indi s[ic]titum
ad p[er]i[culu]m sculte Job 20 diuitias quas
deuorauit euomet / & de ventre illi[us]
extrahet illas de[us] / p[ro]fecto u[b]i honor
e[st] inflatum q[uo]d corrupit comedentes
p[er] superbiam & inanem gloriam & iactantiam
sermonum / vn[de] dicit ille propheta dicens
Job 32. plenus su[m] sermonib[us] & coar
tat me sp[iritu]s uteri mei / venter meu[s]
q[uas]i mustum absq[ue] spiraculo q[uod] lagu
nculas no[vas] dirumpit. Et io[hannes] de ipso d[icit]
nimio dis[cretione] ecc. v[ii]o melius e[st] ire ad
domu[m] luctus q[ua]m ad domu[m] co[n]viuij

3m q[uo]nmu[m] facit xp[istu]s de se ipso in
quo sunt tria fercula delicata caro
mundissima / a[n]i[m]a sanata sancti / et diuinitas
infinita / hoc est p[ro]p[ter] q[uo]d cuncti rex facit
gr[and]e q[uo]nmu[m] cunctis principibus & pueris
suis hoc co[n]miu[m] vocatur cena
magna luc[e] 14 homo quidam fecit
cena[m] magna[m] et vocauit multos

Ex ch[rist]o q[uo]nmu[m] quod[] deus a[b] ho[mine]
petit cum d[icit] greg[orius] 21o moral[ium] dei
refectio e[st] nostro p[ro]fect[us] / tria fercula
sunt vnde de mattheo publicano
d[icitu]r contra luc[e] 10 fecit ei co[n]miu[m]
confessio magn[um] / vn[de] in domo tali
facto spiritualiter tria fercula in co[n]miuio
x[ris]tiani q[uo]nib[us] xp[istu]s pascitur s[cilicet] contritio
peccatorum / in quo d[icitu]r ee mortificatio
carnis Thob[ie] 10 precepit Raguel

an[te] eos occidi & parari q[uo]nmu[m] / s[u]p
portata p[ro]moris luc[e] 14 Cum
fac[is] q[uo]nmu[m] voca pauperes debiles
& claudos / & vocas plures diuino[rum]
securitate ea q[uo]ndi q[ue] p[re]d[ic]ti in
secura mens q[ua]si iuge co[n]miu[m]
ipsa ymaginatio no[n] potuit p[ro] b[re]
uitate t[em]p[or]is compleri no[n] fit cu[m]
p[ro] alius michi cogitandi.

b. ab eo q[uo]d p[er] hanc claritate[m] ad
[...] / & honore ad seniores /
princeps & antiquus meritis in
dicio / in corpore potente admira
bilis ero / & facies principum mira
buntur me / tacente me sustinebunt
& loquentem me respicient / et ser
monantes me plura / manus suas
ori suo imponent / postq[uam] salom[on]
enumerauit duas dotes spiritales
de 7[e]m dotib[us] quas cu[m] sapientia sp[irit]u[s]
s[anc]ti sua recepit / in ista l[itte]ra subiun
git tres alias / h[abe]tur ergo p[ro] ea
in p[ro]p[h]e[tis] benedictio / in iudicijs dis
cretion[em] / in n[ost]ro nobiles admiratore /
et p[ro]p[ter] ista tria l[itte]ra diuidit[ur]
in tres partes / na[m] primo ostendit q[uo]d
sapientia confert benedictionem i[d est] p[ro]p[he]tis /
p[ro]p[he]tas aut[em] e[st] / sicut dicit augu[stinus]
ig de ciuit[at]e dei c. 21o. ecclesie
multitudinis m[ei] conse[n]su[m] ut
uelit q[ua]ndo[que] societatis / vn[de] b[ene]ficia
e[st] ip[s]ius ibi e[st] societas quia
ordinata multorum quorum alij sunt
digniores & honorabiliores
aliq[ua]m s[un]t minores maiores vo[cantur]
h[ic] seniores / iuniores vocat[ur]
bas apud utrosq[ue] aut[em] est sa
piens honorabilis s[ed] d[icit] p[ro]p[ter]ea
q[ui] vol[un]t[ate] recipit famam et ap[ud]

seniores / fama [illegible]
dicitur a fando, id est a loquendo, quia loquendo
propagatur / vulgus autem multum. Et
ideo fama hominis magis per vulgus
publicatur. Secundum ergo ad ista duo
confert venerationem, scilicet famam et ho-
norem. Dicitur: propter hanc habebo, id est sapientiam,
claritatem, id est bonam famam ad turbas
et honorem apud seniores / ad
turbas id est ad minores et vulgares
homines, qui ideo vocantur turbae, quia
minus ordinate sunt in conversatione
et moribus / seniores sunt homines nobiles /
sicut enim dicit Augustinus libro locutionum
turba est multitudo inordinata /
unde turba a turbatione dicitur. Primo sapientia
insinuant autem quod sapientia praestat fa-
mam et quod fama volitat faciliter
ore vulgi / figuratur a fama.
Apud poetas fuit quidam equus
alatus qui pegasus dicebatur.
Iste natus fuit de sanguine gorgo-
nis qui terror interpretatur, quia
initium sapientiae timor domini. Iste equus
pede suo percussit terram et erupit
fons musarum de quo oratius
in prologo poetrie: nec fonte
labra prolui caballino. Quia ratione
famae multi de fonte sapientiae di-
vinae bibere cupierunt, propter famam
[illegible] multi tam studiis
quam rebus bellicis [illegible]. Tertium
emolumentum est quod confert sapientia /
scilicet discretionem in iudiciis. Et quantum
ad hoc dicitur sequitur: Iuvenis et acutus
inveniar in iudicio. Iuvenis, id est
fortis. Iohannis 2: Scribo vobis iuvenes
quoniam fortes estis et verbum dei

manet in vobis et vicistis malignum.
Et acutus, id est subtilis in iudicio
discretionis [illegible] noxium ab in-
sonte / istud acumen iudicii ha-
buit sapiens daniel / Dan. 13 ve-
nit ad iudicium quod filii Israel
tulerunt contra susannam / Istud etiam
acumen iudicii salomon a sapientia
percepit 3 Reg. 3. Audivit itaque
omnis israel iudicium quod iudicasset
rex / timuerunt regem videntes sapi-
entiam dei esse in illo ad faciendum
iudicium. Tertium emolumentum quod homo
per sapientiam consequitur est quod confert
homini nobiles admirationes / princi-
pes maxime indigent consilio sapien-
tum / unde propter sapientiam pompeius etiam
regum fuit ductores / et hoc est quod
dicit: in conspectu potentum admirabilis
ero. Et potest ista littera specialiter expo-
ni de christo in quo incepit per-
fecta sapientia incarnata de quo Luc. 2
mirabantur omnes illi testimonium dabant
et mirabantur in verbis gratiae quae
procedebant de ore ipsius / Et facies
principum mirabantur eum. Ysa. 22
super ipsum continebunt reges os
suum. Fama autem dat potentes pre-
cipientibus vocem doctrinae / scilicet expecta-
tionem eius venerantia / considerationem eius
diligentia / auscultationem eius peritia.
Et ideo quantum ad ista tria subiungit:
Tacentem me sustinebunt, id est expec-
tabunt. Job 29: Expectabant me
sicut pluviam et os suum aperiebant
quasi ad imbrem serotinum / Ecce
expectationem eius venerationem quantum
ad primum / Loquentem me respicient

Dan. 13
[illegible]
q1

sicut volee mecum ad verba alicuius respo-
ant cum in facie Iob iuvenes
tacebant ad eloquium meum | Ecce ex-
pectavi ad eum diligentiam | et si inoti
nate me plura | manus ori suo impo-
nebant quia non valebant respondere sapientie et
sapientie que loquitur electus viro | Ecce
auscultavi vestra patientia capitulo ad 3 | Iob
23 Videbant me iuvenes vel minores
et abscondebantur et senes assurgen-
tes stabant principes cessabant loqui
et digitum superponebat ori suo iuve-
nes et acutius memorat in iudicio

iuvenes quare ... quare ... ipsi iuvenibus ... sunt pravidenda

nondum est quia in iuvenibus tria sunt pra-
videnda | tria sunt precavenda | Precavere ei
debent sopitum torpentis ociositatis /
visum infectivis societatis / sextum presu-
mentis timiditatis | primo precavere
debent sopitum torpentis ociositatis
sicut docet plinius quod aquile pullos
suos cum fuerint apti ad volandum
extra nidum proicit / et liberat eos alis /
cancros quia ne in etate tenera pigri-
tant et marcescant ocio et solvantur
deliciis | Sic ergo omnes tam iuve-
nes ordinari primo ut extra nidum proprie
voluntatis eiciantur / de erroribus
castigentur / et ad capienda pondera
sui status assuescant / Si clerici sunt
ex pondera corporis et intelligentia super-
turo capellantur ad libros | Si
milites pondera corporis et strenuitate
et victoria pugnare / exerceantur in bel-
lo | Si mercatores pondera corporis et laboris /
exerceantur in nundinis | Sic ergo quia
nullus vacet ocio / ut possit quilibet dicere
cum propheta pauper sum ego et in laboribus
a iuventute mea | Et sicut dicit
in libro de natura rerum / pullus asini
tanto peior / quanto senior / et de

capitulo aut 7o de animalibus quod fetus
qui primo generatur est melior et
fortior / et fetus qui postea generantur
sunt peiores | Tales et modo videntur me-
ruerunt nunc iuvenes / quia in principio
sunt devoti / sunt virtuosi et boni | Sed
quanto magis adolescunt tanto ma-
gis vitiis se immiscent et fiunt tem-
piores | tales sunt scolares devoti
dum sunt pauperes / et iuvenes / am-
bitiosissimi et superbi cum divites esse
ceperint de patrimonio crucifixi | 2o
precavere debent visum infectivis
societatis sicut enim pueri de
facili inficiuntur lepra corporali / ita
facillime inviscantur familiaritatibus
viciosis et presertim cum mulieribus quarum
blanditie eos fortes aut emo-
lliunt aut enervant. Proverbiorum vij. de
fenestra domus mee prospexi iuve-
nem et infra considero vecordem
iuvenem qui transit per plateas / et
ecce mulier occurrit ei ornata
meretricio preparata ad capiendas animas
et apprehensum deosculatur iuvenem /
et vix infra subdit statim eam
subsequitur quasi bos ductus ad vic-
timam | 3o precavere debent estimum
presumentis timiditatis | Duo genera
hominum sunt specialiter magne spei dum
modo conditio status eorum durat
iuvenes et ebrii / quia presumptuosi multum
et iurgiorum raro iurgia dissensio-
nes vel bella inter socios oriuntur
nisi iuvenes vel ebrii sint in causa
Iuvenes sunt presumptuosi et
magne spei dicit Aristoteles 2o rethorice
et huius causa est quia tres con-
ditiones obiecti ipsius spei obiectum

enim spei est bonum arduum et possi-
bile. Cum enim iuvenes nullum preteritum sunt
sive de futuro et parum habent de preterito
memoria autem est preteritorum, spes non futuri.
Ideo multum habent de spe et de possi-
~~parum~~ et parum de re et de actu. Unde
sicut ~~materia~~ prima dicitur esse in potentia
ad omnes formas et ideo magis actu-
~~aliter~~ et tanto plus ~~potest de~~ potentia
de potentialitate. Ita puer dominum
et iuvenis est in potentia ad omnem
statum: potest esse sacerdos, potest esse episcopus
et potest esse papa. Sed cum devenerit
mediam vitam sufficiet portare ali-
quam [illegible]. Secunda causa quare iuvenes sunt
presumptuosi est caliditas nature,
et ideo cor in eis amplicatur. Ex amplia-
tione autem cordis homo tendit in
ardua. In psalmo: Viam mandatorum tuorum cu-
curri cum dilatasti cor meum. Tertia causa est
inexperientia. Illi qui nondum passi sunt
difficultates et resistencias in factis
suis audaces sunt ad temptandum omnia.
Illi vero qui iam frequenter sustinue-
runt in conatibus commoda non de facili temptant
ea que non sunt comperti repulsam
frustra laboraverunt. Hec est causa quare
iuvenes non debent fieri duces bellorum
sicut dicitur 3 Topicorum. Nec iuvenes
eligit iudices ex quo non conveniunt
experiencie esse prudentes. Et ideo sapiens
mater dicit Ecclesiastici 11: In bono sit cor
tuum in diebus iuventutis tue. In bono
scilicet humilitatis quia sicut dicit Gregorius
in quadam omelia qui sine humilitate
virtutes congregat quasi in vento pulve-
rem portat. Secundo principaliter sunt tamen iu-
venibus imponenda promptitudo obe-
diencie quia iuvenis sine obediencia absque
[illegible] est sicut angelus. Unde sicut dicit Augustinus

Viri [illegible] amicicia ut senes et
iuvenes [illegible] e natura, sed [illegible]
quidem ut eis a iuvenibus sinatur
et iuvenibus ut importabiles fiant et ut
a senioribus a peccato [illegible] conformetur.
Timore enim seniorum taciturnitatem
solent iuvenes se a suis insolen-
ciis refrenare. Job 29: Videbant me
iuvenes et abscondebantur. De ista obe-
diencia iuvenum ad seniores dicit Valerius
libro 2 capitulo 1: Senectutem iuventus ge-
neraliter ita cumulato honore vene-
rabatur tamquam seniores patres communes
preessent omnium iuniorum. Judicium [illegible].
Sed cum iuvenes facti conveniunt
et unde dicitur reverencia ita abolita
et consuetudo abrogata, quia Ysaias 3:
Tumultuabitur puer contra senem
et ignobilis contra nobilem. Tertium
quod est eis imponendum est [illegible]
ut discant precepta sua [illegible] et di-
ligenter disciplinam intelligenter et credere
[illegible] si fuit congesta larga
in iuventute amplicatur [illegible]
in senectute. Ecclesiastici 6: Fili mi a iu-
ventute tua accipe doctrinam et usque
ad canos invenies sapienciam.
Et quia que in iuventute tua non
congregasti quomodo invenies ea in senec-
tute tua? quasi dicat nullo modo. Et ideo
dolorem habebis multo plangens propter
eorum sine iuventutis in [illegible] et
in [illegible] de [illegible] Salomon Proverbiorum 5:
Cur detestatus sum disciplinam et
increpationibus non acquievit cor
meum, nec audivi vocem docentium
me et magistris non inclinavi
aurem meam. Et multo plange[illegible]

pt tulis q. metre dr. Sapna fleo
vero si p his fleo Supna dicis vero
potis rebz pterite nemo diebz .. 2
q. iuuenibz c̄ ipotentibz est solliti
tudo continentie qtinentes ec no
poterit su sumia custodia & solli
citudine vite sue/ qr caruis repug
nancoes in p[ro] sepe expugnauerunt
me a iuuentute mea/ et io bn
pecijt p[ro] delicta iuuentutis mee
& ignorantias meas ne memineris.
Tercia aut eis sunt pdicenda videlz
labilitas tpalis/ iuuentutis/ defor
mitas/ hyemalis senectutis/ debi
litas corpalis virtutis/ solent
eni iuuenes de fortitu[dine] sua nimia
gliari/ no adu[er]tentes q. cito tran[si]
bit ypa. ro iuuenes cu insirmi te
cadit primu pdicenda c̄ eis labi[li]
litas tpalis iuuentutis/ et forma
corpis qtinuacioz c̄ mag[is] cito tra[nsi]
bit ouidius & de arte amadi ffor
bona fragile c̄ qtinuacioz accedit
ad anos ffit inior & spacio car
pit[ur] ipa suo/ nc viole ss nc floret
lilia ss et riget amissa spina
relicta rosa et tibi iam nemet
ruge que tibi corpus arent .. 2o.
pdicenda c̄ iuuenibz deformitas
hyemalis senectutis de quidem o
uidius lib[ro] 3 de arte amadi alia
scribendi venture memores iam nu[n]c
estote senecte sic nullu tpus nob
abibit inere. viuendu c̄ etate
cito pede labitur etas nc bona
tam s[e]c[un]d[u]s q. bona p[ri]ma fuit. corpus cito
tange rue uniser lapam corpa
rugis et pit in medio q[ui] fuit
ore calor et ideo pgnat[ur] dicit
ecc 12 memento creatoris tui in

diebz iuuentutis tue anteq[uam] veniat
tempus afflictionis tue & appropinq[ua]nt
anni de quibz dicas no michi pla
cent Et virgilius in bucolicone
loga 2[a]. o formose puer nimiu[m]
ne crede colori. alba ligustra cadu[n]t
vaccinia nigra leguntur. vaccinia
apud virgilium aliquu[n]t sunt quidam
p[ri]mi fructus nigri & sic loquitur
hic aliquu[n]t vaccinia sunt flores
qui vocantur p[ri]mule veris. et sic
loquitur virgilius in eadem egloga di
cens mollia luteola pingit vac
cinia campos.

Recta vero p[ro] hac mobilitas
& memoriam eterna. hiis q[ui] vo
me futuri sunt relinquit eternitatis
gloriam donis sue donis ptibz quas
sp[irit]us s[an]c[t]us sponte largitur cu[m] libz
virtuosis Ju[n]gebat p[ro]te p[ro] sibi iungit
que c̄ maxima. vz mobilis p[er]petui
tas bone vite que sollis prpicti
bus. 1. sed vu solatibz c̄ p[ro]missa
Et q[uod] ista mobilitas p[er] dupl[ex]
p[ri]ncipi vz realit & singularit[er] mer
ita glia & simplr ec tpali i c̄om
mendica Jdeo de utroq[ue] suffincit
subiuges dicit. p[ro]ter vero p[ro] hac
rel[iqu]. ver singularit[er] vz real[iter]. eterna
p[ro]pria instancia p[er]petua c̄ mobilis
de ista mobilitate loquitur augus[tinus] 13
de tri[nitate] c[apitul]o 90 vbi d[icit]. cu beati
omnes ee volunt p[er]fecto ee & in
mobiles volunt alr eni beati esse
no p[ossu]nt hoc p[ro]bat aug[ustinus] sic de
immobilitate interrogati p[re]t de bti
tudine omes ea se velle videt
simpl[icite]r quo posset nisi viuere
eu q[ui] ante appetat bite viue

et vtr vim non possint nisi immor-
talem vivat constat omnes appeti-
tum mortalitatis et ad naturalis appetitum
non sit frustra constat quod immor-
talitas sit valde possibilis licet eam
homo non habeat a se ipso / set quia per
sapientiam eam homo potius habet est per
dei cultum sincerum quod a bona voluntate
dependet. Ideo Salomon dicit sapientie
8o / per hanc immortalitatem habebo et memoriam
eternam hiis qui post me futuri sunt
relinquam, id est preter evolvenda supplicia
eternalia. Habebo per hanc immortalitatem
id est per sapientiam. In huius figura apud
poetas dea sapientie dicebatur minerva
quasi immortalis. Amen inde est quod eterna
mortalis interpretatur, minerva quasi
immortalis. Ista dea pingebatur
quasi virgo decora triplicem habens vestem
in pectore caput gorgonis portabat
depictum sicut dicit Alexander Necham in
scintillario poetarum capitulo de pallade.
Dicitur enim nata de capite iovis sine
matre et dicitur vocari pallas et
minerva. Cum septenario computatur
numero et est dea sapientie et omnium artium
et bellorum. Ideo virgo pingitur dea sa-
pientie quia nullam recipit virorum
corruptionem / set perpetua morum grandi
magestate. Triplicem habet vestem propter
tres status fantasmales quibus ipsa
vestitur et ornatur que sunt gramatica
dyaletica et rethorica. In pectore portat
caput gorgonis id est meduse quod
aspicientes in lapides convertebat quod
caput perseus abscidit. Gorgon inter-
pretatur terror quia ego omnes sapientes
[illegible] est [illegible] et futuros esse /.

debet. Et ideo depingitur dea sapientie
caput gorgonis portare in pectore.
Ista dicitur nata de capite iovis et sine
matre quia sapientia dei et bonorum morum
a deo dei est. Ecclesiastici 24: Ego ex ore
altissimi prodii primogenita ante
omnem creaturam. Habet septenarium
numerum computetur quia est numerus universi-
tatis quia universum tempus per septem decurrat
dies universum mundum per septem plane-
tas dirigitur. Omnis homo ex septem
quodammodo componitur scilicet ex tribus potentiis
anime et ex quatuor elementis. Unde mo-
[illegible] quorundam vocatur [illegible] id est
tua notitia [illegible] quod plures
nimis [illegible] maior laborabat
et creator creatura et [illegible] vocatur
autem pallas id est nova quia sapientia nullam
senium nullam senectutem aut vetus-
tatem habet / set est dea bellorum quia in bellis
magis confert sapientia quam fortitudo
corporalis. Ecclesiastes 9o: Melior est sapientia
quam vires et vir prudens magis quam
fortis. Dicat ergo Salomon: habebo per hanc
immortalitatem et non solum hoc set et memoriam
eternam hiis qui post me futuri sunt
relinquam. Sicut dicit Seneca: ad paucos
non natus est qui tam de suo tempore
cogitat / omnis cura vivorum et ad
bonam vitam tenetur / et ad bonam famam /
ut per vitam ipse salvetur / et per famam
proximus edificetur / proximus in quo
non solum qui est / set qui futurus est
Unde Boecius [illegible] est sui commun-
icatur. Unde cum bonus homo qui infi-
nitis futuris prodesse potest per bonum exemplum
Unde ille venerabilis Eleazarus in
senex nobilissimus admonuit quod

cunt legem carnes suinas nollet co- medere nobilem mortem magis quam odi- bilem vitam amplectens dixit fortiter vita excedendo senectute quidem dig- nus apparebo / adolescentibus forte exemplum relinquam / Et ideo bene dixit psalmista In memoria eterna erit iustus / et prover- biorum 10 memoria iusti cum laudibus. In scrip- ture namque variis locis invenimus triplicem memoria

memoria et triplex divinorum beneficiorum est alia contra ... ab aliis exhibenda sed 3a ... preteritorum

Est enim prima retinenda possidenda / 2a est aliis exhibenda / et 3a tenenda vel delenda. Memoria beneficiorum / memoria pec- catorum / memoria defunctorum. Primo enim memoriam habere debemus divinorum beneficiorum / ysaie 43 ego sum ipse qui deleo ini- quitates / et peccatorum tuorum non recorda- bor / redue me in memoriam / id est bona que tibi feci scilicet gloriam creando / et redimendo et beatitudinem preparando

memoriam divinorum beneficiorum tria impediunt

Sed istam memoriam tria impediunt pros- peritas / curiositas / voluptas / prosperi- tas facit ingratos / oblivisci eorum / qui eos in angustiis adiuverunt sicut genesis 40 legimus quod prepositus pin- cernarum pharaonis / qui fuerat post incarceratus cum ioseph / et per eum de sua liberacione prophetice informatus / suc- cedentibus prosperis oblitus est interpretis sui / Ideo non est de illis / qui cum afflic- tionibus tribulantur et persecutionibus vel infirmitatibus / deum habent in memoria / Sed qui sunt in sanitate tranquillitate et prosperitate tradunt deum oblivioni / deutronomio 32 deum qui te elegit dereliquisti / et oblitus es domini creatoris tui / narrat autem vincencius 3o capitulo quod semel in an- thiochia tanta contigit pestilencia quod ad memoriam hominum / quod homines obliviscebantur nomina patrum suorum

nomina filiorum et et nomina propria / et oriebatur ista pestilencia sicut creditur ex fetore et putrefactione corporum cadaverum inter- fectorum in bello / Moralitas tanta est in hiis diebus in hominibus in parte memoriam ... pestilencia quod non recordan- tur dei patris omnium / nec grati sunt sibi vel amicis defunctis / nec prudentes sunt ad se ipsos etc. Et oblivioni tra- dita est memoria eorum / Seneca 2o de beneficiis comparat legem gratitudinis et beneficencie mutuo ludo pile qui cum duo homines ludunt cum pila et eam alternatim recipiunt inter se / tam- diu durat et continuatur ludus inter eos quamdiu convenienter recipitur et iactatur Si non bene recipiat et retineat vel inconvenienter reiciat desinit ludere qui desinit non potest dicit seneca nisi vel committens vel recipiens defectum commissionis ymagi- natur Seneca quod debet esse de bene- ficencia mutua inter amicos Si enim a te beneficium recipio et postea pro viribus illud tibi non recompensans multa beneficia gratitudinis a quibus laudo ei beneficium receptum oblivioni com- mendo nec tibi ubi possem in aliquo recompensare laudabili fine facio et benefi- cencie aut et quamvis nolite oblivisci / Sic nos habere debemus ad homines / multo erga deum nos te- nemur esse gratos / sicut augustinus declamat dicens / Sicut nullum est momentum quo homo non utatur vel fruatur dei bonita- te et misericordia / ita nullum debet esse momentum quo eum presentem non habeat in memoria cum in ... memoria mea ero et tabescet in me anima mea / ...

ista medicinam/ impedit curiositas
et sollicitudo nimia circa mundum/ sed
cum deus omnibus pro omnibus intentus/ minor
est ad singula sensus [illegible] Ideo in psalmo obli-
ti sunt benefactorum eius et mirabilium
que dedit eis/ 3o ista medicina 3a
impedit et tollit voluptas carnis/
unde boetius 3o de consol. metro 2o vertit
corporis sed ymaginacionem plato
morum mole obliviosa/ fuit enim
opinio platonis/ sicut tangit
aristoteles primo physicorum/ quod anima habet no-
ticiam omnium rerum a principio sue crea-
tionis/ et species omnium rerum sibi inditas
adeo quod tamen statim cum infunditur
corpori terreno/ tradit oblivioni illarum
noticiam sibi datam/ nec potest eas uti
donec per sensus excitatur/ Et ideo
plato quod addiscere non est nisi recor-
dari/ unde concludit boecius metro
preallegato/ quod si platonis musa
personat quod quisque discit immemor
recordatur. i. moralis corpus
est moles obliviosa. i. ad oblivionem
dei inducens/ unde anima immersa vo-
luptatibus et deliciis carnis/ perdit
memoriam dei sui/ quod considerans psalmista
adhereat lingua mea faucibus
meis/ si non meminero tui/ hec est
2o medicina oportune possidenda

2a Alia est medicina pro omnibus conservan-
da/ pro odore bone fame/ et honore vite
conversacionis/ opera tamen sternuntur et
victorie solet vocari memoria/ et
ea vincentes per mundum per pompam/
carnem per castitatem/ ~~[illegible]~~
per humilitatem/ memoria dignos fa-

aut [illegible] fuerunt/ Exodi 2o dilectus
deo et hominibus moyses/ cuius memoria
in benedictione est/ narrat magister in historiis
exodo quod moyses duxit uxorem filiam
regis ethiopie/ et cum in patriam suam
redire voluisset/ impedire eum nitebatur
uxor/ moyses quoque tamquam vir expertus
astrorum/ sculpsit in gemmis duas
ymagines huius efficacie/ ut altera
memoriam/ altera oblivionem conferret/
Cumque paribus et similibus anulis eos inse-
ruisset/ oblivionis anulum uxori
tradidit/ et memorie anulum secum tulit/
et sicut pari amore/ sic paribus an-
nulis insignirentur/ cepit ergo mulier
oblivisci viri sui/ et sic moyses in
patriam suam libere est reversus/ moraliter
animus humanus nacione celestis/
cum carne terrena que per ethiopiam
designatur/ coniungitur tamen cum infun-
ditur corpori/ animus vero racionalis
naturaliter desiderat beatitudinem et vult
in celum redire/ sed ista uxor eum
impedit/ et ideo valde necessaria est cautela
moysi/ scilicet duos anulos de gemmis
faciamus/ et anulum oblivionis carni
tradamus/ anulus oblivionis est
recogitacio mortis/ quia mors obli-
vionem homini tradit/ In psalmo oblivioni
datus sum tamquam mortuus a corde/
anulus memorie est recogitacio vite
eterne ubi in memoria eterna erit iustus
et sic libere in celestem patriam rever-
temur/ 3a medicina est penitus re-
linquenda/ et hec est memoria dampnorum
et iniuriarum nobis illatarum a proximis/
levitici 19 non queres ulcionem nec
memor eris iniurie civium tuorum/ et

sicut basilius in commentarijs s[upe]r ancill[as]
h[abe]t. mal[ic]ia bona memoria de obli-
uiu[m] p[er]ac[tis] enim percussi[oni]b[us] dissimulat
passionem ad temp[us] sed indubitant[er] cu[m]
oportunitate uenerit expetit ultio[nem].
Ita s[unt] nonnulli qui iniurias dissi-
mulant no[n] remittunt, absconduntur
no[n] obliuiscuntur. Contra dicat seneca
memoria beneficio[rum] debet esse tenacissi-
ma iniuria[rum] facil[is] et in p[ro]uerbijs sic
d[icitu]r p[ri]mum remedium e[st] obliuio.
Et talis e[st] qui obliuioso[rum] iniurias
iniurias obliuiscitur. Unde p[ro]pt[er] deo
respondens illud thob. 3. Tunc dixe-
runt esto mei, neq[ue] uindictam sumas
de p[e]ccatis meis. Et ap[u]d deum iust[us] no[n]
debet. ysa. 11. No[n] enim i[n] medio
fortia neq[ue] accedent s[e]c[un]d[u]m cor. sed gau-
debit et exultabit i[n] sp[irit]u[m]

d[icitu]r disponat p[o]p[u]los. et nationes in
cui[us] subiecte. Tunc debet me
audientes reges reges honoredi
in multitudine uidebor bonus et in
bello fortis. Est optimum emolume[n]-
tum q[uod] sapientia e[st] bonitie possessioni suo
e[st] dignitas regiminis i[n] p[ro]p[ri]a
et sapienti[a] utraq[ue] h[ic] efficiat[ur] aptus
ad regendum ad disponendum sicut ip[s]a
d[icitu]r p[ro]u[erbiorum] viij p[er] me reges regnant
et legum conditores iusta decernunt.
Ad sufficientiam aute[m] regiminis quinq[ue]
requiruntur que in ista lit[er]a tanguntur.
Sc[ilicet] ordinatio statuto[rum], obseruatio
subiecto[rum], diuulgatio triumpho[rum],
reuelatio tri[um] gressuum. Et ex
pugnatio inimico[rum]. Et rex uel
princeps qui h[abe]t ista subiectu[m]

p[o]p[u]lum bene regit. Ordinatio ad p[ri]ma
d[icitu]r s[ed] disponat p[o]p[u]los. Sc[ilicet] p[er] sapien[tiam]
~~bn regendo~~ statuta iusta et utilia
ordinando. Est, i[n] Jn. om[n]i sapie[n]t[ia]
disposicio legis. Ubi no[tan]d[u]m q[uod] ar[istoteles]
p[rimo] politico[rum] inquit qui s[unt] disposi-
ti ad principand[um] et qui s[unt] apti ad
famulandum. Ista enim no[n] solu[m] s[unt]
necessaria ex lege ~~nature~~ positiua sed
e[st] ex lege nature. Unde na[tura]l[ite]r et
a natiuitate s[un]t aliq[ui] ad p[ri]ncipand[um] dispo[si]ti. Et
ideo declarandum q[uod] tam principaliter
d[icitu]r seruitus e[st] aliq[ua]lit[er] a na[tura]. Et ideo
s[unt] q[ui]b[us] quibus expedit dominari, q[uod]
ab eis honores digantur. Natura ei[us]
d[e]bat superiora et meliora debere
regere minus bona, sicut e[st] q[uod] homo
regit bestiam, ania regit corpus,
masculus regit feminam a na[tura] filij
g[ene]r[i]s honos, qui s[unt] se h[abe]nt ad alios
sicut h[om]o ad bestiam uel sicut ania
ad corpus uel masculus ad feminam
apti s[un]t et ydonei ad regendum.
Ista aute[m] excellentia singularis
p[er] se actus no[n] h[abe]nt nisi p[ri]mum
h[om]i[n]i[bus] honor q[uod] e[st] p[er]fecto uiris que
p[er]fecto e[st] sapientia. Et ideo dicitur
p[ri]mus q[uod] fortes ingenio et ro[n]e
d[omi]nis s[un]t debiles corpore, s[un]t
ydonei ad regendum. Et fortes
corpore et debiles ro[n]e s[un]t apti ad
subiciendum. Ita q[uod] na[tura]l[ite]r p[ro] re publica
tocius humane ciuitatis e[st] q[uod] sapien-
tes regant et minus discreti sub[ij]-
ciant. Sicut ania q[uod] ro[n]e clarior,
corpus disponit et regit, et corpus
ei ad utraq[ue] emolimentum subsunt

Et ideo dicit seneca x de beneficiis
bonum eum non esse benignum cui dedit
duas res dedit illis natura quibus
fecit eum terribilem et validum robur
scilicet et feritatem. preter eum enim animalibus
et feritate ceteris donatur. quod non
nec benigna feritas absque robore
possit haberi. dicit gregorius papa quod inter
munera grossa que dotis nomine
cum papam sua recepit bonum est
ydoneitas regiminis propria ad ali-
os gubernandos et hec sit primus et
principaliter ista statuta ordinando
et quantum ad hoc primum tertio, Disponam
populos unde de bonis prelatis dicitur
cap x Justicie lege in concordia
disposuerunt et hoc est primum quod ad
bonum regimen requiritur scilicet ordinacio
statutorum. secundo requiritur obseruacio
subditorum. Et quantum ad hoc subiun-
git, Et naciones erunt michi subiec-
te. scilicet ut per voluntariam et amabilem
obedientiam. Reges enim et principes
non ipsa potencia stabiliuntur sed
beniuolencia subditorum. unde tullius
in philippica prima. Non armato-
rum esse presidium carum et beniuolencium
animi quibus est septemus armis. 3°
requiritur diuulgacio triumphorum.
Illud enim singulariter magnificat
principem et terribilem reddit hostibus
et regibus quam circumstat. unde iosue 2°
dicit quod habitatores iericho ad rumo-
res triumphorum quos filii israel de
duobus regibus amorreorum habuerant
solo timore cor et audaciam perdiderunt.
Et quantum ad hoc subiungit Time-
bunt eum audientes reges horrendi

non solum autem de doctoribus et principibus e-
tiam quod sapiencia facit eos timeri
a regibus, ymmo de bonis suis et simpli-
cibus dicatur frequenter, sicut ... sa-
piencie non discordat. marcus 6°
dicit metuebat iohannem sciens eum
virum iustum et sanctum. 4° ad bonitatem re-
giminis requiritur ... consilio,
ut princeps sue potestatis clemencia et
benignitate resplendeat, transgressoribus
pro loco et tempore leniter ignoscendo. Et quantum
ad hoc subdit sic In multitudine vide-
bor bonus. ~~Si enim bonus sit eminens~~
~~gratie aut honorifice ... accipitur pro be-~~
~~nigno mansueto pio~~ unde bonitas
principis est eius mansuetudo. Et per
oppositum nichil turpius vel inconueniencius
est in principe quam feruida iracundia.
unde ieronimus super epistolam ad thimotheum exponens
illud oportet episcopum irreprehensibilem esse et
et non iracundum dicit quod nichil est fedius
preceptore furioso, qui cum debeat esse
mansuetus et humilis ad omnes, ...
... torvo vultu, trementibus labiis, ruga-
ta fronte ... faciem mox
ruborem et pallorem variata perspe-
... Et errantes non tantum ad bonum
reducit quantum ad malum sua sententia pre-
cipitat. hec ieronimus. Et ideo dauid quasi
summa sue bonitatis allegans coram
deo dixit Memento domine dauid et
omnis mansuetudinis eius. Qualis autem
debeat esse potestatiuus ad hoc ut in mul-
titudine bonus appareat, pulchre descri-
bit alexander nequam in quodam sermone de
medelis quem dixit legatum othonem
nomine cardinalem, qui fuit legatus
in anglia tempore regis henrici tercii, qui
londoniis concilium celebrauit, hic
est qui regibus exhibet se iohannem.

Plurimus qualis debet esse in multitudine bonus appareat

egyptiis moyses / fornicantibus phinees / ydolatre helyas / helyseus auaris / petrus mendacibus / paulus blasphemantibus / negociantibus christus / qui vulgus non spernit sed docet / diuites non palpat sed arguit / pauperes non grauat sed fouet / minus potentem non pauet sed comprimit / qui castas non spoliat sed emendat / qui marsupia non exhaurit sed corda reficit et crimina corrigit / fame sue prouidet nec inuidet aliene / qui orandi studium gerit / et corpus vult / ac de omni re oracioni plus confidit quam sue industrie vel labori / cuius ingressus pacificus / modestus conuersacio erit / cuius finis edificacio / cuius vita iusticia / cuius precia gratia / cuius medicina in unctione etc. / qui se amabilem prebet non verbo sed opere / reuerenciam exhibet sed actu non fastu / qui simplex est cum simplicibus / cum innocentibus innocens / duros durius redarguit / malignantes coherceat / retribuamen[?] fidelibus / qui non de dote vidue et precio crucifixi se ditare festinat / contra[?] daniel quod gratis accepit / gratis faciens iudicium miseris pacientibus / vindictam in nacionibus increpaciones in populis sed alia[?] ... quibus bonus prelatus sufficienter describitur [illegible] et valde ad bonitatem regiminis requiritur in principe / expugnacio inimicorum / et ista addicitur[?] et exigit quod erit non solum tempore pacis bonus sed in bello fortis. Talis fuit dauid / qui inscribatur manu fortis .2. Reg. 23 / dauid sedens in kathedra sapientissimus princeps inter nos / ipse est quasi ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu uno / vbi glossa

dicit dauid .2. Reg. 23 sicut dicit magister in historiis a sapiencia singulariter et fortitudine comparatur quia vermiculo ligni dauid qui tenendo ad celestia ducitur quia mollis super lignum perforat dum tangitur vel mollius illo qui tangit vel durius sic et dauid in pressuris et domi tamen subiectos mansuetior fuit ceteris in throno et contra hostes nullus acrior. Hoc nomen tenendo est equiuocum quia media correpta significat vermiculum ligni et dicitur a terere et tedo tedis quia terendo edit. Media autem producta significat pulverem corruptibilem ligni secundum ysidorum .12. ethimologiarum c. 4. Unde versus: tenus tenendo pro pulvere dico tenendo. / Sermo agitur hic de bello secundum dubitacionem istam videlicet / an bello possit esse licitum sano[?] et videtur quod non quia bello vel bellare contrarium domino precepto Math. v / ego dico vobis non resistere malo / item ad Ro. 12 non vosmet ipsos defendentes karissimi sed date locum ire / Math. 26 omnis qui gladium acceperit gladio peribit. Ergo bellantibus pena indicitur, et pena indicitur pro peccato et peccatum est illicitum, ergo et bellum / ad oppositum 23 q. 2 iustum est bellum quod ex edicto geritur de rebus repetendis aut propulsandorum hostium causa / item ibidem c. 2o iusta bella solent diffiniri que vlciscuntur iniurias si gens vel ciuitas plectenda est que vel vindicare neglexerit quod a suis improbe factum est vel reddere quod per iniuriam ablatum est / ad formam[?] dicendum est quod bellum reddatur licitum quinque sunt[?] anti

utrum bello possit esse licitum
et cum [illegible] clericis licet[?] [illegible] bello

quod doctores requirunt quod propria ... res causa, animus, auctoritas. Propter primum ut persone seculares cum licentia possint effundere sanguinem, non ecclesiastice quibus prohibitum est effundere sanguinem nisi in casu inevitabili. Ideo ut possint propter rebus repetendis, vel defensione patrie et hoc sub nomine rerum comprehenduntur iniurie. Unde licitum est nobis iniurias vindicare, et non propter utilitate pugne ut pax acquiratur. Animus, ut non fiat propter odium vel ultione aut cupiditatem. Auctoritas ut fiat auctoritate principis vel ecclesie, secundum doctores in 23 questione 1 Dominus. Item dicit quod tamen sufficit ad bellum iustum auctoritas principis quia omnis auctoritas privata potest iniuste premi et obtineri in causa superioris, sicut princeps non potest. Secundo requiritur iusta causa, scilicet quod illi qui impugnantur ex aliqua culpa hoc meruerint. Tertio requiritur intentio recta, ut scilicet bonum promoveatur vel malum impediatur. Et ad hoc quod intentio sit recta requiritur humilitas propositi et utilitas in repetendo. Ista tamen includunt 4a quinque; aliter reducuntur ad quatuor illa que faciunt iustum bellum. Unde dicuntur talentes ... de iure possunt indicere bella iuste, cum bonis et bellantes et qui deferunt arma moventur, cum pacietis tamen repente videantur iure; non potest bella gerit ... cum ... ... tantum quod licet etiam possint bellum intersse vel suis exhortationibus ac promotionibus et spiritualibus

[illegible]
[illegible] et
defendit ... 23 questione 8 et ... quidem aut quamvis prius pugnantes sanguinem fundunt, quia si fecerunt fiunt irregulares quantumcumque sit bellum iustum, nisi fuit ad defensionem vite proprie quam aliomodo salvare non possent. Ad 2m argumentum dicendum quod Augustinus de sermone domini in monte libro primo capitulo 21, quod illa quam salvator ibi proposuit semper sunt servanda in preparatione animi, ut scilicet sit paratus ad tantam sustinendum pro Christo et si expediret scilicet percussus una maxilla prebere alteram, et non defendere se, et tollenti tunicam dimittere pallium et huiusmodi, quando tamen magis expediret est aliter facere propter bonum commune et bonum et aliorum contra quos pugnatur. Eodem modo dicendum est ad verbum apostoli Dominus quod intelligit de inordinata defensione. Ad 3m videtur Augustinus 22o contra Faustum ubi vult quod ille dicitur accipere gladium qui nulla superiori ac legitima potestate iubente vel concedente in sanguinem alicuius armatur, et talis gladio peribit, id est pena infernali, nisi peniteat in presenti. Intelligunt tamen ... tantum ... in manu gladii, id est pena infernalis. Vel aliter exponit Augustinus de sermone domini in monte libro 2o quod alio modo est omnis qui gladio percusserit gladio peribit, nisi quod ipso peccato animam moritur, quod quamvis ... illud per gladium corpus moriatur

cordis ipsius / et sic ps qz bellum alii e litigii sequi.
¶ Intrans in domum meam conquiescam cum illa / non enim habet amaritudinem conversacio illius nec tedium convictus illius sed leticiam et gaudium / certum et ultimum emolumentum quod sapiencia confert suo possessori et inquisitus salomonis in sua consciencia. et quidem emolumentum salomonis sic assignatur similiter in ista lectione. Et circa hoc duo facit quia primo allegat motivum inhere inquisicionis 2o assignat causam, ex hoc ut tranquillitatis 2a ibi non habet amaritudinem. Circa primum dicit sic Intrans in domum meam conquiescam cum illa q. d. certe quamvis emolumentum nichil accresceret si sapienciam .i. cultum dei desponsavero Et enim nec aliud pro dote recipere cum hac sponsa hoc in solo debet sufficere quod intrans in domum meam .i. consciencciam meam conquiescam .i. quiete maneam cum illa .i. sapiencia / nulla enim quies exterior poterit delectare quam dum consciencia habet unde poterit murmurare / hec est domus quam sancti viri post labores et tedia seculi repetunt et requirunt hec est domus quam ipsi deo dedicare tenentur per statum conversacionis In qua domo tunc decet sanctitudo in longitudine dierum. de securitate et tranquillitate loquens glossa super ezechiel omel. 9a dicit sic In omni tempore quo dominus precepit tractare nostre debemus ad interiora et mediorum testem et iudicem requirimus / quamvis enim persona si omnes laudent et consciencia accusat / aut quamvis potius abesse si omnes derogent / et sola consciencia defendat / equalis autem sit consciencia bona docet hugo de sancto victore de archa lib. 2 c. 9. Tranquilla consciencia est que omnibus est dulcior nullis gravius verens aliquos ad gratiam et inimicos ad pacientiam / ut exterius benivolentia conversatur ad benificencia / cum deus nec propter peccata imputat quia non fecit nec alienum quia non consensit nec negligenciam quia non tacuit nec superbia quia in humilitate permansit / ista domus consciencie debemus sudare et honeste mundare. 2o debemus mundari per preceptum et penitenciam confessionem In tali domo sic quiescit tamen deus quod / et licet tam fama quam consciencia sit homini necessaria consciencia tamen prepararem / fama prope ipsum 12 q. 1 nolo cum interim pondeat bonum consciencie propter salute consciencie propri debet cum gaudio bonum fame / ubi necesse alium opportet committere sine peccata cepla. Et ideo in valet plus estimare virtutem nec magis illi omne devotum quam quem homo boni famam perdidit ne consciencia perdet et velit dicere quod propter opere virtuoso exercendo et propter meam infamiam nec debet hoc pro certo. hec est domus quam in qua sapiens cum sapiencia conquiescit sine tribulacione fecit esse certe quia non habet amaritudinem conversacio illius bona exteriora divicie / et delectare et honores uel sine amaritudine / nec minus generant tedium et fastidium et satietatem / Ita quod homo illud idem quod prius non optavit / postea fastidiat et contempnat / Et ideo dicit Rabanus hic in glossa. corporales divicie corpus generat / spirituales non vero velle nat / et tanto magis esuriunt quo

consciencia bona et tranquilla q. c.

q.

amplius comeduntur / et illa [corporalia] appeti-
tus placet experientia displicet. Au-
gent spirituales desiderium delicie
quo magis sumuntur audiuntur amat
hec talia / et accipit a deo ...
qui eandem spiritualem multis eloquentie.
Et sicut corporales delicie cum non
habentur tunc ipse desiderium accen-
dunt / postmodum in fastidium vertuntur
at spirituales delicie cum non habentur
in fastidio sunt / cum habentur in desi-
derio / sed illa appetitus / saturitatem
saturitas fastidium generat / sed istis
autem saturitate appetitus saturitas
appetitum parit augetque. Et spiritua-
les delicie desiderium in mente in-
dividuo faciat quam ille / unde Seneca
carnis voluntate dotes conteptus.
Et sicut voluptas corporalis fragilis
est et brevis cum fastidio obiecta
quo amplius acta est citius in contra-
rium recedens cuius subinde necesse
est aut peniteat aut pudeat quia
cuius in qua nichil magnificum aut quod
naturam hominis diis proximi doceat
res humilis membrorum turpium ministro
veniens exitu / hec Seneca. Sapientia
quoque non habet amaritudinem in gustu /
nec tedium in convictu / sed pocius
leticiam et gaudium / et ideo a sapore
sapientia quia sapida scientia nuncupatur
et per contrarium sapientia humana mundi quod
consistit in noticia mundi potius
amaritudinem et tedium habet in gustu et
et ut communiter videmus homines presump-
tuosos in se ipsis et iniuriosos ad
alios in quietum. Et ideo ad pa-

... [illegible] ... ut melius stu-
deat in sacre pagine et scientia perfi-
ciendum est. Abscita ne presumens vel cum
taciti vicinus aliquis dixit vel au-
dire nos cunctis presumat. Et quando
fecit a carnis primitiis interim
includatur et propter loci exigencie
quod de principiis et processibus plura supra.
Specialiter circa domum constitue-
ndum est quod ipsa debet habere solidum
fundamentum / decens ornamentum / sapiens
regimen / et precepta compunctionem /
fundamentum eius fore debet fundatum super
solida doctrina / sicut Salomon dicit Mathei
vii. omnis qui audit verba hec et
facit assimilabitur viro sapienti / qui
edificavit domum suam super petram /
petra est doctrina Christi / Mathei xvi. super
hanc petram edificabo ecclesiam meam /
super istam petram sane doctrine debet
constructa cuiuslibet edificari / unde
summe cavendum est / ne ista domus super
sit erronee fabricata / vel nimis
larga / vel nimis stricta / quia
omne quod fit contra conscientiam edificat
ad gehennam 28 q. i. Ex his.
et ad Rom. i. / Unde sicut dicunt
doctores doctrine conscientie / plus obli-
gat quam preceptum prelati / et omnis conscientia
sive recta / sive erronea sive in per se ma-
lis / sive in differentibus obligatoria est /
quia in omnibus talibus veniens contra conscientiam
facit contra illud quod credit contra
legem esse prohibitum / in ista domo
mali parant sibi quietem multi homines
mundani qui illud quod dives est potest
sub capite / et illud quod est mollius

ponit sub pede. Applicat ista 9sciã et i
mente sicut caput in hõie, et spualita
tas ē sicut pes, qm qñ pon̄ i spua
litate delectaoem & petm̄ in 9sciã q̄
illumina est cont̄ petm̄ dicit recli
nat caput suũ. Jsta domū fundat
quida sup aquas voluptatis, q̄da
sup arenã cupiditatis, et ta 9stru
ctu stare nō pnt eo q̄ carent
solido fundamēto, et ideo dr̄ mt̄ 7°
et vir stultus edificauit s̄ domū
sup arenã & descendit pluuia &
flumia venti & cecidit domꝰ. ¶ 2°
domꝰ 9struit dz ee honesta or
namentū ut sit picta curiose et
artificial' ymaginatoibꝫ 9tentu &
storij virorum exemplis qui nos p̄ cesse
rūt narrat aug' li°. v°. cont̄ iulia
nū & 2° retractaconū. c. 62°. qd uxor
quida cipri deformis fecit tha
lamū suū siue cubiculū suũ fe
depingi pulcris ymaginibꝫ ut
corp apperet (?) vxor sua peperit pul
chrā prolem, uxor ē ro, cubiculū
medietas siue scia, sensualitas ē
vxor et ideo pulchra p̄le .i. v̄
tuosas operacoēs vult hēmꝰ dom
primꝰ mōr ymaginib9 depingãꝰ
directos ut ps. dñe dilexi decorē
domꝰ tue & sic 3ª ē mūda q̄ doꝰ
q̄ nō inhitatur ab eis mūda tn
ē eis ita nitide sicut ē i pl. qm
redeūt ad se & intrat domꝰ 9stru
ctarū ibi inueniūt vmbras corrup
ciēs & fetores veterum peccatorum et
domꝰ incipit inclinari ad morte
iuxta illud pu̕ 2°. Inclinata est
ad morte domꝰ eius & ad inferos
semite eiꝰ. ¶ 3° domꝰ 9struc deb

ē . capitu tegumentū cooperimentū
9struc bone ē honestas 9uersacois
virtuose ut boni viri q̄ dederit
intrinsecus eundat exterius et sic luce
at lux corporis corã hōibꝫ ut videat
opa bona, et glificet patrem vestrũ q̄
est in celis Et hec ē q̄ dr̄. mt̄.
x. qd in aure audistis pdicate sup
tecta .i. sup honesta 9uersacoēs
¶ 4° domꝰ 9struc dz hr̄e fenest's
expurgacionis p̄ scopa 9fessiois
n° ad remediū fugiendi ut a
dyab° ut a pecc nisi q̄ ea 9fessa
appellatur vt̄ aug' sup Johem. so
cinel .ij. Simo peccat quo fugit
scen sic est quocūqꝫ fugerit nō
fugit se ipm̄ mala 9scia nō ē
quo eat sequit̄ se ymo nō re
cedit a se petm̄ eniqꝫ facit intꝰ
est. vis audire 9silm̄ si vis
a deo fuge ad ipm̄ fuge 9fitendo
nō latendo confitēdi potes latē
nō potes dz ē de dyab°. sicut ē
de laborinto fecit eni dedalꝰ
domū q̄dam cedans vis intꝰ
et parietes ita pplexis q̄ nullꝰ
ea intrans exire potuit sn̄ glo
me fili & illa domꝰ vocabat̄
laborintꝰ .i. labor intꝰ q̄r & magis de
do maxim̄ labor fuit in illa domo
inclusit dedalus vnū monstrum q̄ ex
vna medietate fuit hō, & ex alia
medietate fuit bos, ea intencoe
ut ibi impceruit pascetur & nusq̄
exiret sicut narrat li°. vij. et
ysidoꝛ ethy°. q̄ oracl' qui ita ē
q̄ dyabꝰ peperit vnã pponã ad
petm̄ monstrũ fecisse facit con
stans itm̄ qd domū dedali et

abscondit peccatum et faciat [illegible] per-
plexus et pectus absistetes nunc de
timore, nunc de pudore, nunc de neglig[enti]a
nunc de expectatione et dilatat confessionem
et ibi occultat illud monstrum nullus
confessor posset intrare nisi cum gladio
sibi oportet enim confessorem euolvere
interrogationes spectales ad peccatum an
quis vere velit recognoscere illud quod fecit
non facit sicut plures qui confessionibus
si aliquid pandit et ondit ut inde et
apte q. re eo omnia quecumque sunt
in domo mea viderunt non est quod non
monstraverim eis in thesauris meis.

Non cogitans apud me conmemo-
rans in consortio nobilis
est in cogitatione sapientie et in amicitia
illius delectatio bona et in operibus
manuum illius honestas sine defec-
tione et in certamine loquele illius sa-
pientia et preclaritas in communicatione
sermonum illius tractabam querens ut in
me assumerem. Post quod Salomon enumerat
sigillatim octo prerogativas quas
dotes nominare decreverit eundem qui
sapientiam accipit ex sponsam, propter que
bona, ut dicit Salomon, monet ad
nuptias cum sapientiam comprehendit
hic ponit recapitulationem per modum doctoris
in generali recitatione. Solet enim amator
commendationes cum ex amico per-
plices inculcare sub diversis sermonum
coloribus licet sint ut sit unasola
ista laus non est nisi quedam recapi-
tulatio predictorum in qua tria sunt
ista. Primo ondit quod intense de sapientia
cogitavit, 2° quas in ea virtutes
ponderavit, 3° quod assidualiter circa ea
multipliciter laboravit et ibi circum in-

moratio et illi confabulatio [illegible]
[illegible] per privilegium quod deinde
ad sapientiam quam ex post recitavit
cogitavit quantum ad actualem intelligen-
tiam apud me occulte sine expressione
vocali ad alios et commemorans in cor-
de meo, quod non solum cogitavi in
transitu et pertranseunte de nobilitate sapientie
que est verbi dei eternus ex commemoratione
in corde meo, quod commemoratio perfecta
cogitavi ut de ea ut possit facilius
de ea cogitare cum vellet, ea que scimus
in memoria considerantes cum volumus sicut
dicitur 3° de anima. Sic igitur patet quod intense
de ea cogitavit. Secundo ondit quales
virtutes in ea ponderavit, et sunt quinque, dat
enim sapientia perfectionem multiplicem spe-
cialem, communicationem, videlicet quantum ad
intellectum delectationem concedit quantum ad affectum et quantum ad honestatem
quantum ad effectum dispensationem facit in disputationibus
et declarationem difficultatis in proponendo interrogationes.
Dicit ergo quod cogitatio de sapientia admi-
rativa quoniam nobilis est in cogitatione
quod vera sapientia est de magnis et eternis
et in amicitia illius est delectatio bona ut
dicit Aristoteles 10 ethicorum, quod philosophia videtur
habere admirabiles delectationes, est
autem philosophia amor sapientie delectans,
delectatio enim in sapientia est magna,
quia quanto amatur tanto suavior
invenitur, unde ecclesiastici 24 qui me edunt
me adhuc esurient dicitur de sapientia
ad literam, et 10 proverbiorum: In amore illius
delectare iugiter. Tertio sapientia dat honestam
conversationem honestatem quantum ad effectum
et quantum ad honorem subdit: Et in operibus
manuum illius honestas sine defectione
id est opera recta omnia honeste et secundum

ordine fiunt in nobis | Unde de sapientia sapientis
dicitur: Et cum hac venerunt michi omnia bona
pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius
ut nisi quod ... 24. Flores mei
fructus honoris et honestatis | Secundo
sapientia dat dilectionem (dubietatis) abigunt ... in dis
putando | Et quantum ad hoc subdit | Et
in claritate loquele illius sapientia eruditur ter-
tium eam civitate ingreditur non solum debet
studiose sollicitudine sed confert multiplicare |
et species ac ingenia generare | quod dubi
tare de singulis non erit inutile
Et nisi collationis una cum sapientia
habet aut disputatio quidem quedam etiam
menti loquele | in qua claritate debet esse
sapientia i. sapiendi veritatis investigatio |
non vana curiositas seu stulticia
2 Thimotheum 2o. Stultas et sine disciplina
questiones devita | Timendum est tamen
illud quod dicitur Eccli. 6. Verba plurima
sunt et multa in disputando habentia
vanitatem | Quinto sapientia dat delecta
tionem difficultatis in predicando seu
informando et quantum ad hoc subdit
et conclusus in communicatione sermonis
illius | Doctrina enim obscura non
iuvat auditorem | Unde Hugo de dis
calicon | duo debet doctor vitare
in docendo | obscuritatem et prolixitatem |
et dicit se hiis duobus modis animi
fastidium ingenerare solet et affligere
spiritum in claritate. Debet enim obscurior fit
in quantitate sed prolixior extiterit |
in quo utrumque magnis viri moderamine
nunc oportet | ne quod ad refectionem constitutum
est sumatur ad suffocationem Et ideo
dicit ut debet esse delectatio in communicatione
sermonum illius. Sexto delectatio ser
monum eorum illuminat et intellectum
dat parvulis | Sapientia ergo Salomonis tot
in ea virtutes et gratias comprehendit |

ideo eam sapientiam inquirendo multipliciter
laboravit | Et quantum ad hoc subiungit
sic | Cambiva ut quaerens illam michi
assumerem | Cambiva inquit inspiratio
tam | disputando scripturas et audiendo
lectiones speculato enim in morte sua
dicitur discipulos docuisse | quod libentius
ingressus audiret | quam scripturas aspi
ceret | adiungens quod litera viva fa
cie se offert inspicienti | ingr
aut sub pluribus faciebus eam
offert audienti | Cambiva ergo dicit Sa
lomon ut eam assumerem mihi i. ad
fructum ~~et modum~~ et utilitatem meam
primo et principaliter sed (quantum) ad omnem
dictum aliorum | Proverbiorum 9. Si sapiens fueris tibi
... eris | non se assumunt
sapientiam qui male vivendo alios
illuminant | sicut candela non ad commo
dum sed ad consumptionem sui et aliorum il
luminationem lucet | et per oppositum hoc sicut
lucet sicut sol qui et in se illustrat
et alios illuminat sine sui defectu
Eccli. 21. Homo sanctus in sapientia manet
sicut sol | Cum vero dicitur in auctoria sa
pientie et delectatio bona | Est non
quod ulla res ab homine | et se delectat
~~glorie~~ sicut delectatio homo | Unde
dicitur homo talis denominari debet quale est
illud in quo delectatur | Et ideo virtuosus
dicitur qui gaudet in operibus
virtuosis | iniustus qui in operibus iniustis
| voluptuosus qui delectatur in operibus
voluptatis | Et sicut ~~sicut~~ de singulis
virtutibus et viciis generaliter | Unde sicut
... sicut dicit philosophus et 10 Ethicorum
delectatio (perfecta) in homine et in operibus regulati
na per modum finis | Et ideo augustinus
illud per se veritas corda et renes

~~delectatio... sua delectat~~ sicut ab ...
~~...~~

delectat ea sua in hoc

dens / ffinis cure et cogitacionis / est
delectacio ad quam quis intendit pervenire /
unde qui delectatur in possessione pe-
cunie / dat se mercacionibus vel alteri
operacioni per quam pecuniam acquirere / et
qui delectatur in milicia dat se operi-
bus strenuitatis / unde quilibet ordinat
se finaliter ad illud in quo magis
delectatur / et ideo docet philosophus 2° ethicorum
c. 8. et a delectacionibus malis et delectabilibus
maxime debemus cavere / et quod delecta-
cio habet adeas sicut senes ple-
be habuerunt ad Helenam / senes enim
plebis troyane indicaverunt eam esse
abiciendam unde habetur de doctrina capitulo
ibidem. alii ad aliter apti
nati sumus et quidem motum est bonum
cuiusque ex sua delectacione considerata et
probata / cum sicut dicitur in 5° capitulo ista
delectacio sit bona vel mala / si bona
bene laudanda quidem / si mala in contrarium oportet
nos attrahere. dicit capitulum. sicut bo-
bus lignum tortuosum dirige ad rectitu-
dinem / primum in contrarium ultra rectitu-
dinem retrahunt / et sic tandem redu-
cunt ad medium / hec de doctrina capitulo
ibidem. hec est ratio quare prudentes
dicit psalmista unde proposuit pro libro dicitur
Jocundum sit ei eloquium meum ego
vero delectabor in domino / 2° delectacio
laboris et more declaratur quia per deum
et supremus est unde hic est
illud in quo delectatur moraliter loquen-
do unus gestus competit in ludis inspe-
ciens at exemplum habetur de comparacione et
unde seneca ad lucillum epistola 88
omnis res si obsueverint indi. sunt
et amor more commendans sicut ca-

pe impediendo cum incepti audit
et manus meo et medio bonum rursus
et relatum ad caput digiti et flexos
oculos impleat risus in parvo labitus
sicut quod demonstrant quia eum in ap-
tu provocat operant quis quippe
sit sicut se qui eadem ludet
apposuerit / 3° delectacio laboris et more
augmentatiua unde capitulo 10 ethicorum
dicit quod unus honeste iudicat et inqui-
rit illa in quibus delectantur quam alii /
unde delectaciones proprie conficit opa-
raciones suas / et ideo si duo ho-
mines ad eandem artem ponantur
ille magis proficiet qui ceteris
paribus amplius delectatur / 4° prin-
cipio est quod triplex est delectacio naturalis /
bestialis / humana / delectacio naturalis
est / sine qua creatura humana esse
non potest / sicut est illa delectacio quam ho-
mo habet in cibo et potu et sompno sibi
quiescente / qua quidem delectacio parum
non est si non concedat regulas
racionis / unde capitulo 7° ethicorum delecta-
cionum quedam sunt naturales / et quedam
voluntarie et per electionem / sicut
cibi et potus ad conservacionem indi-
vidui / et veneri coitus ad conservacionem
speciei / voluntarie delectaciones sunt
sicut victoria honor et divicie /
In hac autem genere delectacionis non
potest homo continue delectari sicut dicit
capitulo 10 ethicorum / sed quia anima non
potest continue operari / et nulla delecta-
cio est sine operacione anime / et quia
delectacio continuata causa bonum pre-
nerat sine fastidium. si vero sit diversa

3°

2°

delectacio est triplex

ad illum erit perfecta|Vnde docet aug'
quod qui delectatur in uno vehementer|
quasi non attendit ad alia|sicut dicit
aug' amatores spectaculas non attendunt
sermonibus quos dicunt eis|delectabilius
enim aliud repellit|Sed si remisse
in aliqua delectemur possumus simul
attendere ad alia|Sicut qui videt
in theatro male agonizantes possunt
simul quemcumque legimus 10 ethicorum c.
5°|Et ideo ista delectatio hominis
tunc quod appetat totaliter et perfecte
delectari quale delectatio nunquam habebitur
nisi in visione dei quia tunc ani
et simul et semper implebitur gaudio
Iuxta illud ps. Adimplebis me le
ticia cum vultu tuo delectationes in dextera
usque in finem. 2ª delectatio bestialis
est|que est turpissima delectatio
et exprobrabilis sicut dicit aug' 3
ethicorum c. 17|Certa homines tali
delectatione non utuntur secundum quod sunt ho
mines|sed secundum quod animalia sicut nar
ratur ibidem de quodam qui op
tavit sibi guttur ita longum
sicut est guttur gruis delecta
tiones non tactus inducunt magis
bestialitatem|et faciunt homines bestias
brutales quia non sunt homines secundum
quod huiusmodi. sed procedunt ex corrupcione
complexionis aut ex mala assue
facione vnde dicit phylosophus ne delectent
in seminibus impiorum nec tibi placeat
malorum via. 3ª delectatio est ra
cionalis|que consistit in contemplacione
veritatis|Sed tamen eadem delectacio|
que placet uni displiceat alteri|
quaeritur quae delectatio debeat dici ho
minis|respondet aug' 10 ethicorum. quod si

quaeritur de saporibus quod est dulce
quid amarum|et quod sanus dulce
infirmus dicit amarum|sed verum est quod
illud quod est dulce quod sanus dicit
esse dulce non quod infirmus|eodem
modo secundum verum quod illa est delectacio hominis
quod virtuosus et bonus indicat hominis
delectacionem non esse illa que corruptus
et malus|alie non delectaciones
simpliciter sed delectaciones in istis
sunt sicut brutales ut ex studia
les an quibus dicit ysa. 66. In ab
hominacionibus eorum delectata est
Sed delectacio simpliciter est illud quod
sanus modo ait i. virtuosus non de
lectatur in omnibus diviciis.

x ner craz ingeniosus et spect
tuo sed amarum bona et cum
essem magis bonus veni ad corpus
incoinquinatum et ut scivi quia aliter
non possum esse continens|nisi deus det
et hoc ipsum erat summa sapientia
scire cuius esset hoc donum adii do
minum et deprecatus sum illum et dixi
ex totis precordiis meis|sic dicitur
in principio huius capituli verum fuit|sa
lomon in isto capitulo de sapientia et
corpore|quid affingit parabolice po
nens corpus loco mulieris amicam
ardentissimam tunc sapientia|et tunc quod
legitur nobilissima sponsa fuisset|breviter
aut ista racione ad ostendendum amorem
vehementem quem habuit ad sapienciam acci
piendam|quia inter omnes personas quidem
amor ardentissimus invenitur|Certum
aut solet invenire contrahentibus sa
de|Samus enim aspiciat condicionem
sponse cum quod ponitur hic ostendere

Sunt quod dicunt quod sponsa se bono
sponsa quod sponsa ...
confitetur

2º dote et divicias q̄s pt cu ea
rape / 3º sui et ipius condicōes
considerate cu possit puelle ꝯgre /
4º delibēat quo ea a parētib et amicis
possit pete et h̄re / iux ista qtuor
salon ꝯ facit in 1º cap / ita pimo
ondit sapiam ee mirabilr amabilē
et generosa / 2º ondit ipius dotem
fore desiderabilem et preciosam / 3º de
clarat sui ipius condicōm fore specta
blem et virtuosa / 4º ondit datore
puelle h̄re nobilitate venabilez
et gloriosam / pma ista caps sunt divi
su inqtuor in pncº / et de duab
considerācōib expedita / de duab
sequētib expqmur in pnti lcone / et
scdm hoc hec lca divid̄ i duas
ptes / ita pº ondit sui ipius cōdi
com fore spectabilem et virtuosa
ut mito dignus appeat tata
sponsa / 2º ondit datore puelle
h̄re nobilitate venabilem et glo
sam a quo ipa puella acabili
e petenda / 2ª ps ibi et ut simi
lia / pma duo facit. pº ondit se
amabilem aptu et ydoneu ad ceu
hēdu tā sapia / 2º ꝯ ꝑpectitate
virtut moraliu 2ª ibi et cu eem
magis bonus. dicit g° sic. puer
eram ingeniosus et sortitus su aīam
bona / ubi reddit se commendabilem
ex tbus / a corpali mundicia puer
eram / ab intellectuali pitia inge
niosus / a spuali iusticia / et sorti
tus su aīam bona / anima enim no
e pfte bona nisi p gram et cari
tate qua debito modo ordinat
i deu ut dicit augus sº de libo arbiº
ꝯ. bona e aīa in univsitate /

melior in suo ḡne / optima in sui
ordinatoe / est aut h̄ ordinacō
commoda conspo volūtatis in deu / et
se tota volūtaria devotōl subiectio /
Ideo aut d̄r sortitus su aīaz bona
ñ q̄ a casu ad bonitate deuenit
s q̄r pma gram recedit nullo pt
meri / ita cu omē mitu sit ex gra
si pma gra cadēt sub merito / pma
gram pcedēt / et ideo deus sponte
dat homi pma gram / homo in
se ad gram disponere dispositōe
nāli / et non ponēti obice gre pmalit
usu libri arbitrii / licet aut ad pmā
gram requiratur dispositō qued
e ñ pma / illa tm non meretur gram
mito condigni / s congrui tm / et ideo dicit
sortitus su aīam bona / col. 1º. gras
agetes deo pri / qui nos dignos
facit in pte sortis sctorum / solet eni
que sorte dant̄ divinus dari / sicut
dt augus sup gen ad lram c. 22.
ubi istam lram exponit puer in
eram ingeniosus / et cu eem magis
bonus et c̄. ubi salon loquens p ipo
tpe suo inuetutis / dt. se fuisse grossu
p tpe sue inuetutis non solu in na
lib / s et in moralib / ideo dt sic et
cu eem magis bonus supple q̄m
ingeniosus. et cu magis i me pe
minet bonitas moralis q̄ bonitas
nālis ingenii / bene pficiedo ꝯtinue
tuc tpis ad corpus incoinquinatu veni
.i. attigi ad tanta pfectom virtutu
moraliu q̄ corpus meu sciam inco
inqnatu a passionib viciorum / et
hec dicit p statu suo pº / qu in
sua inuentute sua deo legit pla

Nota Ingenium bonum tria constituunt tria ostendunt tria corrumpunt
prima ... secunda ... tertia ...

cupe 2 re 3. dilexit salomon dominum
ambulans in preceptis david patris sui
sine ponit salomon in libro morum petere
di ista puella / ex. sapientiam et dari
in sponsam et hec adeo etc. Ja. primo
ei quibus homo indiget sapientia / pos
tulet adeo qui omnibus dat ad suf
ficientiam et non improperat / dicit psalmista et
ut scivi quoniam aliter aliter non possum
esse continens nisi deus det / exangelista spar.
bonum continentie quia sapientia est vera via
ad sapientiam Ja. 3. Sapientia que desursum
est primum quidem pudica est / et hec
ignorancia sapientia sanctua ex. scire cum
esset hec donum / adii dominum et depreca
tus sum pro sapientia obtinenda / et dixi
ex totis precordiis. i. ex profundo cor
dis mei / non ex summitate labiorum
in psalmo de profundis clamavi ad te domine
precordia proprie sapientia sunt loca vicinia
cordi / eo quod ibi sunt principium motus et
cogitationis et declaratur declaratur
plaliter ... singulari
unde ysidorus de summo bono li. 1o. cum
prodest strepitus labiorum ubi cor
est mutum / sicut enim vox sine modula
... est quasi vox pecorum / sic oro
sine devocione / est quasi mugitus bovis
et in eodem / oro magis cordis est non
labiorum / neque enim verba
deprecantis deus intendit / sed orantis
cor aspicit / melius est enim cum silentio o
rare corde sine sono vocis / quam solis
verbis sine intuitu mentis. Non quod mul
ti petunt castitatem pregnitur / et non
ex totis precordiis / sicut de semetipso
mirabiliter confitetur augustinus libro confess.
c. 11o Ego inquit adolescens miser
in exordio ipsius adolescentie petieram
a te castitatem et dixeram da mihi
castitatem et continentiam / sed noli modo /
timebam enim ne me cito exaudi
res et cito sanares a morbo con
cupiscentie quem malebam expleri quam
extingui. Nota quod tria bonum inge
nium constituunt / tria bonum ingenium
ostendunt / tria bonum ingenium corrum
punt / prima tria sunt / memoria / intel
ligentia et voluntas / unde augustinus .x.
de tri. c. xi. In his tribus inspici so
lent ingenia parvulorum / cuiusmodi
preferunt indolem / quanto quippe te
nacius et facilius puer meminit
/ quanto acutius intelligit / et studet
ardencius / tanto est laudabilioris
ingenii dicit augustinus / sed illa ingenia
que studio se applicant non per hoc
acuta sunt fortasse. aspera lauda
bilia tamen non sunt / secunda tria sunt / est enim stu
dium sicut dicit hugo de didascolicon
li. 3o. anima assidua et vehemens
applicatio ad aliquid agendum cum
summa voluntate conjuncta. pro quo
modo studendum sit bonum ingenium
docet prudentius in achilline li. 1o
saturnalis in principio. vult dicere quod sicut
apes colligunt de diversis floribus
cibum suum et in mel ipso labore con
vertunt / sic studens ... aliud in quo
studet aliarum opinionem ... non debet
vel admirare vel aliter ordinare quam
aliis non convenit ingenium / sed mo
riam dicit gregorius quod in corpore non
... sunt illa ... nisi fiat
via alimenta que accepimus quamdiu
diu in ... supernatat et
solida gravat male stomacho

ornad sl at cu eo q̄ erat mutata
sit tn̄ dum in bruce & sagwme
tūpent . Idem in lr̄is quibus alit̄
ingenia pstemq̄ ut qcuq̄ hausit
us patiam̄ . maḡ ee ne aliena
sint . s̄ in psdam digeriz docoq̄t
aliq̄n imeoria ne pūt us in
genuī . Idem dt̄ seneca ad lucillū
epla . 8a . de usu ad vsus pere s̄
q̄ntam diligētia hnt hoies ad
exercendū corpa sua isti ad lactū
isti ad pinguia illi ad c̄pu illi ad
saltū alii ad lūdū alii ad bella
et q̄ pauci curāt suū exerce
ingeniū in addiscēdis bonis mori
bus vehemēt plangit seneca
ep̄a . 81 . cogito inquit q̄ multi
corpa exerceant ingenia q̄ pau
ci qntus ad spectaculū & lusoz
fiat q̄cursus / q̄nta sit circa artes
bonas sollicitudo q̄ inbecilli aīo
st̄ post lacertos humeros quia
miram̄ hec ego tā sola ingeniū
q̄stituunt media intellectus et
voluntas studii . f . 2a tā sit que
bonū ingeniū quadūt . Illud est
ingeniū dr̄ bonū qd nouit elige
vitatem / abice vanitatē / et pri
pēde loquitatē / de q̄o loq̄ ap̄
bū̄ ethr̄ . bonū inquit ingeniū
est s̄m vitate bū posse eligere
bū / & fuge falsū / et p hoc bū i
specleat nil magis ē bū in
moalibz / unde illa st̄ bō ingenia
que mundū ~~falsū &~~ fallaciis plenū
fugiunt / & relinqūt via ppd ihu
p̄e via vitat̄ elegi . hic ē s̄m

signū boni ingenii elige vitatē
. 2m signū boni ingenii ē abice
vanitatem / nō enī omē subtile
ingeniū / ē bonū s̄ solidū igeniū
q̄ nichil ē magis infructuosiū
q̄ subtilitas que sola ē . vñ petrꝰ
rauenen in sermoe q̄dā dicit̄ ubi ne
est subtilitas nisi sola subtilitas
quando enī pdest intell̄ expendere
dies suos que nec domui nec milicie
nec in foro nec in claustro nec i curia
nec in ecclia nec alicubi psunt
nisi duntaxat in scolis scribens
et seneca ad lucillū quando eū
inquit acucius artifex & i q̄ ē
vl̄ de quod ingeniū q̄ sola sub
tilitas laspinuēs ulla cū se respōdet
q̄stiuitate hec petrꝰ . nō dom̄ simōis
de mepham cantuarien archiepi
q̄sta inquit valet in verbe nō in
orbe loquens de subtilibz q̄dō in
& iō nos qui sumꝰ ppicam quos
demones insistat ut ad uicia
attrahant quibz mors q̄tinue eo
mīatur ne auffeāt opibz vtuosis
sicut debemꝰ curios obmissis inp̄s
illud q̄ monet senec ep̄a . 16 . & lo
demes omībz vide p tn̄ supra i mi
nictū mimorū senes & femine q̄gre
rent tn̄ inuictus in portas ar
mata signū ē potius q̄ostale
cū hostilia in poret cela vibrent
& ipm̄ sr̄ suffocacionibz & tunicul.
tremet sedere scopus & hor eo
tinio clamas pō & nō pdidisti
ego cornua hūs nūq̄ tibi . demes
videar p ipse impedio opam et
nūc alipsdior qnid agam mors

∴ Ingeniū boū tā audit s elige
vitate / abice vanitate & pi̇pēde loquitatē /

me sequitur. verum fugit ad ipsius vel de
te me ad efficiat ut ego mortem
non timeam. 3m signum boni ingenij
est vmquam locupletate et copiam
excessiva librorum vide augustinum in tu[?]
questionum c. 166. Bonorum ingeniorum cla
ra est indoles in verbis diffinitionum
verum amare non verba. Quid enim prodest
clavis aurea si aperire volumus non
potest. aut quid obest lignea si hoc potest
quando nichil petimus nisi patere quod clausum
est. Sunt ergo tria sunt que ingenium
bonum eudunt. f. tria sunt que ingenium
bonum corrumpunt. s. nimia levitas
prava voluntas, lascivia voluptas.
levitas enim animi et dissolutio per
tractorum et ludorum stacione corrumpit
ingenium. sicut dicit beatus augustinus. 6.
confessionum c. 1o 72o. corrumpit prava vo
luntas vide augustinum de moribus ecclesie
et manicheorum. libro 2. c. 3. Scio
quosdam esse qui quamvis bona in
genia ut eadem ista videat. mala
tamen voluntate ipsum quod ingenium sunt
amississimi. 3o corrumpit ingenium
lascivia voluptas vide seneca in pro
logo primo libro declamacionum. ubi tamen mor
tiferis ingeniis quod luxuria et torpore desidiam
quomodo ibi prosequendo declamavit, tor
pent inquit ingenia desidiosorum
iuvenum nec in unius honeste rei
labore vigilatur. sompnus langwor
que et sompno et languore turpior
malarum rerum industria invasit animos
cantandi saltandi que obscena studia effe
minatos capitis tenet capillum
frangere et ad muliebres blandicias
extenuare vocem mulierie corporis

certare cum feminis et inmundissimis se expo
lire mundicijs nostrorum adolescentium specimen
est. Carmus eciam vide vestrorum loquitur inprimis
filiis suis. Ubi senecte mele et no
nato carmus inquit eciam vestrorum
quibus dicat patris ingeniorum quos scitis
studiosorum nomine quibus sacre vel est moll.
emuciorum nati multi manent exspe
natorem aliene prudiatie neglige
res sue etc.

O cus patrum meorum et domine misericordie
qui fecisti omnia verbo tuo et
sapiencia tua constituisti hominem
ut dominaretur creature tue, que
a te facta est ut disponat orbem terrarum
in equitate et iusticia et in direc
tione cordis iudicium iudicet.
postquam salomon declamavit quod sapientiam
que est verus dei cultus acquirere
non potuit nisi illa a deo pete
do per instanciam sumne devocionis
In isto capitulo qualiter complanat
formam et series sue supplicationis
qua deo proposuit pro sapientia acquiren
da In hac autem supplicacionis
enarratione duo facit nam primo
quendam divinam intelligenciam. 2o
allegat humanam indigenciam. 2a ibi
quoniam enim homo etc. in prima duo
facit usque ad finem capituli alterum
tum, quia aliquid supplicat aliud
tum allegat, quia expandum de
beat. Circa primum duo facit primo
captat divinam benevolenciam
2o ponit suam peticionem suam
ibi. da mihi sedium tuarum etc.
primum in captando benevolenciam divine
maiestatis extollit dei

ex viribus ex clemencia ex potencia ex
sapiencia sicut patet in littera sua dicit deus
patrum meorum / secundum prudentes homines sine
vir aliquis magnus / talis homo similiter
et consideracionem a tali domino postulat id
quod indiget / Bonus et dominus adoptat
et acceptat filios sibi bene similiter et
et ideo patres illi ex quibus descendunt
saluti bene fuerint sicut abraham
ysaac et david ideo homo primo allegans
ait deus patrum meorum et domine misericordie
qui liberaliter dans multa qui fecisti
omnia verbo tuo id est filio tuo Jo. primo
omnia per ipsum facta sunt / verbo tuo
id est ita faciliter fecisti omnia sicut
homo loquitur verbum suum in psalmo dixit
et facta sunt / qui et sapiencia tua constitu-
isti hominem quasi diceret licet omnia causeat
sapiencie / quia omnia in sapiencia fecisti /
tamen in creacione hominis maxime re-
lucet sapiencia tua / in quo ymaginem
tuam posuisti / genesis primo faciamus
hominem ad ymaginem et similitudinem
nostram / in quo et tocius mundi quodammodo
reperitur ymago bene et minor mun-
dus appellatur / istum hominem creas-
ti ad terras ad dominandum per potenciam /
ad ordinandum per sapienciam / ad iudi-
candum per clemenciam / sicut sit in isto
tamen dei ymago / quibus homo cor-
ruscat ipsi deo tamquam suo exemplari
qui per potenciam sapienciam et clemen-
ciam cuncta gubernat / dicit ergo et
sapiencia tua constituisti hominem ut
dominaretur creature que a te facta est / posuit
timorem illius super omnem creaturam
et dominetur bestiarum et volatilium
genesis 9 crescite et multiplicamini

2

et replete terram et subicite eam et
dominamini piscibus maris et volatilibus et univ-
ersis que moventur super terram / secundo est
ordinare bene scilicet et disponere
orbem terrarum in equitate et iusticia
orbem terrarum id est homines qui orbem
terrarum inhabitant domini est terra et ple-
nitudo eius et non solum collacionem
et naturam humanam ut dominetur super
creaturam per potenciam ut disponant
humana qualitate sibi racionem
iusticie legibus et statutis hominum cum
generis arte et racionibus bene sicut
dicit apostolus primo ad thimotheum / tercio constituit
deus hominem ad iudicandum per
clemenciam / clemencia enim debet
esse in iudice ut scilicet odiat culpam /
et diligat personam / et istud ad hoc
dicit constituisti hominem ut in direc-
cione cordis iudicium iudicet sine
direccione inquam cordis non per ca-
lumpnias vel cavillaciones seu cau-
telosas circumvenciones / et per opposi-
tum dicit proverbiorum 28 dux indigens prudencia
multos opprimit / per calumpniam
dicit iure non per hereditaria posses-
sione per acquisitoria mercacione
per extorcionem ... quia vero
de dominacione de qua dixit secundo de
videndum dico et primo dominus noster ihesu
christus per missam 2 ... patet in redempcio-
nem suum sanguinem fudit / ut demum
corpus sicut dominus nostrum omnibus
dat possessio in psalmo eum redemit de
interitu ... patet quia ipse facit
et efficit missam ubi nulla suspectur
vita bene sicut salvator vel arti-

3

... et vigilia ...

... ad ...

[illegible] eet [illegible] fuit corporalis sed
caret materia sicut forma sic et
dominus et creator unus qui facit
unam naturam non exigentibus et
propter istas tres causas dicitur deus dives
in misericordia. Ephesios 2o deus autem qui dives
est in misericordia propter nimiam caritatem
suam etc. Surgit autem in Christo magni-
tudo huius et promptitudo ad mi-
serendum ex triplici ex naturali proprietate
ex generali potestate ex [illegible]tali
necessitate. Primo enim sicut proprium
est ignem calefacere solis lucere vel il-
luminare ita proprium est Christo miseri-
ri. Unde canit etiam deus cui proprium
est misereri semper et parcere. Et ideo dicit
sic quod deus qui iratus punit et coact-
e et tarde sicut quod tarde facit
illud quod invite facit. Secundo ergo unde
Christus tardus est in puniendo et
velox in miserendo sicut ignis
tarde descendit quia hoc est contra
naturam ignis et velociter ascendit
ita Christus velocissime miseretur
et tarde et cum magna coacta-
[oc]
punit et ideo dicitur in psalmo quod longa-
nimis et multum misericors. In signum
autem quod cum dolore et displicentia
punit peccatores dicit Ysaias primo
heu ego consolabor super hostibus
meis ubi ponit interiectionem do-
lentis quasi diceret cum dolore et displicen-
tia consolabor me. Unde sicut na-
[illegible] post [illegible] sua [illegible]
[illegible] dum manet licet valeat
impediri vel retardari ad tempus
ita nullo modo [illegible] miseri
deus. Et qui continebit in ira sua
[illegible] suas primo cum iratus fuis

misericordia in Christo surgit ex triplici ex naturali

me recordaberis. Abacuk 3. De hac
materia [illegible] et nunc [illegible] super eze-
chiel 5. pulchre declarat quod deus
qui vastavit non omnino vastavit sed in-
effabili modo cum culpas puniret
ipsos protegit pastores. Ad quod ad-
ducit duas expositiones. Una est de
captivitate per [illegible] quia deus licet
ordinaret ad correctionem populi sui
tamen eis providit de prophetis et sanctis qui
eos in illa captivitate consolarentur
nisi quod nequiter iratus esset populo
in captivitate nunquam eduxisset et non
[illegible] iratus esset electos suos cum
illo in captivitatem non mitteret. Alia
expositionem adducit de populo Israel quod
missis duodecim exploratoribus decem
de eis redeuntes populum ad murmu-
rationem contra dominum provocaverunt ita
ut dicerent se seductos. Dominus ergo
iratus dixit quod nullus eorum terram
promissionis intraret. Quo audito
compuncti statim se lacrimis afflixe-
runt et animo animati paratum
se contra populum praeliari ut post lacrimas
terram promissionis conquirerent. Quibus
Moyses per dominum dixit nolite
ascendere neque pugnetis non enim
sum vobiscum ne cadatis coram inimicis
vestris. Quare dicit glossa pensandum est
sed cum ipsis non erat cum eos ne
ascenderent prohiberet. Et aut cum
ipsis erat quando est quod ait non sum
vobiscum. Et videtur Gregorius [illegible]
ingenti dispensatione disciplinae et
nunc cum ipsis erat et cum ipsis non
erat. Cum ipsis non erat ut vin-
cerent sed cum ipsis erat ne ab hostibus

parent / o ineffabilia viscera pietatis culpas insequitur et tamen peccatores protegit / irarum se indicat et tamen ab hostibus defendit / sicut pater expertus primo filio delinquenti iram minatur / et ipsum pater reprehendit increpat verberat et si vult in perpetua ire dispositione mortis periculis minatur manum tendit et retinet Et quem pater irata verberaverat ac si non diligeret sic diligit et retinet ac si irata non verberasset. Gregorius Et si queratur quis compellit deum punire et non parcere miseriam sustinentem tollit a pena / ex quo est opus / videt Crisostomus Tu inquit peccator qui miseriam non desideras sicut enim desideranti miseriam ferre denegat crudelis est ita qui non desideranti miseriam prestat iniustus est et si queris quis est homo qui non desiderat miseriam / videt / Tu qui permanes in peccatis desiderare nequaquam miseriam dei et contra te ad deum Ille ergo desiderat miseriam dei qui timet iram eius qui enim iram non timet non desiderat miseriam sed contempnit. / 2o est

Quanto unicuique ex generali potestate quanto enim homo vel bestia naturaliter est in potestate maior tanto est ad clementiam promptior / sicut patet de leone qui cum sit animal fortissimum tamen et in potestate misericordissimum / homini enim vel alii sibi prostrato non libenter infertur et parcit / iuxta illud poete parcere prostratis scit nobilis ira leonis / Si enim catulus mordeat leonem leo non se vindicat de catulo / sed tamen catulus mordeat catulum statim se remordet ab eo et late

... se inimicum ad minima vindicanem ... infirmitas que sit naturaliter debilis crudelissime se vindicant qui possunt / Deus autem infinitus est in potentia quod opus ... omnium misertum. Hec ea dicit ... assignatur infra cap. ii ... quia omnia potes / Et ideo canit ecclesia Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserando manifestas / Si enim aliquis homo regem offendat contra potentiam suam se tuetur pro consulando / et in regnum alterius fugiendo / vel si se ipsum contempnens mori non timeat potestatem illius regis evacuat / non enim habet homo potestatem nisi in corpus quod affligi non potest anima separata / Sed isto modo non est de dei potentia quia ipsius regnum est ubique in terra in celo et in inferno / Unde psalmista Si ascendero in celum tu illic es / et eius ipsius dominium in morte non finitur quia ipse potest et corpus et animam mittere in gehennam ... Math 6 Manum omnipotentis dei nec vivus neque defunctus effugiet. / 3o deus est unus ... propter experimentalem notitiam / infirmitate alicuius morbi mediorum sicut patet exemplum / per speculationem in libris / per examinationem in signis / per experientiam in corpore proprio / Ille autem medicus qui morbum infirmi considerat speculative bene scit et compatitur / magis autem ille qui signa actualia et contractativas infirmitatis peritus cognoscit / sed maxime ille infirmo compatitur qui morbum consimilem in corpore suo portat / Christus autem ante incarnationem nostras infirmitates

morbi infirmitate patet medici exemplum pre

cognovit in libro sapiencie certe et to-
fuit [illegible] etiam in scriptura
per se ipsum et discipulis quam ipse eo si-
quidem post incarnacionem in sua cot-
tidiana conversacione fuit servus et medi-
cus practicando et sanando infirmos
ubique terre habuit maiorem compassionem
et magis tedium quam temptatus est, sitivit
et esurivit, occisus est et tunc didicit
nosse nostras infirmitates per experi-
enciam et ideo tunc maiore misericordia
affectus est. Secundo quia illa res dicitur
magna cuius una extremitas celum
attingeret et alia in infinitum descenderet
et tamen ad longitudinem. Iste si eius longi-
latitudo tanta foret quod totam terram
repleret, cuius et duracio ita longa
quod in eternum duraret, talis magna
res non inmerito diceretur; huiusmodi est
misericordia dei, que a celis incipiens filium
misit usque ad solum id est mundum, sed usque ad
infernum ut inde tolleret suos. Propterea
in psalmo: Misericordia tua magna super me
et eruisti animam meam ex inferno
inferiori. Secundo totam terram replet quia
omnem hominem cuiuscumque fuerit nacionis
aut generis si ad eam velit gratia
recipit et acceptat, in psalmo: Misericordia
domini plena est terra. Tercio habet quod non
sit hodie vel per tres dies, sed a prin-
cipio mundi ita fuit et sic continuatur
in fine, in psalmo: Misericordia eius ab eterno usque
in eternum super timentes eum. Et ideo
signatur psalmo dicit: Miserere mei
deus secundum magnam misericordiam tuam. Et ideo
apostolus dei misericordiam vocat nimiam
caritatem qua dilexit nos cum essemus
mortui, nos in Christo vivificavit,
cui est honor et gloria. Amen.

Da michi sedium tuarum assistricem
sapienciam et noli me reprobare
a pueris tuis, quia servus tuus ego sum
et filius ancille tue, homo infirmus et exi-
gui temporis et minor ad intellectum iudicii
et legum. Etenim si quis erit consummatus
inter filios hominum, si ab illo fuerit
sapiencia tua, in nichilo computabitur.
Sapiencie ix. Postquam Salomon de precatione divina
pro sapiencia impetranda captavit di-
vinam benivolenciam, in hac parte ponit
devote sue peticionis summam, et circa
hoc duo facit. Nam primo ponit formam
sue supplicacionis; secundo allegat cau-
sam exaudicionis, ibi: quia servus
tuus sum. In peticione autem sua duo
ponit ad vitam bonam necessaria, scilicet di-
vinam informacionem et divinam approbacionem (intencionis et favoris).
Primum pertinet ad intellectum, secundum ad
voluntatem. Sue effectum petit quod dominus
det sufficienciam noticie et complacenciam
bone vite. Quantum ad primum dicit:
da michi sedium tuarum assistricem
sapienciam; quantum ad secundum: noli me
reprobare a pueris tuis. Da michi
(liberaliter) michi quia non emere possum nec vio-
lenter auferre. Quia unus emendo
prodest habere divicias stulto cum sapienciam
emere non possit. Da michi quod sedium
tuarum, id est sapienciam, sedes angelorum
in quibus sedes, vel aliud psalmo: Qui
sedes super cherubin; assistricem sa-
pienciam vel sedium tuarum assistricem
sapienciam, illa sapiencia que tue ma-
iestati semper assistit. Non enim petivit
sapienciam mundi que sedibus principum
et potencium semper assistit, quia illa
stulticia est apud deum, i. Cor. 3.

Et sapientia que assistit sedibus dei. Sedes
enim dei dicuntur anime devote in
quibus Christus quiescit. Sap. vii. In
animas sanctas se transfert. Et noli me
reprobare a pueris tuis. hoc est dignare
me inter pueros acceptare. Et noli
committere quod propter demerita mea sim repro-
bandus et excludendus a consorcio puerorum
tuorum id est electorum tuorum humilium et parvu-
lorum in oculis suis. Luc. xviii. Sinite
pueros venire ad me et nolite ve-
tare. talium est enim regnum celorum. Di-
citur quod est forma supplicacionis.
Sequitur allegacio cause. Dum ex-
audicionis et allegat quod deus debet
eum favorabiliter exaudire. primo racione
susceptionis a parte sui. 2º ibi Tu autem
elegisti me regem. a parte sui as-
signat duplex motivum quorum unum
procedit per modum instancie, aliud per
modum cause. primum est spiritualis familia-
ritas, 2m naturalis imbecillitas. Spiritua-
lem familiaritatem allegat dicens
quoniam servus tuus sum ego. per fidem
et devocionem. Nam servos suos utiles
et necessarios solent homines gratanter
et favorabiliter exaudire. Joelis ii.
Et super servos meos et ancillas
meas in diebus illis effundam spiritum meum.
Et non sum servus conductivus vel ex-
traneus emptivus sed originarius
quia non tibi servire cepi de novo
sed ab ubere matris mee ad hoc
cepi educatus. quia filius ancille
tue id est Bersabee hoc est regine. Unde
dicit Salomon primum motivum [illegible]
sum exaudiri spiritualis familiaritas.
Sed aliud est quod magis commovet

ad compassionem et ad exaudiendum me[illegible]
illud quod peto per modum beneficii et
misericordie non autem per modum iusticie vel instancie
Sed naturalis imbecillitas per quam sum impoten-
tens ad faciendum illud quod debeo. Et
quantum ad hoc subdit homo infirmus.
Ubi primo allegat impotenciam ex defectu
gracie, ex defectu autem nature allegat
impotenciam duplicem scilicet ex parte corporis dicit
2º ex parte anime. Ex parte corporis dicit
homo infirmus et exigui temporis id est d[urationis].
[illegible] dicitur homo [illegible] debi-
litate. homo enim dicitur ab humo quia
infirmus consistens fragilitate. Aug. 26.
Spiritus quidem promptus est caro autem
infirma. Et exigui temporis pro modo
vite brevitate. Job xiiii. Breves
dies hominis sunt et Sap. 2º. Exiguum
et cum tedio est tempus vite nostre. Ex
parte anime allegat ignoranciam id est. Et
minor supple ad intellectum iudicii
et legum. Ista autem noticia iudiciorum
et legum quas deus statuit in causa
est necessaria. iudicii. Levit. 18. Custo-
dite leges meas atque iudicia que
faciens homo vivet in eis. Ultimo
allegat impotenciam ex defectu gracie
quia quantumcumque homo sit perfectus et sanctus
quantum potest acquirere per naturam, sine gracia
non sufficit invenire vite eterne. Et
ideo dicit Et enim si quis est consummatus
id est perfectus quantum homo per naturam potest. Si
ab illo fuerit sapientia tua id est noticia
fidei tendentis vite et per dilectionem
in nichil computabitur. Sap. ix.
Vani sunt omnes homines in quibus
non subest sapientia dei. Et ideo de
imperfectis dicitur [illegible] cap. 3. Et si quis

longe bene erunt in medicina pu-
tabunt. nolite me respicere quod fu-
sca sim quia decoloravit me sol. Non
pueri apparent propter septem pueri-
les condiciones que in istis virtutibus continentur.
Sunt enim pueri primi[1] primi modico pla-
cantur / conformes videntur / cito sedan-
tur / parificantur / inveniuntur in pueris
parvitate / puritate / sobrietate / confor-
mitate / iocunditate / liberalitate / tranquillitate
Sic modo aliter sed sunt primi contra
tumorem superbie / primi contra fetorem
luxurie / sobrii contra fetorem gule /
conformes contra livorem invidie / iocun-
di contra torporem accidie / liberales
contra rigorem avaricie / tranquilli
contra furorem iracundie / primo dico
quod isti sunt primi per humilitatem / Cum
enim porta regni celestis sit parva et
angusta Et ideo volentes ibi intrare
debent per humilitatem pueri fieri. Matthei 18.
nisi conversi fueritis et efficiamini sicut
parvuli non intrabitis in regnum celorum
/ Et Luce 18. Amen dico vobis non acceperit
regnum dei sicut puer. non intra-
bit in illud. Preciosa iocalia solent
reponi in cristallo propter duo / primo quia
honeste et secure salvantur a pulve-
re et ab illicito tactu lesivo / 2º
quia sicut vas manifestans cristallus
enim cum sit transparens permittit
speciem rei transire ad oculum immo
auget speciem et facit rem appa-
rere maioris quantitatis quam est. Ideo
nos modo videtur / qui vult virtutes
aliquas salvas custodire occultat
et operiat eas sub humilitate / Est
enim humilitas sicut cristallus qui
salvat virtutes a pulvere vane
glorie et tactu sive periculo accidentis lan-
dis humane / in conspectu dei facit
eas apparere maioris quantitatis et
valoris quam si per se starent sine humilitate
Et ideo medium reputat amare
beata virgo deo suam virginitatem
sua pietatem sua castitatem ita
quod fuerunt omnia opera sub cristallo humi-
litatis Et ideo sequitur dixit in suo
cantico Quia respexit humilitatem
ancille sue. Item primo / Ideo in genera-
libus et ecclesiam accepit quam aliter
sic patet quia quelibet virtus talis tanto
maior videtur quanto sub humilitate te-
gitur. Et si sapiencia eius videtur
per intelligenciam / si fortitudo / si pulcri-
tudo maior apparere / Et sic quilibet
bonum nature maius est quanto homo se
quo contegit cum humilitate quando sit hu-
ic accepcio in tantum est quod ipsa sa-
pia appetit humilis apparere vo-
cem est quam superbus vellet appare-
re vel videri. Unde Bernardus de duobus
gradibus humilitatis glosa vero est
humilitatis qua ipsa quam superbia pa-
tere se appetit ne vilescat /
Unde Paulus loquitur. 1º ad Corinthios 12. ait ceterum
superbus in se. tu ceterum. 21 ig et f
quod propter humilitatem fuit electus et superior
quod superbia fuit deiectus. Habet quod
puer puritatem contra tumorem superbie
Secundo sunt puritate contra fetorem luxurie.
Quanto dicit enim maior tanto ma-
ioris honestate in suo servicio
requirit. Deus autem maximus dominus
est et ideo vult ministros suos esse
mundos et honestos In cuius signum
leguntur 10. 20 27. et cum David

venisset ad abymelech sicut dicitur
in ab. et fames eos urgeret bethe
meter peterent david panes ab a
bimelech pro se et suis in tantum inter-
rogavit sacerdos eum mundi sunt pueri
maxime a mulieribus ita dicunt quod de-
notatur non habere lege sed si inmundi
essent pro luxuria nullo modo eis daret.
Affectat autem luxuria non solum in
aspectu dei et bonorum angelorum sed etiam
et coram aliquibus demonibus notabilibus
unde unus quidam nigromanticus cum
demonem more suo solito invocasset
post longam expectationem et carminum
suorum iterationem tandem apparuit spiritus
a longe vestibus obturans nares
suas a quo cum admirator quereret
quare ita tardasset et quare ita a vestibus
se teneret respondit fetor nimis luxurie
tue non me permittit ad te accedere
dicitur cognoverat aut meretrice sua
ille taurus par aut de talibus dicitur
cap. Joel 1º. de ea dantibus eorum
ascendet fetor. 3º puer habet sobrietatem
contra furorem gule / cum enim indiget
et bibit et comedit ex mensura
naturalis indigentie non excedit. Sic
fuerunt sancti viri in hoc pueros imita-
tores quibus non sufficit accipiat et et-
iam sanitate quod superfluis salva-
bant quo in cuius signum leguminum dan-
i° ca. Daniel et socii sui pueri
qui nolebant comedere de cibis regis
nabuchodonosor nec bibere de vi-
no eius sed comederunt legumina
cum et biberunt aquam decoriores
fuerunt ceteris pueris et letiores vul-
tibus post decem dies inventi sunt

corpore meliores et corpore pleniores
pre omnibus pueris qui vescebantur
cibo regio et pueris illis dedit deus
scientiam et disciplinam in omni sapientia
et libro. Et ideo comparatur unito sobrietas
amethisto de quo dicitur in lapidario c.
16. hic facilis sculpture contra vinum ebrie-
tatis dicitur unito si tantior esse dicitur
aut de isto lapide quod preservat eum
gestantem ab ebrietatione et infirmitate.
Isto modo moralis sobrietas facilis est
sculpture quia sobrii facillime docentur
et castigantur. Item anima viri sive est
sicut eques / caro sicut equus ysa.
31. equum corpus caro. anima ista equum
debet regere et refrenare et medium urgere
calcaribus et non equus i. anima ista
gemma i. sobrietate portantem equus
i. caro non potest sensu non accipita-
bit in via nec inter cadet per pravi-
tatem et corpulentem infirmitate ca-
det. Unde seneca 10 declamationum
dicit quod ideo subito moriuntur quia de mor-
tibus vivimus credo animam volitat
quendam piscem natat quod fera per dis-
currit nunc sepelitur ventribus quere-
nunc cur subito moriamur quia mor-
tibus vivimus et ad lucellum epla-
ri. aliquos morbos nulla secula
fecerunt innumerabiles morbos non
innumerabiles cibos. Unde de hac materia
notabiliter dicit Innocencius de vilitate
conditionis humane. Initium necessarie
vite hominis aqua et panis. gulosis
autem non sufficiunt fructus arborum
non genera leguminum non radices
herbarum non pisces maris non
bestie terre non aves celi sed que-
ruitur pigmenta parantur aromata

capiuntur elegisti que studiose cogunt
et laute pascunt affectus nostros
alius contundit et colat alius compo-
dit et conficit scilicet carnem quam in diversas
naturas immutat in aliam ut sacieta-
tas tepeat in esurie revocet et ap-
petitum ad irritandam gulam non ad
sustentandum naturam non ad necessitatem
supplendam sed ad cupiditatem complenda
scilicet ille. Secundo puer habet conformitatem
contra livorem invidie. Si puer vide-
at mulierem flere statim collacrimatur
et si videat eam ridere mox arridet
Isto modo vult deus ut sint viri qui a-
amant tribulatis et cum prosperantibus
gaudeant Ro. 12. Gaudere cum gaude-
ntibus flere cum flentibus ut sint omnibus
conformes per caritatem. Isti figurantur
per pueros clamantes in templo osanna
xpo Mt xxi. Soli pueri [illegible]
invidia digni sunt deum laudare. Terci-
o puer habet securitatem contra tor-
porem accidie. Accidia enim corda
facit eos immobiles qui currunt ambu-
lant et discurrunt et ludunt et nunquam sunt
ociosi. Sic sunt in parte dei de labo-
riosi et solliciti et sunt in aliquo utili
occupati. Horum figuram habuit Samuel
de quo i° Re. 2° puer Samuel
ministrabat coram domino statim coram ab
[illegible]. Sexto habet puer libera-
litatem contra rigorem avaricie. Puer enim libenter
dat quicquid habet. Isto modo sunt viri libera-
les ut dicitur per [illegible] largi-
tatem. Istos figurabat Josue quinque
puer panes ordeaceos et duos
pisces de quibus populus saciavit
quinque milia hominum Jo. 6° et theo-
logi [illegible] simul dicuntur

sua in captivitate nichil cum impericia
gessit in opere sed ocia que habere poterat
cottidie ad captivos fratres qui erant
corporis eius quinque inceptivi Thob. j°. Septimo
puer habet tranquillitatem contra furo-
rem iracundie. Puer enim nullum lede-
re [et si] ipse ledatur et offendatur statim
remittit. Unde per unum pomo revocatur
si valde fuit offensus. Isto modo sunt
viri remittere dicunt illi qui in eos
delinquunt. Sanctus Thomas iiij sen. q. eth. c. 12
s. j. Thomas distinguit tres species ira-
cundorum. Sunt enim quidam acuti, quidam
amari et quidam difficiles. Acuti di-
cuntur qui velociter irascuntur et velociter
quiescunt et illud est ex aptitudine qua
non retinent iram in corde calando
sed statim iram suam per aliqua signa ma-
nifestant propter velocitatem motus ire
et ad istam speciem magis disponuntur
colerici propter subtilitatem colere. Amari
dicuntur quorum ira diu perseverant et ea
nunquam ostendunt sed occultant et isti sunt
amarissimi in seipsis et etiam ad alios
et indigent multo tempore ad hoc digerant
iram suam et ad hanc iram magis
disponuntur melancolici. Difficiles
dicuntur qui nunquam cessant ab ira nisi
tamdiu donec fuerint vindicati. Istas
tres species vincere debet quilibet scilicet
per mansuetudinem et moderanciam
rationis prima per modestiam ne sit acu-
tus 2a per patienciam ne sit amarus
3a per pietatem ne sit difficilis
ut sit puer deo gratus mirum et [illegible]
quo Oz. xi° Quia puer Israel dilexi eum

Quia elegisti me regem
populo tuo et iudicem filiorum tuorum

et filiarum. Et dixisti edificare templum in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tue altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod preparasti ab initio, et tecum sapientia tua, que novit opera tua, que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid placitum esset oculis tuis, et quid directum in preceptis tuis. Postquam Salomon supplicavit pro sapientia impetranda deo et rationem quare a deo exaudiri debeat allegavit supra a parte necessitatis, in hac parte consequenter aliam adiungit rationem ad idem supra ex parte divine bonitatis. Et est talis: Decet divinam bonitatem perfecte consummare illa que proposuit et incepit. Sed tu deus proposuisti per electionem mei, quod forem rex et iudex populi tui, et edificator templi, quod sine tua sapientia consummare non possum. Ergo decet te deum dare mihi sapientiam, qua ista que tu proposuisti me facere consummare possim. Dicit ergo sic: Tu elegisti me regem, quasi dicat: non me ingessi per presumptionem, nec me intrusi per violentam occupationem, sed tu me elegisti, et non super unam civitatem vel insulam, sed ut sim rex populo tuo. Unde 2° Paralipomenon 1°, ubi prius respondit deus ad istam supplicationem Salomonis dicens: ut iudicare possis populum meum quem tibi [illegible] iudicare. Sicut supra elegisti me regem, sed voluisti me esse iudicem universitatis filiorum tuorum et filiarum tuarum, i. tam maiorum quam minorum ~~et eos~~ me elegisti in regem et in iudicem, sed et in artificem et edificatorem. Unde dixisti me edificare templum in monte sancto tuo. 2° Reg. 7°: Dixit dominus ad David: Suscitabo semen tuum post te, et ipse edificabit domum nomini meo. 1° Paralipomenon 28: Salomon filius tuus edificabit domum meam et altaria mea. Ipsum enim elegi mihi in filium et ego ero ei in patrem. Templum enim in monte sancto tuo. Iste mons sicut dicunt Hebrei fuit ille mons ubi Abraham volebat immolasse filium suum, Genesis 22°. Et ibi erexit altare, et in eodem loco fuit postea altare templi, de quo subditur: Et in civitate habitationis tue altare. Hec civitas fuit Ierusalem, de qua in psalmo scribitur: que edificatur ut civitas. Altare ~~de~~ similitudinem tabernaculi tui sancti quod ab initio, i. tale altare iussisti me facere quale fuit altare tabernaculi Moysi ab initio, i. ab antiquo. Hoc tu deus pater ordinasti de me. Et tecum sapientia que novit opera tua creationis et recreationis et glorificationis, de quibus Abacuk iii°: Domine consideravi opera tua et expavi. Que eciam sapientia affuit tunc cum orbem terrarum faceres creando de nichilo, et sciebat quid placitum esset oculis tuis, et quid directum in preceptis tuis, i. quibus preceptis voluisti hominem dirigere in tempus, sicut in suum finem. Tu autem elegisti me regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Ex isto auctore informatur princeps

Prelatus circa statum suum debet quatuor considerare

quibus et prelatus circa statum suum considerare
considerare debet. quod non sit invasor per in-
trusionem / quod non sit remissus per dissimula-
cionem / quod non sit neglector culparum /
quod non sit acceptor personarum / Primo
consideret prelatus vel princeps / quod non
sit invasor per intrusionem ut veraciter
possit dicere deo. tu me elegisti
/ fforma autem prelatorum eligendorum
est ipse christus in tribus / In sua concep-
cione / In sua nativitate / In sua
conversacione / ffuit enim conceptus sine
mundi corrupcione / conversatus in mundo
sine facti corrupcione / natus sine ambi-
cione. Unde quando populus quem elegit eum
in regem fugit et renuit ut patet
Joh / Isto modo quem debet intrare ad sta-
tum prelature debet concipi in mentibus
electorum per sancti spiritus inspiracionem
non per dissolutorum conspiracionem / debet
nasci de utero que est congregacio
sine tamen debet esse sine corrupcione
ita quod non sit corrupta precio vel pre-
cibus vel nimia potencia / debet sic e-
lectus admittere statum suum sine
ambicione ut velit si posset et
ex corde fugere et invitus obediat
ut deo possit dicere illud ysa.
xxº nolite timere servus meus quoniam
recusasti quem elegi / debet attendere
est quod nonnulli eligunt propter personales
affectiones / quidam propter mundiales
possessiones / et quidam propter carnales
inspectiones / Considerant nonnulli
electores non quis melior vita / cla-
rior sciencia / et fama celebrior sed
quis sit velit et in blandimentis et se-
duccionibus utilior / quis velit sua

vicia nutrire condonare quis velit
culpam magis dissimulare. Considerant
alii quis est in rebus locupletior
in divitiis pinguior / in corpore
perfeccior / in carnalibus laucior / In
copia familia multiplicacior. alii
quis est regi et regalibus gracior
et acceptior / quis per mundi gloriam
nobilior / quis mundane vanitati
habilior et vestitor incedit isti
non eligunt per spiritum sanctum sed per spiritum
suum neque dicunt quod addunt
sicut illud .x. Re. 10. eligite me-
liorem et eum qui placuerit de filiis
domini vestri / et ponite eum super so-
lium patris sui. non quem permittit
meliorem et eum quem nobis placuit
In signum quod bonitas virtutum non
acceptio personarum debet esse causa
quare nobis placeat. ffertur quendam
dixisse regi lodowico quemcum-
que non sunt immaculata per episcopos
sicut olim. dicit inquit olim
fiebat clericos per spiritum sanctum quos
est facere immaculata modo sunt per reges
et principes quos immaculata facere non
possunt. Secundo consideret prelatus vel prin-
ceps quod non remissus per dissimula-
cionem / quia electus in regem Romanorum
vero enim a regibus dicitur et
tot honoris quam oneris tenetur
eum exemplo dare aliis probitatis
moralis ut dicitur de gedeone
iudicum vi et me videritis facere
hoc facite. plus enim movet
exempla sed principis quam iniuria
ingenia. de iulio cesare dicitur quod numquam

dixit militibus suis etc. Sed Vene-
i. li. 12. Castiani vob rege et re-
gimine cui ver narrat Sextus
Julius stratagematicon libro iiii. c. 2o
de quodam duce qui vocabatur
Postumius licet cum interrogaretur
a militibus quid imperaret ut se imi-
tarentur et michi a(ttendite) et arrepto signo
hostes primus invasit. Talis virtuo-
sus debet esse bonus prelatus ut possit dicere
cum apostolo Imitatores mei estote
fratres et observate eos qui ita am-
bulant sicut habetis formam nostram
ad Philippenses 3o. Valerius libro vi nar-
rat quod Archelaus rex Macedonum
moriens reliquit filium parvulum
contingit autem Macedones inter-
cum Illiricis bellare et victi quia
statim se recolligentes regem suum
parvulum in cunis iacentem ante faciem
posuerunt et prelium incipientes vicerunt
credentes Macedonibus regem defi-
cisse non virtute. Moraliter presencia
prelati sepe iuvat subditos. 3o
considerandum prelatus ne sit neglector
infirmorum anima et clericorum. In medi-
cis discernendo et puniendo. Circa
autem eligisti certus et medicus dicit
Aristoteles 2o ethicorum. Unusquisque est
bonus medicus corporis quod cognoscit
et ideo ad bonum medicum dandum
requiritur inquisicio et cognicio
ne sic procedit contrariis suspicio-
nibus contra bona et contra alia parte debet
sic requirere ne mala suscipiat
et augeantur per defectum correpcionis
cum sic tamen sint convicta etc.

si possibile est sint correcta per iudi-
cem qui dicit sic sicut manet
auditum sicut dicitur 1o ethicorum ut res
sua bona sit a iusticia corrupta
Et ideo ... attendit ad iudicem
sicut ad iusticiam animatam ut omnibus
reddat quod iustum est. Ecclesiastici 7o. Noli
querere fieri iudex nisi valeas virtute
irrumpere iniquitates. Unde Hugo de
re absconsionibus claustri. Tres sunt
species negligencie prelatorum. Quidam
sunt qui bene vivunt et subditos ma-
le vivere permittunt. Quidam qui
male vivunt et subditos bene
vivere cogunt. Quidam qui male
vivunt et subiectos male vivere
volunt. Quidam bene vivunt et subiec-
tos male vivere permittunt. Exemplo
procedunt sed non increpando delinquen-
tes. Licet enim bene vivat necesse tamen
est ut de grege sibi commisso dignam
racionem reddat. Illi non qui male
vivunt et subiectos bene vivere cogunt
civitates renovant sed muros et fortes
scindunt. Renovant volucres scindunt
comestibus. De tali prelato non oportet
facere mencionem. Hec Hugo. 4o instruitur
prelatus ne sit acceptor personarum
cum dicitur filiorum tuorum et filiarum i.
clericus sicut in rege et iudice tam
maiorum quam minorum tam simplicium
quam peritorum filiorum in quo tuorum i. e.
laicus sicut in iudice super populum tuum
non sicut servos meos vel rusticos
sed sicut filios tuos ut sicut ex
loco tamen patris non tyrannus debuisti
super eum. Discite subditores mites

9 prelatorum negligencia iii sunt species

nos esse debet non dominos, studere magis
amari debet quam metui et sic medium
seruitate que est patria sit et non
tyrannica/ intus souendo, preces corri-
gendo eos compescere/ Suppeditat vbera
producere vbera pectora lacte pinguescat
tat non cibo tingeat. hec ibi 4 io
sicut bonus platonus dixit Jo in can-
sua maiorem horum non habeo gratiam quam
ut audiam filios meos in veritate am-
bulantes. Dubitacio talis/ an electores
non teneantur eligere meliorem/ videtur
quod non quia decretalis dicit sufficit eligere
bonum nec est necesse eligere meliorem
ad oppositum videtur. 4 Regum 10 Eligite me-
liorem de filiis domini vestri et ponite
eum super solium patris sui/ dicendum est quod
non semper ille qui est melior ad placitum
ille eum vel horum est simpliciter melior
quam est in ciuitate perfectiores. vnde exem-
plum: quanto in quocumque caritas maior
est tanto melior est/ in quo est enim
cui querit vero quamuis sit valde bonus
non querit quid credat aut quid
speret sed quid amet/ Contingit
aut frequenter quod illi qui est perfectissimus
in caritate nulla deficiat/ quod natura
sicut plato puta sensus valitudo cor-
poris et huius electus aut corpus que
sunt ad finem set sunt per condicionem finis
et ideo dicendum quod electores quamuis teneantur
eligere teneantur non aut teneantur eli-
gere simpliciter meliorem/ per hoc patet ad
argumenta quod decretalis intelligit de simpli-
citer meliore. vnde decretalis vult dicere
quod non teneantur eligere meliorem ad
illud statum. sed sufficit quod eligant
bonum nec est propter hoc electio cassanda
nec decretalis informat eo statim

corporis sed medicum publicum ciuitas ad
oppositum intellige de meliore ad illum
finem. Alia dubitacio an sit melius
habere reges per electionem vel per hereditariam
successionem et hanc mouet aristoteles in 3o
politicorum et arguit quod non per genera-
cionem quia contingeret filium boni regis esse
malum malus aut destruet ciuitatem
Si non dicatur quod prudens filium ma-
lum daret alteri regnum quod esset bonus
dicit aristoteles quod non est credibile primo difficile
esset et diuinius(?) humane nature quod non
tradat regnum magis dilecto et filius
est quem alteri ipse naturaliter videtur quod tradet
illud filio. Istam opinionem non soluit aristoteles
sed dicunt commentatores quod melius per se lo-
quendo et simpliciter est committere regnum per
electionem quia tunc semper preficitur virtuosior regem
per accidens tamen melius est in casu committe-
re regnum per generationis successionem
propter tria primo propter discordiam et dissensionem
eligencium 2o propter assuetudinem domi-
norum in vna domo 3o quia est aliquis
nullus defectus vult subiri et ideo
vnitas regni per electionem est periculosa
parti ciuitati. sed hec est per accidens
Si enim essent omnes eiusdem(?) et habe-
rent zelum rei publice melius esset
regi per electionem ciuitatem ab vna parte
quam per successionem nature.. Alia mouet
ibidem Commentator de potencia regis
et querit quanta et quanta debet esse. vnde
quod omnium regis potencia esse talis et
maior quam alterius vnius et minorem
quam quorumdam plurium de illa ciuitate
debet tamen esse minor quam potencia mul-
titudinis/ Alia soluit ibidem dubitacio

10 qo
electores an tenentur eligere meliorem

[?]

de rege ⁊ e dicit melius sit regi optimo
lege uel optimo rege qr impossibile e
lege excogitari que non indigent
applicacione / interpretacione / dispensacione
⁊ dispensacione que omnia ab optimo rege
fieri pnt

Itte illa de celis scis tuis / ⁊
a sede magnitudinis tue / ut mecum
sit ⁊ mecum laboret ⁊ sciam quid acceptum
sit apud te sapientia supplicacione
deuota p sapiencia impetranda ⁊ alle
gata ratione tam ex pte dei qm ex
pte salomonis / hic consequenter redit ad
continuacionem sue peticionis ⁊ hoc circa
tria facit · p° petit q sapiencia ei detur
liberaliter, 2° innuit q indiget p ea
regi gnaliter ibi vt mecum sit 3°
pbat q ipa possit eum bn regere
mortaliter ibi sciat enim omnia illa Circa
pm dicit sit mitte illam i · sapienciam
q e sedes infusa operans p dilectam
de celis / scis tuis i · de celo empir
reo q principaliter inhitacio credere
licet ubiq ⁊ tn in omni loco assis
tens eum dicit aug. p° de celo sm
omnes antiquos celum e locus dei
⁊ q e in celo nec secu aspicit nec
mutatur nec alteratur · s hic uita
in scla sclorum / ⁊ a sede magnitudinis
tue sfiguratia locucio e / loquitur
enim de deo nos humano more cum tn
sit sine quantitate magnus ⁊ sine qualitate
bonus ⁊ sine situ presidens · Unde
dicit aug. 10 de t c · x · p sede gr°
magnitudinis michil aliud nisi quies
tranquillitas potestatis dei qua omnia
sapienter disponit Tu autem dominator
virtutis cum tranquillitate iudicas

2° innuit ad quid istam sapienciam tm
optat ⁊ dicit q ut p eam regatur
gnaliter ⁊ efficiatur i essendo agendo
⁊ cognoscendo vnde subdit ut mecum
sit circa pm d i sit mecum cum di
sit ad q sit / et mecum laboret circa
ad 2m / in · tranquillitate omnibus illis
laboraui non ego s gra dei mecum
et sciam quid acceptum sit apud te
circa ad 3m dei beneplacitum cog
noscendo ⁊ me eidem conformando
ut mecum sit ⁊ mecum laboret ··
notandum e q si primi parentes i statu
innocencie perstetissent omnes cum posti
meruissent sine labore / perstita enim
fuisset accedia torpentes spinas · vnde
sicut celum mouetur sine fatigacione
⁊ labore eo q suo motori non re
sistit Ita ⁊ corpus tunc ab anima sine
labore motum fuisset Ita nec nos nec
cogitare deum de aliis possimus
sine labore corporis et a multo forciori
nec loqui possimus nec mouere in
pter continua ut cognoscere hic
labor e cui nunc intentum illa e
in contrarium ita condicio ut qui nati
fuissent ad quietem si ptum non
ee gnaliter ⁊ cum naturaliter nascimur
ad laborem dicente Job v° homo ad
laborem nascitur ⁊ auis ad uolandum
Sicut aut pegrinus venientes ad
decemp deuotq eligere pt p quam
viam volunt ambulare illa, tn ibi
sine labore Ita homo potens i hac
vita nullas vias uincendi inuenit
In diuiciis in pauptate in honore
in seruitute / in deliciis / ⁊ i miseriis
s nulla accipiet i q magnum

labore non meretur et dicit de bo-
uis in divinis congregacione consu-
dite et dispersit nemo laborabit
et cetera labor abit durebit in gehenna
sed et statim post laborabit parum
in diuturne utriusque. Et pro despecto
ubi labore repiet / qui fuit liber
prima tota generatio gratiam iuncta gratia
3. caleadem erat in opere in laboribus
omnes de opera omnibus diebus uite
tue / Igitur laborare debemus in uita

12 laborare debemus presenti uita ... ut in futuro ... pro ea ... quiete

presenti uirtuose et strenuose propter tamen. Secundum
pro eternam premissam ... 2o.
dico quod laborare debemus in presenti
ut quiescere nos oportet propter quietem ...
premissam temporis / tempus enim quo mo-
riuimus / et eternitas uite future / sicut
comparatur adueniem / sicut vigilia
precedit festum sequens / In vigiliis
enim solempnitatis solebant homines la-
borare fortiter et dum tamen in talibus
vigiliis fecerunt agricole alta noua
in diebus non festiuis indulgere solet
quies solacio et quieti / Isto modo mo-
ralizatur enim est vigiliam quod ieiuniis
et laboribus nos deducere debemus in persona quod
Sobrii estote et vigilate / et 2a
cor. 6. In omnibus exhibeamus nos
sicut dei ministros in laboribus in vi-
giliis in ieiuniis multis et oracionibus in
uita futura est festum et solempnitas
sempiterna / et ideo tunc vacabimus
in gaudio et leticia et quiete /
apoc. 14. Beati mortui qui in domino
moriuntur amodo iam dicit spiritus ut requi-
escant a laboribus suis / Unde Ioh
in quadam epistola nullus labor durus
nullum tempus longum videri debet quo
gloria eternitatis acquiritur / Sicut

Sed fatuus esset qui in vigilia omnibus
laboribus superadditis otiose consumeret et
in festo laboraret quando omnes gauderent
et quiescerent / Sic fatuus est qui in
presenti quietem obtinet in quo corpus
et omnes sancti qui nos precesserunt la-
boribus et penis se dederunt ut se
in futuro labore perpetuum thesauri-
zent Et in post / laborabit in eternum
et uiuet adhuc usque in finem. 2o.

20

tenemur laboribus uirtuosis insistere propter
penam quam commisso scelere / Magna es-
set gratia si domino remitteret rusti-
co perpetuam seruiture pro suis uinculis
dici Et mundo debet ille rusticus
tali die diligentissime laborare
/ Omnis enim peccator seruituti perpetue ad-
dicitur quod patet Io. 8o. Omnis qui
facit peccatum seruus est peccati per quod Sic sin-
cere in perpetuum laborare in inferno
deberet ut dominus est / nisi satisfactum
prius mediaret per quod pena eter-
na in penam temporalem misericorditer
commutatur Iustum est quod ebdomadis quo pecca-
uimus die uite istius fortiter laborare
pro penis commissi sceleris. ps. quam
autem laboraui in gemitu meo la-
uabo per singulas noctes lectum meum stratum meum
rigabo. Homo qui animose laborant
tanto parum sudore Ita deuoti in
labore penitentie tanto irrigatur sudore
lacrimarum. Dicit augustinus de ... po-
21 quod qui plorantes lacrimas emit-
tunt. lacrime sunt calide quando emit-
tuntur dolentes animos ex aliquo infirmitate
emittunt lacrimas lacrime illi
sunt frigide et humus ... assignat
item indigestum est frigidum / digestiuum

non calidum. Dolentem autem stomachus la-
tencia indigesta est / Ille qui est frigida
Ille qui et nec diu sequitur putret et egr-
maxime egritudinis / frigidos sudo-
res / calidos autem econtrario alteracio
et sanguis subingit tamen / Exemplum quando
sunt superfluitates multe non potest calidum
illa digerere quare natura est frigida etc.
quando autem pauca superfluitas talis vin-
cit / sunt autem ex superfluitatibus
egritudinis sic ille / Moraliter confessio-
nem penitentes est dispersas / quia aliqui
conteruntur ex caritate et amore iusti-
cie caritas autem ignis est / Et ideo istorum la-
crime sunt bene digeste calore caritatis
et istorum sudores sunt calidi et
signant sanitatem. Alii autem videntur
penitentes et alterantur magis quam conte-
runtur / recogitant penam infernalem
quam peccando meruerunt / et proinde
timorem concipiunt quo timore ducti
lacrimas frigidas / et sudores frigi-
dos faciunt quia confessionem faciunt
de peccatis timore pene / non amore
iusticie / sic penituit antiochus
2o Mach. 9. orabat scelestus dominum
a quo non erat misericordiam consecuturus
sic iudas pena ductus 30 ar-
genteos d. peccavi tradens sangui-
nem iustum Mt. 27. Ista est confessio
frigida per timorem et desperacionem
et ideo signum est magne infirmitatis
Isti laborantes dicere possunt illud
Luc. 5o. per totam noctem laborantes
nichil cepimus / tales non fuerunt
lacrime petri Mt. 26. nec lacrime
magdalene Luc. 7o / Tercio labo- 3o

[illegible]
[illegible]
consideracio .n. medicis / attendit
amore laboris / Isto modo persuadetur
labore virtutis utitur boecius ubi philo-
loquens de consol. 4o metro vlt. ubi
inducit exemplum virorum illustri-
um qui labores maximos pro virtute et
gloria temporali sustinuerunt sc. agame-
mnone nomine et herculem / quorum primus
bello decennali troyam devastavit
pro summa gloria. Secundus polyphemum
gigantem monoculum qui omnes socios
suos devastaverat pro summa auda-
ciam interemit / tercius hercules xij
labores sustinuit de quo dicitur her-
culem duri celebrant labores / Iste
centauros domuit superbos etc. que
h'o ponam / et tandem dicit sic. ultimus
celum labor irreflexo sustulit collo
preciumque rursus ultimi celum meruit
labores / et enarrat iste exem-
plo dicit sic. Ite nunc et fortes
ubi ~~[illegible]~~ celsa magni ducit ex-
empli via / celestis mores terga
nudatis / superata tellus sidera donat
Vult dicere / vos qui virtuosi et fortes
vultis esse / ite ad celum per viam virtutis
que via sit via excelsa et via magni
exempli / quia multi magnam portam
an vos inertes / et ideo via
excelsa magni exempli vos ducit.
cur inertes terga nudatis quasi
miseri fugientes in prelio et pete-
tis ab hostibus vinci / Ecce qualis
nobis inertes premittitur superata
tellus sidera donat / hoc est diu

beatus [illegible] [illegible] [illegible] p[er]f[ec]t[e]
s[ed]e[n]d[e] erit in p[er]petuu[m] [illegible]
et h[ec] e[st] q[uo]d d[icitur] s[ecundu]m 3o Bonor[um] la
bor[um] gl[ori]osus e[st] fructus / et in ps
labores manuu[m] tuar[um] q[uia] manduca
bis. b. e. [et] b. t. erit / de hac bea
titudine loq[ui]t[ur] b[ernardu]s in quoda[m] ser
mone de b[ea]ta regio delic[i]ar[um] ad q[uam]
suspiro de valle lacrimar[um] ubi
sap[ient]ia sine ignora[n]c[ia] ubi memoria
sine oblivione / ubi intellectus sine
errore / ubi r[ati]o sine obscuritate
fulgebit. b[ea]t[u]s q[u]i h[ab]itat ibi [et] lau
dat deu[m] in s[ecu]la s[ecu]lor[um] /

Scit enim illa o[mn]ia [et] intellig[it]
[et] deducet me in op[er]ib[us] meis
sobrie / [et] custodiet me p[otentia] sua. et
erunt accepta op[er]a mea et dis
ponam p[o]p[u]l[u]m tuu[m] iuste / [et] ero dig[nus]
sedium p[at]ris mei. postq[uam] salom[on] p[er]
sapiencia[m] q[ua]m optavit intendebat
se rege[re] moralit[er] in om[n]i bono op[er]e
h[i]c ostendit q[uod] eade[m] sap[ient]ia h[ab]it[a]
q[ua]m conferre potuit g[e]n[er]alit[er] sco[lasti]ca
p[ro]tate [et] p[er] q[ua]m potuit eu[m] facere
virtuose p[er]fecte / huius [er]go p[ro]bat[ur] p[rim]o
ponit p[ro]bac[i]o[n]em 2o ex hoc infert
q[uan]dam [con]cl[usion]em ibi et ero dignus
sc[ilicet] p[ri]mu[m] facit t[ame]n r[ati]o[n]e q[uia] ille
p[otes]t face[re] ho[m]ine[m] p[er]f[e]c[t]e virtuosu[m] / q[ui]
confert h[uius]mo[d]i sap[ienci]a[m] prudenciam
[et] p[otenti]a[m] q[uo]d [et] facit ho[m]i[ne]m deo ac
ceptu[m] [et] sibi subiecc[i]o[n]em p[er]fici[e]nti
s[ed] talis e[st] sap[ient]ia q[ua]m peto a deo
d[icit] salom[on] ergo p[er] ip[s]am potero
me rege[re] in o[mn]ib[us] virtuose / mino[r]
[est] [er]go h[uius] r[ati]o[n]em ponit in q[ui]b[us]
particulis narrans de sap[ient]ia q[uod]

ip[s]a e[st] doct[ri]x p[er] s[ci]enciam / ductrix p[er] p[ro]
videnciam / dispensatrix p[er] p[otenti]am / media
trix p[er] amiciciam / moderatrix p[er] inspira[ci]o[n]em
[con]t[r]a [con]tinu[a] ad p[ri]m[u]m dicit sic. Scit enim
illa .i. sap[ient]ia o[mn]ia et intelligit
apud ph[ilosoph]os a[ute]m sciencia [et] intellectus
h[abet] e[ss]e d[iver]sa q[uia] s[ci]encia e[st] [con]clusionu[m]
n[ec] h[abe]t e[ss]e d[ic]i[t]u[r] sciri / iudico a[ute]m cu[m]
stricte loq[ui]d[icitu]r de s[ci]encia n[on] [con]t[ingi]t de
minatime p[ro]bari [et] facere scire tu[m]
diffinitiue demonstrac[i]o[n]is sicut p[atet] p[rim]o
posterior[um]. Intellectus n[on] h[abe]t e[ss]e loq[ui]t[ur]
e[st] h[ab]it[us] cognitiu[us] p[ri]ncip[io]r[um] [et] p[ro]posicionu[m]
que p[ro]bari n[on] p[oss]unt u[nde] a[ri]st[oteles] 6 ethi[corum]
Intellectus e[st] p[ri]ncip[io]r[um] quor[um] mi[n]us n[on]
e[st] ars n[ec] sciencia n[ec] prudencia
q[uia] s[ci]encia e[st] demonstrabiliu[m]. ars n[ec]
[et] prudencia [con]tingencium s[ed] g[ra]d[u]
loquimur de p[ro]p[r]iis sive de [con]
clusionib[us] sap[ient]ia scit .i. scire facit
[et] intelligit .i. intellige[re] facit o[mn]ia
.i. o[mn]ia nec[essa]ria ad salute[m] sic e[ni]m
loq[ui]t[ur] salvator de sp[iritu] s[ancto] Jo. 16.
Cu[m] a[ute]m venit ille sp[iritu]s ve[ri]tat[is]
docebit vos o[mn]em veritate[m] [et] glo[sa]
nec[essa]ria ad salute[m] / s[ecundu]m [er]go sap[ient]ia doct[ri]x
e[st] eni[m] disciplinae dei [et] elect[ri]x
op[er]u[m] illius. 2o ip[s]a e[st] ductrix
p[er] prudenciam / est enim p[ro]videncia
r[ati]o r[ati]o agibiliu[m] / u[nde] ad prudentem
p[er]tinet bene [con]siliari circa totam
vitam ho[m]i[ni]s [et] bonu[m] elige[re] / q[uia] s[ine] pru
dencia null[us] p[otes]t h[abe]re virtute[m] mor[a]
lem sicut docet a[ri]st[oteles] 6. eth[icorum]
et q[uan]tu[m] ad h[oc] d[icit] salom[on] de ip[s]a
sap[ient]ia. deducet me inquit in op[er]ib[us]
meis sobrie .i. mensurate s[ecundu]m mi
sura[m] r[ati]o[n]e r[ati]o[n]is / d[icitu]r a[ute]m sobrius

ex se & bona quam scit hiis bonam
i. medicina & ebrius qui est bonus
3o sapiencia est defensativa propter potenciam
& quantum ad hoc sic Et custodiet me
in potencia ab omni re adversitate
ne liceret sturbacio i. mala per deum
custodit te ab omni malo. 4o sapiencia
mediativa est propter iusticia & quantum ad
hoc subdit Et erunt opera accepta
mea secundum quod sapiencia facit ipse hoc xpc
qui est sapiencia dei patris nam propter unionem
ipsi erat bona opera nostra sunt deo
accepta, tit 2o dedit semetipsum
pro nobis ut nos redimeret ab omni
iniquitate et mundaret sibi populum accep-
tabilem sectatorem bonorum operum
5o sapiencia est moderativa propter iusticia
facit enim hominem iuste regere sub-
iectos et quantum ad hoc subiungit
sic et disponam populum tuum non
meum | quia homines bene vivunt tunc deus
eos vocat populum suum | quia male et
sunt populum hominum | unde deus legitur
signanter dixisse moysi exo. 32.
cum filii israel fecerant vitulum con-
flatilem moyse existente in monte
cum domino. vade descende peccavit
populus tuus | quem eduxisti de terra
egipti | Cum ergo homines bene se habent
tunc sunt populus dei | in quo attendite
populus meus legem meam. vel michi cum v.
in verba oris mei | ffinaliter erogo
salomon infert in hac | quod omnibus
istis ista gloriam Et ero dignus
sedium patris mei. q. d. Et sic in
gesseris sapiencia quam imploro ego
ero dignus regia sede quam

tenuit pater meus david in regno
suo, & sedibus patris mei propter retribucionem
meam futuram in regno celesti &
duxit me in operibus meis sobrie

f. Nondum est quod terminus in septima
facit mentem sobrietas naturalia virtuosos
debet enim homo sobrietatem, ut sit ~~temperancia ut sit abstinencia~~ | sive per
suspicione in parte intellectiva | sive
dissolucione in parte sensitiva | sive
ingurgitacione in parte nutritiva
f. primo ergo naturalia est virtuosos sobrietas
in sensualibus ut sit sobria sive pre-
sumpcione | Et hanc suadet apostolus
Ro. 12. dico enim per graciam que data
est in omnibus qui sunt inter nos non
plus sapere quam oportet | sed sapere ad
sobrietatem | unde seneca ad lucillum
epistola 127. plus scire velle quam sit
satis intemperancie genus est | Et
cap. 19 dicit sic. oriundam abstemie
res ita litterarum in temperancia laboramus
non vite sed scole discimus non fa-
ciunt ista bonos sed doctos parant
c. 1. contingit ad mentem bona
ubi vites | huius autem sobrietatis
contraria est ebrietas presumpcionis
qua quis sinat sui sensus ipsum minus
approbat & eo procedat suis me-
lior | tales enim presumptuosi homines
superna docet hugo libro suo de
12. condicionibus hominis & bonorum de medicis
presumptuoso. primus inquirit in omne
in respicit | in consiliis | primus vindex
non vocatum adaccedit | non missus
se intromittit | ne ordinat ordina-
ta | reficit facta | quod debet ipse non

[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... iudicant
indicatores / prudentes indicatiuos
huius condiciones docet aristoteles 4° ethicorum
c. 13 ubi docet quod quedam sunt nimis
manifestum [?] opinionem / et sunt ita
pertinaces quod nullo modo a suis opinio-
nibus amouentur / et tales vocat greci
abisteca [?] quod est fortis / et gnomone
quod est cognicio quasi fortis sue cognicionis
vel opinioni innititur / et istis attri-
buit quatuor condiciones. primo se
habent ad continentem sicut prodigus ad
liberalem et audax ad fortem / conti-
nens enim vocatur secundum aristotelem qui contra
passiones manet firmus sed in vir-
tute secundum rectam racionem sed iste immobilis
Iscirognomon autem hoc habet tamquam
continente quod immanentem et immobili-
ter adheret. hoc autem non est virtuose secundum
se / sed quia sunt secundum rectam racionem / unde
sicut prodigus excedit liberalem quia
dat plus quam oportet et ubi non oportet
Ita iste presumptuosus excedit con-
stantem virtuose quod vocat perseuerantem
continentem quia adheret plusquam debet
in sensu suo proprio. 2° dicit aristoteles de
talibus / quod sunt indisciplinati quia
nolunt ab aliquo instrui. 3° sunt
agrestes quia eo quod volunt semper
proprium sensum non possunt delectari co-
municare cum aliis / et ideo habent sibi
pluralitatem parem constantes cum aliis.
Omnis enim homo qui vult amabiliter
cum aliis conuersari / debet se eis in bonis
conformari / unde cum alexander rex
persarum esset adeptus / statim relic-
ta forma macedonum in habitu
et vestitu conformauit se persis ut se
corda beniuolencia captaret / omnis enim
singularis sit eo ipso odiosus / et ideo
bene dixit salustinus sicut allegatur
x. politicorum ipsius lisy recitat /
consulo quisquis eris qui perfectam
queris / conformis esto hominibus cum quibus
viuere cupis. hec est 4a sobrietas primo
modus dicta specialiter sub qua reperitur in parte in-
tellectiua quia 2a sobrietas est ordinata
modestia sensuum exteriorum ut nichil
vanitatis exterius appareat nichil libidinosum
sed totum sit religiosum et huius contrarium
est ebrietas dissolucionis que est vana
solercia gestus et ornatus in homine
exteriori / ista sobrietate ingestum mo-
net apostolus 1a ad thimotheum 2° ubi dicit volo
volo viros orare in omni loco le-
uantes puras manus sine ira et
disceptacione. Similiter et mulieres in habitu
ornatu cum verecundia et sobrietate.
dicit augustinus in regula In omnibus
motibus vestris fiat quod nullius offendat
aspectum sed quod vestram deceat sanctitatem
et ambrosius libro 1° de officiis dicit sit
sermones presertim liberi iusti / exa-
minatos / cum se. grauitas in sensu /
in sermone pondus / atque in verbis mo-
dus / continencia animi docet animi
mundicia iusticia / unde / prudencia
pacem fortitudo mansuetudinem
et ambitus / ista sobrietate carent
dissoluti et voluptuosi iuuenes qui
dum sunt sani et incolumes quia per
corporis calliditatem et animi leuitatem
in sua senectute non possunt constare
sed si febre corripiantur per bonam

ebrietas hic ipse gerit mala

ebdomada vel diebus statim fuit sobrius
saltem ad tempus et ideo signanter dicitur
ecc. 31 Infirmitas gravis sobriam facit
animam. 3a sobrietas est abstinencia sive
ingurgitacione in parte nutritiva et sic
de ea loquitur apostolus quando ad Titum
2 sobrie et iuste ad proximos pie
ad deum et suos. De hac origine aut
3a sobrietate omnium virtutum mater est. Econtrario
ebrietas est mater omnium viciorum
hec est denudacio secretorum, infatuacio
sensuum, alligacio robustorum,
et impetracio flagiciorum. Primo est de-
nudacio secretorum. Seneca ad Lucillum
epistola 86: ... in vino
... et omne quod in pectore
iacet in summa parte vas calorem
eructat. Sic vino exestuante
quicquid in imo iacet abditum efferatur
et prodit in medium. Et hec est una
causa quare specialiter regibus prohibetur vinum,
quorum est celare consilia. Nichil enim
est ita periculosum rei publice sicut ebrie-
tas in rege quia talis nature principes
sermones in debite et proprie (?) ...
gantur consultaciones accepte ordina-
cio et utiles rei publice
revelantur. Et ideo signanter dicitur
prov. 31 Noli regibus dare vinum quia
nullum secretum est ubi regnat ebrietas.
Narrat Valerius libro vi c. 2o ex-
emplum morens (?) capitula fuit
a Philippo rege temulento. Quia post
... contra clamavit provoca-
ret inquit ad Philippum sed sobrium.
Quo verbo excitus (?) est regi ebrietate
qui tunc sobrius diligentius inspexit
et mulierem liberavit a pena dampnata.

In secundo vero quod ebrietas est denudacio
secretorum legitur gen. 9 quod Noe
primo plantavit vineam et bibens
vinum inebriatus est. Et tunc postea
dormivit posteriora eius denudata
sunt et a filio suo derisus est. 2o
ebrietas est infatuacio sensuum
unde Augustinus in libro ad sacras virgi-
nes: In ebriis nulla vero nullius generis
de vite consilium non gestorum aut
lectorum memoria nec ulla arcium
aut industrie prudencia. Et ideo
nullus de sua confidat sciencia si ebrie-
tati succumbat. Ysa. 28 Sacerdos
et propheta nescierunt pro ebrietate
absorpti sunt a vino erraverunt
in ebrietate. Et ideo in antiqua
lege sacerdotibus est prohibitum ne bi-
berent vinum quando ingressuri erant
tabernaculum administrandum. Levit.
10. 3o ebrietas est alligacio ro-
bustorum. Facit enim de homine bestiam,
de robusto infirmum, et de potente
insanum. Exemplum de Holoferne fortis-
simo qui nimia ebrietate sopitus
Judith vidua gladio suo interfe-
cit. Judith 13. Exemplum de
Alexandro de quo dicit Seneca epistola
88 ... plus invictum
intemperancia bibendi vicit et ille
Herculeanus ac fatalis scyphus
submersit etc. Hec sicut dicit papias be-
dem (?) vinum vocabat venenum. Et
postquam victus est eius letifer ...
hec vinum illud venenum dictum est.
Et infra vinum modice sobrie
potatum sanitatem dat et auget

prudencia[m] iusti innocentie suptu
ad viam eius prauam / deus autem eam
dedit / similiter humano arbitrio
resistunt ut presumpcio vana et
magistra ebrietatis similitudine in
vana lapsu et simulacione et asserebant
humana odia / quod ebrietas est mater
turpia flagicia, et probat ira arma
et ictus libido verba et tactus / tunc
ardor nimius / pudor nullus | exemplum
Genesis de Loth genesis 19 qui per ebrie-
tatem cum utraque filia commisit incestum
Exemplum quo ad iram de Alexandro
qui amicum suum carissimum sibi ac fide-
lissimum inter epulas transfodit / et intel-
lecto facinore mori noluit / penitenti-
tie quidam inebriatus vidit demonem
et de quibus ... appellant
... duos / ... vero duos filios
suos putabat eos esse quatuor et
imponens uxori quod haberet ... si eos
... negaret / iussit quod se purga-
ret et precepit ferrum ... ignem
mittere ... et imponi in igne et
dixit uxori sue quod ... portaret
ferrum ignitum. Illa vero prudens
femina ... quod libenter hoc faceret
si tamen primo sibi ferrum ignitum daret
Ille autem fatuus ferrum candens ignitum
accepit in manibus et excoriavit
se pessime / et ad sobrietatem se
reduxit. Et ideo signanter dicitur
de talibus Job 12 palpabunt quasi
in tenebris et non in luce et er-
rare faciet eos quasi ebrios
etc. sequitur

[illegible]

nis enim hominum potuit scire consilium
dei, aut quis poterit cogitare
quid velit deus / cogitaciones enim
mortalium timide et incerte providen-
cie nostre / corpus enim quod corrumpitur aggra-
vat animam, et deprimit terrena inhabitatio
sensum multa cogitantem / Postquam Sa-
lomon devote supplicavit deo pro
sapiencia impetranda et sic petendo sue
declaravit utilitatem. In ista parte in-
tendo manifestat sue supplicationis
necessitatem / Est autem necessitas magna
ad supplicandum deo pro sapiencia propria
dicitur ignorancia nostra in agendis
iuxta illud 2o Paralipomenon 20 Cum igno-
remus quid agere debeamus hoc solum
habemus residui ut oculos nostros di-
rigamus ad te. Ista vero ignorancia
magis allegando ostendit ebetudinem
nostram / tam in perpetualibus quam in ...
cognoscendis. Licet enim ex creaturis
creaturarum assurgere possimus aliqualiter
in dei noticiam scilicet ad ista scilicet
quod est bonus et potens et clemens
iuxta illud Romanos 1o Invisibilia enim
ipsius a creatura mundi per ea que
facta sunt intellecta conspiciuntur / tamen
ad evidentem cognoscendum ... sua
et precepta que vult nos facere in hac
vita attingere non possumus sine ipsius
revelacione / Et ideo primo ostendit Salomon
... hominis ad cognoscendum celestia
et supernalia difficultatem / et ...
hoc deus facit / quod secundo allegat ...
... hominis ignorancie / 2o alle-
gat ... ignorancie ... illi-
... Cogitaciones enim mortalium timide

continuatur ad priora. Dicit sic: Quis enim hominum
poterit scire consilium Dei aut quis poterit
cogitare quid velit Deus? quasi dicat, nullus. Consi-
deratur quod hic commendatur beatitudo quae est
vita aeterna et visio intellectualis divinae essentiae,
oportet hominem transire ad visum adim-
plendo aliquo modo divinam voluntatem
in praeceptis et consiliis suis. Sed quid
Deus consulat et quid praecipiat non potest
homini constare nisi per revelationem fidei
de credendis et agendis; sed revelatio
fidei de credendis et agendis quae est necessaria
sapientia est homini necessaria, quia nullus homo
potest ex sua naturali cognitione scire
consilium Dei nec quid velit Deus. Sciendum
quod iste terminus consilium est terminus aequivocus,
quia aliquando accipitur [illegible] vel proprie
in rebus dubiis nominatur consilium, et
sic loquitur Apostolus 3o Ethicorum ubi ostendit
quod consilium debet praecedere electionem et consi-
liabile est eligibile; et sic loquitur Tobias
ad filium suum: consilium semper a sa-
piente quaere, Tobiae [illegible] 2o. Salus autem
ubi ~~[illegible]~~ multa consilia. Alio modo
consilium vocatur sententia declarativa illius
quod expedit fieri in terris, et sic loquitur Apostolus
[illegible] de virginibus autem praeceptum
non habeo, consilium autem do. Et 3o vocatur
consilium persuasio ad aliquid agendum
vel obmittendum. 4o vocatur consilium
[illegible] alteri. Primo modo Deo non
possumus attribuere consilium nisi loquendo
metaphorice et figurative, loquendo de Deo
more humano, quia in Deo nullo modo cadit
incertitudo vel dubitatio. 3o Deo maxime
convenit consilium, et sic distinguimus inter
praecepta et consilia Dei. [illegible] sunt
allegata, quia humana ignorantia [illegible]

:- consilium dicitur quatuor modis

[illegible] et ponit duas
causas cognoscendi debilitates et cogitationum
nostrarum subtilitates; 2a causa ponitur ibi: Et
difficile aestimamus. Circa primum duo
facit, quia primo allegat ignorantiam causam
ex parte animae, 2o ex parte corporis, ibi: Corpus
quod corrumpitur. Circa animam autem ad animam sic
docet Apostolus 2o Metaphysicae: intellectus noster
se habet ad intelligentias et manifestissima
naturae sicut oculus noctuae ad lucem
solis. Et ideo attendendo de his quae
supra vires nostras sunt debemus esse
timidi, et hoc est quod dicit: Cogitationes
enim mortalium timidae {speculative etc.} ~~et incertae~~ ad
illa quae sunt infra nos etiam quae comparatione
frequenter decipimur nos decipi et
aliter evenire quam nos praeordinamus,
et ideo non solum sunt cogitationes nostrae
timidae in speculativis sed et incertae
sunt providentiae nostrae in futuris, et ideo
docuit nos Iacobus quod locuturi de
futuris agibilibus a nobis semper sub condi-
tione dicamus: si Dominus voluerit hoc
vel illud faciemus, Iacobi 4o. Ex parte corporis
non dumtaxat surgit difficultas ad
inquirendum sententiam de Deo et necessariis
ad salutem, ideo quia corpus [illegible]
[illegible] corrumpit affectum
animae et reddit animam ad assurgendum [illegible],
et ideo dicit: Corpus quod corrumpitur aggra-
vat animam. 2o sollicitudo circa necessaria
corporis circa temporalia deprimit sensum
hominis cogitantem multa et reddit eum
distractum a studio et sua acquirenda;
et deprimit terrena inhabitatio, id est occu-
patio circa terrena et corporis necessaria,
sensum, id est intellectum multa cogitantem.
.. Corpus quod corrumpitur aggravat. [illegible]

16

Corpus tamen [illegible]

quod corpus post penam alligat [illegible] in tempore
officium / sic enim anima corpus sicut instru-
mento inadiutorium ad serviendum / sicut
indumentum vel coopertorium ad se tegendum /
sicut [flagellum] ~~detrimentum vel afflictorium~~ ad pu-
niendum / Primo dico quod anima habet corpus
sibi coniunctum sicut instrumentum et adiu-
torium ad serviendum / unde philosophus primo politicorum
dicit quod animal constat ex anima et corpore
quorum hoc quidem principans est natura anima
hoc autem subiectum scilicet corpus.
In hoc autem bene disposito corpore
est pauci servus et anima principans et
dominans / In hoc autem ~~autem~~ pestilente
corpus dominatur et anima famulatur
Est autem secundum eum ibidem duplex
principatus scilicet dispoticus seu servilis
et politicus seu regalis. anima enim princi-
patur corpori principatu dispotico
et est talis principatus quod servus non
habet potentiam resistendi principanti / sed
intellectus principatur appetitui po-
litico principatu et regali quia appe-
titus habet nitendo potentiam resistendi
rationi / patet ergo secundum eum quod corpus est naturaliter
servilis condicionis et anima liberae / et
quia servus de ~~libertate~~ [deliciis] nutritus [aut domini] [illegible]
crevit in dominum / iuxta illud proverbiorum 29
qui delicate a pueritia servum suum nu-
trivit / sentiet eum postea contumacem
Ideo statim a pueritia debet iste servus
in luto domari et in servitute redigi
et hoc satis advertebat apostolus / qui
dixit castigo corpus meum et in servi-
tutem redigo ne forte cum aliis predicaverim ipse
reprobus efficiar. i. corinthiorum 9 / Dominus
autem servum numquam si sit occulta impe-
dit [illegible] liberum [illegible]
si servus dicat se ingenuum et contra-
hat cum libera et ipsa postea perpendit 2°

se eum deceptam potest agere ad divor-
cium faciendum et obtinebit 29. q. 2.
Si femina ingenua. Moraliter
servus iste scilicet corpus nostrum fingit
se liberum et nobilem et iactat com-
munitatem cum suo et propter se ordinatum
et ideo frequenter presumit se preponere
rationi que est domina sua et ingerit se
ad matrimonium propter [illegible] equalitatem cum
ratione contendendam scilicet [illegible]
adulterare et ipsam repellere sicut non
naturalem sponsam. j. corinthiorum vij. Non est subiectus
frater servituti aut soror in huiusmodi. Moraliter
ergo servi debet corpus nostrum tractari
[illegible] non sit modicus servi [dominandi] [illegible]
dicitur ecclesiastici 33. panis / et disciplina
et opus servo. tria enim ei conveniunt
scilicet cibatio panis / castigatio / disci-
plina et occupatio cura operis [corde et corpore] [illegible]
sibi debite [illegible] ne superbiat
et ne [illegible] / Unde gregorius [illegible]
parte 2a [illegible] Si plus corpori quam
debemus tribuimus hostem nutrimus
Et si necessitati eius quod debemus non red-
dimus civem mactamus hic ille.
Secundo quo ergo corpus naturaliter servus est
et subiectum spiritui quod [illegible] est huius
suo servire [illegible] hoc [illegible]
factor inspirat nobis in corpore [illegible]
[illegible] factor generis humani nobis [illegible]
tutela non nemo indulgendum
illi serviendo nemo / velut enim servi
et qui corpori servit quam pro illo mi-
nus timet qui ad illud animam re-
fert honestum est nolle ei [illegible]
minus [illegible] Dico ergo secundo corpus
est datum spiritui sicut instrumentum
2° [illegible] 2° corpus datum est homini sicut

indumentum vel opertorium ad se tegendum/ vn-
Job 10 pelle et carnibus vestisti
me/ ossibus et nervis compegisti me
De hoc sententia epistola 10 Corpus naturale
et quod dominus vestem etc tradidit be-
[illegible] eius [illegible] aut vestimenta
estimauit [illegible] vel bonum nec
malum gladium vagina facit sed
bona corporis honorem bonum hic sententia.
De indumentis autem et rebus quas dis-
tribuunt in familiis suis duo videamus
bonum est quod dominus qui dat annuatim
duplicem libratam vnam pro hieme
aliam pro estate/ Et sicut solet ordina-
ri quod illa librata que fiunt pro hie-
me fiet de panno grossiori/ illa
vero de subtiliori que fiunt in esta-
te/ moraliter tempus nostrum totum dividitur
in duas partes scilicet in hiemem et estatem
hyemps est vita presens/ estas erit
vita futura/ Dominus autem noster datiuus
est nobis duplicem robam libratam
vnam robam accepimus pro hieme
huius vite/ et hec est de rudi panno
corporis nostri post adventum est de
vili [illegible] nostra [illegible] et [illegible] satis sufficit
pro hieme huius vite/ hebr. 10 Corpus
autem aptasti michi id est aptum de-
disti conveniens tempori in quo vivo
Et librata alia qua vtemur in
estate vite future in resurrectione
generali est de panno subtili/ erit enim
tunc corpus subtile et subtile contra
grossitiem/ clarum contra opacitatem/
agile contra gravitatem. Impassibile
contra mortalitatem 1 cor. 15. Seminatur
corpus animale surget corpus spirituale

dat quod dominus noster duplicem libratam
scilicet [illegible]
video in istis familiis et curiis
quod boni armigeri robas dupli-
ces receptas non ponunt in hieme
[illegible] laceratas robas nec in
pluviis nec in ventis et ignibus
[illegible] domino placuerunt [illegible] est
[illegible] quod sint sibi novas robas
in estate per receptas/ Sic spiritualiter
moraliter boni christiani non parcunt ab
operibus penitentie corporibus suis/ vigi-
lant ieiunant/ et [illegible] penitentie
macerant corpus suum/ Et quare
hoc certe quia novas robas expectant
in resurrectione qua vestientur suis
corporibus glorificatis phil. 3. Salua-
torem expectamus dominum ihesum xpistum
qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis
sue/ Item notandum quod inter indumen-
ta quedam sunt vestes et arma et
quedam sunt vestes tantum et non arma
In vestibus et armis sunt quedam
signa de picturis et coloribus
et consueuerunt reges iuvenes et
principes militare in ludis mili-
taribus in armis non notis/ vt in
armis que postea debent deferre
sed in armis ignotis ad voluntatem
eorum quod autem tales principes [illegible]
tunc armorum in talibus ludis dimi-
tunt tunc solent alicui armigero
arma illa concedere [illegible] cum in statum
militarem et illud cedit ad honorem
nobilem talis armigeri quod possit
arma portare domini sui quo vsus
est in sua militia iuvenili.

exaltet dominus ut dei filius Ihesus Christus
militantis in acie arma sunt de argen-
to albissimo carnis sue i. vestis dispec-
to que sit quasi coloris impressa cor-
pori illi sacro. princeps autem iste ha-
buit tecum armorum in sua resurrectione
dimisit quia Christus resurgens ex mor-
tuis iam non moritur mors illi ultra
non dominabitur Romanos vi. Ex hoc tamen
armigeri militum dilecti acceperunt ar-
ma illa et militie illius fecit dominus
per apostolum i. Thimothei 2º labora sicut bonus
miles Christi et honorificum debet
homini esse multum si mediter
cogitaverit se iniuste collocando por-
tare valeat arma Christi. Et ideo
de istis armis gloriabatur qui
Galatas vi. Stigmata domini Ihesu in
corpore meo porto, et ideo sicut scribitur
i. Corinthios vi. Empti estis precio magno
glorificate et portate dominum in corpore vestro. 3º
corpus est datum anime sicut detinetum
et afflictum ad purgandum et hoc est
verum post tempus maternice culpe. Ego quando
enim homo natus humane sublimavit deo
obedientiam quam debebat, subtracta est
anime illa obediencia qua sibi corpus obedi-
ebat, et cepit passiones
mortis et corporis affligere animam
in corpore habitantem, in tantum quod etiam
male completur apostolus Romanos vii. In-
felix ego homo quis liberabit me
de corpore mortis huius. Unde Seneca
epistola 101. Corpus hic anime pondus
et pena premente illo urgetur et
in vinculis est, et infra maior sum
et ad maiora genitus quam ad man-
cipium sim corporis mei quod ego tem-
no aliud aspicio quam vinculum aliquod liberta-
ti mee circumdatum. Hec Seneca. Et de hoc
notabiliter loquitur epistola 99. Admirari
dementiam nostram et tanto opere amamus
rem fugitissimam corpus teneamus
quia neque moriamur eo momento
mors sit, sed multis. Vis tu timere
ne semel fiat quod continue fit? Et ideo
signater dicit hic corpus quod corrumpitur
non quod corrumpetur, est infancia corrupta
est adolescencia i. Reg. xiv. omnes
morimur et quasi aque dilabimur nos m. q.
non re.

¶ Difficile estimamus que in terra
sunt, et que in prospectu sunt
invenimus cum labore, que autem in celis
sunt quis investigabit? Sensum autem tuum
quis sciet nisi tu dederis sapientiam
tuam et miseris spiritum sanctum de altissimis
et sic correcte sint semite eorum
qui sunt in terris et que tibi placent
didicerunt homines. Nam per sapientiam
sanati sunt quicumque placuerunt tibi
domine a principio. Et post hoc Salomon
allegat causam humane ignorancie. Per
quod nunc sunt adeo pauci sapientes
unde causam istius ignorancie declara-
vit ex parte intellectus. In ista
parte assignat aliam causam ad ex
magnitudinem vel difficultatis expe-
rimentibilium et hoc facit tripliciter.
primo ostendit quod attingere ad cognicionem
supernaturalem excedit limites huma-
ne facultatis. 2º quod talium cognicio
nullo modo haberi potest nisi ex dono divine
liberalitatis, et 3º quod magis fuit a-
nima salutis in hominibus bene mo-
deratis. 2ª pars ibi sensum autem tuum
3ª ibi et sic correcte sint. Ad primum

ad pertinet sic / Si nos homines non
possumus illud quod minus est, non potimus
illud quod magis est / Sed minus est cognoscere
creaturas dei et cogitaciones naturales corporum
que sunt in terra nobiscum / quam cognoscere
divinam voluntatem que est in celo / Sed ad
cognicionem terrenorum corporalium / non possumus
devenire sine difficultate et labore
ergo ad cognoscendum occulta divine vo
luntatis nullamodo poterimus attingere. Circa
secundo ad hoc dicit sic Et difficile id est dif
ficulter estimamus id est cum difficultate non sapientes
certam cognicionem devenimus Iste enim
terminus estimare non importat certi
tudinem secundum quem modum loquendi
sapit notum est. Difficile inquit esti
mamus que in terra sunt cuiusmodi sunt
quantitas terre, immobilitas terre ymmo
generaliter cum difficultate scire possumus
quomodo herbe arbores et plante generantur
et augmentantur et fructificant in terra
cum per cottidianam consideracionem apud
nos videantur et tamen nullus est vivens qui
sciat de istis planam reddere rationem
quia sicut dicit augustinus magis miraculum
est quod de paucis granis segetes oriuntur
quam quod tot milia hominum de paucis
panibus et piscibus saciavit et tamen
hoc nemo miratur istud omnes mirantur
non quia mirabilius sed quia rarius. Ergo
ista cottidiana que fiunt in terris nescimus
comprehendere ymmo vix aliqualiter estimare
etc. sicut Ecclesiastes Cuncte res difficiles non po
test eas homo explicare sermone Dicit ergo
Et difficile est que in terra sunt et scire
Et que in prospectu sunt invenimus cum
labore / Et est prima principia invenimus

cum labore cum tamen ipsa et experimenta
appendant non aliquid scire sine
principiis possumus eciam per principia
cum labore cognoscimus aliqualiter et tamen
de istorum noticia dicit aristoteles 2o metaphisice
quod consideracio de veritate difficilis est
uno modo et facilis alio modo facilis
est quantum ad principia que sunt sicut
sicut porte vel fores ad manerium
in quibus nullus delinquit Sed difficilis
est quantum ad conclusiones que ex principiis
principiis eliciuntur in quibus a multis erratur
Et quia sic est quod ea que in terris sunt
et in prospectu id est que statim aliquo modo
offerunt se sensui invenimus cum labo
re multo magis patet sic / que autem in
celis sunt quis investigabit et sic
hoc de celis id est de corporibus celestibus
in quibus sunt stelle erratice sive
fixe vel de celo empireo quod supra
illos celos deo apparet et angeli
intelligantur voluntas quod est hoc est enim
non quere per tot certamina annorum
exponit illi homines qui nos in principio
mundi precesserunt cum questio et labore
et licet diligencia inventa est quantitas
uncia terre et postea quantitas solis
ipsius et totius firmamenti non potest
a nobis facilius cogitari / Et non ergo ad
ista insufficientes sumus constat
quod sine dono et revelacione dei
attingere non possumus ad ea ad que
nullus sensus nullum experimentum perveni
re potest / Et non dubie subiungit Sensum
autem tuum quis sciet nisi tu de
deris sapientiam id est revelacionem que tibi
placent per nos fieri in hac vita

a tu hoc misterium [illegible] de al / sed inclina [illegible] solitacio mea / et suggerendum [illegible] facit quod tu percipis. Jo. xv. Ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia / Et altissimis altum e celum planetarum / altius e stellarum fixarum / altissimum e celum empireum quod dicitur celum trinitatis. In ps. Celum celi altissimo super omnem terram. Ideo subiungit quia nulla fuit alia via salutis hominibus possibilis nisi per revelacionem eorum que deus exegit ab hominibus per fidem spem et caritatem. Unde dicitur sic et sic correcte sunt semite eorum que sunt in terris et que tibi placent didicerunt homines et per sapienciam sanati sunt quicumque placuerunt tibi domine a principio. Et sic [illegible] Et altissime et sapiencia tua data hominibus correcte sunt semite i. perfecti modi vivendi et observandi tua mandata. In ps. Deduc me domine in semita mandatorum tuorum. Semite nisi eorum qui sunt in terris i. hominum terrenorum et sic per modum istum didicerunt homines ea que tibi placent scilicet per incarnacionem filii et missionem spiritus sancti per istam sapienciam scilicet filii i. christum sanati sunt a morbo peccati quicumque placuerunt tibi domine a principio. Mt. 21. Turba que precedebat et qui sequebantur clamabant dicentes Osanna filio David. Ubi dicit glossa quod nemo salvatus nisi in fide incarnacionis explicata vel implicata misterii spiritus sancti. Circa missionem spiritus sancti est notandum quod illa missio fuit mundo utilia quia transvenit enim sicut lactancium consolator / sicut ignorancium informator / sicut vacillancium confirmator / Primo quod venit sicut lactancium consolator / quia nutrix recedit a suo puer statim et plorat / et licet ipsa puerum hortetur et moneat quod non ploret nec doleat puer tamen cum recesserit statim clamat et plorat consuetudinem ipsa cito se reditum promittat nec cessat a fletu donec nutrix mamillam in os suum mittat / Isto modo christus modaliter nutrix apostolorum suorum quos tanquam filios nutriverat et tenere diligebat et fovebat. Osee xi. Ego quasi nutricius effraym portabam eos in brachiis meis. Effraym frugifer interpretatur et figurat apostolos qui fruges doctrine ferebant quibus totus mundus fuit postea fecundatus. Iste nutritus accepit lacrimas sua ab apostolis et dixit eis quod non turbarentur de recessu suo. Jo. xiv. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Vado et venio ad vos iterum modicum et videbitis me. Et infra tamen dixit eis. Et tamen omnibus illis non obstantibus se non poterant a fletu continere. Jo. 16. Quia hec locutus sum vobis tristicia implevit cor vestrum. Et ideo christus volens nos consolari per suam mamillam dulcedinis sue scilicet spiritum sanctum posuit in ore eorum ipsa 20. Lac gencium suges et mamillas regum lactaberis. Mamilla regum i. spiritus sanctus qui est mamilla dulcedinis et clemencie et suavitatis totius trinitatis / Ista mamilla habuit in se lac dulcissimum nutrimenti [illegible] cum dulcia nutriunt [illegible] christum et de spiritu sancto fluit [illegible]

Spiritus sancti missio fuit mundo utilia triplex causa

18

Spiritus [...] mei super mel dulcis / Sed
non sugentes ista mamilla dura
magna est / Eruditi namque per primi
dissoluti postquam suxerunt mordent
dentibus / quidam pellunt manibus, quidam
lacerant unguibus / Primi omnes ingrati
sunt Iudaei / qui postquam spiritum sanctum
receperunt per sacramentum penitentie / rede-
unt ad ingratitudinem per peccatum / Quarto
quidam mordent per detractionem et le-
dunt caritatem que est spiritus sanctus
Gal. v. Si invicem mordetis et
comeditis videte ne ab invicem
consumamini / Quinto quidam pellunt manibus
per rebellionem qui ecclesie resistunt
et doctrine verbi dei Act. 13. Vobis
oportebat primum loqui verbum dei. Sed
quoniam repellitis illud et indignos
vos iudicastis vite eterne / ecce con-
vertimur ad gentes / Aliqui lacerant
unguibus sicut raptores et predones
qui bona ecclesie rapiunt auferunt et
predantur / Et isti sunt mali milites
qui per illam bestiam designantur de
qua Dan. vii. erat terribilis nimis
dentes et ungues eius ferrei co-
medebat et comminuebat et reliqua
pedibus suis conculcabat De istis
tribus ingratis et malis pueris dicitur
Act. vii Vos semper spiritui sancto resistitis

2° missus est spiritus sanctus sicut igno-
rantium informator / Christus cum dei
filius predicaret Iudeis verba sue
sapientie in tantum quod fatebantur Io. vii°
numquam sic locutus est homo sicut hic homo
loquitur / efficeret inter eos opera sue
potentie Io. 15. Si opera non fecissem
in eis que nemo alius fecit pec-
catum non haberent / dedit eis exempla
sanctitatis et bone vite Mt. 11 Discite
a me quia mitis sum et humilis / Et isti
tamen non obstantibus ipsi Iudei verba
sapientie dicebant esse falsa Io. viii°
Tu de te ipso testimonium perhi-
bes et testimonium tuum non est verum / miracula
sue potentie dicebant fieri virtute
diabolica Mt. 12 Hic non eicit de-
monia nisi in Beelzebub principe
demoniorum / Exempla vero sue
sanctitatis sed dicebant hominem peccatorem
Io. 9. Nos scimus quia hic homo peccator
est / Istis ergo visis poterant discipuli
dicere quod Christus recedens ab eis
dixit Euntes in mundum universum
predicate evangelium omni creature /
Domine quando nos relinquis et ad Iude-
os transmittis si verba tua falsa
dixerunt si miracula tua demonibus a-
scripserunt si tue sanctitatis apparentia
in scandalum converterunt quid inter eos
facere poterimus nos ignari qui habemus
parvam scientiam / nos infirmi qui habemus
parvam potentiam / nos revera pauci
qui habemus leprosam conscientiam / Et ideo
missus est ad eos spiritus sanctus pro omnibus
istis sicut informator ignorantium
Io. xiv Paraclitus autem spiritus sanctus
quem mittet pater in nomine meo ille
vos docebit omnia et suggeret etc / In huius si-
gnum missus est spiritus sanctus ~~[illegible]~~
specie ignis / lingue / et columbe / In igne
conspicitur claritas / In lingua eloquen-
tia veritatis / In columba patientia
suavitatis / Sap. 12. O quam bonus
et suavis est spiritus in nobis. In

Spiritus sanctus missus est in specie [illegible] apostolis

20

igne simul designatur potencia quia in-
clementia illum, e contra actu et hec sunt pro
calorem qui in igne designatur et sic
pro splendorem In lingua designatur eloq-
uentia pro vocis clangorem in columba pa-
ciencia / Quod ita fuit quia apostoli habuerunt
predicare principibus qui fidem impugna-
bant per potentiam / philosophis qui eam impugna-
bant per sapientiam / Et populis qui apostolos
non intelligebant propter ydiomatum diversitatem
Et ideo Christus dedit eis spiritum sanctum in
specie columbe ut vincerent per pacientiam /
In specie lingue ut instruerent per sapientiam
et haberent omnium ydiomatum diversitatem
Actuum ii^o ceperunt loqui variis linguis
prout spiritus sanctus dabat eloqui illis
Tertio missus est spiritus sanctus prout va-
cillantium consolator Job iiii^o vacillantes
confirmaverunt sermones tui et genua
trementia confortasti / Vas luteum
quod est recens et non habet aliquam qualitatem
quia luti cedit omni tactui et omni
impulsui / Sic apostoli et alii ho-
mines qui sunt vas luteum per naturam Job x
Memento queso quod sicut lutum feceris
me / nullo modo potuit per se resistere temp-
tationibus scilicet ex sua propria qualitate /
Sed si vas luteum decoquitur et com-
buratur ad ignem fit solidum et durum
et pretiosum / Et ita apostoli se habe-
bant et alii viri sancti se habent in eterna
quia accenduntur spiritu sancto fiunt solidissimi.
temporis dicitur i. [illegible]
et erunt in testes In teste secundum
[illegible] tria considerantur scilicet natura / con-
dicio / vita / natura / ut sit virtus non
fictus / quia servus ille falsitatis et
instabilitatis solet anexa habere
ii^o consideratur condicio / ut sit liber non

servus / quia servus metu domini solet fa-
cile a veritate abduci. Tertio consideratur
vita / ne sit infamis in se / quod de aliis
testificari debet prohibetur / propter ista plati-
tie qui vel sunt effeminati libidi-
ne vincendo vel fragilis terrore cedendo
vel mammone serviendo vel lesi in
bona opinione publice delinquendo / non
sunt idonei testes Christi / nisi sint
per spiritum sanctum confirmati Sed apostoli fuerunt viri-
les propter cordis constantiam / liberi et for-
titudine per veritatis habundantiam / famosi
et bone opinionis propter sanctitatem vite
Et de eis scribitur Actuum iiii^o virtute
magna reddebant apostoli testimonium et cetera Et ista
tria tangit beatus Gregorius Talem
invenit gratia spiritus sancti quod si in corda
venerit dissolvit / si desiderium pravum
consilii consumit / si trepidationem ab-
ducit / dat constantiam et libertatem
Unde Gregorius super Ezechielem considerando
patres novi et veteris testamenti David
[illegible] amos [illegible] pe pan et cetera aptus
oculis fidei intueor implet enim
gratia spiritus sancti puerum citharedum et psalmistam
facit implet abstinentem puerum
et iudicem senum facit / implet pas-
torem armentarium et prophetam facit
implet piscatorem et principem apostolorum
facit implet persecutorem et doctorem
gentium facit / implet publicanum
et primum ewangelistam facit Hec Gregorius
Unde de petro qui cum esset vas lu-
teum non combustum ad vocem ancille
hostiarie negavit Christum / quem postea
coram Nerone et mundi principibus
constantissime predicavit Et ideo
spiritualiter petimus per spiritum principali

3°

2° [illegible] tempore

in teste tria exigitur et quod sit [illegible]
teste [illegible]

confirma me. Et tunc constabunt de verbo meo. Docebo iniquos vias tuas et impii ad te convertentur.

Haec illum qui primo formatus est a deo pater orbis terrarum cum solus esset creatus custodivit et eduxit illum a delicto suo et eduxit illum de limo terre et dedit illi virtutem continendi omnia. Hic sequitur .10. capitulum et est secunda pars huius libri secundum quosdam nonnulli etiam signaverunt capitulum in partibus ibi nam propter sapientiam fornicati sunt ego in principio libri dividendo sequebar sed hic modicum refert vel nichil ad librum processu meo tamen sequar in alio capitulo communiter opinata. Unde postquam Salomon multum declaravit sapientie nobilitatem et magna de ea fecit commendacionem propter suos multiplices effectus. In ista parte prosequitur de sapientie utilitate quantum ad quosdam effectus speciales et descendendo in particulari quosdam singulares personas quomodo fuerunt per sapientiam in bono conservate (salvate) et a malo preservate. Unde ab ista parte usque in finem libri ponit exemplificacionem in particularibus gestis et historiis de beneficiis que hominibus per sapientiam sunt collata et de suppliciis que per eandem prodigiis sunt illata. Et dividitur ergo ista secunda libri particula in duas partes. Nam primo agit de beneficiis collatis per sapientiam quibusdam personis. 2° de beneficiis univerto populo scilicet israelitico. 2a pars ibi hic populum iustum infra .c. eodem. Prima pars dividitur in .6. partes secundum quod sex patres describit et ondit a sapientia gubernatos fuisse scilicet adam, noe, abraham, loth, iacob et ioseph. Prima autem pars que est de adam incipit hic Hec sapientia dei quoad progenitores et generis specialiter. Ipse enim habuit principalem primitatem ad genus humanum propagandum, originalem innocenciam ad semetipsum conservandum, virtualem excellenciam ad totum mundum habitandum, personalem magnificenciam ad creaturas gubernandum, filialem indulgenciam ad deum post peccatum reconciliandum. Dicit ergo primo sic: Haec id est sapientia incarnata illum id est adam qui primo formatus est a deo pater orbis terrarum id est qui preordinatus fuit a deo principium et radix totius humani generis et modo est diffusum in diversis partibus orbis terre. Ecce principalis preeminentia ad genus humanum propagandum. Generasset enim homines in statu innocentie sine timore sine pudore et sine dolore. Haec enim illum adam cum solus esset creatus custodivit id est originalem innocentiam sibi dedit qua semper et secure custodiri potuit. Habuit enim anima potestatem dominii super corpus quod nunquam sensisset infirmitatem ab intrinseco nec lesionem ab extrinseco nec decepcionem ab aliquo si in statu innocentie perstitisset. Haec habuit cum solus esset creatus id est antequam genus humanum per generacionem multiplicasset. Tunc enim quando adam solus fuit quia solus in specie virili erat vel quia erat solus ante formacionem mulieris de costa. Ecce originalis innocencia ad semetipsum conservandum et istam iusticiam originalem naturaliter in posteros transfudisset sicut nunc posteris transfudit peccatum originale. Haec et illum adam eduxit a delicto suo

dando sibi filialem indulgentiam ad dandum
perpetuam placationem. Et istud bonum
propter sui magnitudinem civitatem cum duo
alia que sequuntur licet posterius sit
collatum dedit eum gratiam penitendi
pro peccato suo et remissionem eiusdem
peccati et quantum ad hoc dicitur Et eduxit
illum a delicto suo. hoc autem statim fuit
incomplete per primo ad gratiam. sed
complete a parte Christi passione xc.
Hec sapientia increata dedit Ade spiritualem
vel localem excellentiam ad mundum inhabi-
tandum. Sicut eum narrat historia
scolastica super gen. creatus fuit in
agro damasceno et inde translatus
in paradisum qui est locus delectatissimus
ubi modo manent enoch et elias con-
tinuantes vitam suam per esum ligni vi-
te et alio que sunt ibi. Et quantum
ad hoc dicitur sic Et eduxit illum de
limo terre i. agro damasceno in quo
formatus fuerat de limo terre inde trans-
tulit in locum amenissimum paradisi
gen. ii°. plantaverat autem dominus deus
paradisum voluptatis in quo posuit hominem
quem formaverat. Tertio hec sapientia dedit
ade universalem magistratiam ad creature
gubernandum et quantum ad hoc dicitur Et
dedit illi virtutem continendi omnia i. virtutem
et cognitionem quod potuit omnibus creaturis
dominari. gen. i°. dominamini piscibus maris
et volatilibus celi et universis animantibus que
moventur super terram. Dubitatio hic
licet utrum adam in statu innocentie
fuit a deo venerabiliter custoditus. Videtur quod
non quia crudelis pater esset qui permitteret
filium pugnare in duello in quo presci-
ret eum esse vincendum. Sed deus presci-
vit adam filium suum et creaturam vincendum
esse in temptatione futura per diabolum igitur
crudelis fuit non custodiendo eum
ab illa temptatione. Ergo eum competenter
non venerabiliter custodivit. Preterea
si deus eum custodivit igitur non
debuit permittere temptari. Videtur
magister sententiarum di. 33. c. i. quod glosse
est non consentire quam temptari non
posse. Et ideo deus eum temptari permi-
sit ut inde gloriam reportaret
victoriam. Ergo nichil est dictum quod deus
permisit ut homo vinceret. Preterea superius
est ordinare bonum quod est ad suum finem
sua convenienter sic competit a deo ordi-
nari. Sed finis hominis est beatitudo
et beatitudinem posset homo attigisse
convenienter sine temptatione et sine peccato
quia illa sunt impedimenta ad beatitudinem
consequendam. Preterea ad bonum custodem
pertinet precavere et removere omnia
pericula ab illo quod est sue custodie
commissum. Igitur deus potuit temptationem
amovisse. Ad oppositum dicitur hic in libro
est sapientia increata eum qui primus est
creatus custodivit illud. Ad quod
dicendum quod deus eum custodisse dicitur
quia sibi de iustitia originali et gratia
providit per quem perimet ipsum potuit
custodisse si voluisset. Ad argumentum
cum est in contrarium sicut docet dyonisius
x. c. de di. nominibus providentie dei non
est nature corruptiva sed salvativa
unde ad providentiam pertinet naturas res
administrare sicut condecet bonitatem
universalem. Secundo non quod bonitas contingens
prodeat bonitati perfecte. Unde si ad

Adam in temptatione a deo voluit custodiri
22

eet melius parti quam toti cadet in puni
dicium pertinet ad bonum gubernatorem
eo quomodo parti subtrahe ut habetur
contra tocius. licet enim si in ymagina
cione melius esset pedi esse caput quam
pes melius toti homini habere unum caput
et duos pedes quam duo capita et unum
pedem. Ad secundum igitur dicendum quod decuit
creare unum universum in quo essent varietas
specierum et naturarum ad distinctionem sue bonitatis
inter quas species hec est quedam de
nobilibus. non autem posset hec esse homo
nisi esset peccabilis et temptabilis ad
peccandum. et ideo facere quod homo non
fuisset temptatus et fecisse hominem
quendam includit contradictionem. posset enim
pro dictasse contrariis naturalibus et insuper
quod fuisset immutabilis ad malum pro
cut per beatitudinem dicendum quod licet
deus hoc potuisset de potencia abso
luta non tamen de potencia ordinata
natura enim hominis est quod perueniat ad beati
tudinem per bonum usum liberi arbitrii
hoc autem requirit mutabilitatem
et peccabilitatem et posse temptari
et huiusmodi et ideo racionabiliter et ad perfectionem
hominis permittit eum esse temptabilem
et ad magnam eius utilitatem cessisset
si temptatus vicisset. Ad tercium dicendum quod
licet deus preservet adam viuentem
sunt tamen quod natura sua erat ad hoc in
stituta ut fieret per temptaciones premia
ta et ideo decuit eum permittere temp
tari ut libertate sua uteretur quam si fuisset
accepisset nisi eo uti potuisset
Ad quartum dicendum quod nego maiorem. dicendum est quod
per pugnam quod finis est ut per victoriam
ad beatitudinem perueniret et victoriam
habere non posset nisi per pugnam et per

sistere enim a pugna esset impedire eum
a victoria ad quam fuit ordinatus. Ad
quintum dicendum quod hec est ordinatus ad beatitudinem
sit quod eam mereatur declinando a malo
et bonum faciendo unde tota vita hominis
concessa est pro victoria temptacionum unde
hec est neglienda quod ita querentur sicut
hec attingere beatitudinem sine temptacione
sic eius seguntur ipse met Christus temptaciones
sustinuit ab ore tamen te in a demonibus
quam a malis hominibus. Ad sextum dicendum
quod temptacio hec non est periculosa nisi
velit vinci sed est meritoria et gloriosa et
ideo a bono custode permitti debuit
unde augustinus super psalmum 60. vita nostra in
hac peregrinacione et profectus noster per temp
tacionem nostram fit nec sibi quisquam inno
tescit nisi temptatus nec potest coronari nisi
vicerit nec potest vincere nisi certaverit idem
super psalmum 62. tantum dimittitur diabolus
temptare quantum tibi prodest ut exerceare
ut probere ut qui te nesciebas a
te ipso inveniaris. de ista materia loquitur
ambrosius in quadam epistola de qua ipse ait
non ait dominus eum cum angelorum mi
licia certamine tecum comperat
tempus quo decertacioni dimicanti parat eternum
coronam quam nobis concedat deus etc.

Utrum hec ut recessit angelus in via
sua per nos homines sunt racionabiliter
dispensant. quod sic. quod enim aliquid debet etiam
emanant cum sapiencia per contemptibile
legem iusta gubernans et postea
salomon declarant gubernacionem tamen uti
lem quam inutilem quia continet inima
tam creacionem proponit ipsius ade quod mirabiliter
in agro damasceno creavit et
in paradiso venerabiliter collocavit

et a pena finali liberavit. Hic precepit
de sapiente gubernacione qui fecit circa personam
ipsius noe / Ubi sciendum quod sicut legitur
gen. 6 tempore noe fuit tanta hominum
malicia quod omnis caro corruperat
viam suam / ordinacione domini quod dilu-
vium dissiparet totum genus humanum /
/ exceptis octo personis que fuerunt de
familia ipsius noe cum uxore et
tribus filiis suis cum uxoribus eorum
/ hec igitur utilissima gubernacio quia
sapiencia custodivit noe dans sibi
preceptum de archa fabricanda in qua
de singulis speciebus animalium introduxit
secum et sibi diluvium universale post
duo milia sexcentos et 56 annos
ab origine mundi / et quia causa istius
diluvii fuit multiplex malicia cayn
et seminis sui / ideo prius statum ondes
quos sapiencia custodivit in noe tempore
diluvii / in hac lectione incipit a tempore
tempore cayn continuavit maliciam
per descensionem et aliorum peccatorum multi-
plicacionem tam in se quam filiis suis
donec per diluvium tota illa progenies
eo periit [illegible] et de filiis seth
omnes preter octo personas ut dictum
est / In presenti autem lectione duo fuit
primo narratur cayn malicia eius processus
secundo / 2o noe gloriosa liberacio 2a pars ibi
propter quod dicit quod hec sit ab hac ut re-
cessit iniustus in ira .i. postquam cayn
recessit ab hac .i. sapiencia iniustus
in ira sua .i. status iniustus per iram
suam qua voluit interficere fratrem suum
per iram homicidii .i. per iram que fuit
sua homicidii fraternitas deperiit .i.
cessavit ea fraternitas quia destructo

uno relativorum destruitur et reliquum
nec plures ad hunc fratres fuerunt / et
eo mortuo abel fraternitas eo fuit
destructa. Vel per iram homicidii
fraternitas deperiit .i. amor et gratitudo que
inter fratres debet inesse / et bene dicitur
quod cayn recedens a sapiencia incurrit
homicidium. Primus enim ordine nature
hominis patet quam peccator generat / licet ipse
tempore / [illegible] dulcis illius primum
est in accessu et ultimum in recessu
Job 21 de peccatoribus dicitur dixerunt deo
recede a nobis scienciam viarum tuarum
nolumus. 2o in ista lectione narratur
gloriosa liberacio ipsius noe in diluvio
generali / et quantum ad hoc dicit sic
propter quos scilicet propter cayn et posteriorum
suorum tam iniquitate quam generacione
gen. 6o corrupta est terra coram
domino et repleta est iniquitate cum
aqua delevit terram .i. cum aqua di-
luvii delevit homines et bestias
habitantes in terra iterum sapiencia que
deus est sanavit salvavit genus
humanum / gubernans iustum noe
gen. 6o vir iustus atque perfectus
fuit in generacionibus suis / de isto
noe dicit apostolus heb. de pomo ubi
dicit quod omnis homo errabat in
hoc quod stellas adoravit et
corpora celestia nisi ad adventum
noe per contemptibile lignum .i.
per archam - de lignis levigatis
.i. politis / et dicitur archa contemptibile
[illegible]
lignum quia forte indicio nautarum
lignum archa fuit valde rude

i. diluvium quod est causa et quanta eius duratio

Circa ista habitacionem ipsius noe notanda
dicuntur tria primo diluvii causa | 2° de
eius duratione et mora | 3° de archa
Circa primum advertendum est quod materia diluvii
pluvie et vapor elevatus a terra et
aquis virtute solis quia vapor per ca-
lorem solis immissus et ascendit
usque ad locum frigidum ubi frigus
circumstans submittit imbrem et conden-
sat in aquas unde quando multi vapores
elevantur quos calor solis non sufficit
desiccare nec digerere in aerem tunc
sunt multe pluvie vel ulle sed post
in estate | dicendum est ergo quod causa
efficiens ipsius diluvii principaliter fuit deus
volens punire peccata generis humani | causa
efficiens instrumentalis et causa dispositiva
demeritoria fuerunt peccata | causa materialis
vapores multi elevati de terra et aquis
sicut aliarum pluviarum Et [illegible]
primo materialiter non peccata creverunt et
malicia hominum multiplicata est super
terram narrat methodius martir magister
in speculo quam moyses genesis dicit quod
200mo anno primo chiliadis i. primi mil-
lenarii mundi filii cayn abutebantur
uxoribus fratrum suorum nimis fornicationibus
trecentesimo vero anno mulieres in
vesania esse subgresse viris utebantur
Quingentesimo autem anno secunde chiliadis
insurrexerunt homines in altitudinem crescentes
Septingentesimo filii seth concupierunt
filias cayn et ab eis orti sunt gigan-
tes quoniam et antequam hoc gigantes fue-
runt secundum vim angelorum 17 de civitate
prohibuerat autem adam seth et filiis
suis quod non coniungerent se matrimonio
complacerent cum stirpe cayn unde
filii cayn habitaverunt in oriente in monte
corbani filii vero seth habitaverunt circa
damascum terminum quod ipsa prohibicio
vivente adam quo mortuo filii seth
contra prohibicionem patris cumque inter
se filiabus cayn propter earum pulchritudinem
et se totaliter libidini maritaverunt propter
quod diluvium invenerunt. 2° de mora
sive duratione diluvii et sciendum
quod eodem die anno revoluto quo
noe ingressus est archam eodem die
egressus est. 3° de archa sciendum
quod erat in fundo forme quadrangularis
non quadrati sed altera parte longior quia
longitudo fuit 300 cubitorum latitudo
50 altitudo 30 sed ab angulis in
archam ascendebat et summitas eius
in cubito consumabatur In latere vero
eius fuit ostium per quod homines
et alia ingrediebantur et cum ingressi
erant deus illud clausit a foris et
versus summitatem fuit fenestra quam
hebrei dicunt fuisse cristallinam
In ipsa vero archa fuit .4. distinc-
tiones secundum strabum .5. vero secundum augustinum
ponit enim augustinus quod immediate supra
fundum fuit quoddam spacium vacuum
sicut in navibus contingit quod spacium
dicebatur sentina et supra illud fuit
unum tabulatum et supra illud aliud ta-
bulatum et tunc supra illud tectum
spacium ergo inmediate sub tecto divisit
in tres partes spacium sub illo in du-
as et sic secundum augustinum fuerunt quinque ca-
merae praeter sentinam tres superiores
et duas inferiores / de quibus tamen

De duratione diluvii

De Archa

superioribus media fuit hominum laicales
qualium mutum et inmitum de duabus
cameris inferioribus altera fuit apo
theca in qua reponebantur cibaria
ad esum hominum et qualium alia dicebatur
stercoraria hominum non ponitur in came
rata migebant alii istas cameras
in quibus in altitudine disponunt
in ascendendo infimam esse sentinam secunda
apothecariam et tercia in initium qualium
quartus in initium contrarium hominum et isti po
nunt hostium in media inter apotheca
riam et in initium qualium. Et videtur
esse quod utrumque de collatione hostii
gen. 6. hostium arche facies in
latere deorsum. Recessit impetus eius etc.

23
Ira facit iniuriam deo proximo
et ipsi sibi

f. Nunc dico quod ira facit iniuriam
deo, proximo, et ipsi sibi. Subtrahit ei
deo effectum sue potestatis, proximo
effectum debite benivolencie, ipsi sibi
aspectum racionis et intelligencie. Primo
quoniam enim deo racione potestatis vel
pietatis iudicialiter vindicare bonos
spiritualiter inhitare et eis liberaliter
sua bona largire. Ex contrario ista in
viatur iracundie deo in omnibus. Primo
aufert a deo vindictam quia ira est
deordinatus appetitus vindicte, et
deus dicit michi vindictam et ego re
tribuam Ro. 12. et deut. xxxii
mea est ulcio et ego retribuam. Deus
enim duo sibi retinuit gloriam et vin
dictam, alterum aufert superbus, alterum aufert
iracundus. ysa. 48. gloriam meam
alteri non dabo. Secundo iracundus
deo iniuriatur quia expellit eum a
quiete sue habitacionis in pectore effectus
est in pace locus eius. Ira autem
turbat pacem et destruit pri-

it. Sic iracundus provocat iras domini
qui tota die movetur et tremet nullus
magnus deus libenter inhabitaret. Tercio
deo iniuriatur impediendo ne legatum di
stare possit. legavit enim deus pacem
hominibus Jo. 14. pacem relinquo vobis
pacem meam do vobis. Et ideo iracun
dus tamquam excommunicandus est vitandus
prov. 22. noli esse amicus homini iracundo
neque ambules cum viro furioso. Secundo pri
ncipaliter ira subtrahit proximo effectum de
bite benivolencie. tenetur enim proximi
salvare statum, famam et personam. Et
contrarium ista ira compellit ad nocendum
proximo in statu depredando, in fama
diffamando, in persona trucidando
Eccl. 28. Et furor illius exsecrabilis
et Eccl. 28. Obiurgans et ira ad
inflammabit statum. dicit apostolus 3 de
qualibus quod tarpeia cum ciuit amicum
moritur et ira est moralis de ira
cundo autem et appetitus vindicte
dicit enim exercet maliciam suam contra
proximum verbo vel opere ledendo in statu
persona vel fama, prius inficit
spiritualiter semetipsum Job. v. virum stul
tum interficit iracundia. Tercio ira sibi
ipsi subtrahit et destruit tria bona
Ira necque destruit honestatem
corporalis disposicionis, impedit
potestatem naturalis racionis, diminuit
quantitatem vitalis duracionis
primo igitur destruit honestatem
corporalis disposicionis, quia iracundi
persona sit publicis subvertit oculos
vel genuine fiunt vel nimis rubei
vel nimis pallidi, gestus est
tremulus, lingua [illegible] et totum

homo dehonestatur de isto loquitur
seneca 2o et 3o de ira intollerabilis est
natura sicut intueri deformitatem rei
s. ire. Ira in ea facies turbatur ora
pulcherrima fedat torvos vultus ex
tranquillissimis reddit linquit decor
omnis natos et sequitur quem pulcras
se cum enim ymago tam feda est
ideo dixit quidam philosophus quod ideo natura
fecerit apparere speculum ut ymago
repercussa ostendat homini suam deformi
tatem hec seneca. Item 3o libro de
ira nulla facies tristior conturbatur a
gitur ira turpis sicut homines
ira flagrat narrat fabule quod
minerva aliquando delectata est a musi
ca tybiarum cum quodam tempore insufflaret
tybicas in quodam fluvio vidit
buccas suas turpiter tumescentes statim
fistulas suas proiecit minerva est dea
sapientie et sapientes non debent sua indignatione
maculare etc. Ideo In nulla sapientia nulla est
indignatio contingit quod cum aliquis sapiens
consideraret indecentiam sui status et alias
e cavet. 2o impedit veritatem naturalis
rationis iuxta illud katonis Ira impe
dit animum ne possit cernere verum. Et ideo
dyabolus facit sicut astutus piscator qui
quando vult facilius capere pisces turbat
aquam et tunc est signum quod pisces non
poterunt videre rethe suum. Eodem modo
dyabolus facit in congregatione religiosorum. Immit
tit turbationem per aliquam iracundiam in totam
congregationem et tunc ducit eos ad pec
cata et ad alias malitias excogita
das sicut sibi placet. Et totam congre
gationem reddit fatuam dicit enim apostolus. Et
unde quod irascibilis non impetrat nihil

nisi cum fuerit remissa ira homini et ideo
est quod per ipsam fuit aliud diuturnum et
nunquam alias dicit enim apostolus in libro 1o elencorum
quod ira cautela specialis sophiste ut
ex parte proponentis sua ad iram quia ira
impedit et iste sophista est dyabolus
etc. 2a cum sophiste loquitur vehementer
est Item dicit apostolus libro 1o de animalibus c.
2o et ista coniungit tria ira insipi
entia et indocilitas et ponit exemplum
de apro agresti et ita est moralis
iracundus nunquam bene docebitur et ad
bonum ducitur etc. a. ne ueloppis ad
intellectum quia ira in se non recipit
3o ira minuit quantitatem vitalis
durationis unde cum excessive
colerica sunt naturaliter breviores vite prop.
major pars de carne et hoc est quod
dicitur Eccl. 30 zelus et iracundia mi
nuunt dies et ante tempus senectam
adducet. Unde antiquum dicitur ira
est brevis insania. Item seneca 3o
de ira Eque enim impotens sui est
decoris oblita. Hec est igitur ira per
pure cavenda quia istud cave fecit
et quibus que inadit fuerit iustitiam
iuxta illud Jaco. 1o Ira enim viri ius
titiam non operatur. Unde ira multo co
patitur cuidam gemme que vocatur
onix cum male pectatos animus
in lapidarius c. 9. Ad collum suspensa
onix inquietos vires agitat in sop
temeos et cetera turba figurat
multiplicat lites et commovet undi
que rixas. Hec gemma venit de
yndia et de arabia et nullam bona
virtute dicitur habere et multo designat

[illegible] que ad [illegible] utile ba
let sz sepe fiunt lemures .i. dyversas
ymagines que terrent i[n] horis z
turbat cerebru[m] commovet lites z
rixas. P[ro]u[erbiorum] 20. Dixit q[uod] saphirus z
smaragdus ... sz non sunt ... z
similiter ... 3[o] de ... assimilat
...m pestilentie z ... quod sicut contra
pestilentiam nulla ... dispositio valet
ita nec contra iram alia compositio
morum sz tam mores bonos q[uam] ma
los corrupit et lacessit. Et ... sicut
in lapidario dicitur quod ... ponitur
gemme ... alius q[uod] ...
sardius in cuius presentia non potest o
nix nocere ... ista gemma
designat patientiam. P[ro]u[erbiorum] 12. Responsio
mollis frangit iram. ... 3[o] de ira
... amicus ... qui offendit ...
voluit ... fecit quod debuit
... et in consensu ...

Sed cum ... stimulasset stimulo ...
... ... deo
z in filiis ... fortem custodit.
Hec est ... istius ... partis
... in q[ua] ponit[ur] ... ...
ipsius ... gubernatione persone
abrahe. Et dividitur in particulas
duas partes. Una primo tangit q[uod] da
... ... fa
... 2[o] narrat ipsius abrahe
... in ... filiorum ... ibi
... ... post ... ...
quod sicut narrat ... in lib[r]o ...
sup[er] gen[esim] z allegat ... i[n] ...
ex tribus filiis noe sem cham
z yapheth adhuc vivo noe vivente

nati sunt 24 milia hominum z 10 ... ...
mulieres z parvulos z habuerunt ...
se tres duces. Unus nemroth super
filios cham. Ieram super filios sem.
Suffene super filios yapheth.
... ... post obitum noe moverunt
se ab oriente z venerunt in campum
sennaar que nunc est babilon
et timentes diluvium quod tempore noe
fuerat ceperunt edificare turrim que
pertingeret usque ad celum. Hec est val
de in altum forte ... quod aque
diluvii non pertingeret ad summitate[m]
... ... ita fatu
os fuisse quod usque ad corpus celeste
intenderent turrim facere. Et nemroth
... fuit a yonitho filio quarto noe
... methodius de ortu regnorum
z ille Ionithus fuit astronomus magnus
ut dicit ... in historiis quod
... astronomiam ... ...
edificare turrim istam ...
lateres per ... z bitumine pro ce
mento. Deus ... ...
... ... si ... deo placet posset ...
diluvii castigare z impedivit
eos per modum istum ... ...
... debent cohitare indigent ...
ydiomate ad commoditatem ...
... ... in ... ...
... ... dicit quod
omnis ... ...
... ... dissolvit ...
pellitione ... ...
... omnis unius lingue z unius
ydiomatis divisit eos ... ...
... ita quod ille qui scivit unum

omnes alia ignoraverunt Ita quod in illo
confusionis tantum in ydiomate di
visione divisit se scilicet in lxxii linguarum
et qui erant de una lingua concurrerunt
se in unam turmam et qui de alia
lingua in aliam turmam et sic a loco
illo diviserunt se in diversas partes
mundi Inter quas linguas tres sunt
principales scilicet hebrayca greca et
latina sicut recitat augustinus de mi
rabilibus scripture divine c. xi et
ideo de istis linguis scriptus fuit
tytulus crucis xpisti et propter istas tres
linguas elegit xpistus tres discipulos
lucam io. ozma igitur in edificacione
istius perdiderunt filii noe concordiam
lingwe hebree et divisi sunt secundum
multitudinem supradictam vocatum est nomen
illius loci babel quod interpretatur confu
sio quia ibi confusum est labium universe
terre gen. xi. Istud quoque mirabilem
presumpcionem et elacionem tangit sa
lomon in hac littera dicens Hec et
in consensu superbie cum se naciones
contulissent sciuit iustum etc. Hec
i. sapiencia et primo cum se naciones contu
lissent in consensu superbie i. in illo
consensu quo dixerunt venite fa
ciamus nobis civitatem et turrim cuius
cacumen pertingit celum et celebremus
nomen nostrum antequam dividamur in univ
ersas terras, tunc inquam sapiencia sciuit scilicet
i. abraham qui propter magnitudinem
fidei iustus fuit quia gen. Credidit
abraham deo et reputatum est
illi ad iusticiam. sciuit inquam iustum

i. approbando presciuit eum et immaculatum
quia abraham fuit tempore divisionis
linguarum que quidem divisio facta
fuit tempore phalegato qui fuit 6us
ante abraham secundum lineam successionis
Et vult presens sensus dicere i. ista littera
quod in tempore divisionis lingue deus pro
vidit abraham futurum et preelegit
eum sicut electum per quem cultus dei
multipliciter augetur et cum fecit speciales
repromissiones de redempcione generis
humani. tangit ergo textus vulgatum
scripture circa abraham scilicet quod electum
ante esset, conservator eum esset, et
bone plus parentum perfectior esset
unde dicitur quia sapiencia cum tempus cum se
naciones contulissent in proposito
sciuit i. approbando sciuit iustum
i. abraham qui postea fuit
iustus i. conservavit eum sine querela
deo i. ad honorem et voluntatem
dei conservavit eum cum eduxit eum
de terra caldeorum in chanaan gen.
xi. et inde in terram egipti eduxit
eum timore dixit sarram uxorem
suam sororem esse sibi, quod postea
fecit eciam apud regem gerare per
ignoranciam gen. 20. et vocavit
aram fratrem suum patrem suum, dicitur
fuit senior frater fuit sara filia
sarram illam nos vocamus sororem
secundum consuetudinem loquendi inter
hebreos qui cognatos vocant
fratres et cognatas sorores, unde
tantum est dicere cognata mea
est ex parte patris unde nullum sine malo

27

fuit eius decipere quia sciens non cessit
in bonum. De hac materia videas Aug.
contra faustum li. 22o c. 3o. Ostendit
quare etiam non presumpsit abraham de deo
ut ~~[illegible]~~ timeret fateri eam uxorem et
dicit quod ideo quia voluit uti ratione
et non temptare deum. Tobie [illegible]. Si enim inter-
rogatus illam sororem suam indicasset
uxorem, duas res tuendas committeret
deo scilicet suam vitam et coniugis pudiciciam.
Quamvis enim pro pulchritudine sare
ne eius pudicicia et abrahe vita
esset in dubio, nec utrasque posset tueri
abraham set unam tantum scilicet vitam suam
fecit quod potuit ne deum temptaret
quod autem non potuit illi commisit
quia ergo hominem se occultare non ha-
buit, maritum se occultavit ne occi-
deretur sicut angelus. Sic ergo sapiencia
abraham conservavit et immunem a cul-
pa et in filio ymaginem forte custodivit
et sic vivificatum fuit dando sibi
miraculose filium cum esset centenarius
gen. 21. Item statuendo sibi fedus
circumcisionis gen. 17. Statuam pac-
tum meum inter me et te et inter semen
tuum post te in generacionibus suis federe
sempiterno. De abraham dicit magister
in historiis quod tempore famis mora-
batur in egipto docuit egipcios
arismetricam et astrologiam ante
illud tempus eis ignotam. Et de
egipciis ista venit ad grecos
et de grecis ad latinos. Dicit et Jo-
sephus de eo quod primo presumpsit predi-
care deum esse unum creatorem om-
nium et opiniones quas ceteri habebant
de deo mutare et innovare presumpsit
istud et recommendat Aug. li. [illegible] de

2 – [illegible] dei fortis et magne [illegible]
[illegible] potentissime [illegible] et durative [illegible]

pomo tangeret quo ad dictum preceptum
quod filium primum voluisset ~~voluisse~~ voluit ymmo-
lasse. Secundo quod ymago dei est fortis, unde
dicitur quod in filio ymaginem dei forte custo-
divit. Homo vero minus est valde debilis
et infirma. Est enim ymago dei fortis-
sima potentissime et durative in-
tensissime quia peccat homo in peccato quod tale
est in infinitum quod homo nullo modo per se
posset satisfacere. Unde probat beatus
anselmus 2o cur deus homo c. 6o.
Oportuit hominem dare deo ad
maius omni eo quod non est deus ad
satisfaciendum pro peccatis suis sed constat
quod homo nullo modo potuit facere. Et
ideo deus misericorditer est incarnatus
ut pro homine satisfaceret sicut homo
quod autem homo tenebatur deo solvere ad
satisfaciendum pro peccato suo aliquid
maius omni eo quod non est deus
probat idem anselmus primo cur deus
homo c. 21o. Tu non satisfacis pro
peccato nisi reddideris ad maius quam sit
omne illud pro quo peccatum facere non
deberes, et pro toto mundo salvando
nec pro aliquo contra deum debuisti fa-
cere peccatum, ergo oportet te satisfaciendo red-
dere aliquid maius toto mundo et illud
fuit vita corporalis Christi filii [illegible].
Et ideo ad Tytum 3o. Non ex operibus
iusticie que fecimus nos sed secundum
suam misericordiam salvos nos fecit. Ista
ergo ymago fuit fortissime, dicit
enim ~~aug.~~ arist. primo de celo quod fortitudo
potencie et virtutis terminatur per maximum
in quod potest. Unde si esset aliqua potentia que
posset in aliquid ut in duplum
vel triplum et quam duplum et sic in infinitum

nim illa potenti dicitur infinita mise-
ricordia quia tanta est misericordia dei quod non est
dare peccatum ita turpe ita multiplicatum
ita difforme quin misericordia dei sit maior
ad remittendum. Refert Ambrosius de obitu
theodosii quod tante erat misericordie quod
nunquam negavit veniam confitenti de
quo sic scribit. Beatum putabat
se accepisse auguste memorie theo-
dosius cum rogaretur ignoscere et tan-
to pronior erat venie cum fuisset commotio
maior iracundie et [illegible] reo
quod timebatur in aliis ut irascebatur
hoc erat remedium reorum quia cum
haberet super omnes potestatem nisi pa-
rens postulari malebat quam in
dex puniri equitatis iudex non pene
arbiter quia nunquam veniam confitenti ne-
gavit. Hec Ambrosius. Fuit enim beatorum
filius illius qui dixit Luce 6 estote
misericordes sicut et pater vester misericors
est. 2º misericordia dei in homine est fortis

2

extensive. Unde ait pater augustinus de
clari primo a parte subiecti quoniam
Christi. 2º ex parte hominis sive misericordie obi-
ecti quamvis Christus sit ut aliquis divi
tamen suis rivulos concedit de
suo fonte ut homo inde faciant aque
ductus per suo libitu signum est
quod fons ille magne foret sufficientie
ipso modo deus pater habens filium suum qui est
verbum dei et fons omnis humanitatis
quod fortis sapientie verbum etc. primo genuit
eum in mundum et misit eum statuere
de terra venerunt hominis ut esset
compositus et humanitas omnibus permisit
omnibus sibi facere rivulum quod omnium medietas
et flagellum flagellatori se dedit et

ideo bene dixit plurali per prophetam
dabo vobis misericordias et mise-
rebor. Jeremie 42. 2º patet idem a parte obi-
ecti quia si de obiecto misericordie sermo fiat
obiectum est hoc cum de quo multipliciter
miseretur respiciendo ut caveat, com-
patiendo ut recedat, condonando
si peniteat. Unde Augustinus 2º confessionum
c. a. gratie tue deputo et misericordie quod
peccata mea tamquam glaciem solvisti. gratie
tue deputo et quecumque non feci ma-
la et que te duce non feci. 3º mi-

3

sericordia dei est fortis hominis duratione
quia quantumcumque homo peccaverit si post
infinita mala in fine tardissime
penitere velit recipit eum statim
exemplo de latrone qui tardissime et
brevissime penitenti dictum est hodie
mecum eris in paradiso Luce 23. Unde
super omnia omnino pater mansuetudine
que in te prebet. Currimus post te
domine audientes quod non spernas
pauperem, peccatorem non abhorreas,
non horruisti latronem confitentem,
non lacrimantem peccatricem, non ca-
naneam supplicantem, non de-
prehensam in adulterio, non sedentem
in theloneo, non supplicantem publi-
canum, non negantem discipulum, non
persecutorem discipulorum, non ipsos cru-
cifixores tuos. Hec Bernardus. 4º misericordia
dei fortis est duratione et propter oppositum

21

ad hec tria misericordia hominis ad honorem
movetur debilis et modica misericordie
sive et corde sive et duratione
intensive quia nimio ab movetur
ad compatiendum cuicumque compatitur

[illegible marginal note]

[illegible] erunt homines semper
amantes potestate quia per aliquam sit
separacio hominis ad aliud erit forte
ad consanguineos ad amicos et familia-
rem et non ultra. Et ideo signanter
dicitur erit. ix. separacio hominis una proxima
sunt / una autem dum semper oculis carne-
bus et est duracio quia non durat di-
uine quam homo erunt oculis / superbis
comparatur secundo quam diu audit eos cla-
mantes opere. i. alia una quia in luce
matutina et quia vos mane prosi-
ciens / non sicut docuit thobias filium
suum / quod inquit ~~quis~~ potueris ita
esto misericors tobie 4 et apostolus ad col. 3o
Induite ergo vos sicut electi dei sancti et
dilecti viscera misericordie. non dicit verba miseri-
cordie sed misericordiam / multi sermonibus comparantur
sed operibus valde pauci / et tunc de
pluribus operibus misericordie comparacio fiet in
iudicio generali. Sicut patet in quodam
sermone in regno celi coram celis
angeli in conuentu resurgentes quia
abel passus sit / quia iudicium seruauit
noe / quia abraham fidem seruauit /
quia moyses legem tulit / quia petrus
resurgens celum ascendit. Deus tacet
et clamat quia pauper comedit. dicitur
esuriui et dedisti mihi manducare. Cui
eum miseretur est / una dignus est
hec. patet.

(s. loth)
Et iustum a peruersis impiis
(s. a ciuitate sodomorum Gen. xix)
liberauit fugientem | descendente
([illegible] ciuitatum)
igne in pentapoli quibus in testi-
([illegible])
monium nequitie fumigabunda con-
([illegible])
stat deserta terra / et in certo tempore fruc-
([illegible])
tus habentes arbores / et incredibilis
(i. uxoris loth [illegible])
anime memoria stans figmentum salis.
declarata gubernacione ade noe et [illegible]

ne respiceret post tergum suum et
accepit hoc ante posito [illegible]
[illegible] ... uxor loth
[illegible] Gen. xix ... [illegible]
... [illegible] ... Luce xvii memores
estote uxoris loth

abrahe. In ista parte comparatur sapiencia
de inuenta liberacione ipsius loth
qui est iustus quem inuenit de pri-
bus antiquis ad declarandum quomodo
sed ad cultum dominum cultum enim dei no-
cat sapientiam ut pluries [illegible]
ut videtur per expositorem quod compara-
bus causa semper dicitur vel de sapiencia incre-
ata que deus est vel de sapiencia creata
que est pietas vel verus cultus dei et
dicamus quod sapiencia i. verus cultus dei li-
berauit et gubernauit electos et sanctos dis-
positiue et iniuriose quia fecit eos dig-
nos gubernacione ~~dig~~ diuina sicut ex-
perimur dicitur mulieri. fides tua
fecit te saluam. Circa liberacionem quidem
loth de subuersione sodome sciendum
quod sicut narratur Gen. xviii. et xix. ciui-
tates quinque fuerunt in regione iuxta
iordanem ubi modo est mare mortuum
inter iudeam et arabiam et dicebatur
illa regio aliquando vallis illustris
Sodoma Gomorra Adama Seboim
et Segor. Viri autem istarum ciuitatum
infecti erant et habundancia victualium
enim propter libidini se dederunt in tantum
quod usum naturalem excesserunt masculi
in masculos et femine in feras bestias
conuertentes quod deus ad propagandum insti-
tuit inter virum et mulierem. Volens
igitur deus non ostendere nephandum fla-
gicium punire misit tres angelos
ad abraham qui morabatur in con-
ualle mambre non multum a sodo-
ma ciuitatibus abrahe quia ciuitates
sodome delebat subuerti. Abraham autem
cogitans de loth fratre suo habitante
in sodoma et quod erat iustus posuit
se supplicans deo quod parceret multis
propter bonos. Et ait si fuerint mul-

ibi so(dome) misti. unde non peccans ipsos eos
et dominus videt quod peccatum eorum quos
nescit abraham supra xx. et sic paulatim
tim descendendo quievit quod supra 30. quod si
x. etc. go(morra) in tota civitate non fuissent
x boni recesserunt illi angeli ab
abraham et venerunt ad sodoma.
loth autem habitans in sodoma fuit
frater devotus. unde cum vidisset istos
angelos in humana effigie venientes
estimans eos homines invitavit eos
in domum suam et fecit eos convivium
et premunierunt eum quod subverterent sodo
ma et mane dissimulante loth exi
re apprehenderunt eum angeli cum uxore
sua et cum duabus filiabus suis et statim
runt eos extra civitatem dicentes eis
quod fugerent in montem et quod non respi
cerent retro et statim pluit dominus super
illas civitates sulphur et ignem
et subvertit quatuor ex eis statim. se
gor non pepercit propter preces loth
qui petierat quod ibi posset ad tempus
morari. uxor vero loth more femineo
que est [illegible] prona rei que prohibetur ei
respexit retro et versa est in statuam
salis. post hec egressus loth de
segor subversa est illa sicut alie quatuor
et versa tota illa regio in lacum salsum
et sterilem qui deinceps vocatus est
mare mortuum quia nec aves nec pis
ces in eo vivunt/ ymo si aliquod
vivum in illud proiectum vel submissum
fuerit statim expirat et supernatat
unde narrat yosephus quod vespasianus
misit quosdam vinctos post tergum
manibus [illegible] in lacum et submergi
[illegible] omnes sed vi [illegible] repulsi sunt
ad superficiem et desuper natabant

[illegible] aut quod lucerna ardet si intus ponatur
mergitur nisi lumine careat bitumen unde
nec urinatorem patitur nisi bitumine lin
atur lucerna ardens supernatat ex
tincta submergitur glebas fetidas
in diversis locis evomit poma nascen
tia in arboribus et licet usque ad ma
turitatem sint coloris viridis ~~vel coloris~~
ad maturitatem pervenientia sunt plena ci
neribus et favillis. hec dicta sunt quantum
ad historiam narrans glosa super
in lectione ista de liberatione loth ab
ista invabili incendio dicit sic. hec
i. sapientia liberavit iustum fugientem
scilicet loth quem hospitalitas signat
quem dabat a peccatoribus impiis scilicet
sodomitis descendente igne in pentapo
lim. i. in regione quinque civitatum
sodomorum et dicitur pentapolis a pen
tha quod est quinque et polis quod est civi
tas quibus quondam impiis. i. contra deum
impios in testimonium nequicie constat
terra deserta. i. destructa et combus
ta et adhuc fumigabunda. i. emit
tens fumum fetidum in signum feti
di peccati quod antiquitus incole commiserunt/
et constant ibi [illegible] in testimonium ne
quicie eorum arbores habentes fructus
non tempore sed incerto tempore ut voluntati
peccati [illegible] nam [illegible] in malo
fructus arborum constat et in testimonium
nequitie incredibilis memoria stantis
figmentum salis. i. statua illa salis
in qua conversa fuit uxor que statua
est memoria quod ipsa incredibilis erat
i. femine non credentis angelis nisi
respiceret a tergo ut videret civitatem
liberavit fugientem. et [illegible] quod ap(u)d
bellicosos [illegible] fuga [illegible] [illegible]

-carnales voluptates et penitentie [illegible] / fuge [illegible]

in honestu aliqu[illegible] laudabilis inventum
vn[?] si eet aliquis qui simul staret fuge
in pugna reuobili faceret stim sim
Sic eum legimus de thartaris contra
Sanos pugnantibus qui simul equis
insidentes fugiunt et tamen insequentes a
tergo sagittant Sic fuit de parthis
de quibus boecius v de consolacione metro primo
ita dicit Rupis achimenie sco
pulis ubi turba persequentem sed pecto
ribus figit spicula pugna fugat
Moraliter in hac vita bello homo
contra hostes multos qui tamen non habent
unum modum pugnandi sicut unus genus
victorie unica patet sed duplex vincendi
est per resistenciam scilicet per v cum resis
tunt atque ergo caro et mundus vincuntur
per bone fuge prudenciam ita quod unum
hic vincit homo resistendo et duos
vero fugiendo de resistencia quod diabolo
debemus resistere metrice dicitur hostis
non ledit nisi cui temptatus obedit
est leo si cedit si stet quasi musca
recedit hoc est quod dicit iacobus 4 re
sistite diabolo et fugiet a vobis de fuga
vero quod a carne fugit dicitur sic metrice
sic cedo venus cedit infra mag
nus ledit si fugis venus superata
tutus eris de mundo non constat quod
per fugam vinci debet exemplo christi qui
Iudeis pretentibus sibi mundi vanitatem
tamen eum regem elegisse volebant
fugit in montem Ioh vi figura
ad hoc habetur 2o regum 2 ubi dicit quod
ille bonus miles abner tres filios
sarvie Ioab et abysai et asael
evasit, quare duos prosternit dexte
ravit per fugam, item fugere non

potuit sed resistens occidit. Propter
ergo fugiamus societatem carnalem
per terra, solent enim homines fuge re ig
nium conflagracionem, venti intoxicacionem,
fluminum inundacionem, Carnalis enim
societas generat ignem libidinis per quos
personas ut est satis dechinare sine
fuga nullus confidat de senectute
nullus de sue religionis virtute, firmum
et flexum dicitur sicut corporis fignida et tamen
de eis exeunt ignis expercussione
nimia Ieremias 28 est dominum a ba
bilone fugite a caldeis. babilon
interpretatur confusio, caldei adorave
runt ignem, et figurant homines libidino
sos qui per ardorem ignis luxurie
ducuntur communiter per multos ad con
fusionem infamie et ideo pro ultimo
remedio docet apostolus 1 cor vi ffu
gite inquit fornicacionem. 2o fuge
debemus carnalem voluptatem sicut
fugiunt homines venti intoxicacionem
nullus libenter quiescit aut dormit
ubi serpentes aut colubri conveniunt
et certe mulieres multo facilius intoxi
cant interdum quam coluber carnem
nullo enim veneno dicitur inficere carnem
suis quam cum sanguine commisceatur, propter
quod mulier erat a lege prohibita tactu
per polam [illegible] immutacionem oculorum
inficit interdum, quare qui videt mulie
rem ad concupiscendum eam iam mecha
tus est in corde suo Matthaeus v, et ideo
satis apte potest exponi de femina
quod est in medio pecii ... eccl 21 quasi
est a facie colubri fuge peccata. eo
liber dicitur qui colens vinibus et
mulieres communiter angelos et viros

bellum homo quod diabolus carnis et mundus ... pugnandum ... vincendi

28

2o

30

& loca n̄o patriã diligit. Ecc' 25
n̄o ē caput nequi9 sup caput co-
lubri, et n̄o ē ira sup irã mulier-
is. et paꝫ an dr̄, q̄ oīs malicia ne-
q'a mulier'. De hac loquit' s̄pū
petrus bless' ad regem henr'
in expōne q'da sup Job, ubi tn̄
exponit q're dyab9 qn̄ Job de oīb3
bonis suis expoliavit, filijs & filia-
bus & sba uxore tn̄ s' reliquit
hoc inquit n̄o fuit ad solaciū
viri, s' ad sue q̄sumacōm maliciē
ut p feminā vinceret, quē p se pōn-
com n̄o vicerat. et q'd vbis
n̄o poterat, vbis mulier' efficeret
p feminā inquit ioseph incarcera-
tus ē, naboth occisus, sampson
excecatus, Jhesus ne'fuit. david
homicida, salom̄ apostata, ysa-
ia clamās ēe frons, iohes pro'sor et
baptista dn̄i decollat9 p feiaꝫ
mors intrat, et cū p filiū dei
ordinata eēt sua redēpcio, q̄
sciens diabolus, q' in morte x'
ure redēpcōis p'cipuā impler'
salutem oīm hīam gn̄is machina-
tus est p feminā impedire In uxore
ei' pilati visiones decepcionis
& fantasticas illusiones immisit in
tantū, q' pilato morte xp̄i dissua-
debat mandans nichil tibi & iusto
illi, multa enī hodie p visū pass-
a sū ppt eū. h' pe s. n̄o. q' de
xp̄o murmurabat discipuli Joh. iiij°
q' solus cū muliere loquebat, quid
q'ris aut q'd loqris cū ea. alia mul-
ier iudicet suspectus nimis, cōcor-
dia mulier suspectam hēmi, gen.

2°. ca' ꝑ mulier' cōformacōm costa
fuit assumpta de viro, et q'a fuit
restituta certe sicut ibi dr̄. Deus
replevit ꝑ ea carnē, in signū q'
q'tudinē h' fuit mulieri familiar'
q'tudinē ea ad bonos mores p
moneat & ad iuste rectitudinē q'
si splēdū os. p'rare, nichil ab ea
vir ipsa recipiet nisi carnē. i. car-
nales affecciones. Et ideo cum
ille bonus ioseph allectus & invita-
tus ab uxore dn̄i sui palliū re-
liquit & fugit gen. 39. De ista fu-
ga loquit' aug9 de cohitacōne
cl'icoꝝ & mulieꝝ, quem inquit
mulier' inim' cū sortita ē casti-
tas mulier' tn̄ n̄o solū assistēdū
s' dimisso frenis longius fugiendū
n°. eo minus caued' s' q' religio
se videnť q' q'nto religiosiores
tanto cicius alliciunt, et sb pre-
textu pietatis latet inius libidinis
viscus, Exp'tō credo dr̄ aug9
xp̄o loquor cōra deo n̄o me-
cior cedros libani duces gregum
sub hac peste cecidisse repi, de
quoꝝ casu n̄o magis suspicabar
q' ambrosij vl ieronimi h' aug9
de eodem ambr°. p° de officijs fe-
minas cū celerit nullo pacto co-
mitante p'mittit quisans ianua
dyab'. Una iniquitas scorpionis per-
cussio nocivi generis ē femina
cū p'ximat, similat & ignem
incendit. hec ille. Triplr aut
ledit mulier similr'. s. visu, aspu,
tactu, vox eīn mulier' frangit

agulas q' [illegible] vero
visu tac'

31

[illegible] [illegible] ... malefi-
[illegible] vn angl' de [illegible]
[illegible] c. vj. mulier mit in visum
dissoluit mit bladicias exhibet et
q e venenosius sup tacta ppalt
delectat tanq tantu collecabilius
e audire baptistam pblatu bapti
ledit si videat vn prudent d.
metrus fera fup fa vc. vo. et. Ez
tactu maiore nocet. vn angl' li.
p. philosophorum michil mag pctas
q mag ex arte am vilemdi
at qz blandimenta fere corpm
qz tactus Joh. 20. noli me tange
dixit xpus marie magdalene
cu pola eet et ideo th ym. vj.
Tu vo ho dei hec fuge. 3o debet
carnalem fuge voluptate sicut
flum inundacoem qm fugiunt aque
inundaciones ascedunt motana.
Mo aliter locus motanus e status
sce religionis ad quem fuge de-
bent qui eternas delicias vivere
volunt xpc p. istius loth q dice
bat nestes in omni circa regione
s in monte saluu te facit omnis
status in mundo est qi circa regio
s3 voluptates Ez solus mons e
locus securus luc. 21. cum vide
dea sut fugiat ad motes iudea
in pctat confessio et [illegible] vera
pmam veteres vite carnal qz
quicuqz vite volunt ad motes re-
ligionis accedat qm nedum iusto
sollicitudo pr caritate accedent
ps ecce elongaui fugiens
et mansi in solitudine et

: In continens et intepatus vero dicit

i. precognite negligentes
Aptam eni precurrere ro hui
in hoc lapsi sut ut ignorant
bona Ez et insipiencie sic religi
homi mediaz / ut misus q pera
nerunt n liberare potuisset. Sapia
aut hoc qui se obsuat a dolori
biter. postq actio e de libi
tone ipui loth a sodomitarz sub
usione in ista lra diffusius ppr
de corpo iusta punicoe et ca ht
duo sunt pmo ondit quis sapia
rigide dapnat malos 2o q mor
saluat bonos q circa pra e adu
tedu q pr glo. vij. ethi. intepa
tus differt incontinente n ht q
incontines peccat ex passione
vn e cito penitimus Intempatu
aut peccat ex ca malicia et
ex corrupta elcone / et ideo no
penitimus s inpnabiles mala ei
cosuetudo delectabiles et frequenta
peccandi corrumpit iudicium roni
in hmoi ita q hoc iudicat illud qd
e vicosum ee suauis et licitum /
et no ee peccatum / et talis cu q
vocatur intepatus. Incontines no
dr qui vn iudicat ee vicosum
illud q facit tn pr passionem abdu
cit a iudicio et operatur pr passione
et ideo passione cessante penitet
de facto Ez intepatus iudicat id
qd e vicosum ee licitum et io pro
feru no penitet pr habitum errone
que sibi acquisiuit operando
frequenter et hoc e racio metaphis
et ignota qz peccatores acquirunt
sibi pr consuetudine peccandi [illegible]

Margin: 2; 3; 3o; 32; 6; adhuc ... ut alij ... conceditur ... ; l. steril q se ... ; l. pena ...

ignorant quid sit bonum in genere morum
et quid malum, et isto modo sunt de sodo-
mitis qui nullum vicium non maledic-
cione passione sed dominantur vicium in
consuetudine publica et vulgarem
[illegible] ita quod apud eos fieret licite
et impune unde ita ignorantes facti sunt
ex consuetudine malicie quod nec ipsi
indicantur bonum. Unde quantum ad hoc
dicitur de eis Sapiencie 14 i.
cultu et timore dei preeuntes in
ocio gula et luxuria que ista tamen dicuntur
in eis lapsi sunt a medica vel vitis
quod [illegible] naturaliter sunt distincte illud quod est
contra naturam ab eo quod est secundum naturam
ignoranciam ut nescirent bona i. que de-
berent bona et commendabilia in genere
morum et sic sunt pena corporis primo me-
talis et interior sibi ipsis nociva
et dampnosa. Et non tamen hec. Immo
fuit eis inflicta pena corporalis
exterior publica et famosa. Et ideo
subditur non tamen in hoc lapsi sunt
sed insipiencie sue memoriam reliquerunt
hominibus medicam, ut nullo modo lateret
in illis civitatibus que fecerunt sed
hominibus perpetuo eorum perniciem a co-
sulibus sibi caveret. Et sic sapiencia
iuste et rigide dampnat malos,
sed non solum hic sed pro omni misericordia
salvat bonos. Et ideo subditur Sa-
piencia autem i. debitum cultus dei li-
beravit a doloribus hos qui se i.
illum cultum observant et secundum illum vivunt
vel qui se ipsos observant ab occasionibus
et transitis peccandi sicut liberavit

Loth. Genesis 19 i. a subversione Sodomorum
de hac historia lege 2 Petri 2 Civi-
tates in qua Sodomorum et Gomor-
reorum in cinerem redigens eversione
dampnavit exemplum eorum qui impie
acturi sunt ponens et iustum Loth
oppressum a nephanda [illegible] iniuria et
luxuria conversacione eripuit. Sed
impudicitate flagiciosa libidine
[illegible] est Nerone commisisse sicut
scribit de eo Suetonius de vita 12 Cesarum
Unde et quendam puerum Sporum nomine
castravit et in habitu femineo duxit
et [illegible] imperiali officio
in uxorem duxit de quo quidem
[illegible] optime dixit quod [illegible] hac
civitate hic [illegible] quod si bene [illegible]
actum fuisset cum rebus humanis si
pater tuus Domicius talem habuisset
uxorem. Contra hoc vicium fecit librum
de complanctu nature Alanus magnus
metro et prosa composito curiose.
Dicitur hic quod sapiencia a doloribus liberabit.
Ubi nota quod sapiencia que est Christus homines
liberat dupliciter. Liberat enim sicut li-
berat medicus egrotantes et
a morbis oppressos. Bonus medicus
non statim subito curat hominem
in casu ubi nimia infirmitas est
magna, sed paulatine iuvat naturam
per medicinam ut ipsa se ad intra
purget se ipsam fortiorem et pu-
riorem finaliter convalescat et licet
infirmus ingemiscat et ploret
ut cito liberetur medicus tamen pru-
denter expectat et paciencie operatur
et est melius pro infirmo quod ipse [illegible]

liberat nos Christus dupliciter [illegible]

intelligitur. Moraliter infirmitas a qua
Christus venit nos sanare est peccatum
mortale. Psalmista: Ego dixi
Domine miserere mei, sana animam meam quia peccavi
tibi. Ista infirmitate continue
natura per defectum originalis et concupiscentia origi-
nalis que in corpore nostro manet
semper inclinans ad peccatum, que lex vero
vocatur ab Augustino, que in hac
vita minime potest corrigi, nec potest
natura mediante. Noluit nos curare
subito sed per moram temporis, et ideo reli-
quit nobis electuaria, unctiones et
emplastra collativa sanitatis, id est sacra-
menta ecclesie, baptismum, eukaristiam, penitentiam etc.
Sed perfecte curabitur in resurrectione
corporum gloriosorum, cessante omni infirmitate
et penali penalitate. Et ideo in presenti
vita continue infirmi sumus, dicente
psalmista: Miserere mei Domine quoniam
infirmus sum; sana me Domine etc. Dilatio-
nes istius sanitatis moleste quodammodo
ferunt sancti, sed est contra affectum quo-
modo. Unde dicit apostolus Ro. vii: Infe-
lix ego homo, quis me liberabit de
corpore mortis huius. Et corporalis
servitus videtur Ro. viii. Quia in hac
in constituitur servitute corruptionis
licet nunc ingemiscat corporalis.
Ipsa inquit creatura liberabitur
a servitute corruptionis in libertatem
glorie filiorum Dei. Tunc quoniam erit quo-
niam natura humana perfecte glorificabitur
tunc erit sanata ab omni infirmitate
peccati. Job v: In sex tribulationibus
liberabit te, et in septima non
tanget te malum. 2° liberabit
Christus sicut liberavit princeps mili-

tes suos in castro obsessos. Nar-
rat Sextus Julius libro 3° capitulo
de quodam principe nomine Cleoni-
mus. Populus in quadam civitate
defendebatur obsessus; volens sibi
cavere populo suo consulere quod eis
necessarium expediret, cum aliis
litteras non posset transmittere, ordinavit
unum de militibus suis de quo
satis confidebat ad obsidionem ac-
cederet et cum adversariis obsidionem
facientibus fortiter qui eos adiuvaret
insultum perpetrare ordinavit quod cum
una tela mitteret ubi illa quod sibi
tradidit reddidit et tela lateas et
sagittas in quibus artificialiter
scripta erant: Confortamini et estote fi-
deles, ego Cleonimus obsidionem
a vobis bene celeriter removebo.
Ipse ergo miles cum hostibus et inimicis
civitatis ad obsidionem accessit
cum civitatem obsidentibus commixti-
bus se immiscuit et tela sua per
desuper murum supra muros iecit
quibus inspectis et lectis illi qui omnino
desperabant confortati hos-
tibus restiterunt et civitatem domino
suo servaverunt. Princeps iste moraliter
est civitas militans ecclesia, id est anima
sancta, licet civitas est obsessa per
circuitum a demonibus et malis hominibus
quia adversarius vester diabolus tanquam leo
rugiens circuit, i pe v. Et in cuius
tu impiis ambulat in pedibus princeps
vero noster volens nos liberare et
confortare mittit nobis militem

in lateris sagittis et telis hoc est
peccatum et peccatorem / ubi hominis sunt
sagitte potentis acute. Iste autem
deus sive serpentinus et adiutor
eius adversarius capitulat, clamat
reprehendit et increpat etiam multi
tudinem / et eius multiplices destruc
ciones demirat. Unde iste est vicarius angelus
qui apparet adversariis / de quo Matthei v.
esto consenciens cito adversario
tuo dum es cum eo in via. Videtis
ergo diligenter quid in telis suis
increpacionum sit iustorum et iniu
morum quia missus est de principe tuo
xpus non ad te sua ... expugnandum
sed ad te de obsidione potenter libe
randum etc. quia civitas parva et pauci
in ea viri venitque contra eam rex mag
nus et bellavit eam construxitque mu
niciones per girum et perfecta est obsidio
Inventusque est in ea vir pauper et
sapiens et liberavit urbem per sapienciam
suam. Sic secundo liberat xpus sicut liberat
iudex allegacionibus iusta processus
dyabolus enim hominem seduxerat et in
duxerat ad peccandum et ideo sub
servitute dyaboli homo fuit detentus
iuste quidem quantum fuit ex parte
hominis sed iniuste ex parte dyaboli. Sicud
declarat Anselmus cur deus homo c. vii.
homo requirit merito ut puniret
ur ab illo quem contempserat et ab illo
cui consenserat ne peccaret. dyabolus
vero nullum ... ut puniret
immo tanto hec dyabolus faciebat iniu
stius quanto non ad hec amore iusticie
trahebatur sed instinctu malicie pel

lebatur. Et ideo si cum iustum fuit
ex parte hominis quod ipse a dyabolo
puniretur ab ista iniusta servitute
liberavit nos xpus morte sua quia
ipse solus hoc facere potuit quia om
nium unus est enim legislator et in
dex qui potest perdere et liberare Iacobi.
Liberavit enim eo modo quo narrat
Augustinus in libro de civitate dei c. 9 et 19. Et
Valerius libro v. c. 6 de Codro re
ge Atheniensium quod cum regio sua et
civitas ingenti hostium bello debili
tata esset humani auxilii diffidencia
ad oraculum Apollinis confugit ac
per legatos sciscitatus est quo tam grave
bellum discuti posset. Respondit Apollo
finem ei fore si ipse hostium manu
occidisset i. occubuisset quod cum hostium
castri pervenisset ordinavit quod nullo modo
regem Atheniensium occiderent. Videns
sic Codrus quod civitas sua nullo modo
pacem habere posset nisi ipse manu
hostili occuberet deposuit regiis
insignia et habitu pauperis induitur
et castra hostium ingressus est ubi
quendam ad pugnam provocans in
fectus occubuit sic quod patriam
liberavit. Propter quod apud suos inter
deos computatus est / applicacio pla
na satis patet / quod xpus est rex contra
militantes adversarius sit civitas dyaboli
ex demonibus et malis hominibus
congregata. Propheta enim sunt / et
adeo preordinatum quod occasione i. clade
de genere humano aliter non posset
habere pacem nisi rex corporaliter interficeretur
xpus igitur filius dei hoc videns

ti in forma dei eet exinanivit se
met ipsum formam servi accipiens et in
similitu. ho. fac. e et habitu inventus ut
ho. humiliavit se factus obediens usque
ad mortem mortem autem crucis et sic nos
a servitute dyaboli restituit libertati
gal. iiii. itaque non sumus ancille filii
sed libere qua libertate xpus nos liberavit / Contraxerunt
eciam iste sodomite illa iiii incentiva
libidinis que comprehendit Ovidius
in duobus versibus ita dicens / Ocia /
segnicies / sopnus / caro / festa / ciborum /
prosperitas / ludus / carmina / forma
puer / Ocium est primum quod ipse ovidius
de remedio amoris / Ocia si tollas
periere cupidinis arcus / Segnicies
i. desidia et pigricia unde illud de
remedio / Queritur egistus quare
sit factus adulter / In promptu causa est
desidiosus erat / Sopnus excessivus
nutrit carnalia vicia / unde katho
plus vigila semper ne sopno deditus
esto / nam diuturna quies viciis
alimenta ministrat / Caro. est que car
nem attenuat facit peccatum / femina
i. conversacio feminarum / num. 31. Cur
feminas reservastis / nonne iste sunt
que deceperunt filios israel / vinum
quia luxuriosa res est vinum et tumultuosa
est ebrietas prov. 20 / prosperitas. exemplum
de david / qui quamdiu fuit in bellis
fatigatus castus erat / qui vero in pa
ce et prosperitate incidit in adulterium
2 de arte / luxuriant animi rebus plerumque
secundis nec facile est equa commo
da mente pati. 2o de ar. / ludus
dissolvit cum ludus incitat libidi

tatem / unde signatur para musica cum
laudetis misistis me thob. 3 / Car
mina i. armonia dissoluta et las
civa / contra quam nota boecium in prologo
super musicam / forma id est pulcritudo
et ideo fallax gratia et vana est
pulcritudo prov. 31 / unde eciam dicit
alexander quod idem facit etiam in puero
quod sexus in muliere.

G Et ante perfugium ne sanctus iustum
deduxit / per vias rectas et osten
dit illi regnum dei / et dedit illi sci
enciam sanctorum / honestavit illum in
laboribus / et complevit labores illius
in fraude circumvenientium illum affuit
et honestum fecit illum / Declarata
nobili et utili gubernatione sapientie
circa iiii personas spectabiles scilicet
adam noe abraham loth / In hac
parte quinta persona est introducta
scilicet iacob quem deus in malis tribulacionibus
protexit et direxit ubi / secundum
quod sicut narrat historia gen. 28
et 29 ysaac patriarcha duos filios
habuit esau et iacob / esau volens occidere iacob / cum minas
mortis ei intentaret / iacob iussu et
consilio matris sue rebecce fugit de
bersabee per chananeam in meso
potamiam ad laban avunculum
suum fratrem matris sue / In hoc itinere
dormiens super lapidem vidit scalam
erectam ad celum et angelos ascen
dentes et descendentes per eam et dominum
innixum scale et dicentem ei terram hanc
tibi dabo et semini tuo / veniens igitur
ad laban consanguineum receptus / quievit
cum eo ut scilicet pasceret gregem eius
et corpus conservaret per septem annos

34 Sodomite habuit 4 incentiva libidinis

tali pacto quod daret ei rachel filiam
suam in uxorem. Septimo anno completo
dedit ei laban de nocte lyam filiam
seniorem et se in crastino excusavit
quod non erat consuetudo illius patrie
primo dare ad nuptias iuniorem.
Consensit ergo post septem dies recepit
rachel pro uxore et servivit ei aliis se-
ptem annis ita quod xiiii annis servivit
ipsi laban pro filiabus suis. Quibus
completis accepit lyam secum volens
quod ad suam patriam revertisse rogavit
quod cum laban quod adhuc aliis vi annis
serviret. Jacob credit quod libenter faceret tali
pacto. Separa inquit universos greges
tuos in duas partes ponendo oves
unius coloris in una parte, tam in ovibus
quam in capris, et trades illam partem mihi
ad custodiendum. Universa ergo pecora fuscis
velleribus trades filiis tuis et ponas
inter nos sub tanta distantia trium dierum
ita quod se pecora pro invicem [illegible]. Quandocumque na-
tum fuerit varii coloris meum sit, quod autem
unius coloris tuum erit. Istud pactum
laban vehementer approbavit cogi-
tans quod nulla vel pauca haberent
vellera varia cum totus grex esset
unius coloris. Isto pacto firmato ja-
cob usus est ista subtilitate. Solebant
oves ad aquarum canalibus concipere.
Ergo jacob virgas amigdalinas
et platanimas et eas ex parte de-
corticavit et ex parte virides dimi-
sit et posuit in canalibus ut oves
quando accedebant viderent umbras
istarum virgarum in aqua et ex ymagina-
tione istius varietatis colorum concipe-
rent fetus varios et maculosos et velleribus
[illegible] cum hiis ymaginativa magnum

ad conceptum multum iuvat vis ymaginativa et [illegible] ymagines [illegible] [illegible]

esset ita [illegible] unde cum
quedam matrona peperisset ethiopem
accusabatur ut adultera et iudicata fu-
isset pro rea nisi eam quintilianus de-
fendisset videns ethiopem in camera
depictum in qua matrona conceperat sicut
narrat [illegible]. Et consimilis casus de
opposito narratur. Accidit enim quandam
matronam pulcherrimum puerum peperisse valde
parentibus dissimilem et toti generi suo. Hec
accusabatur ut adultera et pro rea punita
fuisset nisi ypocras causam reddidisset
quod scilicet pictura quedam in cubiculo in quo
conceperat extitisset filio suo simillima.
Consimile narrat augustinus contra [illegible]
et contra julianum libro quinto de quodam
rege ciprio multum deformi qui pul-
chras ymagines in cubiculo suo
fecit depingi ut per modum illum
pulchri filii nascerentur. Hac igitur cau-
tela usus jacob fecit meliores
meliores maculosos et velleribus, et peio-
res et [illegible] fecit unius coloris.
Quo viso laban mutavit mercedem
et voluit quod sui essent fetus unius
coloris et jacob varii coloris. Jacob
ergo amovit virgas quando accedebant
meliores oves et posuit eas in
adventu tardiorum, quod percipiens
laban frequenter mutavit pac-
tum et sic habuit peiorem partem. Hoc
oportet dici ad intellectum istius littere
[illegible] visio [illegible] quod jacob in eundo
ad laban et immorando cum eo et tan-
dem redeundo ab eo gressus sic direc-
tus fuit sapientia gubernante et secundum istam
[illegible] littera dividitur in tres partes. Prima
primo narrat quomodo sapientia direxit
jacob de patria fugientem; secundo quomodo

cum instruxit [illegible] et [illegible] | 3°
quid eum reddidit [illegible] sua servicia venie-
tem [illegible] ibi honestavit. 3° ibi [illegible]
[illegible] illum | Circa ad primum dicitur: Lex
Sap. 1. sapientia deduxit iustum, i. Jacob
profugum et fugientem ab ira fratris, i.
ab Esau fratre suo irato. Deduxit illum
per vias rectas de Bersabee in Chana-
an, et inde in Mesopotamiam Syrie
ad Laban avunculum suum, et in isto
itinere ostendit illi regnum Dei in visione
angelorum ascendentium et descendentium per
scalam erectam a terra in celum. Gen.
28. Et dedit illi scientiam sanctorum que scientia
sanctorum est scire Christum in medio nationis
prave et perverse | vel dedit illi prophe-
tiam que est scientia sanctorum Sap. vii per
nationes in animas sanctas se transfert
amicos Dei et prophetas constituit | Evi-
gilans enim de sompno suo prophetavit
de lege, de templo, de passione Christi, quia
in terra illa [illegible] erant dicens
Terribilis est locus iste, vere Dominus est
in loco isto et ego nesciebam. Non
est aliud nisi domus Dei et porta
celi Gen. 28 | Terribilis enim fuit
lex | domus Dei templum | passio Christi
apertio porte celi. Sic igitur direxit
eum in itinere fugientem, sed ultimo cum
venisset ad Laban cum 28 annis
serviit | Instruxit eum sapientia dupliciter.
primo contra [illegible] diminutiones |
2° quod Laban et filiorum suorum vita-
ret fraudulentias | Circa ad primum
honestavit illum in laboribus, i. dita-
vit eum per labores fideles quos
sustinuit serviendo Laban 28 annis
Gen. 31 die noctuque estu urebar

et gelu, fugiebatque sompnus ab oculis
meis | Istum modo locupletavit de hones-
tate, licet septima erat in fraude
et in oculis domini subito honestare
pauperem | et complevit labores illius
dando ei perseverantiam et pacientiam
et mercedem condignam Gen. 31. Dita-
tus est Jacob ultra modum in servando ani-
malium [illegible] affuit illi et [illegible] i.
docuit eum ordinare fraudulentias
et [illegible] illius Laban qui nitebatur
diminuere mercedem suam per muta-
cionem partis | [illegible] sibi [illegible]
varius color | modo diversi colores ut
supra dictum est Gen. 31 dixit Jacob
uxoribus suis: Pater vester circumvenit me
et [illegible] et mutavit partem
meam 10 vicibus, i. multociens, et tamen
non permisit eum Deus ut noceret
michi. Et honestum fecit illum, i.
[illegible] sicut opus eius est
ut morigeratus ad alios cum
malos. Thess. [illegible] honeste ambuletis
ad eos qui foris sunt. Est autem
moraliter circa istam historiam notandum
quod isti duo germani Esau et Jacob
designant carnem et spiritum | Esau pi-
losus figurat carnem quia plena est
superfluis desideriis | pilosi enim despu-
[illegible] designant | in cuius signum
clerici habent pilos rasos in summitate
capitis et attonsos in circuitu ad
figurandum quod nullum desiderium tem-
porale debent mediare inter mentem
eorum et Deum, nec et debent habere affec-
tiones nimias ad corpus suum [illegible]
[illegible] vero corpus infirmum ad corpus ab-
scindunt. Esau igitur pilosus est caro

Esau et Jacob quid designent carnem et spiritum [illegible] duo [illegible] ad [illegible] Esau [illegible]

Jacob lenis spm sigt. gal. v. duo q
spuales est hui9 instrumte i spu
lemtas. Isti duo incepunt pugnare
in utero matris. et postea esau. cum
pus eet adolescens. persecut9 est
frem et intetauit sibi mortez. et
cir ad litteram in utero matris caro
inficit spm p peccatum originale in
pe. etre em in etatib9 gcepcy su
et cotinue postea caro gcupiscit
adusus spm. et spus adusus carne
hec em adusant sibi inuicem. gal
v. Esau e senior et iacob inunor
q ad litteram pmo gcupit caro et pecca
tur p spm. et pm apl. io. malicia
cruditis in matre pus viuit vita
aialis q vita hois. j. cor. xv. non
pus q spuale s; pus q aiale deinde
q spuale. et sup vii. In ventre matris
mee figuratus sum caro. Iste tn senior
deb suire iuniori. i. caro spui. et
in actib9 hois no caro s; spus dnet.
gal. v. Spu ambulate et desideria
carnis no pficietis. Esau multe p9 ptes
esau suiuit iacob. in hoc q cum
psequebatur. qui sicut fuit d accepcio
ma et pace et in gratiam pstitus.
et isto mo rebellio carnis e sinccatio
impetum spm quo spus pficit et
stimlat ad patriam et reportat vic
toriam. Jacob igit. i. spus sb fris
sui psecutore afflictus fuge dedit
in mesopotamia. Mesopotamia int
ptatur elevacio cuiusdam vocacionis. et
signat celestem patriam ad quam
elevabimur et ad quam vocati sumus.
Sz in ista fuga jacob positus in
itinere dormit q spus a strepitu

mundi subductus sit et in suis studiis
et complacenciis quiescit. Capiti sup
ponit petram q fundamentu totius
vite sue xpus facit. j. cor. x. petra
aut erat xpus. et j. cor. 3. fundamentu
aliud nemo po. po. pter id q po
situm e xps ihs. Dormiendo ergo in ista
gtemplacione spus vidit stalam erectam
ad celum. Ista stala e penitencia que
stat in terra q in hac vita incipit
s; attingit ad celum. q facit homine
i morte ad celum appropinquare. Mt. iiij.
penitenciam agite appropinquabit em regnum
celorum. Ista stala hz gradus sex
p quos ascendere gueuit cotricio in
confessionem que sunt partes satisfactionis
orationes ieiunia vigilias et elemosinas
et ista figurant p sex gradus quibus
ascendebatur ad solium salomonis. iij. regum
x. Duo latera istius stale sunt spes
et timor. Debet em timere no presumere
eccl. v. De propiciatu peccatorum noli ee
sine metu. Debet igit sperare no desperare
et sic int spem et timore qsi inter
duo latera penitencialis stale ascendere
q sicut uetus dicit. Si timor est
sine spe tunc desperacio sedit. Et si
spes timeat statim presumpcio fiet.
Erit tutor sine spe nec spes valet absq;
timore. Angeli ascendentes et descen
dentes sunt cogitationes mee quibus
mediantibus recogitamus gaudia paradisi
et tunc ascendunt. unde ps. Cogita
tiones ascendunt in corda mea. et alie
insuper hui9 vite primo et penas
inferni ad premedium. et iste cogitaciones
mee descendunt in ps. Ascendunt usq;
ad celos et descendunt usq; ad abis
sos. Hui9 stale duo timores q

pomiteto expectat et vocat | Venite veni
te ad me omnes qui laboratis et onerati
estis et ego reficiam vos · mt. xi° | Anima
vero devota que sic dormit cum iacob
audivit dominum dicentem sibi | terram in
qua dormis dabo tibi et semini tuo · i · ter
ram viventium que est patria celestis · in qua
nunc dormit sicut peregrinus per contempla
cionem | dabo tibi postea ut te quiescas
in ea per sempiternam possessionem · in qua
credo videre bona domini in terra viventium
· Sed nota quod laban cum iacob ser
vivit habuit duas filias lyam et ra
chel | lya lippis erat oculis | rachel
decora venustaque aspectu | servivit
autem iacob pro rachel vii annis | et tamen
postea mente habuit primo recipere lyam
autem quam habet rachel | eo quod non esset con
suetudinis in patria sua quod traderent
minores ad nupcias | Sic moraliter
per mundum cum suum duas filias habet
· i · duas vitas presentem et futuram |
presens est lya lippis oculis nec mirum
quia valet in hac lacrimarum valle
plena miseriis et afflictionibus | fu
tura vero est rachel decora | quia
visio decora et plena deliciis cuius
2° verbo prestat decoris gaudium bonum
ipse tue | pro ista filia servire
septem annis · i · universa potestate sep
tenarii eius unus vivunt esse est
Sed tamen contingit de bonis frequenter quod ser
viunt deo diu et volunt libere habe
re statum rachel · i · sine maiori difficul
tate ire ad celum | Sed tamen contra
cio lya quia deus sic ordinat quod op
ponentur vite active forte in sta
tu placare [illegible] afflictionibus
et salute prout | et si queratur a deo
quare videtur quod non est consuetudinis

celestis patrie priorem illam · i · beatitudine
vel pulcram et decoram dare sine labore
presentis vite et ideo oportet primus accipere lyam
lippam ut postea secundum rachelem
decoram sic eum dicit deus omnino pro
tinus · olim gaudium pro luctu pallium
pro spiritu meroris · ysa · lxi · etc.

Custodivit illum ab inimicis et a
seductoribus tutavit illum et
certamen forte dedit illi ut vinceret
et quod omnium potentior est sapientia · postquam
declaratum est quomodo omnium sapientia que est
verus dei cultus liberavit iacob in
fugiendo fratris sui odium | in conferendo
duplex coniugium et in exhibendo la
ban laborios servicium | que etiam fecit
quod tamen ipsius laban recedendo et tamen
cum eo morando | hic consequenter ostendit
quomodo sapientia eundem iacob gubernavit
ad partes suas repatriando habuit
enim iacob fratrem suum persecutorem |
avunculum suum seductorem | angelum
suum colluctatorem | et ab istis tribus
sapientia eum custodivit sicut dicit textus expe
divit | nam germani sui recordatur
| avunculo vene placavit | et ab
angelo benedictionem impetravit | Sciendum
est ergo quod iacob repatriando cum
uxoribus liberis gregibus et armentis
tres sustinuit difficultates · prima
fuit quod cum fugeret clanculo a laban
cum omnibus que acquisierat sibi in
suo laban indignatus quod non ac
cepta licencia et insalutato hospite
recessisset cum gregibus et filiabus
suis insecutus est eum cum magna
potentia narratur genesis xxxi | et in die eum
attingit cum nocte precedenti deus apparuit

et dixit caue ne quicquam loquaris aspe
re contra Jacob / qua increpacione laban
correptus nichil irrogabile Jacob dixit
et ibi finaliter pactum fecerunt et cumulum
erexerunt quod neuter vnquam inposterum
contra alium transire liceret / 2a difficultas
fuit quam habuit repatriando de fratre suo
quem audiuit surrexisse contra eum cum
400 viris et contra habuit timorem deus
eum animaduertens confortauerat ostendens sibi mul
titudinem angelorum gen. 32 in loco
qui dicitur manaym i. castra quem locum
sic vocauit quia vidit ibi angelos
dei de quibus ait castra dei sunt hec
/ 3a difficultas quam sustinuit repa
triando fuit in lucta angeli / de qua
gen. 32 vbi dicitur quod vir luctabatur
cum eo vsque mane / sed finaliter ille
vir sibi benedixit / et quod contra ipsum
finaliter preualuit / liberacionem ergo Jacob
per scripturam describens dicit sic custo
dia ab inimicis a fratre eius quem propter ire
fugit a patria sua / et a laban cum
in scriptura eum redire nollet ad pa
triam suam gen. 34 complacuerunt
deo via hominis inimicos eius conuer
tentur ad pacem / et a seductoribus
tutauit illum hoc est a fraudibus
laban et filiorum suorum qui morabantur
in mesopotamia / et certamen forte de
dit illi ut vinceret / quod cum angelo luc
tabatur et victoriam obtinuit / non per
violenciam sed per deuocionem angelo vo
lente sibi dare signum quod sicut lucta
batur cum eo et tamen habuit finaliter victo
riam ita sustineret aduersitatem a fratre
et tamen in fine victoriam haberet et sic
corporaliter discederet et stiret quam
amplius est sapiencia que attingit a

fine vsque ad finem fortiter et disponit om
nia suauiter ec. 8. vnum custodiuit illum ab ini
micis / vnde quia non omnia puncti inter nam
maxime foret vtile distinguere inter
amicos et inimicos / quia frequenter amicos
credimus illos qui sunt realiter inimici /
et illos inimicos aliquociens estimamus
qui nobis realiter sunt amici / Sunt enim
duo genera hominum qui apparent amici
et sunt hostes et inimici / et duo genera
hominum videntur inimici et sunt amici et ita
quod realiter et quod apparenter conduplices
habemus inimicos scilicet blandos adulato
res / falsos ypocritas / detrahentes
et persecutores / corripientes et correc
tores / primi sunt expauendi per cautelam
2i sunt ~~repudiandi per~~ repellendi per pru
denciam / 3i sunt tollerandi per paciam /
quarti sunt acceptandi per beniuolenciam
primi igitur inimici quibus nos custo
dire debemus sunt blandi adula
tores / qui cum ita suauiter radit
ut guttur amputaret / vel genam
tuam tergeret et oculum tuum erueret
mitis foret inimicus directus / sed
adulator ideo tibi blanditur ut te
decipiat / et oculum discrecionis tibi
eruat / ecc. 12. In labiis suis indulcat
et inimicus et in corde suo insidiatur
ut subuertat te in foueam in oculis
suis lacrimabitur inimicus / et quando
aduenerit suffodiet plantas tuas /
de ista materia loquitur seneca epistola
90. quotidie maiore adulacio quam
sublimis amicicie non imitatur tamen illa
sed vincit et preterit apertis ac propiciis
auribus excipitur et in yma precordia
descendit eo ipso gratiosa quo ledit

doce quod ad [illegible] similitudinem habet amicicie
venit ad me per amicos blandus inimicus
vicia sub virtutum nomine surrepunt teme
ritas sub titulo fortitudinis latet ig
navia non modestia pro tanto timidus
accipitur in his que seneca ad mag
[illegible] erramus ymo sicut declarat
idem epistola [illegible] non sumus contenti
modica laudacione ymo si quis nos
iustissimos modestissimos predicet tamen
acceptamus tamquam nobis debitum et [illegible]
constet nobis [illegible] solent mentiri qui
qui nos laudat et in laudibus [illegible]
credimus eis et ideo nos non corri
gimus ideo mutari nolumus quia nos
optimos credimus etc. | Et ideo sententia
platonis fuit sicut dicit libro de dictis
philosophorum seu sapientum quod homines communi
tis magis quam amicis sibi proficiunt quia
dum inimici eius errores improperant
corrigunt ~~amici non eius non inficiant~~
~~errores improperant corrigunt~~ amici
non eius non inficiunt errores sed
tollerant et occultant [illegible] inimi
ici hominis domestici eius [illegible]
3o [illegible] mei qui beatum te dicunt
ipsi te decipiunt [illegible] concordandi
sunt [illegible] consideremus [illegible]
[illegible] de quibus [illegible] nos sumus
[illegible] non decipiemur | Et hoc est quod dicit
nos seneca in epistola [illegible] allegat
[illegible] exemplum de alexandro
magno qui in obsidione cuiusdam
urbis dum [illegible] inimicus sagit
ta [illegible] dum vulnus vehementer
doleret ait omnes me [illegible]
me esse iovis filium | sed vulnus hoc
me hominem esse clamat [illegible] et

nos faciamus dicit seneca dicamus vos
dicatis me prudentem esse ego video quod
multa inutilia concupisco [illegible] hec quidem
intelligo quod [illegible] satietas [illegible]
[illegible] docet esse modus
de isto [illegible]
credas [illegible] tuo [illegible] 2a [illegible]
[illegible] sunt falsi consiliatores qui non
aliud suggerunt quam expedit [illegible]
et [illegible] maxime sunt periculosi in communitate
[illegible] | quia sicut in bonis consiliato
ribus maxime consistit honor salus et
profectus rei publice | Ita in malis
consiliatoribus maxime consistit ~~[illegible]~~
et subversio eiusdem | dicit enim tullius
libro suo de senectute consiliator est
in republica sicut gubernator in
navi in qua alii sentinam exhau
riunt alii cordas trahunt alii malo
scandunt ille vero tenens clavum est
quietus sedens in puppi [illegible]
iora facit et cetera. dicit quod consili
ans est efficiens sicut dans formam
[illegible] operari et dirigi
distinguntur enim quadruplex efficiens
consilians adiuvans disponens et
perficiens | debent enim consiliarii
habere in vita severitatem | In verbo veritatem
In zelo equalitatem | et in [illegible]
to sagacitatem | Et ideo in romana
re publica vocabantur senatores
et [illegible] sicut [illegible]
[illegible] plutarcum [illegible] romulus [illegible]
[illegible] romulus
vocatur [illegible] ex senioribus elegit
quorum consilio omnia ageret quos

38

r. consiliarius [illegible]

senatores propter senectutem, patres propter
sollicitudinem cure nominant. Horum
nomina ab inicio urbis condite cum
reis libris scribebantur, propter quod patres
conscripti ab omnibus dicebantur. Isti eli-
gebantur postquam civitati in diversis capi-
tulis stabilibus et officiis contigissent
tanto aptiores super rei publice negociis
quanto in exercitiis corporis minus possunt.
Istos apud grecos tantus honor
fuit quod multi duces processerunt de
istis. Sicut igitur isti senatores vel
conservatores sunt rei publice utilissimi
qui sunt boni et virtuosi, ita sunt malo
indici plato et pariter perniciosissimi
qui sunt mali, scilicet qui habent zelum
pro commodo suo privato et personali
et non pro bono communi, qui sunt corrup-
ti cupiditatibus et [illegible] immunes,
qui sunt minus veriti dissimulant
dicere veritatem qui odio et amore
regulantur vel invidia ab aliis tunc con-
silendo principem destruunt et regem
et dignitatem delent et fiunt non solum ei
sed toti rei publice pessimi inimici, quare
cuilibet dici potest illud quod dixit paulus
elime mago Actuum 13: O plene omni
dolo et omni fallacia fili dyaboli, in-
imice omnis iusticie, non desinis
subvertere vias domini rectas. Talis con-
siliator fuit ille aman qui simpli-
citate nobilissimi principis assueri
fraudulentis consiliis seducens
et nobilitate regis [illegible] ad
nephariam crudelitatem induxit,
hester 13. Hostes meos et inimicos

pessimus iste [illegible]
inimicus fuit repudiandi per provide[illegible]
sicut idem fecit aman qui innu-
meram ad suggestionem et consilium
eius datam de occidendis toto genere
iudeorum incorrigibiliter rescribunt. Secun-
do inimici mei sunt detractores et susurra-
tores et istos vulgariter vocamus
hostes et inimicos qui detrahunt
et personas meas etc. Contra ipsos nobi-
liter frequenter proficiunt. Sicut enim
docet boecius iiii de consolatione, pro-
ut providentia divina contendit sepe
produxit insigne miraculum, quod ma-
los mali bonos faciunt. Nam dum
mali quidem considerant se iniquissimis
quidem a pessimo perpeti noxiorum
odio flagrantes ad virtutes
frugem rediere dum se eis dissimiles
student esse quos oderant. Tales
sunt ad religiosos et sanctos viros
isto modo deditos ut dyabolus qui sanctorum
et vitam eorum laniat, indicat et
despiciat, quorum infamacio tunc
[illegible] a temporibus orta sed
cum dicit gregorius super ezechielem: pravorum
semper derogacio vite nostre approbacio
est, quia iam ostenditur iusticie aliquid
nos habere si illis qui deo non
placent incipimus displicere. Non
est enim derogacio sed commendacio
huius si ea odiunt et fugiunt detes-
taciones, isti viri sunt huius mundi
[illegible] famam et prudenciam con-
sciam. 1 thess 5: vos filii lucis
estis et filii diei. Predones autem

Cri

detractores diffamatores [illegible]
38

sup[er] p[re]t[er]it[is] d[e]p[re]ssiones [?] amatos sep[ar]
a[re] tenebra[rum]. Ite[rum] no[n] e[st] derogac[i]o
s[ed] comendacio odor[is] s[ed] eu[m] sp[er]nentes
fugiant / bonu[m] vi[n]i s[ed] bonu[s] odor
xp[ist]i [per] bona co[n]u[er]sac[i]o[n]e[m] sua[m] e[st] corp[or]
2[us]. Alijs quide[m] su[m]us odor mort[is]
i[n] mortem alijs odor mort[is] i[n] vita[m]
p[re]dicres aut s[er]tores pleni boneo
pur. 3[o] no[n] e[st] derogacio s[ed] co[m]me
dacio coloris / s[ed] oca[sio] de illo mea
cuit[ur] et in dicat [?] p[re]cientes ecci
sut / vo[s] p[er] ho[c] ambu[lat] [?] ut te q[uia] de
p[re]t[er]. Et p[ro]p[hec]ia. Execcant eos
malicia eor[um] / vi[dere] et in dicia [?] teme
raria de scis sut p[er]uerse co[n]tra p[ro]pha
da. vnde cu[m] quida[m] inimicus spe
cie sua diceret demosteni philosopho s[ed]
quidem me odiunt sicut te / me
ip[su]m punire et rubit. Et ego
me punire s[ed] me q[ui]a admod[um] te
amarem. 4[to] no[n] e[st] derogacio
s[ed] comendacio media s[ed] frenetic[us]
filij maledicat / s[ed] vi[n]i dei s[ed] me
dici a[n]te [?] p[re]dicatores aut s[ed] frenetici
s[ed] aut eles suos viros diffamet
op[or]t[et] eos blasphemias deridere
vnde legitur de vespesiano imperatore
q[ui] cu[m] tet amarus et servus et q[uo]de
in p[er]co[n]endo sibi diceret vulpe pelle
posse mutare no[n] animu[m] respondit
h[ic] hominibus debem[us] risum [?]
vocatum nob[is] pena o[mn]ino[s]. Quart[us]
inimici quos hemi[n] appetant sed
t[ame]n realiter sut amici sut cor[r]i
pientes et correctores qui nos de
nostris co[n]fessis et erroribus argu
unt puniunt et emendant. Vnde
eu[m] [?] erit e[st] ad hora[m] / q[ui]a dum i[n]
erroribus p[er]seuerant / ea [?] fuit
p[ro]parabili co[n]tra g[e]n[er]al[iter] quibus dicit
g[e]n[er]al[iter] in[?] [?] inimici s[un]t [?]
vobis verba dei dicens Isti inimi[ci]
sut acceptandi per benevolenciam
a[?] v. diligite inimicos vestros et
benefacite hijs qui oderunt vos
hoc e[st] virosas mores vestros [?]
4 et venditum iustum no[n] dereli
quit s[ed] a peccatoribus liberauit
eum descendit q[uia] cu[m] eo i[n] fouea[m]
et i[n] vinculis no[n] dereliquit eu[m] do[nec]
afferet illi sceptru[m] regni / et pote[m]
adu[er]sus eos qui eu[m] deprimebant
et mendaces ostendit qui macula
u[er]u[n]t eu[m] et dedit illi claritatem
et[er]nam. postq[uam] declarata e[st] gub[er]
nacio sap[ien]cie circa quasda[m] p[er]sonas no[bi]
biles et spectabiles ada[m] noe
abraham loth et iacob / In p[re]s[enti]
hac inducitur .xo. sexto p[er]sonas
ip[s]ius ioseph qui miro mo[do] fuit
exaltatus et humiliatus vexatus
et glorificatus / Et circa hoc duo fa[cit].
primo ostendit quo ipse joseph fuit
multiplic[ite]r vexatus / 2[o] quo per sa
p[ie]ntiam extitit magnifice liberatus
ibi donec afferret illi sceptru[m]
circa primu[m] sciendu[m] q[uod] ioseph duas
tribulaciones in [?] sustinuit
de q[ui]b[us] hic fit [?] mencio
p[ri]mo fuit eu[m] a fratribus suis venditus
et alienatus per sacramentu[m] [?]
nacion[em] gen. 37. / 2[o] fuit de poll[u]
cione libidinosa et de uiolacione
adulterij affectualiter denunciatus
delatus diffamatus et accusa
tus [per] in alio [?] in [?] mat[ri]

nacionem Gen. 39 capitulo primo. Unde
fuerunt isti fratres sui io. madianite
et cum aliqui vellent eum occidere
se deo volente mutaverunt consilium
et transeuntibus ysmahelitis eum ven-
diderunt pro 30 argenteis de cuius precio
inde qui fuit unus de fratribus
ioseph. hoc facto miserunt tunicam
ioseph intinctam in sanguine
edi ad patrem eorum dicentes se in
agro illam tunicam invenisse qua
visa pater credidit filium suum a fera
atrocissima devoratum et irremediabi-
liter plangebat. Illi mercatores duxe-
runt in egyptum et vendiderunt eum
putifari eunucho principi mili-
cie ac regni. Nota est intelligendum quod
iste fuit eunuchus i. castratus
a iuventute sicut solent nobiles
facere pro custodiam uxorum quia
constat illum habuisse filiam
asenech quam iste ioseph postea
duxit ~~eam~~ in uxorem. Sed dicunt
hebrei quod iste putifar videns
ioseph elegantem puerum emit eum
a mercatoribus ut ~~ab~~ eo abusus fuisset
sed dominus autem ita infrigidavit eum
quod impotens fuit eum coire et custo-
divit ioseph ab eo intactum
unde pro hoc deinceps dicebatur eu-
nuchus et tunc factus fuit pontifex
eliopoleos et magis honorabilis
quam fuit antea in principatu. Iste
ergo putifar videns ioseph inge-
niosum et providum in agendis consti-
tuit eum dispensatorem totius domus
sue. uxor vero putifaris et domina

ioseph infatuata de eius pulchri-
tudine sollicitavit ioseph de con-
cubitu qui se excusavit cum quia
proditor fuisset contra dominum suum, vel
quia peccatum fuisset in deum suum. Igitur
quadam die cum ioseph thalamum domine
intrasset ipsa apprehensa vestimenta pallii
sui ait dormi mecum qui nequaquam
acquiescens opere nephario fugit
relicto pallio apud eam. hoc videns
se esse deceptam conquesta est viro
suo accusans ioseph de pollucione
impudica et quod eam violenter voluit
oppressisse. In cuius argumentum ostendit ei pallium
derelictum putifar iratus credens voce
uxoris misit eum in carcerem in quo pistor
et pincerna regis postea missi erant.
dedit quod dominus tantam graciam ioseph in
conspectu domini carceris quod totum carcerem
quod inclusos eius custodie deputavit
eo tempore istorum duorum exposuit sompnia
pistore quidem suspenso pincerna liberatur
Recordatus quidem diu interpretacionis ipsius
ioseph cum rex per sompnium previdisset
septem fertilitatis annos ioseph per
mediacionem pincerne eductus de
carcere sompnium exposuit fertilitatem (fertilis)
futuram et post septem steriles annos
predixit et consilium regi dedit quod aliquem
prudentem virum in regno statueret
qui blada per illos septem annos
fertiles in horrea congregaret quibus
tempore sterilitatis victitaret. consti-
tutus est ioseph in illo officio et
maiordomus egypti factus est sub rege
a quo recepit anulum et torquem
aureum circa collum et curru nobili
vehebatur precone clamante ut ~~eo~~

genua flecteret coram eo. Ecce quo de vinculis
et carcere ad regni regimen est exaltatus.
Ecce quomodo mirabiliter et multipliciter guberna-
vit Ioseph. Descendens Salomon dicit Sa-
pientie x. Sapiencia venditum iustum s. Ioseph
non dereliquit sed scribit boecius contendens
quod nunquam eum exulatum non dereliquit
sed continue concomitatur sicut nec carceris ti-
mor aliquos valuit impedire. libro 1° me-
tro primo. Has saltem nullus potuit
pervincere terror ne illum comites prosequ-
rentur iter. Et a peccatoribus fratribus suis
quos accusaverant apud patrem de cri-
mine pessimo Gen. 37. liberavit eum.
Descenditque cum illo in foveam i. ~~carcerem~~
~~vel in foveam~~ i. in cisternam
veterem sine aqua in qua proiecerant
eum fratres sui Gen. 37. Et in vinculis (s. carceris)
non dereliquit eum. In ps. humiliaverunt
in compedibus pedes eius et Gen. 40. pincer-
na et pistor missi erant in carcerem
ubi vinctus erat Ioseph donec
afferret illi sceptrum i. principatum
super regnum egipti in quo constituit
eum dominum domus sue et principem omnis
possessionis sue. Et potenciam adversus
eos qui eum ~~deliquerunt~~ [deprimebant] scilicet fratres suos
ad quos tantam habuit potestatem quod eos vel
in carcerem vel in mortem potuisset
dampnare si voluisset. Et ~~mendaces~~ [mediatrix?] ostendit
qui maculaverunt eum imponendo sibi crimen
adulterii quod fecit scilicet per honestam
vitam ostendens eos fuisse mentitos
et falsum dixisse et illa pessima mulierem
fuisse mentitam vel forte non solum facto
sed verbo eos convicit quod erat postea in
tanta potestate et non solum ista fecit
sapiencia ipsi Ioseph sed et dedit illi
claritatem eternam i. claram famam

[illegible marginal note]

apud mediocrem horum. In scriptura
hec ad literam. Sed hunc iustum venditum
non dereliquit. Inter varios pravos
aliqui vendunt pro prelatura aliqui
filii veritate aliqui spes spiritualitatem
prius prelati vendunt quidam prelati
maiores filii veritate assessores
filii spes spiritualitate facti simulatores
primo quo prelati et symoniaci ut
pariter gregite vendunt per prelatum
dat potenciam et vendunt clavium cete-
ra pro muneribus et temporalibus mercede. Similiter
et etiam vincta propositum dimittit
qui gratuitum christum offendunt. Facile
patet intuenti quod regide quod an-
te quod prelatione istud vicium ipse
eam in suo adventu in carne venit
medicari non medicare velit prius
tollere et non ~~permittere~~ primus
ad ostendendum clemenciam non vadit
et tamen contra peccatum symonie ita
fervebat quod quasi oblitus mansue-
tudinis non ~~expectavit~~ expectamus
tamen non obmurmuramus statim venit
ad puniendum se dedit. Unde Io.
2° et Matthei 21. dicitur quod facto quasi fla-
gello de funiculis eiecit emen-
tes et vendentes in templo et men-
sas numulariorum et eos et kathe-
dras vendentium columbas evertit
quos symoniacos figurabat et dixit
eis scriptum est quod domus mea domus
orationis vocabitur vos autem fecistis
illam speluncam latronum. Unde nunc
sic sic contra tales exemplo in ipsum
christum expellunt de suo officio
christus cum se fecit hostiarium ecclesie

volens q aliquis in ecclesiam hoc est
in ecclesiasticam dignitatem intret nisi
per eum. Joh. 10. Ego sum hostium et
qui non intrat per ostium in ovile
ovium sed ascendit aliunde ille fur
est et latro. Isti ergo prelati mali qui
ecclesiam xpi vendunt compellunt xpm
de officio facientes pecuniam esse
ostium et non xpm sicut fecit Symon
magus cui dixit petrus. pecunia
tua tecum sit in perdicione quia
existimasti donum dei pecunia pos-
sideri Act. viii. nec est alia persona
ita pretii valoris in mundo qui sibi
magna iudicaret contumeliam fieri
si duceretur ad forum et vilitatis offerretur
venalis quanto magis sponsa xpi vel
sponsi per sponsum offendi debet
que vilissimis ribaldis ad emen-
dum offertur nunc in foro pape
nunc in foro principis vel regis vel
alterius domini secularis. talis enim
fur debet vocari et latro sacri-
legus. Et iustitia est vocare illum sa-
crilegum latronem qui furatur calicem
vel librum de ecclesia et non illum qui
furatur ipsam ecclesiam totam et omnia
bona eius. Quantum contemptum faceret
et dampnum regi qui in camera
sua introduceret sceptes buffones
et simios. Ecce isti venditores
in ecclesiam dei introducunt calliditos
et spiritus repletos veneno pravi
adulatores latrones et predones
qui reptilia et simios magis quam
homines dici possunt et sicut maior
dampnum fieret homini si sponsa sua

sic per artem magicam mutaretur
q loco plus humane produceret tal-
pas serpentes vel asinos cornutos
ita fit corporeis istis in corpore spiritualibus
dampnum ecclesie per ecclesie venditores
cum enim aliquis avarus qui totus
inhiet terrenis in ecclesia canonicatur
vel preficitur in curatum potest filia
ecclesie dicere mater mea corporis peperit
nobis unam talpam. Cum ponitur in
ecclesia unus maximus rixator vel
litigator potest dicere mater mea ge-
nuit unum serpentem. Et cum preficia-
tur quis illiteratus et luxuriosus potest
dicere mundo q ecclesia peperit unum
asinum cornutum. Sicut enim venus dicitur
q [pro] per 70 annos babilonice
captivitatis duravit sacer ignis quem
Jeremias absconderat qui tunc fuit
extinctus et cum antiochus vendi-
dit sacerdotium Jasoni 2 Mach. 4
De istis malis venditoribus exponi
potest illud Johel 3o pueros posuerunt
in prostibulo et puellas vendiderunt
pro vino potum 2o. xpus ponitur
in prostibulo cum sua ecclesia ostentatur
vini bibulo et luxurioso. 2o sunt
alii qui vendunt filiam veritatem. hii
sunt falsi mercatores quos vocamus
communiter assessores isti nec volunt
tempore dicere ne contendant inde
cum testes tenentur dicere veritatem
et in decreto suo minime displicent equi-
tatem. legimus de quodam q cum
voluit metiri induit formam
spiritus quasi vellanus fuisset et

Puer i.

2.

na ypa incitus ee. Sz quia pt de me
dato de puero neglexisse fuisse quie
tus primo opus est quod adimaret
nomen tenearet dico veritate ipse ne
mentietur / 3° isti fili mercatores peio
res sunt dyab° qui conteruntur adim
retur quod p̄ inimica cont² bn̄te
adduci amos 2°. vendidit p ar
gento iustum et pauperem calciamen
ta etc. 3° vendunt spes falsitate ficti
simulatores ypocrite qui opa de genere bona
faciunt p laude humana de quibus
d' salvator amen dico vobis
rec. m. sua. Istis d' supplanta
tor dyab' ps. 2ı. vende in primo
genita tua et ille ei retribuit
modicum flatum venti in gemendo
miseri hominis

¶ eo populum iustum et semine suo
querela liberamus a malorum
que illud opprimebat intravit in
aulam summi dei et stetit contra reges
herodes et reges / populi dilatati
sunt multiplices effectus sapientie ex
spali gubernacione quorundam specta
bilium personarum que quedam familiaria
familiaritate summe deo coniuncte
In hac parte scriptura personarum de
effectibus mirabilibus sapientie / quos
fecit circa gubernacionem unius eorum
populi sz populi israelitici / qui fuit
populus deo peculiaris consecratus
in cultu dei p legem tradita sp'aliter
informatus / efficit autem sapientia
tria notabilia beneficia in genere
primo enim eos de egipciaci p
mentem potentem eduxit et liberavit.

¶ Sz eos p desertum et anno deduxit et
pavit / 3° istum populum in terram promissionis
induxit et eam ei appropriavit / eduxit
israel de egipto mirabiliter afflixit egip
cios et protexit hebreos / in deducendo
eos p desertum affuit eos intus misit
et alios destruxit inducendo in terra
promissionis mirabiliter exaltavit hebre
os et prostravit chananeos / de istis
tribus beneficiis maximis collatis a
deo ab hoc loco usque in fine capituli
unum in ista parte salomon dei beneficia
recordatur et prosequitur et regraciatur
devote et intermiscetur nunc de beneficio
collato contra egipcios de beneficio col
lato contra chananeos / unum de mira
bili ducatu quem fecit deus in via p
columpna nubis et ignis in deserto
dividi tamen pt processus usque ad fine
capituli in 4or partes nam p° tangit bene
israel ab egipciis liberacionem et israel p
egipcios dilatacionem / 3° corporale p des
ertum deduccionem / et 4° honorum bonorum
tarum accionem et pt ibi et reddidit
iustum 3° ibi et eduxit eos in ma
re ibi ideo iusti tulerunt / circa primum
duo facit nam p° ostendit quis fuit
in ista liberacione agens principalis
2° quis et qualis fuit in eadem agens
instrumentalis ibi intravit in animam
servi dei / circa ad primum sciendum
est sicut narratur exo. i. post mortem
ioseph filii israel in egipto addicti
fuerunt servituti et premerunt egipcios
in luto et latere / et in magna captivi
tate tamen non obstante servitute durissima
multiplicati sunt nimis / quanto eos opp
rimebant tanto magis multiplica
bantur et crescebat / eis hoc copto

q°

r in potentes

Ca° ... ca ... populo d'

statuit rex egipti quod quicquid nasceretur
ex sexu masculino occideret in flumine
flumine, quicquid femineum servaretur et sic viri
destruerentur et mulieres ad libidinem
servirentur. Cuius temporis tempestate natus est
moyses, quem deus nuncium suum fecit
ad pharaonem et quem populum liberavit.
Dicit igitur sic. Hec id est sapientia populum iustum
scilicet filios israel, qui ideo iusti dicun-
tur quia fidem habuerunt de uno et vero
deo colendo Abraham. Et iustus ex fi-
de sua vivit. Et semen sine querela id est
semen patriarcharum, qui vixerunt sine
querela et continue aliqui fuerunt in illo
populo boni et iusti et sine querela, ipsa
eos liberavit a nacionibus id est egip-
tiis, qui tales nati fuerunt quales nati
sunt carentes spirituali regeneracione
dei, que est per fidem in puncto. Que depri-
mebant illum populum opprimebant operibus
duris luti et lateris. Sicut dicitur exo.
primo. Venite sapienter opprimamus eum.
Hec dicit igitur sapientia. Sed fuit in ista libera-
cione principale agens et instrumen-
tale fuit moyses, de quo subditur
intravit (scilicet sapientia) in animam servi dei id est sapientia
intravit in animam moysi qui fuit servus
dei. exo. iiij. Ego ero in ore tuo
et docebo te quid loquaris. Et stetit sa-
piencia, vel ut ipse moyses contra
reges horrendos pharaonem et principes
eius in portentis et signis (horrendos egiptum plagis) id est faciendo
portenta et signa mirabilia. Portentum
dicitur a portendo quia est prefiguracione alicuius
mirabilis et novum vel ysa. ix. extra
cursum, portenta dicta per fictos a pro-
tendo id est pretendendo omnia eo quod om-
nia aliqua futura videantur prodigia
eo quod porro id est procul futura predicat

monstra vero a monitu sunt dicta eo quod aliquid
significando demonstrant sive quod statim
monstrant quid appareat. Quia enim
monstra gignuntur significant quandoque magnas
mutaciones futuras in re publica
sicut parum ante persas predixit rex
persarum ubi aqua dicitur procreata fu-
isse et ante alexander occisus est
mulier quedam monstrum quoddam enixa
est quia superiores partes corporis huma-
nas habuit sed mortuas, inferiores autem
partes bestiarum sed viventes. Et significant
repentina regni interfectorem. Vide ysi-
dorum ibidem. Monstrum et fuit ille ticion
qui iacens novem iugera occupat
sicut homerus testatur. Scilicet enim non
scriptum nisi in ysidoro invenisse. Est
enim iugerum quantum aratrum
potuit uno die, et continet in longitudine
secundum papiam 200 pedes et in latitudine
medietatem quod spacium si multiplicetur
per novem et dicatur quod iste tantum spacium
occupavit iacendo fiet solempne
mediacium sicut credo. Stetit igitur
moyses contra reges horrendos in
portentis et signis. Signa dicuntur
mirabilia. Nisi quod ad hec ultimum utique aut
eos qui crediderunt. Sequitur in
nostro. in. de memoria ecclesie etc. Ex quo
patet esse dubium qualiter modernis temporibus
non fuerunt mirabilia ita passim sicut
olim in ecclesia primitiva. Aut enim
ad fidem confirmabatur de fide liber
illa auctoritas de quo ille signis.
Ad hoc est dicendum quod ecclesia consideratum
secundum triplicem statum primitivum, medium
et ultimum, in statu primitivo fiebant
signa frequenter, in statu medio

[margin:] miracula deum (?) quare in ultimo fuit

C

v. pluralibus ... regimen dicit

raro / Sed in temporibus antixpi rarissime
In statu namque primitivo fiebant frequen-
ter miracula causa fuit, quia eorum ueri
miracula sunt admiracionem naturalis et
necessaria. Sunt ergo oportuit frequenter fieri
miracula et propter admiracionem quia homines
delectantur in mirabilibus et homines tunc
erant aliquibus delectacionibus pellendi
ad fidem / et iterum propter utilitatem quia
tunc multi erant infideles in eorum
in uoluntati [?] modo uero tempore raro fiunt
quia nunc hoc suadet necessitas eo quod fide-
lium multitudo est magna / aliquando tamen
fiunt quia hoc suadet utilitas eo quod
aliqui infirmi sunt indigentes pellendi
in hiis que fidei sunt / sed quare modo
non fiant ita passim indifferenter sicut
in ecclesia primitiua / huius est ratio primo
quia est nunc modo firmata et stabilita in
fide / et hec est ratio Gregorii qui ponit
exemplum de planta cui tam diu aqua
infundimus donec eam in terra conualuis-
se uidemus / 2° propter statum mundi quod licet
huic rationem assignat Augustinus 22. de
ciuitate Dei c. 8. dicens quisquis
adhuc prodigia ut credat inquirit
magnum est ipse prodigium qui mundo
credente non credit / 3° propter fidei mai-
us meritum quia secundum Gregorium in omelia fides
non habet meritum cui humana ratio prebet
experimentum / ex quo patet quod fides est
nobis magis meritoria ceteris paribus
quam fuit prioribus in primitiua ecclesia
In fine autem mundi rarissime fiet
miracula secundum ... 1° ...
ut ... magis ... efficiatur
2° ut ... ...
... 3° ... ... sicut ...
... / Stetit igitur reges

honestos / omnis bonus prelatus talis esse
debet ut pro iure ecclesie et pro ueritate fa-
ne doctrine audeat stare contra principes
et tyrannos sicut apostoli sicut prophete sicut
martires sicut confessores ut de eo possit
dici Stetit contra reges honestos
In quibus ultimis bonus prelatus quatuor re-
commendat duo a parte subiecti et duo a parte
obiecti / a parte quidem subiecti rectitudo
constancie Stetit. a parte uero obiecti 2° fortitu-
do resistencie contra / altitudo reue-
rencie reges. Ideo dicit in prelato est
rectitudo constancie secundum quod eos monet apostolus
Ephesios 6° State ergo succincti
lumbos uestros in ueritate et induti lori-
ca iusticie et calciati pedes in preparacione euangelii
pacis / quietas palme dicit quod nullo
pondere impedit quin se teneat sta-
tim rectitudine quantumcumque onus magnum
sibi supponatur sed crescit et ideo quia
se mente iniecte uirtutis deputabant
in ornamentum uictorie. Quodammodo pla-
tus quantumcumque onus ei imponatur propter
persecucionem tyrannicam et iniustam semper de-
beret rectitudine in constancia ut de
ineo dici possit illud cantica 7. Sta-
tura tua assimilata est palme. 2° est autem apo-
1° corinthios quod stenuos [?] debet esse sicut uir
... sicut ... in ... sua
parte ... sicut ... forti ...
... sicut super ...
debet ... et maxime prelatus
... Stabunt iusti in magna con-
stancia stans ... ad iusticiam
luc. 10. de martha que stetit et
ait domine non est tibi cure quod soror mea
ad ... ... 2° hic stetit
in medio ... et defendit eum /

apere ad ambulandum ecclesias .i. inveniunt
invenire statum perfectionis. Principium et quidem
paratum ad ambulandum. aliorum ad contempla-
tionem habilem .2. super custodiam meam
stabo et figam gradum super munitionem
et contemplabor et videam. 2o .i. bono
prelato debet esse fortitudo resistendi contra
malos. Et ideo dicitur [gem] non enim licet sibi
fugere. fugere vel fame. fugere per turbe
dimissionem / fugere per dissimulationem /
fame per adulationem. Sed stare contra
negando contra opponendo contra dicendo
unde de prelatis bonis potest exponi illud
ps. posuisti nos in contradictionem vi-
cinis nostris. 3o a parte obiecti notatur
altitudo reverencie quia contra reges
sicut helias contra achab et omnes pro-
phete contra reges se obiecerunt
sicut patet primo et 2o machabeorum. et in
gestis persarum et medorum. et omnes orien-
tales utuntur elephantibus in bellis
suis. est enim elephas animal valde for-
te quod super dorsum suum gestant unum
castrum in quo sunt 30 vel 40 vel 20
homines dimicantes. Alexander quoque pugnaturus
contra porum regem indie contra istos
elephantes utebatur cautela bona
unde ordinavit quod ponerentur statue
eree plene prunis ardentibus et fer-
ventibus in via ubi debebant isti ele-
phantes transire quas statuas homines
estimantes eas cum promuscidibus et
[illegible] invadebantur sed statim ab eis
[illegible] in promuscidibus combusti fugam
inierunt et maximam stragem in exerci-
tu indorum fecerunt. Alia vice contra
suum exercitum fecit mittere unum gregem
porcorum in quo misit unum porcellum
tenerum et affligi quo clamante totus
grex grunnire cepit. Mo elephas
naturaliter timet grunnitum suis audien-
tes illi quoque elephantes talem strepitum
porcorum grunnientium fugam inierunt
et in exercitum suum gravissimam stragem fece-
runt. Hanc cautelam narrat Johannes
beleth libro suo de officiis eccle-
[?] moraliter per istos elephantes que
sunt animalia maxima et fortissima et cas-
tissima signantur maiores prelati
in ecclesia propter magnitudinem dignitatis
et propter fortitudinem castitatis quia ele-
phas est animal castissimum. Horum officium
est [illegible] ecclesie protegere et malos
hostes impugnare sicut [illegible] terere
super istos collocantur turres lignee
quia eis supponuntur ecclesie et committuntur
animarum cure. talis fuit petrus de
quo dixit salvator Mt. 16. Tu es
petrus et super hanc petram edifi-
cabo ecclesiam meam. dyabolus ergo timens
istos elephantes duplicem providit
cautelam. primo enim ponit contra eos
statuas ereas plenas igne
Iste statue sunt mali nobiles prelati
et potentes quos cum videntur quasi statue
sunt [illegible] corporis sed non sunt nisi sta-
tue et simulacri quia effigiem exteriorem
hominis habent sed non virtutem nec providentiam
nec vigorem nec magnitudinem [illegible]
hominum [illegible] unde sunt tanquam statue
eree propter strepitum et superbie [illegible]
et sunt repleti intrinsecus igne ira-
cundie et sunt defecta dyaboli. De quo
dicit Job xli. Alitus eius prunas

audere. Sunt isti sicut elephantes i.
episcopi et consimiles presidentes corporum non
quod non corripere non corrigere eos audent
non solum istos timet episcopus noster ymo etiam
parua peccora timet et clamore vinc
sunt. porca sunt lubrici morales et sus
est mecum modo id est proprie non caulis amenus
in na. sunt mulier pulcra et fatua.
Et reddet iustis mercedem laborum
suorum, et deduxit illos in via
mirabili, et fuit illis in velamento diei
et in luce stellarum per noctem et transtu
lit illos per mare rubrum et transduxit
illos per aquam nimiam inimicos autem illorum
demersit in mare et ab altitudine
(corporum) (infernorum) inferiorum eduxit illos. Postquam tar
tum breuiter et summatim de liberatione
populi israelitici de egipto per manum
moysi In ista lectione consequenter
scribitur siue salomon per spiritum sanctum diffusius
de modo recedendi eorundem et duo
narrat scilicet hebreorum opulentam
ditationem in eorum exitu de egipto
et eorum mirabilem peregrinationem in deser
to. Quantum ad primum dicit sic et red
det iustis mercedem laborum suorum per inde
~~de egipto~~ acceperunt mutuo de
egiptiis suppellectile natam scilicet vestes
tes et vasa in magna copia et
omnia secum apportauerunt de manda
to domini, licet non fuerint reddituri, tamen
quia deus auctor fecerat quod est dominus
omnium, tamen etiam quia eis debebatur mer
ces pro labore diuturno quo seruierant
in egipto et hoc est quod dicit et reddidit
iustis mercedem laborum suorum quibus
laboribus egiptiis seruierant annis
CCCC^{tis} dando eis bona mobilia e

gipciorum pro magna parte. Unde dicunt etiam
quod hec non est in lege, quod dominus spoliauit
egipcios ditauit hebreos, sicut dicitur.
[In margin: secundum 37] De eorum mirabili peregrinacione in deserto
in qua peruenta sunt multa, quantum ad hoc, vel
dictus via per quam et tempus per quod.
Quantum ad viam fuerunt tres difficul
tates, spacium deserti, mare rubrum
flumen iordanicum. Quantum ad pre
sens tamen circa tempus fuerunt distemperates
scilicet diei et noctis. In die protexit eos
a feruore magno quod est in partibus
illis per nubem que semper se obumbra
uit ne lederentur ab estu. In nocte
per columpnam ignis que eis illuxit
ita quod se transferre potuerunt quando
eis placebat tam de die quam de noc
te prout ut ad mea redeamus
per quam de egipto transierunt fuerunt tres
difficultates sicut prius tetigi
transitus per desertum, transitus per mare
rubrum, et transitus per iordanem flumen
In mari rubro fecit deus xii divi
siones miro modo ut omnes filiorum israel
ita quod una queque in sua propria divi
sione transiret et ibi tribus inda
mervit primo regnum quia ipsa moy
si precedebat. Prius secuta est in aliis
dubitationibus. Egipcii autem has divi
siones videntes in mari rubro
et hebreos per easdem transire conati
eos sunt persequi. Anima sit ad introitum
mare rubrum quod est deus sustinuit
pacienter, et tandem in vigilia
matutina respexit dominus super castra
egipciorum et reuerse sunt aque maris
que steterant transeuntibus filiis a

Furetur quia eis seruierant post
recedat ab egipto.

dextris et a sinistris quasi murus et sub
mersit persecutione et exercitu suo
toto. Dicitur autem mare rubrum quia omnis
terra circumstans rubra est et inficit aquam
colore consimili illi et rubee gemme
inveniuntur et nimium acutissime.
Quod periculosum sit istud mare dicit
Basilius in quodam sermone periculum
inquit probat transeuntium raritas
pereuncium multitudo. In mari mar
silie de centum navibus non reperit perit
una. In mari hoc mundi de quatuor
navibus vix evadit una. Hic moralis
sensus. Hic satis patet dicit ut supra
et de mari illo in vita mea. Et propter
desertum et manna non illa que ibi
apportaverunt de egipto potuerunt
sufficere eis ultra 30 dies. Et fuit
illis nube die id est per diem protexit
eos per nube sicut predictum est in ter
cio. Per noctem hic est in columpna ignis
et tunc illos per mare rubrum. Secundo vero testi
gio et sine periculo quando ad mare ru
brum et transierunt illos per aquam nimiam
id est per iordanis fluvium qui illo tempore
transierunt alveos suos sicut Iosue
3° de quo hic narrandum est historia
dum exploratores terram promissionis
vidisset et relacionem Iosue fecisset
eo tempore Iosue dixit ad populum
qui ducebat sanctificamini omnes videbi
tis mirabilia statim de mane dixit
sacerdotibus qui acceperunt archam
intret fluvium qui tunc maximus
fuit tam ex aquis ymbrium tum
ex liquefactione nivium de montibus

circumstantibus sacerdotes ingressi sunt aqua steterunt
aque ex illa parte unde fluebat quasi
mons ex alia ad quam descendebat curre
bat in mare mortuum sacerdotes vero
steterunt in medio fluvio cum archa
donec universus populus pertransiret. Et hanc
historiam tangit hic ubi dixit tunc
duxit eos per aquam nimiam id est per ior
danem qui tunc maxime existebat
vel aliter potest exponi de mari rubro
et continuatur cum littera que dicitur Inimicos autem illorum
demersit in mari id est egiptios et ab altitudine
inferorum eduxit illos id est hebreos ab
altitudine id est a profundo maris quod valde
infernus descendebat transtulit illos
per mare et moraliter mare per quod
transire debemus ad regnum celeste.
Quod est tam periculosum nobis hoc est mundus
iste. Qui mare dicitur propter inquietudinem et
tempestatem propter amaritudinem et habitum
propter multitudinem suam. Primo propter
inquietudinem tempestatem. In mari
enim habundantia est fluctuum et vento
rum qui sunt in mari propter quod in periculo
est. Et cum navigat mare et
narrat pericula eius sic in vita
presenti propter quod sunt procelle et fluctuationes
undarum. Modo homo ex parte una propter adversitatem
modo elevatur propter prosperitatem. Modo languet
propter infirmitatem. Modo gaudet propter sani
tatem. Modo dolet. Modo ridet. Modo
turbatur turbis amicorum. Modo
turbis hostium et inimicorum. Modo exal
tatur ad dignitatem. Modo humiliatur
ad paupertatem. In post amabiles
et laudes maris et in actibus et sermonibus
tantum sine dicitur quia aqua maris proiecta
in flammam eam non tamen extinguit

anim[a] dicitur disponi e[t] p[er] te[m]p[or]a tedijs [et] t[ri]bulac[i]o[n]ib[us]

q[ui] attendit cui[us] r[ati]o[n]e i[n] ?[illegible] pigwe
do aq[ue] marine q[uod] e[st] densa salsa [et]
?[illegible] aq[u]a mar[is] e[st] rotunditas s[e]c[un]d[u]m
?[illegible] licet rotunditas adiuncta flamme
immens[e] ardore[m] ca[us]a attendit n[ihi]l[omi]n[us]
modu[m] r[ati]o[n]e rotu[n]d[itatis] / Et ideo debent
innenes ?[illegible] se ab istis aquis
subtrahe[re] [et] in furore sue iuuentutis in
aqua dulci extinguere Ecc[lesiastici] 3 Ignem
ardente[m] extinguit aq[u]a In lib[r]o de
natur[is] rer[um] d[icitu]r q[uod] si leo dormiat
i[n] mari nam[que] tu[m] sedente mare nauis
incipit periclitari [et] submergi cu[m] vero
vigilat tranq[ui]llitas redd[itu]r naui
moraliter q[ua]n[do] p[re]lat[us] dormit p[er] ne-
gligenciam in congregac[i]o[n]e incipit
periclitare talis p[re]lato d[icitu]r P[rover]b[iorum] 23[o]
Eris sicut dormiens i[n] medio mar[is]
[et] sicut gub[er]nator amisso clauo
Et ideo ad hoc q[uod] salue congrega[ci]o[n]i
reddat[ur] opt[imum] Item p[re]latu[m] exercitacionis
cui[us] figura[m] h[ab]em[us] Mat[thei] 8[o] vbi legi[mus]
q[uod] xp[istu]s dormiente tantas sustinuit
nauis tempestates q[uod] discipuli eo[rum]
pellebant[ur] dicentes & dicentes
d[omi]ne salua nos p[er]im[us] / Eccl[esi]a e[st] in
mundo sicut nauis i[n] mari vnde
eciam vocatur nauicula pet[ri] m[ag]is
illud Eccl[esiastici] p[er] naue[m] rego sunt
mare climata mundi / sunt in s[e]c[un]do
regula pisc[is] / homo eni[m] in ista na-
ui p[re]latus dormit p[er] negligenciam
i[n] remissio[n]e[m] exercitudinis e[t] p[er] mon[i]-
ciones amicor[um] ut pericla [con]sideret [et]
vndas mar[is] ne nauicula submer-
gatur. 2[o] mundus d[icitu]r mare p[ro]pter
amaritudine[m] arbitror totu[m] eni[m] gau-
diu[m] h[uius] vite asp[er]e e[st] amaritudinib[us]

vt greg[orius] in q[ua]dam omel[ia] vbiq[ue] mors
vbiq[ue] luctus vbiq[ue] desolacio vndiq[ue]
p[er]cutim[ur] vndiq[ue] amaritudine reple-
m[ur] [et] t[ame]n tota mente carnali concupi-
encie amaritudines amam[us] fugie[n]-
te[m] sequimur labenti inheremus Et q[uia]
labente[m] retinere no[n] possu[mus] cu[m]
ipso labim[ur] que[m] cu[m] delect[ati]o[n]e tenem[us]
[et] greg[orius] solemnit[er] aut disponit
ut vita ista tedijs [et] t[ri]bulac[i]o[n]ib[us]
sit adiuncta q[uod] eam nimis aduer-
amarem[us] vn[de] sicut m[ate]r[es] nolen-
tes pueros ablactare linit mamilla[s]
aliq[uo] amaro ut s[i]napio Ita de[us]
nos nolens ab amore mundi re-
trahe[re] ip[s]i[us] amaritudinib[us] voluit
admiscere greg[orius] 2[o] mor[alium] Electis
suis ad se p[er]gentib[us] deus h[uius] mundi
iter asp[er]um facit ne du[m] quis p[rese]ntis
vite p[re]sentis requie q[uas]i vie amen[ita]te
pascit[ur] mag[is] eu[m] diu p[er]ge[re] q[ua]m
cito p[er]uenire delectet ne du[m] delecta[tur]
i[n] via obliuiscat[ur] q[uo]d desiderabat
in patria Sicut eni[m] pisces no[n] sen-
tiu[n]t amaritudine[m] mar[is] q[uia] ibi in-
uti s[un]t sic nec ho[m]i[n]es mundi
senciunt hoc amaritudine[m] q[uia] s[un]t
?[illegible] assueti Abacuk 1[o] facies
ho[m]i[n]es ut pisces mar[is] hoc t[ame]n
e[st] aduertend[um] q[uod] vir sp[irit]u[a]l[is] p[ro]pt[er] eos
amaritudine[m] mundi gustat tp[er]alia
senciunt eas quoda[m]mo[do] dulcorare
s[e]c[un]d[u]m tres modos q[ui]b[us] solet dul-
ces fieri aque mar[is] Aque eni[m]
marine fiunt dulces p[er] solis ele-
uacio[n]em p[er] t[er]re tra[n]smutacio[n]em p[er] eo[rum]
distillac[i]o[n]em Isto mo[do] s[an]c[t]i viri tam

lacres huius vite dulces sibi faciunt
primo per elevacionem solis/ sicut sol ele
vat vapores a mari qui postea
congelantur in nubes de quibus dulcis
sima redditur aqua/ Sic viri sancti
tribulacionibus agitati statim in celum
ascendunt ibi de gloria futura recogi
tant quibus postea manifeste consi
derant quod non sunt condigne passiones huius temporis
ad beatitudinem que expectatur/ 2o aque
fiunt dulces ex conversione terre per quam
transeunt unde aque transeuntes per terram
sabulosam communiter fiunt dulces Sic
moraliter si mortem nostram et nos
in brevi morituros et in terram inte
dem cogitemus dicemus cum barna
sunt omnia que nobis in hac vita dura
videntur dicitur Ieronimus Facile
contempnit omnia qui se cogitat esse
moriturum morituros/ 3o exprimen
tum est regum et sanctorum de terra
virginea sumpta mittitur in mare intern
to repletur aqua valde dulci/ eo
quod terra illa nichil amaritudinis
permittit transire/ Sic moraliter
Christum cogitemus in cuius persona dicit
psalmista factum est cor meum tamquam
cera et hec terra virginea que de
virgine pura natus/ et in eum
respiciamus quod huius tribulacionis tolle
ramus et tota fiet dulcis/ vero est
quod cera talis est in se dulcis ex natura
mellis et habet in se poros per quos aqua
salsa transitur et se dulcescit/ Christus
autem dulcis est ex natura mellis/ quod con
ceptus ex virgine fuit de spiritu sancto/ de
quo dicitur Ecclesiastici 24 Spiritus enim meus super
mel dulcis/ poros habet potentes et

magnos et parvos vulnera sua spinas et
clavos lanceam et flagella corporis sui
pro nobis illata/ et si nos per istos poros
tribulaciones huius vite distillare volumus
nichil est quod non prius ipsum induebit/ ad quod
quod ipse pro nobis/ non pro se noluit tollerare
Ambrosius in quodam sermone Omnia
habemus in Christo et omnia nobis Christus
Si vulnera curare desideras est medicus
si febribus estuas fons est/ Si gravaris
iniquitate iusticia est/ si indiges auxi
lio virtus est Si mortem times vita
est Si tenebras fugis lux est/ Si
celum desideras via est/ Si cibum queris
alimentum est/ Sic ergo Christus amari
tudines huius vite dulciter recogita
tus efficit nobis dulces ut vita vi
te nostre tollerabilis fiat ipsa. Vi
ro sinistri confudit mare via ut transi
rent liberati hoc est deum constituentes
sunt hic in profundo tribulacionis in hoc
mari magno via tua hec per quam
Christus possit/ 3o mundus iste dicitur
mare propter multitudinem [illegible] non
est aliquis quantumcumque bone complexio
nis qui ita bene possit esse sanus in
mari sicut in terra/ Illi non qui in
terra tenentur et ad terram sunt con
sueti qui ad mare veniunt pessime fiunt
patiuntur et abhominacionem tantam
habent quod interdum non possunt capi
ta elevare/ Isto modo mundus ullus [sic vere dicitur ... — marginal gloss, illegible]
est ita mortiferus qui possit in
trorsum vivere in huius mundi mare
sicut solida terra sancte religionis
nec est aliquis in hac religione ita
diutius educatus qui multas

abhominaciones paciatur si se misceat cum mundanis ut merito dici possit ei illud prophete 2°. Ve qui habitatis funiculo maris gens perditorum

Ideo iusti tulerunt spolia impiorum
et decantaverunt nomine sanctum tuum
et victricem manum tuam laudaverunt
pariter quia sapientia aperuit os mutorum
et linguas infancium fecit disertas. Di-
cunt ergo ipsa corporis membris prophete sancti
exposicione liberacionem filiorum israel de corporali
et corporali mirabili in deserto peregrinacione
hic prosequitur de impiorum gentium actione.
Postquam enim dominus tot mirabiles
plagas fecerat in egipto divisio-
nes in mari rubro submersiones
egipciorum in eo, tunc filii israel se in mari
facti liberos et liberatos videntes statim
deo gratias reddiderunt unde tunc et tunc
temporis fecit moyses illud canticum quod
ponitur exodi 15. Cantemus domino gloriose
enim magnificatus est. Et moratus est totus
populus in ipso littore maris septem diebus
et omni die accesserunt ad littus cum
tympanis et cytharis et aliis musicis
instrumentis et cantaverunt illud canticum
domino viri seorsum in una vice et mu-
lieres seorsum in alia. Considerandum autem
quod ecclesia octo diebus ebdomada
pasche descendit cum processione et cantu
ad fontem baptismalem cantando cum
gaudio illud psalmum In exitu israel
de egipto. Fecit autem istud canticum
moyses sanctum metrice versibus exametris
sive metro heroyco in quo nobilium
victorie solent describi et est illud
canticum primum de quo legimus.
Ideo vocatur canticum canticorum racione
antiquitatis. Narrando igitur in hoc

ista de iubilo atque laude quam deo de-
derunt filii israel liberati ab egipciis
sapiens facit: primo enim dicit laudancium
condicionem, 2° laudis materiam, 3° tan-
te iocunditatis assignat occasionem.
Et circa istius laudis condicionem
sciendum quod qui laudaverunt iusti fuerunt
quia dicitur Ecclesiastici 15. Non est speciosa laus
in ore peccatoris. Unde circa adhuc primo
sic: Ideo iusti tulerunt spolia impiorum.
Ideo scilicet quia sapiencia duxerat populum
suum. Ideo ipsi iuste tulerunt spolia
impiorum. Cum enim egipcii submersi
proiecti fuerunt ad littus, filii israel eos
spoliaverunt armis et rebus quas
habebant. Similiter eos spoliaverunt
cum asportando de mandato domini ves-
tes et vasa argentea et aurea de
egipto. Huic historie alludit
Augustinus 2 De doctrina christiana c. 40
et dicit: Ea que forte vera et fidei nostre
accomoda que philosophi dixerunt et
maxime platonici non solum formidanda
non sunt sed ab eis tamquam ab iniustis
possessoribus vendicanda in usum
nostrum. Sicut enim egipcii non tantum
ydola habebant et onera gravia
que populus israel detestaretur et fugeret
sed et vasa atque ornamenta de au-
ro argento quod populus israel exiens
de egipto sibi et usus meliores
de precepto dei vendicavit, sic
et doctrine gentilium non solum supersti-
ciosa et vacua continent sed etiam
liberales aptissimas usui veritatis
et quedam precepta de bonis moribus
que omnia sunt a theologis vendicanda
secundum sententiam Augustini, ut philosophia theolo-

—Doctrina bona gentilium pro usu nostro recipe
de bonis et alia non quia ut dicit Augustinus

gic bene subiungat et ideo tal in
phia qm in poetis dem theologi ad
hora alia studuisse no e bitas co
tepneda licet in theolo. latea
lumtatis / ba cu bigilinis studet
annu et quida ab eo quereret
quid faceret rndit / lego inquit
amp insitore .i. colligo sapient
de medi poeta Iusti ergo tu spo
impiorum egiptior qui in eos impii
fuerat et crudeles et decantado
no. sctm tuu ecce ita unanimes lan
dabant / quia no hominibus cantauerunt ne
dinali / sed dno qui spolia eo tu licet
de nobilitate sue scientie et de
strenuitate sue potencie bn dicit
decantado no. sctm tuu quo no.
eius nobilis scientia designatur
in ps dne dns nr et. ecquitum
ad p. Et victricem manum tuam
lau. pariter manum .i. potenciam
que tua ad p. et ista fecerunt brant
mulieres seorsu et uiri seorsu et hic
e mlto quedaslinus quia permitteret
mlres mi chros et uiros sta
et dispe in choro zach. 12. familie
et familie seorsu / laudauerunt igit /
sed quo qd occasione dte quia sapia
aperuit os mutorum .i. hebreorum q
fuerant ani qm muti pro tiore et
captiuitate in q fuit / et hoc
infra fe dis. dicit aper os corp
hic e hebreorum qui siluerunt a
laude dei in egipto qm infantes
no potentes loqui / et corp infanciu
linguas sapia fecit disertas .i.

expeditas ad loqndu ad dissitum
intellectu offert iocunditas et auda
cia / sed p oppo obstat et impedit
ius timor / et io postq cessauerat
egiptiorum timore statim fit sit dissti
ad deu suu laudandu etc. deci
ordinatae fecerunt ista laudem
hoc hec et alia fecerunt de manda
to moysi et ideo subiungit dixit
bz sapia opa eorum in manibus
pphete sci .i. moysi exo 15 similiter
bus prophetarum assimilaui te / decan
tauit dno nom sctm tuu / sed filii
isrl nome dni decantauerunt laudauerunt deus
te quia eos a sertitute egipciaca
liberauit / multo magis nom illius cantare
tare et benedicere debemus qui nos
a penis infini sua passione li re
demit / ipsi laudare potuerunt no.
antiquum tremendi potencie / nos
aut nome nom pietatis et cle
mencie / in ps eg. nom tuu tuu
ps et laus tua in fi. t. / hoc nom
est ihus de quo ait p. bariloe
nom eius ihm ipse enim saluum fa
ciet ppm suu a pec eorum / solet
enim mltu amatos de propriis amaris
facere antiloenas eorum nomina exprimendo
nos ergo de hoc noie ihu ide fa
ciamus iuxta id ps laudabo nome
dni cu cantico etc. / Est igit notandum
q istud nom ihus e no. honoris et ex
cellencie / nom amoris et beniuolen
/ nome baldis et cupotencie / primo
e no. honoris et excellencie phil
2. dedit illi nome qd e sup omne
nome ut in noie ihu omne genu.

c

ster ac ter 7 infinor(um) s(ed) s(ecundu)m sacros
canones. qu(ia) hoc no(men) ihesus q(uo)nstur i
eccl(esi)a o(mn)es genua inclinare debet.
cum capite ch(rist)us ta(men) q(uod) in ista app(ar)ua
sua in quib(us) liter(as) denunciar(e) n(on) co-
sistit a p(re)latis h(uius)mo(d)i temp(or)ib(us) negligat(ur).
Istud nomen e(st) nomen 7 nomen fuit
a xp(ist)o impositu(m) in s(ua) circu(m)cisione
vocatu(m) e(st) nomen ei(us) ihesus q(uo)d vocatu(m)
e(st) ab angelo p(ri)usq(uam) in utero conciperet(ur).
luc. ii. Solent enim ho(m)i(n)es nova
nomina sibi assumere t(em)p(or)e r(ati)one
c(uius)dam r(ati)one adepte dignitatis.
c(uius)dam r(ati)o(n)e ce-lande dignitatis / et q(ui)-
dam r(ati)o(n)e patrate p(ro)bitatis. | R(ati)one
adepte dignitatis. o(mn)is p(er)so(na) que
creatur in papam eligit s(ibi) novu(m)
nomen et nomen tale q(uo)d virtute boni-
tatem 7 modestia(m) reputet. q(uasi) d(iceret).
Quamvis fuero sub temp(or)ib(us) retro-
actis rigidus vel iniustus negligens
vel severus ero de(ince)ps pietate
modestus 7 nat(ur)a virtute. | 2o r(ati)o(n)e
celande dignitatis. Solet nonnulli no-
vum nomen s(ibi) assumere 7 maxime illos
qui intrant reg(ionem) in quo dicuntur
inimici eor(um) t(u)nc solent illos sta-
tum suu(m) celare 7 se c(on)t(inu)o nomen
mutare | ne eor(um) c(on)dicio aliis
molestat. 3o r(ati)o(n)e patrate p(ro)bitatis
sicut manlius torquatus q(ui)a iste n(on) fuit
quidam romanus 7 dicebatur lucius
manlius qui cu(m) quidam gallus
ad singulare certamen p(ro)vocasset
cu(m) eo (con)gressus ip(su)m occidit et tor-
quem aureu(m) q(uo)d in collo gestabat
auferens | sibi imposuit | a q(uo) sto

no(m)en torquati tam sibi q(uam) posteris eo
quesivit Etc 7 (pro)p(ter) auctu(m) magnifi-
ce romana re publica octavian(us)
dicebatur augustus | (pro)p(ter) istas tres
r(ati)o(n)es dicitur xp(istu)m dei filiu(m) no-
viter incarnatu(m) sibi assumere nov(um)
nomen p(r)imo ratione nat(ur)e fuit
ap(osto)l(u)s sive su(m)m(u)s pontifex 7 caput
ecclesie s(ecundu)m h(uius)mo(d)i h(u)militate eph. 1. ip(su)m
dedit caput sup(er) o(mn)e(m) eccl(esi)am q(ue)
e(st) corp(us) eius 7 heb. 3. c(on)siderare
ap(osto)l(u)m 7 pontifice(m) (con)fessionis n(ost)re
ih(esu)m 7 q(ui)a fuit in lege rigidus
nimis | voluit in suo nomine futur(o)
sue clementie describere modestia(m).
| 2o q(ui)a ip(s)e intravit in mundum
istud corpor(ale) in quo demones q(ui)
c(on)tinue inimicant(ur) nob(is) 7 ut plur(imum)
dominant(ur) voluit se occultare ne
ab eis deprehenderetur ut latere
posset principes 7 potestates tene-
brar(um) har(um) | 3o r(ati)o(n)e patrate p(ro)-
bitatis quia fecit sanguine p(ro)prio
redempcio(n)em gen(er)is hu(m)ani unde sta-
tim effuso modico sanguine in circu(m)-
cisione eu(m) fuit q(ui)a p(ro)gnus(?) 7
circa complete redempcio(n)is futur(e)
impositu(m) sibi fuit istud nomen
nomen ihesus ysa. 62. vocabitur t(ibi)
nomen novu(m) q(uo)d os d(omi)ni nominavit
Est (er)go h(oc) nomen ihesus nomen
honoris 7 excellencie. | 2o h(oc) no(men)
e(st) nomen amoris 7 benivolencie
ys. 26. nomen tuu(m) 7 memoriale tuu(m)
in desiderio anime an(im)a mea

10 non nomen solet hom(o) assumere t(em)p(or)e q(uo)d ca(usa) (pro)p(ter) q(uo)d r(ati)o(n)e causa 3 assumpt(i) n(ominis) no(vi) p(ro)-
num

2

3

2o

3

desiccabit te in nocte. nunc nunquam quia
per istum hoc nomen ihesus est mel in
ore, melos in aure, iubilus in
corde. Sic beatus Bernardus. Et bene senserat beatus Igna-
cius qui tormentis exposuit nomen
istud frequenter sonabat, a quo cum pagani
quererent quare incessanter illud nomen
nominaret, respondit quod sic scriptum istud
in corde haberet scriptum quod illud obli-
vioni tradere non valebat. Hic quod
cum occisus fuisset cor de corpore eius
extraxerunt et illud in partes mo-
dicas diviserunt et sic in unaquaque
particula hoc nomen ihesus litteris aureis
invenerunt scriptum. Sic hoc nomen paulus
sibi intimum impresserat cum eius caput
a corpore decollatum illud nomen ex-
primit clara voce. Sic et nomen
xpi sub isto tenus ihesu nazarenus
ut ihesus xpistus in suis epistolis ccc.
vicibus replicavit. Huius et nominis
amore statim sibi impresserat
qui pro eo contumelias et obprobria
pati se gaudebat. Actuum v. Ibant
apostoli gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habi-
ti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati.

3o nomen istud est nomen valoris
et potentie cui nil nocivum nec
diabolicum nichil fantasticum potest re-
sistere. Sic digne contra demones pro-
sternit. Marc. 16. In nomine meo
demonia eicient. [illegible]
vel ut narratur quod cum quidam
gentilis ad fidem conversus fuisset
quinque demones sibi videntes

eum invisibiliter infestaverunt et visibi-
liter aurint frequenter postea ad doctrina
cuiusdam sancti viri in quatuor [illegible]
[illegible] sanctum nomen ihesu
in [illegible]. Et contra quotiens cum
[illegible] venerunt stantes a [illegible]
dixerunt [illegible] ihesu sed ad locum ulla-
tenus appropinquare valebat. Ille eo-
rum demonum sic videns [illegible]
hoc nomen et ad quendam locum pervenit
et quotiens ad eum molestandum
venerunt [illegible] cum nomine eius ob-
iciat et sic ab eis penitus extitit
liberatus. De hoc nomine verificatur
illud Johel ii. Omnis quicumque
invocaverit nomen domini salvus erit.
Sic huius nominis virtute sanctus Dyonisius
areopagita conversus est ad fidem
sicut eum refert magister in hystoriis
super actus apostolorum. Colligitur quod dum
[illegible] paulo et dyonisio in
athenis [illegible] dixit ergo dyonisius
paulo [illegible] isti [illegible]
dei tui vide et videns ergo statim
credam. Sed nec [illegible] magicis verbis
quia forte nosti verba quibus huius
efficaciam [illegible] paulus ergo per
[illegible] forma verborum. Hanc mihi
formam verborum dicas. In nomine
ihesu xpisti nati de virgine crucifixi
mortui qui resurrexit et ascendit
in celum vide. Et ut omnis suspicio
tolleretur paulus precepit dyonisio
ut ipse eadem verba proferret quod
fecit qui statim cecus vidit dyonisius

statim cuius est vir de isto nomine signatur dicitur Actuum 4. Nec enim est aliud nomen sub celo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri.

Iter fecerunt per deserta que non inhabitabantur et in locis desertis fixerunt casas. Steterunt contra hostes et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te et data est illis aqua de petra altissima et sitis de lapide duro.

Postquam Salomon ad laudem sapientie enarravit liberationem populi israelitici de egipto in hac parte consequenter sapientiam commendando de eiusdem populi mirabili gubernatione in deserto. Et ut hec gubernatio mirabilis evidentius appareat, describit eam per quandam antithesim, nam recitando beneficia collata iudeis simul replicando supplicia irrogata eorum adversariis. Adversarii autem filiorum israel fuerunt egiptii in egipto, amalechite in deserto, chananei in terra promissionis, et omnes istos deus pro filiis israel mirabiliter flagellavit. Primo ergo audiuntur in sequentibus qualis fuerit reproborum pena, 2o quanta fuit eorum culpa, ibi 13 c. Vani sunt autem omnes homines. Circa primum duo facit, quia primo agit de penis egiptiorum, 2o de penis amorreorum, c. 21 O quam bonus et suavis est domine. Circa primum duo facit, nam primo ostendit quod divina iusticia punit proporcionabiliter ad peccata, 2o quod divina potentia non est ad certum modum puniendi necessario limitata, ibi: Non enim impossibile erat omnipotens manus tua. Circa primum adhuc duo facit, quia primo agit de beneficio collato filiis israel in deserto, 2o de supplicio eidem beneficio contrario illato egiptiis in egipto, ibi: Per que enim penas. In textu igitur primo agitur de rebus in quibus fuit a sapientia gubernatus populus in deserto: fuit valde longa et periculosa gubernatione, de magna et victoriosa hostium expugnatione, de larga et miraculosa sitis extinctione, ibi: steterunt contra hostes, ibi: sitierunt et invocaverunt. Quantum ad primum dicit: Iter fecerunt per deserta. Ubi notandum quod filii israel recedentes ab egipto usque terram promissionis per multa deserta transierunt, nam inter egiptum et mare rubrum fuerunt 2 mansiones in deserto et transito mari rubro fuerunt deserta sur et sin et cades, ut patet numeri 33. Cum ergo venisset in cades prope terminos amorreorum misit moyses 12 exploratores ut considerent terram promissionis. Exploratores dissenserunt, nam secundum 10 ex eis dixerunt terram esse pessimam et periculosam ad acquirendum et ibi viderunt gigantes quibus filii israel comparati quasi locuste videbantur, asserunt et quod terra illa devorat habitatores suos, hoc est tantum laborem exigit ut colatur quod homines per excessum laboris et modicitate fructus consumuntur. Vel secundum alios exponitur sic: terra

infima est ut habetur Sinaites habitos pt
Eoli no. 2. de 12 sed posue et ca
leph consideravit terram fratres civitates
quas viderant. populus igitur maiorem
partem securitatis cepit murmurare contra
deum. et cogitaverunt eum ordinare
ducem et fuisse reversi in egyptum.
propter hoc dominus offensus ad populum iuravit
per eos redire ad solitudinem. de qua
venerant ut illi. 10. numero numerum 40.
dierum quibus terram promissionis consider-
averunt. 40. annis in deserto viverent
et tandem ibidem morerentur. et populus
qui eis assenserat omnibus scilicet qui numerati
erant a 20 annis et supra. et per istos
40 annos illi qui exierant de
egipto viri fortes et robusti mor-
tui fuerunt in deserto. et filii eorum 40.
elapsis annis in terram promissionis
intraverunt. exceptis Josue filio nun
et caleph filio Jephone. transierunt
igitur de egipto in cades per spacium
terre promissionis duobus annis. et
ideo a loco illo reversi in desertum
consumpserunt 38 annos. et in fine
39 redierunt in cades. et sic 42
mansiones quas leguntur fecisse
ab egipto usque ad campestria mo-
ab iuxta iordanem tribus annis tantum
complete fuerunt. sed 12 ab egipto
usque ad montem synai. ubi per annum
manserunt. a synai usque ad cades
21 mansiones fecerunt infra annum
2m per 38 annos. postea erraverunt
in deserto et redierunt fere ad mare
rubrum. quo tempore mortui sunt plures suc-
cessive. et alii loco eorum generabantur.

et in fine de finibus synai in cades
in duobus diebus in quibus novem
mansiones fecerunt. vide magistrum
in historiis numerorum 19. et 20. et 33.
quod hoc fuit a primo sua et videtur.
dicere quod fuerunt in deserto 40 annis in
deserto post murmurationem factam in reddi-
tu exploratorum. alii dicunt quod non
est intelligendum quod fuerunt in deserto 40.
annis computando a tempore quo dixit
eis dominus numerorum 40 dierum quibus
terram consideraverunt 40 annis recipie-
tis iniquitates vestras. cum enim hoc
dictum fuit post duos annos ab e-
gressione de egipto fuisset. 40.
duobus annis in deserto quod non te-
neri possunt redeuntibus exploratoribus
murmuravit consumpserunt 30 annos
errando in deserto de cades barne
ad montem oreb et eorum redeundo
per monte synai in cades barne
40 anno incepto de ista peregrinatione
loquitur hic dicit sic iter fecerunt per deser-
ta plenas. et per ista deserta transie-
runt que non inhabitantur. sup[p]le ab
hominibus sed a bestiis feris. et ideo
dicit dicitur 32 locus errorum et vaste
solitudinis. et in istis locis desertis fece-
runt casas id est diversas mansiones
quas 42 fecerunt ut supra dictum est
casa secundum ysidorum 11 ethimologiarum capitulo 11o est
agreste thabernaculum palis atque vir-
gultis arundinibusque contextum quibus
possunt homines se tueri a vi frigoris
caloris que iniuria. sic igitur fuerunt
longam peregrinationem in deserto. 20
fuerunt ibidem magna et victoriosa

hostium debellacionem. Dicitur exo. in nar-
ratur quod amalechite venerunt in deserto
raphidim ad pugnandum contra israel moy-
ses non mandauit contra eos Josue
cum paucis armatis ipse non ascendit
in montem assumens secum aaron
et hur et portans secum virgam dei
Cumque moyses orans deum manus
eleuaret vincebat israel. si autem
paululum remisisset, vincebat ama-
lech. quod cepto aaron et hur sup-
posuerunt ei lapidem, et ipsi manus
eius ex utraque parte sustentabant quod factum
est ut moyses non remitteret manus
usque ad solis occasum. fugauitque
Josue amalech in ore gladii.
Isti historie et aliis alludens lira
dicit. Steterunt contra hostes et de-
mones se vim. 3o sitierunt et in de-
serto largos et immaculatos fontis po-
tacionem. sicut patet exo. xvii. et num.
xx. Primo enim cum venissent populus
in raphidim defecit eis aqua
penitus. et ceperunt murmurare contra
moysen. Moyses vero de mandato
domini percussit semel petram oreb
et egresse sunt aque. Et vocauit
moyses nomen loci illius temptacio
iurgium. 2o. sicut numeri 20. cum
xlo anno redisset in cades post
mortem marie sororis moysi in-
diguit populus aqua et murmurauit
contra moysen et aaron qui ambo
deum adorauerunt pro remedio. Deus
autem dixit moysi quod congregata
multitudine loqueretur petre coram
eis et illa daret aquas. Moy-
ses non absque titubacione percussit
petram semel et nichil manauit
propter diffidenciam. percussit 2o et egresse

sunt aque largissime ita ut biberet
populus et iumenta. Et quia moyses
et aaron dicitur domino non crediderunt
propterea dixit dominus eis quod populum in terram
promissionis non inducerent. Et ideo
ambo mortui sunt in deserto. aaron
in monte hor. xlo anno egressionis
moyses vero in monte nebo qui contra
iericho est. vidit tamen terram promissionis videlicet
videt eam, sed eam non intrauit. et quia
moyses et aaron increduli fuerunt
deo prouiterii contradicentes ideo voca-
te sunt aque ille aque contradictionis.
His duabus historiis alludens
lira dicit sitierunt et inuocauerunt
et data est illis aqua de petra altissima
i. in alto loco sita. Et pro tanto
mirabilius videbatur quod si aque
exissent de petra iacente in ymo
et requiem sitis. s. aqua per quam
sedatur sitis data est illis de lapide
duro in ps. Qui conuertit petram in
stagna aquarum et rupem in fontes aquarum.
Et est notandum quod ista duo miracula
distabant tam loco quam tempore. loco
quia prima facta fuit in raphidim ubi
fecerunt septem mansiones in transitu
maris rubri. 2a fuit in cades ubi fe-
cerunt 22 mansiones a raphidim
computando. et 33 ab exitu de egyp-
to distabat. et sic tempore quia una
que fuit in raphidim facta est anno
primo egressionis de egypto. 2a facta
est anno xlo post reditum populi ad
cades et mortem marie ut supradictum
est. fuit paulo ante mortem aaron.
Notandum moraliter quod transitus filiorum
israel per desertum usque terram promissionis
transitum nostrum designat per mundum

ysti vsus piriam celestem In deserto aut(em) tria fecerunt fi(li)i (isra)hel in re(gno) littera(m) / Sicut viatores peregrinabant(ur) / sicut bellatores preliabant(ur) / sicut cultores dei ieiunabant(ur) · fi(li)i nostri / eo d(icitu)r Iter fecerunt · 2(us) eo d(icitu)r steterunt et cet(era) · 3(us) eo d(icitu)r Erraverunt et mortui sunt · In p(ri)ma se h(ab)uerunt sicut peregrini / non fecerunt sibi capulis / non castr(a) non pallacia / sed p(r)a tugurma · et de fragilitate / in quo redargunt(ur) amostitate illor(um) / qui nimis in excessivis edificiis delectant(ur) / qui plus ta lapides in structures sollicitant(ur) / q(uam) vivos lapides vivos / ac si hic in eternum certe mansuri non attendentes / q(uod) non h(abe)m(us) hic manentem civitatem / sed futura(m) inquirimus heb(reos) 13 / Et ut quilibet qui ista excessiva edificia fabricat videt ea inhitant / et aliis molentes dimittunt / non cogitantes de verbo salvatoris mar(ci) 13 · cum eis quidam discipulus dixisset magister aspice quales lapides et quales structure videt · vides has omnes structuras magnas edificationes dimi(tte) dico vobis non re(linquetur) · la(pis) sup(er) la(pidem) · q(ui) non dest(ru)at · In 2(o) fi(li)i isr(ae)l se h(ab)uerunt in deserto sicut bellatores / et nos contra vicia sic pugnare debemus / hem(us) enim bellare / contra demone(m) mundum et carnem / contra q(uos) pugnat (con)tra nos duplici manu / occultis suggestioe apta impugnatione / p(ri)ma manum eradim(us) p(er) prudentiam q(ue) equanimitate tribulationes tollerat(ur) / a(liu)d pugnat duplici manu ambitione honor(um)

[marginal note at left:] considerunt(ur) · opponi

amore divitiar(um) · p(ri)ma vincitur per amittentium timore indivis cogitates / q(uod) qui modo in honoribus altis ponunt(ur) in fine strictissime iudicabuntur · Sap(ientie) · vi · Iudicium durum in his q(ui) p(re)sunt · fiet / Secundam manum amputabimus amore (christ)i pauperis nascendo vivendo moriendo / Caro pugnat dupliciter manu · gula et luxuria · p(ri)ma manum amputare debemus p(er) abstinentiam 2(a)m p(er) abstinentiam / Et maiore illi q(ui) sunt in religionis deserto constituti In 3(o) fi(li)i isr(ae)l se h(ab)uerunt sicut dei cultores / a deo eo indigentes potum suppliciter postulantes / sitit aut(em) bo(n)or(um) virorum desiderium videri divinam essentiam apud quam e(st) fons vite et in cuius lumine videbimus lumen · ps(almus) Sitivit anima mea ad deum fontem vivum · q(uan)do veniam et apparebo ante faciem dei / purgatione recepta efficietur natu(ra)lis sitis / Et sicut quando e(st) sequuntur de pane vita ista fastidit et cetera desiderat in ps(almo) Sitivit in te anima mea · q(uam) multipliciter tibi caro mea · In ista sitis extingui non poterit donec (christ)us nobis dixerit illud cant(icorum) · 5 · Comedite amici mei et bibite et inebriamini karissimi et adimpleatur v(er)bum ps(almi) · Inebriabuntur ab ubertate domus tue et torrente voluptatis potabis eos ·

P(ost)er que cum penas passi sunt invicti alleluia a deserto potus sui et i(n) eis / eo h(ab)undavit fi(li)i isr(ae)l letati sunt p(ro) hec eo illis dicentur ve(r)bo civili actu

[marginal note at right:] [illegible] i(n) sanguinis que non poterant ex p(er)i bibe(re) · q(ue) ut d(icitu)r exodi vii q(uo)d h(ab)et c(ir)ca initium de deo flumine / statim p(ost) h(ab)uisse c(on)t(ra) vertebat(ur) ad vias potabiles aque [illegible] lectabat fi(li)i isr(ae)l [illegible] flumine fi(li)i isr(ae)l [illegible] affligebant [illegible]

[illegible marginal note]

c. xi. pro fonte quidem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis. Enarrato beneficio collacionis aque profluentis de petra inutilissime quam dedit sapientia increata filiis israel sicientibus in deserto, hic recapitulat istud beneficium ad penam contrariam illatam egipciis in egipto. Cum enim egipcii rebelles deo filios israel nollent dimittere, deus decem plagis egiptum percussit que in hiis versibus continentur: Sanguis, rana, culex, cynomia, mors pecorum, ulcera, grando, bruchus, tenebre, stirps mortua primitivorum. Quarum prima fuit ista: Aaron accepta virga moysi percussit flumen nilum et conversa est tota aqua fluminis in sanguinem, ita quod egipciis inde aliquid haurire volentibus tam sapore quam colore sanguis apparuit. Et sic factus est sanguis in tota terra egipti in fluminibus rivis et paludibus et in vasis domorum tam ligneis quam saxeis. Et ubicumque egipcii foderunt puteos iuxta flumen invenerunt sanguinem. Hebrei vero habuerunt aquam salubrem in terra gessen in qua habitabant. Ut dicit Iosephus aqua nili fuit hebreis potabilis, licet egipciis mutata fuisset in sanguinem tam sapore quam colore. Et hec plaga septem diebus duravit. Exodi vii. Ita quod omnes pisces fluminis mortui sunt. Huic ergo miraculo alludens salomon in hac littera dicit per quandam antithesim quod sicut deus punivit egipcios iuste per

sitim et potus defectum in egipto, quando filii israel in egipto aquis potabilibus habundabant, ita per oppositum in deserto, cum filii israel sitim haberent et aquis carerent, beneficium fecit illis deus dando eis aquam de petra inutilissime et non sustinuit eos nimis siti affligi. Dicit ergo: Per que enim (potabilia) penas sunt passi inimici a defectione potus sui, i. per carenciam aquarum per quas egipcii puniebantur a defectione, i. per defectum potus sui, et in eis cum habundarent filii israel letati sunt per hoc, i. per carenciam aquarum in deserto cum illi, i. cum filiis israel, actum est a deo invenire aquas salubres de petra. Et ideo sicut per defectum aquarum punivit egipcios, et letificavit filios israel sicientes in deserto aqua educta de petra potavit. Et est contrarietas in hoc quod egipciis sicientibus naturam aque concessit hebreis; post sitim afflictis aquas optimas de petra eduxit. Et hoc est quod subditur in littera: pro fonte quidem sempiterni fluminis, i. nili fluentis de nilo in ipsis egiptus, humanum sanguinem, i. aquas mutatas in sanguinem, dedisti iniustis, i. egipciis. Et hoc iuste quia humanum sanguinem in flumine proiecerant submergendo parvulos hebreorum. Exo primo. Humanum sanguinem, i. aquas conversas in sanguinem bibere si vellent extinguere sitim suam. Exo xi. Cum sanguinem odirent sanguinis [illegible] hec est sua [illegible] licet varie modo possent exponi humanum sanguinem

Prima rubet unda plagas egiptiorum [illegible]
Ranarum plaga secunda
Inde culex tristis post musca nocentior istis
Quinta pecus stravit vesicas sexta creavit
Post sequitur grando post bruchus dente nocivo
Nona tegit solem
Ultima necat prolem

impatiens ipsum frenetico

dedisti nupsit. Sicut enim dicit Augustinus quod
quamvis hec sit effusus est sanguinis medi-
ci et simul est medicamentum frenetici
Comparatur peccator frenetico quia
quanto gravius infirmatur tanto se re-
putat sanum. Ridet cum
flere debet et gaudet de infirmitate
et non custodiri permittit nisi vinculatus
Sic enim peccator, quanto peior tanto magis
se reputat meliorem, quia proverbia 18 im-
pius cum in profundum venerit peccatorum
contempnit. Et sequitur eum ignominia et
obprobrium. Ridet cum flere deberet. Unde
Christus videns civitatem Ierusalem fle-
vit super eam dicens, quia si cognovisses
et tu simpliciter fleres. Luce 19. Unde etiam
sancti viri gaudentibus impiis flere
solent pro compassione. Et hoc de
perditione corporum. Unde in vitis patrum de
quodam sancto legitur quod cum vidisset
ornatam cuiusdam civitatis fatue mu-
lieris flens dixit: Ignosce michi
dominus Deus, quia unius diei hora mulieris
superavit totius vite mee industria
ornamenta. In vitis patrum eciam
dixit flens: Due res me movent
una de illius perditione, alia de
mea remissione, quia non habeo
tantum studium placendi Deo quantum
habet ipsa illa ad placendum hominibus
malis et dyabolus. Frenetici gaudent
de propria infirmitate et multi compressi
peccatores iactant se de sceleribus
suis proverbia 2 letantur cum malefece-
rint et exultant in rebus pessimis. Isti
salvari non possunt nisi vinculentur
infirmitatibus immissis adeo quod sic

vincula salutaria peccatorum sunt per que cum
ceciderint eos querere cum et revertebantur
et multiplicate sunt infirmitates
eorum postea acceleraverunt. Vincula etiam
quibus peccator ligari debet sunt sicut
metra carnis, et precipue tres preces
precedentes contritio confessio et satisfactio
Osee 11 in vinculis illis alligat a
salutare ista vincula salte opera
virtute sanguinis Christi, qui sicut est
sanguinis medici et simul est medicamentum
frenetici, ut mirum Christo reginalde
dicamus: Humanum sanguinem dedisti
nupsit. In quibus verbis nostra redemptio
per Christi passionem divinitus per racionem
declaratur esse dolorosa, amarosa
graciosa, preciosa, quia humanum mu-
nus creaturas corporales homo est
preciosior, quia ad similitudinem ymaginis
Trinitatis creatus est. Ipse enim preciosior
est vir auro, et homo mundo obrizo.
Et ideo conditor noster Dominus
homo omnibus bestiis prefuit ad regendum
ut dicitur Iac. 3: omnis natura bestiarum
et volucrum et serpentum et ceterorum domatur
et domita est a natura humana. Et
ideo per effusionem sanguinis humani
non bestialis mors inflicta fuit
pro pena. Gen. 9: quicumque effu-
derit sanguinem humanum, fundetur
sanguis illius, ad ymaginem quippe
Dei factus est homo. Unde Aristoteles in epistola
ad Alexandrum: Cave, inquit, effu-
dere sanguinem humanum, quia hoc soli
Deo convenit. Fuit ergo redemptio
nostra preciosa facta per Christi humanitatem
ad Titum 2. Apparuit benignitas et

dolorosa ... per ... amarosa ... [illegible]

preciosa

pro precioso

:- sanguis humanus habet tria mir(abilia)

humanitas salvatoris nostri dei dulcis et be-
nignitatis. Inspice vulnera pendentis
sanguinem morientis precium redimentis
cicatrices resurgentis. Caput habet in-
clinatum ad osculandum, cor apertum
ad diligendum, brachia extensa ad
amplexandum, totum corpus expositum
ad redimendum. Hec quanta sint cogi-
tate, hec in statera cordis appendite
ut totus vobis figatur in corde qui
totus pro vobis fixus fuit in cruce.
Est igitur nostra redempcio preciosa quia
per humanum sanguinem, quia verum ymmo
quia de nullius fuit humanus sanguis
proprie et pure effusus nisi in christo.
Homo enim peccatis vere dicitur a natura
humana, set sicut bestia per psalmistam
et boecium 2o de consolacione. Post peccatum enim
primi parentis corruptus est sanguis eius
quem primo corpori parentum humanis fuit
concreatus, nec unquam sanus fuit donec
veniret ad christum de mundissimis
sanguinibus de purissima virgine et
utero sanctificata progenitum opere spiritus
sancti. Unde ille solus post adam sanguinem
habuit humanum in illa puritate
sicut requiritur humana, et ideo proprie
loquendo nullius fuit sanguis humanus
nisi solum illius, et ideo signanter dicit apostolus
hebreorum 9: christus assistens pontifex
futurorum bonorum non per sanguinem
hircorum vitulorum, set per proprium sanguinem
introivit semel in sancta eterna redemp-
cione. ¶ 2o innititur nostra redempcio do-
lorosa, cum dicitur per sanguinem. Sanguis
de corpore sano non exit sine dolore;
dolor autem christi maximus fuit, iuxta
illud Trenorum 1o: O vos omnes qui transitis
per viam attendite et videte si est

2o dolorosa

dolor sicut dolor meus. Sanguis autem
humanus habet tria naturaliter, quia fecun-
dat lignum aridum, penetrat corpus
languidum, causat cementum solidum.
¶ Primo fecundat lignum aridum. Dicitur
quod si lignum fuit arefactum optimum
remedium est statim in principio are-
factionis apponere radici sanguinem
humanum. ~~narrat~~ Narrat enim
hermes egiptius quod rosarium
plantatum in terra quinquaginta annis
sanguine ad calorem modicum ignis
omni tempore anni producit rosas vir-
mo(raliter) hoc est cum arbor aret. Vere
video homines quasi arbores arescere
per peccatum qui de deo non cogitant
ut debent nec gerunt devocionem
nec faciunt debita que dei sunt.
Iohel primo: lignum agri aruerunt
quoniam confusum est gaudium a filiis hominum.
In isto casu non est melius remedium
quam ad radicem cordis talis ponere
apponere sanguinem christi calidum per
meditacionem devotam. Ista meditacio
accendit statim amorem, qui est
calor naturalis arboris vel hominis.
Sed amor dei numquam est ociosus
set operatur magna si est, secundum Gregorium.
Et ideo ad istum sanguinem sequitur
fructus boni operis, et ideo dicit Bernardus
super cantica sermone 20: Super omnia reddit
te, domine Iesu, amabilem, bone Iesu,
calix quem bibisti, opus nostre re-
dempcionis. Hoc nostrum omnino amorem
meum sibi vendicat; hic devocionem
nostram blandius sibi allicit, iustius
exigit, arcius stringit. Et ideo
sicut dicit apostolus hebreorum 9: omnia pene

p(er) legem i(n) sa(n)guine mu(n)dan(tur) et si(ne)
sa(n)guinis effusione no(n) fit remissio
2o sa(n)guis sanat corp(us) la(n)guidu(m)
... legim(us) Constantin(us) imp(er)a
tor le(pro)sus q(uod) balnearet(ur) i(n) sa(n)guine
calido pueror(um) et curaret(ur) est
infirmitas q(ua)s pueri q(ua)si (com)munit(er)
et vocatur ... valde
p(ro) remedio aliq(ui)d q(ue)ritur et
est remediu(m) tale q(uod) puer ...
gatur sa(n)guine ho(min)is q(ui) p(ro) eo
morbo isto passus fuit isto modo
corporis mortalitas est incurabilis inf(ir)
mitas q(ua) q(uo)tidie morimur ... p(ro)cedit
Ista infirmitas ut q(uasi) fieremus imor
tales curari no(n) potuit nisi p(er) illu(m)
sa(n)guine(m) qui sponte mortalitatem
n(ost)ram ... in sua nos passione
curavit B(ernardus) ... in quoda(m) s(ermon)e
O bone Ihesu quid tibi et morti nos
delinquim(us) et tu solvis nos peccamus
et tu luis ... exemplo gra
sine merito karitas sine modo 3o sa(n)g
uis cau(s)at cementu(m) solidu(m) ...
q(uod) antiqui volentes facere edificia
p(er)petua cementu(m) ... sa(n)guine
... de Vortigerio
rege Britanie in historia Britonu(m)
... edificaret turrim i(n) mo(n)
te ... in Wallia q(uo)d q(uo)d ceme(n)tu(m)
de die operabatur tellus alio die
absorbuit consuluerunt ... magi
... q(uod) i(n)venerunt ... fa
cerent q(ui) ... no(n) haberet ...
sa(n)guine lapides et cementu(m) ...
... solidu(m) fundamentum
Taliter ... passione sic

erat in mundo et q(uo)d q(uo)d edifica(ve)r(at)
... edificaret mo(rta)lis
bene vivendo totu(m) in morte absorbe
bat a terra ... in puteu(m)
inferni descendunt ... potuit
edificiu(m) ... donec ...
sa(n)guine ... qui ...
... heb(reos) 12 accessistis
ad mediatorem novi testi ihesum et
sa(n)guinis aspersionem melius loquente(m) q(uam)
Abel. Isto n(ost)ro sa(n)guine cementu(m) ...
... solidat ut deo ...
indissolubiliter ... qui ...
cul in regione dissimilitudinis ...
... ap(osto)li 2o ... in corpore
... alienati erat(is) ...
... in sa(n)guine ... 3o
... redemptio fuisse amo
... dedisti ... p(ro)pter
precedentia merita nec futura ...
nos redemit ... sua ineffabili
karitate ... 2o dedit semet
ipsum p(ro) nob(is) ut nos redimeret ab
o(mn)i iniquitate et Ioh(annis) 3: Sic deus
dilexit mundu(m) ut filiu(m) suu(m) uni
cu(m) daret ... de ista ineffabili devocione
devote loquitur Aug(ustinus) in quoda(m)
s(er)mone de natali d(omi)ni: Homo ...
... est homo factus ut ...
... regens ... esuriret
panis sitiret fons dormiret
lux ab itinere via fatigaretur
falsis testibus veritas accusaretur
iudex vivorum ac mortuorum a iu
dice mortali iudicaretur ab in
iustis iustitia dampnaretur flagell(is)
disciplina cederetur ...

conaretur sicut insurgeret filius
voluerit vitam moritur quod Christus fecit
nostra redemptione gratia, quia non solum
fuit satisfactio pro omnibus bonis et iustis sed
et pro omnibus peccatoribus et iniustis verum
etiam sub iustitia iniustitie
haurimus in quo sanguine de quo dicit Petrus
Petri 3. Christus semel pro peccatis nostris
mortuus est iustus pro iniustis sed
quod contrarium est non solum pro iniustis da-
batur sed occidebatur iniustis. Unde pater
merito alteri, quia iniusti sunt qui pro ea
de tanto beneficio sunt ingrati. Augustinus
in eodem sermone de die iudicii.
Cur me contemnis cum tuorum auctor
qua alludit illa in quo quodam
morte tua occisum tam iniustus
volens ostendi hic Augustinus exemplis
verbis in quodam sermone loquens in
persona domini devote sic dicit. O homo
vide quod pro te patior, non est dolor
sicut quo crucior, ad te clamo qui
pro te morior, vide penas quibus
afficior, clavos quibus confodior
tu sit dolor tantus exterior, vel interior
tamen est planctus gravior cum te tam
ingratum experior.

¶ Ubi cum innuerentur id est educerentur
infantes occisorum. Dedisti illis
habundantem aquam insperate, os-
tendens per sitim quam sic contradixisti tuos
exaltares et adversarios eorum
necares. Enarrato beneficio
aque potabilis date maxime
hebreis in deserto, et continuo super
plus aque conversae in sanguinem
illatis egyptiis in egypto, hic assig-
nat beneficium hebreis collatum con-
gruum, verum est autem quod ea talis
convenientia quod eos non sustinuit
pro aquarum defectu perire in deserto.
Hebrei enim in deserto occisi clamant
et in alveum dimitti pro filiorum
puerorum, de quo Exodo primo quod de omnibus
masculini sexus natus fuit in
flumine perirent. Igitur in recompen-
sacionem illius dampni pro aquis illatum
congruum fuit ut pro aquarum remedio
quod sitim perpetuo in deserto ut
sic ostenderetur iniustitia egyptio-
rum occisorum aquis quibus in sanguine
ne sic innocentia hebreorum asseruntur
de sua siti remedium per aquas de
petre profluentes. Dicit igitur cum tu
innuerentur quando et hebrei
innueretur, id est, sicut parvuli
meduerentur infantum occisorum, id est in
propalacione infantium ad mortem
secundum legem statutam quod decernabat
quod omnes masculi educerentur ad mor-
tem dependebit. Dedisti eis aquam
insperate quia quod precepit ipsorum Moyses
et Aaron. Et dixit Moyses populo
nunc audite rebelles et incre-
duli numquid de petra hac poterimus
vobis ejicere aquas. Et in fine dixit dominus
ad Moysen et Aaron quia non credi-
distis michi ut sanctificaretis me
coram filiis Israel non introducetis hos
populos in terram quam dabo eis. Dedisti
et dedisti magis insperate ostendens
per sitim que tunc fuit in deserto

comparata ad scientiam que fuit in egipto quadrimodis. Inuos exaltaueris eis potentia tua in multitudine miseracionum et admirationes eos recreatos sitim intollerabili flagellando dedisti illis. Unde dicere aqua solitudine est quod per aquam in scriptura sacra plurima designatur. Significat enim multiplicem sapientiam salutarem / mundi astuciam secularem / mandatum pericium regularem. Sapiencia autem salutaris que est verus cultus dei qui per sacram scripturam nobis reuelatur significatur propter eius primo propter superficialem continuacionem. 2 propter eius naturalem fluctuacionem. 3 propter eius figuralem representacionem. Primo autem sapientiam salutarem secularem designat propter eius superficialem continuacionem aqua enim finalis fluit cum que sibi approximat se conformat. Unde Ambrosius in exameron libro 3. Aqua rigorem quantitatis ut in terra vaporosa feruescat in Ambrosia frigescat sole re pressa exestuat nimium irrigata glaciali humore calescat. Isto modo sapiencia mundialis que hominem docet conformari suo seculo in medio nacionis praue et peruerse salua propter honestate vite et vi te constare nouit se omnibus conformare. Ecclesiastici 1° capitulo 9. Omnibus omnia factus sum ut omnes lucrifacerem. Unde Catho. Constans et lenis ut res expostulat esto temporibus mores sapiens sine crimine mutat. Idem

[margin: salutarem]

salustius super albertum consilio quisque est qui pacem secundam querit componi esto lapis cum quibus esse cupis. Nec tibi hoc magistratus imputatur est secundum prudenciam. Unde martinus de formula vite honestate. Si prudenciam amplecteris idem ubique eris et prout rerum ac temporum varietas exigit ita te ac commodes temporum nec te mali quibus uinces secundum magis aptes sicut manus eadem est et cum in palma extenditur et cum in pugnum astringitur. Iste sunt aque steriles que erunt cum silencio ysaie viii. Ora ubi est multiloquium clamor et garrulitas ibi est communiter fatuitas et turbacio. Jeremie 2°. Quid tibi vis in via egipti ut bibas aquam turbidam. Ista sapiencia continetur in scriptura sacra et emanauit de petra altissima scilicet de christo i. corinthiorum 10. Petra autem erat christus. Et sicut dicit Ambrosius aqua que descendit de alto melior est alia ceteris paribus. Ita sapiencia et discrecio diuinitus donata a christo melior est nobis doctrina ecclesiastici 1°. Fons sapiencie verbum dei in excelsis. 2°. aquam multitudine in scriptura significat sapienciam salutarem propter eius naturalem humectacionem. Dicit Ambrosius in exameron de opere 3° diei quod aqua est aliorum omnium elementorum diuersos singulis usibus ministrans. Isto modo doctrina

sacre scripture dat pusillis alimentum
ut sue generationis necessitate ut fa-
ciant fructum bonorum operum tempore op-
tuno in ps. erit tanquam lignum quod
plantatum est secus decursus aquarum
quod fructum suum dabit in tempore suo
Sed omnibus piscibus et plantis terre
plus quam aqua pluvialis ut fontis
et plus per illa crescunt arbores
et nichil bene crescit nisi bene
imbibatur aqua. Moraliter autem pluvia-
lis que de celo descendit est doc-
trina moralis sacre scripture Deut.
32. Concrescat ut pluvia doctri-
na mea. Ista plus confert piscibus
et plantis id est hominibus in mundo
conversantibus et crescentibus quam quecumque
doctrina contemplativa moralis a phi-
losophis adinventa, et ideo spi-
ritualiter potatur aqua sapientie salutaris
Eccl. xv. In ps. In loco pascue
ibi me collocavit / super aquam
refectionis educavit me. Aqua
enim sacre scripture non solum potat
bibentes sed eos reficit. Unde
inter religiosos in refectorio
legi solet ut non solum ventres
cibo sed mentes reficiantur ver-
bo dei. Ista aqua mutatur in vinum
ad preces matris quia nisi ipsa gra-
ciam devocionis impetrare dignetur
insipidum apparebit quicquid ab homine
profertur. In cuius signum non nisi
ad instanciam matris christus in nup-
tiis aquam convertit in vinum. Jo.
ii. 3o aqua in scriptura sacra
signat sapientiam salutarem propter eius
figuralem representacionem. In aqua enim
clara et non turbida sed quieta
species rerum obiectarum apparent vel
visibiles. Silvester in megacosmo
ponit labentis aque clara sta-
cione planta ac lubrica superfi-
cies figuras reddit cunctos
umbrarum imperiis lacessita vel
aqua tenet vicem speculi ad instar
paupertini Eccl. 21. In qua replen-
det vultus prospicientis. Isto modo
scriptura sacra seu coram dei verbo
contemplacionem sibi ostendit qualis est in mori-
bus. Unde Gregorius 2o moralium scriptura sacra
mentis oculis quasi quoddam speculum
opponitur ut interna nostra facies
in ipsa videatur. Ubi et enim feda
ibi pulchra cognoscimus ibi sentimus
quantum proficimus ibi quam longe a
profectu distamus. 2o principaliter aqua
in scriptura signat astuciam secularem
de qua apostolus i cor. 3. Sapiencia huius
mundi stulticia est apud deum
Scriptum est enim comprehendam sapien-
tes in astucia sua. Hec est enim
astucia ad modum aque dat appetitum
carnalitatis excellenciam sublimitatis
insolenciam mutabilitatis. Primo
astucia secularis dat appetitum carnalitatis
secundum illud quia sicut aqua videtur [illegible]
appetit quia est in sua propria concavitate
unde ptolomeus qui in aqua ponitur
vir magnus / et seneca de naturalibus
questionibus libro primo omnia per aquam
mediocribus longe videntur esse maio-
ra / et certo post / Sed contra apliorem

p nube appriacti videntur q2 aves
ura in fundo habitur ut apphende
q volt fidelis pt q nimbus fiet
s potulo impleveris aq 2 i ill9
ciecis annulu na eo in ipo fundo
annul levaret facies ei9 i summa
redditur quidq videtur p summo
vere loge amplius no e. hec veue
.. p2 z in pspectiva z a. que e
ab oculo in tra distancia posita
no videntur aque sup infusione
incipiunt videri. unde si denari9 z scin
tella ponit sumat q distancia
aqua minime videat s aq istu
tella infudat eode exnte spa
cio iut scintilla z oculu denari9
qui p9 ad infusione aq videri
no poterat appebit. Moraliter
qntum q quis fuit modici fr9
modum sine pulchritudine z forti
tudine corporis sn durens sn gne
fr ymitibus ei aq sapie saluitaris
opatur grdspcet z appebit mag
nus adsistat mira civilia ornet
fr legibus z statutis regni z stati
appebit nobilissie qntitatis feriaet
cu crepe in divicijs fertilia / et
thezanns z ti no e maior i rei
libate apud deu fr minor / greg
i mor pmilus e qui terena dili
git magnus qui celestia genpis
cit unde qums appeant magni
nobles z iocundi apud stlares
indicatos / sunt ti in dino 9spcto
z indicio qstie pprie p ignobiles

z dolore plem Job. 26 Ecce giga
tes gemunt sub aquis z qui ha
bitant cu eis / gygantes hoc e illi
qui nunc indicant magni diciti / 2o
aq dat excellencia subtilitatis
aq enim natr querit tre superem
ne z diuini / z alr no qmiestit
aq natr q ille totus appetitus
aq supponi i medietate z pdnari
terre / Isto mo mobr astucia se
ctaris ad nullu aliud fine ec dit
nisi ad nolandu in honoribus z ad
acquirendu diuinu tencionis In
cuius figura aq p dmpit aves
gen 1o pducat aq reptile an
ime / z volatile sup tra sub f
mamento celi Astucia enim stlaris
sup gnm homin pducit reptilia
z volatilia Reptilia sunt agricul
tores z mercatores sunt artifices
z hu quorum tota e qupsitio i tra
Volatilia sunt nobiles placitato
res z usurarij solepnes / z chari
ssimo maci / z sim nobiliu qstia
rij Isti acquirunt hoc sublimia
z gradus z dignitates in eccia
gen 1 Amphorate sunt aque
z elevaverit archa i sublime
a tra / 3o aqua dat in solencia
mutabilitatis unde omnis insu
lares z maritimi mostrares
sunt z insolentes nimis sicut
patet de nautis qui graviter gu
pantur i aquis thesis ut regu
lant p luna que e dna aque / lua
aut e velocissimi motus hoc e.

plures circumvolutiones faciat circa t-
erram quam quevis alius planeta
et sic moraliter astucia secularis red-
dit homines mutabiles varios et
versipelles ad modum lune in hiis quod in quo
tro sicut torno itinere conditur. De
ista astucia dicitur Ier. 24. facta est
michi quasi mendacium aquarum infide-
lium baculum construentes rectus si vera
cuius medietas profundatur in aqua
videbitur tortus. Sic isti fratres pla-
centatores constituentes sunt contra homines
in spiritu et per eorum astuciam versuciam
faciunt apparere iniustum et econtr-
ario iniustum faciunt videri rectum
et hii sunt a quibus iurgia et lites
et mille mendacia oriuntur. Primum in-
cipit diminuit aquam id est quem astu(cia)
secularis sine regula bone conscie(ntie)
vertitur caput est id est principale e-
tiam lex inter homines mundiales. 3o
principaliter aqua in sacra scriptura significat
penitentiam regularem aqua enim lavat
sordida flectit rigida et coquit
cruda. Isto modo penitentia peccato ablut(a)
sordes peccatorum constituentes faciunt
enormia. In cuius figura dicitur
ad Naaman leprosum 4 Reg. 5. Va-
de et lavare septies in Iordane
et recipiet sanitatem caro tua
atque mundaberis. Ezech. 16. Lavi
te aqua munda et mundavi sanguinem
tuum ex te. Sanguine tuo hoc est
peccatum quod ex carne et sanguine
oritur sicut dicitur ... nescio quid
quod cogitaret caro et sanguis
hoc igitur sacramentum penitentie significatur.

3 p(rinci)pale

pro piscina probatica. De qua Io. 5. dicitur
quod habuit quinque porticus in quibus iace-
bat multitudo languencium angelus
autem domini secundum tempus descendebat et
movebatur aqua et qui primus descen-
disset post motum aque sanus fiebat
a quacumque detinebatur infirmitate.
Piscina dicitur quasi piscis non semper pro
[illegible] probaton grece ovis latine
quia igitur illa aqua caruit piscibus
et oves immolande ibi lavabantur
ideo piscina probatica dicebatur.
sacramentum penitentie significat in qua lavan-
tur quilibet qui deo immolandi sunt
habet autem quinque porticus sive quinque
occasiones ex quibus aqua penite(ntie)
ingreditur. Secundum verbi dei predicacionem
spiritualem sancte ordinacionis divina
inspiracionem et in corpore infirmitatis
tribulacionem quidam et multi valde
ingrediuntur piscinam penitentie per porticum
verbi dei. Act. 2o. Hiis auditis com-
puncti sunt corde et dixerunt ad
petrum et reliquos apostolos quid faciemus
viri fratres. Petrus vero ait ad illos
penitenciam agite etc. Alii ingrediuntur
piscinam penitentie per porticum sanctorum
virorum. Greg. 4o dyalogorum. Sunt
nonnulli quos ad amorem patrie ce-
lestis non nimius exempla quam predicamenta
succendunt. Alii per porticum cau-
te constitucionis quam precipitur cuilibet
[illegible] semel in anno confiteri
et communicare. Alii per divinam et oc-
cultam inspiracionem sicut [illegible]
bundens demones, et alii per in-
firmitates corporee flagellacionis et

ipe e partic(us) quisquis in q(ua) iacet
multitudo maxima languentium
in quo nolunt credere ceciam(?) ... n(on)
p(ro) infirmitate articuli mandentur

2° aqua designat predicatores q(ui)
flectunt rigida. Ita predicatores corda
superba et indomita et insolentia
flectunt ad obedientiam verbi sicut co-
rallus q(uod) dum est in aqua crescit
et augetur ad modum plante q(uia)
cum extrahitur rigescit in lapide-
m. Illud ovidii in methamorphosi xv.
Sic et corallum quo primo contigit
(a)ere tempore durescit mollis fuit her-
ba sub undis. Ita multi dum sunt
multis verbis predicatoribus datis eciam
et molles ac tractabiles sunt, q(ui)
cum predicatores ponit inveniuntur rigi-
di et rebelles. Ezech. 2°. Dixi eis: Vigi-
lo ... plan(?) et ... rebellans(?) ... mei
fructu. 3° aqua designat peni-
tenciam que coquit cruda, cum admi-
nistracio ignis q(ui)d crudum est et
digestionem contrarium sit per decoccionem
magis conveniens corporis ...
Isto modo quidem incorrupti non possunt
corrupi p(er) p(ro)missione p(ro)pter sua crude-
litatem et insipiditatem dum ... ri-
gnis penitencie decocti fuerint. Ezech.
24. Consumentur carnes et coquetur
universa compositio et tabescent ossa.
Consumentur carnes id est carnales
affectiones et coquetur universa com-
positio id est ornatus superfluus ad
modestiam reducetur et assata
id est rigide et rebelles voluntates
ad humanitatem ducetur.

... cum eciam temptati sunt et quidem
cum misericordia disciplinam accepe-
runt acciperet sciverunt quemadmodum
cum ira iudicati impii tormenta
paterentur. Hos enim quidem tamquam pater
monens probasti, illos autem tamquam
rex durus interrogans condempnasti.
Absentes enim et presentes torquebantur.
Duplex enim eos acceperat tedium
et gemitus cum memoria preteritorum.
Item est pueris quod tam hebrei quam
egipcii a deo flagellati fuerunt. In
hac parte ostendit quomodo isti
populi dissimiliter fuerunt afflicti, nam
hebrei ad correctionem, egipcii ad
dampnacionem, et circa hoc duo facit.
Primo proponit afflictionis diversitatem.
2° replicat egipciorum perversitatem id est
p(ro) cogitacionibus aut insensatis.
Circa primum duo facit. Primo ostendit
quod tribulacio immissa hebreis cessit
eis ad morum informacionem. 2° quod
tribulacio inflicta egipciis fuit
eis ad pene eterne inchoacionem.
Et ad istud facit loquendo alternatim
et transsumptive de egipciis nunc
de hebreis. Circa primum dicit sic quod
afflictio immissa hebreis in illa siti
in deserto fuit pro eorum probacione casti-
gacione et informacione. Probantur
ad eorum humiliacionem, castigabantur
ad morum suorum correctionem et in-
formabantur ad cognoscendum
divinam bonitatem consulitur ad eorum
probacionem dicit sic: Cum enim temptati
sunt et probati ad bonum eorum gen(esis) 22.

temptavit deus abraham et dixit ad
illum etc. Et quidem eo modo discipli-
na accipientes vel acceperunt quia
castigabantur misericordiam ad suam
correctionem et per illa castigacionem
cognoverunt compunctam quomodo
diversam ultionem id est dampnacionem egip-
tiorum Et ideo subdit sciverunt quemadmodum
cum ira iudicati impii id est egipcii
tormenta paterentur id est per illam sitim
quam sustinuerunt filii israel quando aqua
ex defectu sitierunt cognoverunt
egipcii afflicti quondam tempore quo
tota aqua egipti in sanguinem fuit
conversa de quo patet Exodi vii in sequentibus
aquas eorum et ymbres eorum
ne biberent Sensit igitur illa sitis
illata ut dilectionem dei ad se cognosce-
rent et ad eorum informacionem ut
penam quam egipcii sustinuerant
per manum dei in semetipsis senti-
rent per sitim consimilem. In hoc tamen
fuit distinctio quia hos quidem
id est hebreos tamquam pater monens pro-
basti / illos autem tamquam rex durus
interrogans condempnasti / pater enim licet per-
mittit filium aliqualiter indigere ad
ipsius castigacionem / nunquam tamen eum
eciam convincit mortalitatem [?] Exodi [?] de
patre et filio prodigo Luce xv. Eo
adhuc longe esset vidit eum
pater suus et misericordia motus est / Sed
rex condempnans aliquem iudicialiter
ad penam mortis illam penam
execucionem demandat sic eorum [?]
tacione quando vel dispensacione eorum [?]
igitur deus filios israel sitire permi-

sit sed cito eis de remedio miraculo-
se providit Et ideo dicit hos quidem
tamquam pater monens probasti et quia egipcios
siti puniuit non contra illa alia
dispensacionem adhibuit / ideo de-
bemus intuere illos / autem tamquam rex
durus interrogans condempnasti et non dicit absolute
tamquam rex sed rex durus quia rex
bonus se habet ad subditos sicut
pastor ad oves et pater ad filios
patet viii ethicorum. Consequenter quia
fuerunt egipcii non probati vel casti-
gati et quia magis afflicti fuerunt
ostendit ex circumstancia loci et temporis
[?] eos aliquando affligebantur quia
fuerunt in locis ubi solet aque ha-
bundare sicut absentes a locis
illis quia omnes aque converse sunt in
sanguinem ita ut essent impota-
biles eis et hoc est quod dicit absentes
enim et presentes similiter torquebantur
et quia similes erant in delicto
fuerunt similes in pena. Circa [?]
autem ad circumstanciam temporis pertine-
bant quia gemuerunt ex dolore
pene presentis / et timuerunt de fu-
turo commemoracione preteritorum / hos
quidem tamquam pater monens probasti
v. Videndum quod triplicem patrem habemus
temporalem per creacionem / corpora-
lem per propagacionem / spiritualem per
curam et informacionem / de primo dicitur Deuteronomii 32
Numquid non ipse est pater tuus qui pos-
sedit te. fecit et creavit; Mathei 23°. patrem noli-
te vocare vobis super terram unus
est enim pater vester qui in celis est / Iste
pater est pater stabilitatis / pater potestatis.

v. patrem triplicem habemus [?]

pr pietatis. pr sticatis Jo xvii. pr sce. glo eos in nomine meo quos dedisti michi Et infra pr. scifica eos in veritate. pr ptatis cui ix. pr oia possibilia sunt tibi vel x pr pietatis 2a cor. i. benedictus deus et pr dni nri ihu pr misericordiarum et deus totius consolacionis. Forma est pr sctatis debemus eum deprecari per devocionem. quia pr ptatis debemus eum venerari per subieccionem. quia pater pietatis debemus eum imitari per assimilacionem. quia est pr sctatis debemus eum deprecari per devocionem mt vi. pr nr qui es in celis. sctificetur nomen tuum. que est oro divina in qua dns nobis vnica precarissimis petitionibus includitur que omnes alias oraciones antecellit auctoritate, utilitate, compendiositate. Cuius si fideliter fieret et humiliter diceretur et impetrabimus quecumque nre salutis poterit expedire Jo. xvi. amen dico vobis si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis Et est notandum quod multo utilius est illam oracionem dicere generalem. quam particularia verba in ea deo exprimere quibus plerumque ea desideramus que nocent obtenta. Unde valerius li° p° ca° z. Socrates humane sapie quasi quoddam terrestre oraculum nichil ultra petendum a diis immortalibus arbitrabatur ut bona tribuerent quia hii demum scirent quid unicuique sit utile nos autem plerumque illud votis expetimus quod non impetrasse melius foret. Et cum densissimis tenebris molita mortalium mens in quam late patentem errore cecas precaciones suas spargis divicias appetis que multis exicio fuerunt honores concupiscis qui tam plures perdiderunt regna tu volueris quorum exitus sepe miserabiles cernuntur splendidis coniugiis inicis manus at hec ut aliquando illustrant ita nonnumquam funditus domos evertunt. Desine igitur stulta futuris malorum tuorum causis quasi felicissimis rebus inhiare teque totam celestium arbitrio permittere quia qui tribuere bona facili solent et eligere aptissime possunt luc. xi. Si vos cum sitis mali nostis bona data filiis vestris quanto magis pr vester. de celo dabit spiritum bonum petentibus se. Secundo quia pr iste est pr ptatis debemus eum venerari per subieccionem. malach. p°. filius honorat patrem et servus dominum suum Si ergo pr ego sum ubi est honor meus et ecc. 3. magna est potestas dei solius et ab humilibus honoratur Tercio quia est pr pietatis debemus eum imitari per assimilacionem luc. vi°. Estote misericordes sicut et pr vester celestis misericors est laudabile est et honorabile in filio bonam proprietatem patris effigiare proprietas dei est misereri et ideo beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. mt. v. Secundo debemus patrem nostrum laudare per propagacionem. Et istud debemus in bite nrtus supportate in xpo &c.

2

3

2a pri

ns repudiare / eciam medicus co
gitare / ipsi mihi pri debemus i. lecte
natus si indiget ministrare bn̄ e[illegible]
exponens i° Jo. 19. Mulier ecce
filius tuus dixit sic / docet nos xp̄c
usque ad ultimam respiracionem parentum
diligenciam habere / quia cum aliis mulie
ribus astantibus nichil dixit / docet
nos plus aliquid impedire parentibus
sicut cum xp̄ianum ad infideles geni
tores ad spiritualia nosse non debet
ita quod nichil impediunt sed eis pro
bet cum alios qui genuerunt / et qui
aluerunt. Unde Ambro. super i. ad
Ti. honora / primum inquit gradum
pietatis est iste ut quos auctores
tibi voluit esse deus honores obse
quiis / abstineas contumeliis quia illa
eligenda est pietas parentum / Unde
apostolus 1. Ti. 5. docet quod parentibus
debemus sufficere in nutrimento et de
bemus eis honorem quemadmodum i dicis
[illegible] maximum beneficium gratum audi et mi
endi / 2. 6. 28 / dicit quod in honoribus
quos debemus dicis parentibus non est possi
bile reddere sed digitate beneficiorum
ab eis receptorum / Et ideo apud
antiquos tam honor exhibendus
est deo / quam honor exhibendus parentibus
pietas dicebatur. Unde tullius in sua
rethorica pietas est per quam sang
uine iunctis patrie que benivolum
officium et diligens tribuitur cultus
huius pietatis exemplum tribuit nobis
natura in ciconia / de qua solinus de mira
bilibus mundi / Ciconia cuius est
pietas tanta quantum temporibus impenderit

fetibus educandis tantum et ipse invicem
a pullis alitur. Unde quilibet
filius per spacium annorum vellet esse
parentum curam expendere sicut ille eum
septem annis ab aqua et igne
custodire tenetur Ecc. 3. Fili
suscipe patris senectam tuam et non contristes
eum in vita illius. Et si defecerit sensu
veniam da et ne spernas eum in tua vir
tute / hanc naturam ciconie narrat
plenius Ambrosius in exam. de ope quinti
diei c. 37. hec avis depositi pro
aetatis per longevam senectutis plumarum
tegmine alarum quoque remigio nudatos
circumstans soboles pennis propriis fovet
Et quid dicam collatis cibis pascit
quin et ipsa repat mente dispendia
ut hinc atque inde sublevatos pennæ
fulcro alarum suarum ad volandum exer
ceant et in pristinos usus dissueta
iam reducant et pium patris membra.
Et io ratione usu pia avis vocatur
Hec Ambrosius. hec quoque avis sunt deo
consecrata sicut dicit Juvenalis lib. i.
In signum quod nisi a filiis debitus
honor parentibus impendatur nulla in
re parentibus concordia patet esse / Et io
inter divina precepta 2° post honorem patris
et matris. ut patet longevus super terram
Exo. 20. Et in lege moysi tactum
fuit omni maledixerit patri vel
matri morte moriatur. Exo. 21.
quod 2° preter ista debemus in xp̄o con
trariis repudiare ita quod si illis
quod ad intellectionem vite perfectionem et
repudiare xp̄o pertinet imitacionem
patri voluit filium impedire sicut de
ingrediendo religionem / de bono de
continencia et huiusmodi que ad consimilia

profectionis pertinet nostruit filius eum
non solum debet non expectare sed sua
verba repudiare. unde doctrina salvatoris
Matthaei 10: veni enim separare hominem adversus
patrem suum et filiam adversus matrem
suam. et in eodem: qui amat patrem
aut matrem plus quam me non est me
dignus. super quo verbo Jeronimus dicit:
Ordinatas venit ut amor parentum
sive filiorum amori dei adparet et non
possit naturam parcere odium in filios pie-
tas in deum est suadenda. potissime tamen
cancelli dicuntur a bonis ab amore
religionis retrahi per amorem parentum.
In cuius figura sicut dicitur Johannis
et Christus cum diu esset occupatus in
officio praedicandi suggessit ei quidam
Matthaei 12: Ecce mater tua et fratres tui foris
stant quaerentes loqui tibi. insidias
ipsos tendens ut per carnalem opinionem carnis
et sanguinis auferret. super quo loco
expressime loquens Crisostomus dicit: Dum
Christus persuaderet populo quod esset filius
dei diabolus praevenit adventum matris
ut et turbe videntes parentes carna-
les dignitatem eius obscuraret. nam
et ideo qui vult fugere a mundo non
debet hoc parentibus vel amicis carnalibus
indicare. figura Genesis 31 quod Jacob
dum vellet fugere in patriam suam
[illegible] et postea voluit de fuga
praemunire. Judicum 14: Sampson leonem
occidit in frusta et postea de ore
leonis mel comedit et neutri patri
vel matri indicavit. et ideo de ista materia
Jeronimus in quadam epistola ita scribit: licet
in collo tuo parvulus dependeat nepos
licet sparso crine et scissis vestibus ubera

quibus te nutrierat mater ostendat licet
in limine pater iaceat per calcatum perge
patrem siccis oculis ad vexillum crucis
evola. solum pietatis genus est in hac
re esse crudelem. ¶ 3° parentum istorum
debemus etiam inordinatos cogitare
nostrum quod dum [illegible] esse ingratitudinis illi
pro quo deus dedit nobis esse. Ecclesiastici 23:
memento patris tui et matris tuae. sed de
filiis ingratis conqueritur. videmus quod quantum-
cumque cari fuerint patri vel matri quantum-
cumque divitias copiosas relinquant
post tres dies a sepultura parentes
oblivioni perpetuae recommendant. sunt
quidam dolorem in habitu nigro et
vultu lacrimoso praetendunt et cordis
laetitiam quandam occultant. istorum
similatum fuit talis fuit illa Gel-
lia de qua meminit Martialis coquus
libro 1° epigrammatum: amissum non
fletum sola est Gellia patrem si quis
adest iussae prosiliunt lacrimae. non
luget quisquis laudari Gellia quaerit
ille dolet vere qui sine teste dolet.
vult dicere quod ista Gellia quando erat
sola in nullo doluit morte patris
quando aliquis venit quod aliquis eam videret
statim voluntarie lacrimas fundit.
unde poeta dicit: Gellia nullus
dolet veraciter qui vult de suo dolore
laudari sed ille dolet vere qui sine
teste dolet. ¶ 3° debemus patrem spiritua-
lem reverentia et conservatorem nostrum debemus
obedientiam benevolentiam et honorem
et multo magis ipse pro nobis tenetur
reddere rationem. tenetur instruere per in-
formationem tenetur nos fovere per
corporationem. de talibus patribus [illegible] corpor[illegible]

3ª pars

illud Gen. xlvi. pastores ovium sumus et
nos et patres nostri. Iste pater dicitur esse sp(iritu)s
helias de quo dixit heliseus: pater mi pater
mi currus israel et auriga eius,
et pater currus supportans spiritualiter debi-
litates infirmorum, et auriga pungens
libere negligencias accidiosorum. Iste
dicitur esse archa domini in qua fuerunt virga
tabule et manna, scilicet in prelato debet
esse virga castigationis, tabule infor-
macionis et manna consolacionis,
sub angelus consolatore primus prepositus
ad omnes. Iste debet habere non solum
faciem leonis per austeritatem sed faciem
hominis per mansuetudinem et pietatem.
Erat columpna non solum ignis per
acrimoniam correctionis sed et columpna
nubis per suavitatem precationis. Sub
...bus super eum distere subditorum
mores nos esse debemus non dominos. Studete
te magis amari quam timeri. Et si interdum
sub peniteate opus est pena sit non
tyrannica. Mores ... patres cor-
ripiendos ... exhibeatis. Suspendite
verbera, producite ubera, pectora lacte
pinguescant, non typo turgescant.

Cum enim audiret per sua tormen-
ta sub specie aque consecrati
sunt domum admirantes in fine consi-
tus, que enim in experiencie pena prius
tamen desperacio in fine cuiusdam mira-
ti sunt non simili insufficiencia
postquam cursum est talis pena consimilis
ad devisam tamen fine afflicti sunt scilicet
egiptii et hebrei, illi in egipto et
isti in deserto. In hac parte declarantur
quatuor unde pro primo iusticie provenit
apud egiptios. Et est duplex:
prima iusticia fuit quia qui deum se

ignorare dicebat ad dei noticiam
et confessionem inducerentur per vexacionem.
Secunda iusticia fuit quia qui dei prophetiam
contempserat et morti exposuerat
illud postea venerarent per admiracionem,
et iusticia penitencium cum divina flagellacione
sentirent, exponerat filium in hodier-
na lectione. Et patet ibi: Cum enim in
experiencie pena. Primo quod ipsud ...
de egiptiorum flagellacione probatur
quia illi qui pertinaciter et malicose dei
noticiam se habere negaverunt. Exo. v.
Quis est dominus ut audiam vocem
eius et dimittam israel? Nescio dominum
et israel non dimittam. Quia illi ...
ad dei recognicionem et confessionem
per tormenta cogerentur. Et postea
cum ... senserunt se torqueri
diuturnis ... per mutacionem aque in
sanguinem, vel per ranarum immissionem,
vel per alias octo plagas redacti
sunt ad recognoscendum divinam
potentiam. Sub typo trino signo de
cinifibus dixerunt malefici pharao-
nis: digitus dei est hic. Exo. viii.
Dixit pharao post plagam grandinis:
peccavi et nunc dominus iustus, ego
et populus meus impii. Et Exo. xiv.
Fugiamus israelem, dominus enim
pugnat pro eis contra nos. Hoc
dixerunt quando fuerunt in mari rubro
et dominus exercitum eorum percussit ymbre,
flumine et tonitruo. Immediate autem
quando mare rediit super eos et hoc est quod
hic habetur dicens: Cum enim audirent super-
egiptii per sua tormenta sub agi-
iuste tamen eis commemorati sunt domini.

i. recognoscentes se de sua virtute cor-
ruptos diu et deum oppressisse sunt / ad-
mirantes in fine contrus i. de fine
exitus israel de egipto / in quo fecerit
magnalia in egipto / mirabilia in terra
cham / terribilia in mari rubro quia
per tormenta et flagella dei reducti
sunt egipcii ad benedicendum moysen
dei prophetam quem prius primo submer-
gere volebant exo. i° et quod ad lit-
teram dicit sic. quem cum expositione sua
quia de precepto malicioso regis e-
gipcii parvuli exponebantur ad mor-
tem et periebant in flumine preceptum
moysen deseruerunt i. contemptibiliter
abiecerunt in fine exitus in mari
sunt / quia scilicet in tot plagis et portentis
percussit egiptum et eduxit populum
suum de egipto et ultimo mari rubro
submerso egipciorum exercitu in eo de-
us sanctus israel facies ipsa littera
dz continuari cum superiori taliter vero
dixit introgressus cum deo / non sit misericors
sa. alias non appetit congruitas. i. [illegible]
sumere et esse quod alii sunt iniustos
hebreos alii iniustos egipcios quia
illos ad correctionem istos ad dampnationem
ut in benedictione precepta deum sunt quem
cum expositione sua preceptum dei
sunt accepimus

4. Re cogitacionibus aut insensatis
iniquitates illorum quia quidam
creatores colebant multas species
et bestias supernaturales / i. mysticas
in multitudine virtutum aquarum
in vindictam / ut scirent quod per que
peccat per hoc et torquetur
postquam suum deum glorificando

et magnificando verterunt in ablatam
afflictionem quod egipcios intulit eos [illegible]
phoe flagellando in hac parte agit
de eorum culpa ondendo quod iuste puniti
sunt propter congruentiam culparum suarum. Et
circa hoc duo facit primo ostendit culpe
penam 2° ondendit proportio debita inter
ea ibi ut scirent. Circa primum duo facit
quia primo ponit libertatem peccandi
in generali 2° exponit facultatem per
eundem magis in speciali 2° pars ibi ex
quidam creatores. Circa primum dicit sic
pro cogitacionibus aut insensatis ini-
quitatibus illorum quia d. alia ratione
probabili vel temptatione carnali
peccaverunt propter ydolatriam per quod
evanuerunt in cogitacionibus suis / obscu-
ratum est insipiens cor eorum / 2° d. primo
s3 aliter in speciali quomodo erraverunt
sicut quidam creatores colebant serpe-
tes quia i. quod quidam ut egipcii et
cananei qui ad sua superstitiones
ydolatrie invenerunt creatores errore
morum inexcusabili pu. ix. Erant
qui colebant mala cole. mu. spe-
tes. i. esculapium sub specie serpentis
et bestias supernaturales i. pictas
vel sculptas / vel supernaturales i.
inutiles ad usum humanum sicut ser-
pentes et bufones / vel bestias sup-
naturales i. fictas ymagines
bestiarum / colebant enim iovem
sub specie arietis / et mercurium sub
specie canis / vel sicut dicit magister in
historiis hamo de pigebaltur
capite arietino / anubis capite
canino et tere pres al fuit

quarum vel aliarum bestiarum effigies
dicit ysidorus viii ethimologiarum c. vltimo quod
mercurius pingebatur eo capite
canino quia canis est animal saga-
cissimum et mercurius est deus eloquen-
tie habuit in capite et in pedibus
alas ad designandum velocitatem
qua defert sermo per aera et quia
sic coluerunt ydola bestiarum meri-
to per bestias puniti sunt unde
subdit immisisti illis multitudinem
multarum bestiarum aliud .i. vindictam
reddere dignum fuit ut qui
coluerunt per creaturam vindicabantur.
penam sustinent a creatura quam
querebant operari, unde multo sub
insurgit sportorum pene ad custodia
sic ut sciant quia per que peccavit
quis per hec et torquetur. Exodi autem
istam sportorum visitatam habemus
multum valde in scriptura sacra
Golias cum gladio quo voluit
occidisse david occisus est, quod
paraverat mardocheo hester .x.
dives epulo lingua cruciatus
est, in qua fuit prius voluptuo-
sus delectatus luc. 16. Ezech. 3?.
cum sanguinem oderis sanguis te
persequitur, mt. 26. omnis qui acceperit
gladium gladio peribit, apoc. 13
qui in captivitatem duxerit in
captivitatem ibit, et qui gla-
dio occiderit oportet eum gladio occi-
di, ysa. 33 ve qui predaris nonne
predaberis, prov. ?? qui inebriat
ipse quoque inebriabitur, abacuk 2°.

quia tu spoliasti gentes multas
spoliabunt te omnes qui reliqui
fuerint de populis, Samuel ait
agag in frusta divi sicut fecit
absque liberis mulieres gladius
tuus sic absque liberis inter mulieres
erit mater tua. Duo sacerdotes fu-
erunt lapidati iniuste quia iniuste vo-
luerunt lapidare sanctam Susannam
daniel 13. Herodes in filiis suis
punitus est quia filios aliorum inno-
centes trucidaverat, unde sicut
multos filiis orbaverat sic ipse fi-
liis miserabiliter est orbatus, sicut
dicit magister in historiis super evangelium
narrat et ovidius primo de arte
amandi duo ad propositum exempla primum
est tale, contigit semel in egipto
tanta siccitas quod per novem annos
non fuerunt ibi pluvie imbres, fuit autem
busiris quidam potens et magnus
tyrannus in terra illa, accessit autem
ad istum busirim vel busiridem qui-
dam nomine trasius et dixit sibi
quod si effunderet sanguinem alicuius
hospitis ad eum venientis et sacrifi-
caret eum jovi quod statim haberet
iovem placatum et pluviam in ha-
bundantia sicut pecus expediret
per terra, cui statim busiris respondit
tu inquit eris hospes tu facies iovis
hostia primus, et egipto tu dabis
hospes aquam, et continuo eum occidit
et iovi eum sacrificavit. Secundum exemplum
tale est phalaris quidam tyrannus
fuit rex sicilie qui nomine torme-

ta excogitavit ut homines cruciaret
ad istud accessit quidam nomine perillus
et dixit sibi domine inquit ego faci
am tibi unum bovem eneum et erit
apertum et qui volueris aliquem in tormentum po-
nes eum in illo bove per unam fenes
tram quam faciam in latere bovis et tunc
apponens ignem et iste clamando prae
dolore fiet mugitus magnus mira-
bilis per misterium eneum / Tyrannus
sibi registrabat / Perfecto igitur instru-
mento phalaris accessit ad perillum et eum
misit per illum bovem artificem in bovem
mitti et trucidari pena quam ipsemet
pro aliis excogitavit / de isto ovidius
dicit ovidius sic Justus uterque fuit
nec enim lex equior ulla est quam necis
artifices arte perire sua Igitur per que
peccat quis per hec et torquetur Isti
sunt quos ridebat aug(ustinus) de quo supra
ubi inquit quod membris et sensibus corporis
imputandum sit peccatum et videt quod non
sed non(?) de actionibus et voluntatis
si iuste sunt cruciantur membra et
sensus quibus sunt unde putant deus
nos in potestate quod in nobis est subiecit
voluntate ut adimplendum eius non possis
non movere nos et facere quod volumus ymo
ipsamet nos velud instrumenta sua et
facit opera que videmus facere / quidem
quod faciunt imputandum est voluntati
dicit aug(ustinus) Et tunc pro aliquo minima
sunt corpus et membra puniuntur pro culpa
voluntatis cum quod obediendo voluntati s-
nat legem eius a deo inditam nec
peccant per quas videt aug(ustinus) quod non est
sic quod sicut sola voluntas peccat
sic sola punitur sicut eam peccat per

corpus et membra sic per corpus et membra pu-
nitur. Sicut inquit in membris et
sensibus voluntas operatur ita ipsa
in illis torquetur aut delectatur nichil
enim est venale nisi quod est contrarium
voluntati volebat multos sperantes
sicut dicit aug(ustinus) 12 de c(ivitate) d(ei)... Sicut
in peccato primi hominis tres creature
fuit vir mulier et serpens ita in
peccato actuali ista tria concurrunt
sensualitas vel inferior et vel superior
ita quod sicut eam sensualitas tenet lo-
cum serpentis istud igitur serpente nichil
volunt quod ea que sensualitas suggerit
que omnes homines appetuntur et ea
que carnis sunt sapiunt de quibus
dicit apostolus phil 3 multi enim am-
bulant de quibus dicebam vobis
nunc autem et flens dico inimicos
crucis christi quorum finis interitus
est quorum deus venter est Isti mo-
ralis colunt serpentem hoc est ven-
trem Et hic deus iste diligens
ministerium et honore assiduum
sicut nec deo suo consuevit hic
enim templum in coquina / altare
affurnite(?) / sacerdotes in popinolectice(?) /
sacrificia superfluitates / oblationes
ingluvies(?) / et incensum voluptates /
sacerdotes labores / cantores
hystriones / et lectores medicos /
Primo quod templum istius dei ne-
phandi est coquina pessimum et thaberna
in qua multi homines ventris inveniuntur
assidui / a mane usque ad meri-
diem in comessationibus potationibus
et in prandiis occupati / De quo

10

Venter quod est deus gulosorum habet [illegible]

templo visitat illud 2° mach. 6 de
plu luxuria et comessacionibus erat
plenum et scortantium cum meretrici-
|bus polluebant a mane usque ad me-
dia nocte isti deo seruiunt in templo
suo |ymmo potius visitatur 1° apok.
vii° serviunt ei die ac nocte in tem-
plo eius |et quis fructus proveni-
et eis inde |certe directissime con-
trarium illi quod intendunt |nam per abun-
dantiam et ludum prolongare reputat
vitam suam |et tamen manibus propriis semet
ipsos occidunt |plures enim propter
crapulam gulam et ebrietatem pereunt
quam gladio fame vel peste |unde
semper primo quod medicus ponit in fir-
mo de stomacho est |sicut enim con-
tingit plus ex nimia repletione
quam ex inanitate infirmitates gignuntur.
Sed 3° cultores in templo ingluviei
quod est taberna frequentes inficiunt
deum deum suum colunt |In cuius figura
sennacherib dum adoraret in templo
deum suum a propriis filiis suis occisus
est |opera enim bone filii sui dicuntur
ysa 1° et 4 reg. 19°. In filiis suis agnoscitur

2° |2° deus habet altare afflictionis |quod
est mensa sua |de qua exponi potest
id ps. fiat mensa eorum coram ipsis
in laqueum |est enim de diabolo sicut
de aucupe ... cum videt magno
re copia tibi ... ibi laqueum
abscondit |ut dum avis avidius
comedit citius capiatur |vel per pedes
vel per collum |eodem modo inter fercula et
pocula que super mensam ponuntur
collocat diabolus laqueum gule |ut
excessivos et voraces facilius comprehen-
dat etc. quod sicut comprehenduntur

aves laqueo sic comprehenduntur homines
aliqui per caput quod forte iam non pos-
sunt loqui nec sensibus aliis uti
|aliqui per pedes quod hac ...
vacillant incessu |tamen ... de hoc
altari visitatur ps. imponent super
3° altare tuum vitulos. 3° habet iste deus
sabbatum superstitionis |sabbatum enim
quies requies |et certe cultores huius
dei in templo suo dum fuerint fati-
gati a vino necesse habent profunde dor-
mire in crastino et tarde venire
ad ecclesiam job. 9. ille est hic homo
a deo qui sabbatum non custodit.
4° |4° habet iste deus sacrificia superstitiosa
|que sunt diversa fercula sumptuose et
curiose parata |que magis nocumento
natura quam proficiunt |quia paucos nimis
natura contenta est quam superfluis ingur-
gitans quando superfluis effunderet aut vo-
mitu fiet aut nocumento sicut locus de
complexione |et seneca multos morbos
multa fercula fecerunt |de istis sacrificiis
dicitur ysa 1°. ne offeratis ultra sacri-
5° ficium frustra. 5° habet oblaciones
inhonestas |iste oblationes sunt socialitates
et symbolizaciones quas multi libenter
faciunt in taberna quam faciunt obla-
6° tiones in ecclesia deo immolantur. 6°
habet incensum voluptatis |hoc est species
confectiones et electuaria odorifera
et palato inflammaria |ut potus
delectabilior et imperceptibilior magis dicitur
de hoc incenso sicut ysa primo
a incensum abhominatio est mihi. 7° habet
sacerdotes lascivos |hii sunt venta-
tores piscatores coci et ceteri sub-
ministros quorum est sollicitudo est

pare sacrificia deo volent. In p° moy
ses et aaron in sacerdotib; ei; moy
ses interptat^r assumptus de aq's et
signat piscatores . aaron q̄ vitu
los et amictes iugulant maccella
rii signat . Octavo lr̄ tatores luxu
rioses . qui cātilenas lascivias voci
bus effeminatis et gestu histrionico
cū musicis instrumentis decantant
ysa. v. ve qui consurgitis mane ad
ebrietatem sectandum et potandum
usq; ad vesperam et vino estuat
cythara et lyra et tympanum et
tybia et vinum in conviviis vris et
opus dm̄ nō respicit . Nono lr̄
iste de̊q lodares suos . i . histriones
joculatores et adulatores et medi-
ces tantes simulatores q° illo solo
heredatur . pbi birchi 2° chartis .
omnibus legentibus .

Non enī impossibilis erat man⁹
tua que creavit orbē terrarū
ex materia invisa . immittere illis multitudinem
ursorum aut audaces leones aut no-
vi generis ira plenas et ignotas bes-
tias aut vaporem igneum spirantes
aut odorem fumi proferentes aut hor-
rendas ab oculis scintillas emitte-
tes . quarum nō solū lesura poterat
eos exterminare s; aspectus p timorem
occidere . Postq̄ ostensum ē q̄ diūa
iusticia punit peccatores proporciona
biliter s°m exigenciā peccatorū qr p que
peccat quis p hec et torquetur . In
hac pte declarat q̄ diuina potestas
nō est ad certum modum puniendi limi
tata . vn̄ dicit ali° posset tamen egyp
tios et chananeos punivisse si ei
placuisset . et circa hoc tu sunt vn̄

p°mo declarat magnitudo diuine pote
2° exigencia sue iusticie 3° subiungi
tur q̄me nō vindicat . 2° ibi Ex ca
rum inexsusa 3° ibi multa eni bella
Circa p°m duo declarant^r . nā p°
ostendit q̄ deus poterat istos
ydolatras egypcios aliter puni-
visse mediante alia creatura . 2°
q̄ potuit eos punivisse immedia
te p semetipsum sine ministerio alterius
creature . 2° pars ibi . Et sine his
Circa p°m pbatur q̄ deus potuit
peccatores p ministerium duplicis creature
in quo punire et occide . qr vel p crea
turas iam creatas vel p nouas
ab aliquo . de novo fiendas
iniussas creaturas . hoc pbat^r sic . qr
potencia dei ē omnipotens et p consequens
sicut quidquid possibile ē fieri ergo deus potuit
et sic peccatores affligere vel creado
noua genera bestiarum crudelium quarum
sub sentire inusitata occideret pec
catores . vel immittendo eis bestias
horrendas iā creatas q̄ ad peccatorum
destruccionem sufficerent multe mors .
q̄ aut ad utraq; sufficiat dei
po° pbat^r dicens . tu qr aliter non
erat oportuno . tu qr fecit q̄ plus
est . creado orbem terrarum ex nichi
lo . Et hoc est sua lr̄e . dicit enī
sic . nō enī impossibile erat omnipotens
manus tua . impossibilis . i . impotens
que creavit orbem terrarum ex materia
invisa . ex materia sz informi s°m ymagi-
nacionem aliquorum tam philosophorum quam
sanctorum . ymo antea nichil creavit
ex nichilo . nō erat ergo impotens
illa manus immittere illis multitudinem
ursorum . qui crudeles sunt valde

[margin: unicolas ; ab aliquo ; de novo fiendas]

x. Ep. 2. ezech. sic vrsi de saltu et la
cerauit ex prauos aut audaces leo
nes 2. R. 13. Irruit ille et due leo
nes ipsi interficiebat eos. a nomi
gine plebaria et ig. b. q. vastans
a vastando et incepts solet timore
incute homini vel continentis et cru
delitas qua bestia ista crudelis
apparet et ignota que quidem bestie
forent aut vapore spirantes i.
ex sufflantes ad replos inflantes
sicut de behemoth dr Job. 41. Ster
nutacio eius splendor ignis aut
odorem fumi proferentes incendio
s. et fetido quo possent homines suffo
cari aut horrendas ab oculis scin
tillas emittentes que solo visu eos
~~comburet vel~~ intoxicaret sicut
basiliscus. que bestiarum non solum
lesura poterit eos extimare i.
ex timore vite pone q c ~~despue~~
desperatione et et affectus per timorem
occide. peruenit aut timor non solum
ex visu alicuius terribilis ymo et ex
imaginacione sola sicut fortis ymagi
nacio casus facit eque hominem cade
Ex istarum bestiarum septemplici descrip
tione notantur septem capitalium peccatorum
que quasi septem crudeles spiritus nos
inuadunt. per vrsum intelligitur gula qm
qr vrsus est al. vorax et in melle
specialiter delectatur. qm qr fetum producit
informem et turpe qr tenent naturales
qr vrsa massam carnis parit sine
lineamentis et partibus organicis ordi
nate distinctis sic gulosi et vorati
dediti in delectabilibus et dulcibus specialiter
delectantur et quasi opus faciunt car
neum et ad carnis quomodo ordinatur

bestys vij designatur vij
vicia capitalia

vrsus

leo

vel incestus a libris priuatur ipsi carna
lia q. quos apostolus Ro. 13 carnis
curam ne feceritis in desideriis. per leo
nem intelligitur superbia qr ceteris ani
malibus dominari videtur. unde in opere de
de opere sexte diei. leo non sic fero
cissimus superbus aliarum ferarum quasi
rex consorcia dedignatur vel nec
ei nulla fera sociatur sed ad hoc
tantus sit terror non habet ut eo in
gruente ceteri formidet. hoc est regula
omnis superbi qr alii sibi videntur
occide et ipse dedignatur se aliis
sociare. [illegible] qd superbia significatur
dicitur Eccl. 4. Noli esse quasi leo in do
mo tua subuertens domesticos
tuos. 3° per bestiam ira plena
notatur iracundia et hec figuratur
per quoddam animal qd apud nos vocat
ur [illegible] et dicitur c. 2. q est al
quedam magnitudine qm vim q
consuetudine omnium aliorum anima
lium fel in aure sua. homines felles
in colore et est amarum valde campa
tium vehementer ne fedaretur qr
iracundi homines videntur habere fel in
aure qr cum iracundus homo se componat
ad communem dum cum eis pacifice et
honeste et modeste loquitur et
[illegible] videtur eis esse aliqua
iniuria vnde n[illegible] placet eis
dum portant enim in aure fel qr
quid quod audiunt in amaritudinem
conuertunt et fel illud est felli huius
simile qr omne illud quod displicet vo
luntatibus licet male cosinuare et repro
bare intuitur [illegible] dici pt i.

act. viij. In felle enim amaritudinis
oblivione mixtatur ideo de eo. Et
de ill' verificatur illud deut. 32. fel
draconum vi. eo. et vene. enim fel q.
d. totum est amarum quidquid ab eis procedit
sit vita eorum vero sed vivunt sorito p
bestiam ignotam designatur accidia
homo enim pigritie datus non potest cogitare
de spiritualibus modo vult unum modo aliud
prov. 13. vult et non vult piger. Et
prov. 2. desideria occidunt pigrum
et ista bestia figuratur per asinum. Un
boec. 4°. de consol. prosa 3. loquens de acci
dioso dicit segnis ac stupidus torquet
asinum vivit / et stat hic asinum adhibuit
(et consequenter) asinum vivit. id est vivit in
asinus vel ad modum asini et est proprietas
asini quod in anteriori parte versus scapulas
pulos portat crucem / et in parte illa
est debilis et nichil portare potest et
versus partem posteriorem satis est fortis.
Vel ibi gravior ponitur omnis sarcina.
Isto modo inveniuntur multi accidiosi
nimis et asinini ad ea que sunt crucis
et penitentie religionis et ad opera
carnis et lascivie seculares satis sunt
fortes et de talibus verificatur illud
quod de dracone scribitur Job xl. fortitudo
eius in lumbis eius et virtus illius
in umbilicis ventris eius et de tali
pigro datur regula. Eccl. 33. Cibaria
et virga et onus asino. panis et dis
ciplina et opus servo. Sorito per bes
tiam spirantem vaporem igneum no
tantur duo dracones qui in duobus
motibus armenie latitantes viam re
giam inmediatam tanta pestilen
tia infecerunt quod nullus per eam transire
potuit quin subito moreretur sicut

narrat aristoteles libro suo de proprietatibus ele
mentorum quod parietes erecta sibi al
tissima fabrica in loco multum distan
te a montibus per speculum factum de cali
be deprehendit in quo speculo intue
bantur illos duos dracones unum
ex uno monte et alium ex alio emit
tere quo aer infectus homines in
montes per viam regiam transeuntes occi
dit accidit istud tempore philippi patris
allexandri magni sicut ibidem
narratur. Isti duo dracones in mon
tibus habitantes et vapore igneum spi
rantes duos status designant in ecclesia
dei scilicet duos prelatos et prelatos ec
clesiasticos. Isti hinc et inde fumum
fetentem de publica voluntate et car
nis lascivia sic diffundunt quod
simplices in via inferiori ambulantes
per fetorem exempli eorum corrumpuntur
laici adulteria publica sine confessione
committunt / clerici concubinas sustentant
notorie et per istum vaporem consuetu
dinis inde spiritus totus inficitur et
allicitur ad peccatum. Joel. 2°. dabo prodi
gia in celo et in terra sanguinem et
ignem et vaporem fumi. dabo inquit
i. permittam dari prodigia. i. opera
monstruosa patrari in celo. i. in statu
clericali. sanguinem homicidij ignem
concupiscentie et vaporem luxurie et ista
in ecclesia consuetudinaria fuisset prodigia
sed modo non apparent nobis monstra
propter consuetudinem. quia ita frequenter talia
videmus perpetrari. et nec miramur
videndo prelatum lascivum coniuga
tum adulterum sicut nec balam o
paruit ad vocem asine quamvis mon
struosum esset quod in corporibus artem

magica ad videndum monstra fiat
assuetus sicut dicit magister in historiis
super 22 capitulum numeri. Sexto in
odore fumi qui est naturaliter lividus
designatur invidia. Fumus enim invidi
occultas detractiones dampnaciones
et diffamaciones quas quandoque lividum
fumum emittere ut claritatem fa-
me bonorum denigret. Tercio sicut
vulpibus que naturaliter fetent et sunt
bestie inhoneste et per oppositum sicut
dicunt naturales taxus est bestia ho-
nesta. Cum igitur taxus parat sibi
cavernam cum labore, considerans vulpes
in absencia taxi caverne honestatem
et volens taxum repellere fetidum
fumum suum coram ingressu caverne
derelinquit. Rediens taxus et feto-
rem fumi vulpini senciens ac ab-
horrens domum suam contempnit et
vulpi dimittit. Et sic vulpes est
consecuta hospicium et non laboriose
set per communem cautelam. Isto modo
nonnumquam faciunt invidi de viris bonis:
considerant eos habere status vel of-
ficia dignitatum sive etc. que invita sua
requirunt invidentes eis statui et
quomodo eos possint talibus officiis
spoliare excogitant et non inveniunt
nisi unam viam. Sciunt enim virtuosos
teneros esse de fama sua et malle
per conservacione fame magnum statum
dimittere quam cum infamia et aliorum
obsequiis occupare. Emittunt
ergo fetidum fumum sive detractionis
et susurracionis contra eos. Et sic quos
non valuerunt virtute repellere
et iniuriosa invidia cedere sibi
cogunt. De isto fumo invidie

quo viri nobilissimi per invidos obfus-
cantur exponitur illud Apocalypsis 9
ascendit fumus putei sicut fumus
fornacis magne et obscuratus
est sol et aer de fumo putei. Sep-
timo per bestiam ab oculis scintil-
las emittentem designatur concupiscencia
oculorum. Ignis enim crescit in infi-
nitum apposicione combustibilium sicut
dicitur ii de anima et proverbiorum 33. Ignis num-
quam dicit sufficit et cetera. Propterea politicorum
dicitur quod concupiscencia crescit in infinitum.
Cupidi scintillas ab oculis emit-
tunt et quociens ~~quando viderint~~ vident
concupiscibilia sensibiliter habeant concupiscitur.
Scintille ignee sicut asserunt co-
cupiscencie et desideria plura pergunt
Hec concupiscencia figuratur per cattum qui
habet oculos igneos et scintillantes
unde super Papias. Cattus grece unde est quod
videt latine et inde dicitur cattus
quia videt in nocte sicut de die.
Non ita prudentes venantur predam
sunt in tenebris sicut in luce. Isto
modo mundialiter prudentes huius seculi
venantur de luce venantur in celebri
in curia clericali et in curia layca-
li a dextris et a sinistris iuste et
iniuste. De talibus quoque verificatur
illud Job 28: Omne preciosum vidit
oculus eius etc. Primo non saciatur
oculus visu nec auris impletur
auditu. Et Ecclesiastes 4: laborare non
cessat et non saciantur oculi eius
diviciis. Et per oppositum dicit psalmista non
proponebam ante oculos meos rem
iniustam. Hec septem vicia capita-
lia per septem vicia draconis signata

apoc 12 Ecce draco magnus est
habens septem capita septem et cornua
decem que septem per septem dona spiritus
sancti expugnare debemus.
Nam et sine hiis uno spiritu po-
terant occidi persecutionem passi
ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum
virtutis tue sed omnia in mensura et numero
et pondere disposuisti. Multum enim
valere tibi soli superat semper et virtu-
ti brachii tui quis resistet. Quo-
niam tamquam momentum stature sic est ante
te orbis terrarum et tamquam gutta roris
antelucani que descendit in terram.
Postquam declaratum est quod deus potuisset
aliter punivisse egiptios quam per potentie
usum fuisse in eorum supplicium multiplici
enim missio invisibilis creature impoten-
tes(?) bestiis seviens tamen creatis quam creabilibus
quia eos extimasset omnes. In hac parte
declarat quod etiam sine creaturis mistio
creaturarum potuisset eos punivisse
se per se et immediate sua voluntate. Unde
ab hoc loco usque ad finem capituli
declaratur quomodo deus regit omnia
et specialiter naturam humanam misticedo(?) scilicet
sua cum sua nunc et hoc facit alter-
natim sicut littera statim docet. Continuatur
ad priorem dicit sic nam et sine hiis scilicet
quibus placuit tibi egiptios per infi-
mas bestias affligere sicut per cinife(?)
s et muscas et ranas potuisti per
ursos leones et bestias invisibiles
occidisse si tibi placuisset et non solum
hec nam et per et sine hiis talibus bestiis
creabilibus ut creatis uno spiritu id est
una visione tue voluntatis pote-
rant occidi persecutionem id est divinam

vindictam passi ab ipsis factis suis et
inicio factorum suorum et dispersi inrepollut-
i cetera per spiritum id est visione virtu-
tis tue. Ex quibus patet quod deus posset de
tua infinita potentia sed clementia
regulatus non exequeris ulterius
de potentia per clementiam limitatus
sed omnia in mensura et numero et pondere
disponis. Hoc autem exponit
augustinus super genesim c° et c° quia creatura deus
omnia in mensura et numero et
pondere disposita tamquam dicit certum
ita disposita ut habeant proprie
mensuras suas et proprios numeros et
proprium pondus que in eis proposito
contingunt mutabilitate mutantur
augmentum et diminutionem scilicet multitudine
et paucitate bonitate et equitate
secundum dispositionem dei secundum istam expositionem
est in illa propositione distributio ad
convenientiam(?) tamen pro generabilibus et cor-
ruptibilibus que sola augentur
et diminuuntur et equitate et leni-
tate. Generalius potest exponi ymagi-
naginem quod a deo cuncta procedunt
dicit sicut numerus ab unitate et quod
unumquodque quod processit unius(?) centro(?) secundum
teneat secundum distantiam a primaria
rerum. Et potest dici loquimur de prima unio
methaphorice ubi dicit quod forme rerum
se habent sicut numeri et per inclusionem
quod omnis res est in numero id est in distantia
certa adeo(?) modo quolibet numero certa
habet distantiam ad unitatem. Item
omnis res est in mensura quia res
creata est finite et limitate perfectio-
nis tamen in esse quam in posse agendi.
Et 3° omnis res certa habet suum pondus

hoc est naturalem appetitum ad id in quo
sua natura salvatur et perficitur sicut creatura
tura rationalis naturaliter appetit beatitu
dinem res corporales locum sibi convenien
tem sed magis ad propositum et proposito sicut ex
ponit. Tu domine poteras quidem
per potentiam peccatores et ydolatras mul
tipliciter affligere ymo adnichilasse
sicut eos de nichilo produxisti
et verum est quod quos peccato posses
maxima pena infligere quia nulla
pena potest comparari peccato contemptus
qui sit magna tamen tu domine omnia
peccata mea in mensura et numero et contritione
et numero tue sancte districcionis ac ponde
re iudicii disposuisti ac si peccata
tanta mea maiore pena sibi
non determinaret. Vel aut quare
sic posse tu clementia temperas
est magnitudo potencie et pietatis
tua eo quo potes omnia et es summe
bonus bonitate tua omnia ponit
sicut decet te ea poni. Et hoc
est quod subditur multum enim valere
i. posse tibi soli superabundans
habundans erat quia infinite su
eciam ante mundum erat. Et quid
mirum potencia activa quam nulla
resistencia impedit operatur sine
difficultate sed talis est potencia
dei ergo sine difficultate facere potest
quicquid vult et hoc est quod subdit et
virtuti brachii tui quis resistet
quasi diceret nullus quia nichil potest tibi
resistere. Et hoc pulcherime probat hoc quia
de quolibet nichil natum sua sponte
deo contrarie conatur. Unde ibi et potest
recolligi quod sicut omnia appetunt
bonum per naturam ergo nichil contrariatur
bono per naturam. Deus est summum bonum
ergo deo nichil sponte naturam contrariatur.
Quod autem nichil deo possit resistere
probat comparando creaturam ad deum in
quibus modica resistencia reperitur
primum est momentum statere i. lingua sta
tere quam appendicula sit equalia et in eis
equalia pondera apposita ex utraque parte
stat contra perpendiculariter et quantumcumque
modicum quantitatis apponatur statim
recedit a situ suo et fiat victo
sine aliqua resistencia. Isto modo omnis
creatura est in manu dei quia si deus
voluit eam adnichilare nulla re
sistencia potest esse. Et hoc est quod dicit
quasi tamquam momentum statere sic est
ante te orbis terrarum. Secundum est ad quod
comparatur instabilitas humana est
gutta roris antelucani. Ros antelucanus
est ros generatus in matutino ante
ortum solis et dicitur antelucanus i.
ante ortum lucis diurne. Et declinatur
antelucanus, na, num. Ros
autem talis oriente sole statim de
siccatur et a terra absorbetur.
Et hoc est quod subditur tamquam gut
ta roris antelucani que descendit in
terram. Hoc est summa hic quod deus
omnia disposuit in mensura numero
et pondere. Videamus est et nobis
necesse quod omnia nostra in mensura et
numero et pondere disponamus quia
nisi hoc fecerimus vitam nostram non
poterimus ordinare. Unde super hoc
figura legimus. Esdre quarto
capitulo quod angelus ad esdram
missus dixit sibi sic tres vias

omnia ... dispone in mensura numero et pondere ...

mensuram tibi dicere et tres similitudines
ostendere coram te. Vade pondera michi
pondus ignis aut mensura michi
flatum venti aut revoca diem qui
preteriit. q. d. pro dicta pena infernalis
arbitratur mensura statum temporalis
vanitatis et revoca hoc est minima rea
tum glorie permanentis. Igitur modo vitatis leonis
mensuremus inveniamus ponderemus mensu
remus mundane glorie levitatem mensu
remus presentis temporis brevitatem mensu
remus future vite iocunditatem
et cum mensuraverimus inveniemus computare
primus divina munera inveniemus quot
commisimus horrenda crimina inveniemus
quot omisimus concessa tempora et cum
sic invenerimus ponderemus futurum
debitum ponderemus quam magna sint
ponderemus ~~quod mensuramus~~ et
sic omnia nostra in mensura numero et pon
dere disponamus. Si mensuraverimus
mundane glorie levitatem videbimus
quod ipsa est parum appreciandas. Unde
Augustinus super psalmum 169. Inanis est
gloria huius seculi fallax et fraudulenta
infructuosus labor et perpetuus timor
et periculosa sublimitas initium sine
providentia finis sine pena. Hanc vani
tatem mensuraverat ille rex de quo
Valerius libro 7 capitulo 2. Rex inquit
ille subtilis iudicii quem ferunt
traditum sibi dyadema prius quam capiti
imponeret retentum diu considerasse
et dixisse o nobilem magis quam fe
licem pannum quem si quis penitus
agnosceret quam multis sollicitudinibus
et periculis et miseriis sit refertus
nec humi iacentem tollere

vellet. Igitur si secundum hunc laborem mensu
raret gloria temporalis parva foret
ut modo dicit Bernardus [illegible] 1. 2.
cap. 10. Nos autem in immensum gloria
bimur sed secundum mensuram regule qua
mensus est nobis deus. Ista regula
est scientia bene ordinata. 2 Cor. 1.
Gloria nostra hec est testimonium conscientie
nostre. 2o si mensuremus presentis temporis
brevitatem videbit modica vel
nulla in prosperitate. Ecce mensurabiles posuisti
dies meos et substancia mea tamquam nichil ante
te. Ista brevitate bene considerata ait
poeta etc. Item quam Alexandro sua
dente [illegible] nec [illegible] fieri nolunt
In istis tamen temporibus ~~temporis~~ brevitate tam
magna negotia nos oportet
finaliter videlicet obedientiam preceptorum
observanciam [illegible] et benivolen
ciam proximorum. In cuius figura
Apoc. 21 quod angelus qui muros
civitatis Jerusalem mensuravit habebat
mensuram arundineam et mensus
est muros eius 144 cubitorum
Anima nostra moraliter est civitas
dei summi in qua per gratiam inhabitare
dignatur cuius corpus corrup
tibile istos muros mensurare
debet repletam cotidie vite
brevitate et mortis vicinitatem
Sic tamen mensuret quod habeat 144
cubitos. In centenario obediencia
preceptorum decalogi [illegible]
[illegible] Nos ergo quam quinque sensus
exteriores et quinque interiores re
ducimus in 10 precepta decalogi
10 multiplicatus per 10 facit 100.

obs preceptorum peniteremus et sic in 100
annis edificamus archam qua salvamur
a diluvio huius vite Gen vi Et
de hoc numero corporis Christi 100 quia
non solum corpus nostrum hoc preceptorum sed
et pravam peccatorum quia in multis offendimus
omnes Et si dixerimus quia peccatum non
habemus nos met ipsos seducimus hec
autem penitencia in numero quadragenario
designatur Iste enim numerus est penitencie con-
secratus ab ecclesia unde in quadragesi-
ma per penitenciam ieiuniis et operibus
penitencie indulget Et numerus quadragena-
rius est numerus penitencie consecratus Si
enim omnes partes aliquotas ipsius quadra-
genarii acceperimus faciet 50 . partes
unde 40 est numerus superhabundans ut patet
1 . 2 . 4 . 5 . 8 . 10 20 . non habet plures
partes aliquotas et iste complent 50 .
50 vero est numerus gracie et remissionis
sicut patet quia computabatur annus iubileus
in lege iudeorum Insignum ergo quod
per factum penitencie perfectam consequimur
remissionem peccatorum quadragenarius
numerus partes aliquote faciunt 50 qui
est numerus remissionis penitencie perfectum
Sic ergo mensurabimus murum ierusalem
quod habebat 144 cubitos et iste totalis
numerus compositus est numerus humane sa-
lutis deputatus In cuius figuram
Iohannes vidit 144 virgines agnum
sequentes Apoc. 14 3o si mensuremus
future vite iocunditatem recolli-
gendo quot vitandis gaudia veri
penitentes per monetaciones [illegible] in
patria non memoriis mensura pro
mensura quia premiabimur ultra condignum

sic memores beneficiorum que sibi Luce
6 mensuram bonam et confertam et coagitatam
et supereffluentem dabunt in sinum vestrum
Igitur sic nos disposuerimus in me-
nsura restat disponere nos in numero
numeremus ergo primo quot recepimus
divina munera et ea inveniemus
infinita que numerari non possunt primo
nos creavit ad suam similitudinem
et pro nobis celum et terram et omnia
mirabilia que in celi ambitu conti-
nentur Gen. 15 Suspice celum et
numera stellas si potes et Iob 9
qui facis magna et inscrutabilia
et mirabilia quorum non est numerus 2o
numeremus quot commisimus peccata
contra divina et ea inveniemus infinita
sicut patet de lictis quomodo intelligit Iob
22 Propter maliciam tuam plurimam et
infinitas iniquitates tuas Et Eccl.
1 Stultorum infinitus est numerus 3o
numeremus quot amisimus concessa
tempora et inveniemus infinita Eccl.
vii . Numerum dierum et tempus dedit
illi Et Iob 24 . Dedit ei deus
locum penitencie et ipse abutitur eo in super-
biam Cum sic nos disposuerimus
in mensura et numero ponamus nos
in pondere et primo ponderemus que
debemus propter beneficium incar-
nacionis quo quando natura nostra cum natura
divina commutatur ... hoc est
in pondus super se tollit quam ho-
nestiori se commutat 2o ponderemus
quod ingrati sumus et ingratitudinis
nostre pondera deponamus iuxta
consilium apostoli Hebr. 12 deponentes

omne pondus et existans nobis parum pro parvam creaturam ad comparationem nostram creaverit. 3o ponderemus quidquid merentur quia totum sive bonum sive malum in iudicium adducet. ysa. 26. ponam iudicium in pondere et iustitiam in mensura et sic disponamus omnia et pondere etc.

Sed et misereris omnium quia omnia potes et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti. Nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Postquam ostensum est quod deus gubernat universam creaturam pro potentia cui nulla potest resistere, hic ostendit quod eam administrat per benivolentiam cui nulla creatura potest satisfacere. Et circa hoc duo facit. Nam primo ostendit quod deus omnem creaturam per benivolentiam et amorem libere constituit et creavit a principio. 2o quod omnem creaturam libere conservat et continuat in esse suo per sue voluntatis arbitrium. 2a pars ibi Quomodo autem aliquid permanere posset etc. Circa primum tamen facit. Primo ostendit quod misericordia dei est generalis ad omnem creaturam universaliter. 2o quod est inestimabilis circa homines specialiter. Et 3o probat deum diligere quidquid produxit. 2a pars ibi Et dissimulans peccata. 3a ibi Diligis enim omnia. Dicit enim primo Sed et misereris omnium quia omnia potes, quasi dicat licet totus orbis terrarum sit sicut momentum statere ante te vel

sicut gutta roris antelucani, non tamen ideo despicias vel comprehendis creaturam tuam, sed foves, protegis et conservas. Et ideo misereris omnium universaliter in quantum miserationes eius super omnia opera eius, quia et quare sic misereris, ideo quia omnia potes, non ex impotentia, quia non posses creaturam delere. Et ideo quia omnia potes. Mt. 10. Apud deum omnia possibilia sunt. Ecclesiastici 2o. Secundum magnitudinem illius sic et misericordia ipsius cum ipso est, et hoc est quod dicitur infra 12 ca. Ab hoc quod dominus omnium es omnibus te parcere facis. Et ideo reges domini et prelati sint dei specialiter imitatores, qui quanto sunt potentiores tanto clementiores. Sic Alexander magnus demetrios plures plus clementia quam potentia sibi constrinxit. 3 Reg. 20. Reges israel clementes sunt. Et omnis dominus in/paratores tue sunt super omnia opera tua. Tu magis es admiranda quam homines peccatores quorum peccata dissimulas vindicare. Unde subdit Dissimulans peccata hominum propter penitentiam, id est expectans sub dissimulatione non secundum bonum affectionis peccata hominum propter penitentiam, id est ut ipse peniteat, nam ut dicit sic eos clementer expectas. Ro. 2. Ignoras quia benignitas dei ad penitentiam te adducit. Glosa dicit quia potentia dei bonitate plena opus suum propter peccata non despicit, sed per penitentiam abluit et per se fovet et nutrit. Ezechielis 18. Si impius

vel dissimulans capiendo ut peccatores ... tempus penitendi

8 / quinta [illegible] /

egit penitentiam ab omnibus peccatis suis que fecit vita vivet et non morietur omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor. 3° probat deum diligere quicquid produxit et creavit hoc probat sic nullus facit vel producit et libere illud quod detestatur et odit quia si quod odit vellet id non esse et per quod non daret libere sibi esse sed deus libere produxit et constituit omnia ergo omnia diligit que creavit et constituit et hoc est quod dicitur Sap. Diligis enim omnia que sunt supra c° p°. Creavit ut essent omnia et nichil odisti que fecisti in quantum tu. Sed est opus tuum quia Eccl. 12. Altissimus odio habet peccatores hoc est ad modum odientis se habet quia prohibet peccata fieri et pro peccatis punit peccantes nec peccatum ipse facit nisi peccatum sit sicut enim actus qui est peccatum et a deo et ab homine a deo non iuste et ideo non habet quod sit peccatum quia est a deo ab homine non sit iuste et ideo ex hoc habet quod sit peccatum et sine deo factum est peccatum. Secundum Augustinum quod licet hoc quod sit peccatum sit a deo non tamen habet a deo quod sit peccatum. Nichil ergo odisti eorum que fecisti et quare etc. quia nichil posses odiendo constituere vel facere nam si quid odires nichil non esse quod autem constituis me esse et ideo dicit nec enim odiens aliquid constituisti tantum de nichilo aut fecisti ex preiacenti materia produxisti. Dissimulans peccata hominum propter penitentiam. Circa penitentiam est notandum quod quatuor sunt penitentie incitamenta quatuor penitentie impedimenta quatuor penitentie emolumenta et quatuor penitentie emolumenta incitamenta sunt ista amor Christi quem offendimus dolor pro gratia quam amisimus horror pene quam meruimus et timor mortis ad quam decurrimus. Inter hec quatuor primum incitamentum ad penitendum est amor Christi quem offendimus si Christi beneficia cogitemus ut magnitudinem ponderemus non est dubium quin si Christi commorationes haberemus occasionem penitentie sentiremus. Scribitur in libro de [illegible] quod aspis animal est [illegible] faciem quasi hominis sed est animal multum crudelis et ferox intantum quod in medio fame stimulante hominem invadit et occidit sitiens ad aquam volat ut bibat ubi faciem suam intuens et sibi similem se occidisse recolens tanto dolore compatitur quod exinde quasi moritur. Quando igitur nos homines beneficia faciemus quod deum nostrum et fratrem nostrum Christum contra nostra merita nos occidisse cognoscimus hoc autem videmus expresse cum verba dei audimus vel scripta legimus sepius devote et quando non penitet de peccatis ista recogitans non est particeps [illegible] nec curam dei accedit. Et ideo signanter dicitur Mat. p° 10 Credite et penitemini et cetera. Secundum incitamentum dolor est pro gratia quam amisimus efficimur enim per culpam de filiis dei filii dyaboli de familiaribus et amicis hostes proditores et emuli de regni celestis heredibus servi

14

penitentie incitamenta sunt quatuor penitentie impedimenta sunt quatuor et quatuor emolumenta sunt sic utrumque sunt quatuor et quatuor documenta [illegible] [illegible] inde [illegible] [illegible]

pondus et prescripti / In libro de naturis
rerum dicitur quod est quedam avis que vocatur
avis paradisi / que propter insigne pul-
critudinem sic vocatur / Sunt ei adeo
pulchre et mirabiles quod nullus eius
color deesse credatur / vox est ita
dulcis et pia quod possit in ~~fervorem~~
cum devocionem et gaudium excitari-
re / hec avis si capta fuerit et il-
laqueata irremediabiliter plangit
et gemit nec unquam plangere desi-
nit donec reddita fuerit libertati /
Moraliter avis ista est signum
et [illegible] anime / hec quando est in gratia dei
avis est pulcherrima / quia in ea re-
lucet ymago trinitatis / naturaliter
sibi impressa / naturaliter decorata virtutibus
et gratia ut nichil sibi desit / quando sit
dei filia et patrie celestis incola
gloriosa / Ista illaqueatur et capitur
in laqueo demonis quando peccat
mortaliter / quid ergo restat ei facere nisi
plangere et plorare / flere et dolere
et incessanter penitere donec per gratiam
reconsiliacionis in statum pristinum
reducatur / et de buffone dyaboli
fiat iterum avis paradisi / Sic planxit
et gemuit iste latro iuxta
christum suspensus / Donec a fonte
gratie [illegible] obtinuit et audivit
amen dico tibi hodie mecum eris
in paradiso luce 22 / et augustinus 3 de
penitentia [illegible] agite [illegible]
cum regnum celorum / Tercium incita-
mentum penitentie est horror pene
que [illegible] / Istum horrorem senciebat

sibi impetrat Job qui dixit dimit-
te me / ergo ut plangam paululum
dolorem meum antequam vadam et non
revertar ad terram tenebrosam
et opertam mortis caligine terram
miserie et tenebrarum ubi umbra
mortis et nullus ordo sed sempiternus
horror inhabitat / Et apostolus hebreos
10 horrendum est incidere in manus
dei viventis / et gregorius [illegible] mors / hor-
rendo modo fit miseris mors sine
morte / finis sine fine / defectus sine
defectu / quia et mors semper vivit et
finis semper incipit et deficere defectus
nescit / mors perimit et non ex-
tinguit / dolor cruciat sed pavorem
non fugat / flamma comburit sed te-
nebras non expellit. hec gregorius /
Istud ~~penitentie~~ incitamentum penitentie
multos movit / quia sicut a timore
pene est timor servilis et ini-
cialis / gignitur timor filialis / sicut
[illegible] filii [illegible] /
Et sic incepit Johannes baptista
predicare iudeis progenies viperarum
quis demonstravit vobis fugere a ventura
ira / facite ergo fructum dignum penitentie
Matthei 3 / Quartum incitamentum penitentie
est timor mortis / ad quam [illegible] /
hec enim est [illegible] sicut gregorius [illegible]
mortis [illegible] / nobis incertum esse voluit
ut dum semper ignoratur semper proximus
esse credatur / et ideo semper parati [illegible]
mani [illegible] mortis / Penitentia autem
post mortem est impotens / quia homo
in morte desinit esse viator. penitentia
[illegible] morte est valde difficilis

tu quia dolor languoris corporis oc-
cupat totas vires mentis / tu ho-
tum an vincit licet / non lic p tu-
sibi dolorem pro culpa producen-
tum quia homo tunc non potest certus
in doleat pro peccato suo ductus ti-
more an ductus amore / unde augustinus
in quodam sermone et ponitur in canone
de penitentia di. 1. quicumque moribus
urgetur et pena terretur ad ueniam
uix ueniet satisfactionis / maxime
cum filios quos illicite dilexit sibi
presentes / uxorem et mundum ad se uocet /
multos enim sola posterior penitentia
decipit / hec augustinus. Cum autem persona
nobilis communiter infirmatur uix inve-
nitur aliquis qui aut de anime sue salute
cudeat / sibi loqui / executores
sollicitantur circa diuicias et thezau-
ros / medici circa corporis medicinas /
uxor filii et amici consolantur infir-
mum / et contra conscientiam mentientes /
et sic miser non premunitur de peccatis
suis cogitare / nec fine vite sue
statum salubriter ordinare / et sic
iusto dei iudicio se dampnacioni
exponit / Item 2. Si ergo non
egerimus medelam in manibus dei
et non in manibus hominum humanis
hominum medelam sed satisfactionem
penitentie debito modo suscipimus Ex
in manibus dei medelam que post
mortem satisfactorie transimus. Secundo qua-
tuor sunt penitentie impedimenta / pu-
dor confitendi / timor recidiuandi
ardor delectandi / torpor psto-
landi / primo uiolentia efficitur
penitentie / obuiat sic pudor / quo

quis considerat alteri homini reue-
lare illud quod soli deo est notum
et angelis et demonibus et et sanctis
malis et forte multis malis
Et iste pudor est primus cuneus
quem dyabolus mittit contra voluntatem
salubrem penitentie / unde quidam
sanctus vidit dyabolum inter penitentes
incedere et faciente eos erubescere
in ecclesia dum se ad confessionem
pararent / qui adiuratus a sancto
et interrogatus quid inter illos
penitentes faceret / respondit Reddo
eis quod abstuli / uerecundiam eis abs-
tuli quando peccauerunt et modo eis
restituo ne possint confiteri / sicut
enim lupus ouem per guttur capit
/ non per pedes et uulpes galli-
nam / ita dyabolus guttur peccatoris con-
stringit pudore / unde augustinus super
ps. O homo qui times confiteri illud
quod per confessionem scio nisi scio
quod illud quod nescio / Item confiteri
erubescis peccata tua peccator / sed
tu homo sic humanum a me nichil
alienum confiteri hoc homini homo
peccator homini peccatori elige quod
nis sed non confessus latebis / inconfessus
dampnaberis / ad hoc deus exigit
confessionem ut liberet humilem
ad hoc dampnat non confitentem ut
puniret superbum. Secundum penitentie impe-
dimentum est / timor recidiuandi
et iste est secundus cuneus quem dyabolus
mittit contra bonam penitentie volun-
tatem / quando inquirit homines tu
quod de cetero a peccatis abstinere potis

cum impetum venie contraxerit / ad quod i[ter]
poterit tamen hodie confiteri / et post cras
habi in consimili / et non advertit hoc
fatuus est quod statuit sacrum pe-
nitentie admirari / ut confractus recidi-
vans / totiens recingamus. Et 3m
prime impedimentum est ardor delec-
tandi / et est ictus armigeri obviantis
penitenti recolligere miser hoc delecta-
tionem plenitam in peccato / et videtur sibi
quod sine ea non possit ducere vitam suam
et manere tali affectione impossibile
est unicum penitere tam Hostiensis libro
de compunctione cordis. Sicut impossibile
est ut ignis inflametur in aqua /
ita impossibile est compunctionem cordis
vigere in deliciis / contraria enim sibi
ipsi sunt ad invicem et repugnantia /
illa enim [illegible] fletus / et [illegible] risus
illa cor constringit / ista dissolvit
Et 4m et fortissimum impedimentum est
prime temporis prolongandi / quod oritur ex
[illegible] presumptione vel presumptione
vite prolixe / et finalis venie dimittens
[illegible]. Et iste quartus armiger
ut [illegible] impedit / omnes [illegible]
de futuro promittunt in posterum [illegible]
[illegible] et dicunt cras
cras cras cras / donec morte subita
perierunt

Ut aut ad permanere possit nisi
tu voluisses / aut quod a te voca-
tum non esset conservaretur. Parcis aut
omnibus quoniam tua sunt domine qui amas
animas / postquam ostensum est quod deus omnes
creaturas per sue voluntatis clementia
creando produxit a principio / In hac
parte declarat Salomon quod idem deus omnes

creaturas conservat quamdiu sibi placet
per sue voluntatis arbitrio. Et primo
generaliter ascribit deo omnium rerum conserva-
tionem / 2o deo specialiter attribuit humanarum
gubernationem. Et 3o ibi parcis aut
omnibus. Circa primum dicit sic / Quomodo aut
aliquid permanere posset nisi tu
voluisses. Non enim creatura ita parum
dependet a deo / sicut domus ab
artifice [illegible] domo non plus
dependet domus ab artifice ymo
corrupto artifice nichilominus manet
domus / quia artifex non est causa rei ad
[illegible] est [illegible] / sed tamen causa
ipsius rei sed Augustinus 22 de civitate
dei capitulo [illegible] ut ipsius dei virtus qua sub-
sistat ille facit qui summe est et
facit esse quicquid aliquo modo est / efficace
quippe potentiam si rebus subtraheret / non
progredi poterunt et suis dimisse
motibus perage tempora / verum quasi in eo
quod creata sunt aliquatenus permanebunt
[illegible] de vera religione capitulo 20 deus per
summam sapientiam omnia fecit et per summam
benignitatem conservat / Idem Boetius et Hugo
super genesim et 3o de civitate et in multis
aliis locis. Et hoc est quod subdit in
littera / aut quod a te vocatum non
esset conservaretur quasi diceret nullo modo.
Vocatum id est ab eo eductum de non esse
in esse dixit et facta sunt / et vo-
cat ea que non sunt tamquam ea que
sunt / Et 2m post generaliter omnia conservet
que produxit / specialiter tamen homines gu-
bernat per gubernaculum clementiam / unde
littera subdit. Parcis aut omnibus
quoniam tua sunt domine [illegible] a parcis

inquit omnibus super hominibus et peccato
ribus qui digni forent si placeret tibi
statim in infernum detrudi. Ecce par
cis tu quia omnes homines vis
salvos fieri et ad agnitionem veritatis
venire. 1 Thi. 2. Parcis autem quoniam
tua sunt domine. Sap. 11. Eti
am si peccaverimus tui sumus. Qui
animas creas. Homines enim communiter
amant corpora, sed tu singulariter a
mas animas a te creatas et tibi
assimilatas et tuo sanguine re
formatas. Ezech. xviii. Omnes
anime mee sunt. Amat et deus animas
non singulariter sic quod non amet
corpora sed privilegiate quia eas a se
in perpetuum deo fruendum preamavit. Con
trarium autem habere dyabolus ad hoc nititur
ut simul ipse corpora diligamus et
animas negligamus, ut illud quod a nobis
neglectum fuit in parte sua cedat.
Gen. xiiii. Da michi animas cetera
tolle tibi. Arguitur et in hoc
verbo: Parcis autem omnibus quia tua
sunt domine qui amas animas. Tam
mali domini quam prelati. Mali domini
non parcunt hominibus qui sui sunt
sed eos spoliant et opprimunt et destru
unt et si de hoc arguantur respon
dent quod licite faciunt quia sui
sunt. Isti domini potius imitari de
berent Christum cuius parcere quia sui sunt. Mali
et prelati arguuntur qui plus amant
decimas oblaciones [illegible] et la
nas quam animas pro sanguine redemp
tas, contra quos Bernardus in prologo
bonum prelati [illegible] sic curare [illegible]
accepi et quo imitator [illegible]

v. Vocat nos deus verbo signo et
nuncio suo

ipsa utique super sanguine suo
fudit. Sic loquebatur paulus 2o
Cor. 12. Ego autem libentissime
impendam et superimpendar ipse pro
animabus vestris licet plus vos dili
gens minus diligar. Illud quod a te vocatur
non est comparatur. Et hic est notandum
quod sunt divine vocationes, que sunt huma
ne excusationes, et quedam occupati
onum punitiones. Vocat verbo, signo
et nuncio. De divinis autem vocatio
nibus est sciendum quod tres sunt in genere
et tres sunt in specie. In genere quidem
loquendo sicut volens aliquem ad se
vocare vocatione sua potest solum
tribus modis per verbum per signum
per nuncium. Deus autem vocat nos
per verbum in filii sui incarnatione
quod verbum caro factum est. Joh. 1o. Cum
misit verbum suum eos ... magis
foret rusticitas si rex Francie
filium suum mitteret ad vocandum
aliquem pauperem si ille venire contemp
neret et maior sit iniuria si homo
vilis et pauper verbo dei quod est filius
patris invitante venire contempnit
quod tamen frequenter videmus et mirum
dicit Christus illud Job 19. Servum
meum vocavi et non respondit michi
ore proprio deprecabar illum. Os dei
est verbum dei. Unde illud Can. 1o.
Osculetur me osculo oris sui.
2o Christus vocavit nos signo.
Signum illud fuit corpus suum
extensum in cruce et exaltatum in
monte et rubricatum proprio sanguine
sicut volens reclamare falconem

stat in loco apparenti cum reclamatorio
rubricato ita xpistus nolens homines
reclamare qui a paradiso avolave-
rat in infernum in monte calvarie pro-
cessit lignum crucis ascendit letus
sanguinolentus edidit vocem magnam
clamavit ut sic de ipso sancto signo
hominem revocaret et tamen isti vilis-
simi ingratissimi homines ad eum venire con-
tempnunt sicut ipse conqueritur proverbiorum
1o vocavi et renuistis extendi ma-
nus meas et non fuit qui aspiceret
· 3o vocavit nos per nuncium id est per pre-
dicatorum officium cum tubis sive con-
ditionis sive prelati ordinarii
sive alii a sede ad predicandum
deputati de isto nuncio dicitur
luce xiv homo quidam fecit cenam
magnam et vocavit multos et
misit servum suum hora cene dicere
invitatis ut venirent cene locum
exponens gregorius dicit servum illum
incirculis predicatorum designat cum
inde ille suo illius ordo sit in
terra vocatur · 2o sicut homines
temporis vocant ita tempore se excu-
sant exemplum se excusat propter subli-
mitatem dominationis amor propter diffi-
cultatem terrene acquisitionis luxuriosi
propter voluptates carnales delectationis
et isti tres signantur per illos tres
quos enumerat evangelista luce xiv
Primus dixit villam emi
et necesse habeo exire et videre illam
rogo te habe me excusatum
Secundus dixit iuga boum emi
et ideo probare illa rogo te habe
me excusatum sic tres cepi

me excusatum · tertius dixit uxorem
duxi et ideo non possum venire
Primus designat superbos qui pro
ambitionibus terrenis dominii gloriam amit-
tunt celestis regni iste in sua excu-
satione verum se fuisse fatetur
quam se dicit villam emisse prius quam
vidisse spiritualiter enim quibus fallitur
qui illud emit quod ab eo absconditur
et etiam si homo videret et consideraret
quid est in dignitate dominii secularis
illud non emeret primus contra vi-
debet enim ipsius veritate quia ecclesiastici 10
omnes potentatus brevis vita vide-
runt precipiti contritione quia altos
status alta tanto casu graviore
cecidit petrus sed non in infimo
et statim surrexit cecidit da-
vid sed de plano quia se multum
non extulit propter illud ps domine
non est exaltatum cor meum et
ideo cito surrexit cecidit adam
sed de alto quia de paradiso et ideo cum
difficultate surrexit cecidit
lucifer sed de celo altissimo ideo nunquam
surgere potuit · 2us se excusans
signat avaros qui iuga boum
que sic dicit emisse per quinque
iuga boum intelliguntur quinque sensus
exteriores corporis et dicuntur iuga
quia sunt duplicitates singulis sensus instru-
menta conbinantur duo enim sunt oculi duae
aures duae nares duo instrumenta
gustus lingua et palatum duae ma-
nus in quibus precipue perficitur tac-
tus sicut igitur boves terram
exarant sic sensus animam ad terrena

gtine delectant magis eum delectan
cius oculi videndo magis animi
quam videndo in eius corpus dum
Jn ore et amari dulcior est animi
notitia quam ubi dei perfectios Et iste
fatue se excusaverunt quia postea debuit
magis probasse quam emisse. Juga
boum quinque designat quinque sensus corporis qui pro uxore
intelligit voluptate. Non
eum gingati pro quinquaginta cocle-
dum a cena licet aliqualiter retar-
dent. Sed ille dum uxore duxisse
qui tota affectione se tradidit volup-
tati et tales ad cenam celestem
venire non potest nec debet nec est dignus
non potest ire quia est impeditus non
debet quia ipse est sordidus non est
dignus quia est sordida veste
indutus/ et quia tot sunt qui se
excusant Jdeo licet multi sunt
vocati pauci tamen electi Mt. 20.
Jn eius figuram Numeri 21 legimus
quod de 16 milibus hominum non ascendit
in terram domini nisi 22 etc. 3o
videndum quod sunt excusantium pene
nec/ et sunt tres segregatio et
exclusio verorum. luc. 14. Nemo virorum
illorum qui vocati sunt gustabunt ce-
nam meam/ subsannatio et improperium
proborum quia in iudicio deus et angeli
et homines et demones subsannabunt
et deridebunt fatuos et prodigos qui
divinas vocationes neglexerunt Prov.
1o vocaui et renuistis extendi
manum meam et non fuit qui aspi-
ceret Et infra Ego quoque in interitu
vestro ridebo et subsannabo cum

nos quod timebatis advenerit Cruci-
atio perpetua tormentorum ysa. 66
Eliget illusiones eorum et que
timebant adducam eis quia vocavi
et non erat qui respondebat. non sic de
bonis et iustis/ qui deum vocantem
audiunt per obedientiam/ percepturi ob-
servantiam. hii in celo ponentur luce-
ntes sicut stelle in perpetuas eter-
nitates. Baruch 3o stelle
vocate sunt et dixerunt assumus
et luxerunt ei cum iocunditate. quod fecit
illas. Jn psalmo aut vocat nos
orationibus exemplorum promissionibus premiorum
et percussionibus flagellorum/ primo nos
vocat orationibus exemplorum cum
enim nos per media prime prophetis quot
milia martirum/ quot milia virginum
quot milia confessorum tot sunt milia
vocantium Jo. 10 oves vocat
nominatim et adducat eas et apostolus
ad Phil 3o Ea quidem retro sunt oblivis-
cens et ad ea que priora sunt ex-
tendens me ipsum ad destinatum per-
sequor bravium superne vocationis
2o nos vocat promissionibus pre-
miorum sicut dominus vocat pauperes
conductos sub denario. Mt. 20. Jn
hoc vocati estis ut benedictionem here-
ditate possideatis. 3o nos vocat
percussionibus flagellorum quociens
enim infirmitatibus fatigamur vel
adversitatibus tribulamur toties a deo
vocamur Et sicut gregorius dicit mala
que nos premunt ad deum nos ire compellunt
Qui sanas et vivificas omnia
spiritus tuus in nobis sedeat
qui excitavit partibus accipio

et de quibus peccat admonetur et al
loquitur ut relicta malicia credat
in te domine / Sicut prepositus dictum fuit
commentator a medio decimi capituli
usque ad finem libri est declarare
quod sapientia que est verus dei cultus
mirabiliter gubernavit populum hebreorum
historiam audientes ad verum cultum
quam est sapientia animetur ffuit ista
gubernacio mirabilis in tribus primo
egiptiorum expugnatione 2o in hebreorum
per desertum eductione Et in cananeorum
de terra promissionis eiectione / prima
ergo declarata est gubernacio sapientie
circa populum hebreorum quantum ad duo
prima In ista parte queritur agitur
de punicione cananeorum quos quam
statim inhitabant cum tenuos israel
et in mora cum non statim et subi
to sed paulatim dominus deleuit et
exterminavit et duo illius terre purga
vit / Et in eadem filios israel mira
culose plantavit Et circa illud
duo fiunt nam primo agitur de cana
neorum afflictione · 2o de hebreorum
instauratione ibi Cum autem dominator
virtutis / Circa primum duo fiunt quia
primo agitur de modo afflictionis
secundum quem gens cananeorum fuit
flagellata · 2o ostenditur quod ad summum
modum non fuit diuina potentia
nimis limitata · 2a pars ibi non
quasi impotens in bello / Circa primum
duo fiunt quia primo ostenditur bonita
tas diuine castigationis ad omnes
peccatores generaliter / 2o ad chananeos
specialiter · 2a pars ibi Illos enim an
tiquos / Circa primum in textu hodierno

duo fiunt quia primo agitur de diuina dil
ectione qua infudit in celis
nostrorum / 2o de mira mansuetudine
qua ostendit in correptione malorum
2a pars ibi Ideoque hos qui exerrant
Circa primum dicit sic o quam bonus et
suauis est domine spiritus tuus in nobis
Hic diuine bonitatis dulcedo quae
datur ex signo magne admira
cionis o est nota gaudij inte
rioris quod ex notabilis summe per
fectionis bonum ex hoc mire de
lectationis suauis / o prima ponitur in principio
et post aliquid est nomen hic aliud
est interiectio aliquando aduerbium Si
est interiectio aliud est interiectio doloris
ut o in cantica vinea summus quam
est interiectio admirantis ut o re
admirabilem / quibus est est aduerbium
et diuersas habet significationes est enim
aduerbium vocandi ut o regina / admi
randi ut o quam fames indignandi
ut o tempora o mores optandi ut
o utinam / exhortandi ut o effingi
te / enim non preterit cum suppositione
et motu animi est interiectio / quando sequitur
actus casus est aduerbium ut o quam
dominus uniuersi / In proposito est interiectio
vel aduerbium non est cura et est nota
magne admirationis Est etiam
nota grandis intencionis iuxta
id ps / Quam magna multitudo dulce
dinis tue domine / bonus est benevolentia
diuine perfectionis hinc xviij nemo
bonus nisi solus deus suauis
est verbum mire delectationis in ps
Gustate et videte quam suauis est

dne leta͞g dne deo regnacio q̃ in
effabilis et inuabilis spus sctus .i.
benignitas sua e magna i nob
.i. in dis i pe vo fecit celit ci [mdes]
nacoem / vel in omnibus fri alia q̃
in pe genamus dne in veniis et
in pacoes ei / Ecce go patz dna
dulcedo gnalit in omnibus creaturis
Ez spealit magnitudinem suam
detulit in correccione malorum quos
cu poss affligere et adnichilare
si vellet vel in infinitum detrudere
corripit amonet alloquitur / ut de
linquant malicia sua / et redeat
ad eum p penitenciam / et hoc q subdit
ideo hos q tanta e in te suaui
[i valde errat]
tas benitatis hos qui oberrant
peccando / paulatim corripis .i. puniat
et paulatim et de quibus peccant
.i. de peccatis suis amones p exterio
[et cordis p penitencia]
rem predicacionem tuam et alloqueris p
interna inspiracionem tuam ut relic
ta malicia credant p fide operan
tem p dileccionem in te dne qui
eos ita dulciter revocas ab erro
re / Genamus e dne spus tuus in
nobis omnis hoc dulcedinalis co
pri non possit se spm .s. hec sed
nec pt se scire in caritate fr stos
tei tri signa pt hoc hic . fr que
[cognoscere]
visibiliter pt cognoscere spm scm hic
p graciam suam / Et accipiunt ista
tria signa fr prophetam spem i q
spm scm legimus apparuisse / apparuit
enim in specie nubis sup xpm trans
figuratum / In specie columbe sup xpm
baptizatum / In specie ignis sup
aplorum collegium congregatum
primo go signum e quidam lac

maris et id apparuit in specie nubis
nubes enim fundit pluuias sup
terram / et spus sctus irrigat men
tem deuotam qua inhitare dig
tur pluvia lacrimarum / vn gn primo
dicitur q spus dei ferebatur sup aquas
et in ps flabit spus eius et fluent
aque / et ro viii . Ipse spus pos
tulat p nobis gemitibus inenarrabilibus.
postulat .i. postulare nos facit
fr glo . bri . sup cm . lacrime pec
cantium sunt angelorum q̃ in illis delec
tabitur sapor gre gustus et indi
gencie suauitas redolentes mor
re tribulacionis vendicas / et sua
te consciencie suauitas / .2. signum
e dimissio iniuriarum / et ideo
[columbe]
apparuit in specie que felle caret
vn qui hoc se meruit pacis et
benignitatis ad remittendum iniurias
sibi factas euidens signum e q
spm scm hic / cum quo nullum odium
stare pt / cum sit amor . odium
namque animum inflammat indu
rat et amaritat / Ez spus sctus
p appositas condiciones describitur
ita operatur vero similiter et molli
fit quietudinem / cum cor odio infla
matum refrigeret dicit nos etiam
vin / nouo ardore refrigerabit
vos vn petit eccia concorda
mina spus sci conuidet infusio
et sui roris mis intima asspersione
fecundet Inde tu cor odiis indu
ratum mollificat dicitur in iii
Johis .2. vn cum hec a sco
et nostri quia q̃ non cor odio a

19
spm scm q de hic pt [illegible]
ebs scif quia

po

mitatur dulcorat dicitur mel. Eccl.
24. Spiritus meus super mel dulcis.
nec mutat homini pacem fictam
Prov. 26. in verbis / et odium celat in
corde quia fictoris est. Item dicitur Sap.
primo Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. 3m
signatur descensum supra nos et ideo
sanctus spiritus apparuit in specie ignis
sicut enim ignis naturaliter tendit
sursum et se celo coniungit ita spiritus
sanctus illos quos attendit sursum
elevat ut terrena fastidiunt et
celestia ~~sitiunt fastidient~~ desiderant
Ezech. viij. elevavit me spiritus
inter celum et terram et non dicit
posuit me in celo / quia ibi tan-
tum boni / nec dicit posuit me
in terra quia ibi manet malum. Et
dicit / elevavit me inter celum et
quia ibi debent esse fideles ... ani-
mi quod est quod aliquid sunt attendentes
ipsius celum celestia contemplando / et
aliquid ipsius terram propter utilitatem
instruendo et dubitatio ...
...spiritus dicitur ... se ...
et ad gratiam preparanti sed quod non
... deus dat gratiam sed dat
gratiam et libere ex sola natura. Igitur
dicitur quod disponat se in libera
dei voluntate est dare sibi gratiam
vel non dare ... comparatur ad deum
sicut lutum ad figulum Ier. xviij.
Sicut lutum in manu figuli sic
nos in manu in dei eius. Et lutum
... sicut ... non accipit
formam a figulo ex necessitate. Et nec

... gratiam ... ad ... se ... preparanti
se ad gratiam

sed gratiam a deo ... se parat
... Ro. 7. Ius-
tificati ex fide pacem habeamus
et deus ... recipit ... confugientes
ad se alias esset mutabilis in deo. Sed
impossibile est quod in deo sit mutabilitas
ergo impossibile est quod non recipiat
confugientes ad se / ergo confugiens ad
deum necessario consequitur gratiam / Apoc. 3.
Ecce sto ad ostium et pulso / si quis
aperuerit mihi intrabo ad eum et cenabo cum eo.
Ergo iste qui disponit se sufficienter
quod in se est / aperit et ergo intrat necessario
confirmatur quod isto aperiente sibi
aut intrat aut non intrat / si non intrat
ergo frustra pulsat quod impium est
dicere. Si intrat ergo gratiam dat
... Anshelmus de ca. di. c. 3. dicitur
quod illa est causa quare deus non dedit
dyabolo gratiam i. perseverantiam quia ipse
noluit accipere sed non ideo non
accepit dyabolus perseverantiam quia deus
non dedit / sed ideo deus non dedit
quia ipse non accepit ergo quicumque
se parat ut accipiat recipit necessario
Ad dubitationem dicendum quod quedam
est necessitas coactionis / et quedam
est necessitas infallibilitatis / necessi-
tas coactionis nullo modo cadit in deo
ex promisso suo et pacto sub lege
statuta / et hec non est necessitas ab-
soluta sed est necessitas gratie / unde
non constat eum lege statuta / quod
viator faciat quod in se est disposito
se ad gratiam / posset tamen deus legem
mutare ... alia ... sicut vel-
let et talis ... se disponet

... quod ... facit ... se ... gratiam
... et ... se ...
... dicitur ... de ...
... ad hoc quod ... facit ... se est ... v... quia ...
... 2o voluntatem ... dimittat / 3o quod faciet ...
... est sibi possibile

necessitas ... infallibilitatis

...

nec habet quia dispensando homo nullam
caritatem habet nec gratie de necessitate
set tamen de congruo quia gratia excedit omnem
operacionem naturalem nec est possibile quod homo
mereatur ex condignis operibus naturaliter me-
ritoriis primam gratiam de digno. Adver-
nes ergo primas credo quod deus ex
misericordia et ex gratia sua constanter quilibet
legem inviolabiliter statuit et observat
et stante lege naturalis dat gratiam
nature que. Ad primum dico quod sicut speciali
lecto per operacionem ad deum aliquo
non tamen speciali erit in omnibus nec est
partum inter artificem et lutum dato
quod foret artifex posset frangere par-
tum parti lege manente quod nec per
deus pacto pro manente nec lutum
vel aliquid apud artificem promereri
nec de congruo nec de condigno In hac
tamen materia plus quam loyce est
loquendum

Illos enim antiquos habitatores
terre sancte tue quos exhorruisti
quia odibilia opera tibi faciebant
per medicamina et sacrificia iniusta
filiorum suorum necatores sine misericordia et
comestores viscerum hominum et devora-
tores sanguinis et auctores
parentes animarum inauxiliatarum a
medio sacramenti tui voluisti perdere per
manus parentum nostrorum ut digne per-
ciperent peregrinacionem puerorum dei que
tibi omnium carior est terra / Declarata
divina castigacione ad omnes pec-
catores generaliter quia omnes corripit
amonet et alloquitur ut relinquant
maliciam In hac parte ostenditur
divina clemencia in castigacione
illarum gencium quos de terra sancta expu-

lerunt filii israel specialiter et circa hoc tria
facit ita primo quia replicat preteri-
torum pravitatem / 2o explicat dei
punientis pietatem ibi Sed et his
tamquam hominibus. Et 3o recapitulat
dei imperantis equitatem ibi Cum
ergo sis iustus / Circa primum ex-
plicando puniendorum pravitatem
quinque sunt in lectione hodierna nam
primo ostenditur qui erant puniendi / 2o
quare erant puniendi / 3o quo erant
puniendi / 4o per quos erant pu-
niendi / et quinto ad quid erant
puniendi / primo ergo ostenditur qui
sunt quos deus punivit in ad-
ventu filiorum israel in terram sanctam
suspectus ad hoc dicit Illos enim anti-
quos habitatores terre ubi notandum
quod septem gentes que suis nominibus
computantur deut. vii scilicet ethei
gergesei / evei / et gebusei / amor-
rei / cananei / et pherezei
et figurant vii peccata capitalia
que nos oportet expugnare si
terram promissionis intrare volumus

2 Quare autem eiecti sunt dicit Illos
statim subdit inquit exhorru-
isti id est abhominabiles habuisti qui
odibilia tibi opera faciebant / Et quo
erant peccatum in deum / peccaverunt
in proximum / In deum peccaverunt contra
summam bonitatem peccaverunt idolatrando
sortilegiis quibus investigabat
de occultis et quibus se dicebat
mederi infirmis. Unde sortilegia
vocat hic medicamina que infirmis

p sortilegia medebant sicut imitabile adhuc fatere dicunt / contra summa maiestate deliquit / quia sacrificia q soli deo debebant ydolis faciebat / et iō iniste qr ? hoc intelligit cu dr q faciebat sacrificia iniusta ? ? peccauit in deu / s non solu hoc ymo peccauit in proximu / et maxime i illos qmb certis psibus maxi ? debebat fuisse bz in filios suos / unde dr ha q fuit filiorum suorum necatores / i ? ymolatores in ? ymolauit filios suos et filias suas demoniis / et ? qui dissimile sunt colere demones qui iubebat eis filios a patrib ymolari / et sic fecerunt isti gentiles sine mia ? ? ? intfecerunt filios suos ut ymolarent demonibus ymo cu gaudio ? hylaritate hoc fecerunt et ? hoc dr ha q fuit filiorum suorum necatores sine mia / et non solu occiderunt filios ymo viscera i carnes humanas comederunt ? ptem deo sacrificauit comedes ptem comedunt sicut uidet de suis sacrificiis faciebat et hoc ē q subdit et comestores viscerum hominu et notant viscera adco decedu crudelia corporis / ? ? ? q interiora humana sicut pulmonem ? epar ? renes comedunt omni die ? ? ? q crudele est in viscera comedi ? ? ? unde subdit devoratores sanguinis ? hoc sup omia q sortam

corp reddit detestabilez q erant auctores parentes charorum ? amphitatarum ha est obscura bz vult dice q illi qui fuit parentes charorum ? amphitatarum i hominu occisorum sine auxilio ? defensione fuit auctores iubendo ? ordinando de morte corporum ita q respondet parentes ? fuit auctores mortis et hoc ē q dr q erant auctores iubendo ? ordinando de morte filiorum ad sacrificium deorum suorum respondet ? ? parentes ? ? charorum ? amphitatarum i hominu ? sine auxilio peccauit ? tam in deu q in proximu et ? ? ? deleri debebant / ? quod / ? ? occasione ? expulsione a tra illa sancta / in q filius dei erat nasciturus ? moriturus / ? q tra illam sacram nouit ? subdit ? in ha / a medio sacramento tuo voluisti perdere / terra enim sancta sacramentum dr est enim sacramentum qualiter loquendo sacrum rei signum / qr ? illa tra figurabat ? ? ? ? triumphantem et qr ? in ea sacramenta noui testamenti fuerat constituta ? sacramentum nota / medium ? sacramentum qr i medio mundi posita ē / ? ? quos fuit delendi / ? dr salom ? manu parentu nostrorum / qui sub iosue ? ? terram ? missionis iosue ? / iustu enim fuit q cultores veri dei / cultores deorum supra

rent | Et ideo quantum sufficit certum
ad quod compulsi sumus ut scilicet digni
perficerent peregrinacionem patrum dei
i. abraham ysaac et iacob qui in terra
illa fuerant peregrinati / et quibus terra
ista fuerat repromissa que tibi deo
omnium carior est terra | primo quia ibi habi
tauerunt sancti patriarche terra quam peregrini
2o quia christus conceptus fuit / natus
conuersatus | docuit mortuus est resurrexit
et ascendit in celum | et ibi iudicaturus
est viuos et mortuos | in psalmo Benedixisti
domine terram tuam | Illuc adhuc per multa
discrimina a deuotis visitatur ibi mori
non timetur | ibi sanctus martinus ad terram be
nedictam ascendit | Cara est 3o deo terra
illa racione creacionis / carior racione
redempcionis | carissima racione figuracionis
Ut digni perficerent peregrinacionem
patrum dei | tum vita christiani peregrinacio
quedam sit usque patriam nos peruenire
faciens | notandum est quod christiani condiciones
peregrini habent | eundo et redeundo / pere
grinus autem tria portat | tria vitat /
et tria reportat | Cauet peregrinando
ista tria / cottidie prauos malos vi
tat / cottidie computat | cottidie terminum
recogitat | primo 3o habet maxime cordi
quod non intret prauam societatem / quia
3o est sinistre periculosum sibi | Sicut enim
sunt predicasti | aliqui nimis superbi
sunt | aliqui nimis cautelosi / et isti
omnes impedirent eum | Isto modo christianus
mortalis sibi cauere debet ne malorum
societate turbetur a bona vita | non
habeas societatem cum demone quia est
predictus / nec cum mundo quia est nimis
superbus / nec cum carne quia est nimis

hostis quia est nimis cautelosus | 2o pere
grinus cottidie computat et eodem
modo christianus cottidie vitam suam exa
minat | unde seneca de ira libro 3 vsus
sum est cottidie animum ad racionem red
dendam vocandus est faciebat hoc
sextius vir ut consummato die
cum se ad nocturnam quietem recepis
set interrogabat animum suum quod hodie
malum tuum sanasti | cui vicio obsti
tisti | qua parte melior factus es | 3o
peregrinus tota die de termino cogi
tat et nos sic de patria cogitare
debemus dicens In hostili terra dulcis
est recogitacio ubi recordacio patrie
In psalmo Heu michi quia incolatus
meus prolongatus est Sic recogi
tauit paulus terminum suum qui dixit
Cupio dissolui et esse cum christo multo
melius est | 2o peregrinus tria vitat
quantum est sibi possibile scilicet thezauri
sui ostensionem hospicii decepcionem
et sui ipsius nimiam oneracionem | Isto
modo vitat christianus suam ostensionem
virtutis per iactanciam qui potius
eas occultat per humilitatem Gregorius
depredari desiderat qui thesaurum in
via publice portat | 2o vitat
hospicii decepcionem hospes meus et
hospes mundus est | carni parat hospes
quamuis vilem facit lectisternia ho
nesta demonstrat | et bona promittit
sed in fine pessime et stultissime
computat nec hominem quicquam secum as
portare permittit | 3o peregrinus
vitat nimiam sui ipsius oneracionem
quantum magis potest secum portat de

Ciuitas vita est peregrinus ad patriam et 3o habet deo condiciones peregrini

2
peregrinus tria portat / tria vitat / et tria reportat

vestibus et aliis quibuscumque. Vere dicuntur
cani boni dicunt cum apostolo: Omnes a
micitia / et quibus tegimur hiis contenti
sumus / immo pertinax sua ipsi non
portat in eadem sed mercatoribus earum in
patria sua vendunt. Unde eorum recep-
tum ut ab aliis eiusdem potestatis mer-
catoribus tantum recipiunt ad patriam
ad quam vadunt. Sic et presentes
cani divitias suas et eas erogan-
do pauperibus mittunt in patriam. Quia
cum sint mercatores celorum et secu-
ritate ab hiis habent literas quod centum
vel quantum tantumdem ymmo centuplum
in celo accipient. ¶ 3o peregrinacio
reportatur quam in patriam suam redit per
de patris indulgentiam / ab amicis
reverentiam / et deinceps quiescendi
licentiam. Sic et homines devoti redi-
entes usque patriam celestem in morte
gaudet quod secum portat peccatorum
indulgentiam / recipit ab amicis
reverentiam. Solent enim amici ho-
minis venientes de peregrinacione sibi
processionaliter occurrere et in domum
suam devote deducere. Eodem modo
de morte sanctorum redeuntium de pe-
regrinacione mundi occurrunt sancti angeli
dum sicut pie petit ecclesia subve-
nite s. dei. oc. an. do. sus. a. e.
offeren. e. in consp. altissimi et tunc
est in domo sua et tunc consequitur
post labores requiem eternam quiescendi
licentiam. Apocalipsis: Amodo iam dicit
spiritus ut requiescant a laboribus
suis. Et hoc condignum faciat per
preces peregrinorum dei

ed et hiis tantum hominibus per-
essit et insisti antecessores ex-
pectans cum ipse posset ut illos pau-
latim exterminaret non quod impotens
in bello erat subito impios in manus
aut bestiis seviis aut verbo divino
simul exterminare / sed partibus indicans
dabat locum penitencie non ignorans
quoniam nequam est nacio eorum et quoniam non
poterat mutari cogitacio eorum in
perpetuum. Erat enim semen maledictum ab i-
nicio. Declarata chananeorum multiplici
perversitate / propter quam merito destrui de-
buerunt / In hac parte prosequitur de
dei circa eos pietate / non obstante
tanta eorum perversitate / Fuit autem
divina pietas in hoc laudabilis
et mirabilis circa eos quod non subito
sed paulatim et per partes eos delevit
ut sic relinqueretur penitencie locus hiis
qui supererant / Ex alia parte delevit
eos modo mansueto et miro ut
eorum delicto inito appareret non
odio apud deum / Et sic tamen corpus
sua eorum detruncacione / quod ex intimo
procedit ulcione / (?) habere penitenc
Fuit ergo circa istud tamen primo enim nar-
ratur divina pietas in predictis / secundo
excusatur eius pietas in puniendo /
3o replicatur malorum perversitas in
obstinate resistendo. Sed propter ibi non
quasi impotens et 3o ibi non ignorans
Circa primum pietas dei puniens de-
claratur in hiis quod puniuit eos
misericorditer mirabiliter et patibiliter
Unde dicit sic Sed et hiis sed anti-
quis habitatoribus terre sancte non obstan-
te eorum multiplici malicia

[illegible] ante ingressum filiorum Israel ad terram promissionis [illegible] ad terram [illegible]
[illegible] cananeorum [illegible] et [illegible] aliqui [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible] ingressum filiorum Israel [illegible]
[illegible] ad fidem unius dei [illegible] et [illegible] sicut [illegible] et [illegible] cognovit [illegible] et de [illegible]
[illegible]

tamquam hominibus [repens] i. ad ymaginem suam
factis vel tamquam fragilibus. Gen. 6. Non
permanebit spiritus meus in homine
in eternum quia caro est. | 2° puniunt
eos mirabiliter. Et ideo subdit Et
misisti antecessores exercitus tui vespas
ad literam. Jos. 24. Misit ante eos scra-
bones et eiecit eos de locis suis / [illegible]
vs. 12 [illegible] ultimo. Vespes proprie
vocantur orte de bobus | scrabones
de equis | fuci de mulis | vespe
de asinis dicuntur. Aut scrabones a
crabo .i. caballo quia de putrefactione
medullis caballi oriuntur | sicut
apes de putrefactione carnis bovine
quamvis non omnes apes illo modo
generentur. Est enim generatio dupli-
cem. Est naturalem per propagationem qua
una generatur ex alia | per putrefactionem
de carnibus iuvenci vitule vel bovis.
Et quamvis in multis libris scribatur
scrabones / correctores tamen Pisien(sis) et
Iohannes in speculo curie dicunt cra-
bones. Unde crabo caballus erit
sed crabo nascitur inde. Et declinatur
crabo crabonis. Idem dicit Allexander
necam et in papia scribitur et per dictio-
nes incipientes per c. Sed tamen secundum
Hugonem et Britonem dici debet scrabo
scrabonis et stare debet [illegible] vespas
[illegible] misit deus ante suum exerci-
tum ut illas parvas penalitates exer-
ceret et puniret | Sic igitur patet
divina pietas in parcendo | quia [illegible]
dit cum pietate in puniendo | quia
non est suspicandum quod deus infinite
potentie aliquis [illegible] per minima alia
eos potuit omnino disperdere vel mittere.

de bestias feras vel immediate sua
iussione sicut scinifes de egiptijs
dictum fuit. Et hoc est quod dicit non quod
impotens eras subicere impios
iustis. Sed per partes iudicans .i. in-
dicium vindictam exercens dabas
in locum penitentie ipsis quod nequam erant.
3° iterum replicatur malicia pri-
orum | Et simul cum hoc excluditur
quedam dubitatio que posset sub-
oriri | Eo hoc enim quod deus est qui
dedit eis locum penitentie quasi expectans
et temptans an nollet penitere
posset aliquis querere [illegible] de nes-
ciunt quia non volebat facere et [illegible]
dit [illegible] quod [illegible] sciunt quod ipsi persi-
sterent in malicia | et tamen [illegible] eo
fuit dedit eis occasionem malicie
dimittendi | ut ostendatur quod non ipse
impelleret in aliud sed sua | sed ipsi
elegerunt | et eo permittere non
compellere | et ideo subdit non ignorans
quoniam nequam est natio eorum quia ipsi
ab ipso nativitatis initio in ma-
licia fuit a suis progenitoribus
educati / et ideo fuit quasi naturalis
malicia eorum / consuetudo enim
est quasi altera natura / et quod naturale
est difficile tollitur / ideo sciebas
quod non potuit mutari cogitatio
illorum in perpetuum. Jer. 13. Si mutare
potest ethiops pellem suam aut pardus
varietates suas / et vos poteri-
tis benefacere cum didiceritis malum.
Semen enim erat maledictum
ab initio quia ad literam de Chaym
filio Ade | qui ab initio .i. ab

[illegible] medicina [illegible]

antiquo maledictus extitit dicte
dicit[ur] dicit tame[n] glo[sa] hoc quod exquo
ipsi erant quedam p[r]ima qualitas
in ipsis erat in aliquo dicte digna
et parte intelligitur de qualitate
que dicitur fomes vel pronitas ad pec-
candum / Dabas locum penitencie / omne tempus
vobis e[st] datum ad merendum vel peni-
tendum / et si est inuentum suo vito / vel
penitencia exigetur a uobis tamquam inutilis
concessum et inutiliter consumptum / [Et] ri-
mum madauit deus impie agere
et nemini dedit spacium peccandi / [illegible]
pocius per quod homo dici possit
deo . cum dabas locum penitencie . ubi
uoudum sicut dicitur fuit in penulti-
mone capitulo [illegible] . quatuor sunt
matamenta . quatuor penitencie docu-
menta / quatuor penitencie impedimenta
et quatuor penitencie emolimenta . de duobus
primis quaternariis ibidem dictum fuit
de duobus residuis hic est dicendum
[illegible] igitur sunt detrimenta penitencie
utilis / [illegible] sollicitudo pecco-
ris / plenitudo confessionis
[illegible] / fortitudo satis-
factionis / primo igitur ad hoc quod penitencia
de peccatis utilis inchoetur necessaria est
sollicitudo peccati [illegible] / omnis
enim [illegible] vel balineum vel quam
bona [illegible] dum expedisset
[illegible] comprimet [illegible] facere
sic penitendo [illegible] sollicita [illegible]
aut multa bona recepit [illegible]
[illegible] bona gratie / bona nature [illegible]
fortune / et omnia ista male consump-
sit per [illegible] / quo igitur subito et
[illegible] ad confessionis [illegible]
[illegible] medicina

penitentia presupponit / [illegible] est
contricio et recogitacio / penitentia
est confessio . [illegible] dens [illegible]
[illegible] est et ipsi [illegible] cogitaciones
et [illegible] . [illegible] pingate [illegible]
fructum . Et ideo dicit [illegible]
ezechie . ysaie . xxxviii . [illegible] dicens aut
quid rudebo tibi / cum ipse fecerit
[illegible] tot errores cogitando loquendo /
operando et obmittendo / et rudet
recogitabo tibi omnes annos meos
in amaritudine anime mee / [illegible]
[illegible] / [illegible] eum no-
bili in dimidia hora confessionem facere
[illegible] sufficeret septimana si
esset bene [illegible] / [illegible] interogat
[illegible] se ipsis per [illegible]
et [illegible] non possunt integre penitere [illegible]
[illegible] nullus est qui agat penitenciam
super peccato suo dicens quid feci / [illegible]
[illegible] fecit [illegible] / dixi [illegible]
[illegible] adversum me iniusticiam
meam domino / glo[sa] . dixi . i . [illegible] de-
[illegible] apud me [illegible] quod ego
[illegible] ad me / multi confitentur ini-
quitatem suam [illegible] adversum deum / quando
enim [illegible] in peccatis / [illegible] dicunt
[illegible] hoc feci / [illegible] sic [illegible]
[illegible] deus voluit / alii dicunt [illegible]
[illegible] fecit / stelle [illegible] fecerunt . et ita
[illegible] nituntur [illegible] ad [illegible]
[illegible] / Stellas enim [illegible]
fecit et ordinavit / et ita per eos
volunt [illegible] quod deus fecit ut pecca-
ret / [illegible] penitens dicit / Ego pec-
cavi non fatum / non fortuna / non
[illegible] coegit / [illegible] ego [illegible]
consensi [illegible] glo[sa] / [illegible] penitentes

[illegible] reuolenda [illegible]

peccaverat et deliberant quod possint
semetipsos accusare / Sed false pe-
nitentes deliberant quod possint dein
accusatos / et excusent seipsos / 2° pec-
cata sed hec amaritudine compun-
ctionis / exemplo beati Job dicentis /
loquar in amaritudine anime mee
dicam deo noli me condempnare /
mulier bene concipit fetum suum do-
lore naturali / Sed nunquam fuit mulier
que peperit sine dolore / nisi una
virgo maria intemerata / anima
que peccat concipit fetum et dyabolo
et hoc sine dolore immo cum delectatione
peccatum concipit / parit autem cum co-
fitetur et prodit in lucem peccatum con-
fessori suo / et hoc non potest esse sine
dolore contricionis et penitencie. Joh. xvj.
mulier cum parit tristiciam habet / Sed
sicut mulier cum peperit dolet a-
massime / cum peperit gaudet
et se sentit alleviata / Ita peccator
quandam ante confessionem et tempore confessionis
tristis est et amara / sed confessione
finita videtur quasi liberata et leti-
ficata / Unde omnis homo post confessionem
sentit se alleviatum a pondere peccati
Hic ponitur Judith viij° / Et peccatis
ejus penitentiam et eius indulgen-
tiam fusis lacrimis postulemus
Et sicut nulla mulier competenter no-
bilis et delicata sit / ~~confitetur~~ per-
cunctare quin indigeat aliqua obste-
trice et quin se ostendit alicui obste-
trici velit nolit / Ita nulla persona
est ita magnificata per tantum quin
alio homine indigeat scilicet confessore

numquam illud Jac. confitemini alterutrum pec-
cata et orate etc. / Et qui istud do-
lorem vel amaritudinem non senci-
unt / multo maiorem experientur
dolorem / quia sicut patrem arca toto
mundo ostendent faciletes penitentiam
sed non fructuosa / Sap. v. dicent
intra se penitentiam agentes et pre
angustia spiritus gementes hii
sunt quos aliquando habuimus in derisu
etc. / 3° debet penitens hec plenitu-
[marg.: plenitudine] dine confessionis / ut non sit
compilata nec abbreviata nec colora-
ta nec excusata nec depicta nec
diminuta / sed plena debet esse
sufficiens et totalis. / Unde videmus
in infirmo est signum sanitatis / Sed
quando unum membrum sudat / et aliud
manet siccum / signum est infirmitatis
et non convalescencie / Et eodem modo
confessio si est plena signat
~~...~~ [marg.: sanitatem] / si diminuta signum
est infirmitatis sicut aliqui confitentur
de gula de luxuria de rapina
de ira de aliis vero tacent. Lucas vi mencio capi-
tula plena coram deo meo.
In mente ergo habe que aliter accepisti
et audieris et fac et penitentiam age
Unde legitur in speculo naturali nar-
rat de quodam pisce marino
qui centipes dicitur a multitudine
pedum / Iste piscis dum hamum pis-
catoris sentit sibi infixum in ore
timore mortis imminentis viscera
sua quedam indigesta naturaliter effu-
dit et hamum evolvit et iterum

inpta sua resumit et se morte eua
dit. hamus dyabolus est peccatum infra
delectacionem peccati infra escam subti
liter involutum. homo hamo capitur
quando pro delectacione peccati complectitur escam
quasi. Sicut pisces capiuntur hamo
et aves comprehenduntur laqueo sic ap
prehenduntur homines tempore malo. hamus
iste visceram torquet quando peccatum co
scienciam remordet. Igitur summum re
medium est contra hamum cum visceribus
id est circumstanciis per confessionem effun
dere coram deo iuxta doctrinam psal
miste effundite coram illo corda
vestra. Et postea cor lotum et ablutum
per penitenciae satisfactionem resumat et se recu
pabimus salutem Ro. 10. Ore autem
confessio fit ad salutem. 2. cor. vii.
Que enim secundum deum tristicia est penitenciam
in salutem stabilem operatur. Secundo pe
nitencia debet habere fortitudinem satis
factionis ut homo non se fingat debilem
vel infirmum ad faciendum satisfactionem
pro peccatis suis. Exemplum narrat ambrosius
in exameron de opere sexte diei quod
elephas est tante fortitudinis quod
sufficiat turrim ligneam cum multis
armatis portare tante audacie
quod nullo clipeorum retardatur obiectu
nec aliquo multitudinis comparatione terretur
innumerabilis tamen timet murem. Moraliter
sic est de multis ad opera mundi pro
lucro vel gloria temporali inveniuntur
fortissimi ieiunant vigilant tempe
rant maria fatigantur et fustigantur
sed ad faciendum unam modicam penitenciam

pro peccatis suis timet in se crepi
dauit timore ubi non erat timor
huius oppositum erat luc. 3. Fa
cite fructus dignos penitencie Exemplum
in magdalene de qua gregorius in omel
33. super evangelium. Sit quot in se habuit
oblectamenta tot in se invenit
holocausta quantum ad numerum vertit
numerum criminum ut totum serviret deo
in penitencia quidquid in se contempserat
deum in culpa

Et times aliquem veniens da
bas. peccatis eorum quis enim di
cet tibi aut quid fecisti aut quis
stabit contra iudicium tuum aut quis
in conspectu tuo veniet vindex ini
quorum hominum aut quis imputabit quod deus impie agit et perfectam iustitiam condempnat ita liber est ab omni culpa sicut ab omni malo.
tibi si perierint nationes quas tu
fecisti nec enim est alius deus quam
tu cui est cura de omnibus ut osten
das quoniam non iniuste iudicas in
dicium neque rex neque tyrannus in
conspectu tuo inquiret de hiis
quos perdidisti. Sapientia 12. Premittit
de delectione cananeorum de dono
terre promissionis. Deus contempsit
inhabitabiles et perditos eo quod non sta
tim omnes delevit. Et aliquos
delevit una vice alios reservavit
ut peniteret si vellet. Potuit
de se dei triplex mala in se permittat
fieri. Uno modo quod deus sit eis
propter omnipotentiam. potentiam
est dici quod eis propter ex timore
vel reverentia aliorum superiorum
si bonus non esset iudex supremus
sic dicit inquisitores reprobate sunt.

in loco precedenti et ideo restat
modo repetere textum et ostendere quod deus
confisus mira benignitate et ~~iusticia~~
[illegible] ex timore aliorum sic eis pepercit
et paulatine destruxit / Cir-
ca hoc duo fiunt. primo premittitur con-
clusio / 2o subiungitur probacio ibi Quis
enim dicet tibi / Prima est ista quod deus
dedit spacium et locum et tempus peni-
tencie si voluissent ex sua longa (multiplici) benignitate
non ex terrore / Et hoc est quod dicit
nec timens aliquem veniam dabas
peccatis eorum / Secunda probacio sumitur per conclu-
siones eorum / que solet quandoque in
iudicibus inveniri / Solent enim iudi-
ces in dando declinare a rigore (et equitate)
iusticie / aut propter superiorum iudicum
revocaciones / aut propter importunas
appellaciones / aut propter futuras
visitaciones / aut propter preceptorum per-
secuciones / Sed nichil istorum potuit
in deo causare timorem / quia ipse
est iudex supremus Unde dicit sic Quis ei
dicet tibi quid fecisti / revocando
sententiam a te datam / quasi diceret nullus
Aut quis stabit contra iudicium
tuum / interponendo appellacionem / Aut
quis in conspectu tuo veniet vindex
iniquorum hominum quasi diceret Nemo presu-
met vitare tuum iudicium nec
sociatur esse per iudiciariam
visitacionem / ut vindicet penam
illatam per te iniquis hominibus quasi diceret
nullus Aut quis tibi imputabit
si perierint naciones quas tu fe-
cisti. persecuciones tibi postea vel
molestias inferendo / quia nullus
Job 7o Si subvertit omnia vel in

unum coartaverit quis contradicet ei
/ Sed aut quelibet ista timorem a deo
excludatur patet sic / ita ipse solus est
deus et iudex supremus et dispensator
omnium rerum / et hoc est quod subdit
nec enim est alius deus quam tu
~~deus~~ cui cura est de omnibus si
arguatur contra hoc quia prima ad cor. 9.
Sed non est deo cura prudencie
generalis per conservacionem rerum in esse
et cura prudencie specialis per directive
informacionem prima est de omnibus
non secunda sed tantum de hominibus ut osten-
das quod non iniuste iudicas iu-
dicium Ista littera dicit quod sumitur ad con-
clusionem principalem premissa in
principio lectionis Sic nec timens aliquem
veniam dabas peccatis / ut ostendas
omnibus preceptibus et historiam eorum
legentibus quod non iniuste iudi-
cas iudicium. id est non iniuste flagel-
las et punis malos / Et quia deus
est summus iudex ideo concluditur
tollerare quod neque rex regem qui iuste
regit nec tyrannus qui per oppressionem
subiectorum regit In conspectu tuo
inquiret de hiis quos perdidisti
quasi diceret [illegible] per inflictionem potius
quam male punisse quos
perdidisti propter eorum peccata [illegible]
Abacuk primo Ipse de regibus
triumphabit et tyranni ridiculi
eius erunt. Veniam dabas
peccatis eorum. Veniam peccatorum consequimur
per penitenciam cuius quatuor sunt incita-
menta / quatuor impedimenta / quatuor
documenta. quatuor emolumenta

2 lib[illegible]

4

ubi nondum de ultio q(uia) p(er) p(eniten)ciam
xp(ist)um nob(is) reconciliam(us) / angelos
letificam(us) / a(n)i(m)as n(ost)ras nosmet
ip(s)os reformam(us) / et demones co(n)
futam(us) / p(ri)mo xp(ist)um nob(is) reconciliam(us) / Ier(emie)
xviij Si p(eniten)ciam egerit gens
illa a malo suo q(uo)d locutus sum ad
u(er)sus eam agam et et ego p(eniten)ciam sup(er)
malo q(uo)d cogitavi ut facerem ei /
Ecce mirabile modus reconciliacionis
tante d(omi)n(u)s / qui vult q(ua)m ad pin indi
care cu(m) h(omin)e suo suo / Unde ad mo(dum)
h(omin)is loquit(ur) de se ip(s)o / Si homo
vult penite(re) / ip(s)e vult penite(re) Ge(n)
e ad mo(dum) penitet se h(abe)re · Sic
et nobiles t(em)p(or)ales pueros suos d(e) da(m)
gene reputantur ignoscere / et
no(m)i(n)is et penitentib(us) concedit veniam
p(ost)q(uam) reatu(m) suu(m) d(icit) petrus i(n) vinculis
2° in q(ua)dam ep(isto)la Et angelos letificam(us) /
in(ter)cta illud luc(e) xv / Gaudium
erit cora(m) angelis dei sup(er) uno
peccatore p(eniten)ciam agente / legimus ei
3 re(gum) vj · Et salomon angelos fecit
sibi in oraculo templi / de q(ui)b(us)
q(ua)tuor ibi legimus fuerunt enim
ille ymagines de lignis olivarum
2° hebant alas expansas · 3° he
bant pedes obliquos et elevatos
q(ua)si ad ambulandu(m) paratos / 4° vultibus
mutuo se respiciebant
p(ri)mo fuit isti novi angeli sa
lomonis de lignis olivaru(m) / anti
quitus fuerant facti p(ro)pter incorpu(p)tiones
et durica / quietem homini et ceteris
non complacebant / Nunc aut(em) de
lignis olivarum q(ui)a miserides

t(em)p(or)is / p(ri)us habebant alas demissas
q(ua)si mute et cu(m) difficultate ad
volandu(m) ven(er)ebant / s(ed) modo ad vo
candu(m) veniunt / et ideo alas expan
sas h(abe)nt / Olim laudabant deu(m)
soli s(ed) modo in laudando hominib(us)
se associant / olim n(atur)am n(ost)ram quasi
infima(m) despiciebat / modo videntes
n(ost)ram in xp(ist)o exaltatam et sup(er)posita(m)
et admiracionem conv(er)tunt(ur) · Unde se mu
tuo respicere dicunt(ur) / q(ua)si de natu(r)a
n(ost)ra mirantes sp(eci)aliter admirant(ur)
Et no(ta) q(uo)d d(icitu)r p(eniten)ciam agente
no(n) d(icitu)r p(eniten)ciam cogitante / que e(st)
p(eniten)cia procrastinancium / n(on) d(icitu)r p(eniten)ciam
docente et no(n) faciente q(ue) e(st) p(eniten)cia
verbosor(um) p(re)dicator(um) / n(on) d(icitu)r p(eniten)ciam
ostendente que e(st) p(eniten)cia ypocritar(um)
et simulator(um) / s(ed) d(icitu)r p(eniten)ciam agente
que e(st) p(eniten)cia devotor(um) / Gaudet
angeli de p(eniten)cia peccator(um) p(ro)pter tria
p(ri)mo q(ui)a vident sic custodie de
commisse tam gloriosum sicut me
dicus gaudet qui videt sic cure
commissum reparatum et conferre vali
tudini restitutum / 2° q(ui)a vident
cooperatorib(us) choros adimplere
suu(m) nu(merum) · / 3° q(ui)a vident ad lau
dandu(m) deu(m) tale se h(abe)re consorciu(m)
Igit(ur) p(er) veram p(eniten)ciam angelos
letificamus / 3° nosmet ip(s)os
reformamus p(er) p(eniten)ciam / Eenit ei
docet boeci(us) 3° de consol(acione) homo
[se t(ra)volvit] p(ost)q(uam) vana vicia quib(us) ~~indulget~~
in n(atur)am bestiar(um) conformat(ur) / sicut
in se(cun)do p(er)ligum / comparatur tam
p(er)secutor · catholicis · we[...] / declaraty

ismo et sic dealbis | pro hoc e quarta
homo est sicut cera mollis | cera n
calefacta et mollificata recipit effigi
illius rei cui applicatur | unde si applicet
sigillo | cui impressa est figura leonis
induet eciam effigiem leonis | si appli
cetur sigillo cui insculpta e forma
lupi vel vulpis | eciam assimilem induet
formam | Isto modo anima rerum quibus se
per amorem applicatur effigiem induit
et in illas se transformat | unde Hugo
de arra anime | Ea e vis amoris ut
talem te esse necesse sit | quale e illud
quod amas et tibi per effectum coniungeris
in ipsius similitudine dilectionis socie
transformeris | figura ad hoc Dan. 4.
et Nabuchodonosor per culpam suam ab
hominibus fuit eiectus et fenum ut bos
comedit | sed postea recuperavit per
tere quod amisit ~~nota de pena~~ Ex
his notandum quod pena hominis reformativa
tres debet habere condiciones | integrita
tem | taciturnitatem ~~et~~ diuturnitatem
que quidem condiciones per has tres
has condiciones hic notatur | quia .o. non
est litera sed aspiracionis nota sed penitencie
per formam enim .o. signatur integritas pe
nitencie | integrum enim est quod plenum
est | circularis linea perfectissima et
plenissima est et circulus inter signa
superficiales perfectissima est | quia non
est possibile quod ad addatur circulo linea
circularis orbis secundum celum et mundo
| pena ergo debet esse perfecta ut omnis
pes puniatur sicut quibus peccavit
lingwa per multiloquio oracionibus | pedes
peregrinacionibus veniis ieiunijs | per hoc
tam quod .o. designatur taciturnitas
que ad penam requiritur | ne fiat

cum pompa vel ostentacione et bene insignat
quia taciturnitate | quia illa sola inter literas
profertur labiis clausis et labris
interius imprimitur | hec litera e .o. et signat
diuturnitate sive finale perseveranciam
quia in alphabeto greco et ultima litera
e .o. | pena autem si perfecta est usque
ad finem esse debet | et talis homines
reformat de bestiali natura | ad humanam
non tamen sine aspiracionis nota | quia nisi
spiritus sancti gratia per sua benignitate homi
moneat salubrem penam non attemp
tat ... Ignorans quoniam benig
nitas dei ad penitenciam te ducit | Rom. 2
emolimentum pene e .q. per eam de
mones confutantur vehementer confu
duntur quando corpus per dimiserunt confilium | quasi
corpus evaserunt carcerem | et a suis
principibus comminus ~~assignant~~ assignantur pecu
culos ... per evasione latum
puniuntur valde ergo agitantur invidia
quando vident nos eis prius similes
~~reformatos~~ per penam | iterum per sacram
pene restitutos | quam nullo ... ob
cedit | unde de hominibus fuit dicit
Petrus 2 Pet. 3 non tardat deus
promissis sed patienter agit | propter nos
nolens aliquos perire sed ad penam
reverti penitenciam igitur et reustitutionem
ut deleantur peccata vestra. Act. 3.
— unum ergo sit iustus iuste omnia
disponens ipsum sic quoniam non
debet puniri condempnans et ceteros
destinans a tua virtute. virtus n.
tua iusticie inicium e | et ob hoc
quod dominus omnium es omnibus te parcere
facis. postquam declarata e divina
pietas in punicione malorum ...

... virtute eius ... quia non credebat
esse in virtute ... qui ...
... in ...

cta pte ytendit eius equitas in
gubernacione vniu'sor' / et ita h' deo
fuit / q' pmo pmittit yclusio / et
subdit yclusionis pbacio / i' po i'
/ pm' q' / ytclusio e ista q' tu de'
pt insty iuste oia disponis / illa
yclusio p' pt / oms h'o h'ns v'su
liberi arbitrii / vl e pator l' iusty
si pator / tu eu corripis admones
et alloq'l sicut supius dcm est
et si velit correccoem recipe eu
admittis / si no / iuste repellis / si
est iusty h' no e nisi p' gram
tua / q' nullg pt insty fieri / nisi te
iniciante et incipiente bonu mo
tu in eo / ergo iuste sine bonos siu
malos disponis / ut si q'rat' vn
est / quo tu omnipotens ita clemet'
disponis · et h' ita g'nalis po
tencia qua i'ctimas gsuas et
annichilas si volu'is vniu'sa · dicit
g' pt / cum igit' sis iusty / pt q'
no possis ee iniustus q' q'a' vis
fieri iustu est fieri / Iuste oia
disponis / in ps' Iustus dns et
iusticias dilexit / Ipm q' q' no
dz puniri · i · ad tpus indo dn'
flagellari gtempnas in pcti'
et opere · i · ext'neu exstimas
a tua v'tute q' est una tua / q'
q' est ipe v'tus dei · deus tu ipm
est iniusti / et q' posset aliqs
dicere / q' soli potencie una dei indi
gent / que vocat' v'tus dei / ideo
dit · q' et iusti gracia una sua
egent · v'tus enim tua · i · gra ius
ticie iniustu e q' nisi gracia

preveniat hoies volutate salte iu
sti deh'tate / ho iniusti et no
ro et iustificati p' gram eius
et ad tytu' · z · no ex opib' iust'
que fecimus nos / s' p' sua mia
salvos nos fecit · vn h' certu ist'
una ide eo mpoten' / vn d' et
ab h' q' dns om' es / omib' te p
te fac' / vbi no'nd' q' de' pt i
na pendit gmu' / et q' de clemē'
et poten' / fortitudo et mansuetudo
na'li gungitur / et ubi plus e
fortitudinis ibi et plus mansuetu'
et clemencie repitur / Ex' e de
leone / qui est fortissimus bestiar'
et et clementissimus / vn solinus de
mirabilib' mundi / leonu clemencie
indicia multa sut / ypstrat' p'cunt / i
viros pocius q' in feminas / sevi
unt / infantes no nisi mag' fame
perimunt / n' animo pepan' · ll' solin'
vn metra d' · pce ystrato pt nobil'
i' leonis / et p' oppo'm dens i' dira
antha ~~pitanie~~ pietati pnamit
vn in' cances unum canes pu'
maxime colenti / et q' nunq' pu'
vibus / eo mag' lymdat latrib'
/ x pro aut more leonis / q' h'anz
se p' sancti'b' / p' clemencia pute
se exhibet / in viros pocius q' i
feras h' e in peccatores ex ma
licia / pocius q' i peccatores ex
passione se vindicat / et i' fatos
· i · innocentes no nisi mag' fame
· i · magno amore salutis eor'
p' pmi flagellat · apoc · 3 · ego
quos amo arguo et castigo · pt'

gi principi deus et leo mali pestrit
prie omne bonu eius precti demus
de offensis pte cosuevit. Vnde apud
gentiles sic principes informabant
antiquitus sicut docet virgilius
vi. eneyd. et aug. ide recitauit. v.
de ciuitate dei c. ix. cu eneas prez
suu enthisem p loca infernalia
quesiuisset et p campos elisios ta
inuenisset sic a pre suo informatus
fuit qui condicoes nobilitatis concede-
retur mete ome pplos totius orb
sub rege imperio pplos rome memento.
to. hee tibi artes erunt pacis
imponere mores. parcere subiectis et de
bellare superbos / et de hac diuina
iusticia et una simul conuenit / loquitur
augustinus ppositi c. a. quod iuste punis
malos / alioquin iuste pcis malis
/ cum igitur punis malos iustu e.
q eos merita conuenit. cu no pcis
malis iustu e q bonitati tue condecens
est / ita pcendo malis iustus es secundum
te et no secundum nos / sicut miseres es
secundum nos et no secundum te / qr saluando
nos quos iuste perderes sicut miseres
e no qr tu senciat affectum / sed qr nos
sentimus effectum ita iustus es / non
qr reddis debitum / sed qr facis quod
decet te summu bonu / sic ita sit
repugnancia iuste punis et iuste
pcis. h. aug. et ins. c. x. Sic
ergo. nascitur de iusticia tua misericordia
tua qr iustu e te sic ee bonu
ut et pcendo sis bonus ergo obiicit
q dns omni es omnibus te preter
factis solo ut pcos pcis impotens
na. Vlcionis e q in toto mundo

no est reus q possit vindicari dns iu-
iuriam pter deum solu quere
xx. et ibi de libris causis tu quia
homo / dispensator / imitator / medi-
ator no pt vindicari dns vindicari
et adde tres impotencias in cor dns
treno. primo est q no pt reddere eu
suo sicut suus. i. et q qui magis
indiget suo q suus eo ut quia
sicut ibi pbatur. secunda qr nullus dns
terreno pt facere suum sui liberos cuius
pbacio est / qr ipse met no e liber
sunt eni malis affeccionibus cupidi
tatibus ire et impacie / vnde seneca epistola
epistola xx. primo quos liberos suus
es. unde quis no sit / alius libi-
dini / alius auaricie alius ambicioni
/ omnis timori seruit primo sicut
docet idem seneca in prouer suis. dnm
ut conuenit magis timet quam subdi
ti deum e. qui a multis timetur
hoc multos timet regibus premis
e multo q sunt subditis. vero qr isti
singulos illi vniuersos timet. volt
dicere q vera pucata pro. sit forte
vnius q timet. ita q singuli sunt
singulos. sed dni et plati timent
vniuersos. iij. impotencia dni terreni
est sustinet q no pt hominem
compellere ad eis seruiciu. velit no-
lit quia multi eis aliquis bene
seruiet mutuo pro opposito dey e dns
realiter / qui seruo suo nullo indi
get / nec pro eius seruicio ad sibi
accrescit. ymo econtra ipse suo
potius seruit. q ipse custodit vnde
ps. conserua me dne quoniam spera
ui in te. dixi dno deus meus es

po
can
2o
3o

10

Dns alij rc direpte pe ... deum

tu qui bonorum meorum non indiges. 2o ipse sibi similes liberos facit primo reges et posito in dignitate eos dicens accipe librum et cetera. Et infra redemisti nos in sanguine tuo et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes. 3o non solum hos primo creatura velit nolit ei servit in celo et in terra, in inferno quia si hos obediat sunt precepti voluntario et virtuose servit deo ad declarandum divinam misericordiam in presenti ad tempus et in futuro perpetuo. Si nolit divinis preceptis servire voluntarie servit involuntarie ad declarandum divinam iusticiam in presenti ad tempus et in futuro perpetuo et ps 118 io nomo omnia hec serviunt ei vel in suo palacio celesti vel in suo infernali ergastulo mancipium. Et ideo dicit ps ... magnificus dominus et laudabilis nimis et magnitudinis eius non est finis. Et iterum ordinacione tua perseverat dies quoniam omnia serviunt tibi. Istud satis advertebat octavianus augustus sicut de eo narrat suetonius de vita 12 cesarum dominum inquit appellacionem ut maledictum et obprobrium semper exhorruit. Cum spectante eo ludos pronunciatum esset in mimo o dominum equum et bonum et universi quasi de eo dictum exultantes comprobassent et statim manu vultuque indecoras adulaciones repressit et sequenti die gravissimo corripuit edicto dominum se postea hoc appellari ne a liberis quidem aut nepotibus suis vel serio vel ioco passus est.

Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas et cum magna reverencia disponis nos. Subdit causam.

f pecc ad statim procedendo sed ad penitenciam expectando

in virtute perfectus

modeste puniens

f secundo pareo ... f pro ... misit et ...

cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera quoniam oportet iustum esse et humanum et bone spei fecisti filios tuos quoniam iudicans das locum in peccatis penitencie. Postquam sufficienter actum est de cananeorum afflictione in parte ista agitur de hebreorum per eandem afflictionem instructione. Fuit autem hec instructio talis quod per eandem flagellacionem cananeorum potuerunt et debuerunt hebrei eruditi ad conversionem et spei concepcionem. Unde in hac secunda parte duo sunt. Nam primo occasio spei habende ad deum enarratur. 2o per eum probatur. 2a ibi Si enim inimicos tuos. Circa primum duo sunt. Primo narratur divina modestia que observat in iudicando afflictionem. 2o instruitur quod bona doctrina bonis exhibitur per malorum punicionem. 2a ibi Docuisti autem. Circa primum primo ostendit quod deus in puniendo duas necessarias condiciones iudicii punienti. 2o subdit causam quare ille due condiciones deo deesse non possunt ibi subest enim tibi. Due vero condiciones necessarie cuicumque iudici volenti punire delinquentes sunt iste. Prima est potestatis, 2a et secunda turbacionis absencia et compassionis deliberacio. Primo igitur requiritur in iudice ad hoc quod recte exerceat iusticiam, et secundo turbacionis carencia. Non turbati recte iudicare non possunt. Et quantum ad hoc dicit sic: Tu autem dominator virtutis, quia videlicet dominator est virtutis et potestatis, cum tranquillitate iudicas, non ex passione ire vel offense sed

qui iudicare vult requirit ...

sunt quamuis turbacione ipsa. x 2. In vita
te conducet iudicii non erat tristis ut
turbulentus. Veteres cum philosophi tam mo
et sic studuerunt tam verbo quam exemplo
principaliter docuerunt quod iracundie frena
in reos animaduerterunt. Unde de archita
tarentino scribit Valerius libro 4 c. 1
Tarentinus architas dum preceptis pitha
gore perennis methaponti inhereret
magno labore multoque tempore solidum
opus doctrine complexus postquam in
patriam reuertitur ac rura sua reuisere
cepit animaduertit negligencia villici
corrupta et perdita intuensque male
meritum sumpsisse inquit a te suppli
cium nisi iratus essem mallem ei
impunitum dimittere quam propter iram iusto
grauius punire. Ibidem de platone
scribit sic. Plato cum aduersus delic
tum serui vehementer exarsisset veri
tus ne ipse vindicte modum dispicere
non posset Speusippo amico casti
gacionis modum mandauit, defor
me sibi estimans si commisisset ut
pare culpa serui reprehensionem et ad
uersionem platonis mereretur. De eodem
platone narrat seneca libro 3
de ira quod cum irasceretur seruo iussit
tunicam deponere et scapulas prebere
verberibus sua manu ipse cesurus. postquam
autem intellexit se irasci manum
suspensam detinebat sicut sustule
rat et stabat percussuro similis
interrogatusque ab amicis quid inter
ueniret quid ageret respondit exigo
penas ab homine iracundo tamquam
similis istum verberibus obiurgat [illegible]
ergo iratus sum quod non tradi [illegible]

cor meum ne plus faciam quam oportet
et libencius faciam ne sit ille seruus
in eius potestate qui in sua non est
Iste ego sum propterea oblitus sum quod
aliud quam potius castigaret me
necesse erat scilicet semetipsum. Et ideo ait
seneca ibidem est nichil cui
liceat dum irascitur. Et hoc ideo
quod seruus est litore pugnante tu
ipse. Secundo requiritur in iudice ad
hoc quod recte exerceatur iusticia mora
et expectatio deliberacionis ut non
ex impetu vel obrupto fiat sue
iudicialis execucio. Et ideo libro 9
historie tripartite narratur quod beatus
ambrosius induxit imperatorem quod talem
legem ederet quod per 30 dies
necis aut proscripcionis in hiis tam
uis maneret ut in causa iudicali
apud semetipsos que ignorauerat
sub veritate disponat. Cum enim apud
thessalonicam quidam iudices fuissent
lapidati, indignatus theodosius
omnes passim iussit interimi non
precedente iudicio interim quod septem
milia hominum occisi sunt. Hic quia
postea lex statuta fuit ab eo
sub hac forma Imperatores gratianus
valentinianus theodosius augusti fla
uiano [illegible] pretorio prefecto illirici
si vindicari in aliquos seuerius contra
nostram consuetudinem pro causa intuitu
illius iusserimus nolumus statim
eos aut subire aut excipere
sententiam sed per 30 dies super
statu suo super eorum suspensa sit reos
sine accipiat carcer atque cus

todia et [illegible] potestatibus [illegible]
obstruet. Unde post confessum Theodosii
beatus Ambrosius eum per octo menses
ab ingressu ecclesie coartavit et postea
ab excommunicatione absolvit. Unde ibi
Sed aut expectatio deliberationis
requiritur licet ipse moraliter consilio
non indigeat. Unde Gen. 18. Dixit
descendam et videbo utrum clamorem opere
compleverint. Et quantum ad hoc subdit
Et cum magna reverentia disponis
nos. Est autem reverentia dilatio iniu-
ria ad favorem, et ideo isto modo
punit et affligit malos et iniustos
cum quadam expectatione et reverentia
ut interim se emendent. Quia subdit
huius expectationis rationem. Nichil enim
iustitie deperit propter moram sue exper-
tationis. Contingit interdum quod propter iudicis
expectationem reus subterfugit iuris-
dictionem suam, et hoc est propter defectum potestatis
in iudice, quia forte reus se transfert
ad patriam ad quam se iurisdictio iudicis
non extendit, sicut reus in Fran-
cia transferat se ad Angliam vel
contra. Vel forte expectat donec
iudicis potestas exspiret, et tunc non
potest iudex in eum animadvertere dato
quod vellet. Sed neutrum istorum potest deo
contingere, qui in omni tempore et in omni
loco suam extendit potentiam, immo sue
arbitrio voluntatis. Et hoc est quod sub-
dit in littera: Subest enim tibi cum volueris
posse. Unde Anselm. ia. Cur deus ho[mo]:
omnis necessitas et impossibilitas
subiacet voluntati illius. Illius autem
voluntas nulli subditur necessitati

aut impossibilitati. Nichil enim est necessarium
aut impossibile nisi quia ipse ita vult.
Ipsum vero aut velle aut nolle
ad propter necessitatem vel impossibilitatem
alienum est a veritate. Secunda pars huius
lectionis continet quod bona doctrina
sumitur iustis ex malorum iusta punitione.
Informantur autem homines per divinas
punitiones considerantes de tribus, quorum
duo pertinent ad iudices et prelatos
qui informantur: primo quod non sint
nimis remissi in regendo per nimiam
dissimulationem, et quantum ad hoc dicit:
Docuisti autem populum tuum per talia
opera quoniam oportet iustum esse. Secundo quod
non sint nimis rigidi per tyranni-
cam districtionem, et quantum ad hoc
subdit: quod oportet esse non solum iustum
sed humanum, id est amabilem mansuetudine
et compatientem. Ro. 6. Humanum dico
propter infirmitatem carnis vestre.
Tertia informatio est ad omnes generaliter
et est quod omnes sint longanimes
per bone spei consolationem, et quantum
ad hoc subdit: Et bone spei fecis-
ti filios tuos quoniam iudicas das
locum in peccatis penitentie, sicut superius
expositum est. Bone spei fecisti
filios tuos. Sicut docet Bern. in
sermone qui sic incipit [illegible]
[illegible]. Spes humana
in deum per considerationem triplicem stabi-
litur. Tria inquit considero in quibus
tota spes mea consistit, scilicet caritate
adoptionis, veritate promissionis,
potestate redditionis. Primo enim
debet hominem multum movere ad spei

E

confidencia qd deus eos adoptavit i filios et patrem eorum constituit semet ipm. Unde Bernhardus sup. oracionem dominicam michi inquit datur ore tuo pater dulce primo quecumque peticionem obtinendarum prestat fiduciam. Et glo. super. Gen. ibi Pater in hoc inquit datur fiducia quid negabit filiis qui quod nat dedit prius. Ex. Et de filio prodigo Luc. xv. ubi filius tamquam ad patrem rediens cum amplexibus et osculis conviviis et melodiis a patre recipitur. Ro. v. Gloriamur et gloriamur in spe filiorum glorie dei. 2º debet habere motivum in spe virtus promissionis deus enim est qui mentiri non potest qui nobis veniam pollicetur et gloriam per totam scripturam sacram hec habemus a deo per quandam obligatoriam in perpetuum scriptura. Ro. xv. per paciam et consolacionem scripturarum spem habeamus. ps. memor esto verbi tui servo tuo in quo michi spem dedisti. 3º causat in nobis spem potestas reddentis non enim impotens est sed omnipotens ad complendum promissa. Et deo nullus qui speravit in eo confundi potest. Eccl. ij. Respicite filii naciones hominum quia nullus speravit in domino et confusus permansit in mandatis eius et derelictus est. Ro. v. Spes non confundit. In ps. In te domine speravi non confundar in eternum. Debet igitur spes nostra esse sicut anchora firmitatis ne a fluctibus moveamur sicut mola vitatis ne indebite conteramur sicut galea securitatis ne ab hoste ledamur. De primo Heb. vj. confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchoram habemus anime tutam et firmam. Sed 2º dicitur super Deutero. xxiiij. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam. Superior et inferior mola spes et timor. ad inferioris (?) pertinet una mola sine altera inutiliter habetur. In peccatore aut peccatore sed dent spes et formido quia igitur incassum metuit qui non confidit. Loco igitur pignoris mola superior aut inferior non tollitur quia qui predicat peccatori tantam disperacionem disponit secundum dicit ut non relicta spe timorem subtrahat nec subtracta spe relinquat. Est igitur spes sicut mola inferior que cor elevat et sustinet in contricione debita pro peccatis. Et timor ostendit mola superior que conterit et comprimit ne cor exaltetur nimis in ps. Ab altitudine diei timebo ego vero in te sperabo. 3º spes nostra est sicut galea securitatis ne ab hoste ledamur. Hoc enim privatus galea ista per desperacionem vulnere temptacionis succumbit eo quod capiti habet inermem Jer. xviij. desperavimus post cogitaciones nostras ibimus. Et ista galea cottidie induamus. Unde apostolus Thes. v. Simus induti lorica fidei et caritatis et galea spei salutis.

Inimicos filiorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attencione et liberasti dans tempus et locum per que possent mutari a malicia, cum quanta diligencia iudicas filios tuos quorum parentibus iuramenta et convenciones dedisti bonarum promissionum.

[Marginalia: 2; 3; 3; 3; ti.; obligatorum; sacramentis ...; Abraham, Ysaac, Jacob ...; et spe ... vincimus ... adiuvamur ... qui dederunt ...]

pater spiritus sanctus in parte precedenti
declarauit diuinam mentem clementiam
in puniendo cananeos quos terra ac-
puniuit indeis adeo promissam / Primo i-
pse ostendit quod quia illa malorum dilati-
one cum pietate admixta datur
bonis hominibus. Deus recte credentibus
materia magne spei / Et circa hoc duo
facit. nam primo ostendit quod condo-
natione punicionis eciam malos ostendit
dei in bonis spes gratie obtinende
in via / 2º quod per eandem causam ostenditur
in bonis spes glorie ostendi in patria
2ª pars ibi Cum igitur nos disciplinas / Prima
tamen ad primum vero sic deducitur. Constat deum
non minus esse clementem et benignum
in remittendo culpas et facinora
electis suis et predestinatis / quam fuit pro-
(?) et reprobis / sed in puniendo re-
probos tantam ostendit clementiam
quod eos paulatim dissipauit / et dele-
uit ut si superstites tempus haberent
penitencie moti et attracti per penam
persecutorum quos per sua malicia
debebat destrui potentissime / sicut deus
ipse depredasset ipsorum salute consti-
tutum in ipso fuit / igitur non minus erit
clemens filiis suis si delinquerit
et veniam postea petat / Ergo ex
hoc in ypodeamus modo punicionis
malorum qui fuit cum mora et expec-
tacione diutina inuitate eos
ad penitenciam / et quodammodo veniam offe-
re / merito possumus animari ad sperandum
dei clemenciam super nostram maliciam
qualemcumque / Hec est prima racio
quam facit spiritus sanctus hic in littera hunc
locum dicit Ergo sic Cum inimicos filiorum
tuorum id est cananeos inimicos hebreorum

tibi puniendo et te cohercens / et debitos
morti per peccata et flagicia indulsisti
cum tanta cautela attencione i. cum
tanta diligenti expectacione / et libe-
rasti quosdam scilicet dimittendo superstites
tes aliis occisis et deletis / dans
tempus et locum per que possent mu-
tari a malicia per penitenciam / cum quanta
diligencia iudicas filios tuos pu-
niendo in presenti / ne peccent eternaliter /
scilicet filios inquam tuos quorum patribus
iuramenta et conuentiones dedisti
bonarum promissionum / Sed de terra cha-
naneorum possidenda ad literam secundum
dicta in hac littera. Deus iuramenta fe-
cisse videntur secundum hoc causa circa materiam
iuramenti primo de iuramenti licencia
2º de iurandi frequentia / 3º de iurantis
innocencia / Circa iuramenti licenciam
est sciendum quod fuerunt quidam heretici qui
asseruerunt omne per iuramentum quantumcumque
posito esse illicitum ubi peccata quod nullam
veritatem omnino licet asserere cum
iuramento / Et hunc habere (?) nominata
ex scriptura sacra / Primo ex illo verbo sal-
uatoris matthei v. Ego dico vobis non
iurare omnino / Item Jacobi v. Ante
omnia fratres mei nolite iurare / Item
matthei v. Sit autem sermo vester est est / non
non. quod autem hiis habundancius a ma-
lo est / Item Augustinus in quodam sermone
falsa inquit iuratio exitiosa est. vera
iuratio periculosa / nulla iuratio
est secura / ergo ab omni iuramento
est abstinendum / Item Ecclesiastici 23. Omnis
iurans et nominans in toto a pec-
cato non purgabitur. Igitur illicitum
est iurare / Sed heresis ista fuit

periurus

13

De iuramento

periculum an sit licitum et frequentandum vel sciendum

a sive intercipit redarguit . p° qr dicis
ipe meme iurasse sicut hic dr s[illegible]
in ps Iuravit dns et no penitebit
eum et p se hebr vi° . cum neiem hrit
p que iuraret deus maiore iura
uit p semetipm | Item aplus me
mit iurasse Ro. i. Testis e michi
cui seruio in spu meo | Et 2° cor. i.
testem invoco deum in aiam mea
Item deutro 10° vi . dnm deu tuu ti
mebis et p noie eius iurabis et
Ite mt v°. reddes dno iurameta
tua Item oes nacoes et oes secta
utuntur iuramento et sic p[ro]pt bo[num]
oim est bo[num] nature | et ideo dicedu
q iuramentu e licitu et no e ma
lu scdm se sicut ista heresis asserebat
Ubi notandu q iuramentu ordinatr
ad ofirmacoem vl pbacoem illius q
qd dr . In spalibz aut pt fieri p
bacio p rocem naturaz ex aliquibz
nocioribz | s in pticularibz factis hoim
no pt talis pbacio adhiberi | et
ideo in talibus recurrit ad testiom
ita q loco pbacois pma argu
menti accipitr testiom hoim | sed
dere testiom hoi et mltu no suffiat
facere ofirmacom eiusm | Cum quia
mendum hoo mentitur | tu qr euit
frequenter et decipitr | Et ideo i talibz
necm fuit recurre ad diuu testiom
et hoc fit p iuramentu eo q deus
nec mentiri pt nec decipi | Ubi p se
loquedo ille qui iurat deu venerat
et honorat | prestans ei summa
veritate q adducit in testionu
ad ondendu dcm suu ee verum
Ubi pz q iuramentu licitu est
etiam ex origine | quam ex fine

Ex origine quidem q iuramentu intro
ductu est ex fidei deuotoe q hoies
credunt deu hre infallibilem veritate
et gnalem oim cognicom | Ex fine tn
et q iuramentu est ordinatu ad
iustificadu hoies de veritate | et ad fi
niendu controuersias int hoies sicut
heb. vi°. Omnis controuersie eorum finis
est iuramentu | Ad motiua inducta
ad opposi dicedu q iuramentu e phi
bitu pc 3° | ne fiat absqz necitate
vl vtilitate | ne iurado ad facili
venat | et ex facilitate ad consuetudine
et a consuetudine ad piuriu decidat.
Et sic pz ad scdm p° Unde nec
paulus inuenitr iurasse nisi i scbendo
ubi hns cautelam diligetia adhi
bet q in loquedo | Ubi scptu e nolite
iurare omnio . i. passim . i. nolite
assuesci ad iurandu | vl nolite iu
rare absqz cominenti necitate | Et
ideo aplus exponedo id ait . Sit
sermo vr est est | no no . q aut
hiis habudacius e a malo est
si iurare cogeris scias q de
necitate venire infirmitatis eorum qbz
aliquid suades q malis infirmitas
malu est . tn eni no male facis
qui [illegible] in rone ut alteri
psuadeas q utilr suades 3a
malo est illius cuius infirmitate
cogeris iurare Ubi scdm aug ii
hac auctte vr dr . q hiis habudaius
est vl q amplius e a malo est
malu accipitr p malo culpe p
malo pene infirmitatis vl igno
re illius cui fit iuramentu qr si

1. Iuramentum non est frequentandum [illegible]

sibi alius de veritate construeret nulla fo-
ret necessitas sibi precipere iuramentum
Ad quod capitulum Augustinus dicit quod nulla iura-
cio est secura / Volt dicere scilicet quod securi-
us est nunquam iurare. Ad quintum de
ecclesiastico loquitur ibi de consuetudine
iurandi / scilicet secundo scilicet quod frequencia iura-
di / primo est periculosa / eo quod homo de facili
delinquit in verbo contra ~~perit~~ importa illud
Iac. 3. Si quis in verbo non offendit
hic perfectus est vir / Unde Eccli. 23. Iura-
cioni non assuescat os tuum / multi
enim in illa casus / Unde peragitur in psalmo
magne levitatis et ~~[illegible]~~ pravitatis est ad
mediacionem est iurandi frequencia et
facilitas / 2° est deo multum iniurio- 2
sa quia pura reverenciam debet habere ad
deum qui ex levi causa testem induat
deum / quod non faceret de aliquo honesto
viro / 3° sibi ipsi est verecundia nam in hoc
quod ita facilius et frequenter deum
testem induat sua veritate ondit
se propter paucam fidelitatem eius sine
iuramento non creditur / 3° de iura-
mentis est sciendum quod ad iurandum
licitum requiruntur tria / iusticia / iudicium
et veritas / prout dicitur Ier. 4. Iurabis
vivit dominus in veritate / et in iudicio
et in iusticia / Ut per veritatem caue-
at iuramentum mendax / per iudicium
iuramentum incautum per iusticiam
iuramentum iniquum vel illicitum / Unde
ex parte iurantis debet precedere iudicium
discrecionis ut non leviter sed ex neces-
saria causa iuret / Ex parte vero dicendi non
sit falsum saltem secundum iudicium con-
sciencie sue / nec eciam illicitum sicut aliqui

1. Iuramentum quod sit licitum requiruntur tria
deliberacio [illegible] / veritas [illegible]

in iuramento promissorio contingit quod
[illegible] iuret se inferturum homini [illegible]
iurat quod nunquam concordabit cum
illo qui contra eum deliquit vel ad
tale quod est illicitum sed in effectu / in
quo casu peccat iurando quod illicitum est
observare / et iterum peccat si observet
et in hoc casu [illegible]. In malis pro-
missis rescinde fidem et in turpi
voto muta decretum

Cum igitur nobis disciplina divi-
nitus meos est multipliciter fla-
gellans ut nobis merito tria cogi-
temus in dictatoris et eum de nobis
iudicaturum / Unde
et illi qui in vita ista insipienter
et iniuste vixerunt per hoc quod voluerunt
dedisti summa tormenta / et enim
in erroribus diu errantes
deos estimantes hec que in animalibus
et in animabus sunt supervacua infancium
eum insensatorum more viventes
propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium
in derisum dedisti / postquam sciunt
sicut nos instruxit quod ex ma-
lorum punicione / animari debemus ad
spem respectu glorie in presenti / scilicet
quia ut quod ex malorum flagellacione
et dampnacione debent boni animari
ad spem glorie in vita eterna / et
circa hoc duo facit quia primo ondit
quod iudicium deus exercet contra ob-
stinatos et incorrigibiles / unde et
illi qui in vita sua / Secundo ad sperandum
animatur talis de natura / Sicut
obstinati flagellantur in presenti / et
quia per hoc non corrigunt inspectivi dampi-
nantur / ita penitentes disciplinatur

eo nobis / 2° et [illegible]
[illegible]

in puericia et qui se corrigunt in perfectum
permanent. Cum igitur videmus ma-
los flagellari sub correctione et no-
disciplinari cum nostra correctione
iudicare possimus de iudicii bonitate
in punitione nostra futura, et gratie
de tua que ab omni miseria li-
berat que est collatio vite eterne. Sed
secundo sic legitur Ideo Cum igitur nobis disci-
plinam das / disciplina verberum et
verberum das contra malicia aliquorum
qui dicuntur tribulationes nostre et
a Deo / inimicos nostros quia hi sunt (i. obstinatos [illegible])
inimici tibi multipliciter flagellas in
ipsis multa flagella perdendo, ut
bonitatem tuam que omnibus te commu-
nicas [illegible]
cogitemus iudicantes alios incorri-
gibiles ad flagella tua, et tu de
nobis iudicatur .i. exercetur iudicium
sive iuste sive iniuste, sive ab hominibus
sive a Deo, speremus misericordiam tuam. Job
xii. Et si occiderit me in ipso spera-
bo. misericordiam scilicet ab omni pena liberan-
tem quam a misericordibus subtrahet
iustum illud Jacobi 2°: Judicium sine
misericordia fiet illi qui non facit misericordiam.
Tertio ostendit quale iudicium exercet Deus
primo de peccatoribus obstinatis
et specialiter illos cananeos quos
expulit a facie Israel. Illi enim tales
fuerunt ydolatre, qui coluerunt ymagi-
gines animalium sicut supra dictum
est. Et ideo iusto Deus illos per
alia vilia voluit exterminare, [illegible]
quod submergit. Unde et mille qui in
vita sua insensate et iniuste vixe-
runt per insensate quo ad Deum, et

iniuste tamen contra Deum quod [illegible] proximum
vel insensate quo ad se ipsos et in-
iuste vixerunt quo ad Deum et proximos
per hec que coluerunt dedisti summa
tormenta. Sicut per vespas et muscas
et vilissima alia eos interemisti
. Et quia hec fuerunt [illegible] sic
probat. Illi enim non ex simplicitate
nec modico tempore erraverunt colendo
talia alia scilicet diu et vixerunt more
insensatorum. Ideo conveniens fuit quod
estimarentur iudicio stulti et de-
risibiles sicut infantes vel fatui a
bestiis quas prius coluerant. Unde
dicit sic. Etenim isti cananei in erroris
via .i. ydolatria diutius non per mo-
dicum tempus erraverunt errore negli-
gentie quia noluerunt se corrigere nec
ad Deum verti contra Deos estimantes
hec que in animalibus sunt supervacua vel
inutilia et nociva cuiusmodi sunt dra-
cones et serpentes et talia vel secundum aliam
literam Deos estimantes que in animalibus [illegible]
sunt ~~supra~~ supervacua .i. ab operibus
humanis que per manus sunt hominum sunt
supervacua et inutilia sicut carpen-
tarius extremitates lignorum et
truncos tunc dimittit quia sibi sunt
non prosunt et de talibus venit sculp-
tor et pingit ymagines ydolorum
.xiii. Artifex lignarius [illegible]
est domum et fecit sculptile et aliud
[illegible] est cum illud projecerit eius
combusserit igni et de medio eius
carnes coxit et comedit et in-
reliquum eiusdem fecit et stulti-
bile sibi [illegible] cum illud et
adorat illud et obsecrat illud

dicens libera me quia deus meus es tu
Talia igitur colluerunt isti cananei
infantium insensatorum more. Vnde
pueri enim insensati faciunt de papi-
ris et ymagines puerorum catulorum
et ludunt cum eis. Et ideo misisti tu
deus dedisti eis iudicium in derisum
tamquam pueris insensatis quia sicut deum
sibi [illegible] videbantur per ciniphes mus-
cas et ranas lupos et leones con-
turbabantur. Spem nostram/ Secundo
quia spem nostram tribus temporibus prin-
cipaliter recolligere debemus/ scilicet imminente
tempestate temporalis tribulationis
accedente necessitate corporalis dissolutio-
nis et superveniente perplexitate cri-
minalis desperationis. Primo sperare
debemus/ scilicet primo sperare debemus divi-
nam nobis facillime affuturam. Vnde
in temporalis tribulationis tempestate in ps
quoniam in me speravit liberabo eum. Et ad
hoc in vita beati martini qui cum
inter alpes incidisset in latrones et
unus eorum cum ferire intenderet alius
ictum ferientis retinuit. Et cum postea
latrones quererent ab eo an timeret
dixit se numquam magis securum fuisse
quia sciebat misericordiam dei in maioribus
temptationibus affuturam. Summa cau-
tela militum antiquorum fuit/ omnia que
videbantur adversa turbida et bone
spei contraria ad concordiam interpretari
sicut narrat sextus julius stra-
tegematon libro primo capitulo primo. Vnde cum scipio af-
fricanus ex ytalia in affricam
exercitum transposuisset et ipse de navi
deberet descendere cecidit ad terram
Considerans igitur milites attoni-
tos de casu/ [illegible] spei
fecit audite inquit milites affricam
oppressi. Consimiliter cum cesar cum navim
ascendere deberet cecidit ad terram et mili-
tibus consternatis dixit teneo inquit
te terra mater. quasi diceret. nec sic recedo
quin ad te redibo. Et per illo verbo mi-
lites sperare fecit se incitans prosperum
reditum. Item stercorarius dux qui-
dam militum cum equitum statua ecce
pectora avulsa subito prodigio
apparuissent et milites inde consterna-
rentur victoria inquit nobis portenditur
Iste enim partes nostras ipso sunt hostilium cau-
ce [illegible] Epaminondas te-
banus cum scutum de celo nocte fulmen
delapsa et eos qui aderant ter-
ruisset metum compescuit sic fugavit
lumina inquit numina ostendunt quasi di-
ceret nobis mittitur lumen ut nos in-
veniat. Isto modo viri iusti omnia tri-
bulationes que eis accidunt vel malorum
persecutione seu mundana mutatione
vel corporis infirmitate interpretantur
in bonum fructus/ quia diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum. Et quanto
maior mentis timor incutitur tanto
fervencior spes cordis erigitur. Iuxta illud
Job 13. Etiam si occiderit me spera-
bo in eum. Secundo sperare debemus con-
fidenter accidente necessitate corporalis
dissolutionis/ [illegible] expectat misericordiam
in morte sua/ sicut docet augustinus
libello suo de [illegible] est philosophi
timere mortem sed magis gaudere
et bone spei esse imminente morte
et hoc plures discipulis declaravit
moriturus per duas rationes primo scilicet

Credidi inquit per philosophiam veram quod
anima est inter hominem et bestiam, et qui
inquit veritatem et rectitudinem in philosophia
metitur, credentes aliqui philosophi. Credimus
inquiunt. Et ille: Bonum ergo quod evenit
homini ex studiis illis, aut evenit ei
in hoc seculo in quo sumus, aut in alio
futuro. Ei dicitur quod in hoc seculo in quo
sumus. Ergo credentes [illegible] sic
non dedisti. Nam plures homines
insipientes qui non cognoverunt creato-
rem finierunt dies suos in bonis et
annos suos in deliciis, econtra plu-
res qui sapientes qui cognoverunt
creatorem suum habuerunt [illegible] labo-
re et pena. Ex quo bonum a philosophis expec-
tatum non evenit ante mortem, sed post
mortem eternam naturalem mortem timentes
que vita est et necessarium anime ad illud
quod maxime concupivit. Tercio idem sit
philosophus. Quid inquit a nobis mors?
Mors est aliquid aliud quam recessus
anime a corpore? Respondent quod non.
Corpus inquit nichil audit nec
videt nisi per animam, sed consentit de-
lectationibus et potui, et est contraria
appetitui anime in eo quod vult ascendere
ad celestia bona et vera. Quare igitur
doletis si anima recedit ab eo quod
est contrarium sue delectationi et per-
fectioni et suo desiderio? Et ideo
cum faceret [illegible] morituri erant
esse et iocunda dixit eis: Non
cogitetis in cordibus vestris quod ego
letor eo quod sperem evadere de
infirmitate mea, qua vestro sensu ne
me moriturum. Et nisi esset hoc
pomum quod in manu mea teneo
et quod odor illius me confortat

et aliquantulum prolongat vitam meam,
iam expirassem. Et anima separata
in qua conversamur cum bestiis [illegible]
odore bono. Et ego letor quod recedo
de hoc seculo quod est compositum ex contrariis
et qualitatibus quatuor elementorum, quorum
alteri [illegible] qui possit constare ante
diu prolongari corpus ex hiis compo-
situm. Tandem cadente pomo de manu
mortuus est. Propter quod philosophi orabant:
ille qui suscipit animas philosophorum sus-
cipiat animam tuam etc. Ecce quam spe-
rant in domino vitam futuram post mor-
tem tendendo ad vitam. Tercio maxime
sperare debemus firmiter propter pie-
tatem eternalis dispensationis etc.
Secundo quia nullus speravit in domino
et confusus est. [illegible] in [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alibi et [illegible] sicut infirmo [illegible]
[illegible] confert quod sunt bone spei. Ita
[illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible]
[illegible] qui metuunt morituros
[illegible] vidi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Tu es domine spes mea, quod
[illegible] agendum, quidquid [illegible], quod
[illegible], quidquid [illegible], tu es
domine spes mea. Hec una in omni
[illegible] [illegible] hec [illegible] [illegible] mee
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] Jeronimus [illegible] [illegible] di-
cat postremus non est [illegible] [illegible]
homo [illegible] [illegible] aut [illegible]
re deo bonum est et ponere in domino
meo spem meam et infra [illegible]

pmia punitur qe eo obtine dei strabo
si surgant adursus me prelia si sper
at mundus si fremat malignus
si ctra adursus stru gespirat
in te sperabo / in pes tu dne singu
lari in spe gstituisti me. &c

q Si aut ludibriis & increpacionibus
no correpti sut dei iudicium
expti sunt. In hiis enim q patie
bant molestie fiebant in quibus patie
tes indignabant p hec q putabat
deos in ipis eu extimarent. Iude
tes illum qm olim negabat se nosse
deum verum agnouerunt. pp qd & finis
gdepnacionis illorum venit sup eos
declarans sufficienter qd deus e beni
gnus flagellando quo ad illos qui
se corrigunt. Sed finaliter gcludit
qd e iustus rigidus & severus
contra illos qui p se gtra flagella
no corrigunt gtinuit. Et circa hec
duo facit. primo ondit qd deus i
eos iustum exercet iudicium. 2º decla
rat iudicij sui modum & pe ibi
In hiis enim q patiebant. Circa
ad primum dicit sic / quia aut ludi & incre.
no correp. sut. dignum dei iudicium
expti sut. ludibrium fuit pap. e
res alia que digna e hic ludo
& deceptui & magis ppe in pacrum
serma dr ludibrium pena hu
alium illata cu ludo & derisione
et qr deus crudelmos sic afflixit.
qd iudei de eis ludere potuerunt
qui viderunt eos p tempas et
miserias extimari ideo deus dr
eos ludibriis punivisse et incre
pacionibus p verba sua. Ubi sicut

Et idcirco per aguiracionem qd dixit Hebreorum erit potestas dei super eos & se reguerint noby ad cruciandum ... ut cognosceret eos sed deus glorificavit ... cgravit

suorum eos monendo et qr nec hiis
nec illis correpti sunt .i. correccionem pp
qua sit correpcio no habuit ideo
dignum dei iudicium expti sut & p
que modum subiungit inculcando
cum ea qd quibus sustinebant est
sibi p tribulacionem alia puniebant qua
in gmendicione divitatis colebant.
In punicione duo fiebat. primo ipi
afflicti murmurant & contra deum
indignabantur. 2º ex hiis duis quos
in spe aliam coluerunt ad veri dei
noticias deducebantur / ita qui ipi
dolore affligebantur clamarunt
p liberacione sua / ad deos quos colue
runt & cu eos impotentes sentirent
reducti sut ad cognoscendum verum deum
quem olim negabat se nosse / qr
sicut dicit greg. oculos quos culpa clau
dit pena aperit pp qd & finis gdep
nacionis illorum sup illos .i. finalis
gdepnacio in inferno / que gdepnacio
fine carebit / Negabat se nosse deum

¶ Tria enim genera hominum negat se nosse
deum nosse / avari & pecuniosi /
superbi & presumptuosi / pravi & mali
ciosi / pecuniosi sunt nimis tenaces
presumptuosi sunt nimis audaces /
/ maliciosi sunt nimis fallaces / primi
negat deum qr deus e caritas / 2i
qr deus e bonitas / 3ii qr deus est
veritas / primo igitur negat se nosse
deum avari & tenaces / xpus eis
apparet in forma pauperis ondens
indigenciam & petens caritatem
qui pauperem gtempnit / no potest
se excusare dicens. Dne apparuisti
in aliena effigie no potuimus

16 Tria genera negant se nosse deum

in nocturnis cetere primitus. Sicut ei
quod xpus in persona tali verba nescit
isti sunt de quibus xpus dicit Non po
testis deo servire et mamone. Et ne
mo potest duobus dominis servire. Aut enim
unum odio habebit et alterum diliget
aut unum sustinebit et alterum con
tempnet Mt. vi. De ista negacione
pulchre se excusat sanctus Job. 31
Si negavi quod volebant pauperibus
et oculos vidue expectare feci. Isti
negant xpm modo et xpus eos ne
gabit in die iudicii dicens Amen dico
vobis nescio vos. Mt. 27 et Mt. 10
Qui me negaverit coram hominibus
negabo et ego eum coram patre meo

2 qui est. 2o negant se nosse pusillanimes
et nimis audaces. Tales sunt qui
propter fortitudinem vel viribus innitentes
non recommendant se deo nec divinum
implorant auxilium sicut xpus eos
docuit Mt. vi. Et ne nos inducas
in temptacionem. Tales sunt qui se
ingerunt periculis temptacionum
male scienter se administret suspi
ta tempestas non refugiunt et ideo
cito cadunt. Horum figuram et speciem
gessit petrus qui propter infirmitatis
ignarus dixit Et si oportuerit me
mori tecum non te negabo. Mt. 26.
Iste tamen eadem nocte se ingerens
societati ancillarum et ministrorum xpm
ter negavit sicut ibi subditur.
Tales sunt multi se iactantes
de castitate et continencia et alios
qui cadunt in concupiscentes et quod
met eo momento temptacione
vexati facillime cadunt. Et ideo
sancti viri deo se continue recommendant

scientes quod divina bonitas est et non
sua per quam contra temptaciones resistunt.
Et ideo Job dicit Si osculatus sum
manum meam quod est iniquitas maxima
et negavi contra deum altissimum. Job 31. glossa
Osculari manum est bonum vel
non vel gracie adeo accessum viribus
attribuere. Unde qui bona opera faciunt
et illa deo non attribuunt sed viribus natura
li et prudencie proprie tamen deum quem
est bonitas a quo omne bonum dicitur

3a negant. 3o negant se nosse deum
malicia et fallaces. Cuiusmodi sunt
falsi testes et falsi iudices et falsi
advocati qui scienter veritatem negant
xpm enim est veritas (Ioh. 14) ~~...~~ falsi
enim testes a iudicibus honorantur
quod sic ... de quo sunt ... veritatem
~~dicat fidem prestat~~ et voluntatem
~~a voluntate~~ recedunt et tales non
solo xpm negant ymo vendunt
glossa super illud Mt. 26. Ex tunc
querebat oportunitatem ut eum
traderet. Multi eum hodie sicut quod statim
inde occantur et idem faciunt
cum per munere falsum testimonium dicunt
deum qui veritas est vendunt. Horum
figuram gesserunt iudei quibus petrus
dixit Act. iii. Deus glorificavit
filium suum ihm xpm quem vos qui
tradidistis et negastis ante faciem pilati
iudicante illum dimitti. Tales sunt falsi
iudices qui scienter veritatem subvertunt
et iudicant per muneribus illud quod sciunt
falsum vel per timore et nimis a veri
tate recedunt sicut fecit pylatus
qui audito isto verbo a iudeis si
hunc dimittis non es amicus cesaris
timuit et adiudicavit contra consciencie

regis. Et tamen nonne quod non compen-
sant iudices nisi totis viribus la-
borare studeant in morte eorum. Legimus
enim Matth. xxvii. Et pilatus multipli-
citer egit ad liberacionem xpi. Primo comparan-
do latrone iusto. Quem vultis di-
mittam vobis, barrabam an ihesum
qui dicitur xpc. Quasi diceret. Nonne licet
xpm dimittere ex quo vel debet
dimittere vel latronem. 2° cum quereret
a iudeis quid enim mali fecit, et
quid faciam de ihesu qui dicitur xpc. 3°
quando lavit manus suas coram populo.
Et dixit innocens ego sum a sanguine
iusti huius. Vos videritis. 4° quod eum
flagellari mandavit quod ideo fertur
fecisse creditur ut iudei pre-
mio et obprobriis eius saciati desis-
terent ab instancia mortis xpi. Ex
hiis omnibus non obstantibus non compen-
satur pylatus qui sciebat eum
innocentem et per invidiam tradidisse
eum iudei. Sed tamen non obstante
illud verbum conclusit pylato. Si hunc
dimittis non es amicus cesaris. Ver-
bo audito hoc verbo adiudicavit fieri
peticionem iudeorum de xpo Matth. xix. Et
sic sunt iudices pretendunt se velle
defendere veritatem diligenter inquirunt
de veritate. Sed cum possunt eam fa-
cile videre non prosequuntur. Ita pyla-
tus verum mansit a xpo. Unde
veritas est noluit xpo dicere verum,
est post eorum convertit iterum ad
iudeos. Joh. 18. De hiis omnibus veri-
ficatur illud Jere. v. Negaverunt dominum
et dixerunt non est ipse neque veniet
super nos malum. Falsi vero advo-
cati dicunt se nosse deum verbis

sed factis eum negant, et non solum negant
immo reprobant veritatem et colorant
falsitatem. De quibus verificatur illud Ti-
to p°. Inquinata sunt eorum et mens et
conscientia. Confitentur enim se nosse deum,
factis autem negant. De istis sydonius
in quadam epistola sic eos describit.
Hii sunt in conviviis sirene, in exac-
tionibus arpie, in collocucionibus bestie,
in consiliis statue, ad intelligendum
saxei, ad iudicandum lignei, ad igno-
scendum ferrei, ad iniurias pardi, ad
facecias ursi, ad fallendum vulpes,
ad superbiendum tauri, ad consumendum
minotauri. Hec ille. Istis nichil
sufficit nichil placet nisi pecunia
sicut dicit alanus libro suo de conquestu
nature. Si quando inquit armatur pecunia
tanquam loquitur argenteis coruscat in
pectore tullianum fulgur, mercurius hecto-
reo robur vincitur herculeo, versi-
pellis ulixis vincit astucias
et cum tenui ... fame in-
tendunt. Sic dyalectica muta sit subti-
litas rethorice, languescat nobili-
tas, ubi numorum poterit plura-
litas, si in aure iudicis vel advo-
cati susurret pecunia orphei ly-
ra carmen amphyonis, musa
virgilii voce pecunie suffocantur
quod plura ubi nummus loquitur
tulliana eloquencia tuba mutescit.
Unde nummus militat, hectoris
milicie fulgura comprimuntur. Ubi pug-
nat, ulixis compugnatur herculea.
Nummus vincit, nummus regnat,
nummus imperat universis. Hec alanus.
Ista advocati sicut dicit ambrosius

in quodam sermone iuste dicet. Recede quod accepisti qui contra libertatem dixisti, iniquitati affinisti, iudicasti, iniusta exemplo oppressisti de salvitate vicisti.

Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei, et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex. Sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem et lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Postquam Salomon prosecutus est iusta tormenta ex extimatione contra deum, pro eo quod deum colere noluerunt, sed sicut stulti et insani ydola sibi prelegerunt, consequenter insistit auctor huius libri contra crimen ydolatrie reprehendendo. Et circa hoc sic procedit: primo agit de magnitudine culpe sive criminis ydolatrie; secundo de certitudine pene quam deus inflixit ydolatris, et specialiter egipciis; secundo ponitur ibi capitulo 16: Propter hec et his similia passi sunt digne tormenta. Circa primum duo facit: primo prosequitur de ydolatria superstitiosa adoratione; secundo de ydolatria prima adinventione; secundo ibi infra capitulo 14: Iterum alius cum lucrum volens etc. Circa primum duo facit, quia primo reprehendit ydolatras colentes naturales creaturas, secundo reprehendit illos qui colebant artificiales ymagines et sculpturas, infra ibi: Infelices autem. Commendans in ydolatria duo sunt, scilicet aversio a vero deo qui ab omnibus est colendus, et conversio ad creaturam. Ideo primo agit

de gentilium aversione a deo, secundo de conversione ad creaturas, secundo ponitur ibi: Sed aut ignem aut spiritum. Circa primum reprehendit sapiens stultos philosophos et fatuitate curiosos gentilium qui circa naturales investigationes cum summo labore studuerunt, et tamen dei noticiam carruerunt. Et dicit: Vani sunt autem omnes homines in quibus non subest scientia. Vanum autem est sicut dicit Aristoteles secundo Physicorum quod est ordinatum ad aliquid sicut ad finem et non potest attingere finem suum. Unde si aliquis deambulet pro sanitate et eam per deambulationem non consequatur, dicimus eum in vanum ambulasse. Homines autem ordinantur ad deum cognoscendum et colendum. Unde Augustinus secundo civitatis dei libro capitulo primo: Rationalem naturam a deo factam esse ita ut eo fruendo beata esset dubitari non debet. Ideo natura rationalis est ut discernat inter iustum et iniustum, inter bonum et malum, inter magis bonum et minus bonum. Alioquin frustra facta esset rationalis. Ergo omnis homo frustra est et vanus est nisi scientiam de deo non habeat. Et ideo dicit: Vani sunt autem omnes homines in quibus non subest scientia dei, id est scientia de deo. Hec scientia est fides que per prophetas revelata antiquis patribus et postea nobis per filium predicata. Sed manifestum: hec scientia est timor et reverentia dei. Baruch iii capitulo dicit: De quo devotio huius mundi perierunt eo quod non habuerunt scientiam. Et signanter dicit: In quibus non subest scientia dei, id est fides. Est enim fides fundamentum totius edificii spiritualis in christiano, Hebreorum 11: fides est sperandarum rerum substantia. Et

nos infideles nichil boni superedifi-
cant divinis in sua infidelitate
perseverant. Hoc est igitur primum de quo
reprehenduntur sicut gentiles ydolatre
quia fidem de deo non habuerunt. patet ex
duobus primo quia non intellexerunt eum
bonum remuneratorem vel gubernatorem
mundi. 2o eo quod non intellexe-
runt eum esse mundi creatorem. Quantum
ad primum dicit sic. Et de hiis que
videntur bona non potuerunt intellig-
ere eum qui est. i. deum qui est summe
bonum et solus verus est. qui a se est
et sine eo nichil est vel esse potest. Sicut
enim deus perfectissime dicitur qui est
ita dyabolus per maliciam suam dicitur qui
non est. Job 18. habitent in tabernacu-
lo eius socii eius qui non est. Eum
enim videntes creaturas esse bonas
potuerunt arguisse ad unum per se bonum
sicut arguit aristoteles 1 methaphisice. sic
ad unum necesse ex aliis non necesse
esse et sic devenisset ad illum qui
verus est. qui dixit exodi 3. Ego sum
sic dices filiis israel qui est misit
me ad vos. Unde sicut dicunt sancti
istud nomen perfectissime deo convenit
scilicet qui est quia ipse enim solus uniformiter
semper idem est. Omnis creatura alicui
mutationi subicitur. Angeli secundum aliquas
affectiones mutantur. corpora celestia
secundum locum. corpora inferiora alterantur
augmentantur. moventur secundum locum
et ideo signanter dicit augustinus confessionum 12.
Tu solus domine es quod es. tu es
qui es. non quod aliud est et [illegible]
et in quo aliquid est mutabile non
omnino est quod est. Et quod incipit esse

esse et potest cogitari non esse. et nisi per
aliud sibi subsistat redit in non esse
et quod habet fuisse quod iam non est et futurum
esse quod nondum est illud non est proprie
et absolute. Tu non es illud quod est
quia quamdiu aliquid erit aliud eris. hic
totus et semper es et tu es quod semper et proprie
et simpliciter es quia nec habes fuisse nec
futurum esse sed tantum presens est. hec augustinus.
¶ 2o reprehendit fatuitatem gentilium
philosophorum de eo quod non cognoverunt deum
esse mundi creatorem. Et quantum ad
hoc dicit sic. neque operibus attendentes
agnoverunt quis esset artifex. Tamen
enim effectus deducat in noticiam sue
cause et ipsi totaliter occupati fuerunt
ad investigandum causas rerum in hoc cul-
pandi sunt quantum ad cognitionem quod ad
primam causam devenire non potuerunt.
Sed queritur est quod philosophi ad deveniendum
deum esse sufficientes fuerunt. tamen nec
utramque in solo lumine dei veri notitiam
habent ad hoc non sufficiat. Ad hoc
dicendum ut estimo quod deum esse non est
per aliquam rationem demonstrativam habere scilicet
deum esse creatorem mundi. sed quamquam
ad deum moventur sic habent et ratio-
nalem concurrent sic credendo et ~~dei~~ divine
gratie obedire preberent deus eis sufficien-
tem sine quantitatibus notitiam. Et quod
eis sufficiat ad salutem. exemplum ad hoc
habetur de cornelio cui missus est
petrus. de paulo cui missus est ana-
nias qui sic se disposuerunt quod reve-
lacionem inspiracionem de vero deo me-
meruerunt habere. Et ideo dicendum quod sine
culpa homines habent quod nunquam
evenit quin noticiam de deo habeat

saltem quoad notitiam ad salutem. 3°
reprehendit errores gentilium de
ydolatria quantum ad compositionem adorantium
et denotat viii genera creaturarum que
apud ydolatras superstitiones ha-
bebantur in honore tamquam dii. Ex supra-
dictis putaverunt aut ignem aut spiritum. Ig-
nem coluerunt caldei, et apud gen-
tiles dicebatur vulcanus quasi volita-
ns fervens et rutilans i. volatilis
calorem iste fingebatur quasi fabri-
cando et dicebatur fabricare fulmina
Jovi quia Jovem superiorem partem aeris
dixerunt et vulcani deputaverunt
mediam regionem, a quo loco fulmina
et coruscationes dependent. Caldei autem
sicut in quibusdam historiis invenitur
ignem adorabant, et ad hoc aliquos
cogebant. per modum istum obtulerunt
quibuscumque negantibus ignem et aliud
deum colentibus pugnam sicut quod si deus
eorum ab aliquo vinceretur eius culturam
dimitteret. Si vero ignis qui fuit deus
eorum aliorum consumeret ydola ipsi ad
ignem colendum se obligarent. Isto
audito canopei in egipto qui ydo-
lum belli coluerunt deposuerunt de capite
ydoli sui coronam auream et super
caput suum quoddam vas testeum po-
suerunt et illud multis foraminibus perfora-
verunt, et ea cera obturaverunt. Venerunt
igitur caldei ad illud ydolum comburen-
dum posuerunt ignem et statim in
foraminibus cera liquefacta descendit aqua
et ignem extinxit, et sic vicerunt y-
dola canopi caldea. tunc egipti
et illi [illegible] demoncepit ydolis
suis et alii coluerunt spiritum vel etherem
quem dixerunt Jovem i. superiorem

partem ignis aeris vel ipsum ignem sicut
alios qui aerem diviserunt in duas
partes vel potius in tres superiorem
vocaverunt Jovem inferiorem iunonem
Et illa inferior pars est que vocat-
ur circa aerem propter fertilitatem
motus et divisionis. 4° alii venera-
bantur gyrum stellarum i. firmamentum in
quo sunt fixe varias ymaginibus
et ydolorum [illegible] igitur eorum fabulas
alii coluerunt aquam unde neptunum
fingebant deum maris thetim deam
maris inter istas falsas fabulas
[illegible] magna est de yone quia
medium signat planeta [illegible] sub
saturno, medium superiorem partem aeris
signat quod saturnus tres filios ha-
buit Jovem neptunum et plutonem
Jupiter regnat in celo neptunus
in mari pluto in inferno. unde versus
versus [illegible] Jupiter astra fretum
neptunus tartara pluto Regna
paterna tenet tres tria quisque suum
Unde ipsum elementum aquarum vocaverunt
neptunum Et ideo dicit in libro quod ali-
qui coluerunt nimiam aquam Unde ymma-
go portavit in manum eorum ad desig-
nandum quod aque [illegible] fingunt [illegible]
sic enim [illegible] et potabiles
[illegible] et amphitritem accepit i. [illegible]
gem ab amphi quod est circum et [illegible]
quod est [illegible] eo quod aque [illegible] ele-
mentum quasi [illegible] sit [illegible] ut
in aquis superioribus aere in nubibus
terra in fontibus et puteis vel
uxor neptuni dicitur amphitrites sive
[illegible] quia mare terram ambit
et tandem alii coluerunt solem quem

aliis nominibus nuncupauerunt. Solem
enim dicunt primum filium iouis quem
vocant phebum quasi nouum eo quod in
ortu suo cottidie nouus appareat /
et ideo pingebatur iuuenis / hic etiam
apollo dicitur .i. perdens siue exterminans
eo quod calore suo omnem viredinem huma-
norum perdit et exsiccat. Idem vocatur
phicius a phitone serpente / quem cum
natus occidit eum cum sagittis.
Sol dicitur quasi nichil solis nichil pre-
cellit magnitudine inter stellas / vel
quia solus lucet de die aliis per
eius presentiam obscuratis / dicitur etiam
lucius a lico .i. lupo eo quod sicut
lupus pecora dilacerat / ita sol suo
feruore omnem humorem exsiccat.
Alii colebant lunam / quam dyanam voca-
bant hec multa nomina per diuersos
effectus habebat. Dicebatur luna dya-
na in siluis luna in celo. De istis
et eorum cultu [illegible] 12. Colebant
[illegible] et soli et lune et
12 signis et omni milicie celi. Hec
igitur deos putauerunt. Et isti rectores orbis
terrarum / Sed preter istas multas ali-
as superstitiones adinuenerunt poete
sicut narrat philosophus in libro qui dicitur
[illegible] / Antiquitus nati filii [illegible] ideo
et nos potestates datas hominibus
ad [illegible] vincendi. a dyana [illegible] cole-
bat per diis sicut agriculturam
vindemiatorem et seminatorem et huius
postea poete cum licencia et fauoris
easdem artes sine stratis [illegible]
effigiauerunt et propriis nominibus distinxe-
runt vocantes sicut colendi agros
[illegible] sicut colendi vineas ba-
chum actus etiam humane libidinis

venerem vocauerunt et sic superstitione
multiplicate sunt nimie et varie
superstitiones sunt sumpte a vanitate vel
consuetudine humane vite superstitiosis
et alias eorum vetustissime fere vetu-
lam decrepite et delire [illegible]
[illegible] et sic earum inuentrices sunt
Quorum si specie delectati deos pu-
tauerunt sciant quanto hiis domina-
tor eorum speciosior est / speciei enim
generator hec omnia constituit / aut
si virtutem et opera eorum mirati sunt intelli-
gant ab ipsis / quoniam qui hec fecit fortior
est illis / a magnitudine enim speciei et
creature cognoscibiliter poterit creator
horum videri. Postquam propheta sic re-
darguit philosophos gentiles de ignoran-
tia quam habuerunt de deo omnium creatore
hic ostendit / quod illa ignorancia
non fuit a natura humana / sed ab eorum
malicioso errore. Et circa hoc duo
facit primo ostendit per quam viam
venisse poterant ad dei cognitionem
2o quod nulla habent sue ignorancie
excusacionem / 2a ibi Sed tamen adhuc
in hiis. Circa primum duo facit primo
tangit duplex medium diuinum per
quorum vtrumque ad dei noticiam poterant
peruenisse / 2o ostendit quod per illa me-
dia debebant arguisse ibi A magni-
tudine enim. Duo igitur sunt in creatore
forma delectabilis in essendo / et virtus
admirabilis in agendo / et ista duo
maxime apparent in corporibus celes-
tibus sole luna et stellis de quibus
immediate ante dictum est / Et de istis
loquens subdit Quorum si in specie
delectati deos putauerunt. Quorum sci-
ant quanto hiis dominator eorum spe-

cocior est quorp p dorp s. pol. hunc
& pulchrp spē delē. p ps. delectasti
me dn̄e in factura tua. delectari
spē crea᷑. ꝓp deū licitū ē. Sȝ delec
ri in creatura ꝓꝑ seipsam nō refe
rēdo ad deū puersū est igit᷑ spē
delectari sꝫ sciaṁ .i. scīe delectant
q̄ntō corp deus s. speciosior ē hijs
rebus spēi em̄ gubnator .i. creator
vero speciosa hec oīa constituet
Et ꝙ igitur deus pulchritudine
creaturaꝝ creauit & nō creauit
nisi ꝓ liberū arbitrium sicut arti
fex facit opus suū sicut potuit
ꝙ ipē longe ē speciosior q̄ sit opus
boecius 3. de consol. pulcherimū pulch
rimus ipē mundū mente gerens
similiqꝫ ymagine formas aliud me᷑
ē in istis creatur᷑ ducens intellectum
hominis in deū creatur᷑ totius atq;
inuisibilis virtus & potencia corporum
celestium lucendo in diuersos et
ꝗ infinitos effectus in istis inferiorib;
producendo u᷑ si virtutes & opa corp
inani sunt quaꝓꝑ mirari ceperunt
homines phiam ꝑo me᷑ & dr. plura
sunt mirabiles delectaciones .io. ethi᷑ .s.
Intelligat hec ē intellige delectam
ab ipsis .i. ꝓ ipsas creaturas qm̄
qm̄ hec fecit ē virtuosior & poten
cior illis in agendo vbi ipso vo
lente sol lumine suo retraxit ꝗ 2a.
ipso volente sol stetit Josue io ipso
volente sol retro rediit .e. Reg. 2.
quo ondit quod ꝑ ista dn̄o me᷑
intellectus hūanꝰ ascendit in deum
q. d. hec ē tota vō q̄re gentiles
ab ignorācia sua de deo sīt inexcu
sabiles qꝛ a magnitudine speci

& creature .i. mirabilis forme debebat
cognouisse creatorē ee maiorē tam
spē q̄ virtute vn᷑ em̄ apl̄ ꝓ maxi
motus missi ē creare vnū primū
mouēs ee inptl᷑ & infinitū vllaq;
sine magnitudine corpalem vnde
phil᷑ ro. j.o Inuisibilia em̄ ipius
.i. dei a creatura mundi .i. ab homi
ꝑ ea q̄ facta sunt intellecta conspiciunt
Sempitna qꝫ eius virtus & diui
tas ita ut sint inexcusabiles spē
delectari deos putauerunt. Delectant᷑
aut quidā viciose spē ꝓpa & alij
spē aliena. primi sunt qui supbiunt
de pulchritudinis vanitate. Scdi sunt
qui inflammant libidinis volūptᷓ. primo
igit᷑ delectatur de spē ꝓpa supbientes
de pulchritudinis vanitate nō considerantes
q̄ vana sit & supfluitas
q̄ vanus & qualis vn᷑ boecius 3. de consol.
ꝓpa fforme nō mora ut rapidus
ē ut velox & vernaliū florum muta
bilitate fugacior ꝙ sit ut aristo᷑ pt.
si linceis oculis vteret᷑ homines ut eorp
ipsius obstacula penetraret ymo in
spectis visceribꝫ Sȝ illud alcipiades
supficie pulchritudinem corporis turpissim
videret᷑ igit᷑ te pulcrum videri nō tua
na᷑ sꝫ oculorum spectancium reddit inf
mitas Sȝ estimat᷑ q̄ velit in
nuis corporis bona desperare hec q̄
cuiqꝫ miraᷓ triduane febris igni
culo posse dissolui. hec boecius re
fert ouidius methamorph 3. q̄ narci
sus puer quidam tante spēi
ut statim natus ab omnibus
posset amari putans igit᷑ primo
nimia admiratione sue pulchritudi

assimilauerunt quedam matrem si ipse pu-
er attingeret senectutem et si esset simi-
cius longe Ille vidit diu in-
uiet si semet ipsum non nouerit
puer adultus et sanus ita inuenis
tantum cepit de suo decore superbiam
quod omnem contempsit amorem tam iuuenum
quam puellarum vnde fatigatus quadam
die de venacione diuertit ad fontem quendam
purissimum causa sitis sedande / et ibi
bibens ymaginem sue faciei in aqua
vidit miratur speciem sue ymaginis
considerat frontem crines os genas
et oculos . et amore istius yma-
ginis capitur / alloquitur ymagi-
nem extendit brachia ut eam amplec-
titur nil inuenit nisi aquam affert
oscula et ymago videtur reddere / et
videt puer et illa corridet sibi
lacrimatur et illa deplorat / Sic igitur
exardescens in amore sui ipsius
languens defecit et in florem sui no-
minis est conuersus Iste puer propter speciem
elatus in superbia designat vane
gloriantes de fragili decore corporis
qui tantum delectantur de sue pulchri-
tudinis venustate quod tamen euanes-
cit et ubi homines esse deberent simi-
les flores fient ysa 40 omnis caro
fenum et omnis gloria eius flos agri
Isti diu viuent vita sibi si semet
ipsos non nouerint In cuius figura
herodes occidit Johannem ca. 14 hero-
des in potestatem gloriantes impellitur
et si designat respicia de pulchritudine
corporis que non est nisi in superficie
sub pelle sicut corporis gloriantem Johannes
id est nil in quo est gracia in potestatem

herodes igitur Iohannem occidit dum
superbiens de specie gratiam intime
que latebat in mente vt [illegible] ab
de naciuitate eternum [illegible] ita
semina gratia que in inculto inuen-
agro aliquis comitatibus zyzaniis [illegible]
uersime animalescit elegancia pulchri-
tudinis, vigor fortitudinis / et suaui-
tas vocis / pulchritudo enim iuuenes
alicit per decorem libidinis quia pudinem
efficit castitatis fortitudo audaciam
ingerit audacia non ad iniurias com-
mittendas impellit Ibi autem quod vocis
amenitati pertinet modestiam induit
professionis et opera servis componit.
hec ille 2o delectantur aliqui de spe-
cie aliena sicut ille senex sacerdos
cui dixit daniel semen canaan
et non iuda species decepit te et concupiscentia
subuertit cor tuum dan 13 . porro su-
sanna erat delicata nimis et pul-
chra specie / Sic holofernes occiditur
vnde intrante judith speciem contem-
platur judith 16 judith filia in
specie faciei sue dissoluit / Sic dauid
captus est in specie bersabee 2 Regum 11
Et ideo singulariter dicitur Ecclesiastici 9 ne
circumspicias speciem alienam propter speciem
mulieris multi perierunt et ex hoc con-
cupiscencia quasi ignis exardescit ..
Nondum quod nichil est ita potens
subuertere cor humanum sicut est concupiscentia
et amor speciei In cuius signum fingunt
poete quod alexander filius priami paris
vocabatur a patre indicii vnde ad
eum misse sunt Iuno pallas et
venus / ut inter eas disponeret cum po-
mum aureum delatum quod mittere dea
discordie causa cecidit inter eas in
quo pomo erat scriptum . pulchrior

3

4

Et inquirit expressum quid quod bonum sit quemadmodum iterum ait ecc lyb 3

ccxvi

me habit certabat quod de iste modo quod
foret pomum per ceteris scitura primo
pompe divicias et regnum pallas
laude iusticie / venus pulchriorem
de grecia mulierem. Hec igitur paris
non obstante sui ingenii subtilitate
a cecupita est subiungens deum et pomum ve
neri adiudicavit donari. Secundo notandum
quod inter delectaciones corporales et eternas
multiplex est differencia. primo enim delectaciones
corporales secundum aristotelem secundo ethicorum sunt quasi
medicine et sunt curaciones quia appetitus
primo nichil valent nisi curacionem contraria
precedente / sicut delectacio que est in quiete
do / non placet nisi fesso et fatigato
et delectacio in bibendo non acceptatur
nisi post sitim et delectacio que est in
comedendo intenditur et augmentatur
post famem precedentem et sic de aliis /
Et ideo concludit idem aristoteles. Cum nichil
idem est nobis delectabile eternum ratio est quia
continue mutatur ab una disposicione
in aliam et illud quod placet hodie et
est sibi delectabile in una disposicione est
idem abhominabile in alia disposicione
Et ideo eo ipso quod natura nostra non est
simplex sed composita ex multis et cursumitur
de disposicione una in contrariam necesse
est quod illud quod est delectabile homini
secundum unam disposicionem sit contrarium secundum
aliam Sic esurienti superius cibi est
delectabilis et idem saciato sit eidem
abhominabilis et per oppositum secundum aristotelem quod
deus est natura simplex invariabilis semper gaudet
una et simplici delectacione quam habet in
contemplacione sui ipsius Cum igitur ad
statum divinum venerimus per gloriosas
dotes corporis et anime et delectacio nostra
semper una erit et uniformis et eterna
iuxta illud psalmi. Adimplebis me leticia
cum vultu tuo delectaciones in dextera

tua usque in finem etc.

Ad tam adhuc minor est querela
et huius enim fortassis errat deum
querentes et volentes invenire etenim
cum operibus illius conversentur et in hiis
deus ignosci Si enim tamen potuerunt
scire ut possent estimare seculum quo
modo dominum facilius non invenerunt / postquam
sponsus sapiens declarat viam et modum
per quem gentiles philosophi poterant deve
nire ad veram cognicionem dei / hic osten
dit quod de eorum negligencia in hac
parte nulla habuerunt excusacionem et
circa hoc tria facit / quia primo ponit eis
excusacionis allegacionem secundo illius alle
gacionis probacionem tercio eiusdem probacionis
confutacionem secunda pars ibi etenim cum
operibus tercia ibi. Item eciam nec hiis alle
gatis ad excusandum gentiles philosophos
posset esse talis videri enim posset
quod in eis minor est querela quam prece
dunt pro tanto / quia ipsi fecerunt quod in
eis fuit / quesierunt deum studiis
et ingeniis disputacionibus et doctrinis
et volebant eum invenisse Unde si
non invenerunt non est culpa eorum / con
materia illius allegacionis est quod ipsi
continue in operibus dei. scilicet tempore disputacionis
conversabantur studentes circa naturas rerum
creatarum a deo exprimentes et in mi
rabilibus inquisierunt inveniendo disputando
et docendo Et concluserunt eandem
quoniam omnia sensibilia que videntur
bona quidem sunt et vere huius mundi
natura / Ergo videtur quod si potuissent
plenius ascendisse ad deum conditorem
in hoc mundo habeamus acceptasset
Ex confutacione illius allegacionis cum
sua probacione est talis / Si isti fuerunt

tam studiosi et tam ingeniosi quod potuerunt acquirere de estimacionem et aliqualem cognicionem de toto mundo / sicut de motibus solis et lune et virtutibus arborum lapidum et herbarum quod est difficilius / quomodo non facilius hoc unum cunctum potuerunt invenire / presertim cum ipse se deo de virtutibus sponte ingerat [interlinear: exhibet] Saphientia 6°. preoccupat autem qui se concupiscunt ut illis se prior ostendit. Dicit ergo sic in primo voluminis per litteram. Sed tamen adhuc in hiis generalibus et collectivis corpora celestia et cetera / minor est vel maior de hiis de collectivis probabilia de quibus postea statim dicetur vel maior querela est hoc est conquestio esse videtur quod tanto magis perdendebat et etiam per eo quia hij fortasse errant et quod in hoc dicit fortasse innuit excusacionis insufficienciam deum querentes et se facientes quod in eis sunt et volentes invenire Sed non valentes hominis tamen conquestio videtur esse etenim cum conversantur et inquirunt id est continue versantur per studium et inquisicionem et in operibus illius id est dei. et inquisitum est ex dictis eorum quod persuasum sunt visum per rerum pulchritudinem quam bona sunt que videntur. Sed ista sequitur littera sed hoc id est nec intelligi sic Jterum autem nec hiis debent ignosci quia et cetera littera est de se plana / Sed contra istud ultimum videtur esse illud sapientie ponitur 9. capitulo difficile estimamus que in terra sunt et que prospectu sunt invenimus cum labore sicut autem in celo sunt / quis investigabit / igitur non potuit facilius invenisse deum quam estimacione. Dicunt doctores / quod aliud est cognoscere de deo quia est / et aliud quid est. primo potuit philosophi per creaturas quia fuit eis

impossibile / Sed quod non deum esse sciunt nisi divinatum meum aliud ad deum electionem est / Dico enim secundum merces beati Augustini viii de civitate c. 38 quod autem omnes philosophos grecos vel barbaros prophete sunt possessiunt / qui tamen verbo / quod spiritu dei notitia docuerunt / Et videtur esse statim a principio mundi per adam et filios suos continuit probatum / cum deo quidam dissensiunt / quidam assensiunt sicut modo de aliis articulis invenimus. Isti ergo philosophi audientes deum esse et fuisse a dei auctoribus probatum potuerunt ex regione mundi et rerum uniformi gubernacione totaliter assensisse / et ideo quod erraverunt corpus vel negligenter / vel malicia fuit in eis / et quod per revelacionem antiquam divulgatum est apud omnes gentes legibus viventes deum esse / et quod est omnibus notum videtur ipsa natura nostra Ideo estimo deum dixisse ad senecam c° 30 / cognicio quidem dei uniti est nobis inserta est / Omnis non ingenii naturalis investigacione / sed divina potius revelacione dei notitia omnibus fuit coniuncta / Unde dico quod multo facilius est deum id est fide de deo invenire / quam sicut estimacionem de rebus et virtutibus naturalis ingeniis / Deus semper aliquorum revelet et excuset inspiracionem / Unde sequitur illud / quod in alia astronomia dicunt quod plures quam adinventam fuisse / unde magister in historiis scolastica super genesim / de disposicione filiorum noe / narrat noe habuisse quendam filium nomine Jonithus qui accepit a deo donum sapientie / et invenit astronomiam. Sicut igitur addiscere potuerunt ad mensuram quantitatem terre

plo et hinc iterum potuit dixisse cole
ctam (?) eum/ dominum non inuenit/ Tertio quod
non quesierunt eum ubi manet non
eum inuenerunt in lascivijs voluptatis
quod Job xxviij non inuenitur in terra sua
viuencium/ Et cantica 3. In lectulo
meo per noctes quesiui quem diligit
anima mea quesiui et non inueni./ 2o non
inuenitur eum in diuicijs vanitatis
quod osee v. In gregibus suis et ar-
mentis suis vadet ad querendum dominum
et non inueniet/ 3o non inuenitur in conuer-
sacionibus carnalitatis et consanguinitatis
luce ij. Requirebant eum inter cognatos
suos et notos et non inuenientes re-
gressi sunt in ierusalem/ Sed inuenitur in prope-
rio austere penitencie luce 2o. Inuenietis
infantem pannis inuolutum et positum
in presepio/ in deserto nudo conscientie
quod luce 2o. Intrantes domum inuenerunt
puerum cum maria matre eius/ et in tem-
plo contemplacionis deuote luce 2o.
post triduum inuenerunt eum in templo
Errauerunt igitur isti philosophi circa deum
et celestia propter nimiam distantiam/
Dicit enim basilius quod nimia distantia
facit distare circa tria/ Circa quali-
tatem circa quantitatem/ circa figuram./ Circa
quantitatem et ponit exemplum de sole/ qui
propter magnam distantiam et nobis appa-
ret pedalem in dyametro/ Circa qua-
litatem et ponit exemplum de stellis na-
turaliter que cum sint albe apparent
a multum distantibus eis esse nigra
Circa et figuram propter distantiam et ponit
exemplum de turribus que non cum sunt quadri-
ge propter nimiam distantiam apparent
esse rotunde Unde auctor de visu
propositione 10. rectangule magnitudines

distancia visse (?) procul apparet ubi
alia turres (?) per quadrangula propter distanciam
rotunda apparet Ratio est quia in maxima
distancia anguli quadrati non discer-
nuntur propter quod ex angulis visibilis per elon-
gacionem visio terminari contingit similiter
dicit apocalypsis 3. eundem librum Ipsi vero
peccatores elongati a celestibus errant
circa futuram gloriam considerata eius
quantitate non considerantes quam magna
multitudo dulcedinis tue domine. Circa
eius qualitatem non considerantes quod nec
auris audiuit nec in cor hominis as-
cendit gloria quam deus preparauit diligentibus
se/ Circa eius figuram non con-
siderantes quod stabilis sit et eterna et
cum in quadro posita sicut dicitur in apo-
calypsi autem credunt eam esse rotundam
et volubilem et caducam

Infelices autem sunt et inter mortu-
os est spes illorum qui appella-
uerunt deos/ opera manuum homi-
num et argentum aurum inuencionem et
similitudinem animalium aut lapidem inuti-
lem opus manus antique/ post-
quam superius reprobauit ydolatras co-
lentes naturales (creaturas) res/ In hac parte quarta
agitur de dicitur reprobare ydolatras qui
colunt ymagines et artificiales
figuras/ Et circa hoc duo facit primo
agit de ydolorum multiplici diuersitate
secundo de adoracionis stulticia et fatuitate
2a parte ibi Et de silva tua. Circa primum
duo facit. primo ostendit quos colunt
ydola in materia naturali 2o quos in materia
lignea et nemorali 2a parte ibi Aut
si quis artifex Circa primum dicit sic
Infelices autem sunt et. Et vide ipse

~~Distancia nimia facit errare ... (?)~~
Errare facit illos nimia distantia
celestium in quibus errauerunt philosophi circa
deum et celestia de eis

i. infelices dicuntur ydolatre [illegible]

lices est enim felicitas propria operacio
hominis secundum virtutem in vitam perfectam
i. per totam vitam, i. Ethicorum. Propria autem
operacio hominis est intelligere et ama-
re deum verum. Isti aberrantes et
colentes ymagines falsas dicuntur
merito infelices in psalmo. Econtra et
infelicitas in huius corpus. Solet et
dici per metrum: Tres infelices in
mundo nominantur esse: Infelix qui pau-
ca sapit spernitque doceri; Infelix
qui multa sapit spernitque docere;
Infelix qui recta docet operatur iniqua.
Et omnibus modis istis infelices
sunt ydolatre. Primo quia cum pauca
sapient de deo spreverunt deum investi-
gare et per se et per suos doctores. Secundo quia
cum multa recta dicunt de multis, maxime
operabantur iniqua ydola venerando.
Infelices ergo sunt per carenciam fidei, spera-
torum et per vilitudinis desperacionem [?] bonum
subdit: Et inter mortuos est spes illorum,
quasi diceret: sicut de mortuis nulla est
spes quod redeat ad vitam naturaliter,
ita nec de istis ulla spes quod ad vitam
gracie possint redire, qui appellaverunt
deos opera manuum hominum, aurum
et argentum. In psalmo: Simulacra gencium
argentum et aurum. Artis inventionem, i. ydola
nova arte excogitata. Dicitur autem De-
dalus primus fecisse ydola secundum mone-
ciam [?] magistri in historia scolastica super
librum Iudicum de temporibus Gedeonis ad
similitudinem aliarum [?] simpliciter [?] ex-
operatum. Coluerunt enim similitudines
serpentum, draconum et avium atque eciam
aut lapidem inutilem quia ad nullum
[illegible] deservit. Opus manus
antique quia olim plus nimis ere-

debetur in antiquis ymaginibus quam
in novis propter vetustatem. Solet enim
vetula dicere quod ymagines 60 anno
a fabricacione sua inceperunt venerari.
Sed prima in hac lectione vituperantur adora-
tores ymaginum. Est ista dubi-
tacio utrum liceat hominibus ymagines
aliquas adorare. Videtur quod non, quia Exodi 20:
Non facies tibi ymaginem neque ullam
similitudinem. Si enim non licet facere,
multo forcius non licet adorare. Item
de nullo alio vituperantur in scriptura
ydolatre nisi quod adoraverunt opus
manuum suarum, sicut patet in hac lectione.
Ymagines sunt opera manuum hominum
de auro et argento, lignis et lapidibus.
Item in canone scripture nichil tale
legitur esse dictum. Igitur superstitiose videntur
tales ymagines introducte. Ad oppositum
est ritus ecclesie [illegible] et statuta c.
[illegible] cum intitulatur de sanctis ymaginibus,
ubi allegatur dictum Basilii dicentis
quod honor ymaginis ad prothotipum,
i. ad exemplar et ad illum transit. Ad istud
dicitur super 3 Sententiarum d. 9 quod ymago potest
dupliciter considerari: vel secundum quod est res quedam,
vel secundum quod est ymago. Primo modo nullus
honor sibi debetur, sicut nec ligno
nec lapidi. Secundo modo idem motus est
in ymaginem et in ymaginatum, et
ideo idem honor et cultus debetur
ymagini et illi cuius est ymago.
Sed contra istam responsionem obicio primo:
quia latria est honor soli deo debitus,
sed nulla ymago est deus, ergo nulli yma-
gini debetur talis honor. Igitur concedo
includit dicere quod latria sit honor
soli deo debitus, et tamen quod debetur
ymagini Christi et crucis. Preterea si idem honor
debetur ymagini Christi et Christo, idem hon-

utrum liceat ymagines adorare [illegible]

debetur lapidi et xpo et per consequens
de honore debito deo et creature
quod non est concedendum. Sed qui honorat
aliquid honore latrie confitetur illud
esse deum. Igitur si quis posset licite
honorare ymaginem cultu latrie
posset licite protestari et confiteri aliquid
aliud esse deum. Secundo alii possunt dicere quod
nulla adoracio debetur ymagini
nec licet hanc ymaginem adorare /
Vna enim adoracio est in spiritu devocionis
et amoris summo et ista nullo debetur
in alia creatura dirigi / sed cum per
ymaginem xpi excitamur ad adorandum
xpm et coram ymagine adoramus
magis faciamus dominum large loquendo
quod ymaginem adoramus. Vnde videtur
michi dicendum / quod non adoro ymaginem
xpi / quia lignum nec quia ymago / sed adoro
xpm coram ymagine xpi / que est
ymago xpi / et excitat me ad adorandum
xpm / et sic exponit dominus libro 2o c. 8. ubi
dicit quod sanctorum ymagines dicuntur adorari
hoc intelligo sic per ymagines represen-
tacionem licet michi coram ymagine
sancti cuius est adorare / et eodem modo
intelligo tullium et basilium / et totum
ecclesie ritum / nec video plus bene esse dictum
quod eodem honore honoratur ymago et
deus cuius est ymago / Et adhuc
contra. Veracius vero arguitur / quia si debeo
adorare ex consideracione ymaginis
multo magis ex consideracione ymagi-
nis verioris / Et verior ymago dei est
in homine secundum naturam / et verior ymago est
huius hominis quam ymago lignea et la-
pidea. Igitur licet et debeo adorare
deum vel xpm in homine / potius quam in y-
magine. Ego aliter dico quod licet homo
habet in se magnam nobilitatem vn[...]

si adoraretur possem similiter quod per se
adoraretur ymago aut lignea vel
[...] hoc vel momentum quare coram
ea debeat adoracio fieri et ideo
statuit ecclesia quod potius coram ymagine
fiat adoracio quam coram homine quoniam qui
sic deum adoraret excitatus per hominem
quamvis est ymago dei in nullo pec-
caret nisi forte per accidens racione scan-
dali quod alii possent assumere sibi. Unde
est autem notandum quod usum ymaginum in
ecclesia introduxerunt apostoli licet hoc
in canone biblie nullibi exprimatur.
Vnde allegat dominus libro 2o c. viii primo
allegato quod innotuit ad eum pervenit
quod beatus lucas pinxit ymaginem tam
xpi quam matris sue / et quod ille ymagi-
nes habebantur in roma / et secundum alias
alie fuerunt depicte que olim [...]
[...] habebant ymo narratur
et in ecclesiastica historia / quod xpus abga-
ro edissenorum civitatis regi qui pic-
torem suum miserat ad eum ymaginem
sui ipsius transmisit cum enim pictor
non posset in facie xpi aciem visus
sui defigere propter claritatis corusca-
cionem xpus devocionem regis attendens
vestimentum suum faciei applicuit
et sic sui ipsius ymaginem ei impres-
sit sicut narrat dominus ubi prius / fuerunt
autem tres cause institucionis ymaginum
in ecclesia primo ad instructionem laicorum
quibus ymagines adhibeantur loco
librorum. 2o ut incarnacionis misterium
et sanctorum exempla nobis et frequencius
et recencius infigerentur. 3o ad exci-
tandum devocionis affectum quia magis ex
visis quam ex auditis excitatur. Et propter
hoc ad [...] utriusque [...] simula-
crorum adinvenciones / notandum secundum ys.

vim° e[cc]l[esi]ast[ic]i c° x° Simulacrorum usus exortus est communi affectione ad mortuos constituebantur effigies vel ymagines ut mortuos vivus representarent post hec demones illa simulachra sunt ingressi et responsiones dederunt et se coli a malis et perditis hominibus persuaserunt. Simulachra autem dicuntur vel quia sunt similia arte confecta Iudei dicunt quod ysmael primo simulacrum fecit ex luto. Gentiles dicunt prometheum simulacra hominum primo finxisse de luto et ab eo dicunt artem faciendi statuas ad mensuram et poete ab eo finguntur fingunt homines primo factos per ymagines post effigie hominum quas esset apud grecos et tropos primo simulacra repertus artis crevit et sacrificia instituit super illud theodoli: Egregio tyropi debetur cura litandi hic primo curatur vestea sed ... statuit quae postea celebrantur Cum edit athenas ad numen nomine pallas et numina ad numen nomine suo quod ab ea athene civitas quae nunc in greco dicitur athene Cuius historiam ... enarrat ... de civitate dei capitulo x. allegans illud cum enim repente in illa civitate duo prodigia apparuissent unum scilicet arbor olivae aliud fons aque. Cicrops qui tunc temporis regnabat ibidem motus de istis prodigiis misit appollinem delficum sciscitatum quid sibi esset faciendum Apollo vidit quod olea portenderunt minervam et unda neptunum esse et quia in potestate civium esset cuius illorum deorum potius nomine civitas vocaretur. Rex hoc cives ubi convocatis ... quorum erat mos ...

erat ... quod fere primo consultationem mittebant consulta igitur multitudine maris per neptuno ... per minerva tulere sinuas. Et quia una plus inventa est feminarum minerva vicit neptunum igitur ita motus in ... fluctibus estuantibus terras atheniensium depopulatus est. Cuius ut iracundiam placaret tripliciter suppliciter femine atheniensium sunt punite scilicet ut nulla ulterius daret consilia, et ut nullus nascentium maternum nomen acciperet, et ut nemo eas athenas vocaret ne illius nomen ... ... victorem fecerunt nominando.

Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secuerit et huius docte eradat corticem omnem et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversationem vite. Reliquias autem eius operis ad preparationem esce abutatur. Et reliquum horum quod ad nullos usus facit, lignum curvum et verticibus plenum sculpat diligenter per vacuitatem suam et per scientiam sue artis figuratur illud et assimilet ymagini hominis aut alicui ex animalibus illud comparet perliniens rubrica et rubicundum faciat colore illud et omnem maculam que in illo est perliniens et faciat ei dignam habitationem et in pariete ponens illud et confirmans ferro ne forte cadat prospiciens illi sciens quoniam non potest adiuvare se. Ymago enim est et opus est illi adiutorium. Postquam redarguit sapiens ydolatrie colentes ymagines de metallo, videlicet ydola aurea, argentea, et lapidea In hac parte deridet colentes simulacra in materia lignea. Et circa hoc tria facit. Nam primo tales ydolatras rep-

578

bat et vendit ratione materialis compositionis 2° ratione formalis et tertio ratione localis situationis quantum ad malam operationem sic inito deridendi vel mendi artifici. Deservi faciens sicut lignum magnum de silva dividit illud in tres partes. Sed de una parte facit aliquod vas vel instrumentum utile ad vitam sicut bygam navem aratrum. De alia parte que est superfluitas decenda a tali vase facit igitur ignem ad coquendum cibos. De tertia parte que est plena gibbis et nodis de qua non ad faciendum aliquid utile facit ydolum. Stultissimum est id est illud credere deum. Quoniam est vilius lignum eo quod combussit, et cum eo de quo aratrum suum fecit. Dicit igitur quantum ad litteram sic. Et si quis artificialis faber, sed lignarius secaverit secuerit lignum rectum de silva, et huius ligni docte id est artificialiter eradat corticem omnem tam exteriorem quam interiorem, et arte sua usus diligenter fabricat vas inutile, talem enim modum loquendi habet Virgilius ubi dicit nichil imprudentibus non tunc ymbres imprudentibus id est valde prudentibus. Ysa. 33. Populum imprudentem non videbis ut prudentem, secundum unam expositionem et sic accipitur inutile id est valde utile. Ideo est sicut dicit prepositio aliquando signat illud quod valde, ut inertes. Aliquando idem est quod non, ut invalidus id est non validus. Aliquando idem est quod inter, ut vindictam tu inter mulieres. Aliquando idem est quod ad, ut impulit in latus id est ad latus. Aliquando accipitur pro cum, ut in baculo meo transivi id est cum baculo in quo iiij quam retinet

necessario ad perpetuat et auget id est conservatio sumptionis per valido et sic accipitur in proposito cum dicit vas inutile in conversatione vite. Reliquias autem eius operis id est ad preparationem escae abutatur. Coquendo escas apud antiquos sicut re aliqua que post usum salvatur sicut utor equo michi concesso ad usum. Sed quando res non manet post usum sed destruitur, tunc talis res homo abutitur. Unde conceditur quod homo abutitur cibo et potu et non utitur proprie, et isto modo quod sicut quod comburitur de ligno destruitur quod artifex id est abutitur aliquo theologi vocant abuti male uti. Sed hic non est ad propositum hic etiam dicit translator antiquus grammatica cadit reliquias abutitur, quod apud modernos uti et abuti exigunt post se ablativum casum et multis accusativum. Unde stat hic reliquias pro reliquiis. Accusativus pro ablativo et reliquum horum id est vasis facti et ignis quod ad ultimum usum facit id est curvum lignum tortum et vertice plenum verticibus id est gibbis et nodis, apud enim antiquos dicebatur vortex vorticis unde legitur Jo. ii. hic est vortitibus sed veribus et modern. sunt verticibus sine non mutatur vortex autem appellatur circularis revolutio aque, sculpserit diligenter per vacuitatem suam id est quando vacat hic derident ydolatre quantum ad formales dispositionem similarem quod est infimis sculpture dispar id est per scientiam artis sue figuravit illud faciendo de eo statuam ubi michil novum causatur sed removet partes ab unitate sed

in antiquis

assilat ymaginem hois ysi ex fac
et ymagine bovis qr sp̃e corporum
bovem habitantem in domo alia
aut alteri ex aliebus illud quet
et assimilet sicut apis depinge
bat in sp̃e bovis habens i figura
arietis quamvis in sp̃e canis. po
ta dispoicone figuracois. et d̃r
phinices illud legimi rubrica. i.
colore rubeo vel rubrica appella
instrum in quo rubricat / mars
enim et pallas qr dii dei bellor
et alia dea bel. / cruentis p alios p
gebat. Jupiter no igneo colore
pictus est pp furorem fulguris
et choruscacois / aliqui lib' hnt
rubrica media correpta / que e
instrum quo mundũr milites ad co
planandum et poliendum lineas les
tes / cuius diminutivum e rubricula
et qr hoc instrumentum lenit et
no linit / no concordat hnic lra q
e phinices / ceterum linire liniendo
mungo. unde rubrica in pposito
accipit pro colore rubeo / vel terra
rubea vocat a rubrica / s' ysi
ethimologi li. xix. et rubicundum faci
ens fuco colore. illius fucus e
conndom dum mo signat colorem
simulatum vel adulterinum / alio mo
signat quoddam genus apis / 3o
mo idem e qd medicamen / vel ypocris
Unde ut etiam dr fucatus meriens fls
colore atque simulatus / In pposito
accipit pro colore adulterino quia
nativum colorem occultat et aliud
ostendit / et omez materiaz que

in ligno est. i. ligno de q fabricat
statua phinices. i. inungens ut
occultetur sub optineo colore / po
ta ymaginis naturalis compositione
et formali dispoicone / hic subiug
derisionem dispar y ydolatra p vo
locatis situacionis dicens et fac
ei dignam habitacionem qr ponunt
tales ymagines in pulcherrim
templis in pariete ponens illud
. i. ydolum ponit tales ydolatra
in arcuato loco parietis / et confirmas
ferro ne forte cadat sicut fecit
dagon ad presenciam arche dei. i. re
r. dagon primo iacebat an ar
cham ppiciacionis illi ne cadat
sciens quia no pt se iuvare yma
go / ymago enim hois et no ho et
opus e illi adiutorio hois / et
ulterius pt / admiracionem considerat ei
dignam habitacionem / ergo glosa sta e
isto ope habitacio digna dei / qui i
suo corpe filius dei carne assum
psit / in ps elegit dns syon ele
git eam in habitacionem sibi / Syon
interptatur specula / et virgine beata
significatur q iam specula altissima
et pro illis pertinens pr nite conceal
lecione constituit et ci vi. exaltasti
sup terram habitacionem meam / digna
fuit e ista habitacio / propter tria

t de substancia sua t de filiis suis

t impers votum faciens i
quarit no erubescit loqui cum
illo / qui sine anima est / et pro sani
tate quidem infirmum deprecat / pro vi
ta mortuum rogat / et i adiutorium

ff

inutilem invocat et pro itinere petit
ab illo qui ambulare non potest et de
acquirendo et de operando et de omnium
rerum eventu petit ab eo qui in omnibus
inutilis est. Postquam redarguit sa-
pientiam ydolatre de multiplici ydolorum
diversitate, hic in ista parte prosequitur de
adorantium stulticia et fatuitate.
Consistit autem superstitiosus cultus ydo-
lorum fatuitatis multiplex. Nam ydo-
lis committunt vota, porrigunt sup-
plicaciones et oraciones, ac si eos in-
telligerent de omnibus negociis que
ad vitam humanam contingunt. Primo
igitur deridentur ydolatre de cultu quem
exhibent pro negociis que geruntur
in terra; 2o deridentur pro cultu quem
exhibent pro negociis que geruntur
in aqua, ut patet in capitulo 14: Iterum
alius navigare cogitans. Circa primum
duo facit: primo deridentur de votorum
promissione; 2o de verborum oracione, ibi
non erubescit loqui. Quantum ad
primum dicit de substancia sua, quantum ad bona
fortune que sunt divicie, et de filiis
suis quantum ad prolis successionem, et
de nupciis contrahendis pro se et pro
filiis votum faciens inquirit ab
ydolo suo. Votum diffinitur a magistris [?]
sic: votum est alicuius boni cum delibe-
racione facta promissio. Aliter a magistro
sentenciarum li. 4 di. 38 c. primo: votum
est testificacio quedam spontanee
promissionis, que et deo et de hiis
que dei sunt proprie fieri debent. Circa
votum enim tria requiruntur, scilicet de-
liberacio, propria voluntas, promissio
saltem verbi interioris, et hoc sufficit
quo ad deum, vel verbi seu facti

exterioris quod requiritur quo ad ecclesiam.
Ydola non intelligunt [?] horum intellectum,
fatuum et vane [?]. 2o deridet scilicet ydo-
latras de porrigendo supplicaciones
ydolis et dicit: non erubescit loqui cum
illo qui sine anima est, vegetativa,
sensitiva, intellectiva. Et ideo debet
erubescere supplicare tali vel loqui
tali, cum res sit irracionalis, et
cum tale ydolum infirmum, id est impotens,
pro sanitate deprecatur, et pro vita
mortuum rogat, apertum quod legitur [?]
vivum vel mortuum, id est non vivum
sed lapidem vel metallum [?], et in adiutorium
inutilem invocat, sicut fecerunt sacerdo-
tes Baal, 3 Regum 18: invocabant
nomen Baal de mane usque ad
meridiem dicentes: Baal exaudi
nos, et transiliebant altare quod fece-
rant, et incidebant se iuxta ritum
suum lanceolis, ut sanguine perfun-
derentur. Demones enim plurimum
delectantur in ablacione sanguinis
humani; et tunc illudens eos Heli-
as dixit: exaltate clamorem forte, deus
enim vester dormit, aut cum alio loquitur, aut
in diversorio est. Secundo fatue ydo-
latra petit pro itinere ab eo qui am-
bulare non potest, et de acquirendo pro ne-
gociacionum et de operando quantum ad operis
inchoacionem, an sit fortunata vel non,
et breviter de omnium rerum eventu petit
ab eo qui in omnibus inutilis est. De ob-
servacionibus futurorum eventuum per signa
nullatenus ad eos ordinata loquitur
reprobando philosophice beatus Augustinus de
doctrina christiana c. 20 dicens: omnes
observaciones superstitiones esse [illegible]

aliqui cum vident bestias a sinistris (vel a dextris) venire timent de aliquo infortunio eventuro. Unde legitur Catho quendam venisse qui sibi quasi mirabili signo infortunato nunciavit caligas eius per sorices corrosas. Certe mirum non est, inquit ille, sed mirabile fuisset si caligae sorices corrosissent. Ad ista pertinet si quis surgens de lecto ad lectum redeat qui sternutavit antequam se potuit calciare. Item cum homini singulariter accidit ut teneas manum dextram pollicem manu sinistre. Item cum pro malo accipitur si duobus amicis simul ambulantibus puer medius intercurrit vel aliquod aliud animal; estimatur enim quod eorum habet amicitia sit dividenda. Similiter est redire domum si homo statim procedens offenderit. Et tales multas fatuas observaciones ibidem recitat Augustinus. Tale est quibusdam diebus quod venatores sive eciam [illegible] observant pro illo die de expedicione sua diffidunt [illegible] et [illegible] et omnium figurarum extra signa crucis et invocaciones nominum signorum et alligaciones [illegible] de [illegible] ita collum patientis et multa talia ad superstitiones pertinent. Sunt eciam et sunt quedam reliquie ydolatrie. Sed hic potest esse dubium utrum observaciones signorum ad presagiendum eventus futuros sint licita vel superstitiosa. Videtur quod sint licita, quia licitum est illo uti quod aliquotiens per plurima experimenta probantur esse vera. Sed multi probaverunt quod occursus religiosorum est signum infortunii [illegible] venatorie. Igitur licet illo uti. Et similiter hoc procedit vel dimitte. Item multi experimentum quod meliores labores vel unica certis diebus puta feria tercia et proficiunt et [illegible] sunt. Igitur licet similes observaciones et [illegible].

Ad oppositum est Augustinus 2° de doctrina christiana c. 20 ubi docet quod omnes tales observaciones pertinent ad quedam pacta significationum cum demonibus inita. Ad istud dicendum quod talia que observantur respectu futurorum eventuum vel observantur ut cause illorum eventuum vel ut signa eorum. Si sunt cause considerandum est an possit esse vera causalitas respectu futuri vel non; si sic, non est peccatum observare illud, sicut si videmus aerem nebulosum concurrimus quod erit pluvia vel aliquid tale. Si non, nulla causalitas posset attendi, sed tamen dicatur quod naturaliter significet talem eventum futurum, sicut quando pice garriunt significatur adventus hospitum. Ergo quod ista significatio non est adeo instituta dicunt doctores quod tales observaciones sive signorum sunt introducte ab humana vanitate cooperante demonum malicia, qui gaudent implicare homines in vanitatibus et erroribus. Et in principio casu accidit quod tale signum et talis eventus reperiebatur. Et postea cum homines inceperunt talibus indulgere multas repperiebant coaptaciones demonum ut homines magis fierent curiosi et arcius in talibus superstitionibus radicati. Unde cum nulla ratio possit esse quare occursus religiosorum venatorum impediat, que est licita

utrum liceat circa collum portare verba evangelii [illegible]

& apponunt quemadmodum littere exorcis-
manifestum est quod hec ars est supersticiosa
et erronea. Hoc est et intendit ex spe-
ciali falsitate signum fedus vocis per
quod deum et homines decipiunt per eos
peccatores demonum propter eorum fallaciam
credulitate precedentem. Et ideo
observatores talium multa incommo-
da recipiunt propter eorum falsam fidem
que alii incredulitatem patiuntur qui de
talibus non curant. Sed de ymaginibus
astronomicis que fiunt certis temporibus
planetis currentibus in quibus dicta lex(?)
celi determinatur. Dubium est an liceat
tales ymagines facere et talibus
sic uti. Sicut temporibus meis quidam
dam in londoniis dicebatur curare
a certamina per ymaginem leonis
auream secundum certas constellaciones
factam. Hoc est difficile dicere quid est
verum propter mirabiles operaciones corporum
Sed hoc est certum quod non est licitum
quod per naturam compleri non potest. Dicit enim
[illegible] 26 q. 5 et allegat augustinum
10 de civitate dei quod opinio porphirii
falsa fuit de ymaginibus talibus
constructis. Verum est autem quod res
naturales formas suas et virtutes con-
sequuntur ex corporibus celestibus. Sed
ymagines artificiales nullam virtutem
recipere possunt ab arte, nec aliam virtutem
habere possunt a corporibus celestibus nisi quam
habent racione materie. Figura autem non
est principium alterandi et non habet aliam
virtutem curandi aurum talis yma-
ginis quam aliud aurum alterius figure.
Sed si aliud effectum habet hoc est operacione
demonum qui sunt ludificatores hominum

per augustinum. Et ideo tales ymagines
astronomice virtute formantur per
demones ut augustinus sentit(?) est quod oportet
illud illis ymaginibus quosdam
caracteres inscribi qui ad nichil naturaliter
operantur. Sed ymagines astronomice
et nigromantice in hoc differunt quod in
factura nigromanticarum ymaginum
fiunt expresse quedam invocaciones de-
monum unde pertinet ad expressa pac-
ta cum demonibus per quosdam carac-
teres et figuras ab ipsis demonibus ad-
inventas quorum caracterum signis de-
mones facientibus suffragantur. Ad
hunc de cartulis et obligaturis circa
colla personarum infirmarum in quibus con-
tinentur verba evangelii vel certe propheciis(?)
potest esse dubium an talia sint super-
sticiosa. Dicendum quod si per ipse talia ver-
ba evangelii alligentur ut deus ad
eorum apposicionem pacientem curare
iuvet propter devocionem, nichil mali est.
Sed quando putatur quod illa verba ex
propria virtute curant febres et phisici(?)
aut morbum caducum. Et similiter
quando cum illis verbis admiscentur ca-
racteres ignoti et nomina extranea. Similiter
non presumitur quod persona portans sci-
at quid scribitur tunc non est dubium
quin ibi sit supersticio. Unde Crisostomus super
Matheum: Quidam aliquam partem evangelii scrip-
tam circa collum portant. Nonne cotidie
evangelium in ecclesia legitur et auditur ab
omnibus? Cui ergo in auribus posita
evangelia nichil profuerunt, quomodo possunt eum
circa collum suspensa iuvare? Deinde
ubi est virtus evangelii? In figuris
litterarum an in intellectu sensuum

si in signum sit et terra collo suspendit
ei in intellectu igitur melius in corde
porta presertim quod terra collo suspensa
/ tertio. Alius navigare cogitans
et per feroces fluctus iter facere
incipiens ligno portante se fra-
gilius lignum invocat. Illud enim
cupiditas acquirendi excogitavit
et artifex sapientia fabricavit sua. Tu autem
pater gubernans providencia quoniam dedisti et
in mari viam et inter fluctus semitam
firmissimam ostendens quoniam potens es
ex omnibus salvare etiam si sine rate aliquis
adeat mare. Sed ut non vacua sapientie
tue opera sint propter hoc et exiguo ligno
credunt homines animas suas et transeun-
tes mare per ratem liberati sunt.
Postquam descripta est ydolatrarum fa-
tuitas ratione fabricacionis ydolorum et
negociis que geruntur in terra, in hac
parte ostenditur fatuitas eorundem
in supplicando ydolis pro negociis
que geruntur in aqua. Hec autem fatui-
tas ostenditur per comparacionem ydoli
facti de ligno ad navem factam de lig-
no consimiliter. Cum enim utrumque factum
sit de ligno, et navis sit forcior
et utilior et subtilior, quia a sapientia
divina ordinata, generaliter formatur etiam ar-
cham de lignis levigatis / ydo-
lum vero factum sit a sapientia humana, ergo
maior fatuitas foret adorare navem
quam ydolum. Et circa hoc tria facit:
primo reprehendit ydolatre errorem.
2° ostendit ydoli superstitiosam vi-
litatem, 3° navis fructuosam
commoditatem. Secundum ibi: Illud
enim. Tertium ibi: Tu autem pater

gubernans. Circa primum ad litteram dicit: pro (?) secundo
alius aliquis sed ydolatra navigare
cogitans et per feroces vel feroces fluctus
iter facere incipiens ligno portante se
et navi fragilius lignum invocat
sed ydolum quod fragilius lignum est quam ydolum
sit factum de ligno valde debili. Sed navis
sit de lignis fortissimis et fortissime
compaginata. Quod autem navis melior
sit et ydolo utilior probatur: sic ydolum
fabricatum est sapientia humana. Et per
cupiditatem ut artifex per pulchritu-
dinem ymaginis consequeretur plus
mercedis. Sed navis fabricata est
a sapientia divina consulente hominibus
quod eorum congruebat saluti, sicut de
Noe dictum est. Illud enim scilicet ydolum
cupiditas adinquirendi vel adquirendi dicta vel arti-
ficis quod in sacerdotibus et pontificibus
ydolorum excogitavit quia isti qui
serviebant ydolis et lucrum per obla-
ciones et sacrificia eis facta sentiebant
quod ydola forent pulchra. Et arti-
fex sapientia fabricavit sua non divina.
Et quia navis admirans (?) dicit esse
de divina providencia, posset aliquis dubi-
tare an Deus sine navis adiutorio
posset homines in mari salvare. Et ideo
primo ostenditur quod sic, 2° declaratur
navis commoditas magna ibi:
Sed ut non essent vacua. Circa primum
ad litteram dicit: Tu autem pater gubernans providencia
supple omnia. Sap. vi°: In omni providencia
sua (?) et ille qui dedisti in mari
viam hebreis in mari rubro Exo. xv. Et
inter fluctus semitam firmissimam
inter fluctus Iordanis fluminis
Ios. 3. ostendens potens et arcentem

alicui turbabat videns quam potens
es ex omnibus salvare i. ex omnibus
periculis salvare. Et in omnibus locis vel
elementis hominem liberare sicut ab
igne salvavit abraham secundum hebreos
gen. 16. Ego eduxi te de ur i.
de igne caldeorum. Et tres pueros
missos in fornacem dan. 3. Et in aere
sal. lat. pen. luc. 22. In aqua jo
nam jone 2o. In terra lazarum joh.
11. Etiam per similitudinem quis adeat
mare confidens in deo sicut patuit
in petro matth. 14. Descendens petrus
de navicula ambulabat super aquas.
Ratis primus ysi. 19. ethy. c. 1o. Ffuit
ratis antiquissimum navigii genus
ex rudibus tignis asseribusque
consertum ad cuius similitudinem naves
facte sunt. Ratis vero modo dicitur [illegible]
dicitur latus navis unde gregorius
Prora prior navis, pars dextra. Puppis
dicitur latus et ratem ventre dicitur
esse carina. Et similiter in hac est primo
docendum ut ponatur primo quod totam navem
ultimo perficiatur et quod tollitur navis
commoditas quia licet deus posset
immediate per se gubernare in mare
tamen voluit dare hominum prudentiam
navi facturam sicut non esset carina
sapientia tua opera. Carina i. instructio
sapientia et industria. Propter hoc exiguo ligno
credunt homines animas suas i. vitam
suam temporalem et dispendiosas mare quo
ratem liberati sunt i. per navem. Exi
guo ligno credunt homines animas
suas sapientie 14. Mobile est dictum mo
dicum lignum propter nostram humilitatem
lignum propter fructus fertilitatem.

De eius modicitate heb. 2. Eum
qui modicum minus ab angelis minoratus
est videmus ihesum. De eius ligni stabilitate
in ps. Erit tanquam lignum quod plantatum
est secus decursus aquarum quod fructum
suum dabit in tempore suo. Istud lignum
fuit plantatum in terra benedicta in
carnacione hoc est in virgine gloriosa
de qua ps. Benedixisti domine terram tuam.
Illa terra est bona que benedicta red
dit fructum 30. 60. vel 100. Sed
illa est multo melior et benedicta que
sine labore vel cultura produxit optimum
fructum et infinite bonitatis. Talis
fuit beata virgo que sine nature sub
sidio genuit christum mundo et de
benedictione benedixisti domine terram tuam
[illegible]. Et sicut
lignum plantatum in terra solidat ter
ram in omni parte et per radices suas
colligat et constringit ne defluat
ita christus plantatus in virgine matre
sua eam solidavit virtutibus et gratiis
sic astrinxit quod nunquam diffluere potuit
per peccatum. Ffuit enim sanctificata in
utero quod emundata a peccato originali
et in ea fomes ligatus. Sic quod
nunquam eam ad peccandum impegit
et hec fuit prima sanctificatio in utero
matris sue. Sed secunda fuit in conceptione
filii quando fomes ablatus fuit secundum ecclesiam
et gratia superaddita que flexibilitatem
liberi arbitrii determinavit ad bonum
sic quod ex tunc nullo modo potuit in
malum flecti. Unde tunc confirmata
fuit sicut in via potuit. In prima
namque sanctificatione ligatus fuit fo
mes et gratia collata inclinans esse

cavit libero arbitrio in bonum cum non fuit
tanta que flexibilitatem liberi arbitrii
in malum auferebat erat nec gratia colla-
ta primo homini in statu innocencie
sed per prudenciam divinam fuit ordinate
conservata ut esset immunis a peccato quam-
uis cum creatorem peccare potuisset
In cruce autem sanctificatore sic sanctificata
fuit quod deinceps peccare non potuit
unde merito dicitur lignum passionis solidauit
istam terram et eam sibi constrinxit genesis
primo germinet terra herbam virentem
et facientem semen et lignum pomi-
ferum faciens fructum iuxta genus suum
2° secundo lignum germinauit in ma-
iorum operacione quia lignum incipit
germinare virtus que latuit intus lignum
se erexit et ostendit eodem modo virtus
que in corpore latuerat usque ad tempus
sue predicacionis se ostendit euidenter
in miraculorum operacione luce vi^o virtus
de illo exibat et sanabat omnes
ezechielis 36 multiplicabo fructum lig-
ni et germen | 3° istud lignum frondiuit
in bona operacione ordinando reiterando i-
terando | 4° floruit per famae divul-
gacionem etc. primo vinea mea floruit
odor florum in virtute dei super cetera
fugauit | et bona fama christi fecit
iudeos scandalizari | 7° folia produxit
et detinet salubris predicacionis verba
enim sic sicut folia | mea folia sunt sermo
nostri et hoc figuratum ligno apoca-
lipsis folia ligni ad sanitatem gencium
6° fructum facit in peccatorum ablacione
ysaie 27 iste est omnis fructus ut
auferatur peccatum | 8° istud lignum
fuit plantatum in passione ut fruc-

tum plus afferret etc. 2^a cum christus pu-
tacionis adveniret | 8° fuit isti ligno
appodiatum appositum ad supportan-
dum cum crucifixus applicatum dicit io-
hannes ascendit suspenderes in ligno
quia christus peccata nostra pertulit in cor-
pore suo super lignum i pe 2° | 9° istud
lignum aruit in morte | ecce vi^o
relinquere velud lignum aridum
ligno | 10 refloruit in resurrec-
tione ps refloruit caro mea | et
iob 14 lignum habet spem si precisum
fuerit rursum virescit et rami eius
pullulant | 11° crescit ad celum cum
in ascensione ezechielis 31 elevata
est altitudo eius super omnia ligna
regionis | 12° iterum fructificauit
in spiritu sancti missione apocalipsis 22
ex utraque parte fluminis lignum vite af-
ferens 12 fructus per menses sin-
gulos reddens afferens fructum suum
christus vocatur est lignum vite nam
ab eo datur homini vita triplex
primo nature genesis 2° inspirauit in faciem
eius spiraculum vite | 2° gracie proverbiorum 13
lignum vite desiderium vehemens
3° dat vitam glorie proverbiorum 3 lignum vi-
te est hiis qui apprehenderint eam et qui
tenuerint eam beati dicit de sapiencia
mercata que christus istud lignum
attulit 12 fructus quia post in missione
spiritus sancti 12 apostolos misit in mundum
luce 6° elegit 12 quos et apostolos
vocauit quibus dixit iohannes 15 ego
vos elegi de mundo et posui vos
ut eatis et fructum afferatis et fructus
vester maneat etc.

ed et ab initio cum perirent superbi
gigantes spes orbis terrarum ad
ratem confugiens remisit saeculo semen
nativitatis que in manu tua erat gubernata. Benedictum est lignum per quod fit
iustitia / per manus autem quod fit idolum
maledictum est et ipsum et qui fecit
illud quia ille quidem operatus est illud
autem cum esset fragile deus cognominatus
est. Similiter autem odio sunt impius et
impietas eius / etenim quod factum est cum
illo qui fecit tormenta patietur.

Porta comparatione inter idolum et na-
vigium / postquam commendavit sapientiam de guber-
natione navis vel arche diluvio
ordinate / et circa hoc duo facit nam
primo ostendit quod navis meretur benedic-
tionem / secundo quod idolum meretur maledic-
tionem, secunda pars ibi per manus autem.
Circa primum duo facit quia primo ponit
exemplum arche noe salvationis ostensum,
secundo ex hoc infert quod ei merito debetur
benedictionis benedictio. Secunda
pars ibi benedictum est lignum. Dicit ergo Et
ab initio (2e etatis mundi) i. parte prima mundi corpore dicit
quia in principio 2e etatis saeculi sub noe
cum perirent superbi gigantes / In quo
notatur perditionis peccatorum causa. Et vo-
cat eos superbos terrenos carnales
et luxuriosos, Gen. 6. Terram gigantes
cum dederis in ruinam / spes orbis
terrarum i. seminarium generis humani
scilicet noe et filii eius uxor eius et uxo-
res filiorum eius ad ratem i. ad ar-
cham confugiens remisit saeculo se-
men nativitatis i. seminarium propagatio-
nis / quia mundus fuit fere subversus
cum non staret nisi in octo personis
que in rate vel archa manu

tua i. providentia erat gubernata et me-
rito debet illud lignum ab homine
benedici / unde subdit / benedictum est lignum
per quod fit iustitia - benedictum i. bene-
dictione dignum / lignum i. archa per
quod fit iustitia i. salus et conservatio
iustorum / punitis malis. Gen. 7. Unde
te enim vidi iustum coram me in
generatione hac / Sicut autem illud lignum
fuit dignum benedictione / ita lignum
quod est idolum est dignum male-
dictione per deum / cum ratione fabricantium qui
peccant fabricando quia deus prohibuit
fabricare dicens Deut. Maledictus homo qui
facit sculptile et conflatile / cum ratione
rei facte que indigne cognominatur
deus in preiudicium maiestatis eterne.
Dicit igitur sic idolum autem quod fit per
manus maledictum est et ipsum scilicet ydo-
lum / et qui fecit illud quia ille quidem
operatus est quod non licet / illud autem
cum esset fragile deus cognominatus
est. Similiter autem odio sunt deo impius
et impietas eius. idolatra et idolum

13 — Ubi notandum quod idolum accipitur tripliciter
in processu isto / Uno modo pro imagine figu-
rata lignea vel lapidea vel me-
tallina et sic loquitur de qua idolum
est aliquid / secundo modo accipitur pro de-
mone presidente tali idolo et sic
est de eo / tertio modo accipitur idolum
pro quodam composito ex demone
et imagine figurata sicut homo componitur
ex corpore et anima. Et sic loquitur
apostolus i. Cor. Scimus quod nichil
est idolum in mundo / 4 modo accipitur
idolum quam in hoc cum infert et
enim quod factum est i. ...

i. ydola accipitur tripliciter

ydolum. 2o modo de efficacia crucis que
possidet illa que signum est, i. materie
sit figurate cum illo qui fecit tot
miracula patietur in inferno. Bene-
dictum lignum per quod fit iusticia. In
ligno crucis multiplex iusticia facta
fuit. Hoc (restituit) rependit quod abstulerat. Dyabolus
devincitur per illud in quo vicit. 2o
primo hoc rependit quod abstulerat.
Iustum est enim quod secundum formam et
qualitatem delicti fiat emendacio et
restitucio ablati. Homo autem fructum
vetitum accepit ab arbore. Et homo
Christus suis fructum vite restituit in
arbore. Homo delectatus est in cibo suo
suo illicite. Et Christus punitus est
in omni suo sensu iuste. Pena enim
sunt quo ad tactum in flagellacione
crucifixione coronacione. Quo ad visum
conspiciendo matrem lacrimantem et disci-
pulum quem diligebat et iudeos
insultantes. Audivit obprobria et blas-
phemias: Si filius dei es descende
nunc de cruce et multa alia. Gustavit
acetum cum felle mixtum. Odoratus est
sensit fetorem, ysa. i. Calvarie mortu-
orum [illegible] ab intrantibus et conspicien-
tibus in me. De ista iusticia dicitur
Ro. 7: Sicut per unius delictum in om-
nes homines (in condempnacionem sic et) per unius iustificacionem. 2o
iustum fuit ut sicut dyabolus hominem
in ligno deceperat et vicerat per lignum
falleretur et vinceretur, secundum illud
ymnum: Iustus [illegible] fuit [illegible] est
[illegible] equitas nulla cum [illegible] arti-
fex arte proprie [illegible] iustus
dominus in omnibus viis suis. Igitur
benedictum lignum crucis per quod fit

iusticia. De hac iusticia loquitur magister
sententiarum li. 3 d. 20 reddens racionem
quare Christus non potencia voluit liberare
sed iusticia. Ideo inquit per hunc
voluit quod dyabolus vinceretur iusticia quia
amator est potencie et desertor
et impugnator iusticie in quo
homines magis imitantur quam neglec-
tant. Vel et propter iusticiam potencie
magis student eiusque adepcione
letantur vel cupiditate inflamantur.
Ideoque placuit deo ut non potencia
sed iusticia vincens hominem erueret.
In quo homines imitacionem [illegible] lignum
namque crucis benediccione dignum est.
Ipsum enim est pons per quem Christus
transivit. Lectus in quo Christus
dormivit. Scala per quam Christus ascen-
dit. Libra in qua redemptor mundi
pependit. Est ipsa est pons per quem
Christus transivit flumen mundane vani-
tatis et super quem calcare debemus pe-
dibus affectionis ut nos supportet a fluc-
forcius a fluctibus mundanis periculis. Et
sicut quibus quicumque ponte periclitatur
et submergitur, sic qui non suppor-
tatur a cruce nec ei innititur salvari
non potest. Sed [illegible] quia verbum enim crucis
pereuntibus quidem stulticia est. His
autem qui salvi fiunt, i. nobis virtus
dei est. Unde de cruce exponi potest illud
Sap. 10: Cum aqua deleret terram sana-
vit iterum sapiencia per contemptibile lignum
iustum gubernans. Verbum maxime in
sermone de martiribus. Crux non potest
intelligi lignum [illegible] sed pre-
[illegible] [illegible] Unde omnis
[illegible] [illegible] est
est atque martirium. Ista est pons

pne qui non est pons fragilis et mobilis
sed est pons qui levat et attrahit a
pedibus nos in morte quia ecce in-
dinte morte optime dicit amor qui n
pt confessio. Sic est figuratum lignum
lignum quod dominus ostendit moysi exodi
xv. Cum enim populus venisset in maraath
et invenisset aquas ita amaras quod
eas nullo modo bibere potuerunt clamavit
moyses ad dominum qui ostendit ei lignum
quod cum immissum fuisset in aquas dulco-
rate sunt aque et facte sunt potabiles.
Istomodo mortalibus si quecumque prima
in hac vita nobis amara videatur
immittatur lignum crucis et recogitetur
quid ibi passus est xpistus et dulce
fiet nobis quicquid quod eo bibemus unde
ys de summo bono. Si passio re-
demptoris ad memoriam reducatur nihil
est tam durum quod non equo animo
tolleretur. Prima enim tollerant si re-
cordemur quod bibit ad patibulum quod
nos mittat ad celum. Ille enim obpro-
bria irrisiones conchas alapas
sputa flagella spineam coronam
crucemque sustinuit. Et nos miseri ad
unam confusionem uno sermone fatiga-
mur et uno verbo deicimur. Secundo lignum
crucis est lectus in quo xpistus dormivit
quia dives in meridie reclinat se
ad dormiendum in estate solent fe-
nestre thalami pro tecandi ut que-
tius dormiat. Istomodo xpistus qui
fatigatus de misera vita ista
dormire volebat in lectulo crucis
ffenestra mundi videbatur clausa
quia facte sunt tenebre super univer-
sam terram a sexta hora usque
ad horam nonam. Et pelli in dotti

dormivit enim in lectulo suo et mortuus
est ibi. Fuerunt duo in lecto uno
divinitas et humanitas. Una assume-
batur ad penam alia relinquebatur
libera quia pati non potuit. Et unde
propter lignum crucis nominatur lectulus et
non complete lectus nam ita strictus
fuit et brevis quod non habuit ubi caput
reclinaret nec ubi gemma potuit
collocare. Unde de eo exponitur propter
in gen. 49 ffinitis mandatis quibus
filios instruebat collegit pedes
suos super lectulum et obiit. Hic fuit
ferculum quod fecit sibi salomon de lignis
libani cant. 3. A fero fers non a
ferculo est eo quod est genus vehiculi
quod vulgo lectica dicitur. 3o lignum
crucis est scala per quam xpistus ascen-
dit. Ascendit enim sicut yonathas
reptans manibus et pedibus primo Reg.
14. Hec est scala quam iacob vidit
in sompnis cuius cacumen attinge-
bat celum et angelos ascendentes et
descendentes et dominum innixum scale
gen. 28. Super istam scalam oportet
ascendere si ad celum velimus venire
vel ad vitam gloriam. Apostolus
Galath. vi. Michi absit gloriari
nisi in cruce domini nostri ihesu xpisti. 4o
lignum crucis est libra in qua mea re-
demptio pependit. Divites et no-
biles qui pecuniam solvunt in magna
quantitate non numerant sed ponde-
rant seu librant, pauperes vero
numerant. Tunc si utrumque fiat de
pecunia vero quod ponderetur et mittetur
tunc propter eius ... de quantitate
non possunt ... eius ...
puta 20 solidi deficiunt a libra

in ponder^e et ideo possibile est quod alii
vero preciosi pondent una libra sed de-
ficiant in mundo. Quia apud Christum facta
est copiosa mea redemptio noluit
non plus minari iuxta illud ps.
dinumeraverunt ossa mea, ymo voluit
et ponderari ut ostenderet nobis illud
Ecc. vi. Amico fideli nulla est com-
paratio et non est digna ponderacio
auri et argenti contra bonitatem fidei
illius ponebatur. Igitur Christus qui
illum in uno appendiculo libre et
hic peccatorum in alio et metiri est quod Christus pre-
sent sufficientissime ponderosius
realiter descendit ad medium quod est
semper dorsum cum tota quanta di-
minuti descendit ad infimum quod est
terra medium mundi et quanto ipse des-
cendit tanto homines peccatores ex-
altavit usque ad celum. Et pre-
figuravit illud Ezech. in I^{a} similia
in lignum sublime et exaltavi
lignum humile etc.

Propter hoc et in ydolatria no-
num non est respectus quantum ad crea-
ture dei in ordine facte sunt et recepta-
cionem ac hominum et innumerabilium
pedibus insipientium. Innuitur enim for-
macionis est exquisitio ydolorum
et adinventio illorum corruptio vite
est neque enim erant ab initio neque
erunt in perpetuum. Ex natura
enim hominum hec hoc advenit
in orbem terrarum et ideo breuis illorum
finis est inventus. Postquam reputa-
tata est ydolatria formatio per
ydola inutilitate in parte ista perdi-
cionem ... corporum irremissibilium. Et
causa hec tria facit. Primo perdicionem corporum

instantem predicti. 2° allegat peccato-
rem et 3° ponit rationes probacionis.
2^{a} pars ibi quoniam creature dei in odium.
3^{a} ibi Initium enim fornicationis etc.
Igitur primo sit propter hoc quod sunt ydolatre
sunt deo ita odibiles et ideo ydola-
tracionum, id est in nationibus ydolatris
non erit respectus aliquis de
misericordie ad liberandum eos vel ydola-
tracionum, id est demonibus presidentibus
ydolis apud diversas nationes non
erit respectus respectivus misericordie Abacuk
primo mundi sunt oculi tui ne videas
malum et respicere ad iniquitatem
non poteris. Et huius ratio subditur quia
per abusum hominum et instigationem demonum hominum
creature dei que facte sunt et ordinate
fuerunt ad honorem dei et ad profectum
hominum versa sunt in odium ut deus
per illas odio habeatur et homines de-
cipiantur et perdantur et ideo hoc est quod dicit
quoniam creature dei in odium facte sunt
non quod creatura in ydolo odiatur
a deo cum nichil odit eorum que fecit
sed quia per suggestionem dyaboli factum
est ydolum in odium dei, id est ut deus
odiatur cum honor sibi debitus sub-
trahitur et ydolo impenditur et in temp-
tacionem anime vel animabus
hominum in muscipulam decepcionis
pedibus insipientium. Et hec est causa
quare ydolatracionum non erit re-
spectus. Et quod hoc sit verum sic probatur
... Initium fornicationis ...
recedentis a deo est exquisicio ydolorum
et adinventio illorum corruptio vite est
sed creature rationalis. Quod autem ydo-
la adinventa fuerint probatur quia si fu-
issent inter opera prima dixisset et non

est scilicet manent et pro quo planum
e ec sta qui destruent an finem
mundi / et hoc est quod subdit neque e-
rat abinicio / neque erunt in perpetu-
um quia quod superfluitas i. va-
na hominum cogitatio hoc adinvenit in
orbem terrarum et ideo breuis illorum
finis inventus est / opera enim dei perse-
uerant in eternum / opera hominum debent
fieri deo i. ei est ex hominibus co-
silium hoc / aut opus / cito dissoluetur
si uero ex deo non potestis dissoluere
illud / Est ergo primo tangit adinventio
ydolorum in genere ex quibus processerunt
de eorum adinvencione in speciali / forni-
catio secundum pap. dicitur a fornix fornicis
quod est arcus / vel curvatura in pariete
vel edificio quia in talibus locis mu-
lieres prostituebantur / est autem actus
a lumine cunctis plurimis et vagus
explende libidinis concertatio
linea septime / aut potest dici
fornicacionem omnem illicitam corpo-
rum cum esse ydolatria / et avaricia
ex quibus fit transgressio legis diuine
secundum illud perdes omnes qui fornicantur
abs te hec pap. Initium fornicationis
est exquisitio ydolorum. Secundum londoniensem
ex moralibus locis / quatuor genera
ydolorum in ecclesia reperimus / ydolum
tepiditatis natiue et effigiatiue simula-
tionis / ydolum hypocrisie et pertinacie
congregationis / ydolum negligencie
et defectiue religionis / ydolum
temeritatis et allectiue cupidinis.
Primum genus ydolorum designat
simulatores et ypocritas / secundum rebel-
latores et pertinaces / tertium rec-
tores sed ydiotas. Quartum designat

vniversalis liberas et lascivas.
primo igitur ypocrita comparatur ydolo
sicut enim ydolum effigie hominis
sicut homines videntur / sed carent cor-
de interiori et omnibus probitatibus
libet / ita tales videntur viui exte-
rius / et tamen interius mortui sunt
per peccatum in corde / hij pluries lap-
sos dampnant et indicant / sicut compa-
ret eos inspiciores et viuentiores cre-
dant / quos in ueris se viuentes mon-
strant / de tali bene dicit gregorius in
quadam epistola intus uel et foris
totus ambitus monstrum velud quo-
dam bestiam comparata que chimera
nominatur / et quod talis inveniuntur in magis
in statibus et in gradibus ecclesiasticis mi-
to gerunt dominus per ezechielem xx
posuerunt ydola in domo in qua
uocatum est nomine meum ut pol-
luerent eam / contra ideo quantos
in religione qui claustrum sibi
putant sed superflue domo inde
ampliari omnia nimis integra uesti-
tura rotunda / illo faciunt nocturni
sed mens a omne munda est. Secundum genus
ydolorum est ydolum hypocrisie
et pertinatiue congregationis / de quibus
dicitur opere vnius argento sunt et aurum
sunt fecerunt sibi ydola ut interirent
hoc est ydolum mamonis quod ado-
rant avari / unde et avaricia
ydolorum appellatur secundum apostolum
glossa illud avarus signat eum
deum nummus est tale numen
adorant / et colit ut deum / diligit
enim nummum plus quam se / sicut pa...

debet diligere deum uerum sicut patet quia
animam suam ponit pro pecunia etiam
uendit. Et Joh. 14 maiorem hac
dilectionem nemo habet ut animam suam
po. q. p a. s. Ecclesiastico. Nichil in
iquius quam amare pecuniam. hic
enim animam suam uenalem habet. Et pecunia
sua redimit contemplatur et meditatur
gen. 22. contemplati sunt pecuniam
more patti a pecunia sua numquam se
patitur ponere. mt. 6. ubi enim est
thesaurus tuus ibi est cor tuum.
pecunie sic obedientiam prestat etc
in pecunie obediunt omnia et in
puncto ad inferna descendunt. decep
ti amos 2o. deceperunt prelati sua
prius quia abierunt patres eorum. hic est
igitur prelato compre et pecuniatiue
congregationis arestotiles in 2o politicorum distinguit
nit duplicem pecuniatiuam naturalem
yconomicam uel obolostaticam. et yconomica
uero pecuniatiua naturalis consistit
in commutatione frumenti et similium
et rerum naturalium pro pecunia et hec est
pars yconomice et laudabilis. pecu
niatiua campsoria est cum commuta
tiones numismatum et a minoris
matre incipit et in minima ter
minatur et hec est uituperabilis quia
non uenit pecunia ad finem suum proprium
alia est pecuniatiua naturalis uel ycono
mica et que consistit in commutatione rerum
naturalium pro pecunia. et hec est lau
dabilis et pars yconomice atque po
litice. Campsoria et est duplex obo
lostatica que est necessaria etiam commu
tationes numismatum ubi uera

mo... commutatur pro alia. et hec est uitu
perabilis et innaturalis quia non uenit pecunia
ad finem suum. Alia tocoz et usuraria et
hec est odibilis et maxime abhomina
bilis quia finis et fructus pecunie est
eius usus. et ideo qui concedit
alteri pecuniam concedit et usum et quia
pro usu petit pro alieno petit. 3.
genus prelatorum est prelatus negli
gens et desperatiue placens. prelatus
recipit honores et nichil habet. ponitur
in loco sollempni et celebri et nichil
utile habet. portat gladium uel hastam
et numquam percutit nec castigat. eo de
modo platus negligens honores
ponitur in loco sollempni et habet auc
toritatem corrigendi defectus et
nichil facit. ymmo sicut uidemus
quod passeres et aues alie sedent
super caput prelati et non obstante
gladio suo uersatili. Ita nonnumquam
dissoluti et lasciui sedent et rei
esse erunt super caput ipsius prelati
sunt sibi familiares similes et
complices et ab eo supportantur.
a quo deberent argui et puniri
Unde ipsi enim sceleribus suis sedent
quia culpis suis dampnabile eum
probat. talis prelato dicit zach. 11.
O pastor et prelatus delinquens gregem
aggregans libro 1o. et ponit exemplum
de uiro suo super personam puniendo
dicens pertis tres ex eis estimatum
est. Una tamen adhibetur pena casti
gandi atque emendandi gratia ut hic
qui deliquit attentior fiat cor
rectior. Alia est cum dignitas auc

corticis in qua peccant vitanda est
ne prostituta, quia adhibentes conceptum eius
peccat. 3 Reg. [illegible] ut ceteri metum
peccare timeant. Tertium genus ydolo-
rum est ydolum meretricie et allectiue
composicionis. Hec est mulier ornatu meretricio
preparata ad capiendas animas, composita
et circumornata ut similitudo templi.
Hec est ydolum zeli ad prouocandum emu-
lacionem, Ezech. viij. Ista sunt ydola
in quibus demones dant vim fallacie
et libidinis incentiua. [plenius] radiat auro
argento et gemmis et vestibus preciosis.
Et nichilominus sunt interius vilissima
sub veste. Dicit Auri nobilitas lutea
si vestiat olla. Non tamen hunc sequitur
honor interius ex luto. Contra non tamen
preciter ornatum ut commendet persona que
cuiusque viri vel mulieris ad illicitum
amorem alliciat. Dicit Jeronimus
in quadam epistola. Si vir vel mulier se or-
namentis et vultus hominum ad se prouocat,
eciam si nulla inde sequatur dampnatio,
iudicium patietur eternum, quia venenum
attulit si fuisset qui biberet. Et ille
Et de isto patet per exemplum primum de
[mulieribus] hodierne. Ipsa ydolis talibus
non erit reuerencia, hoc est non licet
viro bono et virtuoso tale ydolum
respicere. Juxta illud Eccl. 9. Ne respici-
as mulierem multiuolam, ne forte
incidas in laqueos illius. Et infra:
Auerte faciem tuam a muliere compta,
et ne circumspicias speciem alienam.
Iste creature sunt de quibus dicitur ibi
quia creature dei in odium facte
sunt. In odium scilicet nominis dei et in tempta-
cionem animabus hominum, et in muscipulam
pedibus insipientium. In hac muscipula
captus est Dauid 2 Reg. xj. Hec ydo-
lum sapientissimum Salomonem ad culturam
ydolorum perduxit 3 Reg. xj. Hec ydo-
la fugienda sunt, non exquirenda propter
nocibilitatem, quia sicut dicitur in littera, Initium
fornicacionis est exquisitio ydolorum,
nam impossibile est quod amorem hominis et lasci-
uie se ponas istis ydolis non corrum-
patur ab eis, vel hoc diligenter ex-
quirendo et commemorans cogitando de
specie mulierum ut faciat sibi ydola ydo-
lorum. [illegible] sibi capitulum viij. In vitis
patrum narratur de quodam qui noluit
alloqui mulierem, ymo nec videre nisi
clausis oculis. Et quia senes et [illegible]
[illegible] nolunt videre mulieres, a quibus
cum quereretur de eo viderunt quod cogi-
taciones sunt sicut pictores impre-
ssores, ex concordaciones vero [illegible]
Et ad hoc pertinet fabula de Pigma-
lione pictore, quam narrat Ouidius
metro x. qui pinxit [illegible] sub proprio
sculpsit, et ideo summa cautela contra
ista ydola est fuga, nam pugna est
difficillima, et hoc satis innuit apostolus
1 Cor. x. Fidelis Deus qui non
patietur vos temptari supra id
quod potestis, sed faciet cum temptacione et prouentum
ut possitis sustinere. Propter quod karissimi fugi-
te ab ydolorum cultura. Quasi dicit, licet
necesse sit quod temptemini, tamen non tempta-
bimini supra illud quod potestis nisi vos
[illegible] voluntatibus ingeratis.
Et ideo fugite ab ydolorum cultura.

Acerbo enim luctu dolens pater
sibi cito rapti filii fecit yma-
ginem, et illum qui tunc quasi homo
mortuus fuerat nunc tamquam deum
colere cepit, et constituit inter seruos
suos sacra et sacrificia. Deinde
interueniente tempore conualescente
iniqua consuetudine hic error

ydola primo [illegible] cum nimia affeccione diligo ... et ydola [illegible] ... ydolorum [illegible] ymaginibus ...

cuor tamen deo custoditus est / Et tyrannorum imperio colebantur figmenta / postquam prius fuerat multiplicata ydolorum superstitiosam adoracionem / In parte ista incipit enarrare ydolorum principalem adinvencionem / Et circa hoc duo facit primo ostendit quomodo ydola advenerunt 2o quot ex eis mala congregabantur ibi ps ibi Et non sufficerat Circa primum tria facit nam primo agit de ydolorum adinvencione 2o de ydolatrie continuacione 3o de eiusdem augmentacione 2a ps ibi deinde interveniente et 3a ibi prop... Circa autem primum tria narrat scilicet ydoli facturam ydoli culturam et cultus suadibilem legem sicut censura Motivum autem primum ad ydola occasionem fuit amor deordinatus patris carnalis ad filium quem filio suo defuncto dolens ultra racionis mensuram modum excogitavit quo tantum dolorem delinire valeret / et acerrimo sculptore effigiari fecit filium ut quem videre vere non posset videret saltem apparenter / Sicut enim dicit apostolus in epistola sua ad Thessalonicenses dilectio ... delectatur in representacione et ideo ... quod deo colit et summe diligit / Ideo ex deordinata dileccione ad filium cepit ex tali patre factus colere ymaginem filii tamquam deum / Et mandavit suos servos qui contradicerent vel non audebant legem statuit de solempnitatibus et sacrificiis faciendis eidem / Istam historiam de ortu ydolorum narrat magister in speciali Fulgencius mythologiarum libro primo in principio / Et allegatur eciam in similitudine ... c. p. / Fuit namque in egypto ditissimus nomine Syrophanes hic

habuit filium unigenitum quem non modicum diligebat / Contigit filium mori / cuius sinbolus pro nimio dileccionis affectu in cordibus suis constituisse dicitur / ... quesivit remedium solacium potius doloris invenit denique simulacrum illud ydolum dicitur quod nos latine speciem doloris dicimus / Familia igitur Syrophanis in adulacionem deo flores ydolo offerebant / domini placebat / odoramenta succendebant / rei et ad simulacrum confugientes veniam sunt adepti beneficio / sunt illud timoris potius affectu quam amoris veniam prodidit / primus in orbe deos fecit in esse timor / sicut historie narrator antiquissimus et Diaphantes lacedemonius auctor secundum Fulgencium ubi supra / Alegor(?) tamen in historiis scolasticis super secundum capitulum genesis alia narrat historiam de ortu ydolorum / dicit enim quod Ninus rex assiriorum / mortuo Belo patre suo in solacium doloris ymaginem patris fecit sibi cui adhibuit tantam reverenciam ut quibuslibet reis qui ad eam confugerent parceret / Propter quod ceperunt homines illi similacro divinos honores impendere / Et huius exemplo plurimi carorum suorum mortuis ymaginibus dedicaverunt / Istam historiam narrat Gregorius super illud libri ij In Belzebub principe demoniorum eicit demonia / Nec inter historias istas est repugnancia / quia origo ydolatrie in diversis regnis diversos habuit inventores / Unde Ninus rex Ninive primus fuit apud assyrios / Syrophanes apud egyptios ydola colebantur / placuit sa

Salomon in hoc loco ydolatrie egiptiace tangit inventorem sicut docet
Hermes trimegistus libro suo qui logisti-
cos dicitur, i. de verbo perfecto in egipto
potissime et religiosissime egipti
fiebant ydola et colebantur. Unde dicit
quod inest ymago celi et mundi to-
tius templum, prophetavit inutiliter de
egiptiace religionis destructione
et dicit sic. Tunc terra ista sanctissima
sedes delubrorum atque templorum sepul-
chrorum erit atque mortuorum plenis-
sima. O egipte religionum tuarum
sole supererunt fabule et que incredibiles
posteris tuis verba sola que super
lapidibus incisa tua pia facta
narrantibus. Hec ille. Cum igitur
egipto maiora ydola colebantur
placuit Salomoni in hoc loco ori-
ginem ydolorum narrare que apud
egiptios sancta fuit. In multiplicatione
enim ydolorum dicit Tullius et ponitur
hic in glossa Lactantii quod optimi
quique viri ob decorem honore conse-
crabantur / sicut romani cesares suos
consecrarunt / et mauri reges suos.
Sic paulatim ceperunt religiones
in diversis partibus celebrari / seorsum
in civitatibus et urbibus. Ea viri quos
fortitudo pro virtute ad insigne provehebat
propter fortitudinem consecrare vel
statim deificari ceperunt. Unde ysi-
dorus ethimologiarum c. ii. Quos pagani de-
os asserunt homines olim produntur fuis-
se et pro uniuscuiusque vita vel
meritis coli apud suos post mortem ce-
perunt. Unde apud egiptum ysis apud
cretam Jovis / apud mauros iu-
ba apud latinos faunus apud
romanos quirinus. Ysis filia i.

regis inachi dea Io que de grecia
veniens in egiptum docuit egiptios
litteras et culturam terre et ea post mor-
tem deam fecerunt. Jovis a [illegible]
dicitur. Et idem dicit Jupiter cretensis quia
pater suus aut filius saturni et rex
erat expulso patre de terra iuxta illud
primus ethereis saturnus venit ab olim-
po. Deificatus est propter multa mirabilia
que fecit maxime apud cretenses.
Similiter Juba fuit rex maurorum
et faunus latinorum. Quirinus qui et ro-
mulus primus conditor urbis rome.
Redeundo igitur ad literam exponen-
da est de Syrophane egiptio iste enim
pater acerbo luctu dolens cito rapti
filii fecit ymaginem / et post hoc adu-
labantur (?) cito determinare hoc principium
rapti / et est sensus quod filius ille ante
maturitatem etatis vel in iuventute moriebatur
et ideo quia raptus prius dicitur / vel pater
hoc adulatum cito determinare hoc verbum
fecit / et tunc est sensus quod statim filio mor-
tuo ymaginem filii statuit / et illum
qui tunc quasi homo mortuus fuerat nunc
post mortem tamquam deum cepit cole-
re constituendo ei lararium i. cultum debitum
soli deo. Sunt quod quia aliquem ponit pro
similitudine stant in cor(de) vel quasi
tristes pro aut gaudentes / aliquando pro
veritate stant. Jo. capitulo. cuius gloriam
vidimus quasi unigeniti plenum gratia et
veritatis / et constituit inter servos suos
sacra i. dies solempnes et sacrificia et
i. oblationes / Sic igitur patet de ydolorum
adinventione / quam ait de cetero progressa
extimatione invaluit aut iste er-
ror per antiquam consuetudinem et
per tyrannorum coherciones et principum. Un-
de dicit sic / deinde intervenience tem-

... nam aia polit ... deplorand ... octo ... plorem ... eam

Gualiterus ... consuetudine ... loquendo ... consuetudo non possit esse ... quia ... consuetudo ... corruptela est non consuetudo ... in loco ... consuetudo ... bona vel mala. Et sic ... consuetudine ... hic error de colendis ... lex custoditur est et tyrannorum imperio colebantur figmenta ...

18

... cum luctu dolens ... modo lugendi amicos decedentes ... sicut ... diebus lugent enim amicos suos defunctos ... fallacie simulatione et ... ne et sui consolatione ... sagacitate et ... lugent ... filij mortem ... in quorum ... succedunt, uxores maritos a quorum societate liberi recedunt, legatarij testatoris ... qui eis bona sua legando ... omnes ... vestimentis ... suas ... in mente satis gaudent sicut ... mortem ... que sic dicebat gen. 38. de quo ibi legitur ... post luctum consolatione accepta ascendebat ad tonsores ... et dixit ad thamar ... planxit ... suum gellius ... epygrammatum libro primo ... non flet ... gellia ... si quis adest ... lacrime non lugit ... laudari gellia querit ... dolet ... qui sine teste dolet. Isti signantur per mulierem ... cui dixit ioab 2. reg. 14. luge te ... et indueris veste lugubri et ne ungaris oleo ut sis ...

... iam tempore lugens mortuum ... lugent inmoderati qui post mortem plangunt amicorum ... taliter ... intrent quorum fatuitas ... decem ... declaratur que in duobus versibus includitur hec ... tibi ... morte plangis ... statuat et gaudia leta ... lex ... nostrum nec valet ymo nocet ... surget ... Prima igitur ... ostendendam fatuitatem ... lugentium mortem ... accipitur ex consideratione divine voluntatis cui nullo modo debemus esse contrarij ... ad lucillum placeat ... quidquid deo placet ... ipsum ... deo placet ... voluntas prima et summa ... est omnium que fiunt ... alia ... libro primo ... 21. Igitur ... mortuum ... deus ... de vera religione ... quia ... deum diligit non affligitur morte ... qui toto ... deum diligit ... non perit. Deus autem dominus est vivorum et mortuorum. 2o ... quod iustum est et ... repetere quod suum est ... in epistola ad martinum et ... nichil abstulit tuo qui dignatus est recipere ... creditum suum ... reddit ... et nichil aliud ... creatori ... mutuati ... 90 ... iob ... filijs orbatus et substantia tota privatus dixit dominus dedit dominus abstulit sicut domino placuit ita factum est sit nomen domini benedictum

f

¶ 2a consolacio quod necessitas moriendi est
lex communis omnibus. Si enim esset aliqua
causa amicum tuum mortuum quod non fu-
isset necessario eventurum in te conqueri
posset et plangere illam. Sed non fa-
ctum est nisi quod lege communi toti hu-
mano generi est statutum. Hebr. 9. Sta-
tutum est hominibus semel mori. Unde
Ambrosius libro 2. de morte Satiri fratris
sui. Quod absurdum quidem ut id quod sit
omnibus esse praescriptum quasi speciale deplo-
res. Hoc est enim sine condicione ex-
tollere legem quam non recipere nec
consortium recusare sensum carnis in-
flari a carnis ipsius necessitatem
nescire. De hac communi lege dicit Met-
rodorus? de Sampsone a regibus. Omnis lex est
moriendi. Dat tamen flendi si vi-
scripta legis constato pomo nullis
tempus sit mortis. Heu misera sor-
te clauduntur omnes. Hec ille. ¶ 3a cum luge
pronis amicum consolacio quod per mor-
te sit liber de suo certus de dubio
beatus de misero. Quia Job. 12. Homo
natus de muliere brevi vivens
tempore repletur multis miseriis. Unde
Augustinus de visitacione infirmorum libro
primo. Carnis miserie per presentis vite
molestias esurire sitire algere ca-
lere lassari et infirmabilia que ex
ipsa consuetudine nobis domestica
sunt. Et infra. Demum audacter
pronunciatis quod principium vite huius
initium dolorum existimat. Philosophi hec
non ignorantes quia mortem puerorum
lugebant, in morte autem gaude-
bant. Hec pensantes quod homo ad labores
nascitur, ad requiem autem moritur.
Unde Salvator quasi de morte

Lazari non ploravit, qui post dixit
Lazarus mortuus est et gaudeo propter
vos. In resuscitacione vero eius cum
ad vitam revocaretur ploravit quia
eum ad huius vite miserias revo-
cavit. Et paulo post dicit idem Augustinus:
O mors desiderabilis, o mors omnium
malorum pravorum finis, o mors labor-
um clausula, quietis principium. Quis
cogitare potest tuarum utilitates vi-
tudinum? Non mala mori, presentia mors
non est. Sed mori cum Christo vivere est.
Hec Augustinus. Igitur mors beata. Unde
ipse libro 3. de summo bono. Illi deplo-
randi sunt in morte quos impios
inferus eo hac vita recipit, non
quos celestis aula beatitudinis recludit.
¶ Quarto consolacio dum morte plangis
amici, quod bene est quia nostens
ipse enim novit quid unicuique potius
expedit, quando vivere, quando mori nobis
conveniat. Hec igitur quinque consolacio
primo tempore tanguntur. Cum dicit vult deus
et sinus vel ¶ Sexto consolacio quod fle-
tus tuus immoderatus non iuvat eum
neque enim ad vitam eum poteris revo-
care nec per talem fletum a purgatorio
liberare. Et hoc fuit quod allegabat
David ij Reg. xij. Cum plus pro par-
vulo languente flebat et non capie-
bat cibum, cum autem mortuus esset
surrexit lavit comedit et consola-
cionem recepit et ait: Numquid potero
eum revocare amplius? Ego vadam
ad eum, ille vero non revertetur ad me.
¶ Septimo consolacio quod luctus nimius
multis et illi nocet, immo illud est
3a. Repelle tristiciam a te neque
enim est fructus in illa et tunc ne perderis

q̃ tempus n̄o pessimus vir eum ho
a tanta temptacione absolvetur / cum non
sit liber ad orandum pro illo qui luget
¶ Consideracio octavo quod aliquociens amici
nos impediunt / a virtute et vita sa-
lutis / in cor meum ad mundum alli-
ciunt / et ad gerendam sollicitudinem
circa statum eorum / et amicis obedien-
do in consiliis suis / vnde Ambrosius super
genesim Sepe offenditur deus / ne offen-
datur amicus / Et ideo dispensacione
divina plerumque contingit ut amici
quos carnaliter diligimus subtrahantur
quatenus affectiones nostre in deum liberius
et integrius convertantur / Nota de he-
mita videte angelum filium boni
viri submergere. ¶ Nono considera
quod spe resurrectionis future / quia quem
nunc filium mortuum vides alias re-
divivum videbis / i ad Thess. iiii. Nolumus
vos fratres ignorare de dormientibus
ut non contristemini sicut et ceteri qui
spem non habent / vnde Ambrosius 2. li. 3.
de morte fratris sui Cessabunt mat
lacrime mee quia debet aliquid inter fideles
et perfidos interesse / fleant suos qui
eos in perpetuum existimant interiisse
qui spem resurrectionis non habent / nobis
non quibus mors non nature / sed huius vite
finis est / quia ipsa natura in melius
reparatur mortis casus / absterget omnes
fletus hec ille. ¶ Decimo consideracio
quod si vivus fuit in gratia / gloriosior
erit iam salvatus / Et ideo deus
in ipsum amabit / Sic eum amici
nostri a torrente voluptatis divine
inebriantur / ut tuum nullatenus
obliviscantur sicut dicit beatus Augustinus
.4. confess. c. 3. loquens de nepote
animo suo defuncto / Huius igitur decem
consideracionibus et mortis ex corde dolorem
mitigare debemus / Ad amicos nostros
ubicumque morientes videmus sicut nobis
suadet Cyprianus libro suo de mortali-
tate dicens / non sunt lugendi
fratres nostri accersione dominica de seculo
liberati / Ad sciamus eos non amitti sed
premitti et occasionem non esse dandam
gentilibus / ut nos merito non deprehen-
dant quod quos apud deum vivere dicimus
ut extinctos ac perditos lugeamus
nichil enim prodest virtutem preferre et
suis destruere veritate. ¶ Ille igitur
contra eos excessive lugentes nec
istas decem consideraciones attendentes
signanter dicit Eccl. 22. modicum
plora super mortuum / quoniam requievit
scilicet a laboribus et miseriis huius vite
Apoc. 14. Amodo iam dicit spiritus
ut requiescant a laboribus suis..
¶ Tercio sunt qui lugent mortem amicorum
signanter et virtuative ex pia de-
vocione / nichil enim iniusti in reatus
si amici magnitudinis ferveide
animus non testari defectionem ar-
guunt tollere recedentis / Sunt autem
tres cause / quare cum racione condolere
possumus morientibus bonis viris /
Primo quia presencia boni viri sit in
civitatis utilitate / Et sic de beato
Augustino legitur quod quociens de mor-
te alicuius boni prelati audivit
dolebat / non quod sibi de statu suo ti-
meret / sed quia paucos tales in ecclesia
dei relinquit ¶ 2o quia forsitan alia
sunt purganda defunctus que in
penitencia hic non complevit ¶ 3o ex-

consideratione naturalis miserie qua oportet
nos propter peccatum primi parentis morte
puluis fieri et incinerari. Sic sanctus
Thobias mortuos sepeliebat et
legebat Thob. 2. Et psalmista dicit: Ecce
quam bonum et quam iocundum ad domum luctus quam
ad domum gaudij quoniam in ea cor
amonetur finis omnium hominum.

Terciam sequitur: hos quos palam homines hono-
rare non poterant propter quod
longe essent elonginquo figura
eorum allata euidentem ymaginem
regis quem honorare volebant fece-
runt ut illum qui aberat tanquam
presentem colerent sua sollicitudine.
Propterea prima causa adinuencionis
ydolorum que fuit amor de corpore
deordinatus hominum adulatores et
principes. In ista parte proponit. De principali
principali eiusdem errorum que fuit
superbia et vana gloria ambicio re-
gum et principum ad dominaciones et
honores. Principes enim tyranni vo-
lentes honorari non solum a presentibus
sed et ab absentibus ordinauerunt sibi
ipsis ymagines quas multiplicari
fecerunt et apud remotas naciones
statuerunt in veneracione sua ut ubique ti-
merentur. Vnde sibi ipsis honores diuinos fece-
runt attribui usurpantes humane ce-
lestia. Sic nabuchodonosor precepit holofer-
ni omnes deos terre exterminare ut ipse
solus deus diceretur ab hijs nacionibus
que potuissent holofernis potencia
subiugari. Sic gayus galicula
imperator propter ambicionem imperium yma-
ginem suam misit ut ab omnibus tanquam
deus coleretur. Dicebat enim se fratrem
iouis esse vnde et venerea filia quam diligebat
posuit nomen gemina iouis et postquam
constituta esset de gemma iouis omnino uni-
us filia videretur. Iste gayus mandauit
petronio qui iudee preferebat ut pre-
cepit statuam suam erigeret in urbe eo
quod intellexerit solos iudeos cultu-
re statue recusare. Quo audito iu-
dei ad petronium accesserunt suppli-
cantes quod eos nullo modo ad cultum statue
cesaris hortaretur, quia pro eius permit-
terent se occidi et inglo obtulimus
iurabat et quod multis amplius terras
colerent et per media afflicti morerentur.
Sic herodes agrippa diuinos ho-
nores ab adulatoribus recepit secundum quod di-
citur Act. 12. Cum nimium honores esset factus
in sublime indutus in sistere et innumeras capi-
te suo mitteret mortem suam, et inclinatus
ad eos qui eum applaudebant dixit:
En ego deus vester morior. Statimque
percussus ab angelo consumptus a ver-
mibus vitam eius viuus expirauit.
Hec igitur vana superbia et ambicio fuit
causa secunda fuit ydola fabricandi.
Et hoc est quod dicit in littera: Hos quos
palam, id est presencialiter, homines honorare
non poterant colendo, propter quod, id est quia
longe essent ipsi a regibus suis elon-
ginquo figura corporis allata euidentem
ymaginem regis, littera plana est ymaginem
3. regis cuius honorare volebant fece-
runt. Circa hec agitur de ambi-
cione honoris secularium principum
et per sentencia apostoli inter ceteros circa
amorem honoris contingit incurrere
superhabundanciam et defectum et medium.
Primo circa honorem mundanum est sciendum
quod ad honorem Christi nos habere debemus,
debemus enim nos honoribus dignifi-
care, honores non nimis desiderare,
honores munerum quo curare; primo
enim debemus nos honoribus digni-

1· ad honorem Christi debemus nos habere debemus cum

[illegible] cola enim virtus facit honorem
dignum honore. Nullus enim primus ex
stens est dignius honore, quia virtutis
premium est honor et attribuitur bonis
secundum Aristotelem x ethicorum c. x. In cuius signum
narrat Augustinus v de civitate dei c. 12
quod romani antiquitus virtutem et honorem
pro deos duos colunt quibus duas
edes sive duo templa statuunt set ad
se invicem ordinata et iuncta quod nullus
possit intrare templum honoris nisi prius per
templum virtutis transiret. In cuius signum
apud eos nullus reputaret honorem
nisi illo pro virtute alia meruisset.
Et ideo dicit Aristoteles xo ethicorum c. 7 [illegible] vi
tatem [illegible] potius honorandus est
sed Ro. 2. honor et pax omni operanti
bonum. Et quoniam honor debetur virtuti
sicut premium quidam insufficientes tamen
intelligunt honor frequenter derogat virtuti
tunc dum mentes peccati in superbia ni-
titur elevare. Et ideo ad istam pestem
vitandam [illegible] legimus quod victo-
ribus triumphantibus et roma redeunti-
bus triplex honor impendebatur
et triplex iniuria (molestia) inferebatur. Primus
honor fuit quod victori populus obvia-
vit cum iubilo et leticia. Secundus quod ob-
captivi sequebatur currum eius ligatis
manibus et post tergum. Tertius quod victor
indutus tunica iovis sedebat in
curru quem trahebant iiiior equi albi
et ducebantur usque capitolium iuxta
illud [illegible] immensis ibis equis. Ne
tamen tantis honoribus sublimatus obli-
visceretur sui, triplicem molestiam susti-
nere debuit illo die. Prima erat quod
ponebatur unus cum eo in curru quidam
persona similis conditionis ut daretur
spes cuilibet contendentibus [illegible]
tionis pervenendi ad talem honorem
si per probitatem et virtutem se dig-

[illegible] honore triplici et contrario triplici impendebatur [illegible] victoribus

num habet. 2a molestia erat quod ille
servus cum [illegible] sedebat in curru co-
laphizabat dicens nothis olithos
i. nosse teipsum, quia noli de honore
tibi collato superbire. 3a molestia
erat quod illo die licebat cuilibet
dicere impune obprobria quecumque
victorem unde Iulio cesari qui [illegible]
post multas victorias fuit [illegible]
[illegible] dicte [illegible]
[illegible] de isto honore
scribit [illegible] ethicorum ix c. [illegible] allegat
[illegible] quod triumphus de-
[illegible] quod triumphas ad [illegible]
[illegible] honorabatur. Nam
primo de triumpho duci precedere in-
dicabat exercitus, 2o senatus, 3o
populus. Erat autem romanorum mos
ut triumphans quadriga veheretur
colore rufo pliniretur, purpura et
palmata toga induetur, palma
aurea et laurea coronaretur, scipionem
cum sceptro super quod sedebat aquila
ornaretur. Et istis omnibus [illegible] ei
artifex ponetur. Ideo non in quadriga
vehebatur quia illo genere vehiculi
[illegible] bellatores utebantur. Ideo co-
lore rufo pliniebatur quia divi-
ignis [illegible] effigiem [illegible] imi-
taretur. Ideo super scipionem sive
sceptrum aquilam habebat eo quod per
victoriam ad superna magnitudine
ascendit. Coronabatur corona palmea
si in conflictu et bello triumphasset
quia palma aculeos habet et designat
conflictum. Coronabatur autem corona si sine
conflictu contingeret triumphare hostes
videlicet sine pugna fugando quia laurus
aculeos sive spinas non habet. [illegible]
in sicco contingebat ut ad tantum

fastigium cuntus meo clarus fuit quare et morer tanquam si diceretur illud Eccli. 7. In bestiam ne queras fieri [illegible] ut non tollat honoris tui gloriam. 2° debemus honores non nimis desiderare. Augustinus de verbis domini super Iohannem quod omnis appetitus honoris non sine diffamatione ambitionis. Sic dicitur ambitiosus est appetens honores, scilicet vel nimia querens, vel aliquibus non debitis, aut qui non debet, hoc est ambitiose. Eccli. 10. Fili in mansuetudine serva animam tuam et da illi honorem secundum meritum suum. Qui autem vel nimia, vel pro meritis honorari desiderant, aliis ad destructionem suam ferendo imitantur, qui honorem alteri impendit eum alicui [illegible] sunt perditum esse dicit, quia Eccli. 10. Iniustus non honorabitur. Prov. 26. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii, sic qui tribuit insipienti honorem. Statuis igitur honoris non nimis appetendus est, quia sicut dicit Seneca, abstinet divitiis Deo et honores epistola 2. narratur de quodam priore Claraevallensi Galfrido nomine qui electus erat in episcopum Tornacensem et ab Eugenio papa et ab abbate suo beato Bernardo cogeretur omnino episcopatum subire, prostratus ad pedes abbatis et eorum qui eum elegerant in modum crucis ait monachus fugitivus sum, et meritis esse potero episcopus nunquam ero. Isti laborantem in extremis quidam monachus cui carus assidens ait care, [illegible] quia mihi corpore separaris oro te ut post tres dies mihi [illegible] ut statim tunc mihi post mortem revelet eum oranti post mortem eius coram altari apparuit Galfridus dicens ecce assum Galfridus sicut tunc tu ille, et care bene quo est [illegible] ille. Sic monuit est

si revelatum est mihi a sancta trinitate quod si promotus fuissem in episcopum fuisse de numero reproborum, [illegible] quia honores ut frequenter mutant mores et peyus [illegible] [illegible] plurima [illegible] bonum tempore mores, altius extollitur senima sursum et honores. Unde quidam dixit ad socium suum ita ad dignitatem promotum: optime est, possis te facere honore meliore. Estimo quod fies deterior et melior et bonus. Et ideo nemo assumat sibi honorem sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron qui in dicto de gloriis et cetera clarus est et monstratus placet Deo sicut glo. Heb. 5. 3° Ideo debemus honores invicem comutare. Est enim honor triplex: honor subiectionis et obedientie, honor supportationis et beneficentie, honor affectionis et benivolentie. Primus honor debetur prelatis et principibus. Dicit Augustinus 4. c. 2°. Et quilibet tenetur dare ei mercedem qui pro se laborat, et princeps laborat pro tota multitudine, igitur danda est ei merces a tota multitudine. Hec autem merces est honor et gloria, et cum ista non sufficiunt tyranni esse et non principes, in primo 3°. Debitum enim honorificentie et concordat Tim. 5. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habeantur maxime qui laborant in verbo et doctrina duplici honore ut sic eis obediatur et contra invisserint si glo. 2° Secundus honor qui est supportationis et beneficentie maxime debetur parentibus. Deut. 5. Honora patrem tuum et matrem tuam. Deut. 27. Maledictus qui non honorat patrem suum et matrem suam. 3° Honor affectionis et benivolentie debetur omnibus Rom. 12. Omnes

honorare fraternitate diligite et vo-
re honore invicem prevenientes nõ
alta sapientes sed humilibus consentientes
Et ideo refert [illegible] Helinandus quod
elius adrianus ex senatore factus
est imperator iste infantem habuit
gratum populo et senatui quem senatus
eum rogavit quod filium suum augus-
tum nuncuparet / pater vero sciens
quod tunc puerilis regimini immineret
Respondit / sufficiat dumtaxat quod ego invictus
regnaverim et subiunxit aliqui
sunt primo pueri / et virtutibus concedi-
tur prevenerunt virtutibus meritis / quomodo debent
honoribus anteire vnde metrice dicitur
Ut ver dat florem flos fructum
fructus odorem Sic studium more
mos sensum sensus honorem / humilius nõ
[illegible] dumtaxat quod in [illegible] virtutis [illegible]
[illegible] nobile reperimus exemplum
in 6. libro [illegible] x. c. primo de duce quidam
qui theagenes vocabatur / iste dux
cum athenis et exercitum contra
maegoram ducere debuit / milites
statim ordine suo petunt / ut dumtaxat de
[illegible] qui aliquos precedere debent / theo-
genes respondit se tunc ordinem as-
signaturum / cum maegoram prevenisset
et statim electos equites quosdam
premisit / qui in spe hostium impetum
in primos retorqueret / de illis aliquos
[illegible] / [illegible] ipsis [illegible]
premisit [illegible] ordinare se posse
voluit / ibi [illegible] et [illegible]
se sponte [illegible] recordes et
timidi se retraxerunt / illi igitur adm-
[illegible] de metu et corpore et eos
primos [illegible] hostes dux igitur
[illegible] illum ordinem
tribuit quem sibi ipsi in isto eventu

pergere primo [illegible] Sequitur
Porrexit autem ad [illegible] culturam
et hos qui ignorabant artifices
eximia diligentia Ille enim volens
plus placere illi qui se assumpsit
elaboravit arte sua ut [illegible]
in melius figuraret [illegible]
homines adducta per speciem operis / eum
qui ante tempus tamquam [illegible] honoratus
fuerat / nunc deum estimaverunt et hec
fuit vite humane deceptio quoniam aut
affectui aut regibus deservientes [illegible]
et incommunicabile nomen lapidibus et
lignis imposuerunt. postquam actum est
de ydolorum principali adinventione
In hac parte agitur de quadam actuali
ydolatrie promocione vel augmentatione
Et circa hoc duo facit / primo ponit
ista tamen incidentale / 2° recapitulat
duas causas principales / 2a pars ibi / Et
hec fuit vite humane deceptio / Circa
primum dicendum quod causa vehementer promotiva
ad colendum ydola fuit diligentia et
subtilitas artificum / qui labore stu-
dio et vel [illegible] elaboraverunt
fabricare ydola mire speciei / et pulchri-
tudinis [illegible] quod simplices
ydolorum speciem intuentes credebant
ydolis ad numinis inesse Illi autem
artifices ideo hoc fecerunt ut
placerent regibus a quibus conducebantur
ut eorum effigies fabricarent / Dicitur
igitur sic porrexit autem ad illorum
scilicet ydolorum culturam et hos qui
ignorabant ad simplices allicien-
dos ad ydolatriam artificis exi-
mia diligentia et quo subdit
planiter ille scilicet artifex volens plus
illi placere id est alicui regi principi

2. decepti sub humana ducta in [illegible]

ut tyranno qui se assumpserat per alios
ad effigiendum speciem, sua elaboravit
i. diligenter laboravit arte sua ut
similitudine i. ymagine illius regis
in melius figuraret i. vel pulchri
ori similitudine formaret quo facto
multitudine autem hominum adducta
a venustate operis i. pulchritudine
operis eum vel regem vel principem qui an
tea i. paulo ante tempus ho
noratus fuit dulia i. cultu de
bito homini excellenti persone nunc i.
post mortem deum estimaverunt sep
pelientes ei latriam que est cultus
debitus soli deo 2o Machabeorum. Rex
anthiochus hic pro salute pro
pria inter deos translatus et cetera Consequenter
ponit recapitulationem causarum ydo
latrie que sunt principales duo
ut supra dictum est amor desolati
vus amicorum et timor tyrannorum
vel dominorum. Et hec fuit deceptio quia sequitur
fuit vite humane deceptio i. causa de
ceptionis eorum autem affectum i. dilec
tionem amicorum defunctorum aut regibus
~~[illegible]~~ adherentibus per timorem de
servientes homines incommunicabile
nomen scilicet est hoc nomen deus lapidibus
et lignis imposuerunt deo autem sunt
nomen incommunicabile quia impossibile
est quod ~~plures~~ tales sint plures
ac re absoluta distincti. Quale est
illud pro quo tamen iste deus proprie
loquendo supponit Et hoc tamen nomen
deus est communicatum vel dicitur adopti
ve de sanctis in ps ego dixi
dii estis vel participative de ydolis
in ps omnes dii gentium demonia
substantive et naturaliter de divina essen
tia et licet sit nomen quod eius

perfectionis que tamen ille deus proprie sig
nificat nomen deus non est communicabile Hec
fuit vite humane deceptio. licet enim
vita humana multipliciter decipiatur, quatuor
tamen sunt in quibus ut communiter maior
pars mundi decipitur et oberrat, de
cipiuntur enim homines communiter in presumptione
proprie perfectionis in acceptatione nimie
commendationis in delectatione feminee
affectionis et in simulatione collibi
ne deceptionis. Prima igitur ratio in qua
homines decipiuntur et communissime est in pre
sumptione proprie perfectionis nemo enim
de facili bene iudicat (descriptio) neque de propriis
operibus neque de talibus operibus sed quando
ad nostras magnificamus nimis, alienas
pars nostras attenuamus et ideo rarus
est aliquis qui bene iudicet de se ipso. Unde
Terencius in quadam comedia ita se
comparata est omnium hominum natura ut aliena
melius videant quam sua. Et Tullius
in oratione pro Vero Ligario est qui sunt pi
culi inde non sibi se carniore quam
vero placeat, Sicut est quod non nullus tu
pauca faciat magna sibi arrogat
et fecit propria vero aliorum extollunt quam
si per ea certi omnes supportarentur
ut nostri libellos depicto vel
sculpto qui collo humeris et bra
chiis et facie premineret totam
fabricam tamen honerosam fatigando
se simulat supportare et tamen fabrica
eque fortiter staret si totum
ydolum deleretur. Tales et similes
sunt quidem alienato a mente quod
pro stamus sub divino ullo modo volun
tate dominus nunc scilicet habere libere vel
comedere Responsum est. Unde dicit

anima ipse supportabit celum et si
ad hominem modicam diminissesset ce
lo cet casurum ista est de incontinentibus
presumptuosis qui inflati sunt scientia
reputant se totam ceterorum supporta
re sapientia et discrecione quam se habere
presumunt/ quorum cuilibet dicitur ysa xl
Sapientia tua et scientia tua hec de
cepit te/ Et quia deceptoria presumpcio
hec conversabilibus stultus magis quam ex
realibus solet oriri Signatur supposit
apostolus col. 2. videte ne quis vos
decipiat per phylosophiam et inanem
fallaciam/ 2a. via in qua homines
communiter decipiuntur est in acceptacione
nimie commendacionis/ de ista peste
dicit Seneca epistula 3. incredibile est
— in minutis quam magnos viros
dulcedo oracionis abducat/ Et epistula
9 r. Illud precipue impedit quod nobis
cito placemus si inveniamus qui nos
bonos dicat qui prudentes qui
sanctos non sumus modica laudacione
contenti quidquid in nos adulacio
sine pudore congessit tamquam debitum
prendimus optimos nos esse sapien
tissimos quod affirmantes credimus cum
sciamus illos saepe multa mentiri hec
Seneca/ Et quia ista decepcio sit po
tissime per amicos vel servos appositos
Signatur dicitur Tre i. vocavi ami
cos meos et ipsi deceperunt me
Visus conturbari solet si candens
plenis oculis suis obiciatur Et ce
sis sic quando homines vel servi aliquid sibi fal
lacie attribute oculis mentis obiciatur
adulatorum commendacione statim conte
nitur et decipitur/ ysa. 1o populus meus
qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt

et viam gressuum tuorum dissipant/ Exemplum
huius narrat Seneca de suasoriis
Xerses magnus dum medorum grecis
bellum indixit cum familiaribus
diceret grecos in mores belli non
conspectaturos/ aliquis grecia non vina
sed obrui exercitus medorum/ Alius
dicebat ~~timebat~~ timendum ne vr
bes desertas et vacuas inveni
ret se hostium non tutas vires ex
(?) posset Alius dixit vix illi
naturam rerum posse sufficere angusta
esse classibus maria militibus castra
explicandis copiis equestribus cam
pestria vix celum patere sagittis
Cum in hunc modum regem nimia
consultacione fundentes excitarent dixit
Damaratus regi multitudo ista que
tibi placet tibi metuenda est vix est enim
in modica manu posse regi non diu
durare quod regi non potest nichil tam
magnum quod perire non possit acie
Cum aliqua dixit Damaratus ille
cui tam communis consiliarius ab despectum sum
Gracie et regnum fuit devictus
a paucis prius ordinatis/ De cuius
victione narrat Iustinus in abbreviacione libri
2o quod de regno suo 80000 armaverat
de auxiliariis trecenta milia et octin
genta milia navium legitur habuisse Sed ipse prius
in fuga/ postremus in prelio in periculis
timidus sed metus abesset inflatus
a paucis fugatus est In cuius exercitu
partus cum fuga esset peperit leporem
quod erat augurium fugitivum sicut narrat
Val. li. 10 c. 2/ Pro hoc fuit sentencia
philosophus sicut narrat in libro de dictis
philosophorum extimantes magis quam extimantur
sibi presumentes quia nimia dum eis er
rores imperant eorum inde corrigitur

567

amici vel socios eius non audiunt errores
sed tollerant et occultant. Secundo via circa
quam potissime decipitur virtus humana est
in delectatione feminee dilectionis. Licet
enim in ipsam amare et amari sed non te-
nebatur modus ab animo usque ad animum quousque
lucidus est limes amicitie sed exalabantur
nebule de limosa concupiscentia et scatebra
pubertatis. Hoc nubilabat et ob-
fuscabat cor meum et non distinguebatur
serenitas dilectionis a caligine libi-
dinis. Licet magis hec caliginosa
dilectio et carnalis captivitas nullo
debet molliat et enervet potis-
sime tamen constringit et decipit fallacia
vanitas feminarum. Numeri 31. Cum ser-
mas respexisset nonne iste sunt que
deceperunt filios Israel. Iudicum
nullus ... et delectatio et honorem
emollire emollitum decipere. Et ideo
significat philistei Dalide mediat
ex in secretum ut superaret Sapsone
dicentes: decipe eum et disce a quo
ubi habeat tantam fortitudinem. Sustine-
runt eam illud corpus et fallax. Sole
nere statuit de ... mulieris Israel
cum ista fuit non nunquam eam mulier
a modo sua soliditate recepit ad vi-
rtutem modo molliciem infirmitatis
respondit. In cuius figura Genesis 2.
dicitur quod ad fabricam mulieris abla-
ta est a viro costa una ossis et restitu-
ta caro pro osse. Et ideo qui intendis
virtutis et ossibus soliditate bene in-
te caveat sibi specialiter quod ex familiarita-
te feminarum pro carne facilime ...
tatur. Fingunt fabule de Achi-
le quod mox cum natus esset mater eius
in aquis stigiis intinxit per totum
corpus excepto talo propter quod sanus

est postea invulnerabilis in cor-
pore preter talum sed tandem in talo
vulneratus occiditur. Hec fabula
secundum quod exponit alios in scintillas
per intelligitur Achiles Grecorum fortis-
simus virum virtute perfectum designat.
Hic aquis stigiis mergitur quia
actibus penitentie et adversitatis soli-
datur. Solus talus non intinctus
dimittitur quod per libidinis receptaculum
exponitur. Dixit enim Orpheus quod
talus est locus libidinis humana
igitur venus. Quamvis unica sit ad omnia
libidinis cum utilitatibus subiacet
patula vene et que in talo sunt
ad renum et feminarum vilium pertinet
rationem significat et moraliter continua
quod homo virtuose et pudice vivit
tamen caveat per talum id est fine per-
sona quedam sexagenaria virgo impedit
et anno 60 corrupta est et defun-
cta et ideo significat enim Iob inter
cetera difficilia que dimittit sed de
cepturum mentem super mulieres Iob 31
et Valerius ad Ruffinum in fine
legere aureolum Theofrasti et me-
diam Iasonis et nix pauca sunt
mens impossibilia mulieri tunc
dicit et deus omnipotens omnis
femine non falli fallacia. Unde mer-
ce dicitur Adam Sapsonem per David
per Salomonem femina decepit.
quis modo tutus erit. Tertia via
in qua homo decipitur humana virtus
est similitudo [affectione ...] consuetudine conversationis
et hec est ypocritarum et assuetorum
ad statum sibi affabilitate et prodite
extrinsecus sanctitate et virtutum intrin-
secus superna ... .

similiter ore decipit amicum suum et
deo signat decimum in septimum sicut
non debetis vos iudicare hominum maliciam
vel bonitatem secundum exteriorem physiognomiam
nec secundum interiorem anathomiam nec
secundum ignotam suam futuram [illegible]
[illegible] phisica velud in facie. Jo.
i. Nolite iudicare secundum faciem interiorem
anathomia sunt intenciones que occul
te habentur et has iudicare non
[illegible] Nolite iudicare et non
iudicabimini futura [illegible] est statum
preteritum et diffinire [illegible] iste erit
bonus homo de bono [illegible]
te forsitan alia bonitate [illegible]
nolite ante tempus iudicare dicit enim
ypocras in affarum et acutorum mor
borum non sunt omnino certe pronostica
tiones neque sanitatis neque mortis
[illegible] morbi sunt lascivia et disso
lucio invenitur malum igitur in aditivo
est qui statim pronosticat ipsis
[illegible] morietur

Et non suffecerat errasse eos
circa dei scientiam sed in magno
viventes inscientie bello tot et tan
ta magna mala pacem appellant
[illegible] sacrificantes
[illegible] sacrificia facientes aut insanie
plenas vigilias habentes neque vitam
neque nuptias mundas iam custo
diunt sed alius alium per invidiam occidit
aut adulterans contristat et omnia
commixta sunt sanguis et homicidium
et furtum et fictio corruptio infide
litas turbacio et periurium tumultus
bonorum dei immemoracio animarum inquinacio
nativitatis immutacio nuptiarum
inconstancia inordinacio mechie
et impudicitie [illegible]
admiraciones ydolatrie sed amore

dilectorum timore tyrannorum et decore
ydolorum. In hac parte prosequitur enar
rare quante malicie et quot mala
sunt mores corporales ex ydolatria
[illegible] Et circa hoc duo facit quia
primo ista mala enumerat dicens
contentum ibi Et omnia commixta sunt
mala [illegible] ydolatrias
sunt subortae secundum quatuor in genere quia
quantum ad deum debitam notitiam prava
bant. quantum ad proximos decipie
bant. quantum ad demones corpora sua
tota subdebant. quantum ad proprios
omnes sibi invicem iniuriabantur. Ei
igitur loquitur de notitia [illegible]
de deo [illegible] ista [illegible]
[illegible] Et non suffecerat
errasse eos circa dei notitiam
per infidelitatem sed in magno vivente
res inscientie bello tot et multiplices
et tam magna mala intencione
malicie pacem appellant. Igitur
decipiebantur in proximos. Hec enim
in scientia bellac eos fecit contra
deum cui subdi legibus debuissent
Et tunc cum essent in bello contrario
contra deum et bonos mores estima
runt se bene et quiete. Hec igitur
duo mala consequenti sunt quo ad deum
primo et postea quo ad proximos
3o demonibus [illegible] deterrissima
subdebant. nam cultus et sacrificia
que ydolis faciebant sunt inhumana
et irrationabilia quantum ad naturam de quo
fiebant. intempestiva et infecta
quantum ad tempus quo fiebant. feda
et abhominabilia quantum ad ritum et
modum quo fiebant. Unde circa
ad ista tria dicit sic. Aut enim

De ydolatria quot mala sunt subortae ex ydolatria [illegible]

filios suos sacr. sicut absimilabat in sac-
rificiis satani / hoc eciam patet de achaz ioram
filio suo / qui eciam de regno complacebat
cultoribus suis precepit filii filios suos
ymolare aut obscura sacrificia fie-
ri vel de die sive in antris vel speluncis
et lucis sine luce obscuris. Dicitur enim
loca lucus per antifrasim locus sine
luce propter nimia arborum umbra aut
insanie plenas per vigilias gentes
sicut in sacrificiis bachi et alteri-
mus deorum / In quorum festivitate
lusibus et lupanaribus vacantes. et
totam noctem insaniendo transigebant
Ephe. v. Nolite communicare operibus
infructuosis tenebrarum magis
autem redarguite que enim in occul-
to fiunt ab ipsis turpe est dicere / Propter
huiusmodi feditates sub tempore eciam vigi-
lias multas que solent apud nos cele-
brari in campis de nocte in festivita-
tibus sanctorum. Quo sibi invicem minabat
in corporibus inferendo molestias et in bo-
nis violando. Unde dicitur Neque vitam sup-
mundam iam custodiunt neque nupti-
as mundas et alius alium per invi-
diam occidit. Quod adulterium contristat Sap.
xiiii. Pro huius lectionis in qua morum
corrupciones connectit enumerat ydo-
latria gentes / Et sequitur ibi dicens sic
et omnia commixta sunt sanguis in
invasione et in violacione iniusta hominem
odium in occisione / furtum in aliene
rei indebita contractacione / fictio in
falsa ypocrisis simulacione / corrupcio in
virginum defloracione / infidelitas
in mutua proditione / turbacio in discor-
diarum seminacione / periurium in fla-
probacione / tumultus in ~~rixacione~~
rixarum contencione / bonorum dei immemoracio
memoria in beneficiorum dei ingrata obli-
vione / animarum inquinacio in gule et
luxurie delectacione / nativitatis
immutacio / in vicio contra naturam perpetrato
nupciarum inconstancia in divorcium
illicita permutacione / inordinacio
mechie ~~et incestus~~ et adulterii
commixtione / et impudicicie ordina-
ciones in libidinosa actione. Contra
tales tres ydolatras loquitur
inclitus Dindimus rex bragmanorum
in epistula ad alexandrum magnum
irridens eos in hoc quod hominem mori-
turum deum dicunt et singulas partes
corporis singulis diis coaptantur
Hominem inquit mundum minorem esse
mediatis et sicut in eo metaphorica
sunt membra disposita ita vos
deos fingitis in celo consistere quorum
unicuique divisas partes in corpore
deputatis et facientes singulis
victimas ymolatis / et vocabula
illis exquisita tribuistis asserentes mi-
nervam capitis artem in potestate sa-
pientiam tenere junonem iracundie
splendorem precordia possidere / mar-
tem bellorum presidem pectoris volumina
apta distinguere mercurium facun-
die interpretem lingue ramas pos-
sidere / herculem lacertos in potestate pu-
gilem vendicasse cupidinem iecoris
secreta cohercere bachum ebrietatis
ductorem cellaria gutturis obtinere
cererem frumenti datricem hor-
rea ventris replere. Venerem inguinum
libidine femorum occupasse cubi-
cula Jovem quasi aerium spiritum in na-
ribus sibi possidere / Apollinem medi-
cine et musice preceptorem palma-
rum tenacula possidere / tantalus homo
fabula dicitis quem dicitis honorem dian

de contendit una parte corpori dulcibus
suorum sedibus reservata quam tamen non gratis
debitam nobis actam ut liberi hospi-
tibus reservat. Et ut negligimus obnoxi-
is plurimum vectigal imponit atque
aliis alia tributa persolvimus. Statuitur
marti aper cedit, bacho ducitur
hircus, iunoni pavo mactatur, Io-
vi thaurus, appollini tigris offertur,
veneri columba dedicatur, minerve
noctua aspicitur, cereri fama li-
bantur, mercurio mella paduntur,
aras herculeas populea corona
cincta, fama cupidinis rosea serta
coronat. Et infra: Venena non
capitulares deos sed carnifices te-
terrimos vocaturus quam diversa veri
suppliciorum dum sit te discrepat licet
cum in corpore uno tot penas
constitutas esse quot sunt dii cum
singulis suis nos cogunt insanire
libidinibus. Venus trahit ad bellum, alter
eundem ducit ad luxum, temulentum
di[illegible] hortatur inquinari, hoc despi-
ciendum suggerit epulandi, et in fine
ceperit deridendo [illegible] quod nos
felicitores [illegible] quorum et ~~relato~~
religio crimen est et vita suppliciorum
magna mala patrem appellat
video quod in omni meo corpori tria
magna mala pacis nomine glantur.
Interdum enim vocatur pax licet in-
digne benivolencia libidinose
familiaritatis. Interdum violentia
calumpniose securitatis. Interdum ne-
gligencia scelerose impunitatis.
Prima est pax carnalium peccatorum. 2a
est pax mundialium oppressorum,
3a est pax curialium prelatorum. Prima

pax reputatur inter adulterum et adulte-
ram, fornicatorem et fornicatricem, ut
dicat uterque illud Cant. viii: Ego mu-
rus et ubera mea sicut turris ex quo
factus sum coram eo quasi pacem reperiens.
Talis pacificus fuit Salomon de quo
Eccl. xl. Salomon imperavit in diebus
pacis ~~fuit~~. Et ideo dicitur Inclinasti
femora tua mulieribus, habuisti potesta-
tem in corpore, dedisti maculam in
gloria. In diebus belli et adversitatis
David nec vacat libidini sed in diebus
ocii [illegible] dum vacaret in domo
Ioab contra in bello adulterium
commisit. 2o Reg. xi. Civitas Roma-
na bellis et discordiis contra Cartha-
ginem vacaret, virtutum operacionis
celebratur. Et postquam Carthago
subversa fuit ocio libidini et gule
Roma se dedit ut plus nocuit
Rome eversa Carthago quam prius
nocebat adversa, sicut dicit Augustinus
3 de ci. dei c. 19. In hoc signum mensis
marcii deo belli fuit consecratus
dum ille est mensis in quo solent
reges ad bellum procedere, 1 Reg. 11,
et statim mensis immediate sequens
qui est aprilis veneri constituit
dedicari, in signum quod finito bello
et exercicio laborum activo tempore pacis
et ocii dominatur libido. Propter illud
Ovidii de remedio: Ocia si tollas
periere cupidinis arcus. Secunda
est pax mundialium oppressorum
quando nichil aliud est quam quedam violentia
calumpniose securitatis quando mali se
colligant et confederant ad resistendum
et nocendum iustis. Hoc signatur per amiciciam
et pacem Herodis et Pilati Luc. 23, apud

triplex pax mala [illegible]

Et sicut videmus quod inter spinas steri-
les et infructuosas longe maior
est cura quam inter arbores fruc-
tiferas, sic in parochiis congregationibus
et collegiis longe fortior est cohe-
rentia spinarum ad invicem ad se
defendendum, quam sit bonorum ad ma-
los corrigendos, circa quod Ecclesiasticus spi-
ne ad invicem complectuntur sic co-
munitur eorum pariter potacium, dicit-
ur propheta dicit Ps. zelavi super iniquos
pacem peccatorum videns glo. i. invidi
et male tuli pacem peccatorum. Tercio est
pax tenebrarum ~~peccatorum~~ prelatorum et
hec nichil aliud est nisi quedam negligencia
scelerosa impunitatis. Cum enim pre-
latus videt peccata notoria sub di-
torum et ea dissimulat iuste corri-
gere, primo se dissimulat ea scire,
talis prelatus vocatur pacificus, huius
merito locorum circa aures quod vocant
tympana de lacte mulieris inducit
soporem et consilium quod prelatus habet
verba remissionis et dulcedinis de
maiestate malos inducit eos ad
dormiendum in peccato suo, unde prela-
torum et prophetarum antiquorum vocabula
onera malis i. onus ubi dicitur ad
Israel et in ypsa onus damasci onus
egipti onus tyri et sic de aliis
Debent enim verba prelati esse one-
rosa contra protervos et rebelles
sed solatorum ad devotos et humiles
Set distinguendo videtur de remissione
et rigore in prelatis, quia si loquitur
de eorum impersonali iniuria, ut de
rogatione honoris inveniuntur
acutissimi et rigidissimi nichil
remittunt. Si de iniuria illata
deo vel honore divino dummodo

ibi sunt remississimi ut curant [illegible]
contra illos bene loquitur eorum sub-
episcopus si debitum honorem non acce-
pit a presbytero aut presbyter si non ac-
cepit a dyacono aut dyaconus
a lectore irascitur et turbatur. Si
autem videt aut episcopus presbyterum aut
presbyter dyaconum aut dyaconus lectorem
circa obsequium [illegible] non permanere
aut alias peccare in deum, neque
irascitur ei, nec curat quia omnis
quidem de suo honore solliciti
sunt, de honore autem dei nullus. Hec
Crisostomus. Quamvis enim esse paciens
et paciente in propriis iniuriis sit
laudabile, esse tamen paciente in dei
iniuriis est summe vituperabile in prelato
In cuius figura Christus sicut legitur
Mat. iiii. qui dyabolus sibi dixit si filius
dei es dic ut lapides isti panes
fiant, sustinuit paciente et per auc-
toritatem scripture eum confutavit.
Item secundo consilio qui dixit si filius
dei es mitte te deorsum, quia iste
due temptaciones non fuerunt directe
nisi contra humanitatem. Set in tercia temp-
tatione qua dixit hec omnia tibi
dabo si cadens adoraveris me, repulit ini-
micum cum indignatione dicens vade
sathanas non temptabis dominum
deum tuum. Super quem locum dicit
Crisostomus exemplo Christi discamus
iniurias nostras equanimiter sustinere,
dei autem iniurias neque ad audi-
tum sufferre. Quia in propriis iniuriis
esse quemquam pacientem laudabile est
iniurias vero dei dissimulare nimis
impium est. De ista mala pace
et negligencia in prelatis dicit Salva-
tor Luce xii. Non veni pacem mitte-

gium ff gladium .i. acuta ore et
cum incidentem

Infandorum enim ydolorum cultura
omnis mali causa est et initium et fi
nis/ aut enim dum letantur insa
niunt aut certe vaticinantur falsa
aut vivunt iniuste aut periurant
cito. Dum enim confidunt in ydolis que
sine sensu intellectu et sine anima male
iurantes noceri se non sperant
utraque ergo illis evenient digne quoniam
male senserunt de deo attendentes
ydolis et iniuste iuraverunt et in ydo
lo contempnentes iusticiam. non enim iura
torum est virtus sed peccantium pena
perambulabat semper in iniustorum prevari
cationem. Postquam enumerata sunt vicia
et morum corruptiones nominate que
ex ydolatria procreantur in ista
parte replicatur causalitas illa
et ostenditur specialiter quomodo ex ydolatria deri
vantur falsitas et iniusticia/ Et circa hoc
tria sunt. quia primo agitur de malorum
perpetratione 2º de malorum punitione
3º de iuramenti natura contra dictionem 2ª
ibi/ utraque igitur et 3ª ibi non enim iura
torum. Circa primum in detestatione
ydolorum replicat generalitatem malicie
ydolatrie et dicit. Infandorum enim
ydolorum cultura/ omnis mali causa est
et initium et finis/ ydola dicuntur infa
nda quia non sunt famine .i. sermone
digna/ Hec igitur cultura est causa omnis
mali in suis cultoribus et initium et
et finis/ ita quod ydola colenda ordi
nantur per causa sicut per fine. quia aliud aut
malorum sit ydolatria et initium et
finis/ cernitur vel manifestat cum sub
dit. Infandorum dum letantur insaniunt
Sicut enim infesti sunt hedis quibus sinis

faciebant in quibus se per illud die mo
bestiarum fedabant/ aut certe vaticinantur
falsa sicut propheta achab de quibus
dicitur 3 Reg 22. Ecce dedit dominus spiritum
mendacem in ore omnium prophetarum tuorum
aut vivunt iniuste propter noce
aut periurant cito .i. de facili et per
levi causa falsa scienter iurant/ Sunt enim
ad hoc audaciam per tanto/ sciunt enim
quod ydola non possunt se vindicare/ nec
eos punire pro periurio facto per ydola/
Et ideo facilius periurant confi
dentius/ Et hoc est dictum quod dum enim
confidunt in ydolis/ que sine sensu sunt
.i. sine intellectu et voluntate male
iurantes noceri se .i. sibi non spe
rant .i. non metuunt ex hoc punire
quod iurant falsum per ydola/ narrata
in speciali culpa sequitur de eorum pena
pena est quod per utroque/ digna sunt
sibi succedit/ utraque igitur illis evenient
digne .i. per utroque digne punientur
~~de deo~~/ quoniam male senserunt de
deo ~~tunt~~ ydolis/ Et iniuste iura
verunt in ydolo contempnentes iusticiam
et sic dupliciter peccaverunt/ tum quia
iuraverunt falsum tum quia iuraverunt per
falsum quod est ydolum/ et 3º subiungit
de natura iuramenti et dicit sic/ Non
enim iurantium est virtus .i. iuramentum
non est virtus/ nec per se appetendum
sed peccantium pena/ propter incredibilitatem
enim hominum oportet iurare ad heb. 6. Sic
sermo vester est est/ non non/ cum autem
his habundancius est a malo est .s. a
pena vel a culpa illius cui iuratur
Et hec pena/ perambulabat semper
.i. transit in iustorum .i. iniustorum vel
iniustorum rerum prevaricationem periurat

periurius est intrinsece detestandus et contemptibilis [illegible]

tiue. Circa periurium est notandum quod
periurium est intrinsece detestandum et spe-
cialiter tria. est enim periurus proditor per
infidelitatem quoad deum, iniuriosus per
falsitatem quoad proximum. Et periu-
rus per iniquitatem quoad se ipsum.
Primo igitur periurus est proditor per
infidelitatem quoad deum. proditor fieret
magnus ille qui haberet custodiam
sigilli regis signaret litteram pacatoris
quam rex maiore detestaretur. Et si hoc
faceret de sigillo ipse esset ipso facto
et brachio scindendus. Nomen
dei est nomen commissum nobis quasi
quoddam sigillum ad testificandum veri-
tatem et confirmandum. Deut. vi. dominum
deum tuum timebis et illi soli servies et per
nomen eius iurabis. Et ideo dicit apostolus
Heb. vi. et omnis controversie finis
ad confirmacionem est iuramentum. Falsi-
tas autem est illud quod deus summe odit
tamquam sibi contrarium qui est veritas. Et ideo
qui nomen dei assumit ad confirmandum
falsitatem dei proditor est. hec ille. Patet
2o quod qui castrum domini regis sive fide-
liter commissum tradit hostibus regis
proditor regis esset. castrum est nomen
domini quod monachus et ad quod refu-
gium in omni necessitate. Prov. 18.
Turris fortissima nomen domini, ad eam
fugiet iustus et salvabitur. Illud
castrum traditur hosti quando demonibus
et filiis hominum committitur ad proban-
dum falsitatem. hoc idem patet 3o. Quoniam
qui dominum suum diffamat maliciose
et mobilis in crimine proditor suus
est. Sed qui deum inducit tamquam tes-
tem falsitatis inuoluit dominum
in crimine et aufert sibi nomen bonum quo
vocatur et est summa veritas. Legitur

proditor suus est. Unde legitur in [illegible]
contempnunt [illegible] quod confessores [illegible]
na ipsi non inferunt [illegible] nisi ma-
lo pene et iste [illegible] cum [illegible]
in malo culpe. dyabolus admirans
in nomine domini dicit veritatem non me-
tit. contra nos [illegible] quod ipse addat
sibi mediatorem iuramentum licet ipse
sit mendax et pater mendacii. Et ideo
non est mirum si deus eis velocem
vlcionem permittat. Malachias 3. Ero
testis velox maleficis et adulteris
et periuris. Narrat ovidius 2o metha-
morphoseos de mercurio et bacho. Mercurius
accepta figura humana temptavit
furari boves quas appollo pastor
regis admeti debuit custodisse.
Invenit eas ad pascua vacuum
[illegible] motibus et statim arte sua ab-
egit in quandam silvam et eas ibi oc-
cultavit. Illud factum nullus percepit
nisi quidam pastor qui dicebatur
battus. Istum igitur mercurius timens
accessit ad eum rogans quod si aliquis
veniret inquirens pro bobus quod nega-
ret se eos vidisse et nichil aliud
videret et ne factum suum caveret primo
dabo inquit tibi illam vaccam albam.
Qua accepta vaccam reddit.
Sit tutus eas lapis iste prius
tua furta loquetur. Et lapidem
ostendit. Mercurius simulat se recedere
et statim mutata figura corporis
et voce sermonis reddit ad rusticum
quasi in forma alterius inquirens boves
ad vaccas dixit sibi rustice
vidisti si quas hoc limite vidisti
me boves fer [illegible] furto [illegible]
deme iuncta suo pariter debetur
tibi femina tauro. videns igitur

mistenis q uices sua forte gena
ra ꝑ peccaret volens sue et al
ba bactam et albe thamp rediit
e ubi illo mole erat et omnes mo
tes sub quibus fuit am baque
ruist manu et nec in ꝑside ꝑ
dit nec in ꝑdis ait ꝑmirac pe
ccata vtit In diuꝫ sibe q mno
q dr in dextra ꝑiaꝫ michil mito
netus e infirma saxo et sic iuste
talla lapidem vel qsilem e uni
tatus de quo ꝑius dixerat tunc
cas lapis iste ꝑius tua fruita lo
quet et sic sicut videmus q ho
mines q dolores filii nimis accipiunt
ab vtraꝫ pte et qmittunt ꝑiuriu
et lesione veritatis et tandem dei in
dicio iusto in lapides qutunt qr
qmmiste fine vite ꝑsequt desperant
Job xi Cor eius indurabitur q lapis
nec sic fuit de nimirum marcello re
gulo de quo aug' .i. de ciui. dei
c. q .xl. ca. 2 lib .iiii marchus
iste imperator romanus captiuus
apud carthaginem tenebatur qui
mallent a romanis suos reddi
captiuos q romanorum captiuos
tene regulum istud cum romanis suis
roma miserunt ꝑius iuramento con
strictum si carthagine redditurum
ꝑ illud q nolebant romani pergens
sic precepit ille et plane i senatu
contra ꝑsuasit qr non arbitrabatur
vtile rei publice romanorum quin
ime captiuos nec ꝑq hec ꝑsuasioꝫ
redire ad hostes qpulsus est sed
q iurauerat illud sponte sponte
ꝑplevit et illi excogitatis suppli
ciis cum interemerunt inclusum an
gusto ligno ubi stare cogeretur cla

uis acutissimis vndique qfixo ut se
i nulla eius partem sine penis attingere
inclinaret abstinens et alius non de
mitteret inde theut ꝑemerunt iste lib
ri et in ciuitate ꝑa ꝑ nulla ex
hostibus et causa se reddidit vene
iuste ut fidelitate qsuaret q ꝑin
set iuramento ꝑ. Bz redditurum
ꝑ romanis qmutacionem ꝑsuade non
posset et vita sua saluasse nollet
qr hoc qtra fide rei publice vide
et sic cum posset ꝑ duas vias eva
sisse et neutram nollet q neutra cum
fidelitate stare potuit ¶ 2o ꝑiurium
est iniuriosum ꝑ falsitate qo ad
decepit cum indicat et spoliat iure
suo bone fidei possessore et ideo
restitue tenetur quibus de duodecim
in solidum sic tamen vnus solum restitue
de complete alii ab obligantur legimus
et Josue .9. de dolo gabaonitarum
se simulantes se alonge venisse ob
tinuit a filiis israel inite ꝑmissionem
hanc ante ꝑmissionem postea sua
uit non obstante dolo gabaonitarum
resurrentur inquit Josue et iniat
ne qtra nos ira dei concitetur si peio
rat nesciunt ¶ 3o ꝑiurium est ꝑiudicium
ꝑ iniquitate quo ad seipsum Ille enim
qui sciens ꝑiurat manum hoc suppo
qua tangit eius et illa dyab ad
mediat ipsi dicat vnum vir illa magis
efficitur dyaboli postea et manum dyabolo
demeps se signat se tulit et
operatur vnum ꝑ illam manum tenet
eum dyabolus donec peniteat Innumis
sali non super qd iurat quatuor sup
ra sunt consecratio corporis et sanguinis
xpi | suffragia sanctorum | virtutis dei corporis

: dns abbas q sibi liberet sinia de lite ... [illegible]

⁊ dispnas regibus est igitur ipsius ima
meri sui ii viii sit q nos imo no
me inuet in ipsius celebracio/ ii stare
de pecato ⁊ liber dic sinima bti
brorum ⁊ nemat sup me maledict
regibus que ponit m c 27. iste ma
ledict in igne eternu qui parat e
dyab ⁊ an eius eunuh gehena flec
tendo abr pnunciat omnibus bonis
yressibus quos pedibus suis fecit
in si dicat bis extendendo manum ad
librum renunciat omnibus bonis
operibus eius si que fecit osculando
librum bonis verbis ⁊ oronibus que dixit
fecit pro q ecc 23. vir multum
iurans replebitur iniquitate ⁊ non
recedet de domo eius plaga ⁊ leuit
19. non periurabis in noie meo
⁊ ii aut deus m suans ⁊ beni

ca xv

es/ paciens ⁊ in uia oia dis
pones. etenim si peccauerimus tui
sumus scientes magnitudinem tuam/ et
si peccauerimus scimus qm apud te sumus
computati nosse enim te consummata iusti-
cia ⁊ scire iusticia ⁊ virtute tua radix
est immortalitatis. Intencio s. s. ta in
isto ca° q in duobus precedentibus e
ydolatriaz destruxit/ vim dei cultu
hominibus suadet/ hoc aut in isto ca°
per duas vias aggreditur/ ima p°
commendat diuinaz bonitate per q oia
creatura racionalis ei debet seruire/ 2°
declarat ydolorum multiplicem vilitatem
per q oes debent ea contempnere 2a
ps ibi non enim in errorem.. circa p°
p° ponit diuina commendacionem secundo
subiungit triplicem commendacionis de
claracionem 2a ps ibi etenim si pecca
uimus. / commendabilia aut q dicit
de deo sunt quatuor que maxime
monent alios ad similia duo tales

: -iudiciorum hunc dz/ suauitas in guia
cione/ duo enim quiauis ⁊ verando
ultus familiariter liberat/ vitas
permissione na multa grauiores ⁊
pauca per falses raros habet fa
miliares sibi deuotos/ paciencia in corpus
tacione/ duo enim qui non subito
nec rigide procedit ad sui ulcionem
dat subditis confidencia petendi
venias post offensas/ ⁊ uia in guali
dispositione q ima duo famulos
facit esse deuotos/ exemplum igitur ad
ista quatuor dt.. Tu aut deus sua
uis ⁊ verus es. / suauis benificia
largiendo/ verus promissa adimplendo
paciens expectando delinquentes et
7. altissimus e paciens redditor ⁊
uia dispones oia q punis malos
ad condignum/ ⁊ premias bonos sup
meritum hec e dei bona commendacio/ 2°
subiungitur huius magne commendacionis
declaracio/ iustum enim e q deo seruiamus
⁊ eum honoremus/ siue simus in statu
culpe/ siue in statu iusticie/ q si
simus peccatores sumus nichilominus sub
potenciam sua/ ⁊ per ea possu mitia
commendari/ et hoc e qd dicit/ etenim
si peccauerimus tui sumus scientes mag
nitudinem tuam. i. infinitatem potencie tue
in ps magnus dns ⁊ laudabilis nimis
⁊ magnitudinis eius non est finis/ et
si non peccauerimus scimus hoc firmissima
fide credimus/ q apud te sumus computati
i. nuati ⁊ electi ut in celis eternaliter
premiemur/ luc 10. Gaudete ⁊ ex
ultate q vim nostra. scripta sunt in celis
sed q possit aliquis q re/ eternas est
premia istud in celis/ et quod ad eius
peruenimus. subdit nosse enim te. b3
uide ⁊ aperte/ consummata iusticia est
Joh 10. hec est vita eterna ut cog

nostram de solio verum dei et que im(men)si(ta)ti(s) illius sapientie esse primum | Ex quo ad illud attingens subiungit | et spe i. ac de dilectione iustitiam et veritatem tuam i. pietate tua radix i. principium inmortalitatis et beatitudinis sempiterne q. d. omnibus formata fide caritate quia tu es deus iustus et deus pius Ille habet iudicium beatitudinis | de hac radice fidei sancte loquitur augustinus super Iohannem et dicit sic Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet species | et tamen quidquid est in arbore pulchritudinis vel decoris ex illa procedit | sic ex fidei humilitate quidquid nostri cordis beatitudinis anima suscepit(ur)a est ex fidei fundamento procedit | unde signanter dicit quod fides est radix inmortalitatis | esse i. radix sapientie est timere deum rami ipsius longevi sumus qui apud te sumus computati Istud verbum proprie dicitur de electis quorum numerus soli deo cognitus est | sicut dicit augustinus enchiridion 22. Ubi notandum quod magni divites | alii possident modica et vilia | et alii possident preciosa et valida vel res prim(um) pretii licet habeant non tamen admodum computantur. Isto modo est de deo | qui omnes possidet | sed sunt preciosi | sed iusti et predestinati. preciosi enim sunt sub dominio suo sed nullus numerus est apud deum esse. 1o. Stultorum numerus infinitus est (unde boetius) hoc arismetice loquens de divisione per diminutum superfluum et perfectum | dicit est dicit ipse in libris magnificando vicia et vitia. perfectos enim raros invenimus numeros | quia superfluos et diminutos multos. et infinitos perfectus enim numerus | qui ex omnibus spe(ci)ebus aliquotiens simul sumptis re

sultat sicut est senarius | vel infra centum nulla non sunt nisi quatuor | Ideo numerus est quod tantum est malorum copia non est deo cura de eis ut qui merentur iusti ante possident sicut vocalia preciosi ipsa uz preciosior enim erit vir auro et homo mundus obrizo | Et ideo dicitur quod sicut ordinabat in lege mulieres et parvuli non numerabantur | sed soli viri ita apud deum | vel efficiunt ad opera virtuosa | nec inordinabiles viventes peccatores iudicantur | Ex tamen vivi i. virtuosi | qui per opera preclara et magnanimitatis contulerunt | de quibus sap. 5 tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos | qui se an. | Et sicut dicitur tunc dicent nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam et finem illorum sine honore | quo igitur computati sunt inter filios dei | et inter sanctos sors illorum est | sunt igitur electi dicentes sumus qui apud te sumus | et sumus computati | sicut ex arte algorismica satis patet computationis ... sunt species que in libris ubilibus continentur addere subtrahere duplare dimidiare multiplicare dividere .. 2a vel multiplicando radicem extrahere patet aliter dicitur esse dividere aut in eis libris ... que iam nos electos omnes istas species computationis oportet | addit et subtrahit duplat et dimidiat multiplicat et dividit et radices extrahit addit enim nobis peccatibus tempus penitentie | ut convertamur | ex. 7 de rege ezechia ysa. 38 20 cum dixit deus addidi diebus tuis xv annos | subtrahit quos malos et impeditores quietis nostre ut ps. scriptum est | que ps. 26 susurrone subtracto iurgia et

Deus computando electos suos [illegible] singulas species numeri quod addit

noc quiescunt / Et io 9 sbilit papostolus
2 thess 3. Subtrahite vos ab omni
fratre ambulante inordinate / Du
plicat nobis ~~procellam~~ in penis ~~ut sig~~
~~ficant~~ qui dat nobis virtutes tam ma
les quam contrarias prov. 31. omnes domes
tici eius vestiti sunt duplicibus / et in
futuro duplicem stolam quia tam in corpore
quam in anima glorificati erimus / ysa. 61.
In terra sua duplicia possidebunt / Di
midiat penas quas iuste meremur / quia
licet terra condignum puniat sed tamen
alia pena posset estimari pro merito
licet condigna quam matth. 10. dimidiam
partem fructus ligni quod est portionis
mee relinquo / Multiplicat in nobis
dona sua et beneficia sicut eos mirabiliter
comendetur in ps In tribulatione die in
vocavi te eripiam me et milia in a. m.
virtutem / Dividit qui gratias et digni
tates diversas proponit dispensat qui
tat / ut omnes in ecclesia fideles pe
nitentes valeant supportare / supporta
sunt apostoli 1 cor. 12. divisiones
gratiarum sunt idem autem spiritus divi
dens singulis prout vult / Eradicat
corrigit qui pravas cogitationes a qui
bus omnia mala oriuntur radicaliter
demonstrat prov. 12. Cogitationes
impiorum eradicabuntur. Sunt igitur isti
multiplices computationes / Mundus est autem
qui alter computat senescallus tam propo
sito alter vicarius de suppellecto alter
yconomus i. procurator domus sicut
computat ad calumpniandum ... ad iniu
ste lucrandum et ad iniuste remu
nerandum / Iste modo alter computat
nobiscum demones / alter vanum et ar
rogantes homines / et alter deus et an
gelorum nos consternentes / demones
computat ad calumpniandum tamquam

non sed plus audiunt compoti quam calump
niari possunt. propterea vel ballivum
illos corporis diligentissime computat
in quibus videt eum amplius negligen
se prestantes et computat nobis tam de
peccatis unus portat cum spiritus contrarius
speratam contra nos qui plus letatur
in peccatis patrum quam in filiis miseris
de qualibus dicitur Job. 30 sub veribus quando
di letabantur et esse sub sentibus deli
cias computabant / 2º computat modo superi
orum alter homines arrogantes
Illi eum computat modo usurarii. soly
usurarius vendit tempus quia qui solo
lapsu temporis plus percipit quam debet
et istum modum computandi habent ali
que persone que tam sine iuventute
temporis transierunt omnino sine quocumque
merito virtuoso eo solo lapsu temporis
et non defectu / honore vendicant senec
tutis similes antiquis ymaginibus
in quibus preter opus vetustatis nichil
est minus dencer fuerit. Eo. modo
Et etiam sicut lineas et illuminatio quod non
corrispondet merito vel virtuti sed lapsu
temporis et senectuti etiam quam scriptura
Sap. 4. Senectus enim venerabilis est
non diuturna neque numero annorum compu
tata. Canum sunt enim sensus hominis et
etas senectutis vita inmaculata et
ideo inmanes qui virtute honores
in senectute vendicant propter vita
nt in iuventute non otiose sed stu
diose in sanctis laboribus et iuvat
dum vires habent in corpore et recens
ingenium possidet in mente iuxta
consilium ovidii de arte amandi li.
Dum vires annique sinunt tolerate
labores iam veniet tacito curva se
necta pede non que preterit nunquam
revocabitur unda / nec que preterit

hora vel mortis pro beneficio et etate eius pre- de habitur etas vir bona tamen propria qua bona persona fuit quia in virtuose vixit invenies / non potius iuste ded- care senescunt homines Sap. 3. Si quidem longe vite erunt in nichilum computabuntur et sine honore novissima senectus illorum / et communis ad honores ambire non decet sed tamen scilicet honoribus dignificare sicut docet apostolus x. ethicorum et alias ex titulo declaratum. ¶ 3o compu- tat nobiscum deus et angeli boni et ex- pectant nos expectantes modo quo yco- nomus sive procurator domini computat ille procurator qui in sero reddidit sin- gulis singulos denarios Mt. 20. Sic enim deus modo computat dies quibus in tot labores et actus et victorium et non solum deus sed vino tota illa celestis curia unde unusquisque dicat quilibet nostrum cum Thob. 10. Ego nomen quod pro meis et vita mea modo dies computant / ad iuste sed remunerandum sine amicus per multo vitam sempiternam

Non enim in errorem induxit nos hominum male artis excogitatio nec umbra picture labor sine fructu effigies sculpta per varios colores cuius aspectus insensato dat con- cupiscentiam et diligit mortue ymaginis effigiem sine anima / malorum amatores digni sunt morte qui spem habent in talibus et qui faciunt illos et qui dili- gunt et qui colunt / Cum sit intentio sapientis sed in isto capitulo sicut in duobus precedentibus ydolatriam penitus extir- pare et cultum unius dei hominibus publicare propter dicit contra ydolatriam ostendens omnes ydolatras fatuitate sive quatuor causas ydoli ipsius scilicet materialem / formalem / efficientem et finalem /

forma namque ydoli vana est et inutilis et deceptoria / que pretendit ad minimum ubi nichil est vite / materia est corrupti- bilis de quocumque accipiatur / sive sit aurum argentum sive lapis vel lignum. Efficiens est dampnabilis quia hoc [imperfectum?] et patris molitur presumit sibi facere deum / finis est impossibilis quia illud quod in[sensatum] vivit / nec intelligit alicui ullo modo auxilium prestare Dividitur autem pars presens usque ad finem capituli in quatuor partes / primo ostendit ydolorum inutilitatem ex parte forme / 2o ex parte materie et efficientis simul / 3o ex parte efficientis proprie / 4o finis et efficientis coniunctim / 2a pars ibi Sed et figulus / 3a ibi Sed et illi omnia / 4a ibi Omnem autem ydola nationum / Circa primum duo facit quia primo ostendit quod ydolatre per speciem ydoli decipiuntur / 2o quod iuste per hoc puniuntur ibi malorum amatores / primo igitur dicit de forma sive pulchritudine ydolorum loquitur in persona colentium unum deum hoc est in persona iudeorum qui tunc colebant unum deum / et dicit sic Non enim in errorem [scilicet ydolatrie ...] induxit nos hominum [id est facta ydolorum] male artis excogitatio id est excogita- tio male artis fabricandi ydola / que dicitur ars hominum quia ab hominibus non a deo est adinventa illa igitur excogitatio id est ars excogitata induxit nos in errorem ydolatrandi vel dependendi unum cultum dei / nec et umbra picture id est species ydolorum / ceterum tenebrosa / sicut umbra que est labor sine fructu id est forma multo labore fabricata effigies sculpta per varios colores cuius aspectus id est forma aspecta dedit insensato concupiscentiam

5

dum adhuc vivat amans ad viciuitatem ydoli

corporum i. amore venereo et dilectione ydolo tribuere et talis insensatus diligit mortue i. non viventis ymaginis effigiem sine causa sicut fecit pygmalion de quo 10 methamorfoseos narrat ovidius. propter ibi causa laborum i. doloris cum amatores subiungit qua pena digni sunt. et distinguit quatuor personas. quarum tres pertinet ad cultores. et ad factores ydolorum. ad cultores pertinet amantes. et diligentes. et colentes. ad factores qui ea operantur. omnes isti digni sunt qualiter etiam morte. Unde in inferno ps sicut oves in inferno positi sunt mors depascet eos. labor sive fructu. Secundo notandum quod locus vite presentis medius est inter celum et infernum. Quem admodum autem ~~corpus~~ superius ~~continet~~ inter corpora. Nam in celo est summa quies et nullus labor. apocalipsis xiv. amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. In inferno est summus labor et nulla quies. In ps laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Ergo conveniens est quod in loco medio ~~sit et in medio~~ sit quedam commixtio laboris et quietis. tamen plus participare debet de labore quia vicinior est infernus quam celum. Unde signanter dicitur Job 5 homo ad laborem nascitur. et ideo necessaria est cautela aliqua quod fiat tollerabilis labor. iste labor autem iste sit per tria facilis. Primo per comparationem beatitudinis. 2o per collaborantium considerationem. 3o per magne mercedis expectationem. Primo quod facilitatur labores bonorum virorum est comparatio beatitudinis. ut homo non studeat. non scribat. non oret. non laboret. Contra illud metrum. Aut lege aut ora aut cum sudore labora. Sic erit hora brevis

et labor ipse levis. Et hoc est quod docet augustinus. hoc sermo de sancta virginitate. Diu inquit seminibus pectoris tui collocetur. nunc almoniis mediocribus. nunc ieiuniis prioribus. licet operetur ut mutatio laboris ridenda sit quies. Secundo facilitat laborem nostrum collaborantium consideratio. Si enim consideramus christum dicentem per prophetam pauper sum ego et in laboribus meis a iuventute mea. apostolus dicit prima ad corinthios quarto. Usque in hanc horam esurimus et sitimus et nudi sumus et laboramus manibus nostris. Non solum viros sed etiam mulieres philippenses 4. Adiuva illas que mecum laboraverunt. facile erit nobis laborare in operibus virtutum. Gregorius in homelia. Si desperamus in laborem respice qui sublevant laborem et visio collaborantium. Jacobi 5. Exemplum accipite fratres laboris et patientie prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Seneca Sicut in itinere comes ingeniosa quidem non sentitur. sed ad depositatione comitis labor itineris levem generat. Tercio laborem nostrum facilitat in premium magne mercedis expectatio. Hinc athletes certaminibus vincunt in fine stadii. rusticus recolit in hyeme futuros fructus autumpni et operarius civitatem sui studii stipendii contemplatur. De hac mercede nota scriptura. Sic labore premia dicit. Jeronimus in quadam epistola. Nullus labor durus nullum tempus videri longum debet. quo gloria eternitatis acquiritur. Sap 3. Bonorum laborum gloriosus est fructus et Sap 10. Reddidit iustis mercedem laborum suorum. Est igitur notandum quod distinguere possimus de labore multiplici hominum

laborantium secundum quod gratia

laborans est d... in hac vita quod locus vite presentis

Labor quod sit tollerabilis meditantis debet. facit quod tria

3

2

3

4

in primis est enim labor delinquentium atque peccatorum / et labor penitentium atque conversorum et labor studentium atque scolasticorum et labor predicatorum et aliorum prelatorum

Primo igitur est labor delinquentium atque peccatorum / vita enim est peccatorum multo magis laboriosa quam vita iustorum / Bernardus quo pluribus hic servire tenetur eo magis laborat / peccator vult servire mundo diabolo et carni sue / et ideo necesse habet multipliciter laborare Ier. 9. docuerunt linguam suam loqui mendacium ut inique agerent laboraverunt / et multo [?] pollicius laborant homines circa medicinam et iurisprudentiam quam circa eternam et magnam circa voluptates quam circa virtutes unde beatus Gregorius in quodam sermone de ieiunio ait mercenarius libentius suscipitur labor pro desiderio voluptatis quam pro amore virtutis. Et Gregorius super Ezechielem ambitiosis [?] mentibus nichil est laboriosius quam si eis precipiatur ut huius mundi actibus non laboret. De huiusmodi vane et vane laborantibus potest dici [?] hoc quod de similitudinibus molendini [?] i. in hac vita laborantium. Tales sunt velud tres sunt homines a mane usque ad vesperam mane molentes horum itaque primus quicquid molit in saccum suscipit et abscondit / alius vero partem capit partem in flumine negligentie cadere sinit / partem vero nec capi curat [?] quicquid molit impetus fluminis secum tollit illud ventus dispergit [?] veniente vespere quando a labore cessatur et fructus laboris inquiritur primus singulos saccos [?] quos servavit totum servavit totum laborem suum bene recognovit cum non parte collegit inde letatus est quia servavit / inde mestus quia nec [?] flumine amisit cum non totum amisit eo tristior fuit flumine per se [?] ... tercius vero non gloria desperat [?] manus molendini quod tota die molit. Primus labor est huius seculi qui a mane usque ad vesperam mundi fuit. Mane nobis erat quando nati sumus / vespera vero erit quando per mortem debitum solvemus [?] tempus itaque primus dicendus est quo laborare debemus in vespera nunc [?]. Et sicut mola circumducta ad eundem semper locum revertitur sic et labor iste singulis annis more solito revolvitur / modo itaque aratur seminatur metitur [?] preparatur [?] quod per [?] ad eundem revertitur. In vespera igitur cum dicetur voca operarios et redde illis mercedem / letabuntur iusti toto servata fama i. vita sua. Alii vero qui non eam totum servaverunt in hoc mesti erunt / leti tamen quia ex parte laboris sui deum recognoverunt. Alii qui de tempore suo in vanitate ponunt et quod faciunt non abstinentia laude absconderunt quia omne studium vite sue in decursu fluminis perdunt servantes [?] sua vento committuntur [?] et in fine pane vite eterne carebunt de illis dicitur ... Isti fatue laborantes dicere possunt illud Luc. 5. per totam noctem laborantes nichil cepimus i. per [?] illud Joh. 1. sine ipso factum est nichil.

Secundus labor in proposito est penitentium et conversorum narrat Sextus Julius [Frontinus] Stratagematon li. 1 c. xi quod tyrannus [?] ... volentes animos populi [?] excitare ad bellum contra medos [?] talis usus est cautela duxit exercitum ad quandam silvam ubi per totum diem in laboribus magnis occupavit in silva illa succidenda ... in estivo

instituit epulas lautissimas parari et soci-
um cum gaudio et tripudio convivari. Et
comedentes per singulas interrogavit quis illorum
dierum magis eis placeret. Dixerunt quod
dies sedentes plus placuit eis quam
primum. Cumque ille subiungeret: Sicut per la-
borem hesternum ad hodiernum pervenistis
convivium, sic felices vitas esse non
potestis nisi prius in eodem [illegible]. Sic
et moraliter si premiorum [illegible] remissionem
[illegible] et eterna [illegible] in gaudio nobis
necesse fuerit prius laborem pati et humi-
litatem subire. Unde post se petit: Vide
humilitatem meam et laborem meum et di-
mitte universa delicta mea. Et tamquam fuit finis
labor manifestat alibi. Unde dicitur: Labo-
ravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes
lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Tertius

3

labor in primatu est labor studentium
et scolasticorum, de quorum labore ait Lo.
Seneca: Non est, inquit, viri timere la-
borem; generosos animos labor nutrit.
Philosophia, inquit, nemo [illegible]
quam ea ubi [illegible] ore quod laboret. Aristo-
tiles non suscepit philosophiam generosus sed
effecit. Unde [illegible] enim in studiis scrip-
turarum et [illegible] [illegible] [illegible]
ad fatigationem laboraret semetipsum
per illud poeticum [illegible] solebat:
Labor improbus omnia vincit. Iste labor
est in studendo, legendo et scribendo,
ut postea possit predicare. Et ideo
videte quam non soli michi laboravi,
sed omnibus exquirentibus veritatem. Est
etiam in orando, exemplo Salomonis dicentis:
Da michi, domine, sedium tuarum assistricem
sapientiam, ut mecum sit et mecum
laboret. [illegible] Quartus labor est predicantium
et aliorum prelatorum, quorum est laborare

4

doctrina et exemplo bone vite. Unde
prima Thimo. 5: Qui bene presunt presbiteri
duplici honore digni habeantur, maxime
qui laborant in verbo et doctrina.

Sed et figulus mollem terram
premens laboriose fingit ad usus
nostros unumquodque vas et de eodem
luto fingit que munda sunt in usum
vasa et similiter que his sunt contraria.
Horum autem vasorum quis sit usus, iudex
est figulus. Et cum labore vano deum
fingit de eodem luto ille qui pau-
lo ante de terra factus fuerat et post
pusillum reducit se unde acceptus est,
repetitus anime quam habebat debitum.

Postquam reprobata est ydolatrarum
fatuitas et malicia ex parte sua
sive artificialis pulchritudinis ydolorum,
hic consequenter eos reprobat ex consi-
deratione efficientis quia [illegible] [illegible]
et quia [illegible] materia inepta sit
et inveniens ad [illegible] [illegible] dei
et omnis artifex impotens et insuffi-
ciens ad producendum deum, maxime
cum evidens ydolatrarum fatuitas osten-
ditur in hoc quod credunt unum figulum
qui est deiectus artifex de vilissimis
esse qui e terra posse formare deum
[illegible] cum videant figulum de eodem
luto formare vasa honesta et inho-
nesta [illegible] ad usum suum iudicium suum
et de eodem luto fabricare unum
ydolum [illegible] [illegible] ad [illegible] nulla no-
bilitas maior est in ydolo quam sit
in olla vilissima facta de luto. Et
hec vero probatur in prima parte [illegible]
plane et [illegible] [illegible] a parte [illegible]
[illegible] est talis colentes ydola [illegible]
lutea sive terrestri sunt [illegible] figuli

ftm de terra / et post modicu(m) redi-
ge(n)do in terra / q(uo) cu(m) no(n) possit da
re de(bet) de qua f(ac)t(us) est vitam inmor
talem vel diu(t)ina(m) / nullo m(od)o p(otes)t dare
vitam t(er)re / e(t)ia(m) q(ui) operatur arte sua
et hoc est q(uod) d(icitu)r et cu(m) habe(re)t ba
no(n) de(bet) fugit .i. p(ro) deb(it)o q(uod) deo colle
do de eodem luto supple de quo
p(ri)mo fecit vasa honesta / q(uo)ntu(m) ad
p(ri)m(u)m ille q(u)i paulo ante de t(er)ra
f(ac)t(us) fuit ecc(lesiast)i(c)i .xi. deus de terra
c(re)avit hominem / et p(ost)q(uam) pusillo d(u)rat
s(e)c(undu)m .i. d(u)rat(ur) multo pet(r)os fu(tu)ro v(ir)o
acceptus / in t(er)ram ecc(lesiast)i .xl. o(mn)ia
que de t(er)ra su(n)t in t(er)ra(m) reu(er)tent(ur)
vel e(t) d(u)rat s(e)c(undu)m alios lib(r)os ille
e(t)ia(m) no(n) potest sic d(u)rat(ur) in t(er)ram
s(ed) repetitus erit debitu(m) an(im)e q(uo)m
habebat / hec l(ite)ra co(m)ponit(ur) d(u)pl(icite)r
p(ri)mo no(n) a(n)i(m)e debitu(m) d(icitu)r mors ip(s)a q(uo)d
om(n)is ho(mo) debet post pe(cca)t(u)m p(ri)mi pare(n)
t(is) / q(uo)d s(e)c(undu)m (con)t(r)ari(u)m dic(itu)r (con)mederis ex eo
morte morieris .i. necessitati morieris
adductus tu (et) tota posteritas tua
alio m(od)o c(on)structo int(r)anse(nti)ua repe-
titus a(n)i(m)e debitu(m) q(uo)d e(st) a(n)i(m)a ip(s)a luce
.xii. stulte hac nocte repetent a(n)i(m)a(m)
tua(m) a te et e(st) hec (con)str(uct)io mo(do)
no(n) usitata ut hac p(ar)ticipiu(m) passi(ue)
significac(i)o(n)is repetitus regat h(ab)it(um)
s(cilicet) a(n)i(m)a(m) debitu(m) et dica(n)t q(u)ida(m)
q(uod) hoc ideo est q(uo)d sicut activu(m) re
git d(u)plice(m) accusatiu(m) sicut h(oc) v(er)b(u)m
doceo vel v(er)bu(m) d(icitu)r repetitus debitu(m)
sicut iste doctus (con)str(uct)io / repetitus
a(n)i(m)e debitu(m) / Nota(n)d(u)m e(st) q(uo)d h(oc) v(er)b(um)
(con)side(r)ans statu(m) s(u)u(m) d(u)plicite(r) debi
tor e(st) n(ost)ro(rum) e(st) e(n)i(m) debitor resp(ect)u
sup(er)ioris / inferioris (et) equalis / r(espectu) p(ri)mi

6

reddere om(n)ib(us) debita deus e(st) sup(er)ior
deus e(st) sup(er)ior / caro e(st) inferior / p(ro)xi(mus)
equalis / deo aut(em) debitores sumus / s(e)c(un)d(u)m
q(uo)d q(u)ida(m) doctor r(ati)o(n)e delicti r(ati)o(n)e
b(e)n(e)ficii (et) r(ati)o(n)e depositi / p(ri)mo q(u)ide(m)
r(ati)o(n)e delicti / o(mn)es e(n)i(m) q(uo)d s(i)c deli(n)
q(ui)mus / (et) i(de)o o(mn)es ei p(ro) offensa eme(n)
da(m) debem(us) / exe(m)pl(u)m p(ri)mi r(egum) vi(o) de
philisteis q(u)i archa(m) d(omi)ni deti
nuer(un)t iniuste / (et) i(de)o d(u)ris pl(agis) afflic
ti fuerunt cr(ed)e(n)tes debere reddere p(ro)
pe(cca)to / (et) t(un)c curabimi(ni) / s(e)c(un)d(u)m debitu(m)
e(st) p(ri)ma q(uo)d multi male solu(er)unt / et
q(u)ida(m) nu(n)q(uam) / male soluit q(u)i sua(m)
p(ri)ma(m) in senectute desert / nu(n)q(uam)
soluit / q(u)i sic p(ri)ma (et) caritate de(be)
d(u)n(t) / r(ati)o(n)e hui(us) debiti / q(uo)d e(st) pena
p(ro) pe(cca)to / e(t)ia(m) ip(s)a pe(cca)ta nu(n)cupa(n)t(ur)
m(atthei) vi(o) dimitte nob(is) debita n(ost)ra
sicut (et) nos dimittim(us) debitoribus
n(ost)ris / s(e)c(un)do sum(us) deo debitores r(ati)o(n)e
b(e)n(e)ficii / recepim(us) e(n)i(m) a deo bona
g(rati)e / nature (et) fortune / p(ro) quib(us) o(mn)ib(us)
m(u)lto ei s(er)uire debem(us) / luc(e) .xvii. cu(m)
e(ritis) b(e)n(e)fec(er)itis d(ic)ite s(er)ui i(n)utiles
sum(us) q(uo)d debuim(us) facere fecim(us) / 3o
sum(us) deo debitores r(ati)o(n)e depositi
/ hec e(n)i(m) bona o(mn)ia que nob(is) vide(n)t(ur)
e(ss)e collata / deposita s(un)t magis
q(uam) data / v(e)l reddituri sum(us) de
si(n)gulis r(ati)o(n)em / luc(e) .16. mitte eu(m)
in carcere(m) donec reddat v(n)iu(er)su(m)
debitu(m) / s(e)c(un)d(u)m sum(us) p(ri)ncipal(ite)r debito
res / carni s(ed) eam ut no(n) viuam(us)
s(ed) ut ip(s)am sp(irit)ui subiciam(us) / ro(manos)
viii(o) debitores sum(us) n(on) carni
ut s(ecundu)m carne(m) viuam(us) / si e(n)i(m) s(ecundu)m
carne(m) vix(er)it(is) moriemi(ni) / si aut(em) sp(irit)u
fa(ct)a / mor(tificaueritis) / viuetis igit(ur) ta(m) debem(us)

r debitores sum(us) deo p(ro)x(imo) (et) carni ut s(upr)a p(atet) sup(er)ior (et) infer(ior) (et) equalis ut ro(manos) 13
~~q(uo)d o(mn)i(n)o debem(us)~~

scilicet sustentacionem, castigacionem et conservacionem. Sustentari enim debet ne deficiat; deliciari non debet ne insolescat. Unde Gregorius omelia ii^a super Ezechielem: In hoc mundo cunctis temptacionibus nascimur et caro nobis aliquid adiuncta est in bono opere, aliquid enim seducitur in malo. Ei igitur plus quam debemus tribuimus, hostem nutrimus; et si necessaria eius que debemus non reddimus, civem necamus. Sacianda itaque est caro, sed adhoc usque in bono opere nobis sufficiat, quamquam ei tamen tribuit ut saciat, saciari penitus ignorat. Hec ille. De eodem Seneca epistola xiv: Fateor insitam nobis corporis nostri caritatem, fateor nos huius gerere tutelam, non nego indulgendum illi, serviendum nemo sub gerere nos debemus, non tamquam propter corpus vivere debemus, sed tamquam non possumus sine corpore. Et infra dicit: nobilis animus honestum nequit, ei vile est enim corpus nimis carum est. Caro igitur sustentari debet non impinguari, ne contra spiritum fiat hostis iuxta illud metricum: Si bene sum pasta dicit caro non ero casta. Item quidam alius dicit: Spiritus nichil cara caro totum contraria caro. Unde est multa paro soula (?) lis carne (?). Secundo debemus carni castigacionem per abstinencias, vigilias et afflictiones racionabiles. i Cor. ix: Castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne forte cum aliis predicavero ipse reprobus efficiar. Est enim caro sicut pro pe equus lascivus per nimia pabula, qui dominum suum precipitat in luctum. Unde Gregorius super illud Job xxx: Versa est in luctum cythara mea, dicit: Sicut si corda in cythara nimis tenditur non sonat, sed amplius raucum sonat, et nimium, ita tanto quisque sibimet debet moderamine preesse, ut ad culpam

caro non surgat et tamen ad officium rectitudinis in operacione subsistat. Tercio debemus carni conservacionem, non ocium nec vanam conservacionem. De isto loquitur Seneca epistola viii suos libros querens: Nullus mihi dies per ocium exit; partem noctium studiis vendico, non vaco somno sed succumbo, et oculos vigilia fatigatos cadentesque in opere detineo. Et Jeronimus in prologo super ... semper ad opus facito ut te dyabolus inveniat occupatum. Non enim facile capitur a dyabolo qui bono vacat exercicio. Tercio proximum debemus sicut proximo, cui debemus dileccionem, instruccionem, supportacionem. Dileccionem debemus omnibus iuxta illud Rom. xiii: Nemini quicquam debeatis, nisi ut invicem diligatis; et i Joh. iv: Si deus dilexit nos et nos debemus alterutrum diligere. Unde de caritate fructus ingenii et virtus omnis prestatur et maxime capitur cum in proximis quibus confert. Item Gregorius in quadam omelia: Habens intellectum curet omnino ne taceat; habens rerum affluenciam a misericordia non torpescat; habens artem qua regitur usum illius cum proximo participet; habens loquendi locum apud divitem pro pauperibus intercedat; talenti nomine cuique reputabitur et minimum quod accepit. De iii dileccione dicit Petrus Ravennas in quadam epistola: Cum hic humane condicionis statu in terreni motu vertitur, nichil in temporalibus memo preter unum quod vite celestis ymaginem reputat: sola dileccio est, quam non abscindit tempus, quam semper non corporalis non dividit, quam temporis longitudo non abolet, que destrui non succumbit. Sola dileccio est per quam amicos absentes videmus, alloquimur, amplexamur, que sicut quedam angelica

agilitate et puriggmiate gmeatu
transuolat et vertit ut n(on) de corpo-
re corpeo habeat distantie localis in
mia cognitam. Secundo debemus propter
instructionem Ro. j. Grecis ac bar-
baris sapientibus et insipientibus debitor sum. Tertio
debemus propter supportationem eius
quod dicitur contra de Iheronimus qui ? ?
nnbo et ? ? h° 12. c. i. ? ?
vel ? transuadat capita cum ?
? ? sibi ? muerem ponit
simulates nullius ponderis habe-
re ? consimili ? ? ?
gatione et status qui prelati et
fortiores sunt infirmiorum defectus et
imbecillitates sustinere debent Ro.
12. Debemus autem nos firmiores in-
becillitates infirmorum sustinere.

[E]t est cura illi / non quia labora-
turus est n(ec) quia brevis illi
vita est. Sed concertatur aurifabris
et argentariis sed et erarios imitatur
et gloriam profert quia res supervacuas
fingit. Cinis enim est cor eius et terra
supervacua spes illius et luto vilior
vita illius qui ignoravit eum qui se
finxit et qui inspiravit illi animam
et amat qui operatus est et qui in-
sufflavit ei spiritum vitalem. Propter
reprobata est vanitas ydola fabri-
cantium corpore tamen malis et fictilis.
In ista parte reprobat eorum corpora
vanitatem corporum tamen efficientis et
hoc in materia vili sicut de luto / nam
quanto materia ydoli est vilior / tanto ma-
gis sunt derisibiles ydola fabricantes
de illa et ta ydola talia adorantes
Sap. 15. Sed videt hic specialiter figulos
ydola gentium fabricantes de materia fictili
et sic hoc duo facit / nam primo

eos absolute vituperat / secundo eos fab-
ricatoribus ydolorum aliis comparat ibi sed
enim sciat se super omnes / circa primum duo
facit / primo tales artifices arguit
de negligentia bone considerationis quantum
ad laborem proximum et corporale ?
secundo eos redarguit de vehementia ?
opidinis / ibi vite humane ?
? ibi / Sed et estimaverunt / circa
primum quatuor facit / nam primo arguit
tales de negligentia / secundo de vana gloria
tertio de spe supervacua / quarto de ignorantia
nimis fatua. Negligentes non sunt
in eo / quod non curat de sua vanitate
quantitate / et ideo ad hoc dicit / Sed
est cura illi non quia laboraturus / nec
quia illi brevis vita est / Ista ne-
gligentia patiuntur omnes cupidi qui
continue circa divicias et honores
laborant et vite sue brevitatem non
considerant / Sed concertatur aurifabris
qui operantur in auro et argentariis
etc. Vana gloria figuli / qui certat cum
nobilibus artificibus / ut operetur ita
subtiliter in luto sicut alii in metallo
Sed et erarios i. illos qui operantur
in ere vel in quocumque metallo in-
mitatur / et gloriam profert i. inutiliter
iactat querens gloriam ostendendo opus
suum operibus artificum aliorum / et ideo
inutiliter profert quia res supervacuas
fingit supervacua i. inutiles / rep-
robata eorum negligentia / et vana gloria re-
probatur hic eorum spes supervacua ydo-
lorum cultura que quidem cultura rep-
robanda est et mala quo cogitatione
affectione et ? ? ?
ad cogitationem dicit sic / Cinis est cor
eius scilicet est cogitatio illius qui ado-
rat vile ydolum est cinis i. ? ?
sicut ? ? sua actus enim

:- Vita presens [illegible]

perspiciant et deviant propter [illegible]
tes sicut dicimus cogitacio cupidi e
amor. et tam suspiciana pro illius i
conspiciens adorat. ydolum de luto est
vilior ipso luto, quod adorat et cui se
subdit [illegible] in cinere qui vento ele-
vatur designatur superbia vite. Et
tercio concupiscencia oculorum, in luto concupiscencia
carnis. Ysa. [illegible] reprobat eos de ignorancia
qua inciderunt in tot errores, unde
subdit: qui ignoraverunt eum qui se finxit
scilicet deum de quo in ps. qui finxit si-
gillatim corda eorum. Et qui inspiravit
illi animam. Gen. 2°. Inspiravit in faciem
eius spiraculum vite et amat quod operatus
est scilicet amat opera sua et non eum qui
insufflavit ei spiritum vitalem. i. deum
qui illos ignorat nichil aut ignoratur
et amatur. Unus inter illos sunt omnia
que considerare debemus ad [illegible]
migrare nos confert ponderare diligenter
vite presentis mutabiles qualitates. unde
augustinus libro suo de [illegible] dicit sic cogi-
temus quam brevis sit vita nostra quam lubrica
sit vita nostra, quam incerta sit mors nostra.
Cogitemus quod ingredientes hanc vitam nu-
di, in labore vivimus et cum gemitu
exituri sumus. Cogitemus cum quantis
amaritudinibus immixta sit, et quid [illegible]
dum in huius vite via [illegible] suo nos
alliciat quam fallax, quam suspecta, quam in-
stabilis, quam transitoria sit quicquid amore
mundi perit. quia species et pulchritudo
temporis perit. Et postea enumerat
multa mala huius vite presentis quod
cum peccato nascimur et cum peccato ambu-
lamus et tandem subdit. Ecce
ista mala huius vite enumerata sunt. Ut
enim pertranseamus illa mala que omnes
communiter, quantum putamus peccata

singulorum peccata, quorum quisque sibi consci-
us est. Et quis enim cogitat solum que
adolescente etate mala fecit, quam susti-
nuit penalitates aut actus contra peccata
et dies vite sue. Consideret quam diligenter
que et quot et quantos labores ina-
niter pertulit, quotiens ad huius vite
amores frustra dependerunt, quantos
in laboriosis conatibus fallaces exitus
invenit. profecto sciet quid de hac vi-
ta indicet. Unde Salomon. Qui addit scienciam
addit et dolorem, quanto enim homo
se ipsum plus intelligit, tanto plus
suspirat et gemit. Unde augustinus. Sic igitur
vita ista diminucionis brevitate, afflic-
tionis acerbitatem et temptacionis am-
biguitatem. Unde primo diminucionis
brevitate. [illegible] Iob 14. homo natus de
muliere brevi vivens tempore, et iterum breves
dies hominis sunt et etiam sic sit brevis
de omni homine magis, tamen apparet ista bre-
vitas et in magnis personis sicut sunt
pontifices atque reges, horum enim an-
ni crebrius computantur, cum dicimus anno regni
regis talis vel pontificatus in anno
tali. Unde Ecc. 10. Omnis potentatus
brevis vita. Et forte ad hanc malo
regimine corporis et excessibus deliciarum
in cibis et potibus et voluptatibus huius
vite agit pro parte ad eorum brevitatem
quod Ecc. 37. in multis escis erit infirmitas
et cito post [illegible] epula multi obie-
runt. Disputant medicus de sanitatis
vero dissolucione digestionis sit cibus
simplex et uniformis vel multiplex et
difformis. Et videtur ad ipsa [illegible]
[illegible] plus assensus quod cibus
dissolucioni [illegible] digestioni quod probat quia
[illegible] tria sunt [illegible]
primo enim videmus quod [illegible] que

Cibus simplex et uniformis est digestibilior
quam multiplex et difformis

Vita presens quod [illegible]

simplici alimento vescitur sanissime sunt
et si inter prandendum aliquis infirmatur ille
potissime infirmatur que horum vo-
luptates per varietatem ciborum mittitur
saginare. Secunda ratio est quia simplex cibus
facilius digeritur. Sicut enim consequimus omnes
medicus sumpto cibo resistit infirmi-
tati natura debilis faciliusque sumpto uno ci-
bo in suam naturam convertit. Tertia ratio est
varietas vini quia idem vinum in eadem quanti-
tate sumptum sicut varietas ciborum in eadem quanti-
tate plus resistit nature quam unus cibus
eiusdem quantitatis. Quarta ratio est quia sumpto
uno cibo sumit si postea infirmetur
facilius tamen sibi infirmitatem perpendit
et per quem potest facilius sibi cavere vel
a tali cibo totaliter abstinendo vel mini-
mam quantitatem quia si multos et varios
inveniunt nesciret cui de multis pos-
set imputare. Igitur simplex dieta salu-
brior est censenda quam multiplex. Quinta ratio
est talis diversorum ciborum in stomacho
receptorum diversa est natura et ideo agente
natura uniformiter ex parte sui quedam citius
digeruntur aliis manentibus adhuc crudis
quod autem est postea digerendum corrum-
pitur et accessat sicut et in [illegible]
satis patet. Igitur quando cibus est uniformis
et uniformiter digeritur et vitatur
talis putrefactio humorum in stomacho
vel relinquitur. Sexta ratio quia cibus simplex
salubrioris est digestionis quam cibus
multiplex quia ille [illegible] potentes
et divites multis ferculis et variis vescuntur
ciborum generibus frequentius infirmantur et
citius moriuntur et ideo omnes potentatus
huius vite quia in multis escis [illegible] erit infir-
mitas [illegible] abstinens est
adiciet vitam. Hinc concordat Seneca
epistola [illegible] multos morbos mul-
ta fercula fecerunt. Contra tamen virtute
[illegible] quod [illegible] vobis

si consideremus quia sicut dicit Ambrosius in sermone
de [illegible] ideo viventem deus illum fecit
ut molestie eius quia pro [illegible]
non possunt temporis exigentie [illegible]
[illegible] capitulo [illegible] et in [illegible]
[illegible] quia secunda vita presens sit afflictionis
acerbitates secundum auctoritatem Augustini [illegible]
supra allegata. Et Gregorius [illegible] moralium
Si subtiliter consideretur cuncta hic agitur
et miseria est, et tamen hec ipsa vita
misera tantis repletur miseriis [illegible]
[illegible] dispensatur. Unde idem Gregorius [illegible]
moralium [illegible] dei consilio agitur
ut quia peregrinationis tempore electorum vita
turbetur. Via quippe est vita presens
qua ad patriam tendimus, et ideo
hoc occulto dei iudicio frequenti perturba-
tione [illegible] pro patria diligamus.
Istud satis considerat Salomon cum in omnibus
que fiunt sub sole vanitatem videt
et afflictionem spiritus, et ideo dixit
Ecclesiastes 2: Taedet me vite mee viden-
tem mala esse universa sub sole et cunc-
ta vanitatem et afflictionem spiritus. Dicit
Aristoteles de problematibus particula
[illegible] problemata [illegible] quod aqua salsa
multo fortius supportat naves quam
aqua dulcis et eiusdem quantitatis et est
causa quia aqua salsa est corpulentior
et densior quam aqua dulcis. Unde si ovum po-
natur in aqua salsa supernatat, si in aqua
dulci submergitur. Et aliqui ignorantes
hanc diversitatem ponentes levitatem et gravi-
tatem in aquis [illegible] in
mari [illegible] sicut in fluviis sicut
dicit [illegible] et ideo [illegible]
git navigare in mari quam in fluviis.
Moraliter aqua maris est vita presentis
tribulationis que est salsa et amara mi-
seriis; navis est persona bene composita

bonitatis et gratie prov. 31 fallax est gratia et vana
est pulchritudo mulier timens deum ipsa laudabitur. Sed ista utique bona persona multo securius
navigat in amaritudine spiritus et adversitate quam in prosperitate et delitiis ut
dicitur Isa. 38 Ecce in pace amaritudo
mea amarissima. glossa: amara in morte parentum, amarior in passione Christi, amarissima
hoc est in pace ecclesie amaritudo
mea amarissima tollitur per patientiam
ab affluentibus que est et proponitur in parabola
22 Omnis potus generatus corpori que
sunt stiptica pontica et austera que
non inter amaritatem differunt secundum commentatorem vinum et aqua et huiusmodi eius potus
sunt dulcior et est dulcis una quia
gustum magis aperit ipsius potus et nutrimentum
alia quam per ea poni lingue et organorum gustus et sic potus melius
penetrat dinicius adheret eis.
Isto modo moraliter vinum spiritus penitentie iocunditatis melius sapiet et postquam
amara vite prius degustaverit sicut
poculi de tenebris sic lux magis
accepta Job 3 lux et vita his qui
in amaritudine anime sunt. Sed vita
pro tribulationis ambiguitate et cetera quia
sunt iusti atque sapientes et opera
eorum in manu dei nescit homo sive
sunt sive est incertum in futurum servatur. Et ideo docet Seneca quod virtuosus
debet in opinione et morte contemptu
mori antequam finiat vitam suam et consummare vitam cum morte dicit Seneca
epistola 22 frater habet quis pulchrum est
consummare vitam cum morte et expectare securum reliquam sui temporis partem
et tales erant quibus apostolus loquebatur
Col. 3 Mortui enim estis et vita
abscondita est cum Christo in deo et

-ed et estimaverunt lusum esse vitam
nostram et conversationem vite compositam
ad lucrum et oportere undique etiam
ex malo acquirere hoc enim et stultus super
super omnes delinquit qui ex terre materia
vasa et sculptilia fingit omnes enim
insipientes et infelices super modum
anime superbi sunt inimici populi tui
et imperantes illi. Postquam superius
reducunt ydolatrias de negligentia
bone considerationis ita hic ex corporis
fragilitate in preterita reducunt
eorum falsam opinionem circa vitam humanam
nobilem vanitate est autem opinio
reproborum de conversatione humana quod tota
hominis conversatio ordinari debet ad duo
scilicet ad delectationes sive delicias et ad
possessiones sive divitias et hoc quod dicit
Sed estimaverunt lusum esse vitam nostram
lusum vel ludum vel lucrum hoc est delectationem et voluptatem estimaverunt esse
finem et perfectionem vite humane et hoc
circa nichil aliud sollicitandum dicit nisi
quod serviatur delitiis et voluptatibus
corporis et ad hoc tendunt divitiis
Unde subdit quod estimaverunt conversationem
vite humane esse compositam idest ordinatam
ad lucrum divitiarum et ideo oportere
undique sive iuste sive iniuste etiam
ex malo acquirere et ideo tales
figuli inferi studuerunt fabricare
ydola aurea ut possent ea carius
vendere ydolatris quemadmodum comparat figulum
ydola facientem ad alios artifices
ydolorum de nobiliori materia et circa
hoc duo facit primo vituperat eum pro
peccato speciali et singulari secundo vituperat omnes ydolatras generaliter

r^o ps ibi omnes enim insipientes dicit
igitur de figulo deos fictiles facit et
est hic enim sunt se supra omnes delin-
quere qui contra materiam i. materiam fictilem
fragilia vasa et sculptilia fingit
Igitur eo ipse videt et palpat quod
non plus sunt honoranda sculptilia
quam vasa fragilia sed non potius ipse et
generaliter omnes ydolatre sunt insipi-
entes infelices supra boni inimici
et expliatores populi dei. Unde subdit
Omnes enim insipientes quantum ad cogni-
tionem et infelices quantum ad affectionem
super modum i. ultra mensuram anime superbe
bonitatis supra sunt inimici et sunt
populo dei et bonis viris operum prestitis
et imperantes illi deridendo et diffa-
mando estimaverunt ludum esse vitam
nostram arestoteles 10 ethicorum c^o 4 recitat
opinionem quorundam et replicat quod po-
suerunt humanam felicitatem in opo-
nibus ludi consistere Et hec est eadem
opinio a spiritu sancto replicata in presenti
lectione ponit etiam arestoteles primo rationem que
eos movit ad ponendum felicitatem
humanam in ludis et est ista. quod di-
vites et potentes maxime indigent
et quo maxime delectantur videntur potis-
sime ad ~~delectationem~~ felicitatem pertinere
Sed divites et potentes maxime
querunt delectationes ludi unde personas
ludentes querunt super eis care et
et precio igitur videtur quod in talibus consistat
felicitas. Secundo improbat istam rationem
evacuat propter duo primo quia non est
sufficiens signum quod felicitas consistit
in ludo propter hoc quod potentes in ludis
maxime delectantur nam in talibus
hominibus nichil est singulare quia non
sit in aliis hominibus nisi potentia vel
divitie Sed nec potentia nec divitie
faciunt operationes eorum esse virtuosas
Ergo non sequitur quod ideo sit aliquid
virtuosum quia fit a divitibus vel poten-
tibus. Secundo patet quia potentie vel divitie
nec conferunt hominibus virtutes morales
nec intellectuales que sunt principia virtuo-
sarum operationum Tertio quia illi cum non
sapiunt delectationes spirituales que
sunt in operibus virtutum moralium et
intellectualium fugiunt ad delectationes
corporales non tamen propter hoc sequitur quod ille
sint simpliciter eligibiles et propter se sicut
nec sequitur pueri qui carent intellectu
et virtute iudicant aliqua esse preciosa
et magni ponderis Igitur talia
non sunt pueris et viris perfectis alia
et alia preciosa videntur ita pravis
et virtuosis alia et alia preciosa vi-
dentur. Illud autem simpliciter est preciosum
et laudabile quod a virtuoso laudabile
iudicatur. Cum igitur potentes ex-
perti sunt virtutem non habeant patet quod
non sequitur potentes in ludis maxime
delectantur Igitur felicitas consistit
in ludis. Tertio arestoteles arguit contra
istam viam ethicorum primo quia cum felicitas
sit finis humane vite si in operibus
ludi consistit felicitas sit ludus
foret finis vite humane et sequitur
quod homo studeret negociaret labo-
raret et militaret propter ludum quod
est stultum et puerile Sed econverso
secundum sententiam anacarsis videtur sicut hic dicitur
scilicet quod aliquis ludat ad horam ut
postea diligentius studeat quia

r^o in ludi delectationibus non consistit felicitas
contra opinionem quorundam deputantium assignantes propter
id quo ...

requies est propter operationem non operatio propter re-
quiem. Secundo cum felicitas sit simpliciter naturae
est quod in operibus consistat. Seria autem sunt
ridiculosis meliora. Igitur felicitas magis
in seriis quam in ridiculosis consistit.
Unde Tullius primo de officiis: non ita
generati a natura sumus ut ad ludum et
iocum facti esse videamur, sed ad severitatem
potius et ad quaedam studia graviora
atque maiora. Tertio quia nobilioris partis
animae melior est operatio, et per quod in no-
bilissima parte potius debet felicitas
esse. Nichil prohibet hominem bestia-
les corporales delectationes in anime
principali. Igitur in talibus delectationibus
non est felicitas. Secundo autem ludus
non sit humanae vitae felicitas, est tamen
quaedam ludus virtus quaedam. Sicut enim
autem labor indiget aliqua recreatione
in labore corporis quiete, ita indiget in-
tentio animi a studiis et seriosis
relaxari et a sollicitudinibus cura quietis
pausari. Hoc autem fit per ludum qui
consistit in colloquiis et collationibus
quamcumque inter homines ordinatis.

Notandum est igitur circa ludum quod ad hoc
quod virtuose fiat tria requiruntur, scilicet
condecentia, honestatis, prudentia,
et temperantia, et ceteris simplici-
tatis. Primum igitur quod a virtuose lu-
dentibus considerari debet est honestatis
condecentia, ut scilicet ludus talis dece-
at personam ludentem, deceat personas
assistentes. Unde alius ludus convenit
clerico vel prelato seu viro religioso
et alius militi armigero vel fa-
mulo; alius et ludus decet senes
et alius iuvenes. Et non omnis omni
decenter congruit. Exemplum de asino et
catulo, quod asinus considerans catulum
domini sui mirabiliter acceptum et quod
dominus delectaretur, quae possit esse causa
quare dominus catulo nichil operis faci-
entem tantum diligeret, et deprehendit quod
quotiens dominus domum rediit catulus
ei occurrit pedibus voce et modis quibus
potuit, dominus sibi applausit. Voluit
igitur conpedientes asino effigiare ca-
tulo et sic domini gratiam promereri. Igitur
domino de nocte occurrit redeunti asinus
cum impetu pedes anteriores humeris
domini allisit clamore valido ru-
dire cepit. Dominus turbatus et lesus
auxilio convocavit famulorum, quod asinum
validissime fustigatum a domino abege-
runt. Isto modo multi sunt qui putant
quod eos deceat omnis ludus et tamen
in veritate multis displicet. Unde se
reputat placidiores. Narrat fa-
bule quod Minerva invenerat tibiis ce-
pit fistulare. Cum igitur in aqua
quadam sufflando tybias incederet,
consideravit vultum suarum timore
et visa indecentia vultus sui proie-
cit per se nec unquam postea fistulare
considerat. Ergo ludens primo considerat
personae suae conditionem et honestatem
et nichil attemptet quod eius vel statui
suo dedeceat, et super omnia caveat
quae aliquo modo ad peccatum
inclinent. Unde Seneca de quatuor virtutibus:
tibi omnia colloquia sint temperata,
a verbis turpibus abstinetis,
quia licentia eorum impudentiam nutrit.
Sermones tales magis quam facetos
et affabiles ama, misceris interdum
seriis iocos, sed temperatos et sine detri-

ludus quod virtuose fiat tria requiruntur

meto dignitatis et beatitudinis. Ita repre-
hensibile est risus per immoditatus, sicut pueri-
liter effusus, sicut muliebriter factus, sicut odi-
bilis, qui facit hominem risus, aut super-
bus aut elatus, aut malignus, aut
furtivus, aut alienis euocatus. Hec
seneca. De ista honestate et dece-
ntia in ludo suadet dicit arg. 4° ethic.
c. 16. Et ludus liberalis et disciplina-
tus differt a ludo servili et indiscipli-
nato in hoc quod ludens indisciplinate
exponit se derisioni stupro vel deri-
sioni et suspicioni. Sicut indisciplinate
ludentes in comediis propter eum alii
parebant derisioni, sed inepte
dicunt aliquod suspiciosum; qui vero t-
pia dicunt quod probabile est quod qui
de temporibus ludunt in temporibus delectan-
tur, et ideo ex oculis magis, semper mel-
ligimus, sicut docet tullius in rethori-
ca, ex oculorum intuitu, ex hilaritate
et risu et huius. Sicut inquit idem
tullius primo de officiis: pueris non
omnem ludendi licentiam damus, sed eam que
ab honestis actionibus non sit aliena.
Sit in ipso loco per aliquod probi in-
genii eluceat. Et ambrosius de offic.
libro primo: caveamus ne dum relaxare
animum volumus solvamus omnem armo-
niam quasi concentum quendam bonorum
operum. Ipse est actus inflectit hunc
ut choros nullo modo decet mulierum
petulantes vel inepta effigiare
gestu habitu vel loquela ne honestas [...]
eos in talibus procedaliter delectari.
Iste non minime saltatores choros
multum docet eusebius super v° c° vi de-
de in natalis herodis saltauit
filia herodiadis ubi dicit sit bibi

saltans ibi dyabolus ... eum deus adhor
dedit nobis pedes ut cum camelis
saltemus sed ut cum angelis choros
faciamus. Insaltibus exultat deo
nec et letamur inimici demonum. Hec
ille. Ista honestate ludi suadeat
virgo illa scilicet filia raguel que
dicere potuit ut thob. 3. Nunquam cum
ludentibus miscui me neque cum hiis
qui in levitate ambulant participem
me prebui. Secundum quod ludo utroque
requiritur est prudentia et discretio
ut ludens se prudeat ut ludus
suus sit simplex modus et morum
ne aliquis inde ledatur. Unde qui
nichil in dictis suis pondeant
non ut risum faciat, non curat quem
per dicta sua contristant, derisores sunt
et bomolochi et non eutrapeli, ut ait arg.
4° ethic. Et de tali loquitur salomon
prover. 26. Fraudulenter nocet amico
suo et cum deprehensus fuit dicit ludens
feci. Tales ludunt more sapponis
qui tam se quam assistentes ludere compelle-
bat ... 16. Sed nunc utroque ludis
potest aliter inueniri. Et ad hoc satis-
facit arg. x. ethic. quod quedam
conuicia sunt conuichosa, et quedam non
dicere aut conuicia aliorum est eum
infirmare, et ideo talia conuicia
dicere nullo modo potest esse utroque ludis.
Et hoc apud gentiles legibus
prohibebatur. Sunt autem alia quedam
conuicia de leuibus, que possunt conuenienter
utroque dici, vel propter delectationem vel
propter hominum emendationem, sicut exponit
ibidem sanctus thomas. Quod vero ludo
utroque requiritur est tercia perfectio.

ne vel nimis frequentetur vel nimis continuetur. Et quo dicit Tullius libro 1 de officiis ludo quidem et ioco sic uti licet sicut somno et quietibus ceteris, tunc scilicet cum gravibus seriisque rebus satisfecerimus. Distinguit Thomas ethice genus ludi, secunda secunde questione 168 articulo 1. Est enim ludus turpis et inhonestus qui in se deformitatem importat, et tales fecerunt gentiles coram diis suis in theatris et in templis. Et iste est simpliciter inhibitus, xvi annis de pe. di. 2 c. 1 in fine et in multis locis. Alius est ludus devocionis et gaudii spiritualis, qualem faciunt homines in die corporis Christi, et qualem fecit David coram archa domini, 2 Regum 6. Tertius est ludus honeste consolationis, cuius medietas vocatur eutrapelia, et utrumque extremum illius virtutis dicitur ab Aristotele eutrapelus, quia virtus est circa materia honeste conversationis et quia Aristoteles eutrapelus est eutrapeli, id est bene vertentes, ab eu quod est bonum et tropos quod est conversio, quia est aptus cum oportet convertere ad convictum honestum. Et de tali ludo exponi potest illud Zacharie viii. Platee civitatis complebuntur infantibus et puellis ludentibus etc.

Quoniam omnia ydola nacionum deos estimaverunt, quibus neque oculorum usus est ad videndum neque nares ad percipiendum spiritum neque aures ad audiendum neque digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos, et qui spiritum mutuatus est is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere. Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Postquam sapiens superius reprobavit ydolorum culturam quantum ad causam materialem et efficientem, in ista lectione reprobat ydolorum et eorum culturam ex parte cause finalis et efficientis. Finis enim faciendi ydola et colendi est suffragium vel auxilium vocem dedicio contra defectus vite humane, sed tale suffragium conferre non possunt ydola cum careant omni sensu, probat inductive sicut patet in littera. Ex sensu gustus de quo non facit in littera mencionem, sed eo patet quia tactus caret et gustus est quidam tactus sicut dicitur 2 de anima. Et sic liquet quod gustu caret. Racione non quia non possibile carere assignat impotenciam efficientis, quia cum sit mortalis mortuum fingit, id est componit. Fingere enim componere dicitur. Primo igitur sic licet mortalis generare possit vivum per naturam, fingere tamen per artem nullo modo potest vivum. Notandum quod veteres postillatores istam litteram exponunt de malis pastoribus et prelatis quos primo describunt a dementi ad institucionem, 2o ab inmunditia institucionis. Circa primum ostendit duo, primo quales reputantur ab aliis, 2o quales sunt in se ipsis. Reputantur enim ab aliis dii, unde eis fiunt genuflexiones ad omnes et supplicaciones, Sap. 11 reges orbis terrarum deos putaverunt, 2 Paral. 16 Omnes dii populorum ydola. Et quantum ad hoc dicit Omnia ydola nacionum deos estimaverunt, id est malos pastores, Zach. xi O pastor et ydolum derelinquens gregem. Quales autem sint in se ipsis subiungit. Et quia quod sunt ab apparent, apparent vivi et sunt mortui, quod manifeste probatur per carenciam sensuum et motus. Deficiunt enim in prelatis omnes quinque sensus spirituales quibus regi debent tam in prelatis

prelati et pastores mali dicuntur ydola mortua, quia ab aliis reputantur ut dii et licet appareant vivi sunt tamen mortui, carent sensu et motu, reputantur enim ab aliis dii

ludus est triplex

xi

simpsit

gustacione quam in subditorum regimine.
Primo enim caret virtute visiva discre-
cionis et cognicionis qua discernere deberent
inter lepram et lepram. Carent
cognicione non solum scripture sacre
sed nonnulli omnes sunt illiterati. Isti
expectant pulverem honorum et stercoribus
hirundinum. Job. 2. Ysa. 56. Specula-
tores eius ceci omnes. Isti nichil vident
et cum videant temporalia ad emendandum
et dispensandum ea. Jere. 4. Aspexi ter-
ram et ecce vacua erat et nichil[i] et ca[elos] et non erat
et cetera. Divicias ut ex dixi. Secundo
caret sensu olfactiva, quia virtute spi-
rituali sentitur odor ille quo anime devo-
te trahuntur post sponsum. Cant. 1. Curremus
in odorem unguentorum tuorum. Odor
spine florentis affert tantum odorem. (spiritualia non sentiunt)
Sed iste spine florentes sunt divicie
cum honoribus et dignitatibus, que tamen
redolent in naribus prelatorum quam flores
paradisi celestis vel corporis que inspiciunt tamen
vere delectant taliter ammiserunt(?) de
quibus dicitur per psalmistam: Nares habent
et non odorabunt. Tercio caret virtute
auditiva in auribus. Duas enim (aures) ha-
bere principales deberent, unam ad audiendum
delectabiliter et libenter verbum dei, aliam
ad intelligendum famulos et similiter cla-
morem egeni. Prima aure est dextra,
secunda est sinistra. Eis modum prelati non-
nulli more aspidis surde dextram
aurem obturant terra et sinistra
cauda, quia si offeratur eis copia
verbi dei dicunt quod non vacat eis, oportet
enim de terris redditibus et plantis
hic cogitare. Si clamet pauper propter
alia obturet aure sinistra cau-
da. Dicit enim tanta familia
est nobis necessaria ut milites tot

tot clerici tot armigeri tot sutores(?)
tot famuli tot ribaldi, quibus vix
sufficiunt comedere de terra possidemus.
Et iste due surditates reddunt
eorum orationes execrabiles et ineffi-
caces. De quo prov. 28. Qui declinat
aurem suam ne audiat legem, oratio
eius fiet execrabilis. Apoc. 9. Putres-
cunt(?) meorum in ore et [...]
eorum et consimiliter prelatorum e-
in ore eorum propter impinguacionem [...]
e in magna familia propter mistem(?)
De quo prov. 21. Qui obdurat aurem
suam ad clamorem pauperis, ipse cla-
mabit et non exaudietur. Quarto
caret virtute gustativa spirituali
qua gustatur a sanctis quam suavis
est dominus. Patiuntur enim febres vicio-
rum quia infrigidantur per timorem
perdendi mundialia, vel calescunt
per rancorem semetipsos de iniuria (vel afferendi)
modo sudant corpore deliciis et de-
sideriis. Et ideo gustum habent infectum
et non sapiunt que dei sunt. Col. 3. Que
sursum sunt sapite, non que super terram.
Et quos gustare et videre quam suavis
est dominus. Dicit apostolus de prelatis [...]
tibus [...] 12 [...] 1. Comedentibus
fructus putridos vinum dulce videtur
amarum, quia amaritudo manet diffusa
in lingua eorum et magis diffunditur
per vinum. Similiter de prelatis non-
nulli fructus putridos delectacionum
carnalium comedunt, et ideo vinum de-
vocionis et spiritualis contemplacionis
eis non sapit. Luce 14. Nemo virorum
illorum qui vocati sunt gustabit ce-
nam meam. Quinto caret virtute tacti-
va spirituali et quantum ad hoc dicit

5

12

et nō sūt eis digiti manum adtēta
du et bīo dt mannū in plurali qr
duas manꝰ spuales hēr debent
dextrā qua reuerenter tractat misteria
sacrorum et sinistra qua suauiter
tractet vasa sacrorum Secunda manus
debet esse mundissima qr tractare debent
filium dei ꝗ Joh 10 manus vestre conta
minate de ꝟbo uite Sꝫ ista manꝰ i
multis est leprosa ꝛ infecta libidine
ut nimo domanꝰ corpus dicat illud
Exo 4 Mitte manū tuā in sinū tuū
ꝛ illud Joh 20 Noli me tangere i
subtrahe te a celebrone diuinorum ꝛ ad
ministrone sacrorum ꝑꝑ immundiciaꝫ uite
sue Job 13 Manum tuā longe fac
a me Tercio manꝰ deꝫ eē suauis
sima qr tractare debent vulnera curare
pauꝑum ms̄ Ex 4 puitabat qr egre
dereretur ad me ꝛ tangeret manū sua
locum lepre ꝛ saluator extendens manū
sua tetigit leprosum dicens volo mun
dare Mt viij Sꝫ multi curati huius
diebus sunt ut tanes qui vbera
sua lingua lingunt vulnera lazari
ꝑ manum nō contingunt qr opera mē
nō impediunt nec opibus ꝓximus qui
ꝑlent subditꝰ uel pauꝑe uel viduę
Mt 23 Super kathedram moysi et
infra alligant onera grauia ꝛ impor
tabilia ꝛ imponunt in humeros hominum
digito aut suo nolunt ea mouere Ta
les sacerdotes comparant greg cauel
in aque baptismatis que alios
mundat ꝑ in ecclipsis nō emendat
dicit pt Jngrediunt ecclam sacerdotes
in carnis expiari celestem purgat et
sacerdotes ꝓpter ꝑ uitaꝫ reprobataꝫ ad
inferni supplicia festinat. cui filios
dixerim sacerdotes malos nisi aq̄

baptismatis que peccat ectorum diluens
illos ad regnum celeste mittit ꝛ
inclinatas descendit primo igitur
notat dicens s. s. de istorum ydolorum i.
malorum platorum neglia ꝛ destina
gensatos 2o eos describit ab mē
soria institutos dicens enim qr homo
finxit illos ꝛ qui spiritus inmunatus
est is finxit illos et qr mortalis
mortuum finxit manibus iniquis
Et notat modum triplicem quo plati
nō nunquam male instituunt quidam
enim adipiscuntur dignitates ꝛ status
in ecclesia ꝑꝑ sanguinis affectum et
de talibus dicit qr homo finxit ho. bꝫ
motus carne ꝛ nō spiritu sancto quidam
dam adipiscuntur ꝑ quem comparatiā
cum spiritus bonus nō ꝑ quem in
spiritualibus spes sancti et talibus dicit
qui spiritus inmundatus est is finxit
illos Spiritus enim mundus presoc
accipit ut illud P^n cor ix ꝑ squilla
sup squilla ꝛ mete hiis igitur qui
spiritus inmundatus est hoc ē comparatione
qui uoces obtinet aliorum ꝛ ꝑ alios
eligit ipse fingit ydola i. falsos
platos ad comodum proximi nō ad ea
ꝑ suorum 3o adipiscuntur dignitates
ꝑ munera peccatoris ꝛ de talibus dicit
qr mortalis mortuum fingit manibus
iniquis mortalis i. symoniace ue
dens vbicum fingit mortuum i.
symoniace promotum quorum utriusque a
morte denciatur qr utrique peccat
mortaliter ꝛ promouens ꝛ promotus si
de contractu constet utrique tale fingit
manibus iniquis hoc est muneribus
symoniace datis uel promissis In quibus
In quorum manibus iniquitates sunt

dextera eorum repleta est muneribus. De
illorum munerum acceptione dicit ys. de
summo bono li. 1o. Tres sunt munerum
acceptiones quibus contra iustitiam humana
pravitas inhiat favor aur-
re/ adulacio laudis/ et corporalis
acceptio muneris/ specialiter autem pre-
tium animi vel corpore munera/
quam gratie laudis favore/
Melior est enim ipse hiis quos
colit quia ipse quidem vivit/ cum
esset mortalis illi autem nunquam/ Et
animalia miserrima colunt insensata
comparata hiis illis sunt deteriora/ Sed
nec aspectu aliquid ex hiis animalibus
bona potest conspicere/ effugiunt autem
dei laudem et benedictionem eius.. Postquam
reprobata est multiplex ydolorum stul-
titia in ista parte reprobat finaliter
ydolorum factorum culturam/ Et circa hoc
duo facit primo eum arguit eorum
culpam 2o concludit eorum penam [illegible]
tia 2a pars ibi effugierunt. Circa
primum quatuor facit primo redarguit
colentes ydola fragilia de materia
terrena 2o colentes animalia 3o ostendit
quod ydolatre sunt suis ydolis magis
nobiles 4o quod ydola sunt penitus
inutilia. Circa primum dicit quod unusquisque
figulus colens ydolum fictile melior
est ydolo quod colit cum non est quod
ipse vivit/ illud nunquam. Circa secundum
dicit quod et miserrima ydolatre colunt
animalia sicut est ymagines alinum de
quo superius dictum est ca. 13o. Circa
tertium probat quod miseri ydolatre sunt
suis ydolis que colunt magis nobiles/
quia ipsi sentire possunt/ illa non. Unde
dicit insensata enim .i. ydola carentia
sensu comparata hiis scilicet cultoribus

suis illis sunt deteriora. Circa quartum dicit
quod nullum ex hiis animalibus .i. ydolis
animalium potest conspicere bona aspectu
interiori vel ~~[illegible]~~ exteriori nec per-
que bona cultoribus suis dare. Et ideo
merito submittentur ydolatre pena
in gehenne. Sed quia sunt indigni laude
et benedictione dei cui subdit effugie-
runt dei laudem et benedictionem eius
Et potest legi dupliciter. Vel quia fecerunt
se indignos ad deum laudandum
et benedicendum actione vel quia sunt indigni
ut a deo laudentur et benedicantur. Sed
contra dicta videtur quod dicit philosophus
in 1o ethicorum optimorum inquit non est
laus sed aliquid magis laude. Deus
autem est optimus ergo non debetur
laus. Dicendum quod deum dupliciter honoramus
primo modo secundum excellentiam suam quia est incom-
prehensibilis et infinita/ et sic sibi
debetur honor latrie/ et non laus
quia laus proprie loquendo non debetur sibi
sed illi quod est propter aliud/ ad finem
et sic loquitur ps. secundum translationem iero-
nimi ps. 62. tibi silet laus deus in syon
/quia maior est omni laude etc. Secundo
alio modo honoramus deum secundum effectus
suos circa nos/ et sic possumus sibi
laudem attribuere quia effectus sui ad
nostram utilitatem ordinantur et sic
loquitur ps. frequenter laudate dominum
omnes gentes. Circa dei benedictionem
est notandum quod quatuor dispositiones
reperiuntur in scriptura quibus homo divinam
benedictionem impetrat et acquirit. Scilicet
reverentia devotionis ad parentes/
beneficentia (misericordie) compassionis ad indigentes/
innocentia conversationis ad [illegible]/
resistentia [illegible] ad insolen-

benediccionem divinam 4or homo impetrat

12

5

pa(?)

tes spiritum igitur dispositio benedictionis que
beatam dei benedictione significat et re
uerencia deuocionis ad parentes / Ex 3
honora patrem tuum et superueniet te
benedictio a deo et benedictio illius in nouis
simo maneat / Exemplum istius plica
est septima / Jacob meruit benedictionem
patris offerendo ei cibos et uinum de con
silio matris sue gen 27 / Et illa ben
dictio data fuit a deo et ordinata
etiam contra benedictionem patris qui puta
bat se benedixisse esau / Et dubium
est quomodo benedixit ysaac iacob contra
intencionem suam dicens uerba conse
cracionis / et non intendens consecrare non
conficitur / eodem modo in aliis bene
dictionibus sacramentalibus requiritur intencio
unde sacerdos nullum sacramentum conficit
nisi intendat facere sicut ecclesia statuit
faciendum in sacramento / potest dici quia
Jacob consecutus fuit benedictionem non
quando primo benedixit ei putans bene
dixisse esau / et postea quando esau
uenerat et motuit ysaac de decepcione
approbauit et ratam habuit benedictionem
datam dicens benedixi eum et erit
benedictus / Dicit tamen magister quod iacob bene
dictus est secundum uerba non secundum intencionem
patris / sicut episcopus ordinat aliquem
quem putat esse suum et ordinatus
est / Sed non uidetur simile quia episcopus
intendit ordinare illam personam sibi
presentem et non aliam presentem unde
intencio episcopi potest terminari ad eum
sed ysaac non ~~intendebat~~ intendebat per
se benedicere iacob sed esau Intendebat
tamen per actus et per decepcionem benedicere
iacob Inquantum intendebat benedicere
illi quem tetigit et quem osculatus
fuit / Unde forte prima uisio est

13 quomodo benedixit ysaac iacob contra intencionem suam

melior / Huius autem etiam contemptor ipso
saluatore beatus petrus de quo dicitur quod
(Ab ipso) parentibus et erat subditus
illis luce 2 / In tantum autem curam
habuit ut uoluit eam defendere quod et in
articulo mortis eius uoluit uidere uindicta
et iniurias et reuerenciam debitam
ei exhiberet / Et de eius necessitate
futura sollicitudine plena gessit
Mulier inquit ecce filius tuus
Joh 19 non solum autem tunc sed et inter
habitauit / Descendit enim cum eius parentibus
et fauet / et ipsa rogante quibus
cumque delinquentibus uitam prestat / Un
de eo uidetur esse sicut de coriolano
principe uolscorum / narrat ualerius
li° 4 c° 10(?) Iste fugatus de roma
ad uolscos fugit ut habetur et cum
prudens et probus esset apud eos
consecutus est cathedram / adeptus est
imperium Iste ergo romanis infestus
multas contra eos uictorias obtinuit /
tandem cum exercitum contra romanos
duxisset in campum et perplures romanis
coactus fuit ab eo pacem postu
lare / mittuntur sacerdotes cum infu
lis / sed sine effectu redierunt stupe
bat senatus / trepidabat populus
uiri pariter ac mulieres exitium im
minens lamentabantur / Veturia co
riolani mater uolumnia uxore eius et liberos
secum trahens castra uolscorum petit
quam statim filius aspexit Expu
gnasti inquit et uicisti iram meam
patria precibus tuis admotus cum
uictoria te quamuis mihi infensa donum
et dehortatus(?) a romanis exercitum meum
amouit / Sic anno se habet christus

ad reuerenciam matris sue quia ubi preces
filii mediatrix cessant aliis repellentem
preces matris infragabiliter au-
diuntur. Unde anselmus in quadam oracione
beate virginis inquit O beatissima domina sic-
ut omnis aversus a te et despectus necesse
est ut intereat, ita omnis ad te conversus
et a te respectus ne pereat impossibile
est. Ista virtute pietatis ad matrem
publice audiuntur beguine et beguini
qui cum immutabilibus operibus congredi
se posse presumpserunt mira audacia
libera pacem supplicat concordari
germani. De ista virtute loquitur
petrus Ravenn. in quodam sermone
separa filium a devocione patrina et
iam non est filius sed servus et collega
illorum de quibus dicitur: vos ex patre
diabolo estis. Et utique talis filius
maledictionem dei merito incurret. Deutero.
21. Maledictus qui non honorat
patrem suum et matrem. Et dicet omnis populus
Amen. Secunda disposicio virtuosa que
divinam benedictionem impetrat homini
est beneficencia commodose ad in-
digentes. Unde dicitur apibus pietatis
et elemosine a deo benedicentur. prov. 22.
Qui pronus est ad misericordiam benedicetur
de panibus enim suis dedit pauperi.
Est enim de mirro elitropio sicut nar-
rat marbodus libro suo de lapidibus
c. xa. de enidros. Iste enim lapis
semper emittit aquam in habundancia
et tamen nunquam liquescit, nec tamen ipsius quantitas
minuitur cuius causam difficile est
assignare quia ipse dat et effundit.
Consimile est de homine liberali, quia quanto
plura propter deo dispergit tanto magis
semper effundit. prov. 11. Alii di-

vidunt propria et ditiores fiunt alii ra-
piunt non sua et semper in egestate sunt
et tales benedictionem habebunt finalem quam
recitat. quibus pietatis dicetur
Venite benedicti patris mei percipite
regnum. Mt. 25. 2 cor. 9. Qui enim seminat
in benedictionibus de benedictionibus metet.
Tertia disposicio virtuosa que homini
divinam benedictionem acquirit est innocen-
cia conversacionis ad communitates. Unde
ps. Innocens manibus et mundo corde
qui non accepit in vano animam suam nec iura-
vit in dolo proximo suo hic accipiet benedictionem a domino.
Et ecce quod quatuor tangit scilicet simplicitatem
operacionis innocens manibus, puritatem
cogitacionis mundo corde, soliditatem
devocionis non accepit in vano animam suam,
et sinceritatem locucionis nec iuravit
in dolo proximo suo. Talis describitur
sanctus Job vir simplex et rectus ac
timens deum et ideo cito post
sequitur operibus manuum eius
benedixisti et possessio eius crevit
in terra. Et in fine dicitur dominus autem
benedixit novissimis Job magis
quam principio eius Job 42. Et nota
quod est de deo et mundo sicut fuit
de Joseph et Jacob patre suo Gen.
48. Joseph voluit quod pater suus Ja-
cob benediceret de duobus filiis suis
manasse et effraym et quia plus
diligebat manasse posuit eum ex
dextra parte patris sui et effraim
ad sinistram applicavit. Sed iacob
instructus in spiritu manus suas can-
cellavit et effraim imposuit ma-
num dexteram, manasse vero manum
sinistram et tamen utrique benedixit.
Secundo moraliter mundus approbat

aliquos et ponit eos in mag dignitate
sicut fuit dum sed post prelati et videntur
ad dei dexteram applicari alios mundus
reprobat et ponit eos in paupertate et
infirmitate et adversitate Et ipsi vita
videntur indigni / sed quid deus finaliter /
certe deus cancellat manus et super
illud quem mundus approbavit ponit
sinistram / et super illud quem reprobat
ponit dexteram / et tunc utrumque benedicit
dat enim illis quos mundus plus dili-
git divicias et gloriam huius vite
Et hec est benedictio sinistre manus
dei / illis vero quos reprobat dat
vitam eternam in celo prov. 3. longitudo
dierum in dextera eius et in sinistra
eius divicie et gloria / Et ideo sta-
tuere qui maledicitur a mundo / benedi-
citur a deo / In ps. maledicent illi
et tu benedices / 4a dispositio bonus
sa que bonum divinam benedictionem
acquirit est resistencia correctionis
contra impoltres prov. 28. eum ar-
guunt laudabuntur et super ipsos ve-
niet benedictio / arguere enim impoltres
et peccatores inveniens / de quibus est
spes correctionis et perfectionis est opus
maxime caritatis. Applica primo
quia ipsi corrigunt in scripsis / quia eciam
per hoc instruunt quod per processum
temporis meretrices faciet alios
..3o quia per hoc obsistitur vicius unde
Seneca libro de moribus vicia tunc
nutrit ad peccatores qui peccatibus
ignoscit. bonis nocet qui malis
parcit. Caute tamen debet corripiens
a bonis / a consilio dextra / a spiritus in-
petu / et aperte consentura contra
dextrum unde ysi. libro 3. de summo bono
c. 32. non dicit aliena vicia corrigere

qui adhuc vicior contagiis fuit in-
volutus Imperium enim est arguere qui
quod in alio adhuc reprehendit in
se ipso / a spiritus impetu dicit hic tamen
tamen corripit quia impetuose profertur
non ab amore sed ab ira profertur videtur
Et ideo nichil corrigit quia ab amore
consilio non procedit. unde augustinus super
epistolam ad gal. exmedium lacratio
aut diverse proveniente in impetus
non caritas corrigetis. Dilige et
dic quod quicquid voles 3o tamen debet
corripiens a peccatis exceptum esse
recogitans quod in consimili capi pos-
sit unde augustinus de sermone domini in mon-
te li. 2. c. 30 cogitemus cum aliquos
nos reprehendere necessitas cogit utrum
tale sit vicium quod nunquam habuimus et tunc
cogitemus nos homines esse et habere po-
tuisse vel est tale quod habuimus et iam
non habemus et tunc tangat memoriam
communis fragilitatis ut illa correpcio-
nem odium sed una precedat / Et qui
isto modo corrigit et punit delicta
benedictionem domini promeretur In cuius figu-
ram cum moyses dixisset levitis si
quis esset domini gladium suum accipet et
fratrem et amicum occideret qui vitu-
lum conflatile adoraverant Et ipsi
mandato moysi paruissent / dixit ad
levitas moyses consecrastis manus
vestras domino hodie unusquisque in filio
et in fratre suo ut detur vobis be-
nedictio. Exo. 32 / Et per oppositum fau-
tores impolcatibus et eis et eorum delic-
tus adulatores sunt cum peccatoribus
eorum et confusionis finale de quibus
dicit salvator luc. 6 / ve vobis cum
benedixerint vos homines homines mise

14 Corripiens alios debet cavere 3 a consilio dextra 4o

faucientes deffitibus qui civitates non corrupit sed adulterio violaverunt. Contra quos dominus per prophetam ait Maledicam benedictionibus vestris maledicam illis quia non posuistis super cor. Malach. 2. Et sicut prius allegatum est.

Propter hec et his similia passi sunt digne tormenta et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum quibus concupiscentiam delectamenti sui novum saporem escam parasti eis ortigometram ut illi quidem concupiscentes escam propter ea que illis ostensa et missa sunt etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hii autem in brevi inopes facti novam gustaverunt escam.

Ca. 16

Postquam sponsus spiritus reprobavit ydolatrias per multas vias et declaravit diffuse unum solum deum verum esse colendum. Cultus autem unius dei antiquitus potissime apud hebreos erat, cultus vero ydolorum apud egiptios. Modo consequenter in parte ista ut cultum unius dei complete suadeat et cultum ydolorum penitus dissuadeat agit comparative usque ad finem libri nunc de suppliciis inflictis egiptiis nunc de beneficiis collatis iudeis, ostendens quod illi fuerunt iuste puniti propter eorum iniquitatem. Et isti mirabiliter a deo visitati propter eorum pietatem quia unum deum verum fideliter coluerunt. Et hunc processum tenuit usque c. 4. Dividitur igitur processus iste usque ad finem libri in duas partes. Quia primo narrat inimicorum et iniustorum quendam retributionem. 2o rependit auctor libri deo pro collatis beneficiis populo dei gratiarum actionem. In omnibus enim magnificasti etc. Primum duo facit. Nam primo enarrat malorum multiplicem tribulationem. 2o eorum finalem exterminationem c. 19 Impiis autem etc. Prima pars in tres. Facit primo ostendit quod egiptii affligebantur per bestias et alia animalia multa. 2o ostendit quod affligebantur per res insensatas et elementa. 3o quod affligebantur per corpora celestia. 2a pars incipit c. isto Negantes enim nosse te impii. 3a c. 18o Magna enim sunt iudicia tua. In quibus autem istarum primum facit collationem et comparationem inter beneficia et supplicia. Nam sicut egiptii puniebantur per bestias animalia multa, elementa et corpora celestia, ita hebrei per hec tria mirabiles consolationes receperunt. Fuerunt enim coturnices date eis in escam. Ut sicut musce et cinifes afflixerunt egiptios ita volatilia nobiles consolarentur hebreos. 2o fuerunt luce a corporibus celestibus. Cum eis per naturam manentem ut corpora celestia que egiptiis lucem suam subtraxerunt, tunc lucem hebreis mirabiliter exhibuerunt. De istis igitur beneficiis agit alternatim et per antithesim, per duo capitula et dimidium fere. Circa primam antithesim que est de eorum exterminatione et hebreorum consolatione, et utrumque per bestias et volatilia, tria facit. Nam primo narrat egiptiorum exter-

inductum 2º hebreorum in ablutione spo-
liatorum 3º assignat in egiptios
et hebreos indictam dissimilitudinem dicens
tamen 2º que ibi per quibus tormentis
3º que ibi optebat eum illis / Primum
ad primum dicit quod propter hoc scilicet ydolatriam
multiplicem et huius similia quia aliquos
modos ydolatrie specificavit et ali-
quos permisit passi sunt digne
tormenta / et per multitudinem bestiarum
quidam afflicti / quidam contaminati sunt
scilicet filii Israel per contrarium fecit deus
quia populum suum / et cum peccasset in
deserto sicut eum enarratur. Exodi
xvi. filii Israel in deserto murmura-
verunt contra dominum dicentes utinam
mortui essemus in egipto / quando
sedebamus super ollas carnium et
comedebamus in saturitate / Statim
vero cum moyses orasset ad dominum
redijt et indicit eis dominum in-
murmurationes vestras contra eum / et dabit
nobis vespere carnes / facto vero vespere
ascenderunt coturnices de regionibus
finium arabiorum ubi potissime nu-
triuntur et transito mari in medio
ceciderunt inter castra. hoc est inter ten-
toria hebreorum et capiebantur ad
mensam populi / Et hec historia nar-
ratur in littera dicens sic per quibus tormen-
tis egiptios punis vindicatis .i.
loco tormentorum egiptijs illatorum
bene disposuisti populum tuum .i. de-
disti beneficia populo tuo quibus
.i. illis qui fuerunt populo tuo dedis-
ti concupiscentiam delectamenti sui .i.
delectationem concupitam post quod com-
moverunt concupiscentiam in deserto / no-
vum saporem .i. escam novi saporis

parans eis ortigometram / Est autem
ortigometra avis regia scilicet in regimine
in historijs / quam iosephus ortigia
vocat. Crisostomus ortigometriam vulgo
clegum dicimus a crescendo et dicitur
ortigometra quasi vera mensura videlicet
cum ipse quantitas diuturna ponitur inter coturnicem
et ortigometriam iusta est cetera.
.c. 2. coturnices a sono vocis dicuntur
/ quas greci ortigias vocant
eo quod ipse fuerunt primum in ortigia
insula hec advenientes sunt tempore
in estate depulsa maria transme-
ant / ortigometra dicitur que gregem
ducit cum terre approximaverit acci-
piter videns rapit ac propterea cura
est omnibus ducere sollicitare extermi-
natum per que caveat coturnices dispe-
nua cibos gratissimos habent semina
venenorum quod ob causam eas veteres
vesci interdixerunt solum enim hoc
animal sicut homo caducum patitur
morbum hec ipse ubi patet scilicet enim
quod ortigometra non est coturnix
quamlibet sed aut illa que ducit gregem
vel agmen / coturnicis aut dicat ipse
accipiens a solino quod solum hoc
animal morbum patitur caducum
non tamen credimus hoc esse verum vulgariter
eum dicitur et auctor libri quiritur magister
triplex est de sebum quod passes
morbum illum patiuntur sebum
et solinus de mirabilibus mundi de
coturnicibus quod in aere transitum
nisi quod se committunt vento austri
ut metuunt enim flatus timidorum
plerosque sed ab aquilonibus ceden-
dum corpora pinguia et tarda su-
tilis providebat flexo vehementia
spiritus cum in maria transvolant uxori

differunt in metu spacii longioris
brevis spacii motum tarditate ubi
vero etiam conspexissent videtur al-
natim deinde conglobate vehem
enter ... quam festinacio plerumque
conatum parat navigantibus ceterum
cum noctibus ut velut incedat ... pon
deratis funibus aliquos negat. Hec
solinus. Ipso igitur anno contigit preveni-
re filios israel in deserto tum patrem
generum carnium quibus precedebant
in egipto ut dicitur propter illas carnes
autem a yenpia que ~~ ... ~~
gebat et hoc est quod subdit
... ut illi quidem i. filii israel gen-
tis ... carnium de egipto
autem a nova yenpia / a nova
hoc est a violenta / nam cum vino
mo dicitur violentus ... i. me.
c. de nono / fuit autem corpus violen-
ta / quia dicebatur ex consuetudine
vescendi carnibus in egipto / con-
suetudo autem assimilatur nove nature
... / consuetudo est altera natura
dicitur igitur autem a nova yenpia
propter illa que ibi ... et missa sunt
i. propter alia que ibi missa fuerunt propter
... providenciam i. ... nostras
... dare fuerunt ...
... tunc saltem ... subditur ...
... i. filii israel in brevi inopes
... i. indigentes cibo nova gus-
taverunt escam de qua dictum est
Et nondum quod consuetudo magis
... inclinandi voluntate
ad se / et ideo satis optimum est assuescere
ad bonas consuetudines et virtuosas /
sed ... est et pessimum assuescere
ad vicia. Unde narrat valerius libro

ii. c. 2o. in fine quod ... cum ...
... uti noluit ... eos
quos vehementer ... optans
ut mala consuetudine delectetur
modesto quod ... efficacissime
... ad ... recipimus sicut
ille / volo dicere quod ... videntur mo
deste maledicere qui dicant hominem
mala consuetudine delectari / et
tamen imperant ei maior est ... malitie
de malicia non propter consuetudine
loquitur beatus augustinus 8 confessionum c. 2
et de seipso dicit. Cum animam difficilius
fuit adductus ad fidem ligatus non
non ferro alieno / sed ferrea mea vo
luntate / velle meum tenebat inimicus
et inde michi cathenam fecerat et
constrinxerat me / quippe ex voluntate
perversa facta est libido / et dum con-
suetudini non resistit facta est necessitas.
Hec augustinus / Et merito dicitur quod cum
non assuescit bonum dum iuvenescit
a viciis ne sit discedere quando senescit.
In huius signum salvator facilius sus-
citavit puellam in domo / et iuve-
nem delatum in porta / quam lazarum
... in monumento cum
gemitu lacrimis et clamore Joh.
xi. quod exponens augustinus super Joh. ... 17.
dicit per ... sepulchro
ipsa est vis dura consuetudinis
qua premitur anima / nec resurgere / nec
respirare permittitur ... ante
... / ad istam
consuetudinem de qua loquitur quedam
... venit anima / ... titul-
lo delectationis in corde / ... consensio
in voluntate / ... consuetudo
Hec augustinus.

Oportebat enim illis quidem sine excu-
sacione supervenire interitum exer-
centibus tyrannidem. His autem ostendere
tantum quemadmodum inimici illorum exter-
minabantur. Etenim cum illis supervenit
saeva bestiarum ira, morsibus perversorum
colubrorum exterminabantur. Postquam
sapiens per Salomonem declaravit alio titulo
quod egipcii premebantur per cini-
fes muscas et ranas, sed quod possit
aliquis dicere quod eodem consimili affli-
gebantur hebrei in deserto per serpen-
tes ignitos quorum pestifero tactu ve-
nenoso inflammarentur et occide-
rentur, ideo placet auctori duplicem
assignare. In hac parte mittit afflic-
tiones illatas hebreis per consiles.
Et circa hoc duo facit, nam primo assig-
nat multiplicem differentiam, secundo illorum
multiplicium deo attribuit auctoritatem,
secunda pars ibi: Tu es domine qui vitae et mor-
tis. Circa primum duo facit: primo ostendit diffe-
rentiam egiptios puniendos et hebreos
ex parte eorum qui puniebantur, secundo ex
parte penarum quae eis infligebantur,
secunda pars ibi: Sed non usque in finem. Circa primum
duo facit: primo ostendit quod egipcii
digni fuerunt punitione, secundo quod he-
brei se habuerunt in afflictione, secunda pars ibi:
Etenim cum illis. Circa primum dicendum
quod egipcii qui detinuerunt filios israel
in servitute per 400 annos post mortem
Joseph, qui et ordinavit totum mas-
culinum genus interfici hebreorum et tradi
ad interitum sine aliquo remedio, et
maxime propter durissima corda eorum ad
preceptum Moysi et Aaron. Sed hebrei qui
peccaverunt in deserto longe minus
peccaverunt, et ideo sufficit quod ali-
quantulum punirentur per bestias, sicut
egipcii plus punita exterminabant

ut castigarentur in se ipsis et compren-
derent quod egipcii sustinuerant in
egipto. Et hoc est quod dicit: Oportebat enim
illis quidem, id est egipciis, sine excusatione,
id est sine pene mitigatione, supervenire
interitum, id est mortem, exercentibus tyran-
nidem. Et tyrannus tyrannidis est
regimen tyranni, et est quaedam species
monarchie regalis cum aliquis
principatur propter proprium commodum voluntate
et ad solam suam utilitatem ordinata, ut habetur
3 politicorum, 4 ethicorum, tyrannus
est crudelis dominator. His
autem, id est filiis israel, oportebat ostendere tantum
per possibilem experientiam in quibus afflictionibus
quemadmodum inimici illorum, scilicet
egipcii, exterminabantur. Hoc autem per-
tendebat possibiliter quod ipsi extermina-
bantur morsibus colubrorum. Et hoc
est quod subdit: Etenim cum illis super-
venit saeva bestiarum ira, scilicet serpen-
tium ignitorum immissa a deo morsi-
bus perversorum colubrorum exterminabantur,
scilicet aliqui murmurantes contra dominum
et non penitentes; aliqui mordebantur
sed non exterminabantur. Coluber est
genus serpentis, et dicitur coluber quasi
colens umbras, quia in umbris frequenter
commoratur. Et sicut dicunt doctores
in illo deserto fuerunt serpentes flatu
adurentes, scorpiones et dipsades.
Dipsas dipsadis est genus serpentis,
et dicitur latine situla, propter quod
punit homines siti. Unde situla
dicitur quia cum sitim et
sunt isti serpentes adeo parvi ut cum
calcantur vix videantur, quorum vene-
num cum extinguit quam sentiatur nec

Susannam senem moriturus sunt ingressi in
historiis super viii capitulo Danielis. Et signi
ficat moraliter iste senes demones
qui bonos viros fedis cogitacionibus
agitant et infestant. Iste sunt ita pene
in principio quod viros videntur quod ex minima oc
casione fingunt incorrigitant seu mo
lestia tamen delectacione primum qui
sunt per delectacionem morosam / compellebat
eum ille sua excusacione supreme mie
inmitto / Notandum quod tria sunt que
inexcusabiles reddunt homines peccatores
et pena dignos ostendunt. Magnitudo
scientie in peccante. Altitudo culpe in
iudicante. Imperitudo cause in alle
gante. Primo igitur reddit homines inexcu
sabiles magnitudo scientie in peccante
quanto enim aliquis maiorem et clario
rem habet de deo noticiam tanto magis
peccat ceteris paribus / et ideo de philosophis
dicit apostolus Ro. i. quod invisibilia dei eis
per creaturas innotuerunt / et tamen eva
nuerunt in cogitacionibus suis / et ob
scuratum est insipiens cor eorum in
tantum ut ydola colerent / nec super
hoc in aliquo excusantur quia de deo noticiam
habuissent quia invisibilia dei
per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur
sempiterna quoque virtus et divinitas ita
ut sint inexcusabiles. Similiter dicit
salvator de iudeis Joh. xv. Si non venis
sem et locutus eis non fuissent pec
catum non haberent / nunc autem excusa
cionem non habent de peccato suo. Secundo reddit
homines inexcusabiles altitudo cul
pe in iudicante / quando aliquis in alios deprehendit
in crimine pro quo plectit alios
punire illam sunt excusacionem prendere
exemplum de falsis iudicibus / qui volebat
condempnasse Susannam Dan. 13. Et
ideo Romanis dicit apostolus Ro. ii. Et

inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas
in quo enim alterum iudicas te ipsum con
dempnas. Tertio reddit homines inexcusa
biles imperitudo cause in allegante
quia enim causa que allegatur ratione
nulla est vel conficta per mendacium non
est excusacio nec aggravacio ad pec
catis delictum. Ex quo de vanitate ad ce
na Luc. xiv. cum quidam fictas et falsas
excusaciones assignaverit a cena
fuerunt reprobati / et alii loco eorum vo
cati. Et ideo quia tales excusaciones
malicosas petit psalmista non declines
cor meum in verba malicie ad excu
sandas excusaciones in peccatis. Excusat se tamen homines

Excusat se homines quadrupliciter

quadrupliciter in peccatis. Quidam per / quidam per
pessimam societatem / quidam per divinam
voluntatem / quidam per carnis fragilitatem
/ quidam per finalem utilitatem. Primo dicunt
quidam qui deprehenduntur peccasse.
mala societas me compegit ad hoc
malum / Sane quidem excusacio fatu
issima reputaretur apud iudicem
secularem / si quis crederet fatuus et alios
coactus esset. Et multo magis non va
let apud deum / qui novit liberam
arbitrii voluntatem. Unde Seneca in
proverbiis. Omitte excusacionem nemo pec
cat invitus / fatua est eciam excusacio
multorum allegancium peccatorum. Sicut
multi dicunt. Quare non licet michi
facere cum faciant talis et talis. Unde
Josephus in quodam epistola multitudo peccancium
impunitatem non facit. Tercium. Secundo
quidam se excusant per divinam voluntatem /
quorum aliqui dicunt deum eos pre
fecisse peccatores et velle eos tales
esse / ut eis esset imputandum si disposi
cioni divine et corporum celestium con
tradicerent / et deum blasphemant

que 4a maliciarum et mundorum in secta q
homines cavere non possunt. Isti aliquo modo
figurantur per iacob volentem de capre
priori sumpto dicens quomodo tam cito
invenire potuisset, sed sibi aliud ap
tatum parere, reddit voluntas dei fuit
ut cito mihi occurreret quod volebam gen
27. Isto modo sunt nonnulli mundi sa
pientes inficiunt peccata et iniuriis regi
tiam quandoque faciunt sicut colorare
legibus et munire rationibus ut mihi li[cere]
scelera faciunt, quia non sunt immunes
excusatum sunt velut tradit velut eis qui
assiliant dyonisio tyranno de quo
narrat Val. li. 1o c. 2o Iste magistri
templa deorum de sicilia yovi olimpio
magni ponderis aureo amictulo
pannum ei laneum circumdedit et mini
stris aliis qui aderant quod sit sine
timore deos suos spoliare presump
sit reddit quod dei sui quomodo illud
fecit, nam aureum amictum grave foret
estate hieme frigidum laneum quoque
per utroque tempore foret aptum Iste escu
lapio qui fuit barba aurea re
dimitus barbam iussit demi
et auferri cum eam assignavit
quod appollo pater suus inberbis esset
et non decebat patre carente barba
filium appellare barbatum Item
vittas aureas et pateras et co
ronas quas simulacrorum porrectis manibus
sustinebant tollebat et se eas ac
cipere non auferre dicebat stultum
esse affirmans a quibus bona precamur
ab hiis porrigentibus nolle sumere
Isto modo prudentes seculi quantumcumque
flagiciose se habuerint contra iura
divina et canonica se colorare se conan
tur rationibus. 3o quidam se excu

sant per carnis fragilitatem et dicunt
plane blasphemantes se non pos
se a libidine abstinere contra quos
talem habuit contra quos Ieronimus in expla
nacione fidei et allegat magister 2o.
sentenciarum di. 36. Execramur inquit
eorum blasphemiam qui dicunt impossibile
aliquid ab homine esse preceptum mandata dei
non a singulis sed ab omnibus in communi
esse servari. 4o quidam se excusant
per finalem utilitatem et tales inve
niuntur nonnulli predones raptores
et iniusti perquisitores qui auferunt
a divitibus bona sua sine causa colli
gunt et recondunt et elemosinam tamen
finalem producunt Isto modo diversi diver
sas excusaciones inveniunt ut cum
peccatores constat se tamen quod deum
a peccatis defendant Unde Greg. 22
moralium usitatum generis humani vitium est
labendo peccatum committere commissum ne
gando abscondere convictum defendendo
excusando multiplicare aut impium est
peccatum quod quamvis pertinaciter ex
cusare, item sed ingenio valde peccata
proprium non facile indicare sed con
cienter excusare considerantes
generis fragilitatis conditionem sine fami
liaritatis ... hic preterea ... condi
tionem, primo enim omnis fragilitatis
condicio qua fecit omnes creaturas mo
ne nos debet ad aliqualem excusacionem
non tamen ad pertinaciter defendendum er
rores faciles aliorum ... super
... non ... indicare ... sed
magis excusa intencionem si opus non
potes ... ignorantiam ... sur
reptionem ... capere ... sed
dissimulationem vel ... excusare
...

excusare aliorum peccata ...

remetipm besemes fuit teptaciōi quod deme illa fecisset si accepisset i me sic pot. 4 2° moue nos det ad sincē familiarit̄ cognicōm ut saltē de aīc mala facilr̄ nō credam⁹ uel caā de plat̄ uel etate puerit. unde sōnio in epla ad rusticū nō ē facile malo de pfcā etate credendum qd vita pri ca 4 honorat nobilem dignit de aūro ē sic venoicitate cū qnde pla tom dixisset qd dixerat de eo mu lier. indit nō eē sibi credibile qd i° que tantū amabat eū nō dili gēt. audit narras dem suū se p batum 4 asseret uidit plato nū qd venocitate tua dixisse nisi ex pedire indicasset 4 3° moue nos det ad idem uel pietatis cōsitaco pim cū ē alienos defctus sine lepone instiac cōtro sic pt contrifacē 4 famā. proxim quātum possibile ē celebrari fuacē. unde orig. sup leuit. c. 33. nō uult te dns ii forte uideris patrē fris tui tortume enolac ad publicū 4 pclamacē passim et diuulgari. et theca prud qd eē utique nō corrigentis sed infamatis. unde aplī Symon 4 iudas nos tractētes ab pliie. licet noctes p de nō decet ed nō imppetum ua tua pma sit s ad xpm. tradidit legis tue. Xpm enī quis est nō p hoc qd indebat salvabatur s p te omni salvatorem. 4 in hoc ondisti inimic tuis qd tu es. qui liberas ab omni malo illos. enīt bonistarpā minsarip sanauit morpus 4 nō est integra sanitas aīe eor qd dignum erat ab hōs extimari. ostensa dispta te deinit inr egipcios punitos p

\# adcurcus ap bream plam sic sig besiculas et adequacionem malicia leg̃ dicit

bestias in deserto in pte ista pseqitur de eadem disputatione ex pte suppliciorum sunt eū disputōe punit qd egipcij ad extimacōm hebrei ad correccōm de punitione egiptiorum p summas mus cas 4 sic unifes sal suppuis tactu sunt de punicōe nō hebreorum in deserto est sciendum qd sicut dicitur. numerij 21 cum pplūs in deserto cit dumi murmuraret inmisit eis serpentes ignitos hoc ē puros 4 ueloces ad modum scintillarum qui tactu ueneno inflamabat 4 cau sabat timorem 4 rubore in carne ad quorum puncturam quidam vehicati quidam mortui sunt; venerunt igitur ad moysen 4 rogauerunt eum qd oraret p eis ad dnm. ad eius igitur preces dns ordinauit qd faceret figuram serpentis de ere 4 poneret sup pticam [fulcimentum] eminentem 4 faceret illum desfini in pplo 4 dixit eis. et quicumque eet pcussus a serpente ignito statim aspi ceret ad serpentem eneum 4 curaretur. illud miraculosum remedium pnidit deus filijs isrl. et fuit figura spūalis doctrina de passione xpi. sicud ipse met allegauit Joh. 3. sicut moy ses exaltauit serpentem in deserto ita exaltari opz filium hominis ut omnis qui credit in ipm nō pereat. s habeat vitam eternam. dei ergo afflictione hebreorum p serpentes ignitos. 4 remedio eis [collata] agit a° in pte ista declarans qualiter egipcij afflicti sunt sine reme dio tamquam incorrigibiles. hebrei cū remedio tamquam filij ad correccōm habiles. et circa hoc tria facit. nā p° tangit hebreorum venialē casti gacōm. 2° egipciorum miserabilem

exterminatorem. 3o redit ad declarandum
mirabilem hebreorum liberacionem in pla-
ga serpentum 2a pars ibi Illos autem lo-
custarum 3a ibi filios autem tuos nec
primo igitur facit ista primo agit de afflic-
tionis tedio 2o de liberacionis remedio
3o de eiusdem remedii auctore princi-
pio. 2a. de fine primo remedium preter-
mitto 2a pars ibi signum habentes sa-
lutis 3a ibi eciam dentes draconum etc. ibi
Et mihi autem dicit 2o pars sic. Sed non
perpetuo ira tua permansit. i. pena
inflicta per te hebreis peccatoribus
in deserto non fuit consummativa sim-
pliciter sed castigativa tantum. Unde
subdit Sed ad correccionem in brevi tur-
bati sunt etc. 30 non faciam te in consu-
macionem sed castigabo in iudicio ut
non tibi videaris innoxius. et hoc in
brevi quia ysa. 54 in momento indig-
nacionis mee abscondi faciem meam
parumper a te. Et hec fuit eorum turbacio
1a sicut habentes signum salutis. i. serpen-
tem eneum ad commemoracionem man-
dati legis tue. i. sicut commemoratur
in lege tua Numeri 21 fac serpentem
eneum et pone eum pro signo. Sed quia
iste effectus quo curati sunt ad
aspectum serpentis enei posset a
simplicibus isti serpenti attribui et non
deo. ideo 3o subiungit eciam eum qui
conversus est sed per te xpum signatum per
illum serpentem qui omnium est salvator.

serpens eneus quem fecit moyses in deserto figurabat xpm per ...

Figurabatur autem xpus per illum
serpentem eneum multipliciter quantum ad
morum mortificaciam quantum ad status emi-
nenciam quantum ad vite eternitatem
quantum ad salutis efficaciam. primo
quantum ad morum mortificaciam quia sicut
illa figura serpens venenosus apparuit
et tamen nullum venenum habuit. Ita xpus
in carne peccati apparuit et tamen nullum pec-
catum habuit. 1 Pet. 2. nec inventus est dolus in
ore eius. 2o quantum ad vite eternitatem
sicut serpens ille vivus non fuit
et tamen de materia maxime durabili
fuit quia es inter metalla est durabi-
lius sicut dicit hic glossa. Ita xpus
vere mortuus est secundum humanitatem et
vere eternus et immortalis secundum divinitatem.
3o quantum ad status eminenciam
quia sicut serpens positus fuit super
perticam longam in qua a toto populo
conspici potuit. Ita xpus in cruce
exaltatus est in monte calvarie
quando a iudeis et gentilibus videbatur
undique et adhuc a devotis mentibus
per fidem et amorem conspicitur. 4o
quantum ad salutis efficaciam quia sicut
omnes a vero serpente percussi si in
serpentem aspicerent curabantur. Ita quilibet
a diabolo vulneratus si xpum in cruce
conspiciat per fidem et vera roget
sanatur. 2o subiungit finem predicti
miraculi preter intentum scilicet honorem
dei unde dicit Et in hoc ostendisti inimi-
cis nostris quia tu es qui liberas ab omni
malo corporali et spirituali. Xpus enim
legitur fecisse miracula propter tria. primo
ad corporum curam quos in corpore curabat
utilitatem quia eos frequenter in corpore
et anima curabat. 2o propter aliorum conversio-
nem quia multi videntes xpi mira-
cula convertebantur. 3o propter dei gloriam
et honorem Joh. 9 neque hic peccavit
neque parentes eius sed ut manifestentur opera dei
in illo. Et eodem modo in proposito
deus istud miraculum fecit ad utilitatem

miracula fecit xpus propter tria

bonor de filijs isrl et gu'pcionem malor
et ad gl'iam dei dilatandam. 2o pu'r
in ista lr'e agit de egipcijs et egip
to impugnabat per bestias exterminatorie
que per corp malicia sine quotidie
remedio infligebantur vnde de illis
aut hoc est egipcios locustarum et
egipt muscarum occiderunt moyses De
locustis exo. 10 dixit dns ad moysen
extende manum tuam sup terram egipti
ad locustam ut ascendat sup eam
et devoret omnem herbam que residua
e grandini De muscis exo. viij. ven
musca grauissima in domos pharaonis et
locusta sm strabum myst exo. 10. dicitur
qr longa hasta est longior a est
retro cruria et sm ysi. re eth. est
al prim dente noxium et plus q alia
alia frugibus nocet Jeronimus sedm
leo. sup p. ca. Joel. huius vola
tilis tria sunt nomina successive sm
etatem na fetus locuste an q
heat alas vocatur brucus qn vo
incipit volare vocatur atte attalabus
tn plene volat dicitur locusta De
locusta loquitur basilius in exameron
dr. locusta dicitur qr loco stat fames
qr eo vbi ampliam stetit mali
est sicut bussus dexter pcendit
omne vel dicitur locusta qr nunc saltu
dat nunc loco stat vel qr per modicum
tps stat in vno loco ... etiam
sup ... sic ait locuste sunt volatilia
munda quod sunt pura et non sunt in
alio volancia que manducauit Joh
in deserto mel silvestre et expositor
quidam ait sunt nimium genus locus
tarum in deserto iudee quo pastus
est Johes usque hodie appet que
sunt corpusculis in modo digiti

manus melius coquibus et vnius et in
herbis facile capiuntur q ille va
libus igitur locustis et muscis exterminabat
egipcios in contemptum et derisionem et
non per leones et vrsos vel fortia
alia quia digni erant per eorum
ydolatriam a talibus exterminari
Signum tercium saluti. Nondum q deus
hunano generi multa signa ondit scilicet signa
beniuolencie / reuerencie / prudencie /
potencie / Signa beniuolencie sunt
omnis creature facte et create ad hominis
seruicium Est enim signum q vnum de
offert sensui et aliud derelinquit in
tellectui Et ita omnis creatura
sensibilis speciem offert sensui et deo
representat intellectui boni viatoris
Joh. 3. Nemo potest facere signa que
tu facis nisi fuerit deus cum eo.
Signa reuerencie sunt septem sacra
menta per que redemptum in media
passionis christi heb. 2. salus mea
firmata est contestante deo signis
et potenciis et varijs virtutibus et
spiritus sancti distribucionibus Signa pro
uidencie dabit ad statum aduentum
sunt ne quo vellet precessibus in p
missis Et hoc est signum magne
intellectualitatis dicere nullus enim
cum aliquid facit q vellet occul
tari approbat adimere homines
imprimis peccator aut quibus fa
q vellet si posset occultari Et
deus mundi pleno potencie nectitur
permittet signa q da nobilia per q
homines con. ipsius aduentum sibi
prouideat et disponit De istis signis
luc. xxi. Erunt signa in sole et
luna et stellis dicit. legerium de re

Signa triplicia fiebant in bellis quae Christus faciet in adventu [illegible]

militari li. 2. c. 4. Tria inquit genera constat esse signorum per negotiis belli: vocalia, semivocalia, muta. Vocalia dicuntur quae humana voce proferuntur, sicut duces praedicant aliquod verbum vel verba quo modo conflictu utuntur, sicut deus sit nobiscum vel triumphus imperatoris vel aliud consimile. Signa semivocalia sunt quae fiunt per tubam cornu vel buccinam. Signa muta sunt vexilla aquile dracones. Et cum ista signa ponebantur in civitates dominatium cum militum exercitu ad bellum per duces tales dracones vero fiunt ne per eam haberent in custodia ipsa in summitate dependentem vero ad utilitatem corporum primitus est quia sufficientia sustentabatur decanona cum alia vero fiunt ut per hoc animosius et fortius sequentur signa sua et illa nullo modo relinquerent ex quo periculum sunt [illegible] tiemse ibi starent consistere ex potius ea defenderent quam possent. Ista tria genera signorum faciet Christus in suo adventu secundo. Nam signa vocalia erunt in illa disceptatione sicut dicitur Mt. xxv. Esurivi et dedistis mihi manducare etc. Signa semivocalia quia tuba praecedet, et dicit similiter apostolus i Thess. 4. Dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. Signa vero muta erunt passionis Christi instrumenta et ipsum corpus domini vulneribus insignitum. Deus 6. Ipse liberator est et salvator faciens signa. Signa pacis dat nobis dum expectando nos ad veniam ut veniamus ad gratiam. Ephesios iiii. Nolite contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in die redemptionis.

Illos autem neque draconum venenatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur et velociter sanabantur, ne in altam incidentes oblivionem non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit eos, sed tuus domine sermo qui sanat omnia.

Applicata comparatione illata contra Egyptios per minutas bestias quibus sine remedio exterminabantur, reddit ad correctionem illatam filiis Israel in deserto, qua tamen mirabili remedio liberabantur. Et circa hoc tria facit. Nam primo ostendit huius remedii causam fuisse spiritualem. 2o ponit huius remedii causam finalem. Et 3o concludit ad huius remedii efficaciam omnem medicinalem. 2a pars ibi ne in altam. 3a ibi Etenim neque herba. Exponitur ad primum dicit sic illos autem tuos [illegible] quia sunt filii ideo debuerunt castigari. Et [illegible] filii tibi sunt erudi illos et curva illos a pueritia eorum. In cuius signum dicit psalmus Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram. Hoc est beatus qui castigabit filios suos vel carnales per naturam vel spirituales per curam, allidens eos petrae Christo, et assuefaciens eos ad opera virtuosa. Et alibi dicit In matutino interficiebam omnes peccatores, hoc est statim in iuventute initia peccatorum per castigationes condignas amputavi. Et hoc est capere vulpes parvulas quae demoliuntur vineas [illegible] Cant. ii. [illegible]

Ieronimus super epistolam ad Philippenses et habetur in
can. di. 2a. Legimus Hely sacerdotem pro-
pter se sanctum fuisse, sed quia filios suos non
erudivit in omni disciplina et cor-
reptione supinus occidit et mortuus
est. Filios igitur tuos non draconum
non venenatorum (vel nequam) habent dentes, quia venenum
a magnis bestiis quantitate excedit,
sunt species indices duo protegere
ledebantur. Draco enim veneno ca-
ret secundum Ysidorum ix ethimologiarum c. viii°. Soli-
nus scribit draco maior cunctarum ser-
pentum sive omnium animantium super terram,
hunc greci draconem vocant, unde
et derivatum est in latinum ut draco
dicitur, qui sepe a speluncis contor-
tus fertur in aere concitatur que
propter eum aerem, aut est status oris pro-
et arteriis fistulis per quas trahit spiritum
et linguam exerit, vim autem non in den-
tibus sed in cauda habet, et verbere
potius quam rictu nocet. Innoxius
est autem a venenis sed ideo huic
ad mortem faciendam venena non
esse dicunt necessaria, quia si quem (cauda) liga-
verit occidit, a quo nec elephan-
tus est tutus sui corporis magnitudine
nam circa semitas delitescens per quas
elephantes soliti gradiuntur crura
eorum nodis alligat ac suffoca-
tos perimit (vel interimit). Hec Ysidorus. Secundum autem
Papiam quod herba que draconita
dicta fuit de sanguine draconis
si quis radicem huius herbe sanus
confricet manibus serpentes sine periculo
perimet (vel prendet), est autem tiriace virtutis si
legatur mense Iulii. Hec Papias. Ama-
bile enim est si veneno careat dra-
co cum secundum auctores anima spirando
inficiat et flatu mortifero pestes
ingerat, sicut patet de narratione
Augustini libro [illegible]
quod contigit tempore Philippi regis et in
Armenia et plures de mirabilibus
mundi. Dicitur ex parte non videntibus
sed in caudis venenum habent, non obstante
quod eius carnes comedunt ethiopes
sicut patet. Dedisti eum escam populis
ethiopum, quia potest esse quod illi venenum
excutiunt aliqua arte sicut medici
faciunt de serpentibus vel caudam ab-
scidunt in qua latet venenum, draconis
autem caro vincente calore et refrigi-
dat bibentes eam, sicut et ethio-
pes in fundo plage habitantes car-
ne draconis libenter vescuntur, asse-
ritores etiam quod est mirabile dictu
quibusdam carminibus dracones man-
suetos faciunt ad tempus, quibus
insidentes frenis eos regunt, ipsis du-
centes in ethiopia veniunt, ubi eos ven-
dunt. Dicit ergo glossa. Filios tuos non draconum
vene. vel. den. media enim tua ad
be. fa. al. per affectum fervens sicut in
tercio Regum, dum esset in filio dicitur cor
eius super eo affligebantur, et ait in
medio enim sed turex, et velocit
sanabantur ne in alta madentes
oblivione non posset tuo uti ad-
iutorio et dicitur tria ex affliccionis
illate, medius medicine collate, et
finis salutis eius dicte, promovebat.
enim primi medicina sermonis tuorum sed
est ad medicinam et curacionem (curacionem) dicitur
contraminabantur, aliquo legimus si
medicina dominabatur, quia oblivio dicitur
non sermonis multos adducit
ad experimentum aliquo habetur sed com-
bantur aliquo optimabantur et

inualuit

sit corporis extimabantur. quia vexa-
bantur quod duo medicine illate sub-
ingit cuiusdam et velocius sanabantur
primus non salutis eius dicte sunt
remote desperacionis vero subdit ue-
l alta maiden. oboli. alta .i. pessima
dea. non possent tuo uti adiutorio
desperacione prominente cogitacionem
de mira|bilia concludit ab isto re-
medio omnem creaturam naturalem et dicit
etenim neque herba neque malag-
ma sanat eos sed tuus domine sermo
qui sanat omnia / malagma idem est
quod emplastrum et dicitur a malaxo as quod
est manu laborare et comprimere herbas
coctas cum oleo vel butiro vel aliquo
alio gummi vel aliquibus speciebus [illegible] per
emplastro et nichil tale sanavit
eos / sed sermo dei quo precepit serpentem
eneum fieri et poni pro signo numeri 21.
tuus domine sermo qui sanat omnia
considerandum est / quod sermo dei devote ac-
ceptus sanat omnes infirmitates
tuas / et licet medicina non statim
vel subito effectum inducit sed per pro-
cessum temporis et cum mora. Ita verbum
audita aliquociens audiente subito
non convertit / sed cum forte in eam eius
per 20 annos occurrit et sermo incipit
operari / Sunt autem cum sint multas infir-
mitates / que ad septem capita-
les radicaliter reducuntur per septem
corporales infirmitates figurantur /
Prima superbia frenesi comparatur / patitur
enim freneticus mentis alienacionem /
quod nec bene iudicat de se ipso / nec
de aliis / ymmo semper iudicat quanto
est infirmior tanto valenciorem / sic
vero superbus omnes contempnit et
dampnat et se sufficientem solum repu-
tat et sibi plus quam sit arrogat

Ista mentis alienacionem paciebatur
mirum per suam superbiam rex nabuchodonosor
de quo dan. x. cum deambularet deam-
bulans in aula sua dixit nonne hec
est babilon magna quam ego edificavi
in domum regni in robore fortitu-
dinis mee et in gloria decoris mei
et statim divina sentencia eiectus est
ab hominibus et cum feris mixtus et passus
est alienacionem mentis et videbatur sibi
quod esset bos in anterioribus / et in posterio-
ribus leo et post septem menses
restitutus est per preces danielis ad sensum
licet non statim ad regnum / te-
legitur se dixisse omnibus hic dum et
iudicia et [illegible] in superbia potest
humiliare dan. iiij / Cura vero frenesis
est in primis evacuacio sanguinis
et aliorum superfluorum / que ad cerebrum
ascendentes turbant usum racionis / et eo-
dem modo verbum et sermo dei ostendens nos
vacuos esse ab omni bono quantum ad
nos attinet / et adeo hic qui bonum
habemus / sanat istam superbiam cordis
quod est 3. Synagoge superborum non
erit sanitas. Sin eius figura virga
tangitur per humilitatem quam ista volunt
recipere vel sanitatem habere. [illegible]
turba querebat eum tangere quia virtus
de illo exibat et sanabat omnes. Secunda infir-
mitas spiritualis est ira / et hec
comparatur febri acute / cuius accidens
sunt quod homo habet continuum calorem et
sitim maximam / sicut constat [illegible]
[illegible] [illegible] / et isto modo
est de homine iracundo / qui statim ad
plura verba [illegible] calore suo exa-
gerat gestu vultus et verbi / Sic etiam
sitim maximam se ulciscendi [illegible]
[illegible] quod die mendat

Sermo dei sit predicatus sicut panis infirmitatibus spiritualibus ... [illegible]

superbia frenesi

ira febri acute

omnes bimos sicut per nos. Hanc infirmitatem
patiebatur Herodes qui videns quod illusus
esset a magis iratus est valde et mittens
occidit omnes pueros qui erant in
bethleem et in omnibus finibus eius. Secundo
etiam restitit calor nimius et pectora
est pectus irrorabilis vel leonis. Istam
infirmitatem curat sermo divinus predi-
cans de divina dulcedine et divina
pietate in cuius figura legimus
marci 6. quod discipuli ungebant oleo
infirmos et sanabantur. Tertia infirmitas
est invidia et hec comparatur febri
febricitans namque modo calescit modo
frigescit. Et eodem modo invidus
modo gaudet de adversitate bonorum modo
dolet de eorum prosperitate. Ista infirmi-
tate patiebatur Saul. 1 Regum xviii.
cum mulieres audivit commendare
David et ait dederunt mille et
david x milia. Ista infirmitas pu-
trefacit interiora hominis et cura
eius est sermo dei persuadens caritatem
et gratitudinem. Quia sicut invidia putre-
do est anime ita caritas est sanitas.
proverb. ossium invidia. Quarta infirmitas
spiritualis est accidia et comparatur paraly-
si que est membrorum dissolutio et de-
bilitatio ita quod motum debitum perfice-
re non possunt. Ista infirmitate patiebatur
figuratiue loquendo ille qui 38 annis
iacuit iuxta piscinam salutiferam
et numquam descendit in eam ut sanaretur
Ioh. 5. Et significat incorrectos dierum
malorum qui cottidie iacent iuxta
sacramentum confessionis et penitencie et
numquam sollicitant illud intrare donec
debeant mori. Ista infirmitas sa-
natur per vitalem ~~valde~~ calida quia si ex
una parte consideretur calor pene

eternalis et ex alia calor caritatis vitalis
corporis contrarie ad operacionem virtutis
et detestantur accidia poterit fuga-
ri. Jer. 3. convertimini filii revertentes
et sanabo aversiones vestras. Quinta infir-
mitas spiritualis est avaricia et comparatur
ydropisi secundum bedam cuius proprietas est
quanto magis bibit tanto plus sitit.
Et eodem modo avarus numquam dicit sufficit.
Hanc infirmitatem patiebatur dives
ille qui dixit Luc. 12. destruam
horrea mea et maiora faciam
et illuc congregabo omnia que nata
sunt michi. Istam infirmitatem sanat
sermo dei persuadens caritatem et opera
pietatis. Ysa. 58. Frange esurienti
panem tuum et egenos vagosque
induc in domum tuam et tunc
erumpet quasi mane lumen tuum
et sanitas tua citius orietur. Sexta infirmi-
tas spiritualis est gula et ebrietas
subvertens iudicium rationis et
comparatur epylencie que facit hominem
cadere corporaliter et mortaliter in omnia
genera peccatorum. Eo quod ingressus est
ianua ad omnia vicia. Ista infir-
mitate patiebatur ille dives
epulo Luc. 16 qui induebatur
purpura et bysso et epulabatur
cottidie splendide. Loth etiam dormiens
et inebriatus nesciens filias cognovit
Gen. 19. Causa est quia infirmitas
que numquam sola venit. Hanc sanat
sermo divinus persuadens abstinen-
tiam. Septima infirmitas spiritualis
est luxuria et comparatur lepre que
nascitur ex calore corruptivo
et deordinativo. Et ista infirmitate
patiebatur Salomon nobilis qui habuit
uxores quasi reginas septingentas

et concubinas tractans et adhuc in senectute de peccato cum eis per mulieres
3 Reg. 11. Hec est infirmitas contagiosa et abhominabilis que una persona
tabescente tota multitudo inficitur et hanc sanat
sermo dei suadens hominibus honestam
societatem et pure senilitatem
et devote orationis instantiam. Hec
enim sola ad curam huius infirmitatis
exiguntur. In cuius figura Maria lepra
percussa per septem dies fuit exclu-
sa a castris et non nisi ad orationem Moy-
si sanata Num. 12. dicente Moyse
ad dominum: Deus obsecro sana eam.
Sic ergo sermo dei sanat omnia predicta
figurata. Unde Luc. 9. cum Christus convo-
casset 12 discipulos misit illos predi-
care regnum dei et sanare infirmos.

Tu es deus qui vite et mortis

habes potestatem et deducis ad por-
tam mortis et reducis. Homo autem
occidit quidem per maliciam suam animam
et cum exierit spiritus non revertetur
nec revocabit animam que recepta
est, sed tuam manum fugere est impossibile.
Postquam spiritus suus declaravit duplicatem
modum punitionis divinas, quarum una decem con-
turbavit egyptios et altera premunit
hebreos declaravit et quo miraculo pro-
vidit hebreis de remedio quo
sanarentur in deserto. Sed de serpente
eneo in parte ista ostendit omnium malorum
deo attribuit auctorem. Et etiam
hoc tria facit, nam primo deo attribuit
puniendi omnimodam potestatem. 2° homini
attribuit delinquendi spontanea fa-
tuitatem. 3° ab homine concludit in
pene evadendi liberam facultatem.
2m ponit ibi homo autem occidit et 3m ibi
sed tuam manum etc. Primo igitur dicit
unde est quod deus habet potestatem vite
et mortis, cum in ipso est potestas vita

conferendi et auferendi. 2° est quod ipse
potest hominem deducere per afflictiones
extrinsecas vel intrinsecas usque ad
portas mortis et iterum eum ad vi-
tam et salutem reparare. Ergo in ipso
est potestas puniendi. Porte mortis
sunt diverse infirmitates et tribulationes
per quas homines moriuntur. Ad egre-
diendum per has portas se debemus
preparare. Unde Seneca epistola 61: Bene-
tem nemo hylaris accepit nisi
qui se ad illam diu composuit. Pessimi ~~haff~~ [marginal: pergen...]
aut tam stultus est qui mortem
timeat quam qui senectutem. Nam quemadmodum
senectus adolescentiam sequitur,
ita mors senectutem. Vivere nescivit
qui mori non vult. Vita enim acceptata est
morte. Datum est ad hanc iter quod
ideo timere dementis est, quia certa expec-
tantur, dubia metuuntur. Quis queri
potest mea conditione si se in qua nemo
non est, [interlinear: pervenerit primus] prima pars equitatis est equalitas.
Hec Seneca. Et vult dicere quod nemo
est qui ante mortem muniatur
cum deus hominem mori optat.
2° homini attribuit delinquendi spon-
taneam fatuitatem, et etiam hoc
dicitur tria, dicit enim quod homo peccando
infert sibi triplicem mortem,
scilicet culpe, nature et gehenne. Quantum ad
mortem culpe dicit: Homo autem occidit
quidem per maliciam suam animam.
Ad mortem nature dicit: Et cum exierit
spiritus in die mortis non revertetur,
scilicet ad presentem vitam naturalem. Quantum
ad mortem gehenne subdit: Non
revocabit animam que recepta est
prius in inferno. Et Job 7: Sicut
consumitur nubes et pertransit, sic qui
descendit ad inferos non ascendet

3º excludit ab homine impune ab homine
crudeli libertatem facultate & contra
ad hominem submissum. Ex tua manu ef-
fugere impossibile est. non enim possum
effugere deum, sicut nec celum. Si fu-
geris ab oriente attendis ad occiden-
tem, si ab aquilone attendis ad austrum
eundem. immo si fugis deum placa-
tum, attendis ad deum iratum. Ideo videtur
dixisse poeta: Quo fugis Encheladi? deum
quascumque accesseris oras sub iove
semper eris. An nescis longas regibus esse
manus. homo attendit quid per ma-
liciam animam suam. Nono quod malicia 10
multa mala facit. est enim veluti
venenis subtilissima, humane conversationis
turbativa, & in proprium actorem re-
flexiva. De primo patet quod malicia
meditata facit hominem male eligere
& corrumpit bona estimationem bonorum
de rebus sicut dicit apostolus 1º Cor. 4 &
hoc non est contra malicia tamen sunt
in nonnullis prudentes in nonnullis
falluntur ut ceci, Sap. 2. Excecavit
enim eos malicia. Unde Crisostomus super 2
cor. ostendit quod malicia fecit
eum esse stultum qui nitebatur occidisse Christum
et dicit sic: considera hic stulticiam mixtam
dolo tyranni. Aut enim Herodes credidit
scripturis aut non. Si non credidit, ut quid
igitur interrogabat scripturas quas pu-
tabat vanas; quas si credidit, estimans
prophetam esse immobilem, quod igitur sperabat
illum regem posse interficere, quem futurum
esse dicebat scriptura. Sic si prophetie cre-
didit, clarum erat ipsum adiscere impossi-
bilia conari; si non credidit, tunc nec
sibi timere debuit, nec puero insidiari.
Videtur ergo anima semel mali-
tate capta stulticior effici.

Talis quippe est vicium malignitatis
ut a nullo plerumque impulsu sepe ipsa
precipitet et sepe absque effectu oppri-
mit nocitura impossibilia conatur efficere.
Hec Crisostomus. Communis autem in utroque
sexu multa sit malicia, calidior tamen
& maior in sexu feminino. unde illud
Eccl. 25. Brevis omnis malicia super
maliciam mulieris; sors peccatorum cadet
super illam. Unde in eodem capitulo paulo
ante comparat eam vilibus bestiis mul-
tum nocivis & tamen dicit eam excellere
omnes in malicia. comparat eam colu-
bro, leoni & draconi. De colubro
dicit sic: Non est caput nequius super
caput colubri; et non est ira super
iram mulieris. De leone & dracone
dicit sic: commorari leoni & draconi
placebit quam habitare cum muliere
nequam. Et subtiliter magis autem eo
patet. Mulier 1º colubro racione quadruplici.
Nam coluber dicitur eo quod colit umbras
& mulier tenebras diligit plus quam
lucem. 2º coluber totum venenum
habet in capite, & mulier ornamentum
suum precipuum scilicet velorum, crinium, gemmarum &
unguentorum in capite suo portat ut
oculos intuentium valeat incaptare.
3º totum suum venenum colligit in
fauces ut per eas effundat, et ma-
la mulier per os & fauces totam suam
maliciam mentiendo & detrahendo & fallendo
& effundit. 4º coluber sibilat
ut noceat, & mala mulier cantando
& adulando multos fallit,
unde Augustinus de singularitate clericorum
tractatu: Igitur venenosius est super
cuncta quod per psallere delectatur, cuius
tantum tollerabilius est audire ba-
siliscum sibilantem. 2º comparatur leoni
propter tria. primo propter iracundiam quia sicut

Malicia mulieris que ... alteri

11

1º colubro

2

3

4

2 pte ... comparat leoni

leo sine vindicta subsecuta placatur
non potest / sic nec mulier etc. 2. non est
ira super iram mulieris // 2o leonis ossa
si adinvicem collidantur exit ignis /
et eodem modo mulierum verba confabula
tiones et colloquia consuetudinesque videantur
verba et solida ignem voluptatis accen
dunt // 3o leonis cautela est quia cau
da vestigia sua tegit / et hoc est
proprium mulieris crimina sua in excusa
tionibus et mendaciis operire / Et ideo
signatur Eccl. xlii In medio
mulierum noli commorari. De vestimentis
enim procedit tinea et a muliere iniqui
tas viri / In antiquis vestibus et in
novis sunt nascitur tinea propter
malam custodiam et etiam in antiquissi
mis vetulis nutritur adhuc tinea
libidinis. Ad hanc primam iniqui
tas viri a muliere processit quia in multis
bonis viris quod evenit Gen. de
Sampsone et Dalida Iud. ix. David
et Bersabee 2 Reg. xi et in multis aliis
quorum non est numerus // 3o comparatur mala

3 principaliter draconi

mulier draconi / Draco habet os putridum /
inficit aerem / incedit tristatus /
et specialiter elephanti insidiatur /
Et eodem modo mulier / os habet putridum
per verba et violat simplicitatem /
In primo conspectu oportet et sit ingressatrix
et gulosa / simulat se in aula tamquam
appetitu careret comedendi / Infi
cit aerem aspectu suo / sicut basiliscus
qui hominem solo visu inficit / qui
non solum cum videt sed et cum videtur
occidit. Ad hanc mulier menstruata
aspectu suo inficit speculum 2 Aristoteles
2o de sompno et vigilia / et facit in
eo maculam / eodem modo mulier
mala verbis consuetudinibusque speculum ~~fit~~ sicut philosophus

omnem scilicet reputans inficit et
maculat sicut mulierum consortia se inmis
cent Eccl. xlvii de Salomone Eccl. xlvii. Inclinasti
femora tua mulieribus dedisti maculam
in gloria tua. 3o draco incedit trista
tus / et iste tristicias habet in capitibus
omnibus ~~et~~ et genibus et vanas curas
in eis districtas. 4o elephanti in
sidiatur elephas est animal castissimum
et tamen semel gignunt sicut in 1 Aristoteles x
8 de animalibus / Et cum semel sunt in
pregnata mas ei non appropinquat
ipsam autem draco insidiatur et pedes suos
sua cauda constringens occidit. Mo
raliter consuetudinesque quod sit castus si mu
lierum malam familiaritatem diligat
constringent pedes affectionis sue et
occident. Unde Hugo de Sancto Victore dicit
theor. c. 8. Semel dixerit sine
intermissione sodalitas mulierum
gluten est delectatio et virus toxi
catum quo diabolus ancupatur / non ergo
ffemina famosa sathane ut se pen
sat / propterea De mulieris sola mali
tia possit exponi / Sed quod propter malitiam
superat mulieris cum illicite gaudet non
occidit animam suam non solum sed etiam cor
pus opes / Audi enim lira voce pol
luit adnichilat necat / cupit ce
lat celebrat redde singula singulis

2o principaliter malicia est humane
conparationis erratica / propria propria
enim malicia michi competit machi
nari malum et suo ipse statuit et
iniuriae / unde Hugo libro suo de an
ima dicitur apud se maligna cogitatio
versus illud tollere / consentire enim
cogitabo si eum non corrumpo / confractus
ante ~~in~~ deum offendam / corrumpam

sibi ne deum offendat. Item per unica (?) sed pro
dei iniuria vlciscenda totum facio vero
per illud Ps. Vescitur zelus (?) corripe
et eum castigat sicut non est proximo
nostro sed proximo ... velle. Et sepe ait
per loquitur cogitacio maligna. Exce
cavit enim eam malicia sua. Hec
Hugo. Sic enim malicia eorum sem
per docet vlcius (?) sicut eam vocat quatuor
conspectum que sunt pertinacia, impa
ciencia, audacia, impudicicia. Valde
enim velox est cursus ipse ad effun
dendum sanguinem, quia nec timore
refrenatur nec pudore inhibetur.
Trahitur a duobus principibus equis
et ad omnem pravitatem pacientissimus
terrena potencia et seculi pompa. Porro
presedent duobus hiis equis auri
ge duo timor et livor. Timor quidem
pompa livor potencia. Augustinus libro 1°.
Et 2°. Corda filiorum hominum implentur
malicia et contemptu in vita sua et
post hec ad inferos deducentur. ¶ 3°.
malicia est in auctorem proprium reflexi
va. Unde Seneca epistola 82 et libro 6° dicens
ondit quod venenum malicie peyus
est quam venenum serpentis. Quia licet ve
nenum serpentis mortiferum sit alteri,
est tamen vita serpenti. Sed venenum ma
licie principaliter nocet habenti. Unde
dicit per maliciam ipsam maximam partem
veneni sui bibit. Illud venenum quod
serpentes et aliena pernicie proferunt
sine sua non habent. Sed hec habentibus
pessimum. Hec Seneca. Unde Gregorius libro 6°
Moralium. Mens enim propria semper in laboribus est
quia aut molitur mala que inferat
aut metuit ne sibi ab aliis infe
rantur. Et quicquid contra proximos excogi
tavit hec contra se cogitari a proximo

formidat. Hec Gregorius. Unde signatur sic a
dicitur de malicia tua et sic est la
na a malicia cordis tui ut salvus
fias etc.

Egyptios enim noster te impii per
fortitudinem brachii tui flagel
lati sunt novis aquis et grandinibus
et pluviis persecucionem passi sunt et per
ignem consumpti. Et enim mirabile erat
in aqua que omnia extinguit plus
ignis valebat. Et vindex enim est orbis
iustorum. Postquam supra declaravit quod
diversimode flagellati fuerint Egyp
tii et Hebrei per bestias et alia quia
Egiptii ad exterminacionem, Hebrei ad
castigacionem, in hac parte quere
endit quod diversimode Egipcii fla
gellati sunt et filii autem Israel populi tui con
solati erant. Et hoc per res insensatas
et elementa. Et circa hoc duo facit.
Nam primo agit de Egipciorum terribili
flagellacione. 2° de Hebreorum admira
bili consolacione. 2a pars ibi pro quibus
angelorum. Circa primum quinque facit. Primo
assignat istius flagellacionis causam
principalem. 2° causam instrumentalem.
3° eiusdem instrumenti supernaturalem actualitatem
4° eiusdem actualitatis continuitatem. 4 (?) 1°.
assignat instrumentalis actualitatis
tipalem diversitatem. 2a pars ibi novis
aquis et grandinibus. 3a ibi et enim
mirabile. 4a ibi Vindex enim. 1a ibi.
Secundo dicit enim tempore circa primum dicit
negantes et ubi tangit primam
culpam. Negantes enim nosse te
impii. Exo. 5. Dixit Pharao nescio
dominum et Israel non di. 2° penam per forti
tudinem scilicet brachii tui ~~[illegible]~~ flagellati sunt
ut qui noluit deum noscere in pace
cognoscerent saltem eum in ~~tribulacione~~ illa

sicut pharao fecit exo. 9. dns misit
ergo aut(em) et populus meus impius sum ego
Dicitur quos culpa claudit pena
agit. Cam aut(em) misit ... flagel
lacionis egyptiorum exprimit
tur dicitur novis aquis et grandinibus
et pluviis persecuti passi sunt et per igni
consumpti. De ista flagellacione exo. 9. narratur
quod alia plaga qua dns percussit egyp
tum fuit talis: dns pluit de celo gran
dinem maximam commixtam igni cum
fulgure et tonitruo et occidit homines
et iumenta quorumque in agro reperie
bantur. Illi aut(em) egyptii qui dnm ti
muerunt se et iumenta receperunt
intra domos quia fuerunt premuniti
a moyse quo tempore caderet grando
talis et illi nichil mali paciebantur.
Sed illi reprobi qui comminaciones dei
non crediderunt sed cum iumentis suis
in agro reperti sunt grandine interie
runt in terra gessen ubi habitabant
filii israel non cecidit iste grando.
Fuit igitur mirabile et contra naturam
quod iste impressiones simul fiebant
fulgura et grando et pluvie et
tonitrua et quod ignis descendens
cum grandine non liquefecit grandinem
nec aqua ignem sed ignis mansit
in sua caliditate ad comburendum
et aqua in sua congelata frigiditate ad
contendendum. De ista igitur mirabili dicitur
sic: novis aquis et grandinibus et plu
viis persecuti passi sunt et per igne
consumpti. Illi scilicet qui contra deum
fuerunt. Et dicitur novis aquis quia in ter
ra egypti naturaliter pluvie non descen
dunt sed nilus per tempus crescens terram
irrigat. Et ideo fuit eis ista pla
ga mirabilis. Sed multo magis fuit

mirabilis in hoc quod duo contraria
fuerunt maiore apparata et neutrum egit
in aliud. Et hoc est quod sub dicitur quod
cum mirabile erat in aqua que omnia
ardencia extinguit plus ignis et
aqua et omnis creatura convertit se
in vindictam contra impios ad infor
macionem iustorum. Vindex est cum occi
sionem iustorum. Notandum quod de triplici vindicta
legimus in scriptura. Una nobis
indicitur sicut per nos exercenda alia
nobis indicitur sicut precavenda est vin
dicta. 3a nobis predicatur sicut prudenda
Prima est vindicta pene temporalis 2a
est vindicta malivolencie mundialis
3a est vindicta divine sentencie generalis
Prima igitur vindicta est nostre pene
temporalis quam quilibet nimis desiderat accipere
de seipso. Si puer deberet verberari
mallet ab amico verberari quam ab
hoste. Cum hic nichil mittitur per patrem
verberari quia filius fratres ... di
sim et non sed a pla. Ita mihi luc. 12.
Igitur ex quo vapulemus hic vel in purga
torio vel in inferno. Hoc fiet per ministrum
demonum super malos. Si non in purga
fiet ab amico quia unusquisque maxime
est amicus sibi ipsi sicut dicitur 9. ethi.
Igitur hec pena est a nobis sibi queren
da. De quo legimus in scriptura ve
teris testamenti quod prius antiquitus
in suis penis miser faciebat capit
tondebat, barbam radebat, saccum
induebat, in cinerem sedebat, sicut
innuitur in glo. ys. 22. vocabit dns
deus exercituum in die illa ad fletum
et ad planctum et ad calvicium etc.
Sic moraliter nos facere debemus
penitentes. Primo caput tondemus
id est mentem que est caput nostre conscientie
discussione ... cogitationes

siue amos meos i amaritudine anime
ys 38 / 2° barbam radimus per nouam
culpa in modo confessionis / 3° scindimus in
duamus per austeritatem satisfactionis uo
ne 3 Rex nimive abicit vestimenta
sua a se et induitur est sacco / Et 9°
in cinere sedemus per memoriam mortis
corporis mei / quia in cinerem resoluetur
Gen 2 Extinctus cinis est corpus
meum iste cinis impediet ne cor meus
infirmitatis indificet nimium mea
iste cinis sicut cinis iuniperi co
sunt igne per annum conseruabit in nobis
caritatem per tempus vite mee / Refert
Valerius li° 3 ca° 6 de quodam
in polencia tiranidum principis ro
manorum qui gayus marius dicebatur
iste post multos triumphos obtentos
de cantaro potare solebat est
autem cantarus quoddam genus uasis
cum duabus ansis requisitus quare hoc
quia liber pater post inclitum triumphum
quem de asia obtinuerat fecit de isto
genere vasis vini victorias suas dei
sui victoris compet / quia iste princeps
insolenter dicitur fecisse nos deuocione
dicit facere ouemene / xpus uocat penam
calicem suum et specialiter martirium
math 20 potestis bibere calicem quem ego
bibiturus sum / istum calicem bibere debemus
in memoriam victoriarum quas xpus re
tulit de inimicis / Et sic nobis de
bibere videbitur penitere / De ista vin
dicta loquitur beatus augustinus de vera et
falsa penitencia c. viij° et le' in dist. de pe.
di. 36 c. 1 Item penitencia est quedam do
lentis vindicta puniens quod dolet a
misisse Et infra continue dolendum
est de peccato quod delectat ipsa delectatione
vous penitere enim est penam tenere
ut semper puniat in se ulciscendo quod

commisit in peccando Et allegat in
summa di. ix / De ista eadem vindicta
loquitur apostolus 2 cor 7 Secundum deum
contristari operatur vindictam / Secunda
vindicta de qua loquitur^2 est vindicta inu
riolentie iniuriabilis que scilicet passus
iniuria non potest remittere proximo
nec ultionem deo committere / sed ipse met
omnino uult semetipsum vindicare
Et istud est contrarium fratri iura tam
humana quam diuina / Et non est nullus
bonus iudex dimittere offensam suprema
apud se iudex sui ipsius / Unde tullius
in oracione pro dei amore / nemo fere
est qui sui periculi iudex non sibi sit
equiorem quam reo probat / hinc xpus
Jacobum et Johannem increpauit
dicente fratre luce 9 qui igne de ce
lo petivisse uolebant in ulcionem
iniurie / quam samaritani xpm recipe
recusabant per quod datur nobis intelli
gere / quod non semper in eos qui peccauerint
est exercenda vindicta secundum uo^2 2 q.
8 / quia x° / Ideo autem hic in sua iniuria
nemo vult iudicare post xpm qui in
libros ut ponitur inter solem et orbem
terrarum commouetur aspectus nobis solem te
nere / Et dicunt simplices trepidare
solem / Et ea hunc dicitur eis esse
tremor in medio per quod mens fit
isto non moaliter per hoc considerat
iniuriam sibi illatam durante
offensa sic rancore in personaliter
considerat iustitia sicut per medium
tremulum et nebulosum et nota er
rat in iudicio / hec igitur vindicta
est nobis interdicta sub pena
dampnationis / quia si non remiserimus
proximo remissionem non consequemur
a deo math xviij Serue nequam de

in nubibus media a

debitu remissi t[ibi] qm rogasti
me &c. Sic & pr meus celestis
faciet vobis si no remiseritis
unusquisq[ue] fr[atr]i suo de cordibus
vr[i]s. Qui remittere iniuriaz &
no petere vindictam magnum
genus elee[mosyne] reputatur de quo dr
cesarius admonitione L. q[uod] captiuos
redimere & paupes pasce & vestire
no preualet cont[ra] nullu[m] hoiez odiu[m]
in corde retineat & inimicis suis no
solu[m] malu[m] p malo no reddat
s[ed] & diligat & p eis orare no desi-
desinat c[ontinu]us de promissione uel
mia dei securus libera co[n]sciencia cu[m] tibu-
nal xp[isti] dicere poterit, da d[omi]ne q[uia]
dedi dimitte q[uia] dimisi. Hec ille.
Cu[m] p[er]fecte aut p[ro]pius iniuria & statim
dimisit notat vgo? sup[er] c[apitulu]m s[e]c[und]o
d[e]q. Tam liberaliter inquit d[eu]s do-
nauit iniuriaz ut eaz no dapnet
ul[tra] sed nec p[ro]cedat improperando
nec minus diligat imputando et
ponderat illa tria q[uia] penitencia sine
etiam qui vindictam remittunt
qui duo residua hic pon[un]t p[ro]pter
hoc signanter dr. Et xviij c[apitulo]
vindictam vult adeo mereri vin-
dictam & petere illis suamque servabit
et infra Ho hoi seruat ira[m] et a
deo querit medelam in hoiez sile[m]
sibi no h[ab]et mi[sericordi]az & p peccatis suis
deprecatur q[uod] 3[o] e vindicta q[uia] nobis
p[er]ducuit sicut co[n]tinue pendeda
In greg[orio] Ezech. 39 p[ro]uet[ur] tps
ita agenda e leticia ut nu[n]q[uam]
animaduersio sequ[en]tis iudicij recedat
a memoria & hugo lib[er] suo de ana
libro p[rim]o consp[ec]tu[s] ir[e] mero erit
ibi tristicia qui separabuntur ipsi
a co[n]sorcio s[anct]orum & a visione dei et

iudicialis

tradi in potestatem demonum q[ui] erunt corpus i[n] igne
et tu[n]c ibi q[uod] p[ro]p[ter] erunt sine fine in luctu et
gemitu, ubi erit fletus & str[idor] de[ntium] demu[m]
intollerabilis fetor, incomparabilis timor, horribilis
mors corporis & a[n]i[m]e sine spe venie & mi[sericordi]e
ubi nec qui torqueat nec q[ui] torqueat[ur]
aliq[ua]n[do] morientur s[ed] sic morientur
ut s[e]mp[er] viuant, sic viuent ut s[e]mp[er] mori-
antur. Hec ille. Ibi iij. 3 elus et
ira dni no poterit in die vindicte
nec acquiescet cuiusq[ue] p[ro]cibus nec
suscipiet p redempcione dona plu-
rima et tunc erit vindex orbis
iniustorum &c.

Quodam enim tpe mansuetabatur
ignis ne comburerent quo ad
improbissima erat, alia vero ut ipi
vindicta fieret qui dei iudicio pa-
tiebantur p[ro]fectionem & quodam
tpe in aqua sup[er] virtutem ignis
exardebat vindictam ut iniq[ue] terre
nacionis co[n]tinueret. Declarata
mirabili flagellacione corporum per
igne & grandine In tpe ista agit
de mirabili variacione flagellacionis
ipsorum flagellorum. Ignis aut non
uniformiter s[ed] multum difformiter mo-
dificat voluntatem s[ed] sicut i[n] agen-
do malorum afflictionem nam quodam
tpe videbatur sua naturam comburendi
& ledendi continere & a rebus que
de facili combustibiles potuerunt
nam iumenta & hoies reptos i[n] agr[is]
i[n] remanserunt cont[ra] monicione dni
ad alibus fratribus vero tpe circa
iniustorum afflictionem ignis sup[er] naturam
sua[m] exardebat & torrebat i[n] aqua
i. in locis humidis grandine & grauiore
et ubi humido no obstante ignis

i[n]combussit tam vates p[er]eat, ut d[icitu]r sicut
ut homines q[ua]ndo ignis p[er]cipit possent videri
illi infra[a] pacientes q[ui] q[uia] in agris
remanserunt q[ui] iudicium dni cu[m] aliis

omnia conspersit Gen. 19 vt nunquam terre
nacionem exterminaret. Sic igitur diuersis
temporibus diuersi(m)ode egit ignis ut in-
esset omnibus quod non erat ope nature
sed virtute diuine iusticie. Dicitur igitur pro-
quomodo eo tempore mansuetabatur ignis
i. mansuete se videbatur habere in precedentibus
ne comburerentur que ad impios
missa erant animalia scilicet que de agris
missa erant ad impios domum comedentes
scilicet ut ipsi videntes i. scientes persequentes
scirent quia dei iudicio paciebantur persecuciones.
Et quodam tempore in subuersione scilicet
sodome quia eis dominus pluit ignem
et sulphurem in aqua super virtutem
ignis exardescebat ut exponunt.
Possunt eciam premissa particula de mansue-
tacione ignis exponi et verificari
multo euidencius de tribus pueris
missis in caminum ignis Ananiam
Azariam et Misaelem Dan. 3 ubi ita
mitigabatur sed cremavit ignis quos ipsos
positos intra fornacem non lesit
et tamen illos qui iniecerant et quos
eos in fornace miserant conflagra-
uit. Et notantur isti pueri alia
ad impios missa propter eorum superbiam
et captiuitatem in qua tenebantur. Et
hec facta sunt ut ipsi Babilonii viden-
tes scirent quia ipsimet dei iudi-
cio paciebantur persecucionem propter ydola-
triam suam. Sed non potest hec littera expo-
ni manifestius de plaga septima
egiptiorum de igne mixto cum
grandine. Et que super dictum est de
subuersione Sodomorum. Et ita solu-
itur ista similitudo quia ignis valde mo-
se habet aliquando ardendo, aliquando

agendo mitigatur et continuatur ut
dei obediant voluntati. In aqua
super virtutem ignis exardebat.
Moraliter ignis in aqua est spiri-
tus in muliere sancta. Ignis namque
spiritus sanctus est. Act. 2o: Tanquam ig-
nis sedit super singulos eorum. Sed
mulieris persona naturaliter fragilis
est. Et ideo ceteris pluribus aplicatur(?)
commendanda quod virtuose gerit propter
Ezechiel(?) mulierem fortem quis inueniet.
procul et de ultimis finibus precium
eius. Est enim inuenire in bona
muliere modo nimium feruentem qui
perfectissimus est sex prerogatiuas
commendabiles et amabiles. Nam
in ipsa reperitur sine dubio promp-
titudo clemencie, certitudo beniuo-
lencie, sollicitudo diligencie, magni-
tudo ~~indulgencie~~ innocencie, certitu-
do confidencie, gratitudo complacencie.
In cuius figura dixit Lya Gen.
30: Mecum erit maritus meus
eo quod genuerim ei sex filios.
hoc est me diligit omnis ra-
cionalis creatura dicit sexus
generalis in te ipso quia in me sex re-
periet gracias virtuosas perductas. Et ideo
mistico nomine aque potest designa-
ri. In aqua namque sex proprietates sunt
que istas sex prerogatiuas nobili-
tates designant. Est enim in aqua
liquiditas saporosa, ~~hu~~ humidi-
tas radiosa, fecunditas fructuo-
sa, simplicitas preciosa, soliditas
speciosa, sobrietas virtuosa. Primo
igitur patet in aqua liquiditas sa-
porosa quia quandoque fuit congelata

13 In muliere bona perfectione sex condiciones laudabiles

1 2 3 4 5 6

14 In aqua sunt 6 proprietates

facilius liquescit / et de clementie et
pietatis que inest mulieribus mulieri
na ipsa est solacium perpetuum humane
imbecillitatis. Ipsa est incitamentum
humane caritatis. Ipsa est medicamentum
omnis infirmitatis. Ipsa est supplemen-
tum cunctis egestatis. Eccl. 36. Ubi
non est mulier ingemiscit egens.
In signum autem quod in muliere est
omnis clementia naturalis filius dei
corporis humane redemptionis totaliter
a muliere decrevit accipere / quia Ecc.
10. non est creata iracundia nacioni
mulierum. Iste igitur fons in quo
latet omnis mali remedium signi-
natur quietem per aquam piscine
probatice / per quam sanus fiebat quicum-
que prius descendisset in piscinam post
motum aque a quacumque detinebatur
infirmitate. Ioh. 5. Secundo in aqua
est claritas radiosa. Prov. 27.
In aquis resplendet vultus prospi-
cientium / sicut enim nichil in crea-
turis est nobilius / nec amabilius
ipsa luce. Ita nichil reperitur
gracius ipsa similitudine / et ideo
claritas radiosa que in aquis
spe[cie] cernitur similitudinem amoris
lenem affectionis et benivolentie
reperitur que in bonis mulieribus
plus viget / quamvis enim Christus quendam
discipulum diligeret suos et totos inve-
neret / nunquam tamen constantem simili-
tudinem in Petro vel Johanne vel
Jacobo reperit / quantum in mulieribus
sibi devotis invenit. Hee sunt que
cum eo per partes predicantem sequebantur
ministrantes ei de facultatibus suis
Luc. viii° et Mat. 27. Hee sunt que in cruce
pendentem fugientibus discipulis

contristabantur. Mat. 27. Hee sunt que
mortuo corpori et sepulto unguenta
aromatica paraverunt / hee sunt que
nec tenebrose noctis caliginem
militum armatorum furiosa sevicia
terrebantur / ut Christus de eis dicat
illud Boecii / has saltem nullus po-
tuit pervincere terror / ne nunc comi-
tes prosequentur iter / et Lo. Roma-
bilis / pro super omnibus corporis isti proxi-
mi primitus misitavit suo ventus cum
respectu sciens quod super omnem gratiam
est gratia mulieris / Eccl. 26. Gratia su-
per gratiam mulier sancta et pudorata / Iste
sunt aque super celos que dicuntur
quia mulieres plus apostolos dilexerunt. Ipsi
sunt aque que super celos sunt
laudent nomen domini / harum constancia
non solum in fidelibus christianis mulieribus
sed et in gentilibus satis patet / que maior
esse potuit Penolope pudicicia que
Ulixis absenciam annis xx^ti^ expe-
ctans virilis amorem alterius exspec-
tavit / que constans affectionibus mari-
tum augebatur / exprimit ipsa
satis in epistula sua dicens. Hanc tua
Penolope lenta mittit Ulixe
nil tibi rescribas at tu ipse veni
que ne constancie flagrancior esse
potuit Porcia filia Catonis et
uxore Bruti que viro infecto
superiore noluit. Et arma ab
se statim inficeret / intimeret
postulavit. De qua sic scribit Mar-
cialis epigramate libro 2° conjugis au-
disset factum cum Porcia Bruti et
subtracta sibi quereret arma dolor
non dum scitis ait mortem non posse
negari credideram satis hoc

didicisse porciam prunas ardentes
avido bibit ore [scintillas] favillas / Et ne
quam estu turba molesta negavit quo
grandior esse potuit arria paeti coniuge
quam simul se interfecerunt / illa tamen
prius semetipsam gladio [arria] ~~maria~~
transfixit de qua idem marcialis libro 2o
cum porrexit casta suo gladium non se
licet arria paeto quem de visceribus
traxerat ipsa suis / Si qua fides vulnus
quod feci non dolet inquit / Sed quod tu fa-
cies hoc michi paete dolet. Carne
dido ne grandior esse potuit de qua
[legitur] dicit [contra iovinianum] ~~ie~~ hieronimus post [et virgilius] eney-
dos libro x. lib. soror pigmalionis
cum in carthaginem condidisset et ab
hiarba rege libie in coniugium pe-
teretur nuptias distulit tantillo
per et tandem condita civitate
[pyram] quadam in memoria mariti
sui sichei construxit / et semetipsam
iecit in medium / et ardere quam nubere
maluit / Et multa de lucrecia et sabi-
nis iulia filia cesaris sulpicia lec-
tula a leone [?] et aliis infinitis
dici posset ¶ 3m in aqua est fecunditas
fructuosa sine cuius humore aqueo
nichil virescit nichil crescit / nichil
fructescit iuxta illud psalmi / Erit
tamquam lignum quod plantatum est secus
decursus aquarum quod fructum suum dabit in tem-
pore suo. Hec autem aque fecunditas
via designat in muliere nobili
que est sollicitudo diligentie muli-
eris cum in regenda familia circum-
specta et in operibus artificiosa fe-
cit hoc in domo / quod omnis domus est
sine ordine que muliere caret

regimine / Et ideo vir et mulier non
solo carnis pacto coniungitur sed etiam pro
adiutorio [?] que sine
muliere compleri non possunt docet
apostolus. In cuius signum dictum est signat
genesis ij. faciamus ei adiutorium
simile sibi. De ista muliere dicitur
proverbiorum 12. mulier diligens corona
est viro suo / Et ix. ecclesiastici [?] magistra
sa. ecclesiastici eodem viij / Ecclesiastici 26.
gratia mulieris delectabit virum suum
¶ 4a in aqua est sinceritas preciosa
aqua cum pura est et quecunque feda
purificat emundat et designat
magnitudinem modestie que inveni-
tur in bona muliere / per aquam namque ad ori-
ginalem modestiam restituimur. Per
aquam a mundialibus emundamur. ad eph.
7. viri diligite uxores vestras sicut
et christus ecclesiam mundans eam lava-
cro aque ¶ 5a in aqua est soliditas se-
curosa nam iuxta sententiam sanctorum
terra que est solidissima fundatur
super aquas in psalmo. Domini est terra et
plenitudo eius quia ipse super
maria fundavit eam / Et alibi qui
fundavit terram super aquas et significat
certitudinem confidencie quam homo de muliere
bona potest habere / quod in suum hominem non
detestatur / pauperem non aspernatur
delinire et sermonibus familiaribus.
prima ad cor. vij. Sanctificatus est vir infide-
lis per mulierem ~~infidelem~~ / Sic igitur
tota bonitas virorum et stabilitas
super mulierum bonarum gratiosa soliditate
mulier namque de osse formata est
solidissimo vir autem de terra arida et
in pulverem faciliter redigenda In

anguis figura archa cum toto quod in
genere supportauit Gen. 7. In aqua
octo anime salue sunt per archam 1 Pe.
3. Sexto in aqua est felicitas mistio
sa. Deus enim sacramentorum maiorum
misteria in aquarum specie condidit
sicut supremus tactum fuit et designat
beatitudinem complacencie qua vir ex
sancta muliere fortitur quia Eccl. 26. Mu-
lieris bone beatus vir. Et eiusdem
25. Beatus vir qui habitat cum muliere
sensata. Erit igitur ignis in aqua
cum spiritus sanctus in muliere sancta.

Pro quibus angelorum esca nutri-
uisti populum tuum et paratum panem
de celo prestitisti illis sine labore
omne delectamentum in se habentem et
omnis saporis suauitatem. Substancia enim
tua et dulcedinem tuam quam in filios
habes ostendebat et deseruiens uniuscuiusque
voluntati ad quod quisque volebat conuerte-
batur. Communis principalis auctoris in-
tencio est mirabilem gubernacionem dei
retexere qua populum suum gloriose
rexit in deserto et populum Egipti mi-
rabiliter afflixit in Egipto. Et
in ista parte immediate precedente
narrauit quomodo afflicti fuerunt tri-
bulati per grandines commixtas igni
descendentes de aere. In parte ista docet
quomodo per oppositum deus populum suum susten-
tauit misericorditer per cibum quendam generatum
in aere et consistit hec antithesis in
isto quod sicut Egipcii affligebantur per
corpora descendencia de aere, eis missa
scilicet per manna ut sic fiat comparacio
inter Egipciorum supplicia et Hebreis
collata beneficia, que fuerunt per aere
missa collata. Primo agens de ma-

Ita filij Israel confortabantur in tempore ... Rabse ... primis ... de celi.

ne beneficio dicitur quale fuit dulcedinis
in sapore. 2º quale fuit fortitudinis
in vigore. Et propter hoc ibi cum enim ab igne
non poterat ... duo facit. Primo
ostendit quale fuit supra naturale delectamentum
istius beneficij. 2º quale fuit mirabile tor-
mentum Egipciorum supplicij. Et propter hoc ibi
nix autem et glacies. Circa primum ostendit
duo. Primo complectit ... ubi pri-
nenciam. 2º tanti doni assignat congru-
enciam. Et propter hoc ibi Etiam enim tran-
sumptione dicit quod pro quibus scilicet grandine et
pluuia et igne missis de celo ad vl-
cionem contra malos angelorum esca
nutriuisti populum tuum. Et ostendit de isto
cibo quatuor. Primum quorum dabatur ministerio
quia per angelos. Unde ps. panem angelorum
manducauit homo. 2º pro quo dabatur
finem sive pro quo modo quia ad refectionem
nutriuisti inquit populum suum tuum. 3º
unde mittebatur et de quo loco quia
panem de celo aereo. 4º quale eis
dabatur et quo quia prestitisti illis sine
labore. 5º quia habebat mirabilem delec-
tacionem. Omne inquit delectamentum
in se habentem et omnis saporis suauitatem.
Ipsa erat Exo. 16. Gustus eius
quasi simile cum melle aliud nisi ...
quod quo unusquisque sapiebat secundum
propriam voluntatem et sic in diuersis
personis et in eadem persona diuersis
temporibus diuersos sapores habebat.
Unde angelus 2º recitat c. 2º de man-
na dixit ad magistros ...
hoc primo quia unusquisque secundum propriam voluntatem
sapiebat non tamen credit vero posse
nisi ex hoc sap. que medici non re-
cipiunt in auctoritate canonica
quod non cum fidelibus potuit prouenire

ut illi adversus deum murmurantibus quod ex isto
aliter cibus non desiderarent. Et sic eis
sapit manna quod vellet. De 2o concesso
fuit ista humus beneficij ut deus suam
eternalem suavitatem communicaret
figuraliter creature. Sicut enim illud ali-
mentum unicuique sapiebat secundum propriam
voluntatem sic deus omnibus sibi servien-
tibus retribuet tantum de dulcedine quantum
meruerint per graciam et liberum arbitrium
vel ut [illegible] substantiam enim tuam et tuam
dulcedinem quam in filios habes. i. qua fi-
lios pasti et patrem hos audisti et
desiderantibus unicuique volunti / de bonis
gaudebat ad quod quisque volebat non
[illegible] propter operacione divina / malis non
et remurmurantibus tale delectamentum
non prestitit ymo videbatur eis vile.
Unde Num. 11. oculi nostri nichil aliud
respiciunt nisi manna / Sed quod istud
[illegible] ex dubium Num. 16. dicit quod
sapor sicut esset similagini oleo
conspersae / i. nulli sapiebat secundum quod vo-
lebat [illegible] non vinum non aliud
Item si unicuique hominum saporem misisset
sicut volebat nullus corpus habuisset
eam murmur vel desiderium alterius
cibi. Ad istud videtur quidam ex-
positores sicut quod iudei in deserto ves-
centes isto cibo aut cogitabant cum
desiderio de aliquo genere cibi sicut tunc
vel non cogitabant et desiderabant
aliquod genus cibi / statim manna illius
in eis saporem causavit probabiliter
tam in bonis quam in malis / si non
habeat actuale desiderium alicuius al-
terius cibi / tunc non causabat in co-
medentibus nisi saporem sibi [illegible]
sicut oleo conspersae. Contentus non ad eam
murmuris dicunt quod fastidium

non habebat ex sapore manne sed propter
ex colore. Unde signanter dicitur Num.
enim anima nostra arida est nichil aliud
respiciunt oculi nostri nisi manna. An-
gelorum esca nutrivisti populum tuum
quod per manna in scriptura sacra signi-
singulariter eukaristie sacramentum.
Sicut enim filij israel per desertum eun-
tes usque terram ab eis a deo re-
promissam tali refocillabantur ali-
mento ita nos per mundum ad celum
pergentes corporis et sanguinis Christi
cottidiano viatico recreamur / Vel (?)
aut [illegible] panis angelorum tum
propter assistentes eukaristia / tum propter
[illegible] / [illegible] aut istud sacra-
mentum solum modo sacerdotes ~~Sicut~~
~~[illegible]~~ / Sacer-
dotes non in scriptura sacra ange-
li vocantur. i. nuncii. [illegible]
[illegible] et per angelos [illegible]:
primo propter reverenciam sacerdotis qui
nuncij dei sunt Malachie 2. labia sacer-
dotis custodiunt scientiam et legem
requirunt ex ore eius / quia ange-
lus domini exercituum est. [illegible]
denominacionem meretur (?) quia sacer-
dotes debent angelum in xi. condi-
cionibus imitari que in istis versibus
continentur. pascit / et confortat / ducit /
nescit (?) / consolatur / arcet / orat et
gaudet / punit / laudat / sic [illegible]
[illegible] prima igitur operacio angeli [illegible]
nos secundum ordinem istorum. Primum est
pascit unde [illegible] 3. Regum 19
ubi legitur quod angelus detulit
panem et aquam ad Heliam dolentem
et famelicum inde panis. surge
inquit et comede grandis enim

eukaristia quod de panis angelorum (?)

angeli [illegible] condiciones sacerdotis [illegible]

9

ubi restat via / isto modo modo lz primum
officium sacerdotis est pascere populum verbo
et exemplo et subsidio temporali / sicut possit
in petro signatur dominus eis ter pascere
pascere pascere Joh. 21. Bis autem dixit
ei pasce agnos meos et semel
pasce oves meas. ad innuendum quod
magis doctrina necessaria inuenibus et senibus
na semper admonendo sufficit senibus
iuuenibus vero opus est verba verbis / qui
verbibus ut debite doceantur / aliter tamen
istud dicitur exposuisse quidam nouicius
arguendo quod inuenes fratres debent refi
ci bis in die et senibus sufficit semel
re / Et ideo pie dixit christus plato
bis pasce agnos meos et semel
pasce oves meas / 2° expressus quod
angelos contra nos legimus docere et
exhortari / cuius exemplum habemus Mt. 2.
angelus domini apparuit Joseph in sompnis dicens
tene surge et accipe puerum et matrem
eius et fuge in egiptum etc / hac opera
innuitur sacerdos sana consilia prebere
suggerendo / 3° tenere duce pro bona
et aptam conuersacionem / exemplum raphael thobie
7. Ego inquit angelus ducam eum
et reducam ad te / sicut victoria
exercitus et gloria boni ducis ita status
populi attribuitur proximo sacerdoti / Unde
Crisostomus de dignitate sacerdotali li. 3
bene agente populo bonus census pro me
rito suo remuneratur / sacerdos autem pro
bonis cum omni / habebit cum pro populis
bonis aureolam / pro cunctos etiam aureolam
hec Crisostomus / Et ideo secundum eundem Crisostomus
super Mt. 21. sacerdos est in populo
sicut radix in arbore / et sicut sto
machus in corpore / Quando inquit
tu videris arborem pallentibus

foliis marcidam intelligis quod aliquid
viciata est circa radicem ita cum populum
videris conspersum et irreligiosum sine
dubio cognosce quod sacerdotium eius
non est sanum hec Crisostomus / Et Plinius
li. 21. c. x. Salamandra
est species quedam cuius inter venena
maxima vis est hec si truncum vel
radicem arboris irrepserit / omnia poma
eius intoxicat et omnes ramos vene
nata isto modo dicas quod ramos salamandre
dicere semper veniunt in igne radicem eorum
i. sacerdotes si intoxicat et inficit
his diebus / quod omnes rami eorum ab eis
per venenum assumunt vo. ij. Si ra
dix sancta et rami / et quod apostolus si ra
dix est infecta et rami erunt non
in solutis dicit Crisostomus quod sacerdos est in
grege sicut stomachus in corpore
Quicumque inquit medicus qui
primo ingreditur ad infirmum statim de
stomacho eius interrogat / et eum com
ponere festinat quod si stomachus
sanus fuerit totum corpus validum est
si autem dissipatus fuerit totum corpus
infirmum est Ita si sacerdocium integrum
fuerit tota floret ecclesia / si autem cor
ruptum fuerit omnium fides marcida est
Et infra. Sicut stomachus accipiens
cibum coquit ipsum in se et per
totum corpus dispergit / sic sacerdotes
accipiunt scienciam sermonis per scrip
turas ex deo et coquentes eam
in se i. tractantes et meditantes
apud se bonum populo subministrant
Et infra. Sicut in corpore si mem
brum aliquod fuerit infirmatum non

2ᵒ ʒ

3ᵒ

Et sit sacerdos tamquam dux quod sicut

vide

nos languet et sordescunt. Si autem
sacerdotes languerint etiam medicamentum
vertitur in morbum. Sic si aliquis pecca-
verit dampno non sic patitur et sacer-
dotes. Si autem sacerdotes fuerint in
peccatis totus populus generatur ad pec-
candum. Et ideo dicit ysidorus 3 De summo bono
c. 36 Sacerdotes pro populorum iniquitate
dampnantur si eos aut ignorantes
non erudiant aut peccantes non
arguant. Dicente domino ad ezechielem
Speculatorem dedi te domui israel
si non fueris locutus ut custodiat
se a via sua mala, ille iniquitate
sua morietur sanguinem autem eius
de manu tua requiram. Quartus actus
angelicus fuit pauperes viros cum beate
transportare. Defertur enim bonis
angelis animas morientium in celum.
Luce 16. Factum est autem ut moreretur
mendicus portaretur ab angelis
in sinum abrahe. Sic sacerdotes an-
gelice de terrenis desideriis ad a-
morem celestem transferunt peni-
tentes quod eis confitendo peccatis confi-
tentes moriuntur .i. pe. 2. peccatis mor-
tui iusticie vivamus. Quintus actus an-
gelicus est excitare. Actuum 12. Angelus
domini astitit et lumen refulsit in
habitaculo carceris percussoque latere petri excitavit eum di-
cens Surge velociter. Petrus dormiens
in carcere est peccator vinctus mala
consuetudine. Iacet inter duos mi-
lites vinctus cathenis duabus
et duo custodes ante ostium custodiunt
carcerem. Duo milites mors et demon
~~mors~~ mors insidiatur corpori, demo-
nes. Due cathene amor delectandi

et pudor revelandi. Duo custodes
ne fiat confessionis ostium operiri pre-
sumpcio venie et confidencia vite pro-
lixe. Hunc astare debet sacerdos ange-
lus et eum corripiendo excitare percu-
tiendo palpare. Sextus actus angelicus
est arcere demonum potestatem sicut
raphael de asmodeo qui suffoca-
verat septem viros sare. Tobie 7.
Consimiliter sacerdos arcere debet omnes ma-
los per censuras ecclesiasticas, demo-
nes vero per adiuraciones sacras ne
noceant bonis viris. Septimus
actus angeli est orare. Unde legitur
Actuum 16. quod paulo per visum apparuit
angelus in specie viri macedonis di-
cens transiens macedoniam adiuva
nos. Quem dicunt fuisse macedonie pre-
positus qui coram paulo supplicat
salutem. Sic sacerdos pro salute populi
orare tenetur. Octavus angelus congau-
det penitentibus de peccatis. Luce 15.
Gaudium est angelis dei super uno
peccatore penitenciam agente et ^(causa de) perfecti gau-
dium debet esse boni sacerdotis. Nonus
Nonus angelus punit. 3. Re. 29.
Venit angelus domini et percussit in
castris assyriorum centum octoginta quinque mi-
lia. Sic sacerdotum est punire contra-
rios fidei contumaces et rebel-
les. Decimus angelorum officium est
laudare. Ysa. 6. Clamabat alter
ad alterum et dicebat sanctus sanctus
sanctus dominus deus exercituum. Hoc etiam
sacerdotibus ^(maxime) congruit convenire primo
esdre 3. Steterunt sacerdotes
in ordine suo ut laudarent

11

dum / Uberius angeli esse superi sic
patuit in angelo. Thob. 12. Cum
magne sunt utilitatis et pro super
ossic sacerdotes in heta cupiditates
quilibet de decimis et oblacionibus
tamen vivat / Sic ut ad spiritualia misera-
biliter languent per eisdem / recipiunt nichil
per mercede ne symonie vicio macu-
lentur. Ubi notandum quod angeli sunt
quattuor condiciones in quibus sacerdotes
eos quos imitari. Sunt enim immateria-
les sive sibi separati / intellectuales
plenum scientie et veritate / Sunt motores
orbium / et rectores hominum / primo an-
geli sunt immateriales / spiritus enim sunt et car-
ne et ossa non habent / Et tales debent
esse sacerdotes per continentiam ut motus
passionum non sequantur. In cuius figura
dictum est Petro Caro et sanguis non
revelavit. Et Anselmus 16. quaestio Marbodus de la-
pidibus c. 3. dicit de allectorio scilicet quod la-
pis ille non generatur nisi in gallis
castratis 2o quod extinguit sitim 3o red-
dit hominem honorabilem et quarto
disertum. Iste lapis designat moralis
continentiam clericalem / quia non invenitur
nisi in hiis qui se refrenant a car-
nis desideriis propter quod intrabunt celum.
Mt. 19. Sunt eunuchi qui semet
ipsos castraverunt propter regnum celorum
Hec virtus extinguit sitim forum
ardoris carnis inserte / et illicita
desideria carnalia concupiscentie / Sap. 10.
Data est illi aqua de petra altissima
et requies sicut de lapide duro.
Lapis durus est continentia. durum est
enim contra stimulos carnis calcitrare.
Hec virtus facit hominem honorabilem
sicut incontinentia facit hominem con-
temptibilem. Judith 14. Una mulier
fecit confusionem in domo nabugo-

dono. Hominem reddit disertum i. eloquentem
et acceptum in locutione tam in ore
quam in predicatione Et per oppositum sacerdo-
tes infames de incontinentia nec
digni sunt orare / nec predicare. Sunt igitur
sacerdotes immateriales et sibi separati in
cuius figura dicitur de nathan Reg. 12 ca.
Et surrexit nathan propheta et quasi
adeps separatus est a carne et talibus
prelatis angelus dei in psalmo ffacit an-
gelos suos spiritus. 2o angeli sunt
intellectuales plenum scientie et veritate
et sacerdotes dei pollere debent scientia
sacre scripture ut id quod recitatur est
sanctitum est de magistris et ne ad
perigant pro licentia docendi et aliud
nullus miser in theologia propter et met.
poli habeatur qui doceat sacerdotes
omnes alios et a kathedrales etiam quod
alie in quibus suppetunt facultates
doctorem habeant in gramatica qui
clericos etiam gratis instruat et et
alios nisi possit. Hec est sententia capituli
et eadem t. 13. qui in eccia et c. que-
ta gallicanos habetur quod magistri
debent institui per singulas ecclesias
kathedrales et eis beneficia assignari
qui pauperes gratis doceant et instru-
ant et ideo signanter dicitur aggei 2o.
Interroga sacerdotes legem propheta quod verbum
dicit Jeronimus Considerat sacerdotum esse officium
de lege interrogatos respondere / si sacerdos
sciat legem domini / si ignorat legem dominum
ipse se arguit non esse sacerdotem. Ideo
Malach. 2. Labia sacerdotis custodiunt
scientiam et legem requirent de ore eius
quia angelus domini exercituum est. 3o
sunt motores orbium a quibus causatur
et generatur quidquid inter corpora producitur
ad esse Sic officium sacerdotum esse debet

2o

2o

16

angelus ab aliis qua... quod sacerdos debet imitari

mone noblee et potentes quorum deme
reguntur sibi ad cultum dei sicut Jo. v°
de angelo qui descendebat secundum tempus certum
in piscinam et movebatur aqua. et qui
primus descendisset in piscinam post motum
aque sanus fiebat / piscina immediate
aque congregatio magne potestatis. In hanc
descendit sacerdos, vel curatus qui eius
conscientiam ornat de delicijs movet
aqua que lavitur sua potum ad ve..
nire domini. Et 2° angeli sunt rectores
hominum et custodes secundum sanctos / et eodem modo
sacerdotes et curati qui pro subditorum
animabus habent coram deo respondere in persona
angelis suis mandavit de te ut
custodiant te in omnibus viis tuis. / Sed iam
proh dolor hijs diebus verificatur illud
dictum Job. Ecce qui serviunt ei id est deo
non sunt stabiles, et in angelis suis
reperit pravitatem Job 4°. Sunt enim
quidam de modernis sacerdotibus angeli
sathane per discordiam / angeli a-
postatici per superbiam / angeli incu-
bi per luxuriam / angeli abissi per a-
variciam. Primi sunt angeli sathane
per discordiam. Sathan enim interpretatur
adversarius et tales de dei virgine
adversitate et discordia se nutriunt
tunc conspirant proelia / ingrediuntur
pugnas et exercent latrocinia ut
hoc sit licencie continua per domum
qui habeat consortium sacerdotum / Isti
autem sunt similes sacerdotibus baal de
quibus 3 Reg. 18. dicitur quod incidebant
se cultris et lanceolis usque ad perfusionem
sanguinis. Demones enim in hoc
delectantur in effusione sanguinis
humani. Hec tali figuratur per
angelum de quo Apoc. 9. ex malis

…sacerdotes moderni …

virginea que angelis credulis mit-
tetur contra eum / 2° sacerdotes sunt
angeli apostatici per superbiam Eccl. 10
Inicium superbie hominis apostatare
a deo. hij sunt similes sacerdotibus dagon
de quibus primo Reg. 5. dicitur quod non calcant
sacerdotes dagon / et omnes qui ingre-
diuntur templum dagon super limen
templi: limen super quod calcatur aliorum
designat humilitatem super quod stabi-
liter stant homines sancti. Istud limen non
calcant sacerdotes ambiciosi et super-
bi / qui ad prelaturas maiores et al-
ciores aspirant continue adulantur
regibus et principibus / et eos infa-
tuant ac finaliter decipiunt. Sic
deceptus fuit anthiochus rex
syrie in templo nanee consilio de-
ceptus sacerdotum nanee sicut dicitur
2 Mach. 1. 3° Ceterum sacerdotes moderni
sunt angeli incubi per luxuriam. Incu-
bi vel incubones sunt ut ysidorus libro 8 ethimologiarum
c. vlt. in fine a romanis dicti
fauni sunt / ut creditur demones
corpora assumentes et per mulieribus
se immiscentes. Et sicut demones
incubi dicuntur nonnumquam generare gy-
gantes ita sacerdotes per vehemenciam
voluptatis gignunt quandoque pingues
grossos et corpulentos pueros, hij possunt
dici sacerdotes priapi vel belphegor
fuit enim ydolum moab super montem
fegor vel a loco dictum est belphe-
gor interpretatur autem ydolum ignominie
et reputabatur priapum quem latini
dicebant deum ortorum / fuit enim in-
venis quidam de lapsaco civitate
hellesponti que propter magnitudinem
membri virilis expulsum de lapsaco

in numero decorum tyrea lubrica tustulerunt
... & eccl[es]ie c. ii. hunc bilissimi ...
excolunt non parati sacerdotes moderni
discipuli illius maligni, de quo loquitur
paulus 2a cor. 12. Datus est michi
stimulus carnis mee angelus satha-
ne qui me colaphizet. Isti sacerdo-
tes moderni sunt angeli abyssi propter a-
variciam. Dicitur namque abyssus i[d est] in-
finita ... stringe. Cum sacerdotes
... dediti ... sed in ... actionibus
... abyssi dici poterunt imitatores
illius angeli de quibus apoc. 9.
locuste habebant super se regem ange-
lum abyssi. Tales fuerunt sacerdotes ut
quorum vestigia non nisi per cineres sunt [corrupta]
conspecta, et ideo iuste trucidati Dan.
14. Sic istorum sancta post mortem corpus
erit nota et ipse per demones punitur
pena perpetua ab illo qui angelis
peccantibus non pepercit, sed rudentibus
inferni detractos in tartarum tradidit
in iudicium cruciandos reservari 2
pe. 2. Non sic boni sacerdotes quibus
dicitur ysa. 61. Vos sacerdotes domini voca-
bimini ministri dei ... matth. 4.
Ecce angeli accesserunt et ministra-
bant ei.

Nix autem et glacies sustinebant
vim ignis et non tabescebant
ut scirent quoniam fructus inimicorum
exterminabat ignis ardens in gran-
dine et pluvia coruscans. Hec
autem ut nutrirentur iusti et ignis
sue virtutis oblitus est. Creatura enim
tua tibi factori deserviens exardes-
cit in tormentum adversus iniustos
et lenior fit ad benefaciendum pro hiis
qui in te confidunt. Declarato supernatura-
li beneficio quo filii israel in deserto

sustentati sunt a domino redit autem auc-
tor ad enumerandum de mirabili supplicio
illato egiptiis in egipto. Beneficium autem
collatum hebreis fuit pluvia manne
descendens de aere ad eos sustentandum.
Supplicium vero illatum egiptiis fuit
pluvia nivis et grandinis tonitrui
et fulguris ad egiptios terribiliter fla-
gellandum. Sicut enim exo. 9. narratur
inter 10 plagas hec fuit septima
quod dominus pluit grandinem super terram
egipti, et cum grandine fuit ignis ad-
mixtus, qua quidem mirabili pluvia
occisa sunt omnia que inveniebantur
in agris ab homine usque ad iumentum
ligna quoque et herba confracta sunt in tota
terra egipti, tamen in terra gessen ubi ha-
bitabant filii israel non cecidit grando
talis, quam exponendo igitur ista duo ad
se invicem docet auctor, quod ignis
contra naturam duo faciebat miraculo
utrobique et contra hoc duo facit, nam
primo narrat miraculum conditionem et circum-
stancias, 2o assignat eius miraculi
causam, 2a ibi creatura enim. Quantum
ad primum dicit, quod nix et glacies
sustinebant vim ignis, et cum simul
de aere descenderunt et essent sibi invicem
approximata, sic quod naturaliter ignis pos-
set resolvisse nivem et grandinem
et nix vel grandinem extinxisse ignem,
nullum istorum egit in alterum, sed nix et gran-
do mansit in sua frigiditate, similiter
ignis in suo calore, et non tabes-
cebat ut essent similes pene infernali
ubi transitur ab aquis nivium in calo-
rem nimium job 24. Fuit autem istud
miraculum ostensum egiptiis et israelitis
ut scirent experimento quoniam fructus

innocu[m] co[n]timabat ignis ardens i[n] q[ua]n
dam q[uod] fuit terribile tactui / et plumma
co[n]uscans q[uod] fuit horribile visui / Sic
enim ignis actiuus q[ue]rat n[on] co[n]tinuit tanta
q[ua]ntitudine in supplicio Ita n[on] tanta ma
na in beneficio / Nam hoc fuit mira[bi]le
sicut infra dicetur / q[uod] manna q[uod] ad
exiguum solis radium liquescebat ad
calorem ignis durescebat / Et h[oc]
e[st] q[uod] subdit / hic aut[em] ut ig[itur] ignis. s[ed]
ut nutriretur iusti c[ontra] sue virtutis obli
tus est / q[uia] n[on] resoluebat / s[ed] potius
co[n]seruabat manna in na[tur]a sua / ut nutri
rent[ur] iusti. s[cilicet] filii isr[ae]l in deserto / 2[o]
q[uia] assignat hic mirac[u]l[u]m cum et e[st]
o[mn]is creature / ad diuinam voluntate[m]
que signat sicut ministerium divine
voluntatis aliquando excandescit itorme[n]
tu[m] adu[er]sus malos. et deo placitur
et aliq[uan]do remitescat n[on] agendo ad
placitu[m] iustorum / cum deus hoc voluit
ordinare dan[ielis] 3. caldei fornacem
accendentes ab igne co[n]sumpti s[un]t in q[ua]
tres pueri custodiebant[ur] illesi / fecerat
aut[em] deus mediu[m] fornacis q[ua]si ventu[m]
roris flantem et penitus n[on] teti
git ignis neq[ue] co[n]tristauit. hec est
sua lex / Ignis sue virtutis e[st] oblitus

Ignis in scr[iptur]a sacra signat caritatem s[ecundu]m
dicte salvatore luc[e] 12 / Ignem veni
mittere in terram / vbi et s[an]c[t]us s[ecundu]m q[uo]d
e[st] caritas patris et filii in sp[eci]e ignis
missus e[st] act[uum] ij / Ro[mani?] h[uius] similitudinis
s[un]t et quadruplex infra / q[uia] ignis
int[er] elementa e[st] maioris activitatis
/ 2[o] q[uia] ma[io]re tendit sursu[m] / 3[o]
q[uia] ignis crescit in infinitu[m] p[er] ap
positione[m] combustibilium sicut docet
ph[ilosophu]s 2[o] de a[n]i[m]a / 4[o] q[uia] ignis e[st] q[ua]si
forma o[mn]ium aliorum elementorum / Sic
int[er] virtutes caritas e[st] magis activa

amor eni[m] s[ecundu]m gregoriu[m] nu[m]q[uam] est ociosus
operatur enim magna si e[st] / si aut[em] renuit
amor n[on] est / 2[o] caritas rec[t]e dicit sursu[m]
na[m] incipit a deo / et eu[m] ordinat
in deum / Et sicut ignis intrinsece
calefacit ad superiora vni[us] ad latus
et minime deorsum / Ita h[abe]ns caritate[m]
maxime in deum ministerium ex[er]ceri[tur] et p[ro]xi[mum]
minime corpus et mundum / 3[o] caritas
crescit in infinitum / na[m] bonis op[er]ib[us]
augetur nec sine h[ab]et augmenti
in vita p[rese]nti / 4[o] vocatur forma
aliarum virtutu[m] / q[uia] s[i]n[e] caritate nulli[us]
virtutis actus meritorius e[st] / De
isto aut[em] igne modernis t[em]p[or]ibus
fere adimpleta e[st] p[ro]ph[eti]a salua
toris m[at]h[e]i 24. habundabit iniquitas
et refrigescet caritas / ut nimio di
ci possit / Ignis virtutis sue oblitus
est / Ubi not[an]d[um] q[uod] de oblivione
quadruplici s[un]t arguendi / s[cilicet] de obli
vione diuinorum beneficiorum / de obliuione
p[ro]p[ri]orum delictorum / de obliuione familiarium
amicorum et cuorum / de oblivione salutarium
mandatorum / Primo igitur arguendi p[rim]o
s[un]t p[re]lates de oblivione diuinorum
beneficiorum / de quib[us] d[icitu]r in ps[almo] oblivi
sunt beneficiorum eius / et mirabilium eius
que ostendit eis / 2[o] arguendi s[un]t 2[o]
homines de oblivione p[ro]p[ri]orum delictorum
Illa enim semper s[un]t in memoria / ut
p[ro] eorum indulgentia supplicetur
s[ecundu]m p[ro]ph[et]a ps[almi] q[ui] ait iniquitate[m] mea[m]
ego cognosco / et peccatum meum
contra me est semper / Ist[u]d e[st]
contra nonnullos / q[ui] aliena delic
ta s[em]p[er] in conspectu adspiciunt / et
peccata p[ro]p[ri]a n[on] aduertunt / q[uo]d e[st] co[n]tra gen[esis]
20. obseruo ne obliuiscaris scelerum
fratrum tuorum / 3[o] arguendi sunt 3
homines de oblivione familiarium

Margin: 11 — 18 — de oblivione quadruplici s[un]t homines arguendi — p[rim]o — 2[o] — 3

Ignis designat caritatem ... dicte

amicorum et maiore cum sunt mortui.
Magna ingratitudo est circa amicos defun-
ctos, cum vera amicitia primo cepit in
[illegible], dicente [illegible] in [illegible] divinum [illegible], pro-
se iuvare, in hiis que spectant ad
animam vel corpus; sed cum mortui fuerint
ad merendum penitus impotentes, et tunc
non habent aliud refugium nisi amicos
et quos in vita post se reliquerunt,
ut dicat quilibet eorum illud Iob 19:
Miseremini mei, miseremini mei saltem vos
amici mei, quia manus domini tetigit
me. Loquitur autem de quatuor generibus hominum
[qui con]queruntur, qui sunt isti successores
actuales progenitorum hereditates, execu-
tores defraudantes defunctorum volun-
tates, possessores non persolventes ~~volun-~~
~~tates~~ fundatorum pietates, medi-
catores non reservantes recipientes
benefactoribus suis. Et tres primi sunt here-
des ingrati qui succedunt parentibus in
terris bonis et redditibus que illi vel
propriis aut [illegible] acquisierunt. Isti ob-
tinent sine labore, et tamen vix semel in
anno dignantur facere unam missam, non dicam
[illegible] hec et multa que ibi dicun-
tur de mortuis, c. vi. Ingemuerit quis
[illegible] liberos [illegible] oblivione deleti su-
mus [illegible]. Secundum genus hominum de quo
mortui conqueruntur sunt executores falsi
et fraudulenti, defraudantes eorum ulti-
mas voluntates, [illegible] 13 q. 2 ultima
voluntas defuncti omnibus modis servetur;
hoc autem a iure nature processit, liberum
enim debet esse, quod iterum non redit arbi-
trium, [illegible] in libro suo de
naturis rerum respondit [illegible]
de [illegible] non solum pulchra, sed et
[illegible] in capitulo hoc probat
sub hiis verbis, qui legem [illegible]
voluntatis testatoris [illegible] intelli-
get, nisi in [illegible] nature [illegible]

tuo fiet. Quidam igitur lecto doloris decum-
bens, uxorem relinquens pregnantem, de legibus
romane civitatis testamentum condidit
sub hac forma ~~et~~ verborum: Si uxor mea
pregnans virum [illegible], delego
puero duas partes hereditatis, uxori
tertiam. Si feminam pepererit, gau-
deat uxor duabus portionibus, filia tertiam
recipiat. Unus itaque post mortem debitum
nature solvit. Uxor eius fecunda fetus
masculum et feminam pariter concepit,
que sicut iuris statutum est, a iuris [illegible]
[illegible] hereditate in septem portiones
est dividenda, assignate sunt autem
quatuor partes puero, due uxori, et una
puelle. [illegible]
[illegible] et liberum quod iterum non redit
arbitrium, protulit autem testator eam
portionem masculum plenum prime uxori
quod protulit uxorem femine [illegible] dupla
[illegible] indicium [illegible]
[illegible] allegat [illegible]
[illegible], pragmatica autem grece dicitur
et latine [illegible] dicuntur [illegible]
qui causas et negotia [illegible]. Hii igitur
fraudatores ultimarum voluntatum sunt
[illegible] et fures et [illegible] necatores,
12 q. 2 [illegible], de quibus
conqueritur defunctus dicens illud psalmi:
Oblivioni datus sum tamquam mortuus
a corde; sed felices periti executores
qui dicere poterunt mortuo illud psalmi: Non
obliti sumus te et inique non egimus
in testamento tuo. Tertium genus hominum
de quibus mortui conqueruntur sunt possesso-
res non persolventes fundatorum pietates.
Hii sunt religiosi possessionati ma-
neriis redditibus et omnibus bonis
ditati non solum ad necessitatem, verum
ad voluptatem superfluitatem, qui vix
volunt meminisse fundatorum, quorum

Mortui conqueruntur de quatuor generibus hominum

19

pri

2m genus

3m

quilibet pr decis dicit dnc ier. 12 ca
ecati sunt et leuauerunt oc sind et obli
ti sunt mei saturati sunt per gulā
leuauerunt cor .s. per superbiam et obli
ti sunt mei per negligenciam [X^m] gens
hominum de quibus mortui qui sepulturam
sunt meditatores non respiciunt
bufforibus sunt q̄ tres qui temporalia
recipiunt et spiritualia non reddunt
ut debent qui bufforibus adulantur
donec recipiant et cum receperunt
deridebant et pestibus non conceperunt contra
quos dicit za. non obliuiscaris amici
tui in aio tuo et non immemor sis illius
in opibus tuis. Sed et augmenti sicut hos
de oblivione salutarium mandatorum
profunditas enim peccandi et inveterata
consuetudo male viuendi admittit quasi
medicinam diuinorum mandatorum quod contra
ps. clamat dicens sicut erasse faceram
dicens erraui sicut ouis que periit
quere servum tuum quia mand. tua non sum
oblitus.

Propter hoc et tuc i ora tussiguia
ta omnium mitta gre tuc desinie
bant ad voluntatem horum qui a te
desiderati fuerunt ut seruirent filij tui quos
dilexisti dne quia non nature (nativitatis) fruc
tus homines pascunt sed sermo
tuus hos qui in te crediderunt
conseruat -- potest forma generali
mutabilium que deus operatur contra
populum hebreorum in deserto eos guber
nando et contra populum egiptiorum in egip
to eos flagellando etiam obediam creature
ad diuinam voluntatem In parte ista
eandem obedientiam creature applicat
singulariter ad illa cibatorum glosam
quia per manna populum suum pavit
et carnis hoc dno faciat quod primo

audit miraculi qualitatem 2º miraculi
utilitatem et ps ibi ut seruiret fili
tui sunt autem miraculi magnitudo in
effabilis in hoc quod ora cibaria [illegible]
dicebantur tussiguata .i. tusflata [illegible]
in quibus sub specie ipsius manne quilibet
cuiusque sapiebat illud genus cibi quod
magis dilexit et hoc est quod dicit

[margin: X^m]

prius hoc .i. quia omnis creatura factori
deseruit admittit id est tue i ora
tussignata .i. cibaria vel tunc quibus
homines pascuntur tussignata .i. omnia
fructus appetenciam et indictum concedendi
quia quando prius sapiebat vinum cibum
postea videbatur aliquis et 2^d 3^d et
sicut quodammodo omnia ad esse cibum
in prudencia tussignata in ora
omnium mitti gre tue .i. voluntati
gratiose populi mittenti deseruiebat
ad voluntatem horum qui a te desiderati
vati sunt .i. adoptati et dilecti.
Hoc est igitur qualitas miraculi et
sequitur eius utilitas cum fortasse uz. in
fidelium ut cognoscatur quia non solum
fructus per consuetum cursum nature
producti conseruat homines in vita naturali
sed et sermo et imperium dei producet
de quibus quandoque placet et hoc
est quod dicit ut seruirent filij tui quos
dilexisti dne quia non nature fructus
pascunt homines .i. fructus per consuetum
modum nature procedentes sed sermo tuus
.i. manna celitus datum ad sermone
tuum hos qui in te crediderunt con
seruat .. dilexisti dne dilectionem suam
deus ad hominem quatuor modis ondit [margin: 20 dilexisti dne deus dicit hominibus quatuor modos]
manifestat et concedat puerit
cum tarditate sue beniuolencie
abluit foeditate ingrate offic
superat quantitate sue suffitientie

h

pat voluptate ꝑciemꝰ afflictāc
pmo dico q̄ deus sua ad nos
dilcōm ondit in hoc q̄ pueīt tar
ditatem nr̄e beniolencie / Joh̄ · 4 · In hoc
est caritas · non q̄si dilexim̄ deū
s̄ q̄m ipse prior dilexit nos / Vn
bulgꝰ dilāg illīus / pmꝰ ē ī accessu
& vltimꝰ in recessu / Et ideo quer
cūq̄ cor hūanū exigit sibi dare
pu̅ · 12 · Prebe fili cor tuū m̄ / Sicut
enī ipse est pmꝰ ī accessu / pueni
endo volūtate / vt ad eū ꝯu̅tatur
/ & vltimꝰ in recessu / q̄r pmꝰ nā
& volūtate / ho recedit a deo per
pc̄cm / q̄ deus relinquat subtra
hendo grām / Jta cor hūanū pmū
est int̄ ptes corpis q̄ viuificatur
& vltim̄ q̄ moritur / Jn cuius figurā
dr̄ exo · 13 · Sanctifica m̄ omne
pmogenitū / & omne cor hūanū
q̄ int̄ mēbra corpis pmogenitū
dicitur pt / Et hoc ē qd̄ pcipitur m̄t · 22 ·
Diliges dnm̄ deū tuū · ex toto cor
de tuo · & ex tota aīa tua · 2o xpc̄
ondit ad nos sua dilcōm in hoc
q̄ adhuc abluit feditate nr̄e
ꝯscīe / Deleuit enī pc̄cm origina
le p ꝓpriam sāginis effusiom / de
let pc̄cm actuale p sacmētale
pīte lotōm / Et hoc ē qd̄ nobis
ꝯmendat Joh̄ aplꝰs · 1o · dilexit
nos / & lauit nos · a pc̄tis nr̄is
in sāgine suo / Sāguis designat
amore & causat amore / Vnde
sāguinee ꝯplexiones st̄ naturalit̄
amatiue & in mīs magis amati
q̄ senes / q̄r sāginis hūiditatem
ampliorem / narrat Joh̄ꝰ q̄ Joniand
li̅o p̄o allegans zenofonte hoc
scripsisse de infancia cyri maioris

Scribit inquit Joh̄ꝰ zenofon · ꝑcipe
abradatis vxore que pantheon
vocat̄ m̄s amore dilexerat collocasse
se m̄s corpꝰ latus eius & ꝯfosso pectore
sāguine suo mariti vulnerib̄ infu
disse / Jsto mō moralit̄ aīe deuote
sponse fideles xp̄i ih̄u / videant
ꝯteplando mariti sui cruciatum
& nō crucifixi · s̄ p eorum amore
sponte defunctū / colloret se m̄s
corpꝰ latus eius crucifixi / & illud tam
volūtate q̄ intellcū / q̄si duobus
brachiis amplectantur / ꝯfodiant
pectus suū gladio doloris / cont̄
cōnis / & ꝯpassionis / & inde sāg
uis amoris erumpat · & in vulnera
saluatoris transferat / heb · 9 · Sine
sāguinis effusione nō fit remis
sio pc̄torum / Et hoc ē qd̄ suadet
apꝰ eph · 5 · Ambulate ī dilōe
sicut & xp̄c dilexit nos / & tradi
dit semetipm p nobis · 3o xp̄us
ondit ad nos sua dilcōm maxi
ma in hoc q̄ supat q̄titate nr̄e
sufficiencie / plura enī nobis tri
buit q̄ possim intellige vl despē
rare / sperare vl sufficiat suū a
more recompensare / vn apꝰ eph ·
2 · vocat caritate xp̄i nimiam
ꝓpter nimiā inquit caritatē suā
qua dilexit nos / Sicut enī
dr̄ Crisost de repacōe lapsi ne
mo amoris carnalis ecīa si sit
in hoc sup modū insaniens
ita exardescere pt in amorem
dilcōis sue sicut deꝰ effunditur
in amore aiarum nrarum · 4o xp̄c
enī destruis in dilecōe hominis

b cū dilcōm hoīs ꝑ ipm̄ destruis
aliqꝰ desidiis dilcīs dō ē sed alīca

xpc contingit a quibus amor dum est totaliter alienus. Scdo quia aliquis qui habet amentem non tamen redamat amatores suos sicut sunt ingrati contra deum dicit prov. viii. ego diligentes me diligo. Scdo 2o qui diligit propter propriam utilitatem, 2o indiget enim beneficiis amicorum. Seneca in quadam epistola negociatio est amicitia que ad commodum attendit. Sed contra Ethicorum. Et sunt amicicia propter utile sunt minime amici inter omnes. Iste hoc plangit ovidius 2o de ponto. Erit tibi tempore quidem dictu ex si modo vera fatemur vulgus amicitias utilitate probat. Per oppositum deus non diligit nos propter suam utilitatem comparandam non indiget sed diligit nos ad fructum nostrum Ephes. 1o. Gratificavit nos in dilecto filio suo. Gratificavit id est nos gratos sibi fecit. Osee ix. Ego amabo grationes eorum et diligam eos spontanee. Scdo 3o qui diligit hominem sed non nisi in prosperitate et felicitate sua, de quorum quolibet dicitur illud boecii de consol. prosa. Omne felicitas amicum infortunium inimicum facit. Unde dixit quidam philosophus. Dicit quod si prosperitatis amici res amplectantur non nos sed nostra sequentur. Et rerum metuus illos si prosperis ne prosperitatis amici et nos fortuna tenet dulcis ardua fugat. Per oppositum etc. Xpus maxime tunc diligit qui a mundo deseritur et a malis hominibus agitatur. Homo sibi propter pecunia dicit. Ewrip. sive tri-

cii c. et ysti. eum. Scdo in mundanis amicis nemo deserere quia multi diligunt viventem sed mortuum postponunt et oderunt augustinus sermone non magis fratres filii uxores sine executores. Cum enim fuit hic defunctus tunc isti qui de bonis suis eum magnificare debent spoliant et predant et sibi appropriant quod possunt. Unde metricus dicit. Post mortem morsu vetit dilectio de sum finita vita finit et amor ita. Per oppositum xpc satis diligit viatorem dum vivit sed longe amplius post mortem Joh. 13. Cum dilexisset suos qui erant in mundo in finem dilexit eos hoc est in perpetuum dilexit eos Jer. 31. In caritate perpetua dilexi te. Scdo ostendit deus ad nos suam dilectionem in hoc quod nobis preparat ad voluptatem plurima affluenter. Unde 2. thess. 2. dilexit nos et dedit consolationem eternam que quanta sit sermo minime exprimere et non possunt angeli de in celis canere et manifestari quanta est pulchritudo iusticie tanta est iocunditas lucis eterne. Hoc est inmutabilis veritas atque sapiencie et non licet in ea amplius manere quod unius diei horam propter hoc solo innumerabiles annos huius vite plenam diviciis et cum affluencia bonorum temporalium recte merito contempnentur. Et crisostomus de reparatione lapsi. Si cotidie oporteret tormenta perferre si ipsam gehennam pro tanto tempore tollerare pro eo ut xpm possemus videre in gloria venientem sanctorum eius numero sociari non erat dignum

pati omne quod triste est meo/ ut tunc tali
bonum tanteque glorie participes fierem.
quod enim ab igne non poterat
exterminari statim ab exiguo
radio solis calefactum tabescebat
ut notum omnibus esset quoniam oportet prae
venire solem ad benedictionem tuam
et ad ortum lucis te adorare. Ingrati
enim spes tamquam hibernalis glacies ta
bescet et disperiet tamquam aqua supervac
cua.. Postquam auctor declaravit de illo
manna quod deus dedit patribus in deser
to quoad sui dulcedinem in delectando
in parte ista consequenter declarat quale
fuit fortitudinis in durando. Erat autem
primo mira condicio quod cum esset liquefac
tibile non liquefiebat ab omni calore
quia non a calore igneo sed a calore
solari. Primo ergo ponit istius liquefac
tionis diversitatem/ 2o subdit mira
bilis condicionis utilitatem/ 2a pars ibi
ut notum omnibus esset/ Circa primum dicit
sic quod enim ab igne non poterat
exterminari i. resolui statim ab exi
guo radio solis orientis quod ex
radiis suis sunt debilissimi ad calefacien
dum quia cadunt oblique super terram/ tum
quia frigus noctis adhuc duratur in
aere calefactum tabescebat i. defice
bat/ Exodi 16. Cumque incaluisset sol
liquefiebat. Deinde cum solis ortum colli
gebat illud/ consequenter sed utilitas fuit
duplex. Una quoad bonos ut essent
praemuniti quo tempore deberet illud
colligere/ et quantum ad hoc dicit ut notum
omnibus esset hebreis in deserto/ quoniam
oportet praevenire solem i. ortum
solis ad benedictionem tuam i. ad colligendum
quod erat eis benedictione et beneficium
datum a deo/ Unde Exodi 16. Colligebat
bat a mane quantum sufficere poterat

ad vescendum/ et ad ortum lucis te adorare
pro beneficio manne quod colligi debuit
primo mane. fuerunt autem multa mira
bilia circa cibum istum primo mane in
nocte dabatur in quantitate pro toto
populo/ secundum quod collegerunt singuli tantum
mensuram ex gomor satis inveniebat
cum illud domum deportassent/ quantumcumque
essent collecta/ nec qui plus collegerat
habuit amplius/ nec qui minus pare
rat reperit minus. 3o quod non poterat
servari per noctem usque ad mane et
si servabat scaturiebat vermibus/ et cum
feria sexta colligi debet pro duobus
diebus/ quia sabbato non inveniebatur in
agro/ et tunc optime potuit per duos
dies servari. 4o fuit mirabile quod ad
modicum radium solis liquefiebat et
ab igne durescebat. 5o quod sapie
bat unicuique secundum suam voluntatem sapore
de bonis ut supra dictum fuit.. 6o
quod potuit redigi in pulverem et tunc
formari in panes et iste modus dicendi
potuit dici benedictio. 2a utilitas pro
veniens de ista liquefactione ad ortum
solis et resistentia ad calorem ignis
fuit quantum ad malos quod si negligenter
praevenire solis ortum ad colligendum
et differunt expectando diutius frus
trentur spe sua/ manna tabescente et
disperiente sicut aqua/ et hoc est quod sub
dit ad literam ingrati enim spes i. man
na sperantium durare sub ingrato/ qui
non credidit mandatis domini ex tempore
colligendi/ tamquam hibernalis glacies
i. hyemalis non durabilis tabescet
et disperiet tamquam aqua supervacua
quia venientes colligere post ortum solis
nichil inveniebat/ sed totum erat li
quefactum. Iste est primus literalis expositio

tamen specialiter de Christo sole iusticie cuius ortum i. adventum ad iudicium oportet preuenire ad benedictionem illam vide de qua aff. 21 venite benedicti patris mei etc. Et oportet ad ortum lucis i. in adventu iudicis adorare / et tunc ingrati sunt tales et recte ingrati sunt deo peccatores multi / quidam enim dona dei non cogitant / quidam enim de suis beneficiis non honorant / quidam enim sibi sua beneficia exprobrant / quidam contra enim per sua beneficia pugnant / primum sunt satis ingrati qui nunquam perdiderant recepta / sed se applicat ad secunda / et non quod receperint de preterito / sed quod recepturi sint prospiciunt de futuro / Et hoc est prima et potissima causa ingratitudinis / sicut dicit Seneca 3 de beneficiis scilicet in principio. Prima inquit omnium ac potissima causa est quod nonnumquam cupiditatibus occupati non quod habeamus / sed quid petamus / non in id quod est / sed in id quod appetimus intenti sumus / quidquid domi est vile est / Sequitur autem ut ubi quod acceperis leve novorum cupiditas fecit / auctor eorum non sit in pretio / Et ideo non immerito conquerebatur Epicurus assidue sicut refert Seneca quod ad usque preterita sumus ingrati / et quecumque percepimus bona ad memoriam non reducamus / nec inter voluptates habemus cum certior nulla sit voluptas / quam que iam eripi non potest / presentia bona nondum tota in solido sunt / futura pendent et incerta sunt / Et ideo concludit Seneca quod ad hoc quod grati simus indigemus bona memoria / quia sicut ad vestram scientiam sufficit quedam semel didicisse que se postea sciunt / quedam instruenti non est satis didicisse / meminit

corporum secundum / nisi contineat continuatur geometria dico et sublimium cursus ideo beneficia quedam magnitudo non permittit excidere / quedam minora sed numero plurima effluunt / quia non frequenter illa retinemus vel habent / quod tamen debeamus recognoscimus / Sed hic possit esse dubium / an tales beneficia recognitates / sed oblivioni tradentes dicantur dici ingrati / et cum Seneca cum Ebutio amico suo de hac materia disputare solebat / tales Ebutius non ingratos / sed oblitos vocare tamen causam eius ingratum excusit quod fiat / autem quia hoc accidit non sit ingratus / cum hoc non accidat nisi ingrato / Et ideo distinguit quartum Seneca de ingratis / est qui beneficium se accepisse negat quod accepit ingratus est / qui dissimulat / ingratus est / qui non reddit ingratissimus omnium qui oblitus est / Et hoc probat primo quod alii qui sunt meliores beneficiorum licet non reddant saltem tamen se in eo esse debitores et possunt cum facili actione ad reddendum induci / Iste vero cui oblivio totum beneficium elapsum est. / 2o ad reddendum hoc in ulterius indiget meminisse sine impedio potest / Et ideo numquam volunt esse grati, qui beneficiorum tam longe precurrit et post eorum conceptum suum poneret de quibus tali beneficio illud enim ingratus sensu debet dehabeamus se bene dicunt ingratitudinis sui qui memoriam perdidit illud quod sibi sensisse debuit / 2o sunt ingrati qui deum de suis beneficiis non honorant / similes porcis qui glandes comedunt cadentes numquam ad arborem oculos erigunt / cum fructus incessanter depascant / contra quos capitulo 1o [illegible]

584

c. 8. ondit q in cont facıedo ꝑsoꝺona
bile ꝯmanet ⁊ constanț bom eıncs
⁊ illı qui no sunt ꝯsilia vetbue sal
tem [struck: salte] gratꝝ sat' spoṅte facıunt
ut vetbuo sit / hoc eṁ gr̄n e gre
est eṁ gratꝝ actio q̄dā vetbuꝰ
⁊ q̄dā factum / in eo q̄ no sit vet
bue ad valorem / refamtan eṁ eꝝ-
ei qui gram̄ fecit / vel ei sunc
in recōpensacōm collati bnfici / sunt
poete no ad v̄itatem / ſ̄ ad volup
tate simulaūtes / tres sorores ee
finxerunt / que gr̄e nōīabant / sicut
narrat seneca li° p° de bnficiis
/ que sorores ⁊ filie veneris ⁊ libeȓ
patris sūt / aliqn̄ dur virgines / earū
ꝯplexis manibꝰ ut chorꝰ insp̄ndia
ān ⁊ efficıunt ridentes ⁊ p̄lucıda
veste / ac soluta induıte quarꝰ due
ꝯuse ad nos sunt / tercia voltū auẽtit
/ virgines sunt / eo q̄ incorrupta ⁊
sincera intenōe debent sic benefi
cia ꝯexis manibꝰ ꝯmunı quedaꝰ
efficıunt / eo q̄ bnficiū de manu
ad manū tr̄sit / ⁊ eū redit nccp̄ad
actorē ridētes / q̄ bnficia hilare
dant sicut datorem / p̄lucida veste
ac soluta induıtur / ul' sūt alios
bn̄ sunt / q̄ bnficia conspici volūt
⁊ no habē / est eṁ amicıcia benivo
lencia no latetes in ꝯra passis
s̄ ceᵗ / due ꝯuertun̄ ad nos ⁊
tercia precedit auersa q̄ bnficiū sump̄t
a faciḷ° ꝯgredit̄ ⁊ dupla re
dit sic liberi patris ⁊ filie veneris
q̄ ꝑ amore ⁊ libꝺalitꝭ bnficia
dari debent / Cum igit̄ a deo bn̄
ficia ꝯtinue recipımꝰ sibi ꝯtinue
regr̄aciari debemꝰ / vn̄ dī augꝰ in
epl̄a ad marcellū / q̄ n̄ melıꝰ

dice possumꝰ q̄ deo gr̄ias eiusd̄
melıꝰ inquit vl' ais gerāꝰ vel
ore ꝑferimꝰ ꝯmanimꝰ in calamo ꝯp̄-
mamꝰ q̄ deo gr̄ias hec n' dıa b'
nıꝰ nec audiri letıꝰ / n' intelligi
ꝯrantꝰ / n' agi fructuosꝰ [struck: pt] q̄ꝑ
pt / Et io dī ꝯmnes emeḡ in li°
suo qui logostileos dr / in fine
q̄ no est ꝯens deo tlans ul' mir
ra incend̄ / sicut sunt eu adorat̄ ⁊
nos inquit gr̄ias agētes adorē
hec sunt eṁ summe mansiones eu
gr̄e deo agūt a mortalibꝰ ⁊ ıncē
ē q̄ iam nimis versicat̄ ꝑphīa
apl̄i · j · thy · 2 · In nouissimis dieb̄
instabunt tp̄a periculosa / ⁊ erunt
hoies sepsos amātes ⁊ ingrati
f. 3° sūt quidā ingrati qui deum
de suis bnficiis exp̄brat admor̄
vxoris ingrate ꝑ qua bn̄ i collisȶ
gio poitus fuat / anꝰ e nomı̄ te
vxor ei deinceps inp̄pēavit Isti
imitati vidēnt̄ qui xp̄m suorꝰ vel
nerꝰ satue mandō inp̄pēant / q̄
inullatꝰ sustinuisset nisi eum
ad hoc caritas coegisset Ecc̄ 29 ·
pascet ⁊ potabit ingratos / ⁊ adhuc
amara audiet · f · 4° sūt ingrati qui
cont̄ deum ꝑ bnficia pugnant
qui donis dei ad peccandū utunt̄
aliqui hndāt diuicias a deo con
cessas ut necitatibꝰ pauperum suc
currant / ⁊ hii crāt pauperum paupꝝ
oppressores / alii fortitu° sui corporis
vigent ut deo ꝑ ꝑtinaꝝ suiant
⁊ hii spāl° in sincio demonū bi
nos suas ꝯsumunt fiunt ꝯgosi
rixosi / p̄dones ⁊ latrones / nonlli
vigent ingenio ıntali / quo deū

ale et se et alios regere deberent, et isti
fraudibus et dolis intenti inveniuntur
proximos decipientes, dyabolo et non deo si-
quos. Gregorius 32 moralium super illud Job 20
Sunt indices, libras ferunt, dicit sic: Qui
reprobi de divinis acceptis nequaquam recta
sed prava cogitant, quid aliud faciunt
nisi sinus contra deum donis pugnant.
Hec ille. Huius exemplum dicit in Amel
quodam super illud, Cum audierit pha-
rao et predicatores, omnia inquit que ad usum
vite accepimus ad usum culpe convertimus,
tranquillitatem temporis pacis libertatem
ad usum continue vane securitatis, pe-
cuniarum vero pro liberatione diligimus,
patrie salutem corporum in usum vendi-
cionis victorum, sobrietatis ad habunda-
ntiam ad continentie intemperantiam vo-
luptatis. Hec ille. Huic sunt similes
catuli qui pro quadam custodia de-
fendunt in mundo, qua postea occidit
et comedit cum etatem adultam ha-
buerit. Et cum iste non obstantibus
benignus est super ingratos et malos,
luc. 6. Huius contrario exemplo punitum
invenimus Valerii libertinum, qui apud
athenienses convictus libertus de ingra-
titudine adversus patronum iure
libertatis privabatur, sicut narrat
Valerius libro 2 c. 1. Dicebat enim unde
super pede tuo tanti muneris impen-
sum estimatorem, ut adduci possim ut sic e-
dam urbi utilem, que dominum celsitudinis
tuo, alibi fugi est et esto simus, quia li-
ber es non servisti filius. Unde Seneca
de declamationibus frequenter liberi paren-
tes alant aut liberant militem
sine hospite. De quo narrat Seneca
libro de beneficiis miles quidam naufra-
gus littori est appulsus et in hospitio
cuiusdam per 30 dies refocillatus atque
liberatus, accipiens ait: Utinam te ex-
tam imperatorem meum me videre con-
tingat. Veniens ad philippum regem
macedonum predia illius apud quem
fuerat hospitatus postulavit. Annuit
philippus. Vir sincerus expulsus non ut
miser vel rusticus illud tulit, sed
ad curiam imperatoris accessit et ingra-
titudinem militis exposuit. Philippus
hoc audiens iussit ut reprobissimo
militi et ingratissimo hospiti stigmata
infigerent, qui eius ingratitudinem
perpetuo testarentur, et hospiti sua
redderentur. Sic igitur libertus ingra-
tus libertate privatus privabatur, filius
ingratus parentibus simul hereditatibus
carebat, miles ingratus hospitii
et animo stigmatibus perpetuo no-
tabatur etc.

— Magna sunt enim iudicia tua domine et
inenarrabilia verba tua; propter
hoc indisciplinate anime erraverunt.
Dum enim persuasum habent iniqui posse
dominari nationi sancte, vinculis
tenebrarum et longe noctis compediti
inclusi sub tectis fugitivi perpetue
providentie iacuerunt vel placuerunt
vel latuerunt sub quodam divine
gubernationis et providentie proprie
mercede. Agit autem in presenti
sermone de speciali correptione genti-
bus indicta que sibi deus adapta-
verat et de miraculosa derelictione
gentis egyptiaci, quod filios israel cap-
tivaverat. In hoc autem afflixit autem
deus egyptios x plagis, inter quas
aliqua inscribatur per bestias et

h

multa, alique per res insensatas et ele
menta, et alique per corpora supercelestia
sicut superius dimissum fuit. Ideo postquam
auctor declarauit quo egiptii affligebantur
per bestias et alia, et etiam per res insensa
tas et elementa, in parte ista ondit
quo idem egiptii afflicti sunt per
corpora supercelestia. Per corpora autem
supercelestia dupliciter puniebantur. Uno modo
per luminis subtractionem, alio modo per primogeni
torum occisionem. Et primo ista dividitur pars
in duas partes, in quarum prima agit de no
na plaga illata egiptiis, que fuit
per tenebras palpabiles, sicut dicitur
Exo. 10. Secundo de plaga 10. que fuit
per mortes innumerabiles primogenitorum
de qua Exo. 12. Secunda pars ibi Insuper c. 18.
Cum cogitarent. Circa primum duo facit.
Primo agitur de miserabili supplicio tene
brarum illato egiptiis. 2o de spiri
tu ...sed luminis tempus collato hebreis.
2a pars c. 18. Sanctis autem tuis maxima
erat lux. Circa hec quatuor facit. Primo
primo agitur de istius pene [consubilitate] falsitate
2o de eius irremediabilitate. 3o de eius
inespitate. 4o de ipsius universalitate. 5o
de ipsius equitate. Secunda pars ibi Illi
autem qui impotentem. 3a ibi Omnis enim
orbis terrarum. Circa primum duo facit
quia primo assignat causam pene eorum.
2o ponit formam ibi Vinculis tene
brarum. Causa autem fuit duplex ex parte
dei iusta consideratio et ex parte egip
ciorum iniqua conversacio. Quantum ad
primum dicit sic Magna enim sunt iudi
cia tua Domine quibus eleccios tuos
filios israel gubernasti et eorum adver
sarios flagellasti et inenarra
bilia verba tua id est facta tua. Deus enim
sicut loquitur quia dixit et facta sunt. Luce 2.

cuperemus ut videamus hoc verbum quod factum est.
Egiptiorum fuit duplex iniquitas. Una
contra deum per rebellionem, alia contra
proximum per violentam oppressionem. Sicut
enim deo rebelles in hoc maiore erant
eos plagis gravissimis flagellavit
illi nullam disciplinam receperunt. Et
quantum ad hoc dicit propter hoc id est quia iudicia
dei et eius flagella non receperunt
egiptii ad sui correctionem indisci
plinate anime erraverunt repugnan
tes imperio dei super dimissionem populi
sui. 2o peccaverunt contra proximum quia
filios israel super quos usurpabant
violentam oppressionem. Et quantum ad hoc
subdit: Dum enim persuasum habent id est fir
miter credunt in quo egiptii posse
dominari per oppressionem nationi tue id est
populo hebreorum quem deus sibi sanctis le
gibus dedicaverat deserviendum. Ecce
culpa, et statim subdit pene formam
vinculis tenebrarum et longe noctis etc.
q. d. Dum egiptii divinis preceptis
sanctis per moysen rebellarent, et populum
israel servitute polluta cogitarent
opprimere subito tenebris et palpa
bilibus conclusi iacuerunt innobiles.
Et tangit istarum tenebrarum tres
conditiones. Primo est palpabilitate
cum dicit vinculis tenebrarum compediti.
Fuit enim aer non solum privatus lumine
primo sed condensatus quod palpari
potuit. Sed ipsi miseri iacuerunt
quasi vinculati in tenebris. Dicit quidam
doctor quod aer per condensitatem partium
mutatus quod homines in penetrabilis fiet
Et sine hoc sit unius sit ad saltem
hoc fuit a deo factum. Unde Exo. 10. Erat
tenebre in terra egipti ut posset

Sanctis tuis maxima
erat lux

iudicium dei dicitur magnum ... 2m

palpari sic monuit se quisque de loco
in quo erat / 2o tangit ... iustis ...
peccatoris divinitatis ... dicitur / et longe
noctis. Exo. 10 / verbis dicitur neo vidit
fratrem suum. / 3o tangit ligatorum imo
obstinatem iacuerunt inclusi sub tectis
quod nullus potuit se videre / per aeris
densitatem fugitivi perpetue i. pu
tabes se posse effugere divinam pro
videntiam que mobilis est in nubibus.
Sap. 17. Magna enim sunt ipsos e.
Fabianus et alii antiqui sunt laterunt
et tunc ... non mutatur alii sunt pla
cuit / et tunc ... est quod inferi puniti
satisfecerunt per penas perpetue pru
dentie magna sunt iudicia tua domine.

Nota quod divina iudicia magna sunt
singulariter propter quatuor / scilicet propter iudicium infalli
bilitatem / propter universitatis generalitatem
propter iudicium inflexibilitatis iustitie / et
propter potentie incomprehensibilitatem. Primo
iudicium dei dicitur magnum propter iudicium
infallibilitatem / quoniam omne iudicium et fallit
fallitur / verum et iudicium esse ubique fallit
sicut dicitur extra de re iudicata. Cum a nobis / et
23. q. 3. Si quis non ... cum aliquis
ubi dicitur quod quandoque etiam in suo iudicio
decipitur / ut ille qui intrat illam
terram concludit / ut qui fortis et mi
mittatur / Et ideo solus deus est qui de
occultis iudicat / qui solus novit cor
da hominum. Sicut dicitur 3. q. 3. Consu
lunt / et eadem q. c. ... dicitur
quod divinum iudicium usurpat qui in certa
et dubia iudicat / Et ideo dicitur verbis
... 14. de ... quod ignorant
plerumque et calamitas innocentis
debet enim iudex diligens
... procedere iudicium sine ...

et sua punitorum vel absolutorum / Unde
fingunt poete sicut tangit ... iudicia
in fine ... maiores eos fuisse filii
Iovis Minos, Eacus et Radamantus
qui quia in vita sua iustissimi fue
runt ideo iudicandi officium apud inferos ...
duntur / Unde fingunt tres esse iudi
ces in inferno quibus eorum antiquum
... officium ... dicitur ... Minos et ...
... Minos examine / Ra
damantus ... ... de la
be ... habere dicitur ... magi
stra / Et hoc est ... quod volebat
... per ista quod in ... iudicio
ita debet esse diligens ... sue
... et ... ... / unde
quando agamus de iudiciis ...
... iudicare non possit nisi ...
allegata et probata et licet frequenter
contingat ... probari probatio ...
quibus et ... iudice fallibile
est / ... deus solus est qui errare
non potest / de quo solo verificatur ...
16. Dicta in labiis regis non erra
bit in iudicio os eius. 2o iudicium
dei dicitur magnum propter universitatis ge
neralitatem / unde ... est / Omne iudicium ad
... se extendatur ... ante
omnes gentes iudicabit. Ioh. 1.
pater iudicium dedit filio et Iohel 3.
consurgat et ascendat gentes in
vallem Iosaphat quia ibi sedebo
ut iudicem omnes gentes / et eorum ...
omnes nos manifestari ... tribu
nal ... ut referat ... Eccl
19. in ... de die iudicii
dicitur sic ... die qui venit ... magestate
... garrula

ad omnes iudicium ... extendatur

3 ... ...

contentione superioris et mediatoris defen-
dere aut contradicere veritati qui non de
os loquitur et operis absondere prout
in hoc tempore ex tunc opera singulorum
detegentur et ora tacebunt non quia prius
interrogati et testificari non [illegible] sed quia
conscientia distinguetur et propria convincet
quia nemo excusabit peccatorem sed eos
accusabit nec alter pro altero intervenit
sed singuli ibi sibi timebunt quia in illo
iudicio non erunt testes adulatores
sed angeli veraces non erunt iudi-
tates personarum acceptores hominis
sed deus qui iustus est reddet unicuique
secundum opera eius. Hoc exemplo narrat
quidam in metris quod mos erat an-
tiquus Romanis accusatos lapillis utique
dampnare reos illis absolvere a cul-
pa, quando eum sunt sententiam proferre
non voce sed signo quod si accusa-
tus deberet absolvi fundebantur de
urna coram toto populo albi lapilli
et si debuit dampnari nigri.
Eodem modo in iudicio generali quilibet
fundet de urna sua id est de conscientia
propria lapides quos ipsemet innisit
id est opera dura et inperpetuum penitentia
continua ad unitatem vel reatum
et si fundat opera alba salvabitur
si nigra peccata condempnabitur. Nam
z. dr̄. de dampnatis ffuaces [illegible]
sicut nigredo ollarum. Tertio iudicium
dei dicitur magnum propter iustissimi iudicis
liberalitatem sicut dicitur ubi de summo
bono et ponitur in amore in v. z.
Quatuor modis humana pervertitur iudicia
timore, cupiditate, odio et amore.
Deus autem nullo istorum modorum
corrumpi potest non timore quia
omnipotens est et nullum metum habet

Job 22 Numquid timens arguet te
et veniet tecum ad iudicium. Quia deus non
[illegible] quanto potenciores tanto quilibet eos
suam confert dinoriorem. Sap. 6 potentes
potenter tormenta pacientur. Et
ibi de fortioribus fortior instat cruciatio
confingitur ut leo semel tenuit cu-
riam bestiarum debuit quod unaquaeque
semetipsam proclamaret pro culpis
suis coram leone. Asinus ait peccavi
inquit domine aliquando plaustrum plenum
feno et ad feni manipulum recadisset
de plaustro accepi et comedi. Cui
leo: Male inquit egisti et contra
legem et fidelitatem fecisti debebas
enim ei qui perdidit reddidisse. Igitur
de precepto leonis asinus deducitur
ad mortem. Accessit lupus et ait
domine omnium alii greges ovium et
armentorum et arripui aliquotiens
agnum tenerum et strangulavi aliquando
pinguem vitulum qui eum attingere po-
teram, capras, oves, hircos, cui
leo: Dimittatis inquit bene talia
pondera, nimis strictus conscientias
habes, naturale est tibi sic facere et non
faciens quod natura dictat peccat. Sic
a falso iudice lupus iustificatur
et asinus innocens condempnatur. Non est
sic de iudice Christo qui nullum tenet
prius sicut dicitur Sap. 6. Iudicium
durissimum in his qui presunt fiet. Nec
potest cupiditate corrumpi, quia ditissimus
est, nec odio quia optimus est, nec
amore quia iustissimus est. Job 34 Vere
enim deus non condempnabit frustra nec
omnipotens subvertet iudicium. Et Tob. 3
omnia iudicia tua iusta sunt.
Quarto iudicium dei dicitur magnum propter sue
potestatis in[illegible] sublimitatem. Ro. 2

O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie dei quam
incomprehensibilia sunt iudicia eius et investi
gabiles vie eius. Ista sunt occulta dei
iudicia quibus homines disponit et regit
in presenti permittendo iniustum affligi et
iniustum extolli, que a nobis modo non
videntur sed patebunt luce clarius
quando eum sicut est videbimus. Ro. xi.

et dum putant se latere in obscuris
in peccatis tenebroso oblivionis
velamento dispersi sunt paventes horren
de et cum admiracione et perturbacione nimia
perturbati. Neque enim que continebat illos
spelunca sine timore custodiebat quia
sonitus descendens perturbabat illos et
persone tristes illis apparentes pavo
rem illis prestabant. Postquam auctor
descripsit tenebras Egipciis olim
illatas quantum ad corporis densi
tatem quia fuerunt palpabiles, in parte
ista descripsit describit easdem quantum
ad pavoris pravitatem, ostendens quod nullum
remedium potuerunt Egipcii adhibere
quo contra illas se iuvarent, negaba
batur autem eis remedium tam intrin
secum quam extrinsecum. Intrinsecum reme
dium possent sibi prestare per animosam
audaciam cordis, sed contra istud re
medium fuerunt cordis pavorem
maiorem ut nullus quantumcumque cordatus
posset aliud animare. Primo igitur ostendit
eos caruisse consolatorio remedio quod
libet ab intrinseco, secundo remedio quod
possent prestare ab extrinseco. Primo
Neque enim que continebat. Circa primum
ad primum tangit tria quia per que nullus
potuit alium vel aliud consolari, quia fue
runt enim dispersi localiter separatim, fuerunt
pavidi et perculsi stupefacti, fuerunt

turbati et positi in nimia admiracione
unde dicitur sic: Et dum putant supple e
gipcii se latere in obscuris peccatis te
nebroso oblivionis velamento disper
si sunt. Dicit enim tenebroso vocat vela
mentum tenebrosum et velamentum
oblivionis. Sicut enim lumen ostendit
et signat scientiam ita tenebre design[ant]
oblivionem et ignoranciam. Dicuntur autem
peccata obscura propter effectum, quia aufert
cognicionem vere lucis. Ephesiorum iv. Tene
bris obscuratum habentes intellectum.
Et quia ducunt obscuritatem infer
ni, per que obscurantur oculi corporis ne videant.
Sic igitur illi Egipcii sunt dispersi
ab invicem, quia quidam erant in domibus
et quidam in agris. Et illi qui prope
se erant reputabant se multum
distare propter tenebras palpabiles
interpositas. Unde fuerunt paventes hor
rende et cum admiracione nimia perturbati. In ista parte
eo quod conclusit ab eis remedium
quod possent prestare ab extrinseco pos
sent autem prestare triplex remedium ab
extrinseco, ut illas tenebras primo
loci securitatem, secundo ignis claritas,
tercio magorum prosperabilitate. Et ideo
ab eis ista tria excludit. Unde primo dicit Neque
enim que continebat. Secundo ibi Et ignis
quidem. Tercio ibi Et magice artis. Circa
primum ad primum a loco ubi detinebat eos du
rabilis illis tenebris nullum fuerunt
solacium propter duo, primo propter strepitum quem
audierant in loco, et quibus sonitus
eos terrebat. Secundo propter melancholias et
imaginaciones de demonibus et mor
tuis hominibus. Unde dicitur sic Neque enim
que continebat illos spelunca, quia ad fo
veas et cavernas multi confugerant

sine timore custodiebat quam pomum des
cedere prohibebat illos et propterea tristes
illis apparentes visione imaginaria
pavore illis constabat propterea tristes
illis apparentes fuisse quia contrarium sunt mala
gratia tristitiam ponamus que durat quod
in tristitia dicere possumus scilicet invidi et perfidi
cupidi et stupidi / invidi mordaces /
perfidi fallaces / cupidi tenaces / stu-
pidi pertinaces / primo videmus quia os
invidi sunt contra tristes / Sed ovidius
2. methamorphoseos fabulatur quod pallas ivit
ad invidiam ut procuraret mortem agla-
uros / ubi describit quomodo ad invidiam
pervenerat videlicet domum / et statum personam
et vitam / domum describit sic primo in-
vidie nigro squalentia tabo / tecta petit
domus eius in imis vallibus hymnis
huius abdita sole carens non ulli
pervia vento tristis et ignavie plenissima
frigoris et que igne vacet ca-
ligine semper habundat / vult igitur dicere
quod domus invidie est situata in valli-
bus / pro tanto quod persone humiles semper
invident superioribus / et ideo invidus
ideo invidet quia se inferiorem alio in
aliquo quod appetit esse videt / inferior
eclipsat superiorem / et non econtra
sicut patet de luna et sole et ita
regulariter illi qui minus valet et
sunt generis et meriti inferiores obumbra-
re nituntur per invidiam meliores Et
ideo signatur de Job 1. parvulum
occidit invidia. Sed mirum est quia domus
invidie est in imis vallibus situa-
ta tectum huius domus est coopertum
squalenti tabo i. veneno squalide et
languore nam tota locutio invidi est
de peccato / tota consideratio tota delectatio

clerorum Item domus invidie caret sole
et vento quia invidus audit invidus de prospe-
ritate seu felicitate proximorum prosperitate
bonorum narrationum sine defectu bonorum
eius occidunt Item domus invidie est
tristis dicit enim domum eius invidia est tristia
de alienis bonis / unde sicut vultur
tristatur de bono odore vinearum
florentium / Ita invidus per defectum vale-
tudinem proximorum Item domus invidie semper
caret igne et est plena frigore quia
nullus invidus fuit caritate caligine
tum semper habundat quia invidus ubi indicabiliter
invidus decipitur per se ipsum. Secundo quantum
ad statum dicit quod pallas invenit
eam comedentem carnes vipe-
ras ita omnis invidus pascitur de ma-
liciosis cogitationibus et machinationibus
turbationis aliorum. 3o personam invidie
describit ovidius sic. pallor in ore
sedet macies in corpore toto nusquam
recta acies livent rubigine dentes
pectora felle virent lingua suffu-
sa veneno risus abest nisi quem
fecere dolores nec fruitur somno vi-
gilantibus excitata curis sed videt ingra-
tos intabescitque videndo successus
hominum carpitque et carpitur una / supp-
licium que suum est 4o vitam et modum
incedendi invidie versus athenas
describit sic / Indvidunt baculum
capit quem spina tota / vincula
cingebat ad optata quas ubilibet arte
... ingredientur florentia po-
terit arva / exuritque herbas et summa
cacumina carpit / afflatuque suo
populos urbes domos que polluit Et
modus incedendi / que invidus semper

obstruat portat baculum plenum spinis
quia illud unde se fulcire debet pungit
et non portat quia non est invidia que pos-
sit delectare actus virtutis quia invidus
et detractor multum clarum seu obscuram
faciem dicat de illo tamen nocte proponit
sicut quicumque ingreditur florentia prope
ut aranea quia invidus nulli nocet nisi
alii virtute florescat / Unde Valerius
libro iiii° ... tam molesta felicitas est
que malignitatis dentes vitare possit
possit / divites enim sicut alienis iacturis
completos similiter / Unde quidam interro-
gatus quo modo invidos non haberet / respondit
si nichil inquit egeris magnis rebus
... ait nichil feliciter gesseris
non sola miseria caret invidia / Unde
... ultio ... ponit exemplum de
eodem qui vocatur Gelasius et ait
affirmo iustitia veritate / ... gratiam
gratia omnibus parit. Eo dicitur quod con-
tra liberas i. iuvenes proficientes / sicut
tinea terra que moratur in terra et ra-
dices herbarum corrodit et impedit vias
ab augmento et non solum herbas verum
summa cacumina carpit / quia sepe contra
superiores suos prelatos et dominos invi-
dus consurgit garrit / Unde dicit quod a
flatu suo i. a verbo malo ... pollinit
... et urbem ... attingit
Hec est igitur primum genus tristium personarum
de quibus tristicia dicitur Proverbiorum xxv. Sicut tinea
vestimento et vermis ligno ita tristicia
viri nocet cordi. Et Ecclesiastici xxx Tristi-
ciam longe expelle a te / multos enim
occidit tristicia. Secundo videmus quod quosdam
cupidi et fallaces sunt qui ... male ...
... / Unde ypocrite ut decipiant alios
... tristiciam simulant et ...

... quos monet salvator Matthei vi. Cum
ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes
tales sunt iocundissimi in ... et
... et tristissimi ... ad appa-
rendum in publico / similes ... de quo epis-
tola ... libro 3 epistola 31 ...
quondam sermone ... ...
tristi amictu ... et deformis
... ut peccata
tegant ... ... contra eos
... ne te fallant ... sub
... ... mel
... venena latentem. 3um genus male
tristium personarum sunt cupidi et tenaces
imitatores Nabal qui ... sunt in tenere
et ... quod vel acquirunt vel ...
... retineant Ecclesiastici 2. Cuncti dies eius
doloribus et erumpnis pleni sunt nec
per noctem mente requiescit. Talis
fuit ille iuvenis ... salvator
Matthei 19. Si vis perfectus esse vade et
vende omnia que habes et da pauperibus
et habebis thesaurum in celo et veni et sequere
me / et abiit tristis erat enim habens
multas possessiones contra quos dicitur
Ecclesiastici x. Declina pauperi aurem tuam
sine tristicia. 4um genus personarum ma-
le tristium ... sunt stupidi et
pertinaces / qui de dei clementia et
pietate diffidunt / quorum aliqui
de peccatis propriis irremediabiliter sic
contristantur ut dicant peccatum ... eis
non posse sufficere ad salutem / vel quod
iustitia dei ... non permittat
... misericordie / quos psalmista
alloquitur ... dicit sic conturbare
tristis es anima mea / et quare conturbas
me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor il-
li salutare vultus mei et deus meus ... sunt
de istis qui morte ... suorum

3 genus tristium

2 genus

4 genus tristium

inconsolabiliter nimis plangunt quasi ultra
de corporis beatitudine in resurrectione futura
desperent contra quos apostolus 1 Thess. 4:
Nolumus vos fratres ignorare de dormien-
tibus ut non contristemini sicut et ceteri
qui spem non habent. Et qui istud
genus tristicie patiuntur miserrimi
sunt et de miseria presenti vadunt ad
miseriam sempiternam. Contrarium dicitur
Eccli. 14: Felix qui non habuit animi
sui tristiciam et non excidit a spe
sua. Propter hoc et in vide desipiunt.

de dupplici

[E]t ignis quidem nulla vis po-
terat illis lumen prebere nec
siderum limpide flamme illuminare
poterant illam noctem horrendam.
Apparebat autem illis subitaneus ignis
timore plenus et timore percussi il-
lius que videbantur faciei estima-
bant deteriora esse que non videbantur.

Consequenter declarat auctor quod Egyp-
cii tenebris involuti nullum potuerunt
habere remedium a luce eos contundente.
In ista parte prosequitur. Quarto ostendit
quod nec habere remedium potuerunt a quo-
cumque has tenebras compellente.
Compellit autem tenebras lux duplex,
scilicet solaris et celestis. Ideo ostendit quod
nulla talis lux eis in valore potuit.
Primo ostendit quod eis valere non potuit
ignis ymus; 2o quod nec ignis ce-
lestis; 3o quod nec ignis in medio
compressionibus generatus. 2o propter ibi
nec siderum, et 3o ibi apparebat autem
illis, scilicet ad 3m. Dicit primo: Et ignis
quidem nulla vis poterat eis lumen
prebere propter densitatem aeris tenebrosi.
Et vult dicere: nulla vis ignis quantum

nec calor rarefaciens nec lumen
illustrans. Unde nec ignis potuit
illum aerem rarefacere nec illuminare.
Et quid mirum si ignis materialis quod
hoc facere non posset, cum nec siderum
limpide flamme illuminare poterant
illam noctem horrendam. Quarto ostendit
quod ignis compressionibus generatus nullum
eis adhibuit remedium, ymo auxit
potius eorum tedium. Et quantum ad hoc
dicit: Apparebat autem illis subitaneus ig-
nis timore plenus, id est subita corus-
catio fulguris. Et contrarium si apparebat
illis coruscatio, igitur aer fuit illumina-
tus licet non obscuratus, atque et illa visibili-
tudo plus terruit eos quam si fuissent
tenebre continuate. Unde quod dixit
quod nulla vis ignis potuit illis
lumen prebere intelligit quod nullum lumen
fuerit ad eorum solatium, sed potius
ad penam et supplicium. Simul enim
cum illis coruscationibus illuminantibus
subito aerem caliginosum et spissum
apparuerunt illis persone terribiles et tur-
bes demonum accipientium effigiem
mortuorum et facies larvatas ad
terrendum eos, quod fuit eis valde pe-
nale, non solum propter illa que imagi-
nabantur conspicientes. Et hoc est quod
subdit: Et timore illius percussi que
videbantur facie vel corporali visione
vel ymaginaria estimabant de-
teriora esse que non videbantur, quia ex

ult.

malis visis estimabant peyora
fore futura. Et sic fuerunt in maxima
miseria et timore. Notandum quod pene
istorum Egipciorum assimilabantur in multis
pene infernali. Apparebat inquit illis
subitaneus ignis timore plenus

Sanctus dominus deus sabaoth pleni

merllon

f. 207a

i noie dni nri ihu xpi amen sub
[illegible]citen nimis honorati sunt aici
minis confortatus est principa

lu' et repente venit sonus quasi ad plenum
puniit eciam ad penam. Thess. ult.
cum dixit pax et securitas tunc
repentinus eis superveniet interitus.
contra ad 2um apoc. 18. quantum glorificavit
se et in deliciis fuit tantum da-
te illi tormentum et luctum. Contrariose
huius similitudinis moveo istam questionem

23 Utrum ignis corporalis puniet in inferno
dampnatos, et arguitur quod non quia
si sic ignis ille calefaceret corpora
dampnatorum et cum nullum sit resistens
quod possit actionem ignis diminuere
vel remittere, sequitur quod ignis ille
calefaceret de facto corpus indeficienter vel
intenderet altius ultra quam libet gradum
signatum. Et cum sit aliquis gradus ca-
loris signabilis corrumpens proporcionem
complexionis humane, sequitur quod per calefac-
cionem talem corrumpetur corpus humanum
et fiet separacio anime a corpore vel opor-
tebit dicere quod aliqua caliditas que sufficit
corrumpere vitam complexionis in tem-
pore debiliori. 2 2o sic si ignis affli-
get illa corpora futura in inferno, igitur
cum sit agens naturale et non voluntarium
aget uniformiter per medium uniforme
in omnia corpora, igitur equaliter affligeret mul-
tum malos sicut corpus peiorum suorum, si sit
eidem equaliter applicata. 3 3o si ibi
erit ignis, igitur erit ibi aliqua lux
contra illud Matthei 22 ligatis
manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores, pro
quo dicit Gregorius: si ignis ille lucem
haberet, in tenebras exteriores mitti non
diceretur. Et Basilius dicit super illud Psalmi:
vox Domini intercidentis flammam ignis
ab omni virtute adustiva, ita quod claritas

tas cedet in gaudium sanctorum et ardor
ignis in tormentum dampnatorum; igitur
ibi nullum lumen erit. 4o si ignis
sit sub terra, que est per violenciam, sed
nullum violentum est eternum, patet de celo;
igitur ignis ille non erit eternus. 4 5o si
sit quero aut infernus est idem locus
cum purgatorio et ignis, sicut et ibi,
vel non. Si sic, igitur credendum est quod de-
cedentes in caritate vadunt ad infer-
num, quia multi tales vadunt ad purga-
torium. Si non, contra sancti patres ante
mortem Christi purgabantur et non
purgabantur in aliquo loco supra
lymbum patrum, vel in lymbo; igitur in
inferno antequam Christus esset, quod patet quia in lym-
bo non est pena sensus. 5 Ad oppositum
est illud Matthei 24: discedite
a me maledicti in ignem eternum;
igitur dampnati erunt in igne eterno.
Quod autem ignis corporalis sit, dicit
Gregorius 4 dyalogorum: ignem gehenne
corporeum esse non ambigo. In quo
certum est corpora cruciari. In ista
dubitacione non est querenda nova
ficcio, sed tamen veritas recitanda sanctorum
doctorum. Volo igitur recitare quid
de igne inferni et loco inferni, et quid
de loco et igne purgatorii senserunt
doctores antiqui. Augustinus 12 super Genesim
ad litteram sensit quod anime malorum post
mortem non per corpora, sed per corporum
similitudines cruciantur in anima affli-
guntur. Videbatur ibi quod ignis ille
spiritualis est, non corporalis. Similiter dicit
de loco, sed ista postea retractavit,
tenens quod locus inferni est corporeus
et sub terra et ignis est corporeus ibi
ardens. Gregorius 4 dyalogorum dicit ignem infer-

naturalem corporalem et non ambigo de
isto igitur certum est quod nulla potest veritas
per rationem demonstrari sed tamen per revela-
tiones scripturas veritates sunt sicut vide secundum
doctorem thome dicendum sunt iste conclusiones
prima est quod ignis infernalis est corporeus
2a est quod ignis ille non agit in cor-
pora naturaliter et modo naturali sed spiritualiter et
modo certo .. 3a est quod ignis ille non
calefaciet corpora dampnatorum nec
illa corpora calefiunt per ignem illum
.. 4a est quod ignis infernalis affliget
sicut instrumentum divine iusticie non autem
sicut principale agens .. 5a est quod inf-
ernus est infra terram. 6a est quod purga-
torium est infra terram et idem est ignis
purgatorii et inferni .. prima conclusio
probatur sic. corpori non potest adaptari
nisi corporea pena unde ex hoc probat
gregorius quod ignis est corporeus quia cor-
pora dampnatorum in illo post diem
iudicii recondentur et anglicus in 4 in
decima distinctione c. i. dicit quod ignis ille mate-
rialis affliget igitur corporeus erit .. 2a
conclusio quod ille materialis non aget na-
turaliter sicut ignis calefacit lignum
causando in ligno calorem qualis est
in igne sicut declarat d. xx. et hoc
quia si taliter fieret natura causaret
passionem in corpore dampnati et
alterationem realem / omnis autem talis
alteratio praesupponit motum celi sed
post iudicium motus celi cessabit
igitur tunc non erit talis alteratio
est igitur secundum eum et secundum aliquos duplex
alteratio sive passio una per modum
nature quando agens assimilat sibi passum
naturaliter sicut ignis calefacit lignum
aliud quando agens non assimilat sibi

passum in contrario quod agit sicut obiectum
agit in medium aliud enim non facit
medium album sed tamen causat in
medio speciem albedinis / consimiliter in
corpora dampnatorum secundum eum non pati-
entur primo passionis sed secundo tamen
et sic defendit quod ignis affectus sic
tunc in corpora dampnatorum nunquam ea
consumet vel corrumpet .. 3a patet ex dictis
sed quod non calefaciet corpora dampna-
torum nec comburet quia tamen spiritualiter
immutabit sicut color medium vel
pupillam .. 4a conclusio est quod ignis ille
non aget secundum modum nature sed sicut in-
strumentum divine iusticie / et hoc concludo
sequitur ex priori quia non agit naturaliter
sed spiritualiter tamen et aliquo modo alius
manifestum patet .. 5a conclusio quod infernus
sit infra terram declarat ex dictis gregorii
et dicit et augustinus 12 super genesim ad litteram
quod divina ad hec congruentias assignat
sed tamen quia sicut anime peccatorum per car-
nis amore peccaverunt / ita eis locus
competit sicut mortue carni
deberet / tunc quia sicut gravitas est
in corporibus ita tristicia est in spiritualibus
hic / sicut levitas in corporibus locum
... ... de corpore sic et
locus spiritus ~~dampnatorum~~ pred..
.. 6a conclusio tenet sed quod illud sit
idem locus purgatorii et inferni ita
quod loca illa continua sunt dicitur
sic. x. d. 21 in responsione ad articulum
secundum / ubi est quia limbus patrum fuit continuus
inferno / alias christus non diceretur
ad inferos descendisse si limbus
fuit superior quam locus purgatorii

igitur loca purgatorii sunt magis vicinus inferno quam limbus patrum / volunt tamen dicere quod inferius ambitus infernalem quatuor sunt loca distincta In summitate limbus patrum postea limbus puerorum / tercius purgatorii ubi est pena sensus .. quartus dampnatorum sunt regiam 8 quodlibet 32 q. ibi igitur est locus purgatorii secundum legem communem secundum vero singularia et dispensacionem divinam / anime quedam affliguntur in locis ubi peccaverunt tamen ad viventium instruccionem tamen ad mortuorum subvencionem / probat ad articulum ad primum patet quod ignis ille non alterat corpus materialiter sed tamen spiritualiter secundum obiectum immutat intellectum et non nullum corrumpet / ymo nunc semel corpus ab illa disposicione transmutabit in quam ponetur in inferno Ad secundum patet quod licet non sit agens voluntarium agit tamen ut instrumentum agentis voluntarii Et ideo punit et affligit secundum voluntatem punientis et non secundum naturam propriam ignis Ad tercium de igne et luce dicendum quod locus ille erit disposicionis sicut convenit maxime miserie dampnatorum unde erit ibi lumen aliquod sed umbrosum / ut illa videant que afflictionem ingerere possunt et tamen lumine non delectabit / Et tamen quod ignis est eiusdem speciei naturalis cum igne nostro / sed differt materialiter secundum materiales disposiciones / sicut differt flamma et carbo / quia ignis eiusdem est speciei sive sit in materia aerea / sicut est in flamma sive terrestri sicut est in carbone / erit igitur lumen illud erit in materia fumosa et umbrosa propter loci disposicionem tenebrosam .. Ad quartum dicendum quod licet nullum violentum possit esse perpetuum ex ordine nature / potest tamen ex ordine divine iusticie Ad quintum patet per doctorem in 6 quodlibet Sic igitur totam

difficultatem de eternitate corporum non consumendorum per ignem infernum quam probat Augustinus 21 de civitate dei solvit iste doctor per hoc quod cessante motu celi nulla fit pena in corporibus actio vel passio materialis sed spiritualis tamen Et quod mors istud esset quondam dampnatum primus est tamen postea sima [illegible] quantum adtinet ad dictum sancti thome per dictum 50 22 q. quam arguit scotus doctor subtilis d. 44 4 libri.

: Et magice artis apposite erant derisus et sapientie gloria correccio cum contumelia / Illi enim qui promittebant timores et perturbaciones se expellere ab anima languente hii cum derisu et pleni timore languebant et si nichil illos ex monstris perturbabat transitu animalium et serpentum sibillacione commoti tremebundi peribant et aerem quem nulla racione quis effugere posset negantes se videre / postquam declaratum est quod Egipcii per totum tempus tenebrosum nullum potuerunt habere solacium contra tenebras / nec ab igne / nec a luce / hic ostendit quod aliquod remedium contra eum potuerunt per eorum magos / quos tamen habuerunt peritissimos ymo ipsi magi a demonibus delusi et adeo afflicti deridebantur et contumeliabantur cum aliis affligebantur / Et circa istud duo facit / nam primo narrat eorum derisionem / secundo ponit derisionis racionem / secundo ibi Illi enim qui promittebant / et quarto ibi nam et si nichil Circa primum dicit sic et magice artis apposite erant derisus / hoc est tunc temporis manifeste derisibiles erant magi egipciaci / qui per arte

9

v[er]s[us] arti magice vacantes interdum deridentur

magica monstra faciebat, quia nec sibi nec aliis contra supradictas tenebras potuit prodesse, et superbie gloria caruerunt cum contumelia. Quod dicit: vanam gloriam quam habuerunt de arte magica, de falsa sapientia versa fuit modo in correctionem cum contumelia, quia Pharao et alii nobiles climatis petiverunt eorum subsidia, et tamen eos iuvare non possent, contumelias intulerunt tamquam fallacibus et pomposis deceptoribus. 2o ponit derisionem eorum, o[ste]ndens[?]: illi enim quod primitus [illegible] et perturbatores se proponebant ab aliis hic in derisione, supple plenum [illegible]. Igitur manifeste fuerunt deridendi sicut presumptuosi et fallaces, promittentes se alios adiuturos, qui nec poterant succurrere sibi ipsis. 3o quod posset aliquis obicere quod ipsi non affligebantur ex visione corporali vel ymaginaria excitativa personarum et monstruosarum effigierum, quia assueti fuerunt talia videre, sicut nec Balaam expavit ad asine locutionem. Videtur quod in tribulationibus hoc concesso turbabantur tum ex tonitrualium[?] que multa eos strepitum facientes videbantur eos conturbare et sibilationum serpentum quos tamen non videbant; turbabantur etiam ex hoc maxime quod negabat se videre aerem, scilicet quod nemo vitare poterat. Et hoc est quod dicitur: et si nichil illos ex monstris apparentibus in circumstantiis visibiliter vel ymaginarie in tenebris perturbabat, transitu tamen animalium robustorum et serpentium sibilatione commoti, ne ab aliquibus conculcarentur vel a serpentibus intoxicarentur, tremebundi peribant, et aerem quem nulla racione quis effugere posset negabant se videre aerem.

que tum tangebat, et magice artis appositi erant, risus de adhuc.

Et vacantes arti magice interdum deridentur: nam deridentur a demonibus, deridentur ab hominibus, deridentur a bonis angelis, deridentur a deo. Primus deridentur a demonibus et decipiuntur frequenter alii a propriis spiritibus fallacibus et mendosis quibus se sociant quos colunt, sicut patuit de papa Silvestro 2o, qui primus dicebatur Gerebertus; hic primo monachus Floriacensis cenobii, postea apostatavit et dyabolicis obsequiis et arti magice se penitus obligavit, et itamen quod dyabolo fecit homagium tali pacto ut ei omnia ad nutum succederent. Auxilio igitur demonis promotus et suffultus factus est primo Remensis archiepiscopus, postea Ravennensis et tandem papa. Et demum quesivit a dyabolo quamdiu viveret in papatu. Responsum est ei quod quamdiu non celebraret in Ierusalem. Cum igitur postea celebraret in quodam loco Rome qui Ierusalem dicitur, et est in Laterano, ex strepitu demonum intellexit se sensit mortem adesse. Suspiravit igitur et ingemuit. Et licet sceleratissimus esset, nullatenus desperavit, sed coram omnibus peccatum suum confessus membratim ordinavit dividi corpus suum, ut omnia illa membra amputarentur quibus demones adoravit, truncum non mortuum super bigam imponi, et ubicumque alia illa consisterent sepeliri. Quod non sine signo [illegible] Deus sue clementie demonstrante, tunc [illegible] corpus illud in ecclesia Lateranensi [illegible] in cuius sepulchro [illegible] expectatur, licet [illegible]

9 subdit pape pleni ppetuo moriturum in ecclesia sancti martini de hac eade pona tis post at ipsi eipsit a re gerebtus ad r post ipsa regens eo et designat te nobiles civitates quas rexit successive que sunt remus Ravennas et romana Iste igitur fuit tempore deinceps a demonibus quibus tunc homagium fecerat ut est dictum. Consimile narrat de quodam alio episcopo qui propter honores consequendos arti magice fuit datus. Talis fuit episcopus qui multos habebat adversarios et erat in quodam castro suo de quo plurimum confidebat et tamen timens consuluit demonem suum sub hac forma. Effugiam an non. Respondit demon, non sta secure venient inimici tui superventuri et subdent tibi. Accedunt hostes et castrum capiunt et succendunt. Invocavit igitur demonem in extrema necessitate quesivit quare fallaciter sic fecit et quare eum finaliter sic decepisset. Respondit igitur demon quod eum non decepit sed verum dixit si dictum suum intellexisset. Dixi inquit non sta secure, i. fugias, venient inimici tui superventuri et subdent tibi i. ignem tibi. Et sic familiaris dyabolus in fine delusit. Huiusmodi similia possent infinita narrari. Alii autem decipiuntur a spiritibus aliis non quidem a briptis quos invocant sed ab eorum principibus quibus sunt aliis potestates. Unde cum quidam theuthonicus peregrinaret ad sanctum iacobum in quadam villa navarre quedam nigromanticus obviam habuit et dixit peregrino bone video te esse in periculo mortis. Et si vis inde in- cedem repertis spiritualibus vita tua

videt theotonicus volo. Ducit igitur nigromanticus theotonicum in quidam tamentum parat sibi balneum et po- situm in aqua collocat eum tunc spe- culum de calibe quo magici solent uti et querit ab eo quid videt in speculo. Respondit theotonicus quod videt virum et uxorem in domo propria et nigromanticus quidem ymaginem for- maverat de cera. Stat quod thetonicus arcum extenso et sagitta immissa ut sa- gittet ymaginem cum clericus mar- ratur inquit ymago terea ymago tua est. Uxor non tua et clericus a- masius suus in hoc convenerunt quod te occidant. Quod si ymaginem illa posset thetonicus sagittare mortuus eo- rum. Custodias igitur tempus. Et quod incipit tunc iunge tempus totum sub aqua balnei in qua stas. Et sic semel et bis et plures quam ter non potuit sagit- tare sic tandem teo se eri- gens de aqua et respiciens specu- lo videt quod uxor cum famula clericum illum subito mortuum in quadam stabulo sepelivit. Solvit igitur theo- tonicus nigromantico pro mercede et statim peregrinacione dimisit rediens quod per speculum viderat opere comple- ta repperit. Unde habetur sicut supra Teutonicus peregrinus eo jacobita natura balneum cum speculo de- currere mirabiliter mulieribus te fatet ad statuam sub aqua minus plus tua infatuat faciat futurus stabili tenet ymaginem. Unde sequitur magicis dicit de spiritu eum decipiente etc. 13. Subvidens spem dabit narratio et bona et inconsulto deridebitur te

2o

¶ 2o deridentur daemones si illi arti cedant
ab hominibus / sicut magister petrus in suo dic
tus de quodam clerico perito in nigro
mantie cui demon apparens promisit quod
foret rex anglie et quod cum tanta mi
licia duceretur in medio regni an
glie sicut vniuersi edwardum filium
henrici videat comitatus / hic tandem
in northamtona tempore parliamenti co
mitatibus totius regni presentibus tractus
fuit et suspensus. quod demum assa ossibus
adherebat ymo generaliter omnes qui talibus
arti indulget cum apud homines
confunduntur / Et in tempore deficiet
sciencia narrare / ut multi dicere
possunt illud psalmi posuisti nos in
opprobrium vicinis nostris subsannationem et de
risum etc. / figura 3 regum 18.
quod helias propheta baal derisit
et ait / clamate voce maiori deus
enim est et forsitan cum aliis loquitur
aut in diversorio est aut in itinere aut
certe dormit ¶ 3o non est dubium
quin ab angelis bonis derideantur
cum se vilissimis spiritibus submittere
non verentur unde angelus obvians
balaam nigromantico cum gladio
evaginato sicut ibi dicitur sine dubio
dictum derisit quem asina sua cum
ad maceriam collideret increpavit numeri
22. ¶ 4o deridebuntur a deo finaliter
iuxta psalmus et tu domine deridebis
eos et ad nichilum deduces omnes
gentes i. omnes gentiles qui se demoni
bus submittebant ¶ Dubitatur vtrum
est vtrum ars magica sit vtilis
hominibus medica / videtur quod non / quia ad
honorem dei videtur esse quod homines alii
distincte nominum vel herbarum vel oracionum
vel stellarum certe sint remediis im

notandum quomodo deridentur ab helia

alia ratio 3o

deridet deus 4

27

Vtrum ars magica sit vtilis hominibus medica

pare / sed hoc fieri non videtur in arte
magica sed invocantur demones ad
medelas per nomen dei Igitur non debet
hominibus prohiberi. Contra ad artem magi
cam pertinere videtur uti ymaginibus
ad curam hominum specialibus. Et hoc potest
fieri naturaliter Igitur illud non irrationabiliter
prohibitum apparet probatur per illud quod
narrat commentator super centiloquium
ptolomei verbo 9 ubi narrat de quo
dam qui sculpsit figuram scorpionis
in lapide luna existente in vno de quatuor
angulis. et quemcumque postea impressionem
illius habebat sine cera sive ...
a morsu scorpionis curabat. Et auc
tor ipse se testatur vidisse / sed hoc non fie
bat nisi per naturam etc. Contra inprobabile est
illud prohiberi quod a divinis est acceptum
sed divinis sit acceptum quod quedam negotia
malos eventus denunciant sicut
obviari leporis signat malum / et
obviari bufoni signat bonum vespe
rodi a senatibus / unde statim dum
quis de domo procedit / et multa huius
fiunt per experientiam maiore a multis
quibus plus vacat talia considerare
quod sint signa infortunii Igitur inprobabile
est talia prohiberi.. Contra narrat magister
in historiis super evangelium quod inter iudeos
fuit quidam exorcista qui per coniura
tiones factos a salomone demo
nes eiciebat maiore apposita ra
dice cuiusdam herbe in naribus obsessi
Igitur hoc videtur naturale / et confirmatur quod di
citur quod herba iohannis que et perforata
dicitur fugat demones per naturam.. Contra
verbis conferri virtus naturalis / et carac
teribus consignatis et stellis celestibus
sed cum non naturali uti licet applicando

2

3

4

4

ad effectum conceptum etc. vel quod ad oppositum est Augustinus de doctrina christiana ubi dicit quod ad superstitionem pertinet volumina magicarum artium et ligaturas etc. quas medicatorum quoque disciplina condempnat sive in precantacionibus sive in quibusdam notis quas caracteres vocant et cetera. Ad quartum dicendum quod sicut visum est quod ars magica dicitur illa superstitiosa observancia que instituta fuit aut auxilio aut consilio demonum adhuc pactis vel pactionibus conplicita nocuitoris completur. Ubi primo sciendum quod demones antiquitus tempore ydolatrie multas observancias hominibus revelaverunt ad hos effectus quos ipsimet demones causabant ad decipiendum homines et ad contrahendum cum hominibus familiaritatem ad fallendum eos finaliter et inter talia videtur ars notoria locum tenere per quam suadetur diversam scienciam possibilem vel impossibilem homini adquiri per inspeccionem quarundam figurarum et oracionibus dicendis cum observacionibus que vel totaliter est ficticium quod est minime credibile vel per revelacionem demonum per illam observancie principis illius artis que sunt valde difficilia sicut patet arte illa intuenti. Ultimo est notandum quod inter ea que sunt per demones hominibus revelata quedam continent expresse demonum invocaciones sicut patet de modo inclusio dei spiritus et in aliis demonum superstitionibus, quedam alia signa in cohibicione rerum quedam continent quedam vana que tunc demones ordinaverunt fieri quibus factis ad modum quo illi ordinaverunt accedunt demones non coacti sed sponte et quasi ex quodam pacto et efficiunt effectus quos antiquitus promiserunt et in talibus consistit tota

ars magica. Aliter autem discerni possunt an ex magica sequitur effectus vel ex natura rerum creatarum est in quibusdam casibus nimis difficile quando tamen scitur quod nulla talitas naturalis invenitur que talis effectus sequitur dicit et aliquid adimpletur racio quod tunc non sit ex sua natura sicut sunt figure karacteres vel voces contrarie vel alia similia arbitrandum est talia magica esse nisi sicut est illud quod scribit palladius de agricultura libro primo ubi agens de columbis dicit columbe non perirent neque locum deserunt si per omnes fenestras aliquid de strangulati hominis loco vel vinculo vel fune suspendas et in plinio de naturali historia multa talia inveniuntur in gubernino consimiliter vbicumque ponit exprimento subiungitur aliquorum superstitiosum que omnia generaliter spectant ad quedam, pacta antiquitus inter demones et homines consueta. 3o. notandum quod nulla virtus naturalis corporis lapidis metalli ligni vel herbe non potest demonem ad aliud compellere, quamvis fingat se compelli et homini aliquomodo subdi, ut per hoc familiaritatem cum homine contrahat et finaliter eum fallat, demone sed aut disarmonia fugatur, nisi fiat a deo miraculose, sicut fuisse creditur de david et saule. 1. Regum 16. Ffirmandum est sicut sanctis convenit / Augustinus 10 de civitate dei capitulo {de purpuriis}. Ex dictis demon homini deservit primo sponte ut decipiat / alio modo coacte / a superiori spiritu, sicut iudei dixerunt de christo / quod in beelzebub principe demoniorum eicit demonia / Matthei 12. .. Ultimo est notandum de incantacionibus

spectum quia eos quo nulla ratione talia apper
que uoces tales et sic singula fuerint
faciunt spectes intelligit appertate
uel serpentes intelligit quid per stm
uidentur tales incantaciones per demones
effectum sortiri et sunt reliquie ueteris
ydolatrie Inuocaciones et quas uetule
faciunt pro morbis curandis pro noua
uel comea et obseruaciones infinite i.
sortilegia sunt quibus admiscentur.
quedam de deo uel de ciuium. Si quis
aut quibus infirmitate impediri faciat
nomen christi uel uerba euangelii cum simplici
deuocione non uidetur spectem admon
ligandi uel scribendi seu figurarum
uel caracteres non est periculum quoniam
talia ad expellendos morbos non
ordinantur directe. Ad uoces ad
formam quod ad honorem dei etc. Dicendum
est quod non est ad honorem dei quod ho
mines talia faciunt ad querendum auxi
lium uel consilium a demonibus quibus est
eis contra eos bellum indictum unde
expellere eos de corporibus hominum quos
vexauit ubi licet sicut faciunt ex
orciste non autem eos suscitare ut
doceant homines quibus remedia uel
ut iuuet ut curandis sint. Si autem
inuenitur aliquos hoc fecisse fecerit
hoc deo dispensante et in actione
cooperante. Ad septimum de ymaginibus
curantibus infirmitates artificialiter
factis in quibus una sunt nisi forte
ipsa ima habet efficaciam naturalem sicut
dicit thomas in secunda secunde q. 96 articulo 2. ubi
dicit quod omnes tales ymagines supersti
ciose et magice sunt quia ex hoc patet quod sunt
ea nullum effectum habent nisi in eis quo
dam caracteres scribantur figura aut

non est actione malo principium hoc
tamen est dicta intelligentia ymagines astrolo
gicas et nigromanticas quia nigromantice
sunt per expressam inuocacionem demonum
sed astrologice per pacta tacita fi
gurarum uel caracterum de ymaginibus
non aliter notarum tres dictas. Ad tertium quod iste
obseruantie sunt antiquitus a demonibus
tradite non enim sunt causa talium effectuum
sed signa tantum et non naturaliter instituta
nec a deo igitur ab homine uel ab angelo
non bono igitur malo. Ad quartum constat
salomonem ydolatram aliquando fuisse unde
potuisse possibile est suos exorcismos
per demones ordinatos fuisse et
ideo sunt illiciti. Ad quintum quod figuris
et caracteribus nulla uirtus actiua a
stellis potest imprimi cum non sint res
distincte a rebus figuratis. Et dicitur
dicatur quod ipsis rebus imprimitur utique
per figuram uel caracterem hoc non est
per acta pacta antiquitus inita prout
supra tactum est

f Requieuer cum potuimus per
sona redargueret construit tu
sit enim timida nequicia data
est in omnem condempnacionem semper enim
presumit seua perturbata consciencia nichil
enim est timor nisi presumpcionis ad
iutorum per diuinam cogitacionis auxi
liorum et dum ab intus minor est
expectatio maiorem computat pe
na huius cause de qua tormentum
prestat. Enarrat penas multi
plices quibus afflicti sunt egip
cii penis palpabilibus corporalibus
per tenebras inter quas penas unum de
maximis fuit timor quibus semper
suspicabantur eis peiora superuenire

supplicia que sunt eis preparata liter
ratim illata / In parte ista inducit auctor
sequentes versus supplicia timoris
et circa hoc duo facit / primo assignat
huius timoris originem in generali / 2o
eam explanat magis in speciali. Dicit primo
ergo sic Semper enim timida. Circa primum
dicit sic Semper enim preoccupat
pessima ~~cogit~~ redarguente conscientia /
q.d. hoc est causa tanti timoris in
peccatoribus et afflictus ut non solum
doleat de penis presentibus sed magis
timeat penas futuras / quia semper
tale preoccupat i. precipit (conspicit) pessima
i. maiora penalia eis infenda re
darguente conscientia / que scilicet indicat se
penam maiorem deberi quam actualiter
infertur / quia etiam arguit de malicia
sua / conscientia igitur lesa per culpam / facit
hominem preoccupare et precipere quam
mora igitur futura quam patitur / vel
plus torqueatur metu quam sensu / vel
preoccupat pessima ex voluntate causa
pessima n. i. gravissima tormenta pre
occupat malos. Et est summa conclusio
conclusionis / Consequenter istud explanat magis
in speciali / et ponit istius timoris primum
medium et effectivum / primum enim est ne
quicia que est principalis origo timoris
et istud adducit dicit Semper enim ti
mida nequicia data est in dem.
condempnacionem i. suum scilicet maiorem
dum (patitur) precavendum condempnacionem nam ipsa
met nequicia pena sceleris est ne
ad iudicium de ordinatum remane
at et bene boecius in 4o de consolatione philosophie prosa 3.
Sicut plus probitas ipsa premium sit
ita in plus nequicia ipsa supplicium
est / Et augustinus primo confessionum iussisti

Domine et sic est ut pena sit sibi omnis
inordinatus animus / Et augustinus de
beata vita igitur Nulle pe
ne graviores sunt quam male conscie
in quibus cum non habetur deus conscientie
non invenitur hoc est igitur primum expres
sum timoris in peccatoribus scilicet nequicia
que teste corpore conscientia indicat eos
esse malos / hic enim primus effectus
culpe sicut dicit Juvenalis libro 5o
Exemplo quodcumque malo committitur
ipsi displicet auctori prima est hec ultio
quod se iudice nemo nocens
absolvitur improba quamvis gratia fallacis
pretoris vicerit urnam / Quod dicit etiam an
tiquitus sicut narrat Ovidius 15
metamorphoseon quando pretor condempnabat no
centem misit in urnam lapillos ni
gros et eos postea coram populo ef
fudit et sic reum ostendit esse dampnan
dum aut esse liberandum homines im
misit lapillos albos quos postea
ad ostensionem innocentie effundebat
Dicit igitur Juvenalis quod quamvis aliquis
coram sue malicie evadat iudi
cium pretoris preter precium et favo
rem vincere in urnam i. iudice non
absolvitur sed dignum supplicium iudi
catur Et ideo dicit Seneca de
moribus mala conscientia sepe tuta est
secura numquam / Et ideo sequitur dicit
quod nequicia data est omnibus in condemp
nacionem vel sicut alia littera habet dat
testem condempnacioni, et eadem
summa est / Et hec est ratio illius quod
sequitur Semper enim presumit seva
i. preconcipit sibi eventura penalia
et crudelia perturbata et turbata
sive turbatur conscientia. hec igitur tria

6

necessaria perfecta consciencia dicitur quod omnis
culpa et pena debet puniri et propter
hoc causat timorem et hoc est quod
subdit nichil enim timor nisi presumpcio
nis i. anticipacionis vel preoccupacionis
proditor de pena debita infernus ad
interiorem proditor cogitacionis auxilii
est prodit enim timor i. manifestat quod
timens sunt cogitaciones de auxilio
acquirendo et eo ipso quod sollicite
desiderat auxilium et nichil videt
bonitatis intrinsecus in seipso unde
videt esse dignus auxilio acquirendo
do et eo ipso augetur timor et in
dicat penam culpe ideo quia cogi
tur esse maiorem unde subdit et dum
ab intus minor est expectacio i. spes
de remedio maiorem computat penam
vel consciencias secundum aliam literam quamuis
consciencias i. certitudinem eius culpe i.
expectacionis rei de qua tormentum procedat
i. a qua infertur sibi pena. Precaveat
pessima redarguente consciencia. Quo

consciencia hominis est multiplicis actus quod est accusatrix sive transgressionis

26

tercio est sic quod consciencia hominis
multiplicis actus est. Est enim consciencia
accusatrix sive transgressionis revela
trix miserie depressionis confirmatrix
bone possessionis vindicatrix sive
reprobacionis. Primo igitur consciencia

p°

hominis est accusatrix sive transgres
sionis sicut enim puero datur
cera in qua defectus sui signatur
ut postea videatur et nullo modo licet
sibi abradere ceram suam. Sed per eam accu
sabitur. Ita cuilibet accusatrix alligatur
consciencia in qua omnia peccata sua notantur
ut secundum eam in iudicio accusetur. Per
2 Dyonisius reddente illo consciencia
ipsorum et inter se invicem cogitacionum

accusancium aut et defendencium in die
quo iudicabit deus occulta hominum
et ideo istam accusatricem maxime
timere debemus. Dicit Bernardus in libello
suo de moribus: Cum sicut peccatorum tuorum
magis timueris quam te met ipsum
alienum enim potes effugere te nunquam.
Item in eodem: Consciencia enim magis
quam fama intendenda fallit namque sepe
potius fama consciencia nunquam. Sicut
autem caritatiuus accusator primo
monet personam ad partem et cum
premunit de suis defectibus et si
se correxit culpam celat. Si non se
corrigere contempserit eum publice
in iudicio proclamat. Ita consciencia
nostra in presenti quidem nos corripit
et reprehendit occulte sed si nos
non correxerimus in futuro iudicio
publice proclamabit. Lemnius contra Co
stius est nisi iudicaverit portabit

2°

iniquitatem suam. 2° consciencia hominis est
expressiva sive detectiva
revelatrix sive depressionis. In omni
enim depressione vel tribulacione tirea
singulare consolacio est bona consciencia
1 Cor. 1: Gloria nostra hec est testimonium
consciencie nostre. Unde Ambrosius de officiis:
Bene sibi conscius non debet falsis
moveri conviciis nec estimare plus
ponderis in alieno convicio quam
in suo consciencie testimonio. Et Gregorius
super Ezechielem omelia 9: Eciamsi pro se
si omnes te laudent et consciencia accuset
aut quid obest si omnes derogent
et sola consciencia defendat. Ideo Augustinus
in quadam epistola et ponitur in canone
11 q. 3 *intellige, loquere* senti ~~de augustino~~ ad minimum
chew dicitur sic senti de Augustino quod

priuilegio usurpatus cont. decisionem omnibus pape

liber sola me dei in oculis consciencia non ac
cuset ut dicit sapiens. Item. Similiter consciencia
mediolanensis a omnibus [illegible] pro
mittebat populo potestatem bonam, quia illa
nunc nec placare poterant nec consilia
fuerant. Stabit sibi ipsi gregorius. Qui ad
propriam conscienciam redeat et inde consola
tus populo non subsistat quia ei utilia
cognoscit, que inquit conscientia defen
dit liber est inter accusaciones, et liber
sine accusacione esse non potest. Si so
la que intus adiacet consciencia accuset.
De hoc eciam augustinus non oblito loquitur
super 18 psalmo et ponitur 6 q. 1 cap.
11 q. 3. Custodi. Custodi inquit inno
cenciam tuam ubi nemo opprimit
causa tua prevalebit in te falsus testis
sed apud homines, numquam apud deum va
lebit, ubi causa tua dicenda est. Quando deus
erit iudex, alius testis quam consciencia
tua non erit inter iudicem et conscienciam
tuam. Noli timere nisi causam tuam.
Hec augustinus. ¶ 3º consciencia est homini con
servacio bone possessionis. Unde bernardus
bona consciencia et suadens secreta habita
tio, nullis patens insidiis, nullis
violenciis cedens, ut potest non manu
nec oculis accessibilis quemadmodum impo
suerit securius ipsam servabit, bono de
functo restituet. Quemadmodum vado
ipsa erit meum secure servans depo
situm quod suadendo accepit. Ubique gladio
vel confusio inevitabilis pro qualitate
depositi. Hec bernardus. Est igitur consciencia
servacio bone possessionis. Est enim
bona consciencia sicut quedam cartha
in qua vita nostra scribitur, per quam
assecuramur de premio paradisi. Thesaurus

sui aut precepti est caritas de qua
de premio et consciencia bona sumus precep
ti potest esse premium sine timore debi
ta per precepto, sine cartham per quam
occupatur est magna sollicitudine
eam diligenter conservat et magne
preciavit ne a tineis vel vermibus
consumatur. Cartham autem per quam
vitam celestem vendicamus est consciencia
bona informata per caritatem, scrip
ta tota plena bonis minutis, ea
conservari debet a tineis et vermibus.
Hoc autem fit dupliciter. Uno modo si
frequenter revolvitur respicitur et tractatur.
Alio modo si ponatur cedro vel cedrina regina, que est
genus cedri dicit enim ysidorus in
ethicis c. 1. de cedro quod resinam
quandam habet que cedria dicitur que in
obsurvadis libris adeo est utilis
ut perimi ex ea non timeant parua
re tempore consenescant. Isto dupplici
modo si cartha conscientie nostre a cor
rupcione servare volumus primo oportet
quod frequenter eam revolvimus et respi
ciamus scilicet dicta et cogitaciones dili
genti discutiendo, et ea que a pulchro
defecimus ut ne nemalia [illegible]
ficiat dimittamus. Exemplum apostoli pauli
qui dicebat, actuum 24. Studendo
sine offendiculo conscienciam habere ad deum
Studium sicut dicit tullius est vehemens
animi applicacio ad aliquid agendum
cum summa voluntate et venerabilia maiora
ad applicacionem requirit ad bene discucien
dum et discuciendo sic permitte consciendo
de peccatis. Et ideo nota dicit apostolus se non
reprehensibiliter loqui de [illegible] consciencia sed
studeo conscienciam habere et hoc sine offe
diculo, ut nec ex diuinita [illegible] et q

contingit cottidie negligant. 2º de-
beremus istam cortinam plures cedrina
que est resina cedri cum sanguine christi
propter meditari. cedrus ita
quod fuit pes crucis ad literam, et sic per
synodochen per crucem supponere pos-
sum. aut meditacio vinces i. remor
sus peccatorum expellit eos dicente
Heb. 9. sanguis christi emundabit
consciam nostram ab operibus mortuis
et sic idem est per hereditatem et habere
talem cortinam. Ita idem est per habere
consciam bonam et vitam futuram. Et io
illi qui se ornando depingunt ad fame
claritatem non ad consciencie virtutem
sed perdunt finaliter celeste hereditatem
contra quos scribitur de moribus. plurimi
famam consciam pauci verentur. 4º
conscia est vindicatrix fracte profes-
sionis omnis cum christiana professione
essemus. et ideo quociens istam profes-
sionem infringimus consciencia nostra non
solum accusat, ymmo vindicat mor-
dendo et pungendo. prov. 12. est qui
sibi promittit et quasi gladio pungitur
consciencia. est qui promittit et non im-
plet. et talis quasi gladio consciencia homi
pro virtutem et graciam que tunc infun-
ditur et punitur usque cunctis nobis
et iste est denarius quo christus exi-
git per tributo, ut que conscienciam de-
bemus nos esse suos servos. unde crisostomus
super illud Mat. 22. Reddite que sunt
cesaris cesari etc. Munusma cesaris
aurum est. Munisma dei homo. in solidis
videtur cesar, in hominibus autem deus agnoscitur.
Ideo divicias vestras cesari date. deo
autem consciencie vestre solam innocenciam
reservate. Secundo sciendum quod istarum conscienciarum sunt

nonnulli complexiones differentes. sunt enim
quedam consciencie dilatate, quedam
consciencie infirmate, quedam consciencie
perturbate, quedam consciencie cauteriate.
Primo inveniuntur nonnulli quorum conscie
conscia nimis dilatata, qui nichil
pendunt nisi grossiora peccata quorum
conscia est sicut rethe habens larga
foramina ubi non comprehenduntur
nisi pisces maiores, sed minores
per evadunt. tales non pendunt
scelera minuta, ymmo pro medica
nimia puniunt nisi fortasse sint coram
multitudine super lite. Medacia apud eos
nullius sunt momenti nisi cedant
in diffamacionem proximi. Furtum non
est magni ponderis, nisi sit de bonis
regis vel alicuius magni. Sed tamen si de bonis
fiat pauperis. Furtum et si fiat de
bonis publicis remordet conscienciam eorum,
si de bonis alicuius civitatis non rema-
net in quorumdam consciencijs ut patet
aliquid ponderis. Qui nimis dilatant
conscientias suas dicentes illud Iere. 23.
non est in conscientia mea quomodo eam sine pe-
cunia posuerit in meis marsupijs.
2º Alii sunt qui habent conscienciam magis
infirmatam per oppositum, qui non solum
magna peccata sed et parva pendant
non sicut debent sed plus iusto, et
que non sunt peccata iudicant esse peccata.
Et hec conscia frequenter a temptacione
dyaboli provenit, qui sic inducit homines
ad perplexitatem peccandi, et quedam
sit contra conscienciam, qua apostolus prohibet
Cor. 10. Omne quod in macello venit
manducate nichil interrogantes
propter conscienciam. Et Corp. viij. penitentes
consciam eorum infirma in se peccabit
et tales indi temptacione consulunt

finiaz vitez et quod bona conscia

2A
conscienciarum est quedam differencia quadruplex
quedam conscia dilatata

habuisse frequenter contractas nimis longas.
¶ 3º sunt qui contrictionem habent perturbatam quia
ipsi commissa deflent, contra quos Bern(ardus)
super cant(ica) sermone 62: Eiusdem efficacius ad
conciliandam contritionem vulneraque Christi non ad perhibendam
gradum aciem mentis quam Christi vulnerum
sedula meditatio. Et idem: Turbabor
sed non perturbabor quia vulnerum domini recor-
dabor. De ista contritione dicitur in littera: semper
presumit seva perturbata contritio. ¶ 4º sunt
quidam qui habent contritionem cautelatam et
hii pondereant penam sed de magnis
nichil timent, et tales sunt pharisei
decimantes mentam et anetum et omne
olus et graviora legis pretermittunt. Mathei
23. Et hii sunt ypocrite de quo prophetavit
apostolus Thimotheus iiij. Et 4. In novissimis
temporibus veniet quidam [veniunt quidam] in ypocrisi
loquentes mendacium et cauteriatam habentes
conscienciam. Istam igitur quadruplicem
contrictionem deponentes faciamus sicut
scribitur ad Hebreos 10: Accedamus cum
vero corde in plenitudine fidei aspersi
corda a conscientia mala.
¶ Illi autem qui impotentem vere
noctem et ab infimis supervenientem
eundem sompnum dormientes
monstrorum exagitabantur timore, alii
autem deficiebant traductione animae, subita
venit eis illis et insperatus timor
supervenerat. Hec est pars istius capituli
in qua agitur de qualitate none
plage illate egiptiis per tenebras
palpabiles tribus diebus durantes. Unde postquam actum est de istius
plage iniquitate, in parte ista a-
gitur de eiusdem qualitate. Et di-
viditur sicut processus in tres partes
nam primo ostenditur quod ista pena fuit

universalis quantum ad omnes qui fuerant ibi. Deinde
secundo ex qua ibi: Si quis ex illis deciderit.
Primo igitur quantum ad primum ostendit in ma-
teria istius pene per hoc quod durantibus
illis tenebris nullum dabatur egiptiis
tempus solatii vel quietis, quia sive
esset tempus vigiliarum sive tempus dor-
mitionis semper exagitabantur timore.
¶ Unde dicit sic: Illi, id est egiptii, qui in
potestatem vere noctem, id est in illas
tenebras ad modum noctis sic horrentes
que potentes eos ligaverunt, et ab in-
[id est abissis et terre profundis inferni et ab infimis supervenientes ...]
finis et ab altissimis venientem
quia tenebre ille aut causabantur primum ab
infimis aut a vaporibus de terris ascen-
dentibus, id est a corporibus demonibus lumen sibi
subtrahentibus sicut absentia gubernatoris
dicitur causa submersionis navis. Eundem
[id est sompnum corripiebantur ... visiones ...]
sompnum dormientes, id est eadem nocte
vel tenebris pacientes, alii monstrorum
exagitabantur timore, quia in sompnis
sicut frequenter contingit dormientibus
quod exterrentur per horribiles visiones.
Alii autem vel puta in vigiliis autem defi-
ciebant traductione et successiva mu-
tatione de una ymagine turbida
ad aliam, sicut evenit exstantibus in
tenebris. Et sic deficiebant traductione
anime, id est tali variatione anime, vel deficie-
bant traductione, id est morte per quam anima tra-
ducebatur de vita ad mortem, vel de
corpore ad infernum, vel de sensu ad insa-
niam, quod fiebat forte dementes per
timorem et horrorem, quia subitaneus illis et
insperatus timor supervenerat. Et ideo
magis ledebat tunc quod mirum, tunc
quia a causis superioribus que preaviderunt non
potebant, alia littera habet sic: Illi qui
in potestatem vere nocte suspecta pacie-
bantur. Et dicit nox illa non impotens

ab effectu quod fiat ex pueris pueri impo
tentes eundem sompnum dormientes sop
nus in scriptura sacra designat peccatum
et dormientes peccatores est Ro. xiii hora
est iam nos de sompno surgere et
ephe. v. Surge qui dormis et exurge
a mortuis et illuminabit te christus. Ubi notandum

peccatum comparatur sompno propter 4or

28

quod convenienter peccatum comparatur sompno propter
4or rationes scilicet propter sompni causationem
propter sompni interpretationem propter sensuum ligacionem
propter iudicii deceptionem. sompno igitur sop
nus dicitur figuratiue peccatum propter sompni
causationem causatur enim sompnus ab eva
poratione ascendente ad cerebrum de
nutrimento qui quidem vapor propter calorem
ascendit Sed cum ad cerebrum pervenit propter
cerebri frigiditatem infrigidatur ibidem
et cum materia illa fuit grossa congelatio
nis incipit descendere descendendo at
tunc venas obturat vias spiritus per
quos sensus exercent actus suos et
causatur impotencia sentiendi. per eva
porationem per elevationem de nutrimento
et postea infrigidatam sicut declarat
aristoteles primo de sompno et vigilia et 1 signa
ubi ostendit consequenter quod triplex hominis
dispositio corporalis facit homines sop
nolentos naturaliter. Sed si habeat caput
grande vel alia licet parva capita
et parum de cerebro sicut nanes parum dor
miunt. Similiter licet cerebrum
siccum sicut senes sicut melancholici
parum dormiunt per experientiam. Sed si homo habeat
caput grande collum breve et venas
grossas erit naturaliter sompnolentus quia si
bene sunt grossas evaporatio cali
da et subtilis faciliter ascendit ad
cerebrum infrigidata in capite et ingros
sata et difficiliter descendit propter strictitudinem

venarum et propter quod diu remanet vapor
ille grossus in capite et quod diu cere
brum obturat meatus sensuum et tam
diu sensus manent ligati quod est alias
dormire. Similiter si habeat caput grande
debebit multum de cerebro et multum
de frigiditate in loco illo. 3o si collum
sit breve cicius pervenit ad evapo
rationes de stomacho ad cerebrum.
Isto modo est moraliter. Ex primo habeat
caput grande id est magna dignitate
est forte rex et comes vel magnus
in ecclesia. collum breve id est parva caritate
caritas enim est quasi collum in corpore
christi mystico quod est ecclesia connectens
christum qui est caput corpori suo quod
est ecclesia. venas id est vas sanguinis
sanguis enim de passione et designat
compassionem ad proximum. Et venas grossas
qui est magna scilicet dignitatem et
ad deum parva caritatem et erga
proximum modica pietate talis est
valde sompnolentus. ysa. lvi Omnes et
reges gentium dormierunt in
gloria vir in domo sua cuius figura
tres reges sive magi responso accep
to in sompnis ne redirent ad herodem
per aliam viam reversi sunt in regionem
suam. Luc. 2. pauperibus pastoribus an
gelus apparuit vigilantibus sed reges
invenit oppressos sompno et ita est
hodie quia pauperes inveniuntur plerumque vel
domine vigilantes adeo quod salutem
suam sciunt. sed divites dormiunt in peccato

2o

2o peccatum comparatur sompno propter sop
ni interpretationem. dicitur enim vulgariter
sompnus nomen propter sit ubi quod vera inter
tatio sompni est expositio per opposi

sicut dicunt illi qui arte de significatione
sompniorum contempnunt licet dicat aug.
in de sompno ca° de divinatione quod omnia
vel plures estimat habere aliqua significatione
sompnia prout fidem tamen ab experientia
dicit tamen d. walterus quod sompnia viri
debent ad sensum contrarium. Et certe
isto modo est spiritualiter nam sompniantes
de honoribus dignitatibus divitiis et
deliciis in presenti in futuro ponentur
in penis doloribus et miseriis. Per oppositum
afflicti tribulationibus et tediis propter deum
in presenti in futuro gaudio replebuntur
et hoc est de quo salvator discipulos
premunivit quando erat ab eis de seculo
recessurus Amen amen dico vobis
quia plorabitis et flebitis vos mundus
autem gaudebit sed tristicia vestra vertetur
in gaudium Joh. 16. Gaudium vero
mundanorum in tristicia convertitur. Job 21.
ducunt in bonis dies suos et in puncto
ad inferna descendunt. De istis sop
niis Eccl. 34. Vana spes et mendacium
insensato viro et sompnia extollunt
imprudentes. Confingit enim Ovidius
11 methamorphoseos quod altione (alcione) nimio modo suum
virum seu ceicem dilexit. Pro quo cum
mare transire temptasset naufragium
passus fuisset altione (alcione) uxore sua
ceyce nesciente omnibus thura diis
offerebat sed precipue Junoni. Juno
igitur non ferens ultimas lacrimas altione (alcione)
nes vocavit yrim vel iridem fide
lissimam nunciam et iussit ei quod iret
ad palacium sompni regis et excita
ret sompnum precipiendo ex parte Junonis
quod aliquem de filiis suis hoc est de sompniis

quia sompnia dicuntur filii sompni mitteret
statim ad alcionem qui ei dormienti
ostenderet effigie ceycis (ceicis) viri sui
in mari submersi. Ivit igitur iris sta
tim ad curiam sompni regis et iussa
Junonis complevit. Habet autem sompnus
tres filios potissimos quos nuncios
suos ad reges et nobiles duces
mittit. Primus vocatur morpheus secundus
ycatheos tercius panthasyos. Morphe
us habet suum officium quod effigiat
in capite dormientis in effigie humana
cum gestu et loquela et ceteris pertinentibus
ad humanam naturam. Ycatheos causat
effigiaciones brutorum et volatilium cum
omnibus gestibus ad bestias pertinentibus
et de humanis similacris vel de in
animatis se nullatenus intromittit.
Panthasos erat precipue figuras
inanimatorum ut lapidum montium et de
morum. Rex igitur ducis secundum preceptum
suum misit ad alcionem (alcionem) quo cum pervenisset
filius suus morpheus posuit se in
capite alcionis (alcionis) in effigie ceicis (ceicis)
naufragii et mortui et sic eam de
morte mariti certificavit et voluntate
Junonis complevit. Volo autem omnino
per hos tres ipsius filios sompni intelli
gere triplex genus sollicitudinis quam
immittit dyabolus in corda mundanorum
dormiencium per negligentiam vite sue.
Prima sollicitudo est circa honores
et dignitates. 2a circa voluptates. 3a
circa cupiditates. Primus igitur filius
mittitur ad superbos quia eis effigiet
de nobilitate humana et dignitatibus
honoribus de pompa seculari in vestitu
gestu familiari et equitatu. Et
isti tres quidem tales sunt non curant

mittit de diuiciis vel & voluptate .. 2us
filius mittit ad libidinosos & non
cupiditat nisi ea que ad ventrem per-
tinent dicit enim apostolus 3o ethicorum c. 7o quod
delectaciones maxime corporales quia delectatur
in eo secundum quod sumus homines sed secundum quod
sumus alia animalibus enim gaudent et
maxime diligunt bestiale est iste filius
erit in hominis solicitudine & cura
carnis in desideriis in cibis & potibus
venereis & quiete & ista non preciantur
sunt ... honores vel diuicias
nisi secundum quod sunt in eius voluptate .. 3us
filius sompni mittitur ad cupidos iste
facit hominem cogitatiuum circa vana-
ta & maxime circa aurum argentum
terras & maneria quare si circa oues
& boues sollicitatur hic est secundum quod in
statu per terram et pecunia acquirenda
et sic omnis per regem sompnii id est
peccatum regnatur Ro 2 Regnauit
mors ab adam usque ad moysen et
iste sompnus diuiciarum voluptatum
honorum soluetur finaliter in paupertate
vilitate & miseria. ps. dormie-
runt sompnum suum & nichil inuenerunt omnes viri di-
uiciarum in manibus suis et prouerbiorum 20 noli diligere
sompnum ne te egestas opprimat.

3o peccatum comparatur sompno propter sompni
ligacionem dormientes enim sensibus sunt
velut ligatos ... operibus suis
nichil operantur sed sunt quasi mortuus
eodem modo dormiens per consuetudinem
male vite in peccato mortali ... pe-
nitus plus capit ... interno vite
eterne dicit apostolus de sompno & vigilia
quod dormientes in dormiendo faciunt
ea opera vigilie non possunt mediante
operum illorum sed sompniorum vix recordantur
eodem modo facientes opera de genere bonorum
quasi cadauera non recordabitur id est non
recipiet in celo de primo centesimali
sed vix remorabuntur se fuisse per eis
dem temporalis priuatos & se indi-
cabunt illa opera non fuerunt bona opera
sed bona per eius fuerunt bonorum operum somp-
nia ... Job 20 velud sompnium
auolans non inuenietur transibit velud
visio nocturna 4o peccatum comparatur somp-
no propter indicium deceptorum sompnians
indicat se quandoque esse in magnis festis
collocatum inter reges & cum euigilat
inuenit se fortassis in carcere compedi-
tum sompnians non timebit ... non timet
quare si quis ... gladio euaginato
nichil timet super modum si ignis
appropinquat vel aqua intrat nec ti-
met eodem modo dormientes in peccatis
sunt indicium & ...
que non sunt fantastice nimis ti-
met penas eternas nullatenus defor-
midat quorum quilibet dicit potest illud
Job 7 terrebis me per sompnia & per
visiones horrore concuties quia
ecclesiastici 40 sompnia noctis immutat
sciam eius etc

3 eunde si quis ex illis decidisset
custodiebatur in carcere sine
ferro reclusus Si enim quis rusti-
cus erat aut pastor aut agri
laborum operarius preoccupatus esset
ineffugabilem sustinebat necessitatem
vna enim cathena tenebrarum omnes
erant colligati .. Ostensum est supra
accidente quod pena tenebrarum fuit
vniuersalis in egipto per totum &
hoc ex parte ... in parte ista ondit

(fecit)
q pena fuit sup[illegible] sibi [illegible] p
penarum / et ita hec duo facit [illegible]
ondit q fuit dominus [illegible] ad [illegible]
nos et rurales / 2° q fuit [illegible]
quo ad omnes et pe ibi una cum
cathena / circa primum primo tangit
operarij et rurales indistincte / 2°
distincte. Ei enim rusticus dicit igitur
primo pt dominus [illegible] carnalis. i.
egiptijs pcipue operarijs qui fors
erant cecidisset in fovea custodi
ebatur ibi p tenebras quasi in carcere
reclusus sine ferro. Unde si fuit rus
ticus. i. colens vel custodiens rura
aut pastor animalium vel pecorum aut
et operarius laborum agri, qualitercumque quis
operabatur ex laboribus ex agris col
lectis sicut qui colligit fruges [illegible]
rat. Ei quis talium preoccupatus
erat. i. preventus fors p conpetentem
tenebrarum ineffugabilem. i. quam
nullomodo fugere poterat sustine
bat necessitatem / et addit aliter
de ista pena pt / Una enim cathe
na tenebrarum. i. consimili cathena
tenebrarum omnes erant colligati /
[illegible] pars e plana custodiebatur
i carcere sed [illegible] q de [illegible]
carcere legimus in scriptura / est enim
carcer corporalis contractionis / consue
tudinalis impressionis / medicinalis
expurgationis / infernalis condempnationis
primo corpus nostrum est carcer spiritus
anime persona namque incarcerata [illegible]
tuam libertatem nobilis non [illegible]
necessario sua libertate / sed per legem car
ceris coartatur. Eodem modo spiritus ro
nalis qui est anima nostra est ex liber

Carcer quintuplex legitur in scriptura [illegible]
[illegible]

et corpori dominari non subici [illegible]
spiritus deo dilecto subici noluit
corpori suo (appetitu delectabili fuit) subitus de palacio
corporis carcerem sibi fecit. in quo
passionibus et temptationibus alligatus
in tantum ut sancti viri [illegible] dissolui
desiderant et esse cum Christo dicente
apostolo philippenses primo. Coartor hinc e duobus
desiderium habens dissolui et esse
cum Christo etc. Et hoc est quod dicit seneca
epistola 101. Corpus hoc anime pondus
est et pena (premente) illo urgetur
i vinculis est / Et ideo dicit philosophus phedone
q in hoc maxime manifestus e philosophus
si anima absolvit a corporis communione
differenter aliis hominibus et [illegible]
dicitur q anima in presenti non potest tollere
a corporis communione dissolui. Ita esu
rimus et sitimus et fatigamur propter
quibus necessitatibus oportet providere de
remedio / scilicet a passionibus voluptuo
sis / oportet secundum philosophum animam suam
absolvere et nequaquam hiis talibus cor
pori consentire / de isto carcere dicit
psalmus. Educ de carcere animam meam ad confi
tendum etc. glosa corpus quod carcer
est non utique secundum illud q deus fecit
illud bonum sed secundum q corrupit et
aggravat animam. i. corruptio eius q
venit ex peccato carcer est (et) infirma
Erunt igitur corpus anime carcer est
p corruptionem / in futuro erit domus
p incorruptionem et libertatem ani
me cum carcerem faciunt sicut [illegible]
heretici in inclusi / carcer est custo
dia domus libertas domum facit [illegible]
[illegible] carcerem. hec glosa / 29 est
carcer consuetudinalis expressionis

29

peccatis namque et prauis moribus ductus in
consuetudine quo quodammodo molestiam
nationem detinetur. Et ideo docet aug.
2 confessionum c. 12 quod consuetudo mala presump-
sit quanti non subiacet voluntati
et tamen dicitur voluntarii a principio quod admi-
piacens lapide non licet in sua potesta-
te iam proiectum resumere, et tamen proiec-
tio dicitur voluntaria quia in ipso fuit
mittere uel non mittere a principio. Figura
ad hoc de sampsone iudicum 16. quem
voluntarie fatue copulatum amore suo
philistei ceperunt et vinctum cathenis
in carcerem molere coegerunt. femina
enim voluptatem designat, tamen quo libere
et voluntarie se immiscet, estimans
quod possit libere desistere quando placet
sed cito quando gratia priuatur cathena consue-
tudinis capitur et ligatur que est debilitas
inclinans ad illecebra, et sic per de-
mones in carcere libere consuetudinis
seruire cogitur, ut iam sine magna
difficultate resistere nequeat tempta-
tionibus consuetis. Homines enim heroes
dampnati decorum temptentur vel per conspi-
cuam voluptatem perfruuntur, et postea
inexperti voluptatem ignorantes
longe tamen molestias ignorantur expe-
rti, quam non experti per impressione mee
rationis voluptatem. De isto carcere apostolus
2. Ecce dyabolus missurus est aliquos
ex vobis in carcerem ut temptemini. De
isto carcere male consuetudinis dicit gregorius
in moralibus Sepe nonnulli exire a
prauis actibus cupiunt, sed quia corde
actuum pondere premuntur in male con-
suetudinis carcere inclusi a semet
ipsis exire non possunt. consuetudo

namque in alia mutabilis nimis non
prauis enim inuecture constringit affectum
fallit et inficiat et in dampnum deuenire
subitur, ex inuectione latent inadu-
dit glossa bede super illud prouerbiorum 22. A-
dolescens iuxta viam suam etiam cum
consenuerit non recedet ab ea. Cir-
ca narrat historia allexandri
regis, orbisque dominatore et in moribus
et in tactu leonidis pedagogi sui
non potuisse carere vitiis quibus
puerulus fuerat imbutus, ex senectute
necat et constringat dicit gregorius 14 moralium
tenent inquit praue consuetudines
quem semel ceperunt atque cottidie
duriores consistunt et non nisi cum
pecora vita finiuntur fallunt, ex affectum
fallat et inficiat dicit seneca epistola
81. Ad inquit in vitiis iam animus
euelli difficile est non enim inquina-
ti sumus sed infecti. Et ysidorus 1º soliloquiorum
quorum prauus usus vix aboletur
assidua consuetudo vitium in naturam
conuertit. Aug. in soliloquiis nisi ab eis
diuelli potest, ex aut tempus indicatum
de culpis subitat patet. A. conf.
de inpressione in quo per consuetudinem
consequendi voluptuosa corrumpitur
bona opera etiam fine et quod est quod
dicit aug. enchiridion 82. peccata inquit
quamuis magna et abhorrenda cum in
consuetudinem venerint aut parua et
ut nulla esse creduntur usque adeo ut
non solum non occultanda sed et predican-
da diffamandaque videantur. ysaie 3.
peccatum suum quasi sodoma predicauerunt
nec absconderunt. De illis gregorius qui

prissa consuetudine inuenitur ut ad possit
cum de visitatum ysa. xlii. In domo
carceris absconditi sunt figura act.
actuum xii. cum petrus dormiret in carcere
inter duos milites vinctus cathenis
duabus et custodes ante ostium custodiebant carcerem.

3us carcer est carcer medicinalis seu
purgatorius. Sicut enim per debitum ab-
noxia carceri aliquociens mancipatur
per debitum ita anime de corpore recedentes
pene temporalis debitrices pro culpis in
carcere purgatorii retardantur. Et
istos incarceratos prissimum est visita-
re suffragiis caritatis ac oracionum suis
subsidiis liberare clamantes ad nos verba
pincerne cap. et dicere illud gen. xl.
sucurras meum miserearis et ut suggeras
pharaoni ut educat me de isto car-
cere. De isto carcere canticis quia
medium est qui nos ad regendum
stare. ~~Educ me de isto carcere.~~

4us carcer est carcer infernalis seu
dampnatorius qui est carcer tenebrosissimus
in quo nullus alleuiatur nullus fugit
nullus liberatur nullus morte tradatur.
contendunt sunt carcerarii seuere
et seui in puniendo et mox peccatorem
tem euadet saltem in morte sed in
illo carcere est pena maior quam ad
mortem perducit. Hunc carcerem deus sed
dicit Jac. ... in quartam summe est
carcerem palacium stabulum et hospi-
tale. In carcere erunt omnes mali
in palacio sunt omnes boni in stabulo
sunt boni et mali in hospitali sunt
mediocriter boni et mediocriter mali /
Carcer est inferni penalis carcer
est hominum qui manibus et pedibus
vinculatur sed penalior qui tene-
bris et tenebris includitur penalissimus
qui cathenis flectitur et ... strido-
ribus angustiatur talis autem est car-
cer infernalis. Juxta illud Mt. xxii. li-
gatis manibus et pedibus mittite eum in te-
nebras ibi erit fletus et stridor dentium.

Palacium est paradisus quale autem
palacium deus hic sibi edificat tu-
neris si edificatur enim de auro di-
lectionis dei de argento dilectionis
proximi et de preciosis lapidibus bonorum
operum. Juxta illud Cor. iii. Si quis
autem superedificauerit super fundamentum
hoc aurum vel argentum lapides preciosos
etc. Stabulum est mundus
in quo deus positus fuit ps. ... pecca-
uit ... teste ps. comparatus est iumentis
insipientibus etc. Et ideo ad eorum libera-
cionem iumentis saluator poni voluit
in stabulo. Sed autem ille qui stabulum
palacio preponit et fetorem stabuli
odoribus dulcibus paradisi. Hospitale
est purgatorium de quo supra dictum
est in quo ponuntur infirmi ut sanentur.
Et de isto carcere scribitur ysa. xx
de malis congregabuntur in congregacione
vnius fascis in lacum et claudentur ibi
in carcere etc.

Jnc sponte sibilans | aut mo-
spissos arborum ramos anim-
sonus suauis | aut vis aque
distrencius | nimium | aut sonus va-
lidus, praecipitatorum petrarum | aut
... alium ... | a' ...
... balida bestiarum vox | aut
resonans de altissimis montibus
... | desfactos faciebat illos pre
timore. Declarato quod pena ...

v. Echo et sonus quo generatur

tempore tenebrarum fuit Aegyptiis tam
ex parte temporis quia etiam propter [illegible] in parte, ita
declarat 2° quia fuit eis ex parte causarum
et contingentium quae tempore illatiue [illegible]
[illegible] non evadit ex natura sua sed ex con
dicione Aegyptiorum tunc tenebris in
tempore contentum [illegible] cum probata
conscientia semper presumit seva. Ideo illa quae
ex natura sua prestat bonis viris sola
tium, vestigiis [illegible] de malicia sua
[illegible] prestat metum. Eo autem movent
ad timorem vel sunt in aere vel in
aqua vel in terra i. iuxta terram. In alto
aere erant duae res quia ibi erant
sonus ventorum et cantus avium. Quantum
ad primum dicit Sive spiritus sibilans
i. ventus leniter flans. Et quantum ad
secundum subdit aut inter spissos arborum
ramos avium sonus suavis. Et quamvis
erat horrendus vel terribilis sed erat
suavis et terribilis cum venti et sonus
suavis avium magis incitat ad soporem
quam ad metum [illegible] quia sibilus venti vel
suavitas cantus. Sed tales non in
ducunt timores. Sed quia non distinguebant
aliquid unde venirent, possent etiam aves
infestae et feroces dulciter cantare ut et
cantus sirenarum. Ideo propter causas
ignotas sibi fiebat sibilus et cantus
terribiles erant eis. Et notandum quod signanter dicit
inter spissos arborum ramos quia
spissitudo arborum negocii absco
sionem signat. Tertio in aqua fuit dupl.
duo eos deterrentia: strepitus impetu
aquae, alia ex collisione petrarum
concurrentium in aqua. Quantum ad primum
dicit sive vis aquae decurrentis nimio
i. impetuose vel nimium i. multum
sublimi in profundum. Quantum ad secundum

dicit aut sonus validus praecipitatarum petrarum
descendentium. Et propter vim aquae. Tertio
in terra super terram [illegible] fuit dicta
triplex res eos deterrentia quae
triplex sonus per eos probabat unus
per motum localem aliquorum, alius
per motum vocalem, et tertius per motum
vocalem similitudinarie. Quantum ad
primum dicit aut ludentium animalium cursus
invisus. Et ideo timebant ne ab
animalibus conculcarentur. Quantum ad secundum
dicit aut mugientium bestiarum vali
da vox. Quantum ad tertium dicit aut re
sonans de altissimis montibus echo.
Ista igitur omnia deficientes faciebant
illos prae timore. Circa generationem echo
videndum fuit duo. Unum est naturale
aliud fabulosum. Naturalem quidem
generationem echo declarat Aristoteles 2° de
anima textu commenti 9° [illegible] Est enim
echo sonus quidam iteratus per
eo [illegible] sua figura et sic ab
aere percusso et sonante cum reflexi
one ad aliquod obstaculum maxime
concavum. Ponit autem ad hoc exemplum
de luce lunae cum multiplica
tur in aere et reflexa ad aliquod
corpus politum et tersum reflectitur
versus illam partem in qua generatur
sicut in aspectu et in corpore luno
so quod illuminat non solum per radi
os incidentes sed etiam per radios re
flexos alias esset tenebrosum ubicumque
non incidunt radii solis. Aliud
exemplum est in aqua lapillus si proiciatur
in aquam fiunt multae circulationes
quarum centrum est locus ubi cadit
lapillus et unaquaeque circula eos pellendo

causat maiorem et alia alia et sic donec
deficiat virtus impellens. Si autem cu
lacus ille occurrit aliquod obstaculum
quam virtus primi pellentis deficiat rep
cutitur et fiunt circuli versus locum
ubi prima repercussio fuit et replicatur eodem modo quo
percutiente et percusso fit sonus in aere sonus
ille multiplicatur .i. sonus ille generat
alium et ille alium aliud continue quousque
durat virtus percucientis. Si autem occurrit
aliquod obstaculum quod cursus non possit reflec
titur sonus .i. causatur sonus per eundem modum
per quod venit usque ad locum cum sue generationis
ad similitudinem figure per totum circulum. Et ista ratio
sonus et echo. Fabulose autem ortum ipsius
echo narrat Ovidius 3 methamorphoseos. Fuit enim
virgo quedam nimie loquacitatis que iunonem
longis narracionibus detinere solebat
memini. Dum Iuno inripi in montibus
cum puellis adultera sua faceret impedie
bat igitur iunonem per narraciones ipsius
echo ne deprehendere posset illas puel
las ipsis fugientibus iunone detenta
per narraciones ipsius echo. Tandem iuno
hoc percepto ait huius ait lingue sum
decepta potestas parva tibi dabitur vocisque
brevissimus usus. Ponavit igitur eam ut
loqui non posset sed solum sibi relinqueretur ultimas voces
verborum ingeminaret. Hec ergo echo narcisum
iuvenem pulcherrimum adamavit ab
eo repellitur. Spreta latet silvis pudi
bunda frondibus ora protegit et solis
ex illo vivit in antris. Fatigatur
igitur eam amore dolor et per dolorem corpus
totum evanuit preter vocem et ossa
ossa vero quasi sunt in saxa et sic tandem
sola remansit vox que vocatur echo
deficientes faciebat illos pre timore
sicut non fiebat hic mencio de bono
timore mortali. Ex hoc de timore

quanto et pena est methaphorice advertendum
quod timor bonus multa bona in hominibus
operatur. Causat enim timor in bono persona
de futuris providenciam et circumspectionem
de presentibus providenciam et cautelam, magis de
diligencia et discrecionem, in periculis
sollicitudinem et bonam aggressionem. Primum
autem bonorum que timor efficit in bono
est quod dat ei de futuris providenciam
et circumspeccionem ubi enim presumptuosi et
superbi et audaciores negligenter omittunt
premuniri quod sit salutis corporis notitia
virtuose timentes provident et providendo quod
apta. Exemplum Iosue 9 de gabaonitis
qui timentes a facie filiorum israel eos
cautelose preveniunt. Et ne eos de
strueret mittendo se invenerunt et requisita
desperande viderunt. Timuimus val
de et providimus animabus nostris terrore con
pulsi. Consilio sic viri in presenti vita me
ta considerant ex periculosa futura. Et
ideo cum omni diligencia provident anima
sue. Et ideo dicit sapiens de comparacione rege
qui in pace bellum timet. Sic vir prim
li. 2. parte 3. quod abbas helias ait
tres res timeo. Una quando anima egressu
ra est de corpore. Alia quando occurram
deo. Tertia que de me proferenda fuerit
sententia. Narrat macrobius in saturnalibus
de domino tricesimo dierum festum in fine tar
nes aprorum delatis in luna . . . . . .
pro nimio calore putrefactum, ita quod
nichil est ad esum habendum. Cum igitur
venatores quidam istud perpendissent
ut possent de silvis ad civitatem
per decem apros omnes cursores viri pri
dentes terre dixerunt eis ostendere
illas in multis partibus acutis cuneis
configerunt. In sero igitur venientes peri
tiano cuneo vel stilo cuneo detulerunt

Igitur ad omnia interrogata verbis respondeat, sed non
interrogata semper taceat. Echo est sonus in montibus
plurimis locis quemadmodum et quociens clamat tociens
respondendo reclamat. Et hec ex Alixandro ex comparacione iu
nonis ait. Hui lingue qua sum decepta potestas parva
tibi dabitur et brevissimus usus. Quamvis ergo eam
non loqui.

Marginal notes: Timor bonus generat providenciam. 30. 31.

illas carnes in hac luce sic quasi ma-
turam carnium ... aliter hinc linie
... gla vetia mundi sm qua si ...
inpant ... humores ... ... deli-
ctaz putrescunt in me putrueru-
nt & corrupte sunt cicatrices mee a facie
in sip mee unde remedium speciale est
idem timor iudicii quo homo confligat ac
bene meditando cor suum propter illud ps
Confige timore tuo carnes meas a
iu em tu ti Solinus de mirabilibus
mundi c. ii°. Athis mutus incolume
tu hoc est quod non solum loquitur sed et
nasi sunt conceptus Deniq; cum olym-
piade octava & quinquagesima uic-
tor Cirus invasisset sardis asie oppidum
ubi tunc cresus latebat athis filius
regis mutus ad illud usq; tempus in
vocem ... erupit timoris exclamasse
enim dicitur parce pater rex cyre & hominem
te vel casibus disce nostris / Sic peccator
salubri metu iudicii divini si mutus
ante fuit in voce confessionis erumpat
... ... cum timore & tremore confiteri
illi regem cuius perlorum exaltatio in operibus
suis / 2° timor bonorum causat in

2°

hominibus de peccatis purgationem & contritionem /
Est enim sicut tyriaca que expellit
venenum Sicut enim de tyro serpente
efficitur venenum et & nichilominus curando
tu contra venenum / Ita timor de peccatis corpo-
ris & tu peccata expellit Ecc. i° Timor
domini expellit peccatum nam qui sine timore est
non poterit iustificari / hinc est quod tu phs
dicit Sicut inter omnes passiones proprie co-
mendat verecundia que est quidam timor
& significat purgatio de aliquo delicto probat
aristoteles iiii° ethicorum in fine quod verecundia est
timor ingloriationis i. timor confusionis
de qua probat inmor ... quod verecundia
non est virtus sed passio quod ondit tu
per diffinitionem verecundie per diffinitionem
quidem quod est quod verecundia est timor
ingloriationis / Omnis aut timor est pas-
sio irasibilis ergo verecundia est passio
& non virtus per effectum verecundie probat
idem omnis passionis appetitus sensitivi
causat in corpore transmutationem & sic
facit verecundia sicut enim per timorem
mortis homo pallescit ita per verecundiam
que est timor ingloriationis homo rubescit
Ratio huius dicitur quod inter verecundiam & timo-
rem est ista quod verecundia est quidam
timor Timor proprie est de periculo mortis
vel alterius nocentis vite hominis Sedes
aut vite est in corde Et ideo quando
incipit cor deficere propter timorem natura
mittit illuc spiritus et calorem & ideo
tunc recedit calor a facie cum sanguine
& homo pallescit. Honor aut ~~& alter~~
~~fabi~~ in exterioribus est / Et ideo qui homo
timet quod verecundia per dehonorem spiritus
humores trahit se ad exteriora & sic
concomitante ex tunc sanguine homo rubescit
2m quod ibi probat aristoteles de verecundia quod est
passio laudabilis in iuvene unde dicit
laudamus iuvenes quando verecundantur.
2° ondit quod non convenit etati senili
3° quod nec studiosis quia neq; senex
neq; studiosus aliquid debet committere
unde debeat verecundari / Sed etc si se-
nex aliquid commiserit turpe vel etiam
studiosus laudabilis quod verecundetur
& illaudabilis abstinacione / Sequitur est
non verecundari de turpibus ... ...
sed verecundiam commendat ... ...
... sup ... ... Nescio
si quis ... ... verecundia in moribus
hominum deprehendi queat. verecundia

enim est ornatus et veritas et iuve-
nili etate amplius pulcritudine e-
ius [illegible] cum [illegible] beatus a-
dolescente quam pulchra hic et ipse splen-
dida morum gemma in vultu adolescentis
quam vera et minime dubia nuncia
bone spei bone indolis index virga
disciplina expugnatrix pravitatis ne-
spalis gloria castitatis fame custos
vite decus vitus [illegible] prima re-
lans et insigne totius honeste vita
est timor innocens sibi necessarius Eccl. 23 nichil melius
quam timor dei. ¶ 3° timor bonus causat
in agendis diligenciam et discretionem
Eccl. 1 qui timet deum nichil negligit.

¶ 4° bonus timor causat in bone in-
ceptis confidenciam et aggressionem mul-
ti reputant se debiles cum ingente
timore et timore agere ardua et
difficilia fecerunt vir greg. 1° mor.
In via dei a timore incipitur ut ad
fortitudinem veniatur sicut enim in via
seculi audacia fortitudinem ita in via dei
audacia debilitatem facit / et per in via
seculi timor debilitate [illegible] pu. 14
In timore domini fiducia fortitudinis etc.

Omnis enim orbis terrarum limpido
illuminabatur lumine et non impeditis
operibus continebatur Solis autem
illis superposita erat gravis nox ymago
tenebrarum que superventura illis erat
Ipsi igitur sibi graviores erant tenebris.

Declarato superius quod palpabiles te-
nebre durantes per triduum afflixerunt
egiptios vel sine exceptione, hic osten-
dit quod afflixerunt eos singulariter sine
aliorum perturbatione / Et circa hoc tria dicit
unde dicit quod [illegible] preter egipti totus mundus

iuvabatur et gaudebat sufficienter illo tempore
lucis benefitio / aliud est quod soli egiptii
privabantur et tribus tenebrarum suppli-
cio / 3° est quod pena illa sic fuit eis
illata iusto dei iudicio. ¶ primo ibi
Solis autem illis et 3° ibi Ipsi igitur
Circa primum dicit sic omnis enim orbis
terrarum etc. omnis mundus orbis preter
egiptum vel et preter loca egipti in
quibus egiptii non morabantur. limpido
illuminabatur sui lumine in tantum quod homines
ubicumque locorum extra egiptum videre po-
tuerunt sufficienter ad quecumque opera
exequenda / Et hoc est quod dicit Et non
impeditis operibus continebatur ex-
cepto ubicumque filii israel habitabat lux
erat / Deinde 3° cum dicit sic ipsi ergo sibi graviores
erant tenebre / Et sic hic metaphora de
tenebris quantum tenebrarum scilicet de tenebris
materialibus que sunt peccata / que fuerunt
egiptiis in mente / et de tenebris in-
fernalibus que sunt aggravate ex incendio
in inferno / tenebre igitur culpe fuerunt
eis tenebre pene / et quia culpa plus
est de malo quam pena / dicit quod egip-
tii peccatores et tenebrosi intrinse-
cus per peccatum erant sibi ipsis graviores
tenebre / quam tenebre materiales / vel
ipsi erant sibi graviores tenebris spi-
ritualibus / Et est vere quia ipsius graviores
erant tenebre [illegible] quod peccata in scrip-
tura per tenebras designantur quando
plura ratione / sunt enim tenebre corpora-
les causa erroris et deceptionis / causa
horroris et stupefactionis / causa lan-
guoris et depolacionis / causa timoris corporis
et dormicionis / Et ideo conformiter moraliter
licet de peccatis primo igitur tenebre corpora-
les sunt causa erroris et deceptionis / vel

Primo dicit quod peccata illius sunt
vocata est gravis nox
vel nubilosa et palpabilis
tenebra et obscuritas
nox dicta est ipsius ymago
quia figura et figura tene-
brarum infernalium que
supventura illis erat
vel in inferno futura / Deinde 3°
dicit sic

Scilicet egiptii in corpe-
[illegible]

peccata sunt peccantibus
[illegible]

qui ambulat de nocte facilius deviat
facilius offendit et facilius cadunt
Io. 12 qui ambulat in tenebris nescit
quo vadat. Et generaliter nullus artifex
nullus operarius potest in tenebris ar
tem suam sine errore perfecte exercere. Unde sicut
narrat Marcialis cocus epygramaton
libro pictor quidam vedanguus fuit a
quodam pasito (?) quare tu pulcherrimas
ymagines pingeret et turpissimos tamen
filios generavit. Ille respondit ei trans
sando dicens quia eos quos generavit
in tenebris et pinxit in luce. Unde
auctor scribit quod Galba pictor bonus
homines pinxisse decoros fertur et in
decoros progenuisse duos. Cui quidam de
passim ait amor bone Galba tam
melius pingas quam facias homines
non debet mirum. Respondit Galba video
pingo de die nocte filios meos facio.
Intantum tenebre decipiunt peccatorem
quia omnis qui male agit odiat ipsam
lucem eo quod per tenebras potest malefac
tor se protegere et alios in suis operibus de
cipere. Unde ymo ipsam verecundiam que
est naturalis quodam virtus pugnantibus
tenebre aufferunt et expellunt. Et
ideo generaliter omnia vicia exercent et fiunt de
nocte crebrius quam de die. De nocte
Loth cum filiabus incestum commisit Gen.
19. De nocte Mirra patri se suppo
suit per incestum, de quo postea pu[niti]
[e]ta in arborem sui nominis est mutata
Methamorphoseos libro 10. Unde de tenebre
minuunt ruborem de pudorem. De noc
te et tempore tenebrarum Christum cepe
runt Iudei Luce 22. Hec est hora vestra
et potestas tenebrarum. In tenebris Troy
a capta fuit per dolum Anthenore
et Enea, sicut narrat Dares Frigius
historia operis finis (?)

de troyana historia operis fine. Iob 24
perfodiunt in tenebris domos sicut
in die condixerunt. Sicut autem oc
cultant tenebre sic occasiones erroris
et peccati nobis prestat consuetudo. Accedi
in cum aufferunt homini lumen bone
discrecionis et inducit eum in omne genus
peccati. Unde de peccatoribus psalmo dicitur nescierunt
neque intellexerunt in tenebris am
bulant. Et ideo dicit Augustinus de sermone domini
c. 3 x 1. Tenebre inquit metuende
sunt magis non colorum et sic colorum non
coloratorum. Unde distinguunt non albume et
nigrum sed iustum et iniustum. Et ideo signanter
dicit apostolus 1 Thess. 5. Omnes enim vos fi
lii lucis estis et filii diei non estis in
tenebris. Fingunt poete sicut tan
git Claudianus in maior. li. primo quod vos
pestes infernales que dicuntur apud eos
vicia et supplicia nate fuerunt de noc
te et acheronte. Est autem acheron
fluvius infernalis et sic vocatur ab
a quod est sine et chere quod est salutacio
quasi sine salutacione. Cocitus vocatur
et ad literam omnia vicia omnesque pes
tes infernales nate fuerunt per noctem
et dyabolum et enim primam mulierem
nostram (que unde acherodita vel
acheron dici potest quasi sine gaudio vel
salutacione) quia non salutata sed male
dicta fuit a deo Gen. 3. Multiplica
bo erumpnas tuas et conceptus tu
os in dolore paries filios. Unde numquam
singulum vocatam est Eva cuius nominis
elementa contrario ordine disponunt
ab isto salutacionis vocabulo quod
est Ave. Sub cuius maledictionis disper
dio totum mansit genus humanum dicimus

ave tota designat

illa veniret que nomine eius initiantur in ave. Et veteris tenebris testamenti in eius subiit lucem, qui exortus est in tenebris lumen rectis. Ave inquit angelus gratia plena etc. Propter hoc enim salutiferum verbum ave non solum rotunditate vocis signaciones sed mystice divine essencie unitatem et personarum trinitatem necnon et nostre salutis felicitatem designat. Nam istud vocabulum in sua pronunciacione sub una voce profertur, et sua composicione ex tribus literis integratur, in sua significacione salutem cuilibet imperat. Propter primum essencie divine unitatem, propter secundum personarum trinitatem, propter tertium nostre salutis felicitatem impetrat. Primo ergo in isto verbo ave tres vocales existunt, a. v. e. et tres personas designat. A apud omnes gentes prima litera dicitur quia ipsa nascentibus per vocem aperit. Secundo propria. Et ideo per a. antiquitas patris auctoritas, per v. ubi virtus, per e. eterne emanacionis communitas significatur. Et ideo in incarnacionis misterio ubi fuit in nuncia tocius trinitatis operacio communis solius verbi incarnacio non debuit sed annunciacio nisi ista sanans salutacio ave in qua leviter summe trinitatis assimilacio processisset. Et ideo idem est verbum incapabile, tetragramaton sed trigramaton tocius trinitatis vestigium et ymago non ineffabile sed summe effabile et iugi devocione a nobis effandum. Mox ovinem eciam ut dicitur verbum bonum et suave pronunciat illud ave, propter quod xpristi fit declarare ego mi filia. Primo igitur

per istam primam literam que est a. designatur persona patris in ordine originis que est prima. Ubi tamen notandum quod iste terminus pater dupliciter accipitur in scriptura: uno modo essencialiter, alio modo notionaliter. Essencialiter quando accipitur pro tota trinitate quod est in eo, quandoque notionaliter ut Jo. 10. Ego et pater unum sumus. Ista homo et mihi. Quandoque et pro qualibet persona videtur accipi a. Alpha ... dicitur deus. Propter hoc quod ter replicat a trinitatem significat personarum, propter hoc quod semel et singulariter subiungitur dicitur deus eo indicat unitatem. Unum et deus ipse se vocari a. Joh. in Apoc. revelavit replicacione ... ita dicens Ego sum alpha et o, principium et finis, ita dicit dominus deus. Apoc. Hanc autem eandem auctoritatem et non plures ponit in libro primo ... et 21. ad ostendendum hoc quod vocabulum alpha tribus personis ... alpha enim grece latine dicitur a. Sic igitur quando a. tenetur et soli persone patris deservit. Et sic accipitur Joh. xvi Exivi a patre et veni in mundum. Et sic exivit eciam a patre unigenitus ad nos venit per virginem. Secundo propter hoc elementum v. quod est secunda vocalis designatur verbum ubi unitas. Et videtur notandum quod istud elementum v. quandoque est vocalis, quandoque consonans, et quandoque non invenitur, quandoque designans vocalis. Dicitur quando quod per se vocem efficit sed preposita in maiori consonans, et cum alio sonat. Et certe isto modo verbum divinum fuit, quia vocalis ante incarnacionem, consonans in incarnacione, non invenitur in sua

passione / sicut dico cum incarnacionem quam
vocalis sola / quod verbum non venit nisi semel
non dimisso priori ipso illud. In principio erat
verbum et verbum erat apud deum et deus
erat verbum Jo. 1. Et certe postea istud
verbum in incarnacione factum est consonans
quod cum alio sonat / quod cum natura humana
univit sonum et [illegible]. Jo. 1.
verbum caro factum est, et habitavit in nobis
hoc autem factum est per hoc verbum ave
et hoc in hoc verbo manet consonans
non vocalis / Et tandem factum est
istud verbum [clausum] i. verbum non mutabile in sua
passione / Et cum mutum tacet [illegible]
ut quidam volunt. de quibus volo quod
verba loqui. Cor. 12. Sic igitur per hanc
vocem designatur quod verbi veritas [qualitas].
3° per hoc enim entitatem emanacionis ext-
remitatis designatur. Et spiritus sanctus ultra
patrem origine in emanando sicut in hoc
vocabulo ave est ultima in sonando
et videndum quod in hac nobili et
misterii dictione ave in qua nulla
plura sunt sacra quam elementa primum scilicet
a stat per se et due alie ad invicem
sillabicantur / ad conprehendendum manifeste
ordinem emanacionis et originis per quem primus
una manet, quia pater est a se et a nullo
alio per se sillabicatur / due alie residue
ad invicem sillabicantur spiritus sanctus per duo
et in hoc conveniunt quod uterque est ab
alio quod unus ab uno et alius a
duobus / et etiam prima inter vocales prima
formatur in gutture nam a formatur in
pectore et in gutture, e in faucibus,
o in dentibus, u in labiis / et quod est
formatur in gutture verbum illud designat
de quo canit ecclesia In ore prima [?]
per simone dicitur gutturalia / per
gutture cum spiritus [vitalis] emittitur
et sic a patre per eternam [illegible] sunt

te spiritum tuum et creabuntur etc. Ps. 103
Sic igitur hoc nobile verbum ave quod
ut sic dictio pronunciatur [illegible]
notificat virtutem quod quo verbis [illegible]
integratur / per primam significat eternitatem
quia salute cum libris imparatur / per desti-
nacionis denotatur pietatem. 2°
tenebre corporales sunt causa horroris
et stupefactionis Ysa. 21 Tenebre stupe-
fecerunt me. Et Gen. 15 horror mag-
nus et tenebrosus invasit Abraham.
Eodem modo peccata reddunt hominem
stupidum et timidum dicente conscientia
[illegible] se fore puniendum a deo. Item
et in tenebris magis potentes sunt demo-
nes et latrones in maleficiis. Ita super
peccatores plus possunt demones quam
super iustos unde in primitiva ecclesia
per orbem pro maiori parte illusiones
demonum cessaverunt. 3° tenebre cor-
porales sunt causa languoris et desolacionis
unde infirmitas ut communiter plus de noc-
te quam de die affligit infirmum et
magis patiuntur languidi in tenebris
quam in luce. Unde Thob. v. quale
gaudium michi erit qui in tenebris
sedeo et lumen celi non video. Dixerunt
enim antiqui quod mediante quadam
luce celesti anima in terra corpori copu-
latur. Et item quod omnes species operantur
quadam luce. Et apostolus [?] et de anima quod in-
tellectus agens est sicut lumen quoddam
et Augustinus dicit in diversis locis quod veritas
non videtur nisi in quadam luce sui ge-
neris que omnia lucis non visibilia ostendit.
Et ideo sicut in luce est vera [illegible]
salus et solacium ita in tenebris est
desolacio et omnis languoris aug-
mentum. Sicut autem gracia lux est
ita absencia gracie tenebre sunt

que honorem in languore desperacionis inducunt de quo dicitur Ecc. 7. cunctis diebus in tristicia comedit in tenebris et in curis multis et in erumpna atque tristicia. Et quod tenebre corporales sunt tam corporis et dormicionis et eodem modo moralis absencia gracie reddit potencias sensitivas ligatas et potencias motivas ligatas et nichil bonum ad premium vite eterne possit homo operari interius unde Job impii in tenebris conticescent quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Hoc est deinde non sufficiunt naturales vires hominis ad merendum vitam eternam sine luce gracie ergo agete

cunctis autem filiis israel ubicunque habitabant lux erat

cunctis autem filiis israel ubicumque habitabant erat lux. Et horum quidem vocem audiebant sed figuram non videbant. Et quia non ipsi per eadem passi erant magnificabant te et qui ante lesi erant non ledebant gracias agebant et ut esset differencia te deum petebant. Postquam actum est de pena tenebrarum quibus afflicti sunt egipcii in isto capitulo agitur de beneficio lucis quo confortati sunt hebrei. Et circa hoc duo facit primo commendat beneficium lucis collatum hebreis in egipto. 2o beneficium lucis collatum eisdem in deserto et patet ibi. Et quia non ipsi per eadem. Circa primum primo notandum apud hebreos lucis presenciam cum dicitur cunctis autem filiis israel magna erat lux. 2o apud egipcios lucis carenciam que impediebat visionem licet non auditum. Et horum quidem vocem scilicet hebreorum egipcii audiebant sed figuram corporalem non videbant propter densitatem tenebrarum. Quia omnem lucis multiplicacionem ad eos impediebat cum existentes in tenebris nichil viderent existentes in luce. Ex quo patet argumentum quod lux multiplicat speciem suam per medium

tenebrosum que species non est realiter lux sed intencio sed intencio lucis sicut species coloris non est color sed intencio coloris. Nisi enim talis multiplicacio sic ponatur infinite difficultates et perspective insolubiles apparebunt. Et ad istos egipcios non poterat lux. In quo eciam filii israel se ut legitur habebant per actus vel verba non delectabiles. Primo sequitur de gratiarum actione. Ubi narrat duo scilicet quod filii israel tunc temporis fecerunt, ymmo deo regraciabantur et deum deprecabantur. Regraciabantur autem pro duobus scilicet pro sui impunitate et pro liberacione ab hostium potestate. Subdit et quia non ante lesi erant subaudiunt id est persecucionis quia non ledebantur a plagis istis gracias agebant tibi. Et sequitur de deprecacione quia esset differencia inter illos et egipcios id est quia non sic tractarentur a deo sicut egipcii nec sic tractari meruerunt. Et hoc est quod dicitur ut esset differencia te deum petebant. Gracias agebant. Circa graciarum actionem notanda sunt tria. Primo quomodo deo graciarum actio est agenda. 2o de quibus nostra est sumenda. 3o qualiter graciarum actio est complenda. Circa primum sciendum quod regraciari vel gracias deo agere est mirum commendabilis ut patet quia est bonorum operacio receptorum augmentatio. Similiter de laudis meritis prestacio. Et recipientis inclinacio de meracio. Primo igitur deo regraciatio est prima operacio bonorum qui ad nichil aliud vacat nisi ad deum laudandum et ei de collatis beneficiis regraciandum. Et ideo illud artificium bonum est ad disce de quo nuper tum nos bene oportet instituiri ad curiam regis. Bonum et suavi additur domini eddicione cum ex tepestine. Ex de non nos convenit in primis graciarum acciones ad

Filii israel sicut dicitur quia hebrei ab egipciis non ledebantur sed pro eis liberacionem ad hostium potestate. Subdit: et qui ante lesi

gracias agere debemus deo quia nos gracias ut doceamus ... operantur

Margin: vox et ubicunque habitabant filii erat lux — magnificabant deum — scilicet plagis egiptii — de laudis

diste ut sentiamus consilium in presenti debeas
bene ipsa in gaudium et leticia mem-
oria graciarum actio et vox laudis

3 graciarum actio devocium et bonorum
a deo receptorum augmentativa sic
enim dea maxime provocamus ad dandum
maiora. Si de receptis graciarum ac-
ciones referamus sicut ad locum unde
exeunt talia graciarum flumina fluant. Eccl. 1.
Agricola nimirum illam terram diligeat
et serat que nobis uberius fructum red-
dit. Et iste ager est fecundior tanto
meliori semine seminatur. Apostolus
Cor. ... ager dei Cor. 3. dei agri-
cultura estis. Ipse deus est sicut
agricola Joh. 15. pater meus agricola
est. Quanto igitur persona maiore fruc-
tum pro graciarum actionem rependit tanto
ei maiorem graciam deus tribuit et
ideo optimus modus amplius im-
petrandi est gracias agere de acceptis
et pro oppositum qui non agunt gracias
de acceptis merentur privari et fructu
tam spiritualis testante apostolo Ro. 1o.
de philosophis qui cum cognovissent deum
non sicut deum glorificaverunt vel gracias
egerunt. Et ecia in eo si et obest in-
ter corporis. Ubi gratias angelus qui dei dedit
ingratitudo exemplum de Eze. ysa. 38 qui
punitus fuit de ingratitudine cum enim
dedisset ei dominus triumphum mirabi-
le et prolongasset ... milia. In castris sena-
cherib licet fuerit iosephus hostias
cum populo deo ymolasset non tamen
digne gracias egit vel retribuit
unde castravit sicut patet illo tempore
conveniant 3o graciarum actio est condi-
cione maiestatis prestacio. In hoc
enim quod deo de suis beneficiis regracia-

mur cum deum nostrum capitaneum pro-
testamur. In cuius figura sicut adeps
sub deo soli offerri debuit levitici 3
omnis adeps domini est. Inde precipue
cum cena Christi volens de vii panibus
facere festum quod nos fuit opus nisi
sed divinas gracias agens fregit et
dedit discipulis suis ut appo-
nerent Marci 8. 4a graciarum actio est
una mutualis devocionis. Qui enim
regraciatur sua indigencia protestatur
et hec est eo moralis. Iste decime
institute fuerunt et deo spiritualis de-
dicate. Est enim decie limites et
perfectio numerorum. Et ideo dum nos
retinemus novem et decimum deo
damus nobis ipsis imperfectionem ...
fatemur et perfectionem omnem attribuimus
soli deo. Eodem modo cum deo de re-
ceptis gracias agimus protestamur quod
nichil nisi de eius munere possidemus.
2o notandum quod maxime regraciandi sumus
debemus de beneficiis que sunt potius
sunt de opere creacionis redempcionis
expectacionis iustificacionis con-
servacionis glorificacionis. De opere creacio-
nis dicitur in sequitur ... sic considera
deum in beneficiis creacionis quod creavit
me et te sine commodo suo. Quia aut
bonorum nostrorum non indiges. Sum-
mo tuo quod nichil ante te prece-
ssit. Cum penitus nichil fuit.
Cogita ergo quod te fecit creaturam
secundum corpus egregiam creaturam secundum
animam magis egregiam ut potest
ymagine creatoris et figura nobis
participem beatitudinis sempiterne
capacem considera et dei nominis

Regraciandi maxime sumus debemus a 6
a nobis

peccatorem terrore cum tenetis super ceterum
[sanctis] malicia minime dispensetur. Considerandum
largitatis administracionem quanta est largi-
tas est ad sustentacionem et quanta ad
erudicionem | quanta ad policionem | quanta
ad correpcionem | quanta ad dilatacionem

[Debitas] Secundo enim gracias agere de opere re-
dempcionis illud Bernardi in quodam alio
sermone O bone ihesu quid est et mor-
ti nos debemus et tu pollicis opus [in margin: quos saluasti et cui [illegible]]
sed ex ore gracia sed multo caritas sed
modo / De beneficio expectacionis quo-
nos peccantes exspectat ad penitenciam
gratiarum accionis magna racio sumi debet
quociens divine peccator ut ei tempus
penitencie auferatur / Et constat quociens
mortaliter peccat peccator indignus est
vita statim tamen sit magistris auctori-
bus / Frequenter autem sic considerat pec-
cator iacens in statu dampnacionis
corpus in peccato mortali sanitatem ab
infirmitate in diversa vel adversitate
Est enim maius beneficium si quis ad
suspensionem ductus et sine [illegible] applica-
ta ad collum vel si mutilandus membra
extenderit mutilatori si tunc talis
ab aliquo liberetur / maius beneficium
est statim / quod tantum distulisset peccator sed te
liberatus non fuisset nisi ad infirmo
[illegible] / Huius igitur liberacionis beneficium
perpetuum benedicit amore [illegible]
Cassiodorus narrat de elephante
ingenio hominis posse capi. Cum enim
se arbori semisecte appodiaverit
et arbore fracta ceciderit per se re-
surgere nequit / [illegible]
tum et arte iacuit belua sine
gressibus restituta memor est beneficii
inimicum quippe [beneficium] accepit quem
sibi beneficium fecisse cognoscit ad

[catchword: in magnum]

primus arbitrium gressus movet ipsius
[illegible] cibus [illegible] inimicum [illegible]
insidiatur cedit et a magno [illegible]
[illegible] accepit [illegible] primus
cura divine posse intelligit / Si bes-
tia non sensus tantas gracias a-
git ei qui lapsum ad gressum redu-
cit longe magis nos gracias refer-
re tenemur / illi qui plures lapsum
misericorditer corrigimur plures liberavit

De beneficio conservacionis [illegible] ne
quamquam in [illegible] gratias referende sunt / dicit
de [illegible] bona [illegible]
benda sunt / et [illegible] dimittuntur a quibus
deus custodit ne committantur et ita
quilibet ab initio pudicus permanens
ab illo regitur / et quilibet ab im-
pudico factus est pudicus ab illo cor-
rigitur et quilibet in fine impudicus
est ab illo deseritur [illegible] quidam
medicus [illegible] non [illegible] et [illegible]
[illegible] quia non [illegible] gracias
agebat / [illegible]
sibi dimissis gracias agere sed etiam
de hiis a quo sunt [illegible] adiutorium
preservatus [illegible] gratiarum racio accionis
est consideracio remuneracionis in quo
deus talia preparavit eis que nec
[illegible] neque in [illegible] Tercio
notandum [illegible] gratiarum accio est
complenda. Debet enim habere quatuor condicio-
nes si debito modo fiat debet magni-
tudinem / assiduitatem / humilitatem /
et hilaritatem / Primo igitur debet habere pri-
mo magnitudinem [illegible] plus acce-
pit a deo quam aliqua alia creatura
et ideo debet eum magis magnifi-
ce gracias agere / [illegible] talis
ubi plures radios ad alia [illegible]

[in margin: Gratiarum accio ut bene fiat et compleatur debet habere quatuor]

digitur ibi maior est reflexio et maior
splendoris multiplicatio sed in medio est
maior est calor quam in medio interstitia
aeris propter maiorem distantiam et dispo
sitionem radiorum solarium multiplicatorum
Sic moraliter est deus qui radiis plu
res divinorum beneficiorum radios reci
pit et pro gratiarum actione plures
radios in deum reflectere debet quam ceteri
magis et de magnis perfectionibus deo
liberaliter magnificam gratias agimus ipsi

2° ¶ 2° debet esse assiduitate Thess 2
gratias agimus deo sine intermissione
hoc est non esse cum horas canonicas
pro deo gratias tenemus imperfectione quia
omnia opera nostra in eius gratiarum actione

3° debet finiri ¶ 3° debet esse universalis
ut pro omnibus non solum pro placentibus
et prosperis sed et pro adversis et contrariis gratias
agentes deo semper pro omnibus ad Eph 2
politicorum ... sicut dicit plato inter le
ges suas ordinavit quod cives se
exercitaret per usum et studium ut fie
rent ambidextri ut utraque manu
fieret eis utilis ad bellandum proposito
moraliter nos debemus esse ut am
bidextri scilicet ut non solum in tempore
prosperitatis sed et adversitatis contra fortunam
pugnare et ideo regitur sicut
dicit ambrosius [dimicavit] quod viri utrasque dextras
habent non est sicut mulier que utrique laevas
pro dextra mulier non ita moraliter
effeminati neutra fortuna eam
minime sustinere non possunt sed tam pro
prosperitate sicut pro omni viri sicut
ideo fortiter non vincunt ad honorem
dei et victoriam talibus sunt apostoli
qui dicebant Cor 1° deo gratias
qui semper nos in Christo ihesu ¶ 4° debet

esse hilaritatem sive iocunditatem
ut sicut non contristatus aut ex ne
cessitate hilarem enim datorem diligit deus ... quod i
n allessa regione est fons quietus
semper et infra rivos suos manans
quietus semper nisi ad cantum vel ad
cytharam sive tybiam et tunc ad
sonitum melodie intumescit ut
alveum suum excedit fons animae
bonitatis deus est qui ad letam
gratiarum actionem exuberat et beneficio
rum aquis inundat et per oppositum
beneficia subtrahit ab illo qui sibi
gratiarum actionis letificare non recipe
dit In cuius figura dicit ... 12 c 4
nederi gnocauit lemeas ne de
[corruptione arthemi] dignitatem ferret in urbem et letitia
in gratiarum actione et canticis sic
igitur gratias agebant etc

p ¶ Propter quod ignis ardentis co
lumpna fuerunt duces ignote
vie et solem sine lesura boni hospi
cii prestiti digni quidem [egipcii] illi luce
carere et pati carcerem tenebrarum
qui inclusos custodiebant filios
suos per quos incipiebat incorrup
tum legis lumen seculo dari / postquam
tractatum est de beneficiis collatis he
breis in egipto quod egipcii tene
brarum in nebulo tenebantur
In hac parte agit de aliis luminis
beneficiis collatis filiis israel in deserto
et circa hoc duo facit nam primo recita
tur beneficium luminis collatum hebreis
in deserto 2° ostendit quod per oppositum dignum
fuerunt egipcii puniri et affligi te
nebrarum supplicio ... ipsi illi digni
quidem illi carere ... fuit

[margin: per a qua ... igitur ... exitus de egipto data fuit ... lex ... in monte ... pena]

[interlinear: per tenebras / non puniebantur ... egipcii ... effectuaverunt]

filiis Israel visibilem lucem dum per desertum
transierunt per modicum tempus quia nocte et die
super eis fuerunt duo scilicet per mane
ignota ~~noctis~~ apparuit eis columpna
nubis per diem et columpna ignis per
noctem, ut dux esset itineris utroque
tempore et hoc est quod dicitur ps. i. quia filii
Israel et gratias agebant et devote pe-
tebant adiutorium tuum, ideo habuerunt
ardentem columpnam ignis ducem igno-
te vie super noctem. Sed in die tamen suffi-
ciebat luce solis habuerunt columpnam
nubis ne lederentur estu solis. Et
hoc est quod dicitur Et solem sine ~~igne~~
lesura boni hospicii i. tamen quamlibet preter
omnes dum poteras [illegible] nubis preparabat
solis ardorem ut esset illis refrigerium
[illegible] eis [illegible] et potuit esse quod
vapor elevatus uno tempore nubes fieret
et alio tempore ignebatur et fiebat columpna
ignis, secundum Greg. in nocte adversitatis
ostendit deus electis suis igne consolationis
et in die prosperitatis nube obscure adu-
[illegible] ne adversitas frangat
[illegible] ne prosperitas dissolvat. [illegible]
quod [illegible] parabat egipciis
in egipto. Et dicit Digni quidem illi i.
egipcii erant supplicatione [illegible] quia
carebant luce [illegible] passi carcerem
tenebrarum qui inclusos custodiebant
filios tuos, scilicet Israelitas non permittentes
eos abire sicut mandavit deus per
moysen, per quos incipiebat incorrup-
tum legis lumen i. lex [illegible]
et illuminans secundum [illegible] quod ipsi filii Is-
rahel per [illegible] quod videbant in
egipto non parabant se ad legem sed
expectabant i. ad eam in deserto ubi legem
acceperunt erat ardentem columpnam
habuerunt ducem. Notandum quod status

boni prelati petens [illegible] conditiones
describit hic vel [illegible] Debet enim bonus
prelatus habere zelum fervoris et [illegible]
[illegible] rigoris et supportationis
lenem amoris et [illegible] mon
[illegible] et informationis. Primo igitur
debet prelatus habere zelum fervoris et [illegible]
correptionis, ut sit ardens non [illegible]
dus per [illegible] non fingens humanae per-
versitatem non extinctus per [illegible]
ardentem in qua columpna [illegible]
gura de de Helia Eccl. 48. Surrexit
Helyas quasi ignis et verbum illius quasi
facula ardebat. Est igitur prelatus
quasi ignis ardens per fervorem zeli
~~igitur~~ qui adiungit sulphur sed qui
[illegible] miscet eum igne, tota domus [illegible]
[illegible] redolet. Qui non sulphur adiun-
git vehementer accenditur sed tota domus
fetore repletur. Et isto modo est moraliter
de prelato [illegible] contingit enim
quod prelatus laicales [illegible] sibi
assumit [illegible] sulphureas [illegible] per
malicias et fetentes per infamiam et
[illegible] domus repleta abhominatione
et fetore et turbatione. Et Apok. i. pars
illorum in stagno ardente igne et sul-
phure. Et Ysa. 34. Convertentur torren-
tes eius in picem et humus eius in
sulphur, et erit terra eius ardens
die ac nocte. Cum non contingit quod
prelatus [illegible] et collaterales
facit de sanctis personis et devote
et honeste ~~et honore~~ fame, et tunc nulli
dubium quin domus tota repleatur dulce-
dine dilectionis et suavitate pacis
que per thus figuratur et [illegible]
de tali prelato. [illegible] Est [illegible] ignis
fulgens et quasi thus ardens in igne
et ideo [illegible] conditione dicitur [illegible]
prelato consilium quaerit [illegible]

et eloquentie despexit. Ambrosius de officiis libro primo:
addiscendum inquirit quod ad inquirendum possi-
bilis plurimum adiungat [valet], vite probitas, virtutum
prerogativa, benivolentie usus, facilitatis
gratia. Quis enim in ceno fonte requi-
rat? quis de aqua turbida potum petat? Ita
quod ubi luxuria est, ubi intemperantia, ubi viciorum
confusio, quis inde sibi aliquid hauriendum
existimet? quis non despiciat morum
colluvionem? quis utilem iudicet cau-
sis alienis quem videt inutilem vite sue?
quis autem potentem iudicet consilio superio-
rem quem videat moribus inferiorem? Supra
me debet esse cui me committere pa-
ro. An enim ydoneum putabo qui michi
det quod consilium qui non dedit sibi
et michi eum vacare credam qui non
vacet sibi, cuius animum voluptates
occupant, libido devincit, avaricia su-
bigat, cupiditas perturbat. Hec Ambrosius.

2. Secundo debet habere prelatus statum vigoris
et supportationis. Et sic columpna fortiter
supportans rectus sunt omnes prelato dicitur
Ieremie 1. Dedi te hodie in civitatem mu-
nitam et columpnam ferream. Quidem co-
lumpna est vera fortitudine supportat onus
suppositum. Et si cito incipit inclinari ad
unam partem vel ad aliam statim fabrica
tota cadit. Ita est moraliter. Si diu pla-
tus stat rectitudine et iusticia semper
vera et bona consciam [illegible] suppor-
tat et exequitur eam statim, qui non de-
clinat ad latus propter affectum vel offensam
respiciens, dextrum ipse sinistrum fabrica tota
cadit. Judith 16 legimus quod Sampson
duas columpnas quibus tota
innitebatur domus Dagon prostravit et
omnes qui in ea erant occidit. Iudicum
16. Secundo de Dyalogo. Affectat aliquis vita [illegible]
eorum devotorum subvertere et eos occidere,
hoc est ab eis celitate qui est vita
spiritualis auferre. Et ut illud faciat

timorem, nisi non sit nisi columpnas
illius [illegible] quantum et albedo pro-
vaccinos et gravatos. Job 9. Qui commo-
vet terram de loco suo et columpne eius concu-
tiuntur. Legimus in historiis scolasticis Sam-
sonem quod etiam filius Noe sculpserit artes
liberales in ix columpnis destruxit quod
septem erant eree et septem lateritie [lateritie] ut
contra diluvium ignis et aqua imperpetuum per-
manerent. In figura quod in prelatis quasi colump-
nis ditur sufficientia sic debet esse non debet.
Et ideo sapientia dicitur excidisse septem colum-
nas Proverbiorum 9 quia nisi prelati esse sapientia
fuerint informati esse fabrica tota
tenet ruet.

3. Tertio debet prelatus habere lo-
cum amoris et conversationis ut per benivo-
lenciam et bonam affectionem subditos diligat
et a subditis diligatur. Et hoc notatur cum
dicitur circumeunt. Debet enim prelatus diligi ab
omnibus et non a quibusdam sed omnibus et
singulis. Debet esse quibus cum qui [illegible]
de [illegible] cum [illegible]
de nimia [illegible] affabilis [illegible]
affabilis ubi illud quod imperatoriam
dignitatem decet. Erudit tale se vel-
le esse imperatorem privatis quales esse sibi
imperatores privatus optasset. Sicut
dicit Eutropius Romane historie libro 8. Et
Iulius Cesar amorem suorum militum
meruit qui eos non milites sed commi-
litones potius appellavit. Sicut et
de eo narrat Vegetius libro primo de re
militari libro 3 capitulo 9. Docet quod in
exercitu bene ordinato tres debent esse
duces primus secundus et tertius. Primus autem
qui personam sustinet principis debet
esse in parte dextra inter equites et pe-
dites ut et consilio regere et auctoritate
tam equites quam pedites ad pugnam
possit hortari. Moraliter sic prelatus
qui personam [illegible] et maioribus et
minoribus sue benivolentie [illegible]
[illegible] non sit [illegible] equitatibus [illegible]

exprimat honorem suum sub pedibus
subiectionis nimie neglligenti tempore
prodesse ... sicut enim ... in fa[m]ulatu
sic est inter apostolos se habebat superior
nam aliquid se exhibebat superiore Joh.
13 vos vocatis me magister et domine et
bene dicitis sum etenim etc. alibi inferiore
Luc. 22 Ego autem in medio vestrum
sum sicut qui ministrat aliquando equalem
Joh. 15 Iam non dicam vos servos
sed amicos meos amicicia equalitatem
requirit etc. Sic eodem modo prelatus
aliquando inter subditos debet esse maior
aliquando minor aliquando equalis maior quantum ad
auctoritatis reputacionem eorum et effecti
sumus parvuli in medio vestrum equales
quantum ad amicabilem conversacionem ... ...
22 Recorre te posuit noli extolli
esto in illis quasi unus ex illis ista eciam
tangit augustinus in regula hominem coram vobis
prelatus sit vobis esse reverencia ante
... timore coram deo sub ...
sit pedibus vestris esse reputacione humi-
litatis ... omnes se ipsum bonorum operum
prebeat exemplum esse quasi amicabiliter
... 12 de alibus ... et que
... agno ... membra ... et
... recipiunt declinat tamen in ...
magis ad sinistram partem ... ad
... sic iste modo prelatus est ...
... in corpore ... iusticie ... ...
subditi recipe debet ... et ...
... et inflicciam sine motus ...
... ad inferiores ... ...
... declinare de ... ...
... sit ... libre sunt ...
... equalibus appensis ex parte longiori
~~...~~ fiet. Moraliter libra est prelatus
... subditorum ... regulas
iusticie libre tenere ... libere

in ponderando ... et ... in statera
alibi igitur ... quod ista libra habet ...
longum ... et ...
ad unam partem ... et ... ad
aliam. Certe brachia libre sunt ...
equalia et statera racio est ... sa
nam illa persona que iacet in brachio
longiori maioris ... licet sit
equalis alterius in rei veritate vel forte
minus bonus ponderabit aliam iacenti
in brachio breviori et ideo non ...
formaliter Sic meditat de isto pla
tus ... in rei veritate
sed ... supponere quod prelatus sit sta
tera iusta et non de ... illorum de
quibus dicit ... filii hominum in
stateris ut deciperent Sic igitur debet
prelatus ... subditis ... ...
... consimili modo ... erudicionem
instructionem et ... possit ut
... subditi ... illud ... 10
omnia simul in te uno habemus non
debemus dimittere te a nobis ...
Debet prelatus ... ...
et informacionibus Et hec nota ... ...
... ... non
sufficiat ... monere ... corripe
et ... sermonibus ... Et nota
... ...
... Et ... alius ...
de ... Math. 2
... dum implet ... et ...
... talis ... fuit Julius cesar
qui ... dixit ... ...
... ... Et ... causa
labor ... ...
... et ... Sicut ...
... talis ... fuit ...
... qui ... ...
~~...~~ ... ...

sortis sue dicat quod me videris
facere tuo sancte igitur etati va
mos de arboribus pendentes seque
bantur dicitur iudicum ix. Ergo cum ardere
fuerit cogitaret iustorum occidere
infantes et uno exposito filio
liberato in traductionem illorum multitudinem
filiorum abstulisti et pariter illos per
didisti in aqua valida. Illa enim nox
cognita est a patribus nostris. Et vere
scientes quibus iuramentis crediderunt
animaequiores essent. Suscepta est
autem a populo tuo sanitas quidem ius
torum iniustorum autem exterminatio. Sicut enim
lesisti adversarios nostros sic et nos pro
vocans magnificasti. Postquam est
diffuse de nona plaga illata
egipciis per tenebrositatem aeris obscu
racionem. In parte ista incipit agere de
decima plaga eisdem illata afflicta per
primogenitorum exterminacionem occasionem. Et sic usque
ad finem libri. Duo facit. Nam primo agit
de morte miserabili primogenitorum in
egipto. 2° de submersione irrevocabili
egipciorum in mari rubro. Et pe
ca ulterius impiis autem etc. Prima in duo
scitur quia primo agit de pena mortis
que inflicta fuit egipciis ad disp
racionem. 2° de pena mortis que fuit
inflicta hebreis ad correpcionem ibi
tetigit autem. Et et circa primum duo facit.
Primo agit de istius exterminacio
nis qualitate. 2° de eiusdem qualitate. Et
ps ibi similis autem pena. Circa
primum quatuor fiunt facit. Nam primo ostenditur
quod ista exterminacio primogenitorum
fuit egipciis iuste illata. 2° quod
fuit hebreis primitus prophetata. 3°
quod fuit a iustis laudabiliter accepta

et grato ostendit qualiter dispositi fuerunt
erant egipcii et hebrei. Et ps ibi illa
enim nox. Et 3° ibi suscepta est auten
Sic dicit ergo absconse cum sed leg
da est littera sic. Cum cogitarent
egipcii iustorum id est iudeorum occidere
infantes Exo primo. Et uno exposito
filio id est moyse proiecto in aqua in
fiscella et liberato a morte per filiam
pharaonis propter matris moysi Exo.
2. In traductionem illorum id est ut traduceretur
certa filios israel de egipto multi
tudinem filiorum abstulisti id est primo
genita egipciorum occidisti Exo 12.
Et pariter illos id est egipcios perdidisti
in aqua valida id est in mari rubro
Exo 14. quasi dicat non solum filios egip
ciorum sed patres occidisti moyse liberato
Sequitur dicit quod hec nox hebreis fuit
prophetata. Illa inquit nox in qua
primogenita egipti percussisti non
subitanea fuit vel improvisa quia
deus hoc revelaverat dum ante
abraham ysaac et iacob dicens
eis quod in manu forti educturus
esset filios israel de egipto. Unde genesis
15. sacro promittens dixit dominus
ad abraham quod peregrinum futurum
sit semen tuum in terra non sua et sub
icient eos servituti et affligent eos
quadringentis annis. Verumtamen gentem
cui servituri sunt ego iudicabo
et post hec egredientur. Illa
enim nox qua mortua sunt primo
genita egipciorum cognita est prius an
a patribus nostris ut vere scientes quibus
iuramentis id est firmis promissionibus
crediderunt animaequiores essent id est
magis patientes in adventu de liberatione

sutura facit filiorum magis patiente in iniuriis / et susceptam est aut a populo tuo sanctitatis quidem iustorum id est debita iustorum aut estimacio quod dicit vel iustorum sanctitatis iustorum estimacio factum est ad utilitatem populi tui nam sicut lesisti adversarios nostros id est egiptios sic nos provocans magnificasti id est te dominum magnificatum fecisti bene exposito et liberatio. Ideo de infantibus et languidis exponit / si quis de expositione eliminatur sic deberent in ea si quis vel alio facto patre aut natura humane denegatus pietatis officio infans expositus extitit sicut ipso apostolo fuit propria libertas nam in hoc capite ingenuitate libertus et filius in libertate eripitur. Idem de languidis eiusdem fuerit etiam

Moraliter mundus iste filios suos tractat diversimode nam quosdam sibi applicat et perficit et quosdam abducit et exponit applicat scilicet divites / sed abdicat pauperes sicut egiptus filios egiptiorum salvavit filios israhel submersit et tunc de istis mortui remanent sunt, huiusmodi nam divites remanet in tutela mundi subiecti servi sicut prelati, et tunc pauperes exuunt a mundi potestate eo ipso quod a mundi amicicia deserunt et sicut quod impius et crudelis exponit privat parentis et quosdam bis natos ad optat et a servitute mundi liberat Romanos viij non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Cetera quibus iustum mereris credidimus et rationem quod hec idem ulterius sine fides certior impetrat sive appetenda sive peritur aut. Provenit

i. fides bona ... impetrat

cum fides sibi credenti / peccatorum remissionem demoniorum confusionem / optatorum impetracionem / et electorum salvacionem. Primo igitur cum sit fides sibi credenti peccatorum remissione convenitur actuum x de Christo dicitur omnes prophete eius testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius qui omnes credidimus nunc unitate divina et predicavimus renovacionem docet / apostolus et petrus pre quod tantam sicque faciunt dicam aliquid credibile quoniam non dominum tunc locuti sunt / aut propter imprudenciam quia reputaret eum ignorantem

2 / aut propter maliciam quia quoniam vero sti at tunc non est amicus veritatis et iusticie

3 / aut propter defectum benivolencie / quia in capite licet sit prudens et virtuosus non reputamus eum nobis benivolum quod velit complere illud quod nobis expediens indicabit. Ex quo ista tria concurrunt in christiano quod reputamus eum prudentem / virtuosum et nobis benivolum / tunc absque dubio credimus dictis eius quoniam ea nequaquam deviret ei de ipso loquimur christus venit in mundum persuadere predicare non aut dicta sua demonstrare et ideo doctrina sua non sua vocatur sed fides. Sunt aut dicta sua nichilominus credibilia propter tres raciones predictas / tunc quia in eo viguit prudencia cum esset sapiencia dei patris / tunc quod sunt in eo virtus quod omnia bene fecit ad r. A. tunc quia fuit in eo benivolencia ad nos quod dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo apocalipsis primo et ideo pergamenti dixit Christo et cetera

2. Secundo comparatur fides demoniorum confusionem / ad ultimum signa aut

eos qui crediderint hec sequentur In
nomine meo demonia eicient/ et ideo
fides dicitur scannum papale in quo
possumus demone vincere/ ephesios 6
In omnibus sumentes scutum fidei in quo
possitis omnia tela nequissimi ignea
extinguere dicitur papias et scutum
exponitur super iuuenales satira prima
quia numa pompilio sacrificante cecidit
quoddam scutum de celo quod ancille dictum
fuit dictum quod est rotundum quia aliter fo-
ret romanum imperium ubi illud an-
cille foret servatum unde xi alia scu-
ta fecit ut certe xii [illegible] et quod
quod de celo cecidisset manet occul-
tum. Sic spiritualiter scutum fidei de celo
cecidit quia xpistus de celo veniens
fidem hominibus predicauit et ubicumque
fuit scutum illud demonis ex-
stirpabitur/ et dominum expugnabit ipsum/
Hec autem scuta xii sunt/ quia per xii
articulos quos apostoli fundarunt
istud scutum liberabo a demonibus
quod in daniele [illegible] fugatum
fuit/ qui licet in lacu leonibus
moraretur nulla tamen lesio inventa
est in eo quia credidit deo suo
Daniel 6. Tertio est fides impetratrix
consolationis/ Matthei xxi omnia quecumque oran-
tes petitis credite quia accipietis
et venient vobis/ Magister narrat in
historiis quod cum alexander venisset ad
montes caspios miserunt ad eum
filii captiuitatis x tribuum [illegible] li-
bera postulantes/ et cum audisset
causam captiuitatis accepit eos re-
cessisse [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]

dei predicatis a deo abscissam [illegible] [illegible]
tunc tunc vidit allexander quod [illegible] velle et eos
non includeret cum filii angustia [illegible]
inciperet obstruere mollibus bitumina
vidit humanum laborem non hoc posse
sufficere et rogauit deum israel ut illud
opus compleret et tunc [illegible] duo
abrupta montium ad [illegible] accesserunt
et sunt loca immeabilia et
ut ait yosephus deus quod fecit
pro fidelibus suis pro tanto fecit pro in-
fidelibus/ Exemplum et ad idem Johannis 4
de regulo cuius filius infirmabatur
capharnaum cuius reguli fides licet
diminuta quia non credidit xpistum posse
curare filium suum nisi descenderet
corporaliter ad eum tamen salute filio im-
petrauit. patet et ad idem Matthei 8
in centurione cum pro salute servi
depreccanti [illegible] iussum fuit [illegible]
[illegible] sicut credidisti fiat tibi.
Magister [illegible] et 2o fides est [illegible]
[illegible] Johannis 20 dixit ihesus
thome quia vidisti me credidisti beati
qui non viderunt et crediderunt [illegible]
exponens illud dicit [illegible] In hac [illegible]
nos specialiter signati sumus quia eum
quem carnem non vidimus mente re-
tinemus [illegible] fidem [illegible] [illegible]
[illegible] Ille enim vere credit
qui exercet operando quod credit. dis-
tinguunt enim doctores de fide quia
fides quedam est informis et quedam est
formata Informis est que sine
caritate sicut est in demonibus
et in malis hominibus formata dicitur que
caritate vivificatur. Et [illegible] dicit magister
3 sententiarum [illegible] 23 [illegible] aliud est
credere deum aliud deo aliud [illegible]

v. fides triplex [illegible] informis et formata

in deum credo deo et credo deo bonum q
loquitur et quod mali faciunt et nos bonum
homini et non in hominem credo deum est
credere quod ipse sit deus / et quod mali fa-
ciunt credere in deum est credere amare
credendo in eum ire Et haec est illa
dulcitas quae sola facit omnem caritatem
esse rectam per cuius contrarium dicitur abacuk
2 capitulo cum incredulus est non erit recta
anima eius in semetipso Justus autem
ex fide sua vivit et signanter dicit
quod anima increduli per fidem formatam non
est non erit recta ubi non dicit quod est
de anima humana moraliter sicut de trian-
gulo naturaliter esse constat nullus
enim triangulus plures triangulos rectos
habere potest / sed tamen unum et tunc ab illo uno
angulo totus denominatur triangulus
et dicitur triangulus rectangulus sicut patet per
geometre penultima primi elementorum euclidis
cuius figuram ipse pithagoras nominavit
dulcarnon sicut enim narrat
allexander necham de natura rerum dulcar-
non fuit figura pitagore et
dicitur dulcarnon a dulia carnis id est
ab ymolacione carnis thauri quem
idem pithagoras ymolavit iovi ob
inventionem dicte figure abhac igitur
geometria quod totus triangulus ab uno
angulo recto rectangulus nominatur
Et isto modo est moraliter de anima
humana dum enim humana triangu-
laris esse dinoscitur per memoriam
intelligentiam et voluntatem 10 de
trinitate capitulo 2a de primis / et autem istarum
potentiarum nunquam dicitur anima esse
recta nisi a sola voluntate non enim
dicitur recta per bonitatem memorie vel
per subtilitatem intelligentie / sed per

per caritatem que est voluntas a qua
sola dicitur homo iustus et ideo vene-
rabilis concludit anselmus de libero arbitrio quod iu-
sticia est rectitudo voluntatis Est igitur
magna vanitas quod homo intendit
totis illas partes rectificare quae
parit enim facit rectam / et illam potius
dimittit scilicet intellectum a qua tota ipsi-
us sumitur rectitudo Sunt enim homines
qui inter curiosi vel ut in litterarum subti-
litates memoriter teneant Et
cas per negligenciam diligenter discu-
ciant Et quod voluntas eorum amore
dei et proximi inflammat non curant
a quo solo dicitur homo rectus canticorum primo
recti diligunt te Et ideo non immerito plan-
git ecclesia mater anima peior fuit de cetera
et rectus in humilibus non est cuius recta
assignatur Ecclesiastes 7 Solummodo inveni
hoc quod deus fecit hominem rectum / et ipse se infinitis
miscuit questionibus Et ideo ut rectos cre-
damus et videamus eorum habeamus
fidem nostram caritate formatam deinde
galatas 2 capitulo ex fide sua vivebat.

a boni sponse cum sacrificabant iusti
pueri bonorum et iusticie legem
in concordia disposuerunt / Similiter
bona et mala recepturos iustos
patrum decantantes laudes / resso-
nabat autem inconveniens inimicorum
vox et flebilis audiebatur planctus
ploratorum funeratorum postquam tacta
est plaga invisibilis quod primogeniti
egiptiorum sunt occisi hic agitur
de planctu inspecabili quo tamen
post ulterius laudatur / et tamen dicendo
fuit una primo agitur de hebreorum
exultacione et leticia / 2o de egip-
ciorum lamentacione et tristicia 2a ibi

i. leges ad hoc quod debito modo fiat et statue[ntur] requiritur 3° [illegible] stabilitate [illegible]

Respondebat autem [illegible] narrat quod in hac nocte illa instituerunt [celebrarunt] laudi dei opere, ore et corde, ore quia sacrificabant corde quia se ad illam legem [illegible] probabant, ore quia laudes dei cantabant. Et hoc est quod dicitur: absconse enim sacrificabant iusti pueri, i. hebrei filii patriarcharum occulte fecerunt phase ut patet Exodo 12 c° et devote fecerunt sicut ibi patet et in domibus clausis et ideo absconse fecerunt et quantum ad tempus et quantum ad locum et quantum etiam ad figuram et modum absconditum fuit illud sacrificium quia figurativum fuit sacrificium in divina lege et iusti[tie] legem concor[dia] disposuerunt, hoc est disposuerunt istud legittimum fore imperpetuum Exodo 12 de celebratione phase in concordia, i. [ad unanimitatem] ad unanimitatem gentis illius quia nemo nesciebat de eo scilicet quod precipiat deus, et ore quod disposuerant [perficiunt] se in corde, disposuerunt se fore deo gratias agentes. Quantum ad 3m dicit disposuerunt legem in concordiam sicut fuit expositum, Exodo 12. Ad secundum dicitur: disposuerunt se iustos recepturos similiter bona et mala. Hoc est disposuerunt se pariter communiter recepturos a deo bona prospera quam adversa, prospera scilicet elacionem, adversa scilicet murmuracionem. Quantum ad 3m dicitur quod hoc disposuerunt decantantes laudes patrum, i. laudes quas a patribus suis [didicerant] dedicaverant, quia Egiptum nonnullos quamvis laudes suorum patrum [illegible] pelegrinacionem [illegible] alia [illegible] quoniam omnium

decantatos laudes et [illegible] quia [illegible] fuerunt egipti [illegible] cum sequitur. Respondebat autem inconveniens, i. discordans inimicorum, i. egiptiorum [illegible] plagis [suis] quoniam dira et convenienti [illegible] ex suis [illegible] vocibus suis [illegible] [illegible] indicebat planctus ploratus ut [illegible] magna namque fuit dolor et tot morientes occidi simul et subito considerantes. Iusticie legem in concordia disposuerunt. Rectores rei publice inquantum tales, etiam leges statuendas ad gubernacionem subditorum in hiis duobus exemplis informantur. Requirit enim leges ad hoc quod debito modo fiat subtilitatem mature deliberacionis, stabilitatem certe cogitacionis, unanimitatem obligacionis et equitatem mensure et distribucionis. Primo igitur leges ad hoc quod debito modo statuantur requirunt subtilitatem mature deliberacionis. Et hoc notatur cum dicitur disposuerunt non enim subito, nec ex abrupto [illegible] leges utiles statui [illegible] figura Moyses cum deo 40 diebus fuit quando legem scriptam accepit et tempore ieiunii fecit continue ad designandum quod legislatores sobrii non festinantes [illegible] nimis vacare debent pro tempore quo leges condunt. Sunt enim leges quae ordinant ad bonum anime principaliores artibus medicinalibus que ordinantur ad bonum corporis sicut dicit [illegible] 3 politicorum. Cum igitur leges medicinales hominibus non dentur sine premeditatione sollicita et matura constat quod nec leges morales sine maturitate debita dari debent. Et ideo scribit Justinianus in prologo [institutionum] quod cum summa diligencia et summis

legibus a prudentissimis virorum polic
aliquis fiunt in aliud volumen
compingi. Est enim lex positiua
principalis pars politice et maxime
necessaria est communitati ciuili quia oportet
fieri bonos leges positiuas siue legis
latores sicut docet arestoteles ultimo
capitulo huius libri. 3 conclusiones. prima est quod ad
faciendum homines virtuosos non sufficit
solus sermo persuasiuus. 2a est quod ad
hoc necessaria est bona consuetudo ~~siue~~
~~bonis legibus~~ 3a est quod bona consuetudo
sine bonis legibus haberi non potest. prima
quidem patet quia inuenimus aliquos sunt liberales
et sunt qui apti nati sunt fugere turpes
delectationes ex sola verecundia, de
generes sunt et inobedientes quod quasi
leonibus delectationes persequuntur non propter pe
nam contrariam castigentur. Insanabiles
sunt qui nec persuasionibus neque penis
a prauis delectationibus retrahuntur bo
nis igitur inuenibus sufficit sermo persua
siuus quia statim alliciuntur ad virtutes
cum debita turpitudine vitiorum delecta
tionis et honeste virtutis. pro inobedien
tibus et rebellibus non sufficit sed requi
runtur pene et punitiones vel in corporis
vel in rebus insanabilibus quos nos
incorrigibiles dicimus requiritur
exterminacio sine mora. dicit galienus
in commento, sicut recitat burleus
3i libri pre naturalium c 100 omne ani
mal medicine curatiue corporis tempti
tur est scilicet de medicamento ferro et igne
ne quod si medicamento curari non potest
ferro curetur. Si autem nec ferro igne
remouetur quod autem nullo istorum cu
rari potest incurabile estimatur
morale medicamentum est cautela
correptio et cautela, ferrum proclamacio

igne exterminacio vel sequestracio cor
poralis et cum istorum est incurabilis
insanabilis iudicatur enim debet mori
vel exterminacio secundum arestotelem. patet igitur
quod non sufficit ad virtutem virtutem
solus sermo persuasiuus, sed non quod in
delectatio ad hoc necessaria est bona consue
tudo sequitur ex predictis. Illud enim
necessarium est ad virtutem per quod fit
quo exterminatur passio inclinans ad
vicium sed huiusmodi est solum bona consue
tudo, quia sicut dictum est doctrina sola
non sufficit. Triplex enim fuit an
tiquorum sententia ex eo quod homines fieri
virtuosos. Dixerunt enim aliqui quod
homines sunt boni per naturam puta ex
naturali complexione vel impressione cor
porum celestium alii dixerunt quod homines
sunt boni per assuecionem. Tercii dixerunt
quod homines sunt boni per doctrinam et
ista dicta aliqualiter sunt vera nam quidam
mox a natiuitate sunt dispositi ad forti
tudinem vel ad temperanciam, sed hec dispo
sicio naturalis est virtus imperfecta sicut
dicitur 6 ethicorum sed ad eius perfectionem
requiritur doctrina que est perfectio racionis
sed quia virtutes morales sunt in appe
titu non sufficit cum naturali disposicione
doctrina sed ultimo requiritur con
suetudo per quam ipse appetitus incli
natur ad bonum. Sic enim consuetudo bonum
qualitatem inolescit inclinatiue ad bonum
ex quo patet quod ad bonitatem morum requiritur
bona consuetudo. 3a conclusio sed ad bo
nam consuetudinem requiruntur bone le
ges sicut vnditum bona consuetudo
vero est necessaria ad bonos mores quia
consuetudo bona inducit quandam

J

[illegible] inclinacio ad bonum [illegible]
[illegible] ad bonitatem magis requiritur [illegible]
consuetudo. 3° quia ad bonam consuetudinem
requiritur ad bonum. Sed necessitas [illegible]
[illegible] bene ordinatas [illegible]
[illegible] cum lex quodam modo coactivam
[illegible] per multitudinem vel saltem per
aliquos [illegible] que inclinant [illegible]
instituuntur. Et ideo necessarium est habere bonos
legislatores tum propter iuvenes qui sunt
difficiles et passionibus indirecti,
tum propter senes in perfecta etate ut per
leges bonas bene in eis consuetudines
consuetentur. Ideo requiruntur leges quarum
ad suam institucionem subtilitas et matura
deliberacio, quod notatur in dictis dispo-
sicionibus etc. In omni sapiencia dispo-
sicione legis 2° requirunt utilitatem communem
cohabitacionis. Hec est enim causa finalis
legum, ut homines possint adinvicem
concorditer cohabitare et vivere. Tunc dicit
in concordia bene dicit Aristoteles 3 politicorum
quod civitas est communitas bonorum
propter bene vivere domibus et generibus
[illegible] perfecte et per se sufficientes. Et
8 ethicorum c. 1° dicit quod amicicia maxime
videtur continere civitates et legum posito-
res magis studere circa eam quam circa
iusticiam. Concordia enim simile aliquid amici-
cie videtur esse; hanc autem maxime appe-
tunt et discordiam inimicam existentem
maxime expellunt. Hec Aristoteles. Et ideo
[illegible] 2° ethicorum c. x in descripcione populi
cadit concordia. Dicit enim quod populus est
coetus multitudinis iuris consensu et
concordi communione sociatus, et concordia
[illegible] Augustinus de verbis domini sermone
16 [illegible] concordans [illegible]
[illegible] cogitate fratres mei et videte

in ipsa multitudine si debeat [illegible]
et ideo [illegible] quia nulla est [illegible]
[illegible] nisi [illegible] de
[illegible] quam [illegible]
[illegible] Augustinus [illegible]
[illegible] de civitate dei c. xx Augustinus
quod si populus [illegible] Scipionis est
dicit quod res publica est res populi, populus
autem dicit Scipio non omnem cetum multi-
tudinis sed cetum iuris consensu et utilitatis
communione sociatum. Alia adhuc re-
plicat diffinicionem populi 19 de civitate c.
23: populus est cetus multitudinis racionalis
rerum quas diligit concordi communione
sociatus. Prima tamen diffinicio melior
quam ponit populus est cetus iuris consensu so-
ciatus. Sed in omnibus istis diffinicionibus
satis liquet quod nulla multitudo sine con-
cordia populus dici potest, et res non publica
sine populo esse non potest, sic nec res
publica sine concordia esse potest. Et ideo
dicit Augustinus recitans verba Scipionis 2°
de civitate c. 21 quod que est armonia
in cantu ea est concordia in civitate.
Sicut enim ex distinctis sonis in suis
debitis articulis concors concentus efficitur,
ita ex summis et infimis et mediis
interiectis ordinibus concordia statuitur
civitatis. Hec concordia hanc unitatem
et dileccionem mutuam finis est quem leges
potissime intendit [illegible] plenitudo
legis est dileccio. Et [illegible] 1°. Summus autem
precepta est caritas. 3° requiritur in
re publica [illegible] autem man-
sure obligacionis, ut pene non sub
summo consilio instituuntur ita nec
sub causis maioris abrogentur. Recepit
autem Aristoteles legem Ypodami qui
fuit unus de antiquis legislatoribus

et potest in multis; similiter in quarto; qui
statuunt legem, etiam quantum ad legis-
latores qui quandoque adinveniunt
aliquid novum expediens civitati
honorem aliquem reportaret. Et quia
hoc fere videtur bonam apparentiam
ratione huius legis, dissuadet ista
questio utrum expediat civitati frequenter
mutare priores leges pro melioribus
legibus noviter adinventis. Et apparet quod
sic, tum quia sic est in aliis artibus
quibuscumque, in medicina et musica, que
valde ampliata ab antiquis artibus sunt
mutata; tum quia multe de talibus legibus
sunt valde ~~barb~~ barbarice et irra-
tionabiles, sicut quod cives poterant vendere
uxores suas pro precio; tum quia homines
antiqui fuerunt quasi brutales et insen-
sati; tum quia leges sunt scripte uni-
versaliter, actus autem hominum particulares sunt et
variantur (?), non potest per unam legem regi. Ad
istam questionem vult Aristoteles dicere quod nullo modo
expedit civitati ut faciliter mutet
vel abroget leges antiquas pro legibus
novis, etiam si aliquid modicum utilitatis
civitati proveniret per novas. Et ideo dicit
quod illa lex Ypodami valde periculosa fuit
que dicebat (?) quod adinvenienti novam
legem et utilem civitati aliquis honor
daretur, quia per hoc iuvenes et in-
genio si insisterent circa adinventiones
novarum legum sub spe boni communis
et abrogatione veterum, et de facili
inducerent mutationem totius policie.
Et ideo dicit Aristoteles quod leges antique
debent esse magne reverentie et
stabilitatis, unde faciliter condere novas
leges et faciliter mutare antiquas
est nimium (?) civitati nocivum, quia lex
nichil aliud est nisi assuefactio ad
plures leges et ad proprie dictam obli-
gationem legis. Et ideo melius est sustinere
quosdam modicos et leves errores
quam solvere leges antiquas, quia qui frequenter
leges mutant plus nocent quam proficiunt,
quia assuefaciunt cives ad non observandum
statuta principum et precepta. Unde te-
netur (?) quod qui faciliter legem mutat legis-
latorem debilitat. Sunt et similes (?)
causa de artibus et legibus, quia virtus est
tantum artium et scientiarum fundatur super
rationem, et ex natura rationis habet vim. Sed
leges autem potentie in multis non habent
obligationem nisi ex consuetudine et
observatione diuturna. Et ideo mutare
consuetudinem est debilitare legem.
ff. de legibus et constitutionibus, in longa
consuetudine, l. non omnium (?) .. non omnia
que a maioribus constituta sunt ratio reddi
potest, et capitulo sequenti. Et ideo rationes eorum
que constituuntur inquiri non oportet, alioquin
multa que certa sunt subvertentur.
Si non essent alique leges antique
que manifestam continent perniciem
civitatis, de maturo consilio abrogari
deberent; sed nullo consilio hoc contra (?)
fieri potest. Et ideo signanter dicit Valerius
libro 2 De institutis Massiliensium quod
in eorum civitate custodita vel (?) fuit (?)
est quidam gladius ipsorum ad [illegible] hinc
quo noxios iugulant, rubigine quidem
exesus et vix sufficiens ministerio, sed
index in minimis quoque rebus omnia antique
consuetudinis monimenta servanda. In huius
signum lex Romana in lapidibus scrip-
ta erat; reges et Romani in 12
tabulis eburneis scribebant, in signum
stabilitatis et ~~in[illegible]~~ indelebilitatis
future manat (?) ad istud tempus

pompeyus lib° 3. de ligurigo [illegible] de ca
uindi tyrio bal. li° 6. Secundo requirit
leges equalitatem mensure et distribu
cionis ut scilicet leges sint omnibus quec
qui sunt eiusdem condicionis / ut quod
uni licet omnibus liceat et quod uni est
interdictum omnibus sit illicitum. Hoc sic
intelligi debet quod non omnis lex equa
liter omnes cives complectitur / et
alie leges debentur militibus
alie agricolis alie artificibus alie
diuitibus alie pauperibus / sed omnibus eiusdem
condicionis et status debet eadem lex da
ri et communis / et ideo qui nollet aliam
re publica seu ciuitate constitutam
constitucionem ex proprio uel singularibus motiuo
destruit ordinem et pulchritudinem
rei publice que stat in diuersorum ex
diuersis conuenienti proporcione ut dicit
augustinus 19. de ciui. c° 13. pax omni
rerum tranquillitas ordinis ordo
uero est parium dispariumque rerum sua cui
que loca tribuens disposicio / et propterea
ubi est omnimoda paritas ibi nullus
est ordo et aristoteles dicit 2. pol. quod
lex est quidam ordo et bona legis
latio et bona ordinatio et 3. pol.
dicit quod iustum est equale secundum utrumque
scilicet rem et personas / equale est
enim unitas iniusticie sicut unitas
alia que in bona proporcione consistit
Simili autem pena prima Egiptus (?) tu dud
afflictus est / et propter hoc homo
regi similia passus est Similiter 3°
plus omnes uno nocte mortifica
mos habebant innumerabiles / nec
enim ad sepeliendum uiui suffitiebant /
quia uno momento que erat pre
clarior nacio eorum consummata est /
de omnibus enim incredules propter ueneficia

tunc enim primi sunt extincti primo
genitorum responderunt populum dei se
esse. Postquam actum est de extermina
cione maliciosa primogenitorum egipti
orum ad ipsius equalitatem / hic agit
de eiusdem pene magnitudine quantum
ad eius multiplicem acerbitatem
primo ostendit quod ista pena nulli
pepercit propter temporis importunitatem
et 2° quod nulli pepercit propter status
insensibilitatem / 2° ponit ibi cum
quietum etc. / 3° ibi tunc continuo
circa primum dicit tria / nam primo enar
ratur pene generalis inedia 2°
sepulture legalis insufficiencia 3° ex
terminis aliqualis euidencia / circa primum
dicit quod in esse ipsius plage qua extermina
bantur primogeniti fuit duplex inedia
quia continue et gemitur et indesinenter af
fligebantur. Similis et dominus uero et uulgus
simili inquit pena etc. Et ex hoc
concludit quod omnes equaliter et fortiter
uno nomine in orbem (?) mortuum habebant innumerabiles
ad sepulturam attingit pro tanto quod
mortui sunt tot et tanti quod uiui
defecerunt pro tristicia nec suffecerunt
ad sepeliendum mortuos. Unde
subdit nec ad sepeliendum uiui suffi
ciebant / quia uno momento que erat pre
clarior nacio eorum .i. primogeniti eorum
est aliqualis uel exterminis euidencia
in egipciis apparuit quod illi qui
nullo deo nolebant credere propter
ipsius beneficia / circa primum exterminium
scilicet est primogenitorum responde
runt se populum dei et promiserunt
se uelle subici deo tali pacto
quod plaga cessaret. Vel aliter

regis de hebreis quorum morte primogenitorum sicut aliis plagis egiptiorum et beneficiorum beneficiis sibi prestitis non crediderunt postea in demum si tunc primo cum viderent mortem primogenitorum confessi sunt se populum dei ... historia[r] scilicet quod ... moaby

... fieri ut gentes dicit ... quod in qualibet familia iacebat unus mortuus et quod ille erat dilectione preciosiori et primogenitus. Item quando visa ista plaga facta fuerunt egiptii primam et responderent se populum dei esse isto modo moraliter si scrutemur non est domus vel familia in qua non iacet aliquis mortuus peccato mortali immo forte plures et stultorum infinitus est numerus dicit quod. Item si consideremus statum illi qui dicit esse peciores quam pluribus vivimus mortui morte culpe. Item et hoc perpendere possimus evidenter quod facta est prima nonnullorum qui tempore infirmitatis vel adversitatis clamat ad deum plus timore pene quam amore iusticie et ideo cum restituuntur sanitati vel prosperitati redeunt ad solitam pravitatem sicut de lupo invenitur dictum quod cum languebat lupus monachus esse volebat et cum convaluit talis et cum fuit. Item dum sero languorem sero religionis amore ex quo languor eius sed meror huius amoris. Sic antiochus percussus a deo promisit multa se facturum et omnem locum tunc per

ambulaturum et predicaturum dei potentiam, nichil quod sepius dominus regi si nulla passus est ... statum regni ... antiquum sollicitus ob ... platonis regie necessitate institutionis congruitate, execucionis actum et bone conversionis ... circa primum adinvenit sed cum necessitate regie platonis pulchre dicit petrus ravennatis in suo epistolarum libro septimo epistola prima sibi dicit sic ut ad extollenda meritorum premia et reprimendas impietates transgressorum ... e celo iusticia cepit in ipsis regnantium solia et dominorum principum potestates cavisset libere quoniam eam eos inopiam dominum vel libertate a se quam eis nulla donavit hominibus addicasset non quod impunita licentia scelerum tendentes precio iusticia prius vendebatur et pro necessitate quadam optinuit magis sibi esse iusticie et suorum meritos libertatem et vero contigerat conqueri debuit spem alia certitudine cui se reputata per hominem celestis ymago sufficeret et sic platus est homini ut gratiorum ... efficeret ... potuisse ut divina sua preferret ad regimen populorum imperium deum omni sibi signa ... in redditione censuum et politicis ... per certis regibus ... fortune prefigunt fastigium cui subiecit omnes nationes non ad hoc solum ut eis imperando preesset sed ut magis potius iusticie copia nusquam ... posset nec per impunitatem ... convalesceret impietas transgressorum

p[ro]p[ter] q[uo]d ille | In q[ua] s[umm]a tres p[ar]tes
p[ro]ba[n]tur | p[ri]mo q[uod] a natura fuit regime[n]
reg[ale] int[er] h[om]i[n]es introductu[m] | cu[m] homo
na[tura]lit[er] desider[e]t libertate gaude[re] | et s[ecun]do
e[st] ne impunita s[er]va licencia sceler[um]
iusticia co[n]turbaret et ideo oportuit
libertatem subice[re] iusticie. S[ecund]o p[ro]bat[ur]
q[uia] c[um] nulla sp[eci]es alia creature assup-
ta est in regimine h[omin]is | s[ed] q[uia] h[omo]
al[ia] venali creatura habens in se ymagine[m]
dei | et ideo nulli creature subi-
ci debuit corp[or]ali | que ymagine[m]
tali[ter] caret | ut angelis ei p[re]latus e[st]
s[ed] s[ecundu]m h[om]i[n]i ut co[n]iunctiore collocata
efficit ut d[omi]ne p[ro]prietat[is] sp[eci]ei. T[er]cio ex
s[umm]a d[ic]ta liquet quis int[er] reges
regendi tenet fastigiu[m] q[uia] s[cilicet] imp[er]a-
tor ex s[umm]a salu[tis] ar[ticulo] 22. Reddite
ergo que sunt cesaris cesari et que s[un]t
dei deo. Regnu[m] n[on] q[ua]tuor imp[er]ial[ia]
p[re]fuisse cognoscimus. s[ed] ut cronicas
vel ep[ist]ula[m] legimus dan[ielis] sc[ilicet] assirior[um]
p[er]sar[um] grecor[um] romanor[um] | Imp[er]iu[m]
n[ost]r[u]m romanor[um] q[uia] p[er] constantinu[m]
p[er] cognatores fuerat devolutu[m] t[ra]nstu-
lit romana ecc[lesi]a in theutuni-
cos in p[er]sona karoli magni fi-
lii pipini t[em]p[o]r[e] stephani p[a]p[e] extra
de elec[tione] et elec[ti] p[otes]tate. venerabile[m]
| Q[uam]vis aut[em] e[st] rex reg[u]m cui om[ne]s subsunt
nationes et p[o]p[u]li qui sc[ilicet] ab eo t[em]p[or]alia
accipiu[n]t | sacerdoti t[ame]n et su[m]mo ponti-
fici subiecit se | sicut declarat[ur] extra
de maio[ritate] et obe[dientia] solite | Ponti-
fex enim in sp[irit]ualib[us] excellit q[uan]-
tu[m] sunt t[em]p[or]alib[us] dign[i]ora q[uan]tu[m]
a[n]i[m]a p[re]fert[ur] corpori. Unde cum imp[er]ator
p[ro]cell[i]s declarat[ur] in decretali p[er] ...

Ubi ergo primus pontifex spiritualis imperatorum

aucte amplius q[uam] [illegible] una e[st] q[uia] du-
d[ivi]na s[ecundu]m p[ri]mu[m] sacerdos fuit | et c[on]-
s[er]vum [illegible] s[u]p[er] g[e]n[er]ales | s[ecund]o re-
ges [illegible] | alia e[st] ge[n]. i°. [illegible]
q[uia] fecit deus magna lu[min]aria i[d est]
duas p[otes]tates instituit [illegible]
pontificalem [illegible] p[otes]tas
ecc[lesi]e [illegible] illa q[ue] est p[er]
est diebus sp[irit]ualib[us] maior e[st] que
n[on] nocti i[d est] carnalib[us] mi[n]or. Ter[tio] de
regie uni[us] institucio[n]is y[n]t[e]gritate e[st]
sacerdo[tis] | q[uia] institucio principis seu reg[is]
c[on]sumpta solet licencia s[ed] d[iv]ina
p[er]missione | ecc[lesi]e collacio[n]e | gratis sit
c[on]cessione | et examinacio[n]e electio[n]is extra
p[ri]mi de saul et david r[e]g[ibus] i. | extra
p[ri]mi quod moyses p[re]fecit iosue duc[em]
ei | et samuel unxit david i[n]
regem | in figura q[uia] vicari[us] xp[ist]i
et p[re]latus ecc[lesi]e c[on]stit[utus] p[ri]ncipatu[m]
regia[m] p[otes]tatem ad utilitatem
ecc[lesi]e | unde et ius et auctoritas exa-
minandi p[er]sona[m] electam rege[m] et p[ro]-
movendi ad imp[er]iu[m] ad papa[m]
spectat sicut p[ate]t extra e[odem] ti[tulo] de elec[tione].
venerabile[m] | extra eo[dem] ti[tulo] de psalone filio
david et in l[egibus] aliis q[uo]m electione
p[o]p[u]li vel senatu[s] dig[ni]tate regia ad
ep[iscop]i sit decernenda aut principis
electio[n]e ina[ni]bili narrat plin[ius] de
ina[ni]bilib[us] mu[n]di ita dicens apud t[am]en
ep[iscop]um in reg[is] electio[n]e n[on] nobilitas
p[re]valet s[ed] suffragiu[m] o[mn]i[u]m p[o]p[u]li | p[o]p[u]l[u]s
eni[m] eligit imp[er]atorem moribus et meritis
cu[m] clemencia et a[n]nis gr[aves] | Et si
q[ui]s nisi com[m]unicat cum libidine nulli[us] sit
ne q[ui] q[uod] sp[irit]u fuit cedat p[ro] vita pol-
leat n[on] admitti[tur] ad regendu[m]

Et si forte diu regnat gemitur commu[ni]ter. Ideoque magis custodit ne fiat hereditarium regnum. Deinde si rex preficiat maxima equitate noluit ei totum hoc quod [illegible] accipit ne in [illegible] [illegible] solio iudicaret. Et si [illegible] ad [illegible] provocat[ur] atque ita dat [illegible] [illegible] simul cum maioris [illegible] adquiescit si solum [illegible] de regie execucionis auctoritate componit illud Prov. 20. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Ubi quatuor condiciones ponuntur necessario requisite ad hoc quod regia auctoritate execucioni debita procedatur. Sublimitas in potestate — rex qui sedet; equitas in diffiniendo — in solio iudicii; et potestas in puniendo — dissipat omne malum; et certitudo in percipiendo — intuitu suo.

Hoc considerantes antiqui quod regie censure omnis probitate ut sciunt precedit ceteros dignitate regali, sic et ante cellat bonitate morali. Unde Seneca in epistola 91: Natura est deteriora potioribus submittere. Mutis quidem animalibus gregibus aut maxima corpora presunt aut vehementissima, id est fortissima. Non precedit armenta degener taurus, sed qui magnitudine ceteros mares vincit; elephantorum gregem excellentissimus ducit. [Su]mma[m] erat, scilicet creaturam in aureo seculo in quo non poterat potestatem esse nisi melior. Illo seculo quod aureum perhibent penes sapientes esse fuisse regnum Possidonius iudicat. Tunc officium erat imperare, non regnum. Habet Seneca. Cui concordat Boecius de consolacione libro 1 prosa 4: Videlicet per Platonem dicit sic: Tu in quiete habet firmam per Platonis ore sanxisti beatas

—

fore res publicas si eas vel studiosi sapiencie regerent vel earum rectores studere sapiencie contigisset. Unde in metaphisica dicitur: Regna beata forent si vel contigeret philosophos reges vel reges philosophari. Hic non duas questiones unam et [illegible] magis expediat [illegible] regem [illegible] [illegible] vel hereditariam successionem. Et [illegible] tangitur 1o et 3o politicorum c. [illegible] [illegible] magis expediat civitati regi [illegible] rege vel optima lege. Item an sit conveniens quod unus principetur vel [illegible] vel equales.

Cum enim quietum silentium contineret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet, sermo tuus domine omnipotens de celo a regalibus sedibus durus debellator in medium exterminii terram prosiliit, gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans omnia replevit morte, et usque ad celum attingebat stans in terra. Postquam ostensum est quod pena contumacionis progenitorum nulli pepercit propter genus nobilitatem quia excellit affligit regem et vulgum dominum et servum. In ista littera ostendit quomodo et declarat quod nec pepercit propter temporis importunitatem. Cum enim nox sit tempus quieti deputatum, quieti molestius affligit omnis adversitas que in nocte provenit quam si eveniret in die. Duo igitur sunt in ista littera, quia primo describitur hora detrimentis, 2o eius efficacitas, 3o effectus subsequens. 2o ibi omnipotens sermo, 3o ibi Et stans omnia replevit morte. Circa primum dicit sic: Cum enim quietum silentium contineret omnia vel tenerent. Hoc est media nocte, cum homines dant quieti et continet se a strepitu et tumultu intempesto et nox

in suo cursu [illegible] | excepto cum sit hoc s.
ysi. xi. ethim. c. 32. Et vesperum | conticin
lio [illegible] | conticinium | intempestum | galli
cinium | matutinum | diluculum | vesperum de
stella que solet occidere scilicet uno tempore
et alio tempore precedit sed eadem stella
vocatur esperus et [illegible] solem precedit
tenebras noctis et lucifer [illegible] precedit
solem in aurora sed boecius li° [illegible] de
metro 4°. Et qui primo tempore noctis agit
algentes esperus ortus | solitas iterum
mutat habenas phebi pallens lucifer
ortu. | crepusculum est [illegible] dubia lux
[illegible] lucis et
tenebras. Conticinium quando omnes silent
conticescunt est [illegible] silere | intempestum
est medium i. [illegible] noctis tempus
quando nichil agi potest et omnia sopore quieta
sunt medium enim noctis actu ca-
ret. Gallicinium dicitur [illegible] illa qua
galli [illegible] [illegible] suo cantu
Matutinum est in abcessu tenebrarum
et aurore adventu | diluculum quasi ia
incipiens [illegible] diei lux. Igitur in
tempesto [illegible] [illegible] in silencio et
[illegible] in suo cursu medium iter [illegible]
[illegible] est in eundo solem sub terra
et spatium noctis quod ab occidente
in orientem sub terra solis est tempus
s. damas. li. 2. c. 11. In medio
igitur illius noctis [illegible] omnipotens sermo
tuus domine i. preceptum tuum vel [illegible]
vel angelus sermonis tui nuntius
et executor precepti erat eius effecti-
vus huius plage [illegible] de ce-
lo a regalibus sedibus venit | hoc est
ab ipsis angelis in quibus deus
residet et quiescit durus debella-
tor in media exterminii terram [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] hic

[illegible] [illegible] salis [illegible] salii [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
et eodem modo facit [illegible] [illegible]
sua [illegible] [illegible] et [illegible] salio salis
salii [illegible] salium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] i. medio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
i. [illegible] [illegible] angelus huius gladium
acutum [illegible] i. [illegible] verum et non
[illegible] imperium tuum portans erat [illegible]
detectans et [illegible] sona accidens scilicet
effatis subsequens et stans replevit
omnia morte i. omnes domos implevit
mortuis [illegible] nec erat domus
ubi non iaceret mortuus et usque ad
celum attingebat stans in terra. erat
mentalitas de qua nullus evadere
potuit. [illegible] hic est dubitatio utrum
angelus exterminator egipti fuit
bonus angelus et arguitur quod sic [illegible]
de isto angelo legitur act. 7. hunc
[illegible] moysen deus principem et re-
demptorem misit in manu angeli qui
apparuit illi in rubo hic eduxit
illos faciens prodigia et signa in
terra egipti et in rubro mari et
in deserto xl annis. Item ad heb. p°
qui facit angelos suos spiritus
Gregorius ad [illegible] mittit deus
angelos [illegible] in personam boni
igitur angeli exterminatores fuerunt bo-
[illegible] et eadem ratione egipcios
[illegible] ys. 37. egressus est angelus domini
et percussit assirios et eadem ratione
egipcios. Ad oppositum [illegible] ps. 77
[illegible] terram et posuit ea in manibus
alienorum [illegible] i. demones. Non ergo
boni angeli sed mali [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Utrum angelus exterminator egipti fuit bonus angelus

Utrum quod dubitatur [illegible] [illegible]

[illegible] eos iram indignacionis immissiones
per angelos malos / possumus magis
sine dubitacione malos angelos
attendimus mortes primitivorum et ob
duriciem cordis pharaonis [illegible]
modo [illegible] quod mali an
[illegible] corporis [illegible]
misit dominus angelum [illegible]
habet ne sibi [illegible]
Et de illo dicitur ut dicitur attinge
bat usque ad celum / Alius modus
dicit quod sint angeli boni et hoc
magis concordat cum [illegible] quia
nimis [illegible] ponere [illegible]
per eum de angelis malis / quod dicitur
stans [illegible] replevit mortem et
usque ad celum [illegible] stans in terra / quod an
geli boni malos [illegible] corporaliter
[illegible] dicit per voces / quia mali non
puniunt alios bonos corporaliter [illegible]
patet Job primo et ii / et [illegible] in manu tua
[illegible] illius [illegible]
los puniunt mali angeli et spiritualiter
et corporaliter / boni non angeli puniunt
malos homines tam corporalibus penis / non
spiritualibus hoc in glosa super [illegible] per immis
siones per angelos malos / Ad primum
in oppositum de [illegible] gregorii quod illud dicitur
debet intelligi quod angeli boni non sunt
tortores bonorum sed malorum / ut patet in
[illegible] et assiriis / Ad 2m dicendum quod
angeli non [illegible] quod fuit de [illegible]
quod possit [illegible] angelis malis et
habet dicere quod angeli non possunt facere mu
taciones [illegible] sicut mutare
aquas in sanguinem ut acere ranas et
occidere pecora [illegible] et obdurare
et [illegible] ad obdurare [illegible]
demones de [illegible] a deo
possent et dici in [illegible] quod [illegible]

[illegible] boni [illegible] demonibus [illegible]
[illegible] corpora [illegible]
[illegible] fuit et per bonum angelum
et per malos / [illegible]
dubitacio / et est ista / et [illegible]
quod angeli boni non puniunt bonos [illegible]
[illegible] angeli [illegible]
puniunt per bonos angelos / vel per
malos / et ad hoc [illegible] quod neque pu
niunt per bonos / neque per malos / per
bonos non quia [illegible] non est quod
[illegible] ita vehementer affligerent
/ [illegible] per malos hoc decet [illegible]
quia non decet bonas animas per illos
[illegible] contulerunt [illegible]
in [illegible] / Et per solam divinam iusticiam
[illegible] affligit animas in purgatorio [illegible]
[illegible] / [illegible] demones bonis
[illegible] angeli ad loca penalia [illegible]
[illegible] et [illegible] malus ibidem affligit
assistunt / ut de [illegible] pena [illegible]
assistunt et [illegible] ad [illegible]
in exitu / [illegible] ad [illegible]
possint / [illegible]
[illegible] / Cum enim sile
cium [illegible] / [illegible] est
[illegible] quiete [illegible]
[illegible] magis [illegible]
[illegible] / [illegible] locutus
est cum [illegible] / [illegible]
custos [illegible]
[illegible] / [illegible] est
cum [illegible] custos
[illegible] / [illegible] est
[illegible]
[illegible] / et [illegible]
nullus [illegible]
que non [illegible] / [illegible]
dum manet in [illegible]
[illegible] est ad loquendum / [illegible]

tpe belli manet in ciuitatibus munitis
[illegible] quam [illegible] ibi est maior securi
tudo Ita hic pone in silencio muni
cio [illegible] fortitudo vestra ysa 30
In silencio et in spe erit fortitu
do vestra 2us silencium est firmum impe
[illegible] quam [illegible]
[illegible] in agro et nullius valor [illegible]
[illegible] et cum in modalitate [illegible]
[illegible] ferunt propter obedientiam
[illegible] propter silencium in sermonibus in
[illegible] et prelatos [illegible] ze [illegible]
[illegible] stateram et frenos ori tuo
[illegible] 3us silencium est decor modestie
[illegible] In silencio geminit [illegible]
[illegible] maiore sonitum faciunt ligna arida
[illegible] viridia [illegible] unde pone fre
[illegible] [illegible] ysa 32 cultus
iusticie silencium valerius [illegible]
zenocrates cum quorundam maledicto ser
moni interesset summo [illegible] compressit
[illegible] que post lingua [illegible] quare
dixisse me aliquando penituit ta
cuisse numquam [illegible] quendam alius
plus audacia sibi dicenti mala de
se dixit tales vendit [illegible] in
[illegible] auditus est et robustior
lingwa singulis [illegible] hominibus [illegible]
lingwa et aures bine [illegible] quandam
[illegible] [illegible] [illegible] nichil
[illegible] plura vana loqueris
[illegible] [illegible] et ora duo [illegible]
[illegible] aures nobis deus [illegible] dedit
[illegible] Nos audire decet plurima
pauca loqui 4us silencium mode
ratum est signum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] discipuli
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] loqui [illegible]

[illegible] ut [illegible] de sapientes [illegible]
[illegible] profundior tanto quiecior et [illegible]
[illegible] sapientes [illegible] profundissimi [illegible]
[illegible] quieciores [illegible] [illegible] profunda
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Ita est [illegible] [illegible] pauci [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
plurima sunt verba ibi frequenter egestas
[illegible] [illegible] [illegible] diuicias sapie
et prudencie cum modestia et silencio
exprimit sensum suum ysa 8 [illegible]
[illegible] erunt cum silencio et [illegible]
[illegible] verba sapiencium audiuntur plus quam
clamor principis inter stultos nota
duos versus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et scire tacere hec duo si
potes sapiens eris
[illegible] [illegible] [illegible] malorum
[illegible] [illegible] illos et
[illegible] [illegible] [illegible] et aliqui
[illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
illos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que mala [illegible] [illegible]
postquam [illegible] est [illegible] pena illata
egipciis in morte primogenitorum
nulli pepercit [illegible] nobilitatem
[illegible] [illegible] importunitate In [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nulli pepercit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
nocte [illegible] primogenitorum
[illegible] pepercit divina vindicta dormi
entibus [illegible] [illegible] [illegible] primogenita
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] In hoc [illegible] divina [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible]

sompnium ago

in sompnio premendi tempus si vellet, et
aliter per sompnia salvationem. Circa quod di
citur in ista littera. Primo quod dormientes
quomodo turbabantur per sompnia apparentia.
Secundo quod compellebantur a loco suo
per corporales violentias. Tertio quod inmis
sis visionibus ad omnes veniebant
evidencias. Primo igitur quantum ad sompniorum
apparicionem dicit sic: est tunc secundum
in ablativo, hoc est plagam inferre egipciis
illa nocte sompniorum et fantasmatum
subito apparencium turbaverunt illos et ti
mores supervenerunt insperati. Nulli qui
sunt ad sopitum pervenerant per quietem sicut
naturaliter mundiales dormientes in
peccatis talibus in delectationibus que intendunt
quietem remorsus tamen conscientie per
turbatus continue sicut dicitur, non solum
sic perturbabantur egipcii spiritualiter et yma
ginarie, et turbabantur corporaliter et
mobiliter de loco ad locum, hoc est
quod dicit: et alius alibi proiectus semivi
vus iacebat in uno loco et alius in alio.
Iacebant semivivus, id est destitutus ab
actu vitali qui est sensus vel motus
demonstrabat causam mortis. Monebatur
finem eum non dubie moriendi, ita mira
bilis quod divinus custodiens quod enim
dicitur apparuit non fuisse causam efficac
tem, nisi deum quomodo ostendit et quod duo
facient spiritualem vitam, scilicet vita
et sana; vita in voluntate sed affectu, sana
in intellectu. Cum igitur vita tollitur
et remanet sana, tunc talis persona
relinquitur semiviva. Sic enim videmus
aliquem quod non operatur et talis tamquam
vilis prius dictus est in fovea infra
lem. Luce 10: plagis impositis abierunt
semivivo relicto, hoc est anima; id est
dyabolus qui rapit dimidia barba

mites David et detruncavit vestes
eorum usque ad nates, 2 Regum 10: dimidia
pars barbe radit, quando opera vane
gerunt et claritas sua vesciat; vestes
prescinduntur usque ad nates quando fama
ex primis operibus orta, utilitate propter
que praua(?) ... destruitur ... semi
vivus ... dicit potest ... corpore et
mortuus est, id est semivivus et dicit fa
ma clarus et vita perdidit ...
nomine hec quod vivas et mortuus es
... Apocalypsis. ... dicitur in littera quod talis vi
so dormiendo. Sed fuit eis ad ...
veniebant evidentia ut scilicet primo ...
de peccatis suis, ne ignorarent quare
tot mala patiebantur. Unde dicit: per
visiones enim que illos perturbaverunt
hoc premonebat quod divina vindicta ne
inscii, id est ignorantes quare mala pa
tiebantur, perirent. Ut dicit Rabanus in glossa:
hec divine bonitatis est quod peccantes
castigat ut abstineant a peccatis et
penitenciam agant. Ei autem dei misericordia cum
tenetur sine comparatione meritum perierunt.
— Ex istis que dicta sunt quod egipcii
sunt premoniti per visiones sompniorum,
sic dubitatio vel alia: utrum divinatio per
sompnia sit licita. Et videtur quod non. Levitici 19: non
augurabimini nec observabitis sompnia.
Sompnia est sicut dicitur, id est prohibitus obs
ervationem sompniorum; igitur est illicita.
Ad oppositum Joel 2: Iuvenes vestri vi
siones videbunt, et senes vestri sop
nia sompniabunt. Iere. 23: propheta qui habet
sompnium narret sompnium. Videtur igitur licitum
esse in casu per sompnia divinare. Et ob
servatur per textum huius lectionis: visio
nes enim que illos turbaverunt hoc
monebant etc. Igitur ille visiones

et sompnium hic ago

in ... bus

sed penitenciam tunc agant

18

utrum divinatio per sop
nia sit licita

17

51

vita spiritualis cum duo faciunt, scilicet vita et sana

fuit significatiue futuris sicut patet in scriptura
sacra multis locis primo quod per sompnia diuinasse
Gen. 37. Joseph vidit sompnium quod sol
et luna et stelle xi adorabant me
Judic. vii. de sompno madianite quod
significatiuus fuit gedeon Mach. vi.
de sompno [illegible] fide [illegible]
machabeo [illegible] aliqua fuit sompnia
digna fide. Circa ista dubitacionem primo
videndum est quid est sompnium. 2o quid di-
uinacio per sompnium. Primum Aristoteles de sompno
et vigilia: est fantasma factum a motu
simulacrorum et simpliciter dormiente rema-
nent enim simulacra ydola simulacra
sunt species in organo fantasie et ex
illis causantur ydola et organo sensi-
tiuo et in organis sensuum exteriorum
sicut visus auditus et ceterorum. et sic
apparet homini quod videt audit tangit
eo quod etiam veniunt simulacra verorum pro ipsis
rebus et ideo dicit Augustinus xii super Gen. quod
tunc est sompnium cum fiunt species corpo-
rales et veras res tamen sunt species non
distinguntur. Et ideo sompnus nunquam sompniat.
diuinare non est predicare euentum futurorum
vel ignotum quantum ad cognitionem pertinet
istis visis. dico tamen verum est quod diuinacio
per sompnia in casu est licita. 2o quod
diuinacio talis non est ab omnibus somp-
niis spectanda. 3o quod talis diuinacio
est multum periculosa. Primum probatur. dicit
diuinacio per sompnia est naturalis aliquando
igitur tunc est licita quod patet quia dicit
Aristoteles quod diuinacionem que in sompniis
accidit necesse est contempnere ydonei (?)
neque omnes suadere. Ubi dicit commentator
quod nullus homo est qui non viderit somp-
nium quod enunciauerit ei aliquid futurorum
ex quo igitur diuinacio non est nisi per
sompnium significatiuum. Et manifestum

est sompnia esse significatiua plane
et diuinacionem per sompnia licitam in casu
confirmat per dictum Aristotelis [illegible] cetera sompnia
non omnia predicantur quia [illegible]
significant [illegible]
sompnia significatiua [illegible]
[illegible] Aristoteles de sompno
et vigilia vel [illegible] ergo diuinacio est diuinacio
per sompnia esse naturalem et per consequens in
casu licitam. Est ergo aduertendum
quod sicut colligitur ex dictis Augustini
xii super Gen. xx. et Aristotelis de sompno
et vigilia et etiam Alberti in libro suo
de eisdem sompnia sumunt origines
multas aliqua a corpore humano aliqua
ab aere aliqua a corporibus celestibus
aliqua a spiritibus bonis, alia a spiritibus
malis. Ex parte quidem corporis in homine
originantur sompnia quando enim quidem
in corpore humano superhabundat humor
flemmaticus ascendens ad organum
fantasie fantasma formatur et ydola
humori simile illi humori et apparet homini
quod est in aqua vel quod gustat aquam
similiter quando humor dulcis et flecma-
ticus descendit a capite apparet
homini quod ipse gustat dulcia. Similiter
colera nimis habundante in corpore
sompniat homo frequenter de incendiis et
conflagracione domorum et huiusmodi. et sic
narrat Albertus quendam sompniasse
picem ardentem infusam fuisse in
ventre suo et cum fuit quod in eo
habundauit colera nigra unde con-
surgens euomuit coleram nigram
in magna quantitate. talia igitur
sompnia manifeste sunt significatiua.

Sompnia multiplices habent origines

simul et infirmatam propter et talibus sompniis his infirmatur medici ad iudicandum de condicione infirmi. Secunda non sompnia originantur ex parte anime. Unde homines solliciti et cogitantes circa aliqua negocia frequenter sompniant de eisdem et militares circa res bellicas sicut sompnia. Et hec est causa quare homines frequenter sompniant de amicis suis et notis suis et citius sompniant de eisdem quam de extraneis et plura de eis providet. Quia cum presulentes et maxime solliciti sunt de se invicem sicut dicit Aristoteles v. Et ista causa quare dediti voluptatibus in vigilando talia sompniant. Et quare tamen propter consuetudinem honestatis in ~~vigilando~~ vincendo quod sompnia non asserciet in dormiendo fedicatibus voluptatibus carnalibus sicut docet Augustinus x. confessionum capitulo xxi. Unde tamen virtute honestatis exercitio quod virtute illius virtutis dissipabuntur fantasie male que se ingerunt dormienti. Tercio sunt sompnia que causantur in homine virtute corporum superiorum celestium, nam corpora celestia influendo virtute corporibus inferioribus alterant corpora nostra in sompno et tunc generantur in fantasia forme et species et ydola conformia qualitatibus causatis in corpore a celo, et sic apparent anime aliquem effectum futurum sicut de bellis vel sterilitate seu fertilitate terre et huiusmodi a corporibus celestibus causatis sicut fuit de sompno pharaonis de septem bobus et septem spicis Genesis xli. Quarto originantur nonnumquam in nobis sompnia a spiritibus bonis

sicut patet Matthei 2 de angelo qui apparuit magis in sompno, Joseph et angelo qui apparuit magis et in aliis scripture locis passim consimile reperitur. Et tale fuit sompnium Simonidis de quo narrat Valerius libro 1 capitulo 7. Symonides cum ad litus navem applicuisset inhumatumque corpus iacens repperisset et id sepeliri mandasset admonitus ab eo est sompnio ne proximo die navigaret. In terra remansit. Qui inde solverunt fluctibus et procellis in eius aspectu obruti sunt. Ipse letatus est quod vitam suam in sompnio quam navi credere maluisset. Et memor beneficii elegantissimo carmine eternitati mentem illius et dimerimus in aquis homini sepulture consecravit qui in desertis et ignotis arenis. Hoc sompnium ab aliquo bono spiritu fieri in retributionem pietatis Symonidis. Quinto originantur in nobis nonnumquam sompnia a spiritibus malis sicut patet de uxore Pilati que ociosa die parasceves dormitavit et multa passa fuit per visum de Christo demone mittente fantasias et apparitiones in ea ut per eam redemptionem mundi impediret. Unde mandavit viro suo Pylato dicens sibi: Nichil tibi et iusto illi; multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Matthei 27. Et a tali spiritu malo sompnium illud fuisse causatum quod narrat Valerius ubi primo de Cassio Parmensi. Quidam dormienti quidam vir ingentis magnitudinis et nigri coloris apparuit squalidus barba et capillo demisso. Interrogatus quis esset kakademona ...

cassem scrinia concitavit et quesivit
si quis talis per cameram suam fuit in-
gressus videntur quod non ~~viri~~ et rursus
igitur obdormivit cum rursus eadem
species apparuit homine sibi inesse asseri-
tur pueros sibi assistere precepit. Et
ecce infra modicum tempus post hoc
de mandato cesaris capite punitus est
et dicit Boecius patet quod somnia sive visio
causentur sive alio similiter contingit
quod somnia sunt significativa eventuum
futurorum. Secundo quo sequitur veritas prime
conclusionis quod divinatio per somnia in tantum
est laudanda. 2a quo est quod hec divinatio
non est ab omnibus somniis expectanda
sed ut ait Aristoteles libro suo de somno et vigilia ubi
primus distinguit sic eventus inquit
somnia sunt signa aliquorum eventuum
quedam causa, quedam autem idest impertinentia
ad eventus futuros. Signa sunt sicut
patuit somniis de [illegible] collericus
flegmaticus vel aliis et somniis eis
convenientibus. Causa sunt in medio quod
alii ita sollicitant circa opus inchoan-
dum vel inchoandum quod in dormiendo
[illegible] comprehendit modum convenientem
quod illud potest consummari et postea
inde illa fantasia perducit propositum ad
effectum et sic est somnium causa eventus
futuri. Secunda eveniunt sunt accidentia idest
indirecta vel impertinentia ad eventum
futurum quia non sunt signa nec causa
aliorum eventuum futurorum. Et ex talibus
somniis nullo modo est divinatio expec-
tanda et sic patet 3a quo est quod in multis
talis divinatio per somnia est valde
periculosa. Hoc patet. Primo propter deceptiones
malorum spirituum qui per somnia intendunt
seducere illos qui somniis prestant
fidem. Et ideo faciliter posset hic
nimis credens somniis labi in de-
ceptionem ad suggestionem dyaboli. 2o
propter diversitatem significationis in somniis
sicut enim equivoce et taliter multa sig-
nare. Et ideo hic applicatio ad
unum [illegible] statim decipitur
quod non nulla somnia sunt [illegible]
per similitudinem et non nulla per contrarium.
Hoc autem non est facile discernere. 3o
quia licet dicat philosophus hoc somnia sint
significativa futurorum aliquorum tamen non est
necesse eventum somniorum accidere quia
possunt per superiores causas impediri
sicut nubes sunt causa pluvie,
aliquando tamen condensantur et significant pluviam
futuram et tamen alia superiori dispo-
sitione eas contingit pluviam impe-
diri. Consimiliter in voluntatibus operan-
tibus hominis aliquando generat consilium ad
aliquid faciendum et firmum propositum ad
illud idem non tamen necesse est quod sic fa-
ciet. Sed enim fortius consilium super-
veniet et totum mutabit propositum.
Et ideo interpretator somniorum non debet
dicere determinate et sic eveniet sicut
somnium significat, et addere conditionem
nisi fortior causa superveniens impedi-
at. Et consimiliter dicunt astrologi divina-
re ut dicit Albertus in primo quod astro-
logi dicentes determinate quod talis ef-
fectus veniet et faciunt scientiam astro-
logicam vilescere fortiori causa impedi-
ente cum tamen in stellis non sit defectus
sed in astrologo determinate et absolu-
te sententiam proferente. Periculosum est igitur
per somnia nimis constanter divinare
unde vulgariter dicitur ~~somnia~~ a neminem
non fallunt somnia plures. Et cir-
ca [illegible] species et mediam [illegible]

sacerdotio et superna extollitur inpertiendo qui quam apprehendit thimbrium et percipiunt seruicium Et sic qui accede ad nisa mandaria sanguinem hec dicto super morum et ita sicut sunt contineri ... fulturas patitur nisi ab altissimo emissa sunt visitacio propter hoc ad dubitacionem dicendum et opposita inhibetur ne superstitiose quis faciat et minime querentur nisi qui aliquid liceat sicut supra declaratum est.

Tetigit autem et tunc iustos temptacio mortis et commocio in heremo facta est multitudinis sed non diu permansit ira tua / operans enim hoc sine querela deprecari pro populis presens funiculus sue scutum oracionem / et per incensum deprecacionem allegans restituit ire / et finem imposuit necessitati ostendens quoniam tuus est famulus / post hunc actum est de pena mortis inflicta egyptiis per divinam animadversionem hic transfert se actor ad tractandum de quadam imposita pena mortis inflicta hebreis propter eorum rebellionem / sedicionem sicut narratur numeri 16 chore filius ysuar filius caath qui prefuit moysi et aaron et invidit eisdem murmurans contra eos / quod unus eorum sibi sacerdotium usurparet alius principatum / voluit ergo fieri sacerdos et fungi sacerdocio / quod soli aaron et filiis eius deus concesserat / ingens et propositum ad imperandum sibi 270 levitas / quos omnes dignos sacerdocio proferebat / Et sic in odium primus aaron fuit in supplantacionem nec moysi qui erat dux populi ad impetrandum sibi dathan et abyron qui fuerunt rebelles quibus dicebat potestatem ruben populi principatum eo quod erant de ruben primogenito iacob deo igitur ulcionem insolitam inferente dathan et abyron a terra absorpti sunt / et ignis in maxima quantitate egressus de turibulo chore et aliorum levitarum qui fuerunt cum eo congregati omnes cum eo / eos in favillam convertit stante aaron illeso inter illos / Postea pene visis adhuc murmurauit populus contra moysen et aaron sequenti die omnis multitudo filiorum israel vos interfecistis populum dei / Cumque voluissent eos lapidare fugerunt moyses et aaron in tabernaculum et operuit eos nubes / et statim egressus ignis de tabernaculo cepit populum comburere / dixitque moyses ad aaron tolle thuribulum et hausto igne de altari pone thimiama et vade rogare pro populo / Currens quoque aaron cum thuribulo stetit inter vivos et mortuos orans deum / et plaga cessavit / Fuerunt quoque percussi 14 milia et 700 / et de hac parte historia hic agit auctor / et circa hoc duo facit / nam primo narrat qualiter quod pena mortis fuit hebreis divinitus irrogata / 2° quod fuit sua mitigata 2a pars ibi Sed non diu permansit Circa primum tangit penam et pene causam / penam tangit cum dicit Tetigit autem et tunc iustos i. hebreos temptacio mortis i. plaga incendii quo mortui sunt multi de populo vel commocio mortis i. murmuracio populi propter quam fuerunt digni morte / Et sequitur causa pene illate / et commocio in heremo facta est multitudinis /

moysen et aaron etc. quod dicit ipse tetigit
hebreos tunc temptacio mortis unde
cum ista inmunitas fuit tunc quando
plaga generali egipti fuit, et manifes
tum est quod non fuit diu post. et dicitur
quod tunc in hoc loco non dicitur filii i. que
sequencia in genere pene, et si
be in quo sonat taliter sed tunc i.
post sequitur aut ista pena fuit sima
ne mitigata sub dic. ffiat usque
ad finem an, modo cum pene quo
ista pena sopita fuit estimata conti
net tria scilicet ipsius aaron devota
orationis divine offensionis allegationis
et sacre vestis reputationis. pro hec enim
tria aaron angelum cedentem populum
cessare fecit a plaga. primo igitur agit
circa de ipsius aaron devota suppli
catione 2o de ipsius [illegible] coram
deo allegatione et 3o de vestium
sacrarum quibus erat indutus reputatione
2a pars ibi vicit aut turbas z ibi
In veste cum poderis eius etc. Circa primum
dicitur sic et nos dum incipit ira tua
i. pena ex zelo divine iusticie
procedens. sperans cum hoc i. aaron
sine querela [illegible] ad deum
pie, ad se ipsum sobrie, ad proximum
iuste et ideo dignus fuit fundere
preces deo deprecari pro populo i. ad
deprecandum pro hiis quos ira divina
devorabat. Proferens servitutis sue
scutum orationem. est enim oracio ascensus
mentis in deum. circa primum [illegible] hec est
oratio scutum prelati et ecclesiastici virtute
[illegible] admodum scuti quod primo
Bonum oracio est intencio cordis fide
spe et caritate subnixa et dicitur scu
tum servitutis prelati quod debitum [illegible]

[Margin:] 20 oratio prelati est scutum ecclesiastici virtute [illegible] admodum scuti

[illegible] officium prelati est orare pro
subditis, pro regibus, sacerdotibus, negociis
deo orationem fundere et pro nostris ne
cadat [illegible] pro peccatis lugeant [illegible]
[illegible] 2o debet quod admonitus populo
et pro se ipso orare [illegible] deprecan
tem allegans. obtulit enim thymia
ma et pro populo deprecatus est [illegible]
16. ffuit enim thymiama primitus
compositus ex stacte, onicha et
thure sicut patet exodi 36. et no
tatur hic incensum et signat devo
tam orationem apostolus [illegible] ascendit
fumus incensorum de orationibus sanctorum
[illegible] oratio sine devotione est sicut
corpus sine anima. corpus enim sine
anima cadaver est et fetorem [illegible]
quod indignum est offerri deo et sibi eius
Sic igitur dispositus aaron resti
tit ire i. pene immisse a deo. et
finem imposuit necessitati i. viole
ncie mortis. Sic enim quodlibet necessitas
est ut dicitur in metaphysice 5o de [illegible]
omnibus [illegible] est similiter i. pastor
et prelatus [illegible] est [illegible] se
exponere qui [illegible] populum suum casti
gat. Proferens servitutis sue scutum
orationem. [illegible] devocionis
devota oratio est modo [illegible] scala
ascensionis, scutum
defensionis, nuncius legatio
nis et redditus subiectio
nis primo igitur oratio est scala
ascensionis. per hanc enim ascendimus
ad deum et a terrenis ad celestia
nos levamus [illegible] oratio
[illegible] se [illegible] per [illegible]

[Margin:] 21

i. draco [illegible]

Sed dubium propter id quod intendimus re
deo orantes / quia vel petimus quod competit
quod dispositum est futurum ~~proveniet~~ provenire
et hoc videtur frustra quia sine nostris pe
ticionibus quod dispositum est futurum
proveniet / vel petimus quod mutet dispo
sicionem et voluntatem suam et velit
sicut nos volumus / et hoc est impossibile
quia deus mutari non possit / Sed dicendum
est quod non intendimus deum vel divinam
disposicionem mutare / sed magis instare
ut compleatur / Sic enim deus dispo
suit quod ea que circa nos contingebunt
per nostras oraciones [illegible] consumari
Et ideo dicit boecius libro 4 de consolacione prosa 3
Qui ponit de nullitate eue-
re aufertur illud ~~tam~~ humani
generis cum deo ~~sperare~~ commercium sperandi et precandi
oracionem / non quod cum oramus / deum
mutare proponimus sed ad nos incli
nare / sed magis nos ad deum levare
et nostram voluntatem suo beneplacito
conformare / et hoc pulchre declarat
dyonisius de divinis nominibus sub duobus
exemplis / primum est tale si ymaginemur
unam cathenam luminis a celo dependentem
et nos circa orando manus mittamus
ad nos illam attrahere / non eam dependere
faciemus ad terram que sursum erat
et deorsum existit / sed per eam nosmet
ipsos ad superna agemus / sic et
in proposito de oracione / Secundum exemplum est tale
si essemus in navi posita in aqua
et teneremus funes fortes in manibus
positos ad nos alia rupe immobili
et traheremus fortiter funes illos non
moveremus rupem ad nos sed econtra
et nos navem moveremus ad rupem
Sic cum oramus non trahimus ad nos
immobilem dei virtutem sed nos potius

trahimus ad eam / Secundo est circa scutum
nostre defensionis / Unde [illegible]
similiter sic scutum oracionis / Narratur
in historia britonum quod rex arthurus in
clipeo depictam habuit ymaginem virginis
beate filium suum in brachiis baiulan
tem / ad hanc ergo ymaginem quotiens
pressura belli fatigatus respexit / ex toto
statim intuitu vires recentes recepit
Unde [illegible] vii. c. v. dicit quod clipeus suus
pridwen vocabatur in quo ymago sancte dei
genitricis impicta fuit / Moraliter istud
debet scutum nostre oracionis servare ut
videlicet intrinsecus ymaginem habeat virginis
beate / Si enim ymaginem virginis
beatam in interiori parte stantem
ipsa videbit quod scutum nostre oracionis
dominam deferre hoc est scutum oracionis
sibi imponere ut ipsa dignetur nostram
oracionem portare et filio presentare / nam
quicquid ipsa filio offert racio est accep
tum Et ideo dicit bernardus super missus est
Cave frater quod quicquid est illud quod offerre pa
ras marie commendare memento / ut
eodem alveo ad largitorem gracie gracia
redeat quo influxit / hoc / oracionem
nostram duo debent complere scilicet verbum et ma
teria / dicunt grammatici quod inter partes ora
cionis principaliores sunt nomen et verbum
Sunt nomen et verbum dicta [illegible]
quod nomen significat substanciam cum qualitate et sine
tempore / verbum autem significat personam agere vel
pati aliquid cum tempore / De nostra eciam
oracionis est reddere suppositum ipso verbo
et de racione verbi non regere sibi in oracione
suppositum secundum grammaticos ut [illegible]
[illegible] doctissimus / carissimi [illegible]
ad hoc quod nostra oracio quo ad presen
sionem debet [illegible] convenienter congrua
que nomen et persona [illegible] verbo
et nomen componatur verbum autem quod magis

ordinem ingredi. Secundo tunc verbi verbo cum et verbi
carnis scilicet Io. 1. istud verbum personam
scilicet unius persone filii dei significat. Tertio
quo ad tempus, quia venit plenitudo temporis
misit deus filium suum ad Gal. 4.
Super istud verbum quod tam actionem quam
passionem importat istius verbi actione
secula sunt formata quarto Hebr. 11 fide
intelligimus secula aptata esse verbo dei
istius verbi passione tuta sunt refor-
mata, quia verbum sed quod inter ordinem
ingredi debet, sed quod esse illud nominativus, quod
verbo debet in una oratione coniungi, certum
si invenitur nominativus sub esse verbi quod isti verbo
convenienter coniungi possit, quia illud
de quo hic Luc. 1. nomen virginis maria. maria
esse sola virgo esse qualitas, et hoc
sine tempore, cum tamen esse ista, intellexit philosophus
dicit, [illegible] in tempore esse cum corruptione
et corrumpuntur omnia et tabescunt in tempore
Ille ergo mulieres, que primo sunt virgines
et postea sunt matres, sed non sine
corruptione et generatione, esse ille mu-
lieres sunt virgines in tempore, sed hec
benedicta et singularis, quia virgo peperit
virgo post partum que genuit adoravit
certum ipsa est virgo sine tempore, transit
ad ethera virgo puerpera virgula
Iesse non sine corpore sed sine tempore transit
adesse, habemus igitur nominativum et verbum per unam
orationem formata, sed ut inter hunc nominativum
et verbum omnimoda congruitas ordinata
restat videre quo et quomodo istud nominativum
huic verbo suppositum reddit, quo nominativum re-
gimen ab eodem verbo recepit. Re-
spondeo benissimum, quia ista benedicta ab
eterno predestinata, sanctificata et
dei filio aspecta et cunctis creaturis
preposita ab angelo consentit salu-
ta sic hoc non absolute ipsa quando
humilis suppositum semetipsam

denegavit tunc reddit suppositum isti
verbo quando esse ancilla domini sed esse
eadem humilitate quod sicut suppositum
reddidit regi a verbo quod petiit, quia
subiungit fiat mihi secundum verbum tuum. De

Du[bium] dictis ibidem dubitatio oritur
impossibile videtur apud grammaticos quod
nominativus reddat suppositum verbo et tamen non
regatur ab eo modo in terminis ista red-
didisse suppositum verbo, quia nequaquam vi-
detur ab eo, esse quia verbum incarnatum pe-
pendit in cruce ipsa reddidit suppositum
isti verbo patet hoc Io. 19. Stabat iuxta
crucem mater Ihesu et soror matris eius et
quod autem regimen tunc temporis recepit
a verbo patet, quia si sic fuisset vera a verbo
in morte verbi sicut in ortu verbi, esse
sicut verbum peperit salvo pudore ita
vidisset mori sine dolore, sic autem non
fuit quod tempore in passione debuit, ergo inter
nominativum et verbum scilicet matrem et filium que
debebant esse partes orationis inter tunc
temporis grammatica mala fuit. Ad hanc

R[esponsio] dubitationem respondeo videlicet uno modo
concedendo conclusio quod scilicet tempore mortis Christi
grammatica mala fuit in mundo, et Christus
loquebatur fuisse latinum, multi latini
te fuisse dixerunt de Christo videlicet enim
quando grammaticorum solebant fuisse latinum hoc
est magnum facit crucem in mar-
gine, ut postea corrigatur, unde
in illa linea que propinquior ipsi cruci
denotatur esse mala grammatica, cum igitur
ista virgo stetit tunc temporis iuxta crucem
non est mirandum si in ea mala grammatica
fuit, si vero suppone a verbo more
solito vera non fuit. Confirmatur hoc
ratione quia sicut fuit tunc temporis astro-
nomia falsa, in modo quare non potuit esse

mala gramatica dicit astronomus quando
eclipsis .i. defectus lune fuit in sole
luna ad solem existente in oppositione
et dicit gramaticus quando fuit defectus in
verbi regimine nomine existente ad verbum
in debita suppositione. Secundo quia hec responsio
non salvat vitium gramatica tamen fuisse
ffecit/ esse alia responsio et melior verum
est quod nominativus in textu tamen loquendo inre
gulariter non ponitur absolute quin a
verbo regatur. Secundo esse in ablativo tamen
ponitur valde communiter absolute / et dicunt
a gramaticis ablativi casus absoluti
quod ait maria veneranda in morte verbi et
carnati fuit tunc in ablativo tamen
absoluto / quia anima christi absolvebatur
a carne et corpore filii auferebatur a
matre ipsa · 38 · generatio mea ablu
ta est et convoluta est a me / Secundo esse
in acceptione ubi ipsa stetit in textu
capitulo in cuius signum ewangelista narrans
christi acceptionem replet verbis passum
illud luce .so. cum nomine nazareth
cum nominativis erat ioseph nominativus ergo maria
vocabulo nominativus eius ihesum / esse quod fuit
in textu tamen. Secundo esse ewangelista io. ubi nar
rat ~~quod~~ [*non ubi supra*] supposuit in more ubi nominativus
sicut ~~sibine~~ [*dicitur*] stabat iuxta crucem matris
ihesu etc vel per hoc signatur devotione
quod ipsa non stetit in textu tamen sed magis
in ablativo tamen absoluto / esse 2a. Iaz
ablata erat omnis spes salutis / Secundo se
responsio dari potest quod licet fuit tunc temporis
mala gramatica / nunc ipsa fuit a re
gimine verbi absoluta / Secundo esse recta
a verbo licet non immediate / sed mediante
quodam adverbio / est enim adverbium
quasi adiutor verbi / sed donatus adver
bium est pars orationis adiuncta verbo signi
ficationem eius explanat atque im
plet / Secundo quis magis significationem
verbi explanaverit / vel eius proprietatem

implevit quam verbi beatissimus iohannes
ewangelista. Sicut igitur primus vocat verbum
ita iohannes potest dici adverbium esse
verbum quod sperans in esse genuit verbum
regimine mundus sicut dicit ~~aliter~~ esse
ecce filius tuus / deinde dicit discipulo
ecce mater tua io. xix. et ex
illa hora ~~decep~~ accepit eam discipulus
in suam potestate. Secundo modum loquendi ecce
filius tuus ecce mater tua potuit dici
sicut iste filius tuus / sic ista mater tua
non est adverbium in mundo / quod regat
nominativum casum nisi hoc adverbium ecce
vel en / quod idem est vel velut genitivo in hac
forma [*sicut*] moriens locutione aliquo
verbo uti scilicet hoc adverbio ecce / quia illa
vidua non deinceps immediate a
christo verbo corporali privata. Secundo mediante iohanne
adverbio regebatur. Sicut igitur nominativum
et verbum. 3° oratio est mitigative lega
minis / sed anguis super ps. 64. orationis
pure magna est virtus et velud fi
delis nuncius mandatum peragit et il
luc penetrat quo caro ~~non que~~ non
pervenit / sed ps. intret in conspec
tu tuo oratio mea inclina aurem tuam
ad precem meam / sed enim tres sunt
satisfactionis partes scilicet elemosina oratio et ieiunium
posset esse dubium que istarum est
potior ad satisfaciendum / et dicunt
quidam quod oratio est efficacior / Secundo quod verius
est tenendum et dicendum quod elemosina continet
in se virtutem tam orationis quam ieiunii
et ideo sicut anima intellectiva non
tantum est sensitiva et vegetativa quas
[*virtualiter*] continet / ita elemosina efficacior
est ad satisfaciendum quam ieiunium
oratio de natura sui ceteris paribus / continet
enim elemosina virtutem ieiunii et ora
tionis duplici ratione / primo quia elemosina
constituit eum cui datur debitorem
ad orandum et ieiunandum pro eo qui dedit.

22

113

2° quia etiam est quedam oblatio spiritualis
deo quam vim orationis habet et continet
[illegible] inquantum per etiam bonum operis
que ad corporis sustentationem ordinatur
diminuitur oratio quam [illegible] vi-
ta (idem) contemplativa intendere in omnem debili-
tatem corporis potest sicut et adiciens
et ideo maior oratio tenet me. Nam oratio
est redditus mee subiectionis. Cadit
enim sub precepto et determinate et inde-
terminate. quidem determinate quantum ad
ministros ecclesie qui ex precepto et sta-
tuto ecclesie ad horas canonicas obli-
gantur. Indeterminate vero quantum ad omnes
omnis enim homo tenetur sua salute procura-
re quam sine oratione adultus non consequitur.
Et ad orationem mentalem non vocalem
et de iure nunc et reducitur ad 2m preceptum
de forma tabule. Memento ut diem
sabbati sanctifices. Secundum nos oratio
vocalis instituitur constatutis canonicis
diebus festivis. Qui tenentur divinis inter-
esse officiis ut ministri pro populo ora-
ntibus sua intentionem conformet. Est igitur
oratio quasi quidam redditus quem deus
a nobis exigit sibi reddi. Osee 14
Omnem aufer iniquitatem et accipe
bonum ut reddamus vitulos labiorum
nostrorum, id est orationes devotas.
Secundo autem turbas non virtute
corporis nec armatura potentie
sed verbo illum qui se vexabat subie-
cit iuramenta patrum et testamentum comme-
morans. Cum enim iam acervatim cecidis-
sent super alterutrum mortui, interstitit
amputavit impetum et divisit illam que
ad vivos ducebatur viam. Postquam
tractatum est de forma qua summus pontifex
Aaron obstruxit in sedando divinam
offensionem contra populum ad supplicationem
in hac parte prosequitur de eadem for-

placandi deum quantum ad formam
allegationis. Allegavit autem Aaron pro
populo supplicando propitiationem et antiquam
dei ad populum dilectionem vehementer affec-
tionem commemorans iuramenta et pac-
ta que fecerat patribus eorum ut sic
memor amicitie veteris novas offensas
remitteret. Duo igitur fiunt in ista littera.
Primo igitur ostenditur quomodo Aaron adeptus
est victoriam per dictionem affectionis alle-
gationis. 2° ponit eiusdem victorie
explanationem. 2a pars ibi Cum enim iam
etc. Prima in primo excludit illud quod vide-
batur statui suo convenire ex verbo
divino aut deo [illegible] statim pon-
tificali armata potentia seu virtute
corporis vim inferre nisi fortassis
vim repellendo quia violentia concedit [illegible]
Et ideo dicit de Aaron quod vicit autem
turbas non virtute corporis [illegible]
id est pestes turbantes populum et subiectum
non virtute corporis sicut Sapson vicit
Philisteos Iud. 16. Nec armatura
potentie sed verbo. Supra in orationis illum
qui se vexabat id est angelum punientem
populum subiecit id est a plaga incendii
cessare fecit. Et non quod vexationem populi
dicit sua fuisse, modo bonum placari. Ecce
2. Exodi 32 Invitaverat et ego non infirmor.
Sic Moyses per verbum orationis devicit
Amalechitas Exodi 17. Subiecit
autem iuramenta patrum id est promissiones
patribus factas et testamentum commemorans.
Consequenter istius victorie ponit expla-
nationem. Cum enim iam acervatim id est
super cumulum
catervatim cecidissent super alterutrum
id est unus super alium mortui igne eos
occidente Aaron interstitit inter vivos
et mortuos opponens se quasi murum
pro viventibus contra ignem et amputavit

cont impetu ignis ipsius incederet si aut pirata fuit et gladio vel ore quod ille aut ericipos nichil poterunt hoie pure arare. Et divisit illum ignis que ducebat ad vivos id est dimisit flamma tendentem versus vivos in pede dextro diu incideret flammam ignis. Quare autem sicut ignis ille corpus primum incedens omnes incedebat statim ita igne libidinose lupie quod in concupiscencia carnis ingeret. Primum id est multos homines cotidie mittit conflagrare. Veri igitur pastores prudentia imitetur primum aaron consideret diligenter qui sunt illi qui sunt iam accensi per peccatum et qui sunt adhuc et immunes et innocentes per malum tum exemplum vel corrupcionem aliorum ad peccatum spectanti et ponat se prelatus intermedium inter eos qui vigilanter providentia incedentes vivam ignis ne ad vivos attingat id est ne ad inno centes a corruptis et iam mortuis incendatur. Vicit autem turbas quod Nondum septem vicia capitalia que nos expugnant et que bellando tenemus cum Christo per septem dona spiritus sancti per quorum septemplicem victoria septiformia nobis in apocalypsi premia promittuntur. Designat autem haec septem vicia capitalia per septem gentes pestiferas quae expugnaverunt et vicerunt filii Israel quas gentes duxit dominus ut in eis expugnarent filios Israel sicut patet in concilio ffuerunt autem propria vocabula gentes iste Gersenus amorreus cenens etheus cananeus gebuseus ffereseus. Veniamus ad Gersenus interpretatur co lonum eiciens et signat superbiam que primum angelum de celo et Adam paradisi colonum de paradiso eiecit. Hanc vincere debet quilibet in per donum

— Vicia vii capitalia quod debet vincere per vii dona spiritus sancti et quod eadem vicia sunt vii gentes quas dominus expulsit de terra promissionis

timoris et sicut promissionem exprimet que ponitur apocalypsi iii qui vicerit faciam illum columpnam in templo dei mei. Columpna et fortiter supportat quod sibi supponitur et eodem supportat vel tollere sibi suppositum quare mittit super alios non sub aliis et id illum superbum faciet deus columpnam. Amorreus interpretatur amaritas vel amara loquens et signat invidiam qui totus est felleus intrinsecus qui in se per inna tatus fit amara diffidit. Glossa et secundum de albus c. 2. quod abanc et al magnitudine cum quod contra unum omnium aliorum aliorum sicut fel in aure similem felli fecit in colore et et alia amarum et ferorum inimicis sicut et alia signat invidum qui fel in aure gerit quare quicquid audit in amaltitudine offensionis in gutit invidiam. Primo meth. pectora felle virent lingua est suffusa veneno risus abest nisi quem fecere dolores. Iste amorreus vincendus est per donum intellectus quo homo advertens proximum sue et compaciens dulce se proximus placeat et compassione faciet et sic vincendo consequitur promissionem quod ponitur apocalypsi 2. Vincenti dabo manna absconditum. Et eveus et interpretatur lapides colligens. Signat autem iracundiam et impositum. Hic colli git petras offensionis et lapides scandali in iurgio iaceat contra proximum sic Semey proiciebat et mit tens lapides contra David in regum 16 Iste vincendus per donum consilii per consilia de pacia et tollerantia iniuriarum. Ego dico vobis non resistere malo etc. si quis te percusserit in dexteram maxillam prebe ei et alteram

Et talis victor setu[m] ... de p[ri]mis
sede sc[ri]t apok . ii . c[apitul]o in vicerit no
ledet[ur] a morte s[ecund]a . i . pena infernali
¶ ... filius vincendus e[st] ethicus q[ui]
interp[re]tat[ur] stupor u[e]l formido [et] sig[nifica]t
...diam que facit ho[min]em stupidu[m]
[et] formidatem cu[m] sit ... | Iste vinc[e]n-
dus e[st] p[er] donu[m] fortitudi[ni]s de q[u]o greg[orius]
...[us] mor[alium] fortitudo e[st] carne vinc[er]e
p[ro]p[ri]is voluntatib[us] ... vite p[re]s[en]tis del-
ectac[i]o[n]em extinguere ... mundi asp[er]a
p[ro] et[er]nis p[re]miis ama[re] ... bla-
ndimenta contempne[re] adv[er]sitatis metu[m]
cordis audacia sup[er]are fortitudo
e[st] ... sine cessac[i]one dilig[er]e
cont[ra] flagella ... inflexibile
p[er]durare ab amore t[em]p[or]ali ... adv[er]-
sitate ... ad i[n]terna gl[ori]am [et]
cu[m] mente ... mala
... requir[er]e bono[rum] ... no[n]
... ac morib[us] ... gladius
... in se ... p[er]
... cottidie ... de p[re]sidio
... victori | ... et ei p[re]-
miu[m] ... p[ro]mittit apok . 3 .
c[apitul]o vicerit dabo ei sede[re] in throno
meo ... ffilius devincendus
est cananeus q[ui] interp[re]tat[ur] possessor
u[e]l negociator | [et] designat avaru[m]
seu cupidu[m] q[ui] p[er] varias negociac[i]o[n]es
nec possessiones acq[ui]rit ut augeat
... de q[ui]b[us] dici[tur] ... c[apitul]o ... e[st]
ista avaricia ... [et] ...
... morientes rapiunt q[ui]
esuriunt ... no[n] ... sentit
satietatem insaciabilis e[st] sola
avaricia ... rapit [et] ...
faciat ... dominu[m] timet ... deh[on]estat ...
... nec ... nec ...
... nec ... fidem
... viduam opprimit pupillu[m]

... ... in futuro ...
falsa ... nec mortem ...
... quare [et] qui faciunt no[n] ...
... e[st] ista avaricia ... amitte[re]
... app[e]te[re] morte[m] / acquire[re] ...
[et] p[er]de[re] celu[m] | Iste cananeus vincend[us]
est p[er] donu[m] pietatis que monet ad
subveniendu[m] paup[er]ib[us] ... narrat sep-
timus iulius stragemat[um] li[bro] i[o] c[apitul]o x.
cu[m] ... paulus consul in lucanis
... angusto itine[re] ...
duceret [et] tarentini ei classe insidia-
ti ... scorpionib[us] ...
gressi captivis ... p[ro]posuit
quor[um] respectu hostes ... tela
... ¶ Iste modo ... tela ...
... vel [et] ... evade[re] ...
ponat ... latus suu[m] paup[er]es ul[tra]
eis ... largiendo [et] tendent la-
tera sua ... paup[er]ib[us] ...
... et demones
cessat | Et tali vinceti ... dabi[tur]
in futuro illud q[uo]d p[ro]mittit apok.
21 c[apitul]o qui vicerit possidebit h[ec] [et] ero
illi deus [et] ille erit michi filius
¶ Septimus filius devincendus est ge-
buseus qui interp[re]tat[ur] ... figu-
rat gulam que suadet ho[min]i ... stare
ad p[re]sepe sicut asinus u[e]l iumentum
| Iste vinci d[e]bet p[er] donu[m] scie[n]tie qua
sciamus vivere ... ille apl[us] ad phil[ippenses]
4 . scio humiliari scio [et] penuria[m]
pati | Et sic vinceti dabi[tur] q[uo]d pro-
mittit apok . vinceti dabo ede[re] de
ligno vite | Ad hanc [et] in p[rese]nti tem-
p[or]e vita ... 31 c[apitul]o q[u]i
abstinens est adiciet vitam . Et per
... gula [et] morbos [et] mortem
induxit ... 31 vigilia ... et tor-
tura ... ad hanc ...
... gule ... pepuli
[et] ... passio[n]es [et] tortura

i. torsiones [illegible] in hoc ora[illegible] fac[illegible]
[illegible] sermo dicitur autem [illegible]
quasi sine fermento i. sapore est enim fer
mentum illa pars guttur que saporem
[illegible] sapit [illegible] comedit vel dicitur [illegible]
tus q. sit firmus et concordans quia co
rea firmatur vel a frenesi seu a fro
te vel a freno frons froncesis fir
me firmis firma dabis . Septimus
supplicio devincendus a nobis est persecuzens
qui in tempore dissemanans tiranni et signat
libitum illecebris delictum qui illitate
seminat semen suum et metit momenta
nea delectacionem et in fine penam
eternam / gal 6. qui in seminat in carne
de carne metet et corrupcionem / Iste
vincendus est per sapiam i. per sapore
celestium quibus gustatis desipit omnis
dulcedo carnalis / Et qui sic vicerit
promissionem consequitur que ponitur apocalipsis
2. qui vicerit sic vestietur vestimentis
albis . hee sunt turbe septem quas vincere
nos oportet . Est enim de ipso sicut
de marco furio camillo narrat
[illegible] [illegible] 2 . ca . Cuius
iste iturus ad bellum in exercitus suo
proclamatum sic se non recepturum
quem in castra nisi victorem reductus ab
nullis victoria potitus est Isto modo
Christus non recipiet in celo a die
iudicii nisi hominis fuit victor . Et ideo
has septem promissiones facit sub
sola condicione victorie et hoc est quod
dicitur ysa . 9 . letabuntur coram te sicut
qui letantur in messe sicut exul
tat cap . [illegible] qui di- spolia etc.

In veste enim poderis quam habebat to
tus erat orbis terrarum in [illegible]
magnalia in x ordinibus lapi
dum erat sculpta et magnificencia
tua in dyademate capitis illius

[illegible] hiis autem cessit qui exterminabat
et hoc extimuit Erat enim sola tem
tacio ire sufficiens quod pestis [illegible]
[illegible] est quasi [illegible] potissimo [illegible]
divinam placavit offensam et [illegible]
occidentem populum per modum cessare
fecit a plaga / per devota supplica[illegible]
et per divini federis allegacionem / [illegible]
ista consequitur quod ad eundem [illegible]
commodius excepciit admirat[illegible]
vestium reputacionem / Fuit enim [illegible]
pontificalibus suis [illegible] plena [illegible]
Et ita hoc duo sunt / via [illegible]
precedebat his ornatus quemdam /
2o videt quod aaron sic ornatus [illegible]
constitit reverencia / 2o ibi hiis autem
cessit / in desplendo ornatum ante
sacerdotalem non enumerat omnes vestes
de quibus exo . 28 . agitur / sed tum tantum
ornamenta numerat in quibus omnia alia
intelligi voluit / Sunt autem que enumerat
ista tunica poderis [illegible] / vel [illegible] lami
na aurea / que pendebat in fronte
In hoc autem ornatu [illegible] erat repu
tacio prime nobilitatis Et erat et
declaracio divine maiestatis / Et ergo
sic In veste enim poderis quam habebat
etc. Est autem poderis tunica talaris /
et dicitur a pos podos grece quod est pes
pedis latine / et erat tunica [illegible]
tum usque ad pedes descendens / unde dicitur
poderis quasi pedibus inherens / Erat autem
de duabus interstitionibus facta consuta sub
humeros et lata in modum dalma
tice facta iacincti coloris
[illegible] capucium [illegible] non [illegible]
per scapulas in longum / [illegible] enim
habebat a pectore usque ad medias
scapulas que aperture ante et retro
turpius appareret assuta erat [illegible]

que stapul hincinde bapulis astringe
bat habebat et hec potissimus tunica po
tifex utebatur per fimbrias eius tintinabula
aurea quibus erant immixta totidem
[illegible] quasi mala punica ex ia
cincto et purpura et cocco bistinc
to ita ut post tintinabulum esset
malogranatum quod non frangi modo po
sset ut audiretur sonus quando sacerdos in
grediebatur sanctuarium. De hac igitur
veste pontificali dicitur. In veste enim
poderis et cetera describitur ubi sit una
qua habebat totus erat orbis terrarum
Erat autem hic poderis non solum
pro tunica iacincta descripta immo pro toto or
namento sacerdotis pro quo fuit diuisas
suas partes totius orbis terrarum mis
terio signabat. Ubi notandum quod sicut dicit
magister in historia exo. 28. quatuor
erant vestes communes minoribus sacerdotibus
quos cananei vocant principes
sacerdotum quos arabarches appellat
[illegible] et alie quatuor erant quibus
solus arabarches super illas quatuor ute
batur. Primae erant feminalia ca
misia talaris bathea linea ad simi
litudinem quatuor digitorum gemmis floribus
coccineis purpureis et ia
cinctinis et thiara. Quatuor non pontifica
les vestes quibus summus sacerdos uteba
tur fuit iste poderis de qua
superius dictum est super humerale
quod habuit foramen quadrangulum
pectoris et duos lapides onichinos
super humeros in alia erant scripta
sex nomina filiorum israel et in alio sex.
Rationale fuit tertium ornamentum
et quadrangulum mixta mensura apta
tum in humerali ex quatuor coloribus
scilicet bisso et purpura iacincto et

cocco et auro gemmis ornatum in loco
humerale et erant ibi lapides xii
auro fuerunt inclusi inclusi per q
uatuor ordines tres in singulis ordinibus
in primo ordine sardius thopasius sma
ragdus, in secundo carbunculus saphirus iaspis
in tertio ligurius achates amethistus. In quarto
crisolitus onichinus berillus in quibus
erant scripta nomina filiorum israel iuxta
ordinem nativitatis sic singula in singulis
.. Quartum ornamentum pontificis. Quarta thya
ra intra totam iacinctinam dicitur que
circumdabatur aureo circulo tribus ordinibus
et suis cum scinctilis in anteriori parte cacu
mine tendebat super fronte pendebat
lamina aurea ad modum dimidie
lune que anulacorum sua ipsius est
et per anulum aureum sua dextro inserebatur
quae thiara ... auri fixus erat
in lamina sculptum erat adonai ad
nay i. sanctum nomen dei scilicet tetragrama
ton quod ineffabile dicitur non quod dici non
possit sed quod rem ineffabilem signat
quod his literis scribitur he. ioth. beth. vau
que sonat principium vite, passionis iste
est autem dictum pro passione illius quem
presignat iste sacerdos revertatur unica
in alia predicta ista sunt ornamenta pri
mi sacerdotis de quibus nota magister in
historiis super exo. 28. pulchre et
diffuse quod est dictum in veste poderis
erat hic poderis pro totali ornamento
sacerdotum et in isti figurabatur totus
orbis terrarum. Nam feminalia et camin
sia linea quod de lino erat figurabat
terram. Baltheus oceanum. Tunica ia
cinctina ipsa colore suo aerem presi
gnabat. Tintinabula tonitruum. Sonitus
tonitruum. Malogranata coruscationes.
Ephot uel super humerale propter

bruitatem sicut colorum celi sydera significabat, amod uo aurum aliis quatuor coloribus intertextum erat significat quod calor uitalis penetrat uniuersa duo sardonices plenilunium et luna significabant. xii. gemme pectoralis xii signa in zodiaco. Rationale quod erat in pectore signat quod ratio terrena adheret celestibus, et quod ratio tincta sit plena cydaris celi empirei, lamina superposita deum omnibus presidentem. Sic igitur per sensus literalis huius textus in ueste poderis quam habebat totus erat orbis terrarum secundum iosephum et mediocres dicunt ornamentum quod specificat in littera est uel sic pue pectorale in quo erat per quatuor ordines xii gemme in quibus erant sculpta xii nomina filiorum israel ut sapiens sunt dum et quantum ad hoc dicit sic, et parentum .s. xii patriarcharum filiorum iacob magnalia uero tua, indicia magnum aliquid significantia sculpta erant in quatuor ordinibus lapidum .i. gemmarum et tertium ornamentum quod specificatur in littera est cydaris potificalis que a sui parte notatur sed a lamina aurea que pendebat in super fronte pontificis sed dicit sic, et magnificencia tua .i. magnificentia ineffabilis ... erat sculpta in dyademate capitis .i. in lamina aurea ad modum dimidie lune corniculata que pendebat in fronte pontificis et dyademati .i. cydari uel mitre sue inserta et sic stabat, per parte sicut con... dicit quia fecit reuerentiam angelus aaron sic induto ubi dicitur hoc autem cessit ... hoc autem signatur, per hoc quod inscribebantur uel figurabantur per uestes sacerdotis cessit angelus siue bonus siue malus qui exterminabat populum et sic exterminium uero timore qui est passio, sed timore qui est reuerentie exhibito. Et tamen sunt

angelus bonus et mouens erat quod ipse cederet et ad horum presentiam pinire cessaret, cum per quam est sola temptatio sufficiens .i. timor ipsius de iusticia dei sed in deo qui uidit tantam multitudinem subito conflagrari sufficiens erat ad delectionem scelerum suorum sicut autem adam factus corruptus quibus sufficit complectis, quod tamen uero non sic sed sunt plus uerba proposita addere uerba prudens et ... uerbis eundem non sic, primo secundum let. Ecclesiastici 33. In operibus tuis precellens esto. Sic enim condecet illud et non obauditur cuius illud conpedibus. Moraliter persona ecclesiastica quelibet debet indui isto triplici ornamento poderis rationali et dyademate, ut sit poderis in corpore, rationale in pectore, dyadema in capite. poderis figurat continencia castitatis, rationale sanctitatis. dyadema eminentia caritatis. ... ornamentum quo se uestiri debet persona ecclesiastica, est poderis continentie ut totum corpus a motibus lasciuie petulantie et insolentie compescatur. Et hoc potest uocari talaris. Fingunt poete sicut patet in stacio achilleidos quod mater achillis achillem natum intinxit in aquis stygijs .i. aquis infernalibus quantum ad totum corpus nisi dumtaxat in talo. Cum igitur ea ... natus et amore polixene cum in templo ... statuisset, a paride in talo percussus occubuit. Et paris sub simulacro apollinis latens in templo absconditus finxit apolline cello paridis ... esse in achille ... quod est ... sit in talo ad

[margin notes:] ... uestibus ... ecclesiasticis ...; ... achilles ... fuit ubique ... nisi ... in talo

venit ad femorum atque virilium pertinet
tionem secundum orphicus principale locum
libidinis dixit esse in talo Achilles et
hoc pretendunt quod mater eius intinxit
in aquis stigiis quia virtus continentie omnes
labores horum minuit solo talo non
intinxit quia et continentia propter generandam vitam
eam fuit homo inimicus ~~[illegible]~~ semper
ad libidinem [adiutus] virtus quia nisi per divinam
gratiam perficitur / et ideo pugnantem
dixit Salomon Sap. viii°. quam aliter
non [potui] scivi esse continens nisi deus det
et ideo hec species iustitie generalis
sine virtute que est continentia est ab deo
[Agitinue] ~~continentie~~ postulanda / et sic solum
quam per etc. 2a. Ei species iustitie
que est continentia qua corpus iuste
regitur apprehendens illam et induens
illam quasi pedem honorificabitur
coram talibus continentia / quia usque ad
finem vite continuari debet / 2° reg.
12. Thamar erat induta thalari
tunica huiusmodi enim filie regis
virgines vestibus utebantur. ¶ 3^m
ornamentum persone ecclesiastice debet
esse dotale scilicet / In isto dotali scri
bebantur doctrina et bilas. hec enim
debet esse principaliter interior clerici / ut
possit [accipere] ~~addere~~ / et bene docet in vitis
patrum li°. 10. c. 29. Dicit sic dixit
abbas palladius quod anima secundum voluntatem dei
bilitatis conversatione atque fidelis que
nescit aut discere [que] in manifestatione que no
vit eam aut utraque eam possit non
vult insanie morbo laborat initium
enim recedendi a deo fastidium doc
trine est et cum non appetit illud
quod anima semper esurit que diligit deum
de isto ornamento dicitur est etc.

ornamentum autem predicti doctrina
¶ 3^m ornamentum quod sic dicitur induere persona
ecclesiastica dyadema caritatis. est
enim dyadema insigne regale / et
hec sola caritas dividit inter filios
perditionis et filios regni secundum Augustinum
unde Hester 6. dicitur In signum honoris
quem rex honorare cupit debet indui
vestibus regiis / et imponi super caput
quod de sella regis est / accipe re
gium dyadema super caput eius / vestes
[enim] regis christi sunt virtutes quas eas
apostolus vocat virtutes / equus de sella regis
fuit corpus / dyadema regium casti
tas / et ideo per hec tria nos hono
rabiles faciemus apud deum et ho
mines videlicet virtutibus corpore et caritate

¶ Ipsius autem usque ad novissimum [finem]
ira superveniet presciebat enim et
futura illorum / quoniam cum ipsi reversi
essent et promisissent ut educerent
et cum magna sollicitudine premisis
sent illos / consequebantur actus penitentie
adhuc enim ~~actus~~ manibus habentes
luctum et deplorantes ad monumenta
mortuorum aliam sibi assumpserunt
cogitationem insipientie et quos rogan
tes proiecerant hos tanquam fugientes
persequebantur. postquam autem [enim] incidit
deus sapientiam iuste omnia gubernare
a mirabili continuatione progenitores
in egipto / in hoc libro [capitulo] capitulo° [quod] dicitur
eandem a [terribili] submersione egipciorum
in mari rubro / et circa hoc duo facit
nam primo agit de exterminio egipciorum
in mari rubro. 2° de multiplici pa
trocinio hebreorum in deserto / 2° ibi
ibi omnis enim creatura. Et de istis
duobus agit alternatim / ut de pa[trocinio]

cuius ablatio hebreis / nunc de contumacia
illorum egiptiorum usque ad finem libri / sciendum
primum dicit facit / nam primo agit de
contumacia egiptiorum malicia 2° de pertinacia
eorum quemeri instancia / 2ª ibi dicebat
enim illos circa primum tamen dicit primo
narrat quod isti impii a deo dimissi
puniebantur / 2° quod malorum scelera
futura deo non abscondebantur.
3° prosequitur quod rationabiliter subingi ut
meritis merebantur / 2ª pars ibi presciebat
enim et 3ª ibi erant enim / dicit primo
impiis autem etc. quia dum hebrei rebelles
et immunitatem domini contra dominum et
propter ignis medium et non contulit
deserunt id est propter ignis illius / quia sedatum
fuit per potissimum supplicationem remedium
sed contra impiis egiptiis persequentibus
hebreos infra mare rubrum absque
ullo remedio usque in novissimum ira
id est vindicta iusta supervenit usque in
novissimum id est quousque ullus de illa
submersione liberatus est / sicut ira
eis supervenit a deo talis pondus
quod sustinere non posset / Verum autem
egiptiorum et ebreorum
varie punitionis iustorum et
impiorum subiungitur / quia deus presci
bat quod hebrei penitentes et se corri
gerent et eis pepercit est eis / presciebat
enim quod egiptii perdurarent finaliter
obstinati / Et non penitentibus correctionem
corum pepercit / et apponentes pertinacionem
contumaciam finali percussit / Et hoc
est quod dicit presciebat enim futura id est
id est scelera eorum futura si permissi fu
issent dicebat quod rationabiliter merentur
subingi per maliciam quam dimissi patientur
id est petentem filiorum israel de egipto tamen
cum viderent egiptii dictam

plagam qua fuit occisi primogeniti
assensimus et permiserunt quod filii israel
exierunt desertum ad sacrificandum deo suo
primo compellebat eos exire sicut hebreos
exo. 12. etc. hoc non obstante statim
displicuit eis quod eos permisisset rece
dere et tamen fugientes persequebantur hebreos
3° feritas et inconstantia impositio suo
rum aggravat maliciam. Item quia tamen recens
quod adhuc erant occupati circa luctum
et sepulturam mortuorum suorum redierunt
ad ostendendum maliciam et iniuriam in he
breos in persequendo et volendo eos re
vocare / satis audit eorum maliciam
induratam fuisse et eosdem liber
actos non de culpis penitere / Et ideo
submersione inabiles dignos etc. / dicit
3° bene est quod deus prescivit eos fu
ture malos / quod ergo hoc satis patuit
quia cum ipsi egiptii venisse dicentes ad
eos etc. et ad dei aliam contentionem
et permisissent liberandos hebreos ut
reducerent hebrei de egipto / vel ut
reducerent id est precursu ducerent egiptii
hebreos inter montes et mare rubrum
et cum magna sollicitudine permisisset
illos scilicet hebreos consequebantur illos
egiptii colon de egipto
scilicet hebreos actus pertinacie istius egip
tiis penitentibus de bono similes sunt
multi non multi religiosi qui de statu per
fectionis penitet ad quem sunt perpetue
obligati sunt quos dicit xi cogitanti
nunc penituit me. nec adhuc sum
et tamen quam fatue fecerunt isti egip
tii adhuc intra manum habentes luctum
id est magis luctus scilicet funeratam filiorum suorum
et deplorantes id est valde plorantes
ad monumenta mortuorum / aliam sibi
assumpserunt cogitationem nescientie id est

per quam secundum iusticie et fami Et quasi
rogatus precaverat .i. caverat de egip
to hos causa fugitivos a domino suo per
sequebantur Exo. 14 Induravit dominus cor
pharaonis regis egipti et persecutus est
filios In novissimo ira supveniet
Violata quia ira dei que nichil aliud est quam
dei iusta vindicta secundum aug. 13 civ.
c. hec condiciones propter quas dedit formi
dari ira enim dei non declinatur
divina potestate / non debilitatur corporis tar
ditate / suppliciis cogitatur divina prim
tate / nullatenus mitigatur sine humilitate
quia prima igitur condicio ire dei est quod non
declinatur ~~divina~~ potestate / Ab ira enim
hominis potest aliquis fortassis se abscondere
vel subterfugere sed ira dei non loco me
titur / nec tempore finitur / nec virtute circum
scribitur / Naum primo ante faciem indignacionis
eius quis stabit et quis resistet
in ira furoris eius / propheta terribilis non
po. me tue et propter ira. c. dei / probat
boecius 1 de consolacione metro. 4. cum sapiens
non habet timere iram crudelis tyranni
continuumque servat contra eum / nam in
potestate sua non est facere iram ipsius
inermem quia sapiens non timeat propter
quod tyrannus potuit auferre nec aliquid
sperat ab eo recipere quod tyrannus potuit
ei conferre reddit iram tuam debilem impo
tentem et privat eam penitus armis
suis Unde dicit sic ore tunc miseri
sevos tyrannos mirantur sine viribus
furentes / nec speres aliquid nec extimescas eas
Exarmaveris impotentis iram / at
quisquis trepidus pavet vel optat
quod non sit stabilis suique iure abie
cit clipeum locoque motus nectit
qua valeat trahi cathenam / continue
appetit immoderate in honores et

divicias huius vite pusillanimis adversi
tates fortune tales de suis passionibus
et affectionibus facit cathenam qua
ligat et allicit per amorem vel iram al
terius possit trahi Vnde si voluimus
de deo non potest facere non possumus
eum sic facere impotentem non appe
tendo quod potest conferre nec contemnendo
quod potuit inferre ira vero divine quia
potest conferre naturaliter appetimus et mise
riam quam potest inferre naturaliter abhorremus
Omnes enim homines beati esse volunt
idest beatitudinem ardentissimo amore ap
petunt sicut docet beatus Augustinus 13
de trinitate c. 2. et alibi dicit quod non beati
non possumus nolle miseri esse Ergo non
restat aliud nisi divina voluntate com
plere ex quo naturalis appetitus quod sic
eo bene nequimus / Secunda condicio ire
dei est quod non debilitatur corporis tardi
tate / Unde Valerius libro primo c. 2. lento gra
du ad vindictam sui divina procedit
ira tarditatemque supplicii gravitate
pensat Eccl. 16 In gente incredibili
quod exardescet ira / Refert de quadam
civitate que bellis lacessita misit
ad quendam principem pro succursu habendo
et ut eius animum citius inclina
rent exposuit sibi fortitudinem
civitatis in muris turribus et fossatis /
quibus ille remisit est ne inquit
civitas vestra firmiter cooperta ita
quod ira dei super illam descendere neque
at quod si est libenter veniam et defen
dam vos Quoniam propter peccata vestra contra
iram dei pugnare non audeo / Secun
da et pena in anglia que nostro
seculo notatur dicitur contigisse quod
blada in estate pulcherrime vire
bant / Et ecce appropinquante tempore messis
subito venit genus musce in magna

multitudine q totum illud bladum
pulcherrimum intm consumpsit q nisi
infra quinque milaria unum contra[illegible]
veniret / homines non illius patrie consid[illegible]
de rursus ceperunt et diligent inspi[illegible]
cientes omnes eciam qui mirum prius
illos viderant invenerunt eas similiter
litteras depictas in aliis spicis in u
na alia scribebatur ira / in alia dei
ut manifestum esset quod de ira ipsius
vindictam divinam fuisse Juxta illud
Jere 12 · Seminaverunt triticum et messue
runt spinas hereditate acceperunt
eis non proderit confundemini a fructibus vestris
propter iram furoris domini q 3 eodem modo di
est q in plures contingit unius pravitate
propter unius personae maliciam dei aliquando fla
gellat unam totam multitudinem exemplum
gen 20 · cum tota domus abymelech
sterilis facta fuit propter dementem abymelech
et totus populus israel pro peccato achor punitus
est / non poteris stare coram inimicis tuis
donec deleatur qui hoc contaminatus est
scelere dixit dominus ad Josue Josue 7
propter solius achor sacrilegium propter quod
legimus ipsum josue dixisse credimus
patri filiorum israel Josue 22 vos hodie
reliquistis et erat in universum israel
ira eius desevit nonne achor filius
zare preteriit mandatum et super omnem
populum israel ira eius incubuit / deus non
aliquando punit hominem pro peccato alterius
temporaliter sed eternaliter non / Et quod eodem modo di
est q non mitigatur sua crudelitate / na
cum leonis est non nasci nisi leda
prostratis eciam hominibus parcere dicitur Juxta
illud · parcere prostratis scit nobilis ira leo
nis eodem modo deus non nascitur nisi le
sus vera · ex · ne nascere dominus sed et
ne ulterius meminerit iniquitatum tuarum y contumaciis
offense odiorum sunt crudelitate pla

cata unum psal iz · omnia similiter sp
unsa est ira dominus eius.

§ Docebat enim illos ad hunc finem
digna necessitas / et horum que
acciderant commemoracionem amittebant et a
ut deerant tormentis repleret puni
cio Et plus quam tunc mirabilia
tu[illegible]sineret illi autem novam mortem inve
nirent. ¶ postquam declaratum est quod egip
cii persequentes filios israel necebantur
quia eos vehementi malicia / In pre
sentia ostenditur quare q statim postea
submersi fuerunt ex conveniente divina
iusticie iusticia / Et primo tangit
eorum pena 2° pene finalis causa ibi
et ea que ibi deerant ex parte pene
deus sit ducebat enim illos s · egipcios
persecutores filiorum israel / ad hunc finem
s · ut precipitarent in mari rubro
digna necessitas · i · exigencia culpe
q talem mortem cum plagarum p
cedencium que eis acciderant obliti fue
runt ex horum pertinaci malicia / Et ideo
dicit Et horum que acciderant commemoracionem
amittebant Ea non finalis tangitur
in genere cum dicit et que deerat tormentis
repleret punicio id est illud q deerat plagis
quas evaserat / repleret et perfecte consumaret
punicio usque ad mortem Sed in speciali ipsa
causa finalis magis exprimitur quare sic e
gipcii sunt submersi in mari rubro / cuius
submersionis duplex ratio fuit / una ut populus
dei tunc sineret magis mirabilia / alia ut
egipcii insolita morte perirent Secundo
enim magis mirabilia filios israel inpre
tu[illegible]sisse recedente eis mari et videntes
egipcios ibidem submersos fuisse mare
super eos denuo redeunte / Et hoc est quod
dicit · Et populus tuus mirabiliter tu sineret per
fectum in medio maris Illi autem · i · e
gipcii novam mortem invenirent sed
mors dicitur nova fuisse / non quin multi

127 quod mod[is] subiungendi

homines cum subiungi fingeret le p[er]
mo[ri] subiungendi sepulta meum
domo recepit eos omnes maie
stas quo usque parte stetit murus. Et cum
omnes ingressi fuissent et filii israelitarum
littora attigissent demisit se mare
alueo suo et omnes egipcios cum
submersit. Moraliter loquendo sic frequenter acci
dit quod illud quod est mare prinoccius primo
est cum confusionis in terminis. Mundus
frequenter recedit hominem in primo fauendo et
dando ei diuicias et honores. dona
fuit parte implicitus cum sit et sollicitatu
diuiciis et superbia scilicet. Et tunc quando
credit esse in optimo statu et maxi
me sue dignitatis commouet tribulaciones
et persecuciones quia enim in pos derelicti
eos dum alleuaretur quod deducebat illos
digna necessitas. Nota quod in multis modis
contingit homines male ducuntur. quidam
enim ducuntur id est illecebrosa sensualitate.
hii sunt qui non ~~viuit~~ secundum veritatem
sed secundum passionem viuunt. quorum non quod
honestum sed delectabile est in oculis
conspectu suo. Et ductus inuentus ille
decore quem mulier meretrix in illud sermo-
nibus et blandiciis labiorum protraxit
illum et statim eam sequitur quasi bos
ductus ad victimam proverbiorum 7. Narrat
fulgencius id est mitologus quod admetus
rex alcestam duxerat in vxorem et cum
contingit admetum infirmari consulunt apol
linem quo posset de infirmitate curari
Responsum est ab apolline quod curari non
posset nisi quod aliqua persona de suis
propinquis pro eo voluntarie moreretur
quo intellecto alcesta mortem sponte
subiit et ad inferna descendit quam cum
hercules reuexisset ut inde redire
[illegible] a celeste [illegible] separaciones
eam ab inferis liberauit. Moraliter
mens humana et sensualitas admete

Ducuntur homines male 4[or] modis

copulantur sicut sponsus et sponsa vir
et vxor. Infirmat vir quando temptacionibus
variis agitatur clamans cum propheta miserere mei deus
quoniam infirmus sum sana me domine. et sic
debet orare quando mens temptatur hoc est
deum sapientem pro consilio requirere. Responde
autem deus quod oportet ad hoc quod spiritus
consequatur salutem vnum de propinquis suis
voluntariam mortem subire hoc est car
nem voluntariis penis mortificari. quia
nisi caro moriatur spiritus vitam gracie
non habebit. Et hoc est quod dicit Ro. 8. Si
secundum carnem vixeritis moriemini. si autem
spiritu facta carnis mortificaueritis vi
uetis. Caro igitur mortificata per penitenciam
voluntarie tandem descendit ad inferos
quia in terra de qua facta est naturaliter reuertetur
Sed per herculem id est christum per quem corpus
accipimus in resurreccione generali resuscitata
vitam et suo viro perpetuo coniungetur
Caro igitur in hac vita ductrix mala
esse non debet nec sensualitatis illecebris
ducatur sed magis secundum spiritum debemus ambulare
Gal. 5. Spiritu ambulate et desideria
carnis non perficietis. et ita si spiritu
ducemini non estis sub lege gracie sed sub
lege carnis corrupte que lex
carnis dicitur Ro. 7. Video aliam legem
in membris meis repugnantem legi
mentis mee etc. 2o sic quidam qui ducuntur
nimia familiaritate. periculosa res
nimis familiaritas nimia cum mulieribus
persona(?) etc. quia sicut dicit hugo de
sancto victore homo suo de anima. Est vis
amoris ut talem te sit necesse esse quale
est illud quod amas et tali passionem co
geris in ipsius similitudine dilectionis
societate transformari. Vnde magister cum
secundum dyonisium 4o de diuinis nominibus
Amor hic quasi vim conctiua

carnalis et corrupte quod spiritui repugnat secundum glossam

[illegible] & diffor[m]atura q[uo]d no[n] dimit
tit amatores sui ipsi[us] ee s[ed] amatore[m]
et co[n]dicionib[us] illius qui amat et
quib[us] hoc visibile depi[n]gi [et] ita eius co[n]dic[i]o
nes cognoscat / sic p[ro]ignat d[icit] valerius
ad ruffinum ethicu[m] & videto c[ir]ca dec
et hoc indicat c[ir]ca dec bona sua illud
u[bi] est ethicu[m] i[d est] ad ethica[m] q[uod] e[st] vel
virtutem moralem p[er]tinens · sicut cuiuslib[et]
p[ar]s suis · p[er]tinet e[ni]m ad v[ir]tute[m] libera
litas · Et vide c[ir]ca dec hoc p[er]p[etuu]m q[uod]
amore & familiare [con]iunctio[n]em hoc
no[n] p[otes]t est ethicu[m] q[uia] p[ro]p[ter] ethice s[ed] e
thica i[d est] tota v[irtu]tis mo[ra]lis / istud ig[itur]
vbi e[st] simile inuenib[us] n[ost]ris medium
vn[de] quidam senex filiu[m] suu[m] informans
ne i[n] familiaritate cu[m] viciosis [con]tinet[ur]
metrice sibi dixit / Tale querens socie
q[u]ale sibi vetat amor [con]i[un]ctus vindicet
aut ip[s]e sit alt[er] amicus · Allud[it] arist[oteles]
9 · ethi[corum] qui d[icit] amicus e[st] alt[er] ip[s]e · h[oc]
e[ni]m mores venare cum amores
appetis sibi res stas amare labores
[con]i[un]ctus amat reprobum reprobus seu le
dat / ut q[ui] picem tangens sit
turpe colore Sic tibi simile nite
qui flagicia turpis amor Et y[m]
co[m]planat senex que[m] notat t[em]p[or]em
& dicit sic turpis tot tur[bis] ull[u]s
fulcet nondu[m] Et meus pollucio
f[rat]res turpes maculau[it] Et in fine
alloquens filiu[m] sic [con]cludit Ergo ca
ne fili · t[em]p[or]a tos timeo vili / no[n] tu co
simul cum pete sine semel [illegible]
q[uod] arist[oteles] · 9 · ethi[corum] c · 3 · ponit tres no[n]
biles q[uaesti]o[n]es ad p[ro]positu[m] p[er]tinentes
p[ri]ma e[st] ista · ponam[us] q[uod] a[li]s ad amici
ciam s[ib]i a[ssu]m[p]tu[m] bonu[m] qui postea mu
tat[ur] & sit malus q[uae]ro [ut]r[um] ami
cicia ad talem sit dissoluenda · 2 q[uod]
est ista dato q[uod] sit / [ut]r[iusque] status sit

amicicia ad tale[m] dissoluenda vel [illegible]
[con]servare · 3 [quae]ro e[st] [ut]r[um] ad talem post
dissolucio[n]em amicicie debeat [illegible]
vel familiaris q[uam] si nu[m]q[uam] fuisset [illegible]
ad p[ri]ma[m] q[uaestio]nem videt dicens d[ict]o [illegible]
q[uod] no[n] e[st] possibile q[uod] ille amet[ur] a v[ir]
tuoso / cuius malicia e[st] manifesta [illegible]
· 2° d[icit] q[uod] no[n] debet amar[e] talem [illegible]
q[uia] no[n] e[st] possibile q[uod] d[icitu]r [con]suet[us] [illegible]
ad malu[m] ubi temptatur alia [illegible]
malicie · Ad 2[a]m q[uaestionem] distinguit q[uod]
talis [amicus] e[st] malus [simpliciter] vel e[st] omnino
insanabilis / qui no[n] p[otes]t reduci ad
statu[m] v[ir]tutis vel p[otes]t dirigi [et] reduci
ad statu[m] v[ir]tutis / Si p[ri]mo no[n] d[ebet] statim
hoc abire amicum s[ed] amplius ad hoc
q[uod] recipiat bonos mores Et multo
mag[is] debet amicus ad h[oc] eum iuuare
q[uam] ad recuperandu[m] diuicias vel pecunia[m]
q[uan]tu[m] v[ir]tus e[st] magis bonu[m] q[uam] s[ubstanti]a t[em]p[or]alis
Si no[n] sit o[mn]i[n]o insanabilis sicut s[unt]
mercatores diuersorum malorum / statim debet amicicia
ad tale[m] dissolui nec e[st] i[n]co[n]veniens hoc
facere in p[ro]p[ositio] no[n] erat q[uo]nia[m] talis vel
in p[ro]p[ositio] talis sit [illegible] v[irtu]osus / Et
ideo d[icit] arist[oteles] in eod[em] c[apitul]o / q[uod] illi qui
simulant se v[ir]tuosos ut amiciciam [con]t[rahant]
[con]tra cu[m] v[ir]tuosis & tu[n]c s[un]t latentes
mali abiciendi sunt mag[is] q[uam] illi
qui corrumpunt numismata / q[uan]to
honorabilior est v[ir]tus q[uam] pecunia
vnde qui false simulant v[ir]tutem ma
ligniores s[un]t q[uam] qui fingunt falsam mo
netam · Ad 3[a]m q[uaestionem] r[espo]ndet q[uod] aut
sit dissolucio amicicie p[ro]p[ter] mu[tacionem] boni
in amico / aut p[ro]p[ter] habundanc[iam] malic[ie]
Si 2° vnde familiaris debet hoc
[con]sibile tali q[uam] cuicu[m]q[ue] [con]iuncto i[n]no
uabile q[uod] e[st] m[agis] p[ro]p[ter] q[uan]to eu[m] decipit
& ve[re]cundia[m] sibi fecit · verendum e[ni]m
v[ir]tuoso aliquem viciosu[m] fuisse Si p[ri]m[o]

fiat materie dissolutio Sicut contingit de duobus quorum unus stetit in ordine re missio venit et alius perficit ad gradum intensiorem cum non est possibile quod sufficiens fuerit curacio ad non perfec tum secundum apostolum quia non debet desperari [illegible] constanter quia est gravium circa et in fi nem dicit hic magis exhibet benivole per perditam curacionem quam si nunquam fuisset curati Illi non qui insanabiles sunt cito abiciendi sunt a conversatione virtuo sorum quantum possibile est curandum est si hoc eis displicet vel eos offendit cum virtuoso semper debeat esse potius pes simus displicet sicut dicitur libro 1. de consol philosophie hec est igitur secundo quod magis virtuoso se vitandum tamen per conversationem quam per famam pudorosam et familiaritas ad personas corruptas et infectivas per quam multi mortes in primo corrupti et abhomina biles facti sunt velud inducti et abducuntur primo a vitute et tandem a finitate fa me sicut quorum cuilibet potest dici Ieremie xxx viii. Seduxerunt te et prevaluerunt ad versum te viri pacifici tui demerserunt te in ceno et in lubrico pedes tuos et recesserunt a te. De hoc est etiam de vitanda societate malorum quod inducit homines ad vitam viciosam loquitur Seneca ad Lucilium epistola 10 secundum quos libros eius inquit persuasores tuos hic io cundos comites fuerunt sunt sunt scilicet habuit tibi avaricia quam dicit avaro perdidorum eo mixerit habuit timor quam dicit superbo 9 usaler | nunquam senitia inter gen bono ponet | intendet libidines ad ubere prodalia et vel vitiis opportet longe viciorum exemplis recedendum est ad meliores transire hic Seneca de tali igitur corruptore et perverso ductore

dicitur pro 16. vir iniquus lactat ami cum et ducit eum per viam non bonam Secundo quidam adducunt ad presumptionem nimia et temeritate quales sunt plerique adhuc [illegible] qui pro suis minime ad vertunt quia ut de re militari libro 3. [illegible] pita rusticitas plura promittit et credit de sua fortitudine sive vitute quam necessit [illegible] per inprudenciam passio inmeritus est presumptio timiditas non plus fenet [illegible] sicut dicit aristoteles 3 rethorice de talibus vir ferat illud ecclesiastici 17. Cecy sunt scilicet duces cecorum Tercio quidam ducunt iniqua malicrosa severitate. Sicut sunt potestates et nobiles qui sancta sua stipant malorum consiliatoribus quorum instiga cionibus ad iniurias varias agitantur nunc ad pauperum depredationes nunc ad iniustas pugnas seu nunc ad mi quas [illegible] per quos res publica dissipatur et pax omnis turbatur et tota conturbatur et desolatur id est vel id est quod [illegible] capitulo est plus mens dicit quia non sunt sicut et nobiles eius intierunt fame et multitudo sit exa ruit et est prophetia tamen de culpa pri ta quam desolatione futura etc

Ignis cum creatura ab initio ad finem genus resignabatur. De serviens tuis preceptis ut pueri tui custodirentur illesi | ita nubes id est eorum castra obumbrabat | et ex aqua que ante erat terra apparuit arida | et in mari rubro, sine impedimento et campus germi nans de profundo nimio per que ire nacio transivit que tegebatur tua manu videntes tuis mirabilia et monstra. Dicitur est presens de contrario egiptiorum mirabili in mari rubro | ageretur tamen hic qui de fanciabili patrocinio collato

hebreis in recessu ab egipto. Et circa
hoc duo facit: nam primo commendatur divina
gubernacio; 2o enarrat hebreorum conser-
vacio, 2a ps ibi tamquam enim equi. Circa
primum duo facit: nam primo ondit in
generali quod omnis creatura famulabatur
divine voluntati ad hebreorum liberacionem;
2o hoc ipsum manifestat in speciali per
particularem induccionem, 2a ps ibi nam
nubes. Circa primum sciendum quod sicut omnis
creatura divine voluntati operacionem suam
exercendo vel suspendendo pro tempore famu-
latur. Et ideo cum deus voluit sol et
luna restitit et motum sistit, et cum
voluit mundum illuminant et motum continuant
et sic est de omni alia creatura
ab inicio ad suum genus refigurabatur
id est reflectebat se ad suum genus quod deus se
conformabatur illius sicut enim docet
aristoteles 4 metheororum de generacione. Genus dicitur
uno modo ille a quo incipiendo alia sunt
a primo generante producitur et secundum istum
modum loquendi deus genus omnium rerum dici-
tur ut apoc. 22 Ego sum radix et
genus david. Ad hoc genus omnis creatura
refigurabatur id est revertendo conformabatur deser-
viens tuis preceptis et multipliciter figura-
batur propter benignam gubernacionem hebre-
orum. Et ideo subdit ut pueri tui he-
brei vel tibi famulantes, pueri enim dicuntur
famuli custodirentur illesi. Hanc autem obedienciam
creature ad deum ad solacium hebreorum
in speciali declarat dupliciter: primo in columpna
nubis que eos protexit per diem ne
calore solis comburerentur; et in recessu maris
rubri quod dedit eis viam stratam in qua
sine impedimento transierunt. Unde dicit nam
nubes castra eorum obumbrabat
que ita eis fecit, nam dividebat inter
eos et hostes et reprimebat solis ardorem
et lucebat de noctibus. Item quantum ad
recessum maris dicit et ex aqua que

ante erat simpliciter in loco suo terra appa-
ruit arida et in mari rubro via sine
impedimento et campus germinans de
profundo id est locus spaciosus et ita planus
et amenus per transitu. Ac si diceret ita
fuit germinans per quem campum sive
locum ad modum campi secundum transitum
nacio hebreorum transivit que tegebatur
tua manu id est potestate tua videntes mirabilia
id est miracula minora et monstra id est
maiora. Ad suum genus refigurabatur.
Consequenter genus nostrum considerare debemus
ex parte quadruplici: ex parte patris, ex
parte matris, ex parte germanorum, ex parte
filiorum. Pater est deus, mater ecclesia, germani
sunt angeli, filii sunt opera. Conveniens igitur
in nobis racione patris nobilitatem, racione
matris fidelitatem, racione fratrum sta-
bilitatem, racione filiorum operum utilitatem.
Primo igitur cum simus de genere ipsius
dei oportet quod simus nobiles et non
degeneres. Dicit enim: nec fecit ex uno omne
genus hominum et ita genus dei cum simus
dei non debemus estimare auro vel
argento ad divinum esse simile. Nobili-
tas autem ista non est nisi bonitas
moralis unde omnes virtuosi sunt nobiles
et generosi et omnes viciosi degeneres
et ignobiles. Et ideo omnes viciosos
generantes aut de generositate carnali
vituperabiliter increpat boecius 3 de consolacione
metro 6 probans omnem viciosum esse
ignobilem. Omne hominum genus in
terris simili surgit ab ortu. Unus enim
rerum pater est, unus cuncta ministrat.
Ille dedit phebo radios, dedit et cor-
nua lune, ille et homines terre dedit
et sydera celo. Hic membris clausit
animos celsa sede petitos. Mortales
igitur cunctos edit nobile germen

genus nostrum considerare debemus ex parte quadruplici

quod genus et pauces strepitu si p
merdia mi autem q dno spectantem
nullo degener coltat in intus peio
ra fomenta ppli desperat ortus In h
metro quando d. primo q homines sime
sunt sti sunt pampres similes sunt o
tu qr [illegible] adeo corpus a terra .. 2o
q genus est pr omnium rerum tam hominum
q aliarum. 3o d q iste pr est valde
notabilis qui omnia pduxit et omnia
instituit tam in celo q in terra dedit
enim et phebo radios et dedit cornua
lune. 4o d q factum est genus et origo
prius ad [illegible] recitat 1o q
nullus est degener nisi descendens deum
et impliciis se vitiis sicut recedat
seneca [illegible] c. 8. [illegible] quis pietate illius
Recogitantes igitur genus nostrum
ex parte patris sumus tales et mo[illegible]
ut non incidamus cum dicimus pr
noster qui es in celis Mt 6. Et possu
mus dici 1a pe 2. vos autem estis
genus electum regale sacerdotium gens
sancta. 2o recogitantes genus nostrum
ex parte matris que est terra sumus
humilitatem terra enim est mat[illegible]
p[illegible] plurimum terra enim est infimum
et humillimum elementum Narrat Va
lerius li. 1. c. 3. de uno bruto q
cum a rege tarquinio avunculo suo
cum nobilium indolem videret extingui inter
q ceteros et fratrem suum q vegetioris
ingenii erat interfectum audivisset obtusum
se et cordis simulavit et ea q publica
laria maxime virtutis tegeret [illegible]
et Delphos cum filiis quos is ad
appollinem phicum muneribus sacrifi-
tiis q oraculo misit aurum nomine
doni deo [illegible] baculo inclusum
tulit q timebat ne sibi celeste

numen aperta liberalitate venari tu
tum non esset. Peracto deinde mandato pa
tris appollinem iuvenes consuluerunt quis
suis ex ipsis Rome regnaturus vide
tur. At is penes eum summam om
ne imperii potestatem futuram videt qui
ante osculum matri dedisset. Tunc
brutus prudens atque tamquam de in
dustria se abiecit terram quem omnium
nostrum communem matrem osculatus est
q tam prosperum oraculum sibi bruto
pr[illegible] [illegible] locum habuit. Isto modo mo
raliter quicumque regnum aspirat celeste
necesse habet in patri humili et honore
simpliciter se simulare terram nostram p
matris sue freptam recordatione osculari
ut sciat quis aut quomodo sit ex parte
matris q non celesti et terrenus et di
cat illud Sap. 7. Sum quidem et
ego mortalis homo et ex terreni illius
genere qui primo factus est. Ubi quod de
rege matheolus. 3o recolligentes
genus nostrum ex parte fratrum qui sunt
angeli sumus stabilitatem et bono
dicit enim nam humana germana angelorum
sunt ad thobyas senior a raphae
le dicit genus inquirere videt qui
queris mercenarium an genus mercenarii
qui cum filio tuo eat. Sed ne forte
sollicitum te reddam ego sum azarias
anamie magni filius Et videt thobias
ego magno genere es tu. Thob 5.
Sum dixit angelus p[illegible] nois [illegible]
[illegible] anamias [illegible] q [illegible] ptat
adiutor anamias gratia dei erat et
adiutor de filiis gratie dei erit igitur
recogitamus fratres nos esse in tanta
gratia et nos ad eam non posse
pertingere nisi fratribus nostris assimilem
conari debemus tota virtute istos

fres inuicem insignia istius srinctus
raphael qui et azarias et thobias
[illegible] es sic bitissim vocabat. thob.
obsecro te azaria fr. Et thob. [illegible]
fr. peto anstulites vila mea et
angelus ad eum thob. 11. thob
as fr. sicut admodum reliquisti pr
tuum etc. Erit igitur tam hic quam in ptria angelus
cela dia ex tunc hoc multiplicatus
Cum igitur triplex sit cognatio legal
per adoptionem spiritualis per sacramenti sus
ceptionem et carnalis per propagationem angeli
geli ~~cu a~~ attinet deo sicut cognationem lega
lem quia per gratiam adoptati hic
aut attinet deo triplici cognatione
legali quia est adoptiuus dei Eph
1°. predestinauit nos in adoptionem filiorum
est etiam filius dei spiritualis quia per baptismum
nos regnauit Joh. 1°. dedit eis pota
tem filios dei fieri etc. Et etiam carnali
fr. quia de una virgine natura assumpsit
Heb. 1°. Nusquam angelos apprehendit. Et
ideo possumus angelos dicere illos cognati non dilectu
tuos putare genus uirumque. Ex quo pte
filiorum fuimus in moribus celestibus filiis
eius sunt opera mea. Etiam 11°. ante mor
tem ne laudes hominem quoniam in filiis
suis agnoscitur vir in operibus pstris
secundum glosam apoc 20. Judicatum est de
singulis secundum opera eorum. Et apoc. 14
opera enim illorum sequuntur illos. In istis
igitur filiis fuimus utilitate ut sint
nobis uictoria ad gloriam non ad pe
nam quia est quod opus nostrum procedit a
gratia diuina et libero arbitrio est nobile
genus. quod non procedit a diabolo uel
carne uel mundo et hoc aut quod spu
rium genus et non potest consequi hereditatem
celestem. Et ideo prohibetur poti
fici lege veteris sub figura leuit 23.

ut cognosceat stirpem generis sui. Vel
go generis sue. quia ego dico quod sic sis. ro
cum etc.

Amici eius equum depauerunt
aequam et iumenta bene conuo
erunt magistratus de die quod libe
rasti illos commemorare enim ad huc
erat illorum quae incolatu eorum facta fu
erant quemadmodum per natione aliam produxit
terra muscas et per piscibus eructa
uit fluuius multitudine ranarum no
uissime uiderunt nouam creatura
auium cum adducti concupiscentia postula
uerunt escas epulationis In allocu
tione enim desideriorum descendit illis
de mari ortigometra i. post
actum est de hebreorum inaudita gra
tulatione tam in mari rubro quam
in deserto. In parte ista agitur de enar
rabili exultatione eorundem in utroque
loco. Et circa hoc duo sunt. Nam primo
ondit quod letabantur per miraculo
transitus maris rubri. 2° quod le
tabantur per delicioso conuiuio in deser
to ubi et hoc in loco desti 2°
ps ibi non ipsi sed aut uiderunt Circa
primum duo sunt. Nam primo describit eorum
exultationem per transitum maris rubri. 2°
ex aggregatione eorum ad ninia quoniam
que uidebant in terra egipti est ps
ibi memores enim. Adhuc describitur
eorum exultatio et gaudium sub figura
duplici scilicet equorum et agnorum. Equi
enim depascentes bona pascua et ag
ni et in iuuentute tenere lasciuie
et leticie multiplicabant. Quemadmodum
enim iuuentus et etas tenera inue
nitur tam in hominibus quam in bestiis
solet cantare leticiam. Dicit ergo coti

nuncudo sinam de hebreis tamquam et equi depauit | hoc est sic conturbauerit eum equi depascentes bonum esse | sic eius dicitur hoc consultare et multa laxarunt plenda [illegible] p[illegible] du et [illegible] ag[illegible] exultauerunt qui corporibus pestilatque leticia corpora cedunt eodem modo lapsi [illegible] et ps descendens leticia filiorum israel p[er] transitum maris rubri apare videtur et surgit res motores conl. ut aucta. Talter modus lapsi concordat consultauerunt igitur magnificaverunt te domine. i. te magnum collaudantes Exo. xv. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est quia liberasti eos tu de potestate pharaonis et de via maris rubri vel depauit. i. audacter sine pauore se gesserunt sicut equus Job 39 exultat audacter in occursum pergit armatis contempnit pauorem nec cedit gladio / hic narratur augmentum gaudii eorum de transitu maris rubri Recordabantur enim tunc temporis cum viderunt eis recedere aquas maris rubri, quo aque contra egiptios pugnauerunt et quod producere eis ranas pro piscibus, terra etiam exhibebat eis muscas pro utilibus animalibus. Et ista recordatio multum augmentauit leticiam hebreorum, quia videntur terram et aquam inimicorum corporum resistere et eis autem notam benigne fauere. Et hic est quod dicitur commouens eum adhuc enim que uiolatum corpus. i. dum adhuc erant ancille sub seruitute, produxit pro natione aliarum. i. pro cognatione alia produxit terra muscas, Exo. viii. Venerunt musce in omnem domum pharaonis. Ps. multitudines ranarum. Exo. viii. Ascenderunt rane et operuerunt terram egipti. Moraliter in primitiva ecclesia fuit propter pulchritudinem vite sanctitatem, sed erant quia forte aliquid alium apostolus [illegible] alia requirit ubi he

bant die ac nocte [illegible] [illegible] sunt dum deus amplius, sicut modus equibus loco aliorum fructuosorum successerunt muste volantes per superbiam, strident per [illegible] mordentes per iracundiam, emungentes per auariciam, cap. 16. Illos autem bestiarum et muscarum occiderunt morsus, et non inventa est sanitas anime eorum. Eodem modo in ista religione plures seruientes fuerunt quam boues per maturitatem solide conuersationis, per magnitudinem ponderis predicationis, et per fissuram ungularum recte discretionis, et per ruminationem debite placationis, sed iam loco boum successerunt musce volantes per dispersionem et euagationem, stridentes per vilem et scandalosam conuersationem, mordentes per maliciosas detractiones, emungentes per suspiciosas incrispationes. Consimiliter quoad scolas per piscibus sunt modo rane, fuerunt enim antiquitus studentes curiosi, rimatores et scrutatores tam phisice quam theologie profunda scrutare more piscium Job. 12. volatilia celi indicabunt tibi et narrabunt pisces maris, distinguit autem magister Rudolphus Bernardus tria genera clericorum, sicut recitat Giraldus Cambrensis in prologo primi speculi ecclesie, Sunt autem quidam superseminati, quidam pannosi, quidam massati, primi pleniusque et magis fundamento superedificant velut sanctitates superficiales non conuertens strictius innaturi et in presenti ad magisterium festinantes quibus congruit ad aptatur fumo pomo pertica scema de longe sicut clericus effundit omnis et

mitane herbule i. animalia an messis tps planeseunt i. silve natiue fructibus marcescunt / eo i de singulis speciebus aliqui aut vbique pregnum nasum qui cum nasum existat oia tn ce videntur z^a sunt pauca qui simplicatur plura finamento actiua z^o facultatem edificium construunt incomissum h^l ille / et tres sunt antiquus pisces i. sinde tes fam^s no diebus ipsis loco pisces singunt rane garrulates / saltates / i luto morantes / et aqua tenebrates / Garrulates p excessiua loquacitatem / saltates p nimie expeditionis velocitate qr n^c plurie ordine n^c discretiue ordinate addiscunt / ex antiquis p^res saliunt ad artes / et de libro ad libros se monentes que utilia et difficilia transsiliunt que s^t puerilia sunt scit ad scolasticos grandes attingunt / In luto morant^r per carnis desideria et spiras trahunt^r p prauitates mistica · Come ondit^r in ista quod filij isrl latebant^r i deserto p delicijs comunio cumde dantibus nam tibi qu bz ips desiderantibus vesta carnibus dus dedit eis coturnices sicut expositum fuit supra in ca^o 16 · vnde d^r s^e Nomissime aut videmus noua creatura anno no de nouo creatam / s^t tunc de nouo eis adductis nouissime ut distinguat^r a plxs tempus / bz tpis iude in egipto / tpis exitus ab eadem z tpis egressus p desertum · Et tunc in hoc nouissimo tpe datum fuit eis quinium aliqui qui appareret filijs hoc q d^r nouissim qr tarde fuerunt manna comedes · exo · 16 ·

vespere comederitis carnes z mane saciabimini panibus ex adducta genrationis postulantes escas epulas i. escas delectabiles carnis quibus usi fuerant in egipto quorum desideris statim satisfacit In allocucione eni desiderorum illi desiderium i. secundum desiderium eorum quod e quedam allocucio apud deum dependit ille de mari ortigometra · i. coturnices / qr ultra mare volant eande s^t ppe ortigometra z vnde dicta d^r sup^a ca^o 16 · in pri^o ·

· t vexaciones peccatoribus supuenerunt no sine illis qui ante facta erant / argum^to p vim flum^{in}[?] Iuste eni paciebant^r s^m suas nequicias etenim detestabiliore hospitalitate instituerunt alij quidem ignotos no recipiebant aduenas / alij aut bonos hospites in seruitute accipiebant / z no solo hoc / s^t etia alius res erat respectus illorum / qui inuiti recipiebant extraneos · ¶ Enarrato proximo contra hebreis z designata eorum dei liberacia z consolatione / redit aucto^r ad replicandum de exterminio illato egipcijs / ac eorum nequicia z punicione / et circa hoc duo facit p^o inculcat eorum penam / 2° explicat eorum culpam / et z^o nouis culpe applicat noua pena · 2^a ps ibi Iuste eni / z^a ibi peruersi s^t ante circa primum d^r s^e · Et vexaciones i. puniciones supuenerunt peccatoribus s^t egipcijs p vim flum^s i. maris rubeo no sine illis an^e i. in signis illos arguentibus q^ pessime

X et sic ut in scola recepimus hoc q^ caste n^s p^o ... singens affligunt deslendus p miss ... s^t ill i ... ... hospi ...

in egipto ad eorum correptionem / quia con-
plicata pena subdit culpe que fuit
pene mensura et sic dicit Juste enim pa-
tiebantur secundum suas nequitias sive pravitates
suas nequitias sic autem ista ne-
quitia specialiter contra istam hospitalita-
tem est qua quatuor peccaverunt / quidam
enim hebreos in terra egipti non re-
ceperunt / alii eos receperunt sed cum
mala voluntate / alii non receperunt sed
post receptos servitute et dolore
afflixerunt / alii autem eos non solum
receperunt [illegible] recipientes semper
summis doloribus afflixerunt / Dicit ergo
sic Vere dignum est quod iuste patiebatur
etenim detestabiliorem id est valde
detestabilem hospitalitatem insti-
tuerunt super egipcii vel detestabi-
liorem inhospitalitatem quasi dicit hospita-
les et crudeles erant nimis quod patet
circa quadruplicem naturam alii quidem igno-
tos non recipiebant advenas / qui
erant totaliter humani / alii eos re-
ceperunt sed bonos hospites in servitu-
tem accipiebant id est labore et luto ser-
vire cogentes exodi 1 / 3o non solum
hoc fecerunt sed et alius erat re-
spectus id est intencio illorum / quia non
solum faciunt illi tales et inhumane
in hoc / quod deprimunt bonos hospites
servitute / sed et ad hoc quod mala ad
eos querunt voluntatem / propter hoc
solum quod fuerunt comunes / Et ideo dicit
quod inviti recipiebant extraneos
/ 4o hoc erat iniquissimum quod sic e-
rant aliqui qui cum leticia rece-
perunt peregrinos dicti nulli passio-
ne / illos qui receperunt gravissimis
doloribus afflixerunt / Et subdit Qui
autem cum leticia receperunt hebreos

et alios peregrinos [illegible] recipientes
illi qui eisdem instituunt usi erant
[illegible] recipere [illegible] extraneos hospi-
tes pessimis affligunt doloribus
et [illegible] illi qui statuerunt non
recipiendos esse hospites illi quos
qui receperunt [illegible] consequentur
pene quicumque
et proporcionata pena in istorum / Sicut
sodomite inhospitales angelos
in forma humana a loth receptos
hospicio iniuriose tractasse volebant
et ideo [illegible] percussi sunt cecitate
et tenebris [illegible] egipcii inhospi-
tales tractantes hebreos palpabilibus
tenebris per triduum puniti fuerunt
sicut exodi x capitulo dictum fuit Et hoc
est quod dicit Percussi tenebris egipcii
cecitate id est tenebris [illegible] Sicut
illi sodomite quos [illegible]
[illegible] non curat /
in foribus iusti id est loth cum subitaneis
coopti essent tenebris genesis 19 Unusquisque tran-
situm hostii sui id est introitum hostii ipsius
loth querebat nec invenire poterant
genesis 19 Percussi sunt cecitate a mi-
nimo usque ad maximum ita ut hostium
invenire non poterant / Circa opus
hospitalitatis est notandum quod si grata
debet esse deo quatuor debet habere conditiones
scilicet hilaritatem sine murmuracione /
securitatem sine [illegible] et pietatem
sine negociacione / Primo igitur hospitali-
tas debet habere hilaritatem sine murmura-
cione [illegible] hospitales invicem sine
murmuracione / hylarem enim datorem diligit
[illegible] ad suum [illegible] declinaret /
[illegible] hospicio recipi [illegible]
[illegible] in cuius nomine reciperetur
[illegible]

hospitalitas quod sit grata deo debet habere [illegible]

[illegible] hospites eratis et collegistis me / et ideo cum magna reverentia et hilaritate recipiendi sunt hospites / exemplo Abrahe gen. 18. qui cum vidisset tres viros occurrit eis et adoravit in terra. Consimiliter Loth gen. 19 / et Apostoli qui cum Christo [illegible] coegerunt Christum manere cum eis. Ubi dicit glossa quod docemur quod peregrini non sunt solum ad hospitium vocandi sed trahendi. Secundo est quod hospitalitas debet fieri securitatem sine turbatione defendendo. Debant enim horum antiquitus hospites suos sub periculo proprio / sicut narrat Policraticus libro 8 cap. 12 ubi dicit quod omnis mereretur nota criminis aut sic domine hospitii i. peregrino humanitatis hospitium denegat. Obsequiositate enim hospitibus exhibenda hostes antiquitus dicebantur quod nunc dicimus peregrinum. Dicit enim hostis hostis de hostire quod est equale secundum Papiam. Et inimicus fuerat in Hunnium de iure antiquo in quo erat exemplum de Loth gen. 19. Qui ut hospites suos defenderet / filias suas obtulit Sodomitis carnis corruptione [illegible] causa non sano tamen bono consilio hoc dixisse. Unde non in hoc imitandus est / quia non sunt facienda mala ut eveniant bona. Hic tamen non fecit quia mos erat fidelibus hospites suos ab omni iniuria defensare sicut magister in historiis suis dicit. Tertio debet hospitalitas fieri sine caritate sine diminutione ut omnia necessaria hospiti ministrentur / unde cum levita dixisset seni iudicum 19. nulla re indigemus nisi hospicio / respondit senex Gabaonita: Ego prebeo omnia que necessaria sunt tantum quaeso ne in platea maneas / exemplum etiam ad hoc in Sunamite Regum 4. 4 regum 4. que dixit viro suo Animadverto quod vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter / faciamus ergo ei cenaculum parvum et ponamus in eo lectum et mensam et sellam candelabrum ut cum venerit ad nos maneat / Istud est contra nonnullos qui faciunt hospitibus suis pulcra verba sed de pervo potu que sunt in domo ministrant. Quarto debet hospitalitas fieri pietate sine negotiatione / ut pro divino amore non pro nummo vel lucro. Tales enim sunt incedentes sicut ad Heb. 13. Caritas fraternitatis maneat in vobis et hospitalitatem nolite oblivisci. Contra qui recipit contra pietatem servet / sicut contentus [illegible] acceptatoris / sicut hos pius [illegible] quintus / ~~[illegible]~~ hospitationis primo sicut contentum sibi et acceptationem que sibi spontanee conferuntur / hanc curialitatem docuit Christus discipulos suos Luc. 10. In eadem autem domo manete edentes et bibentes que apud illos sunt / unde quidam dixit metrice / Cum tibi plenus lecto vultu quod habemus / Sume tibi sit contentum. [marginal: bis dictum est infra de hoc]

Item Gallicus quidam dicit in nichil apportas si qui gaudia tecum / Benefactores cum hospites suos satis tenui cena frequenter paret / et annoncium de hoc ei insuperaret / respondit si boni sunt equanimiter ferent / si mali anaberunt. Quinto sit hospiti suo gratus / sicut narrat Dares Frigius de bello Troyano quod Thelephus impedivit patrem Achillem ne regem occideret Teutrantem [illegible] quia cum patre suo Herculem Teutrante olim hospitatus fuisset. Item Gene. 20. de Ruffinis [illegible]

[marginal: hospites qui recipiuntur debent in se hec servare]

v hospitalitatis sunt quinque emolumenta

ingressus hospiti stigmaticis insignitur q
supra 10 c. in fine septimo capitulo c. 38
narrat quod cum gregorius episcopus turonensis
de colle angustia in alpibus in fauce
apollinis divertisset a sacerdote licet
paganissimo officiosissime est receptus. post
cuius digressum accessit sacerdos ad more
solito consulta et visa et inde responsa
ut solebat accipere, et victimas
recepit nichilominus et silentium permanebat.
cumque sacerdos stupore esset in sompnis
demonum assistens dixit se nichil posse
penetrare tamen aut per adventum gregorii
episcopi esse compulsum. et cum requireret sacer-
dos quid tunc remedii daretur ait
non aliter sibi ingredi licere nisi gregorius
episcopus consensisset. quibus auditis
sacerdos secutus est gregorium velociter ad
cuius pedes provolutus rem pandit ex ordine
humiliter sue atque hospitalitatis admo-
nuit querelam exposuit nimis ex-
posuit adeptam facultatem sui consilii
deplorat ac reddit sibi ita in hospi-
tio statim deposuit. scripsit gregorius
epistolam in hec verba Gregorius apolli-
ni. permitto te redire ad locum tuum et
agere que consuevisti. quam cum sacerdos
nostro simulacro posuisset affuit demon
visa potentia quod ille admirans et
dolens penes se quod gregorius in eorum
erat ipse clamans [illegible] ipsum adi-
vit gregorium et prostravit se ad pe-
des eius rogans ut illum se deo
offerat cuius virtute gregorius dominus ge-
ntium imperabat. quem cum fecisset cathe-
cuminus factus est ab ipso et ab ipso
baptizatus postea consecutus in tantum virtu-
tibus ad fidei culmen profecit ut ipse
beato gregorio in episcopatu successor exsti-
terit. laudanda est igitur hospitali-
tas sacerdotis infidelis benivolentia

scutus pontificis divinitatis et pietas
salvatoris sacerdotem iustificavit. quinta
3 da. 3o caveat hospes nimia domi-
nacionem in domo vel familia sui hospitis
quam nimio domino debemus obtemperare. si-
cut diligentius est cum nimis reprehen-
sibile se ordinatum dominus domus hospes
presumpserit reprobare quam tenetur in omnibus
modestiam observare iuxta illud metricum
Cum fueris ingressus studeas sic esse mo-
destus. sed post decessum de te sit ru-
4 mor honestus. 4o caveat nimiam
frequentationem iuxta illud prov. 25. Subtrahe
pedem de domo proximi tui ne forte
satiatus oderit te. et eodem modo propter eas
5 tam caveas magna. Secundo considerandum
est quod hospitalitatis quatuor sunt emolu-
menta. una disponit ad dei cognitionem.
3o confert temporalium multiplicationem. excludit
divinam vel [illegible] et meretur dei et angelorum
susceptionem. De primo luce ult. de
duobus discipulis qui cognoverunt christum
in fractione panis. Sic nonnumquam
divina cognoscitur aliquam infidelis. oratione
2 boni sive in hospitiis susceptis. De 2o 3 reg.
17 et 4 reg. 4 de vidua que helyam in hos-
picio suo suscepit cum farinula non
defecit. nec lechitus olei est inminutus.
3 De 3o Josue 6. Sola raab meretrix
vivat eo quod exploratores hospicio re-
4 cepisset. De 4o mat. 10. Qui vos reci-
pit me recipit. Et ad hebr. 13 hospi-
talitatem nolite oblivisci. per hanc enim
quidam placuerunt angelis hospicio receptis
sicut abraham gen. 18 et loth gen.
19. Fertur quod quidam senator sibi castrum
5 construxit pulcherrimum super cuius ianuam
posuit metrice subscripserat. Decretum domus
nec dormiat aut epuletur. hec gens
vilissima. sed achilles. plato divina. Ju-
vendens per hec ordinavit quod nullus

ad castrum ad hospicium vel prandium
reciperetur nisi esset pulcher vel miles
vel similis / cum Christus apparuit in sompnis
et ait me et meos a castro tuo re-
pulisti concludo ergo quod et te castro meo
quod est celum debeo non iuste prohibere / tunc
igitur senator iudiciale conceptum se
ceteris imposuit se applicans usque dei
et obtinuit quod senatoris preceptum quod
[illegible] suspectis devenit hospitalitati
devote tenere se debere et dixit sibi sic
[illegible] decretum [illegible] suscipere celum [illegible]
dum martinum / lazarum / jacobum peregrinum /

/ Per elementa enim dum convertuntur sicut
in organo qualitatis sonus immutatur
et omnia sonum suum custodiunt.
Unde estimari ex ipso visu potest
dum agrestia et in aquatica convertebantur
et quecumque erant natancia in terram
transibant ignis in aqua valebat
super suam virtutem et aqua extinguentis
nature obliviscebatur / flamme econtrario cor-
ruptibilium animalium non vexaverunt car-
nes coambulantium nec dissolvebant
illam que facile dissolvebatur sicut gla-
cies bona esca [illegible] explicata contexte
in hospitalitate egiptiorum / et dicit quod
digne quidem illi caruerunt luce et passi
tenebras carcerem / In ista parte red-
dit autor satis abrupte ad tractandum
de divina potestate in aperiendo mare
et in transitu maris rubri et in itinere
per desertum / dixit enim superius in isto
capitulo quod omnis creatura reflectat se
quodammodo obligata est [illegible] ad obedi-
endum divine voluntati circa gubernacionem
electorum suorum / Istam eandem conclusionem
prosequitur in lectione hodierna et circa
hoc duo facit quia primo declarat
obedienciam creature tam in elementis [illegible] quam

in elementis in generali 2º applicat obedien-
tiam ad res gestas in speciali ibi per ea que
[illegible] in aqua. Circa primum duo facit
primo ostendit quod licet elementa tunc
recesserint deo iubente a nature sue con-
suetudine non tamen recesserunt ab armonie
nove dispositionis consuetudine / 2º de-
clarat quo alia mutarunt se quadam
nova consuetudine in suas contra-
rias qualitates 2º per ea ibi agrestia
enim in aquatica / Dicit ergo primo sicut quod si
organizatur in quocumque musico
instrumento diversum efficit armonia
ex diversa tensione et moderacione corda-
rum nota sciat artis sue / et per libitum sue
voluntatis et facit easdem cordas in mo-
do [illegible] acutum sonum et in modo gravem et
tamen servatur per bona armonia et con-
sonancia delectabilis in operacione sua / Eodem
modo deus per voluntate sua utitur celis et ceteris
creaturis ad iusticiam electorum / et supplicia
reproborum per libitum voluntatis sue / et tamen
hoc non obstante consonancia. Dicit ergo per
similitudinem. Dum elementa suas virtutes
mutant vel intermittunt sicut in orga-
no quocumque musicali qualitas sonus
ypallage est id est qualitas soni mutatur
per voluntatem organizantis / et omnia elemen-
ta sonum suum custodiunt quo ad ulteriorem mo-
dulacionem ita quod sicut non tollitur
melodia per mutacionem sonorum in diversis
partibus instrumenti ita nec in elementis
tollitur eorum concordia et armonia per va-
riabiles operaciones quas deus facit
per ea / non enim accidit deus creatura
sit contrariam sue voluntati operata
uera Unde id est de eius facto existimari
ex ipso visu potest visum rerum quod
non ex consueto cursu nature / sed ex voluntate
conditoris ita fiebat sicut in speciali
strati dicitur agrestia in id est homines
et alia in aquatica convertebantur id est

ad modum piscium aquaticorum in sicco mare
ambulabant et quecumque erant natatilia
ut rane in terra transibant. Secundo quantum ad
alia quantum vero ad elementa ignis in aqua
valebat supra virtutem suam. Hoc est ignis
ipsius tunc grandinis de celo venie-
bat nec ignis aquam nec aqua ignem
impediebat, Exo. 9. Unde subdit Et aqua
extinguentis nature obliviscebatur, id est non
extinguebat ignem tunc quo de celo ve-
niebat sicut expositum est supra c. 16.
Tercio subditur effectus mirabilis divine
gubernacionis in speciali quantum ad elementa
ubi sciendum quod flamma super hec duplicem
virtutem in duplici materia, nam flamma natura-
liter comburit siccum et dissolvit humidum
gelatum sicut glacies. Sunt mirabile
quod flamme debilitabantur et pauci et pas-
sionis approximat [illegible] corpora fecerat.
Unde subdit Flamme econtrario, id est contra
naturam non vexaverunt carnes naturaliter infla-
mabiles, id est corruptibilium non ambulan-
cium per desertum et potest intelligi de serpen-
tibus igneis quorum carnes non sunt consumpta per
flammas in eis ardentes vel de hominibus
qui per serpentes igneos non ledebantur
postquam serpentem eneum aspexissent
vel de aliis et multis que non lede-
bantur per illos serpentes igneos. Nec
nec flamme dissolvebat illa bonam
escam scilicet manna que tamen facile dissol-
vebantur sicut glacies ad calorem solis
sicut supra est expositum c. 16. Et dubium
de eo quod supra dixit quod quecumque erant
natatilia in terra transibant naturaliter enim
loquitur et tamen non legimus quod pisces
in terra transibant, dicendum quod pisces erant
in flumine mortui et pro piscibus scaturivit
flumen ranas. Unde non erant tunc
alia natatilia nisi rane.

In omnibus enim magnificasti populum tuum
domine et honorasti et non despexisti

in omni tempore

in omni loco assistens eis. Postquam auctor
huius libri a decimo capitulo inclusive decla-
ravit diffusive iusticiam dei tam circa bonos
quam circa malos gubernacionis, in hac summa
et clausula recolligit auctor in
generali accionem (?) pro beneficiis miris et
magnis ostensis populo hebreorum, regra-
ciatur autem de tantis magnis beneficiis,
scilicet de inimicorum subiectione, de miraculorum
pro eis ostensione, de indeficienti sue bene-
volencie continuacione. Circa quod ad primum
dicit sic In omnibus enim magnificasti etc.
Magnificasti specialiter in hostium destruc-
tione et eorum liberacione, per hoc enim sanctus
est populus magnus in terra quod populos tunc
eos vincit et eorum terras possident
Ibidem. 4. magnificati sunt et ditati, incrassa-
ti sunt et impinguati. Et honorasti in mi-
raculorum ostensione, hec enim cessit in [illegible]
ad honorem illius populi quod deus pro eo mi-
racula tanta fecit sicut supra patuit
de plagis egypti, ante sicut et pa-
tuit in stacione solis tempore Josue et
eiusdem regressu tempore Ezechie et in multis
aliis per que populus iudeorum bona
videbatur. In posteris honoravit non [illegible]
coram illis. Et sequitur divine affeccionis
in sublimacione populi indeficiens continua-
cio quantum ad tempus et quantum ad locum
cum dicit Et non despexisti eos tempore
et in tali peccassent licet eos de-
mittere [illegible] flagellaveris. Quin et eis
assistens eum in omni tempore et in tempore
tribulacionis. In posteris clamaverunt
ad deum cum tribularentur et de ne-
cessitatibus eorum. Et in omni loco etc.
id est non enim longe est ab unoquoque
nostrum. In ipso enim vivimus movemur
et sumus. Magnificasti populum tuum domine.

¶ Nondum est quod in iiii partes magis [illegible]
[illegible]
magnificat [illegible] [illegible] [illegible]

ficat semetipsos et 2° magnificat de clericos ... magnificat enim semetipsos quoniam phares hoies in hac vita / sunt iactatores pomposi / simulatores dolosi / propter quisito res petitiosi / et peccatores monstruosi. Primo ergo magnificat semetipsos iactatores pomposi / Hii sunt qui multa sibi attribuunt gratias quas non habent / vel illas quas minimas extollunt / Hii sunt qui sibi commendatores ordinant ut de eis talia divulgent qualia in ore proprio credibilia forte non essent / Hii sunt qui proprio testimonio conscientie contenti non sunt considerantes maxime de sola extollentia laudis aliene / Jactantia enim non est verum laudis humane secundum dominum dicit. Augustinus 12 de ci. dei c. 8. Et 2 verum est. Propterea amant humana laude spreto testimonio conscientie / tales sunt nonnulli milites et armigeri qui strenua facta de seipsis confingunt vel attribuunt sibi ipsis / que per alios gesta fuerunt / tales nonnulli presertim apti qui sibi arrogant et attribuunt labores aliorum quo niam dictatus et compilatores studio sorum quas ipsi intelligunt in quibus michil habent proprium / vel quod peius recitant talia quasi sint ab auctoribus compilata. Talis fuit ille fidentinus quem lapide deridet marcialis totus epigrammatum libro 1°. Iste fidentinus libros quos marcialis ediderat diu retentos clam surripuit et discipulis suis legit et tamen eos per se non intellexit reprehendens. Sed contra hoc marcialis scribit que recitat meus est fidentinus libel lus / Sed male dum recitas incipit esse tuus / sicut illud quod maioratur per rare scitur et illud quod minoratur per augmentationem dicit unde illud quod male acquirit maiore quantitate et occupat maiore locum quam prius et tamen non plus

est de sola in raro quam prius fuit in denso sicut patet p. physicorum c° de vacuo / Sed illud per realem augmentationem crescit tam in substantia quam in quantitate, unde et maiorem locum tenet et plus est de substantia plus quam prius sicut patet 2° de anima / et p° de generatione ... moralem de istis applico presertim dominus et scolaribus qui per solas quasdam voces ... nomen sibi querunt vero non acquirunt statum et locum maiorem per mediocres iactantia habent dignitates / de perfectione tamen sunt non plus habent quam prius / Aliter autem est de aliis discretis solide et de hiis qui iactantie vitium perhorrescunt / Hii enim prout crescunt in honore et statu sublimiores / ita et crescunt in valore et sunt augmentatores tales igitur iactatores magnificant semetipsos / Hii sunt qui magistri amant vocari rabi quam esse quia magistri apparere sapientes quam esse volunt amant honores fugiunt labores appetunt fastigium et recipiunt fundamentum de quibus Mt. 23. dilatant philacteria et magnificant fimbrias et de istis mirandum est quod p̄s disperdat dominus universa labia dolosa et linguam magniloquam et eciam dicit verum linguam nostram magnificabimus p̄s non apponat ultra magnificare se homo super terram. Secundo se magnificant verbosi simulatores et dolosi / cuius modi sunt adulatores isti dicunt magnificat alios ut eo magis magnificet semet ipsos / vel per hoc quod alios adulatores eos magnificant ab eis eciam magnificari sperant. Jactatores ... sunt homini amici est enim adulator ... quasi speculum seniori quorum oculi intrinsece caligare sunt ... instantia quod tenet ante oculos et statim quod est in se qualis

valde apparet grossum propter densitatem lapidis
transparentis qui est in illo instrumento per
cuius medium transit linea ad oculum hic
multiplicat speciem suam ad speculum [illegible]
stringit aliquid quod hic primus est et
similiter in oculis propriis sicut parvus re-
putat de se ipso si attendit huius adu-
lator et attribuit gratias et virtutes ma-
gnas quas forsitan nullas habet vel si for-
te habeat aliquam illam extendit illam
extendit et mendaciter amplificabit. Et
nobilis dixit quod sicut ait dicit Seneca epistola
2a incredibile est quod magnos viros
dulcedo oratoris abducat. Et alius
de philosophis non dicit sic [illegible] peste
pestilentia [illegible] principum lateralis
[illegible] palatium [illegible] adulatoris artifi-
ces falsi laudes figuli calumniantur. hii sunt
qui [illegible] si [illegible] et dimittu
auribus titillizant qui molliter adu-
lationis fumos fortes eructant quod ut
mungant unam caput [illegible] oleo
adulationis mungunt. Platones auribus
plurimam laudem subiciant, qui ab corpo-
ralibus atque fictitium pulverem excu-
tiunt, aut vestem [illegible] depla-
nant in plumam et insita adulato-
res a voluntate [illegible] ab aliud liberi
a [illegible] linguam ab intellectu [illegible]
amplis dissensionibus [illegible] diffi-
cultatem plurimi [illegible] plaudentes
[illegible] applaudentes collaudant
quos intus cont[illegible] dimi[illegible]
defraudant [illegible] applaudunt
[illegible] scorpionis [illegible] pungunt
[illegible] adulationis molliores
[illegible] imbres [illegible] delectationis e-
[illegible] tempestates [illegible]
magnificatores [illegible] eleemosyna
divitum [illegible] et pauperum ti-
mor [illegible] non despiciat si [illegible]

instruit pauperum et non magnificare [illegible]
[illegible] divitem quod 3o [illegible] se ma-
gnificat [illegible] [illegible]
[illegible] sua peccata [illegible] facta
multiplicat [illegible] [illegible]
[illegible] sicut magnificatus fuit nabal
de quo [illegible] ille magnus nimis
erat et [illegible] et malus [illegible]
[illegible] aliquando fuit salomon qui dicebat
magnificavi opera mea edificavi mihi
domos et plantavi vineas feci or-
tos et pomeria et consevi ea cun-
cti generis arboribus etc. [illegible] de ista ma-
gnitudine se [illegible] [illegible]
ambulavi in magnis [illegible]
magnificat se peccatores [illegible]
[illegible] in aliquo in [illegible] mag-
nitudo [illegible] [illegible]
[illegible] species [illegible] mo[illegible]
[illegible] individuum est
ex parte [illegible] et ex parte [illegible]
[illegible] species ille mag-
[illegible] tanto mag-
[illegible] apparet. Unde
[illegible] ex bone
et [illegible] ex bone et [illegible]
[illegible] peccatores [illegible]
[illegible] magnitudine
alicuius [illegible] ab [illegible]
magnorum et [illegible] speciem
[illegible] sunt. [illegible]
[illegible] que [illegible] non [illegible]
[illegible] ad di-
[illegible] sicut superbia et luxuria
non [illegible] quod non [illegible]
[illegible] luxuria [illegible] fedi-
tate [illegible] superbia. Unde [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et non multum [illegible]
superbia corrumpit luxuriam ex [illegible]

dilu
fidia
bs edi
na bal
nesimus
leo ps
diebus
um in
fca ce
od. cue
sta mg
et mat
ope
nos p
nos mag
bus
mostr
w eet
mostr
lle mag
o mag
unde
s bone
ast apud
t ind
astitudie
ia eve
spem
r Sunt
o pt
ad di
lupia
eig de
in fedi
mlau
uter pi
bus
in nobis

2o

2

3

Sunt enim nonnulli ex indignatione superbie
sic dicentes ... detestatos / si aliqui
mentantur qui est ex parte una liberalissimi
et ex parte alia superbissimi / tales debent
monstruosissimi reputari ut potest
esse hoc per naturam / demonum per superbiam
et tyrannum per luxuriam / minotaurus
filio pasiphes uxoris minonis quem ipsa
de tauro concepit marito morante in
bello. Iste minotaurus fuit semibos
et semivir unde propter verecundiam sui generis
excogitavit dedalus labirintum in quo
minonis vita finivit / talia et monstruo
modus quibus accidit quod eodem mo
moraliter monstruosus pecior accidit
multis ut secundum vitam civilem perveniunt in
labirinto perpetuo conficiuntur / de tali dicitur
per magnificandum dicit dominus per prophetam
ysa. 10. visitabo super fructum magni
fici cordis regis assur. assur interpre
tatur arguens sive convinces et
talis arguitur et convincitur a sapiente
... 2o. arguet te. Magnificat enim
deus hominem mirabiliter / secundum providentiam
curiose / redimendo / iustificando gro
se sed beatificando glose. primo pro
ducendo hominis ondit hominem magnum
et apud deum quia quanta enim ...
state productus videtur / quia deus
dixit faciamus hominem ad ymagi
nem et similitudinem nostram gen. 1o. Job
7. quid est homo quia magnificas eum
quod 2o magnificat hominem redempto eo
... / ut mihi propter ei dicere possit
illud .1. reg. 16. Magnificata est anima
tua hodie in oculis meis. quod 3o magni
ficat hominem deus iustificando grose /
arguit enim magnum ... hominis quod
deus non vult ... et si sit dignus
... reg. 8. ... aut iustifi

... illos et magnificemus quod ... super
sicut hominem ... / ...
... semper ipsum .1. reg. 16. magnifica
ta est anima mea in oculis domini et liberet me
de omni angustia / quod nobis concedat
qui sine fine vivit et regnat. Amen.

Et iusti meditabitur sapientiam ...

Omnis sapientia sive scientiarum
adinventa / sive divinitus inspira
tam in doctore quam in auditore / habi
tum requirit ydoneam / iuxta ipsius fa
cultatem / nulla enim est quamvis ma
doctus ingenio qui eque dispo
natur ad quamlibet facultatem / hinc
est quod pueri ad mathematicam et ad
logicam / adolescentes ad phisicam /
senes vel saltem iam provecti ad
ethicam et metaphysicam aptiores videntur / secundum hoc
quod docet aristoteles 1o ethicorum capitulo 3. et ubi dicitur
quod iuvenis non est proprius auditor
politice et 6. ethicorum capitulo 6. dicitur quod
aliquis potest esse mathematicus dum est puer /
sed nullus potest esse physicus vel
metaphysicus sapiens dum est puer / quanto ergo
facultas dignior est alia et nobi
lior / tanto ad ipsam acquirendam noti
ciam ... maior requiritur aptitudo
et similior dispositio in studente / et
ideo cum sacra scriptura que summe sapientia
nominatur / omnem transcendat scientiam
secularem / ut potest tum quantum ad nobilitatem materie via nobi
lior / tum forma specialior / tum fi
nis utilior / tum efficacis sublimior
... in sacra
scriptura ...
... efficitur ...
... ornamenta
dyalectice documenta / nec mediocri
... magis ad sacram scripturam
intellectum plus ... devotat

[illegible]

[illegible] immaculata [illegible] intra
[illegible] disputatio magistri valet [illegible]
[illegible] replectio, quam inducere [illegible]
[illegible] / Et ubi amplius [illegible]
[illegible] humanitatis [illegible]
[illegible] difficultatis [illegible] audi
[illegible] reperisset [illegible] igitur fuit mo
[illegible] studiosus / ~~est enim~~ quoniam iustitia
[illegible] ab apostolo dicitur omnis bonus et
[illegible] c. 1. Ideo sacratissime sacre theologie
[illegible] auditor appareatur [illegible] nomen
iusti os meum iusti meditabitur
sapientiam In quibus quidem verbis insinuatur
devotus theologus qui sacre scripture
notitia per occasionem [illegible] imple
tur per efficaciam supplicationis / per
fructuosam [illegible] / per [illegible]
considerationem / et ~~[illegible]~~ [illegible]
delectationem / Os igitur iusti meditabitur
sapientiam. Primo ergo notitia sacre
scripture a deo [illegible] attendenda per
efficaciam supplicationis / Et [illegible]
ad hoc [illegible] os / ps 118. Os
meum aperui et attraxi spiritum ~~[illegible]~~ spiritum
de sacra scriptura non litteralem sed spiritua
lem sensum / quia [illegible] accidit [illegible]
[illegible] 2 cor. 3 / Erant enim
illi [illegible]
a [illegible] / quam [illegible] / [illegible]
capita [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] devoti [illegible]
scripture [illegible] / [illegible] a [illegible] nos
[illegible] notitia [illegible]
per [illegible] devotionis
[illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible] / Et
luc. 21. Ego dabo vobis os
et sapientiam cui non poterunt ~~[illegible]~~

31

sacre scripture [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible] et [illegible]
et hoc est quod dicit [illegible]
[illegible] Ea [illegible] que [illegible]
[illegible] oratio / quam [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] ad demetriadem virginem
[illegible] frequenter interrumpat
Et animum ingerit adherere deo [illegible]
ta [illegible] orationis attendat
sicut [illegible] in omnibus [illegible]
liber omni [illegible] et studio de
notat orationem [illegible] / [illegible] thomas
de aquino quotiens [illegible] diffi
cultatibus orationem se legitur contulisse
Et se [illegible] plus devotionis [illegible]
quam investigationi vel studio [illegible]
Sic paulus ~~[illegible]~~ [illegible] ad
[illegible] orantes [illegible]
ut detur [illegible] in apertione oris mei
cum fiducia [illegible] mysterium [illegible]
32
os os devoti theologi ad hoc quod digne
sacre scripture notitiam attrahat [illegible]
se disponat / ~~[illegible]~~ a [illegible]
[illegible] / [illegible] calculo [illegible]
[illegible] / [illegible] / et
armetur gladio [illegible]
Primo os devoti theologi separari
debet a [illegible] / ysa. 1.
Et separavit [illegible] a [illegible]
os meum [illegible] / [illegible] a [illegible]
[illegible] a carnalibus [illegible]
et [illegible] [illegible]
illius. 2o debet [illegible] calculo
[illegible] / [illegible] illud ysa. 6. [illegible]
[illegible] ad me unus de seraphim
et in manu eius calculus quem forcipe
tulerat de altari et tetigit os meum
et dixit Ecce tetigi ~~[illegible]~~ labia
tua et auferetur iniquitas tua et [illegible]
os [illegible] theologi [illegible]

33

[illegible] commendabiles [illegible] | maxime scriptura catholice difficultatibus [illegible]. Et forceps subti-
lis cum difficultatis extrahendo. De-
licam igitur angelici sponsa deuotos sue
doctores illuminat et purgat ne in
scripturis oberrent ¶ 3° debet os theo-
logi cibari cibo sacre doctrine / Unde
Apok. 10. Accepi librum de manu
angeli et deuoraui illum et erat in
ore meo tamquam mel dulce / Iste liber
est sacra scriptura qui non debet dentibus
atteri sed pocius deuorari quia credi
debet per fidem integraliter et summatim
et non per racionem distrui minutatim
Et sic fit tamquam mel dulce Iuxta illud
ps. Quam dulcia faucibus meis eloquia
tua super mel ori meo ¶ 4° debet
os theologi armari gladio rigide
seueritatis ad destruendum hereses et er-
rores uicia et malos mores ysa-
ie 49. posuit os meum quasi gladium acu-
tum ut illi assimiletur de quo apok.
19. vidi celum apertum et ecce equus albus
et qui sedebat super eum vocabatur
fidelis et verax et de ore eius pro-
cedit gladius acutus ut in ipso per-
cutiat omnes gentes. et apok. 2. pug-
nabo cum illis in gladio oris mei ¶ Do-
lendum est de theologis quibusdam
quorum os locutum est vanitatem et
dextera eorum dextera iniquitatis Iuxta illud
quibusdam inuenitur os dissolucionis / in
nonnullis os detractionis / in plerisque
os ambicionis / et in multis os adula-
cionis ¶ Os dissolucionis habent illi / quorum
sermo turpiloquiis et scurrilita-
tibus admiscetur / contra quos col. 3. de-
ponite turpem sermonem de ore uestro /
et ad eph. 4. omnis sermo malus
de ore uestro non procedat ¶ Os detr-

[illegible] cionis habent illi qui non cessant de-
[illegible] paupertati et operibus deuocionis / castitati
derident et religiosos consulunt / et pau-
peres impediunt quos religioni [illegible]
sunt pseudoprophete de quorum ore [illegible]
aliud nisi vanitatem garrulat procedit
apok. 16 ¶ Os ambicionis habent
theologi / qui scripture sacre noticiam
ad humanos honores ordinant / et
ecclesiasticas dignitates / ad officia pre-
bendas et redditus in ecclesia conquirendos /
Isti pro se allegant quod ter dominus [illegible]
pasce oues meas Jo. 21 / Et qui
episcopatum desiderat bonum opus de-
siderat thy. 3 / Hii sunt viles ypocrite
cum sola terrena desiderent / pro celestibus
faciunt uerecondiam / Iuxta illud ps. 72.
posuerunt in celum os suum et lingua
eorum transiuit in terra. lingua .i. lingue
intencio corrupta ¶ Os autem adula-
cionis habent illi qui statum prelacie
tenentes et in suis sermonibus [illegible]
tes [illegible] placencia et dige-
nitates cantant de quibus [illegible]
illud ps. 49. [illegible] stadu-
lo [illegible] et [illegible] in ore suo complacebunt
¶ 2° scriptura sacra est a theologis [illegible]
da per fructuosam conuersacionem / ut sit non
solum doctus sciencia / sed et instructus in uita
os iusti / Ro. 2. Non enim au-
ditores legis iusti sunt apud deum
sed factores legis iustificabuntur. Dilige-
cam [illegible] iusticia quadru-
plice distributiua / commutatiua / directiua
tiua / et paterna / Habere igitur debet deuotus
theologus primo iusticiam distributiuam
ut quod sine fictione didicit sine inui-
dia communicet alios liberaliter instruen-
do Pro. 10. labia iusti erudiunt plu-
rimos ¶ 2° iusticiam commutatiuam

Os mali theologi quod sit [illegible]

[illegible] sacra scriptura [illegible] inter
[illegible] p[ro]p[ter] q[uo]d [illegible] ne [illegible]
[illegible] coram hominibus / [illegible]
[illegible] Dan. 12 qui ad iustitiam
[illegible] plurimos quasi stelle in perpetuas
[illegible]tates. ¶ Item 3o iustitia [illegible]
[illegible] / instinctus bestiales carnales [illegible]
legibus [illegible] / Et hoc est quod docet
[illegible] sedere cum medium In hoc m[a]n[i]-
festus [illegible] absoluit animam a [illegible]
[illegible] differentius aliis hominibus et
[illegible] p[ro]p[ter] [illegible] i[n]honorat
[illegible] et fugit ab eo [illegible] q[uod] [illegible]
[illegible] / Isti recordat [illegible] [illegible]
[illegible] prologo [illegible] ubi loquens de
[illegible] carnis et de corporis pas-
sionibus [illegible] Studentes [illegible]
[illegible] bilitatem eorum expellet eas
[illegible] et odient eas maiori odio
et sic erunt [illegible] [illegible] leges di-
vinas et obedientes legibus [illegible] / Hec co-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in matutino ¶ Item 4o iustitia pat[er]-
nam / [illegible]tatem [illegible] / et [illegible] ex-
[illegible] Dan. 12 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ee

¶ 3o sacra scriptura e a theologo p[er]-
[illegible] [illegible] [illegible] / q[ui]a [illegible]
ad [illegible] [illegible] meditabitur. In ps.
In lege domini voluntas eius et in lege eius
meditabitur die ac nocte / Ista meditatio
temperat corporis voluptatem / mitigat
mundi tempestatem / [illegible] dei pie[tatem] /
[illegible] hominis caritatem ¶ primo dico quod
hec meditatio temperat corporis voluptatem
Eccl. 12. frequens meditatio / carnis afflic-
tio est / Et [illegible] ama scientiam scripturarum
et carnis vitia non amabis ¶ 2o hec
meditatio mitigat mundi tempestatem
[illegible] super epistolam ad [illegible] 1. [illegible]
[illegible] in hac vita [illegible] sapiente teneat
et [illegible] [illegible] mundi equo

[illegible] mente [illegible] [illegible] [illegible]
meditacionem et scientiam scripturarum ¶ 3o
hec meditatio [illegible] dei pietatem
[illegible] In matutinis meditabor in te
[illegible] adiutor meus ¶ 4o quod medi-
tatio [illegible] hominis caritatem / In ps. In
meditatione mea exardescet ignis.
Ista meditatio sacre scripture non debet
esse [illegible] seu [illegible] sicut de [illegible]
[illegible] antiqui qui e [illegible] salu-
[illegible] / sed debet esse [illegible] / [illegible] et
[illegible] / et eo [illegible] quo [illegible] senior
[illegible] Eccl. 14. Beatus vir qui in sapientia
morabitur et qui in iustitia meditabitur
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] nulla [illegible] etate extinguitur
immo ut [illegible] [illegible] sua e-
tate potius inflammatur. Et Greg. 10
mor[alium] c. 10. Sacra scriptura [illegible]
[illegible] sermone blanditur que nec sic
[illegible] est ut [illegible] nec sic [illegible]
ut vilescat sed [illegible] studio colligit
et tanto plus diligit quanto amplius
meditatur ¶ 5o sacra scriptura e recolli-
genda cum [illegible] delectatione / Et ideo
[illegible] vocatur sapientia quasi sapida scientia
de quo loquitur Hugo de S. Victore [illegible]
[illegible] de anima / dicit nichil in hac vita
dulcius sentitur / nichil avidius sumitur /
[illegible] nichil [illegible] mentem ab amore mundi
separat [illegible] sic [illegible] temptationes
roborat / nichil ita hominem [illegible]
et adiuvat ad omne opus bonum
sicut studium sacre scripture / Et [illegible]
[illegible] li. 3. dicit In refectorio sacre scripture
sunt tres mense i. tres intellectus divine
scripture ponuntur / scilicet historialis. misticus
et moralis / prima mensa [illegible]
2a doctoribus / 3a [illegible] est [illegible] / In prima
est cibus grossior / in 2a subtilior / in
3a dulcior / prima continet scripture [illegible]

Marginalia (left): 3o — 3e — [illegible] — x'o
Marginalia (right): [illegible]

excepto [illegible] vivunt [illegible] et dulces
mores / et infra [illegible] hac scriptura quam
docetur virtus / quam properat bonitas /
quam promittitur felicitas est / vel dicitur veri-
tas est sine fallacia bonitas sine ma-
licia / felicitas sine miseria / hec Hugo.
Et attende quod sequitur
Est ergo sapientia ista inobfuscabilis in de-
core / inseparabilis in vigore / inappreciabilis
in valore / inestimabilis in honore /
Primo dico quod est inobfuscabilis in de-
core / Sap. vi° / clara est et nunquam mar-
cescit sapientia / inseparabilis in vigore
Sap. 7. Melior est quam vires et Sap.
10. Omnipotens est sapientia / inappretia-
bilis in valore / Prov. viii° Melior est
sapientia preciosissimis opibus / inestimabilis
in honore quia Sap. vi° / Sapientia dedu-
cit ad regnum perpetuum. Ad quod nos
perducat qui sine fine vivit et
regnat. A.. M.. E.. N..

Et ut [illegible] vii / neminem diligit deus nisi
eum cum sapientia inhabitat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Quum [illegible] pnus dies [illegible] morte
[illegible] cessent [illegible] et male gesta [illegible]

Quomodo dampnatos Wiclefistas pragenses equales sit contra eos crescendo habenda venari ut ex hiis que sequuntur

Sequuntur aliquae penae hereticorum qui secundum canones sunt infames et omnes eis credentes et ipsorum fautores et receptatores nec possunt testamentum facere nec legata recipere ex textu cum quibus debere excommunicationis sunt credentes et et c. extincto

Secundum leges heretici dicuntur lupi rapaces item angeli pessimi item colubri item serpentes ut in constitucione frederici augusti que incipit inconsutilem et ibi redditur racio omnium istorum vocabulorum que hereticis applicantur

Item ex textibus hereticorum inhibitus quod errant in fide katholica inter publica crimina numerantur et horribilius lese maiestatis crimine iudicantur propterea leges hereticorum memoriam dampnant defunctorum ac personas et bona adimunt dampnatorum

Item secundum leges de heresi suspecti et infamia notati a fidelibus cetu ex plato excommunicari debent per annos si inventi fuerint ab eadem fide palte [illegible] deviare si commoniti errores eorum abnegare noluerint dampnacionis sentenciam et mortem subire mandantur ita quod vivi in conspectu hominum comburantur flammarum commissi iudicio et ut corporum et animarum incendia paciantur

Item secundum leges ~~de heresi suspecti~~ nullus pro talibus debet intercedere et qui secus fecerit imperialis indignacionis aculeos sustinebit

Secundum canones vero pluribus modis puniuntur heretici quia omnes heretici et eorum receptatores sive fautores sunt excommunicati et non debent cum cristianis sepeliri ut de penis circa de heresi excommunicamus

Non expedit igitur quod cum excommunicentur isti Wiclefiste ea decausa

Item si quis propter suspicionem heresis excommunicatus et in ipsa excommunicacione steterit per annum hereticus est [illegible] debere excommunicationis ex cum at et ar de pe c. solus ingls et vo heretice pravitatis

Item qui paratus est corrigi et corrigere hereticus dici non debet [illegible] aliquem [illegible] in fide xxiiii q. i heret esset 2 q iii dixit Apostolus dummodo resipiscat insurrecione antequam combinatur alioquin tradatur curie seculari puniendus clericus prius a suis ordinibus degradatus ut in pall c. ad abolendam ff. i de heresi ingls.

Sed laicus hereticus primus est per ecclesiam condempnandus et postea iudex secularis debet eum punire ut est tradendus curie secularium sit de foris [illegible] ut in pall c. ad abolendam § i.

Item filii hereticorum quantumcunque sint katholici non debent capere bona paterna ut in c. [illegible] de heresi sed [illegible] leges [illegible] sunt ut c. e. ti l. manicheos et li cognomis et tamen ibid. [illegible]

Item postquam hereticus est per ecclesiam condempnatus per seculariem iudicem et pro alia supplicio puniendus ut de heresi ex communicamus ii. ubi non et m. l. cum [illegible] c. e. ti.

Item heretici et eorum fautores et receptatores sunt omni actu legittimo privati ut in pall c. excommunicamus et l. manicheos

Item infamatus de heresi purgari debet ad minus per iuramentum quia illa suspicio vel per suspicio purgacionem inducat in crimine heresi ut in c. excommunicamus § i et si post purgacionem captus vel excommunicacionem ex [illegible] recidit in heresim abiuratam secularis iudicio est sine ulla penitus audiencia relinquendus

ut in speculo c. Ad abolendam § illos et c.
excommunicamus.

Item hereticorum vasalli ipso iure sunt absoluti
a fidelitate dominorum suorum quocumque pacto te-
neantur eis astricti ut in eodem c. excom-
municamus § si moneantur

Item potius est morte accipere quam de
manu heretici communionem accipere exemplum
q. i. cepit Hermingillus

Item hereticorum scripta postquam dampnata
sunt recipi non debent de here. similiter
xv di. Canones

Item hereticus omnis iudeo teneri et nemo
sibi contra [illegible] agentes et consentientes
pari pena puniuntur tamen qui est in maiori
dignitate constitutus plus punitur quia
circumstantia aggravat peccatum et vindictam

Item absolutio christiano excommunicato participante
cum hereticis excommunicatis pertinet ad solum
papam

Item pari privilegio et indulgentia gaudent
crucesignati euntes contra hereticos ~~de~~
~~provinciis~~ cum illis qui vadunt contra
sarracenos

Item iudices seculares tenentur hereticos de
provinciis sibi subiectis exterminare et
si iudex secularis negligens fuerit
excommunicari debet et dominus papa principem
secularem propter heresim deponere potest

Hec et multe alie pene contra ipsos
hereticos condite colliguntur ex. de here-
ticis hinc inde dispersis

Sed notandum quod quidam sunt heretici
manifesti et quidam occulti. Manifesti
dicuntur illi qui publice predicant contra
fidem catholicam et defendunt errorem
suum hereticum sive convicti vel con-
fessi coram prelato et iudicibus suis
vel per sententiam sunt condempnati de v. sig.
c. cum quibusdam supra. Similiter quorum
factum non potest aliqua tergiversatione
celari ut no. glo. i. ibidem vel non potest
celari [illegible] palam [illegible]

voluntatis errorem [illegible] tamen dum contra
ipsam fidem catholicam pertinaciter persistunt
[illegible] adhuc persistunt errant pessime
contra ipsius fidei fundamentum et principale
sacramentum scilicet corpus dominicum ut patet in
c. ut tamen de summa trinitate ubi una vero
est fidelium universalis ecclesia extra quam
nullus omnino salvatur in qua idem ipse
sacerdos est sacrificium Ihesus Christus cuius corpus
et sanguis in sacramento altaris sub speciebus
panis et vini veraciter continetur transsubstantiatis
pane in corpus et vino in sanguinem potestate
divina ut ad perficiendum misterium unitatis
accipiamus ipsi de suo quod accepit ipse de
nostro et hoc utique sacramentum nemo potest
conficere nisi sacerdos qui rite fuerit
ordinatus secundum claves ecclesie quas
ipse concessit apostolis eorumque successoribus
Ihesus Christus et hoc fundamentum fidei et misterium
sacramenti quilibet christianus tenetur firmiter
credere et simpliciter confiteri et necdum theologi
sed etiam omnes christiani et cuncti [illegible]
scire [illegible] et defendere tenetur ut l. c. et no.
i. gl. c. i. et qui contra hoc quidquam dicere
vel approbare aut predicare presumpserit
tamquam hereticus ab omnibus est censendus
ut c. damnamus infra eodem titulo et quia
quidquid credit et tenet sacra romana
ecclesia hoc quilibet christianus etiam tenetur credere
et quecumque reprobat similiter reprobare ut
ibidem

Utrum ullus bonus christianus ambigit
quin verum corpus Christi conficiatur in altari
per sacerdotes in specie panis et vini de con-
se. di. ii c. utrum sub figura et nos
ipsa et c. corpus Christi et c. in [illegible]
et id. caro mea vere est cibus et sanguis
meus vere est potus qui edit carnem
meam et bibit sanguinem meum in me
manet et ego in eo Jo. vi. Ideo de veritate
carnis et sanguinis non est relictus locus
ambigendi vel dubitandi de conse. di. ii c. non
~~in quid sit sanguis eius~~

Item alterum xpc comedit et bibit verbi
sed in utroque atque omnis in eorum inmaculatus
permanet et ideo magnum et stupendum
misterium et de consecratione di. ii. quid sit sa[n]g-
uis etc.

Et ante hec vulnerate Pragensis ecclesie
quos dominus archiepiscopus Pragensis principaliter
sui formaliter processu fuit notorium sive
manifestum ymmo pessimum hereticum cen-
sendi exstitit scilicet quod multi prelati
et domini non acquiescentes dictis processibus
et penis contentis in eis dictos errores
publice fouerunt et fouent et approbatur
etiam tunc heresiarcha [illegible] aliis temporibus
ut in spaciali c. cognitum est.

Isti etiam cum pessimum manum armata
ac violenter quosdam magne auctoritatis
viros scilicet magistros in sacra theologia
et in aliis facultatibus diversis graduatos presbiteros
et clericos qui tunc erant notabile
sive supposita studii Pragensis quinimmo ipsos
nephandos hereticos ac eius doctrinas scilicet
theologie et iuridice in sacra resistentes
vel contra dictos errores constanter replicando
ausu sacrilego cum gladiis et fustibus
et aliquos eorum crudeliter vulneraverunt
et quosdam pugnis et baculis regni de
Bohemie percusserunt et non solos in
muros urbis grauiter afflixerunt verum
etiam cum armati atrociter sunt et in magna
parte foris tunc studentes ibidem viros ca-
tholicos theutonicos abinde fugauerunt
ipsi prelati heretici ut per tanto plus
[illegible] ibi ipsos errores magis
pertinaciter ut fecerunt sonare et predicare
possent publice nullo tempore tunc resistente
per quod modum totum pene populum partis in suis
doctrinis in magna parte infecerunt sed ma-
xima scandala apostata illic in clero
et populo subsecuta fuerunt et propter quos
seditiones et pressiones per ipsos he-
reticos factas ut prefertur ipsi etiam
excommunicationis talias censuras et
penas in tales ante prelatos [illegible]

maverunt in quibus tamen diu induratis
animis perdurauit et perdurant rebelles
curates ad ecclesie unitate minus procedentes
sub ligati missas et alia divina officia
celebrauit publice in contemptum clauium et
divine maiestatis offensa propter quod dominum
Pragensis studium quasi euanuit
notabilibus eius suppositis derelictum

Et quia istud negocium contra hos
et magnos scelerum patratores fuit ela-
borose introductum in Romanam curiam
iam quatuor annis elapsis vel circa ipsi vero
sacrilegi et nimii heretici prelati
a pristinis erroribus noluerunt nimium
efficaciter resilire sed ad palliandum
eorum versucias et malicias impetrando
eum abeuntes processibus dicti archi-
episcopi ad sedem apostolicam appellasse et tamquam
appellationis eiusdem in presenti [illegible] cur-
tandam iudici committi obtinuisse
quod scelera gratia et veniencia cuiuscumque
iudicium fuit quare nullatenus tales
appellationes erant aut sunt admittende
appellatio enim non defendit aliquem
in delicto ut in c. [illegible] de appellationibus
nec est appellatus frivolis defendendus
ut in c. cum appellationibus e. ti. li. vi

Ex quibus infertur seu concluditur quod dictis
velut processibus sit contra eosdem
prelatos sacrilegos et hereticos tamquam
manifestos et notorios seu confessos aut
conuictos super premissis procedendum sed
deinde dominus archiepiscopus vocatus magistros
heretice pravitatis temporibus illis talibus
doctoribus in sacra theologia necnon etiam
aliis personis ac litteratis et fidedignis [illegible]
tum assistentibus clericis [illegible] necnon
quotidie officialibus curie consistorii
Pragensis quibus quidem officialibus ma-
dat ipsos requirere et ac etiam
si aliter obedire noluerint per censuras
penis ut administratores [illegible] quod
quod eorum hereticos [illegible] [illegible]

sibique providerint quos sic punitos eidem
fidei custodia mancipare ac predicti
aliquot tenere ipsique pane tamquam
tum ne moriantur inimicum ministrare et
deinde die statuta illos ex eis qui sunt
presbiteri vel clerici vestibus ipsorum ordinum
singulorum et officiatores decenos consimul
ornatores adesse in forma iuris videlicet
vos et deputatos de penis L. vi de
[illegible] vel alium antistitem solempniter
degradare. Sed unum vel plures simul
ac una die vel pluribus inspeccione
diebus degradatos tradere curie seculari
ut dignis digna recipiat. Iste est
finalis processus resultans ex im-
plecione legum et canonum que talis ex-
ecucio fieri debet. Istos induratos
divinarum et humanarum legum atque
sacrorum canonum transgressores qui desi-
tum sanitas vitalibus et facultas
decenter inutilem fecit delinquendi
xxiii q. iiii est iniusta [illegible] et de vi.
et [illegible] clerici vel clericorum quia pena est
debita contra delictorum et terror cui
non resistitur approbari videtur. Atque qui
diu [illegible] que potest emendare non corrigit
ipse committit xxiii q. iii conscia et c.
qui alios defendere.

Profecto multi heretici prout patet ex proposito
non curant ex communicationis et alias cen-
suras ecclesiasticas ymo plerique eorum
adeo indurati sunt quod aliqui eciam
ignem aliquem secundum finaliter concepti
fuerint audacter ingrediuntur ac sicut illud
elementum adeo contrarium statim cum
emittitur qualitates suas [illegible] fallunt
uti illud dura facilius frangitur
quam flectatur sic ad ignem oblationis
posita quam statim ardent et exurunt.

Unde in eadem constitucione subnectitur
videlicet quod ipsi heretici convicti tene-
bras dyaboli relictis insidiis no-
luerint agnoscere dominum lucis sed terro-
ris constanciam [illegible] prout in ea
lege edicto dampnationis mortem

pati hereticos quocumque nomine censeantur
decrevimus quod asserunt ut unum ipsorum
[illegible] [illegible] flammas committi
videtis ut dolemus quod multi eorum
[illegible] facimus voluntati et tamquam lex
humana conformis est divine voluntati
qua olim ydolatre iudei ligne
puniti fuerunt ut ibi [illegible] agnus
synagoga eorum combussit peccatores
et cumque certa quod fluit aufertur perpetuo
ignis et [illegible] viderunt solem et [illegible]
isti pessimi heretici cum [illegible] debe-
rent tamquam aqua decurrens et
pereat in media eorum cum sonitu et pluit
at super eos laqueus ignis [illegible]
[illegible] eis tribuet [illegible] Postea
[illegible] [illegible] predictum est
quod cum olim morbo vel ex eius [illegible]
libero et forte non lapsis tenui annis
vel eciam concepto plena formis litterarum
apostolicarum vos scilicet [illegible] apostolice
sedis archiepiscopo Bremensi conmiserat
[illegible] quod vos illi canonici ecclesie
Bremensis eciam in dignitate constituti
tenerent et fovere tunc eciam eundem
errorem [illegible] sacramento eukaristie
que ipsi [illegible] iam diu
[illegible] dampnabiliter fuerunt
et [illegible] unde tunc existens summus
pontifex scripserat eis archiepiscopo
si dicti canonici de heresi suspecti vel
diffamati fuerint eos caperet [illegible]
ad [illegible] se super illo errore solemp-
niter et publice [illegible] quod si facere
nollent ipsos tamquam hereticos
rigore canonum observaret et libe-
re [illegible] adhuc est [illegible]
aut in [illegible] in manibus [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] quis de heresi [illegible]
[illegible] quod [illegible] sic [illegible] quod ad executi-
onem non premissa cognicione cause
dictus archiepiscopus contra illos delatus
ipse dictus [illegible] quia sic [illegible]
est in omnibus negociis [illegible]

fidei et heresim convenientes ubi puffe
ad purgacionem iudicandum pla sufficit
in pdoci uno illud bti Gregorii adu
gem in ppam ns pat amcs ut and.
at pro flagellum quo feriat aba ut
faciat cur recip' in pedet iudicas se
institutus pmens etc. et legitur de xps
qui symoniacos fecerat erat detestando
q quidem symonia etiam heresis reputatur

Igitur si licet verum loqui et facta
Innocencii arguere miratur q. clericalis
commisit hanc tam in principis sui pont
ancia iudici inconsultacione cum eu potestate
citandi dictos Wiclefistas Pragenses et
deinde Alexandro pp. v. sollicite commiss
eto iudici tamquam prius approbans
quidem Wiclefistas pdictos iniuste vide
entur quia adveniendum dilacio
ne periculum in talibus dno archiepo
Pragensi scripsisse ponens de bi'nissa
principe alio summo pontifex olim
eodem casu scripsit archiepo Bremen
mensis sed quibus bonis dormitat
Ermencis

Igitur iuxta premissa contra ipsos pstina
ces hereticos et apostatas est sententiare
concludendum quia noluerunt intellige
re ut bene agerent eo quod conveniunt cum
illa sicut fabula que fructuum spatium
in ipsis nos attulit cum iam adira
dicam forum porta occiderunt et nunc
videbitur si pla sarcina prosunt aliis
stare forsan metu penarum qui sunt in
durati multo imperfigentur etc. etiam
ipsorum erroribus infecti ab illis resipiscat
qui si facere voluerint paulati cum aliis
exspectant et sic quod minima ultione corp
tus exercitus fieri nequeat et cetera
ipsos concitata per eorum concordia pont
olim sum fuisse legitur contra multos
et alios qui in clamacio detineatur
incurrant etiam nacio circumfinibus

Saxonie dacie et fecisse et illi aliquos
articulos erroneos etiam doctrin' pronunci
antes etiam tunc fecerant quia in
bim die quibus nulla admonicione glo
in pseconcepcione sua erroribus certis
quibus terra illa paulatim reliquis exst
iniat etiam malo pro[illegible] pugnata fuerit
extunc usque ad hodiernum diem deus
exclusis erroribus catholicas permanent
gaudent quod pz xxiiii q. i. Pro tocius
et xxii debeto Paulo cunctis adda
cum ut vanos cunctos pervicacit
tercium quid xpus excepit etc. c. qui
scismatici etc. erravit cum ss.

Si autem dictus heresis vel colli
gati aliqui ad eam redire
voluerunt recipiendi secundum formam
pall c. Ad abolendam § i. et c. extra
mutatas in 2 § Si quis ante apostati
cum abiuracione quidem errorum in hoc
casu de consecratione distinccione ii
Ego Berengarius. Ista tamen q. ipsorum
cautem strundant illorum aliqui qui
magis confessionem ad errorem alios
deducunt excommunicatione in. § Si quis de
isti Wiclefiste heretici sepius totiens
quam heresim peccatum dampnata mul
tum detestantur illam formam sen
abiuracionem Ego Berengarius igitur
prius artandi sunt ut secundum illa
abiurent errores ipsorum alias
ut heretici puniantur

Videtur etiam michil esse vale
primo valde utiliter ut eos certius
ipsos sceleratos viros etc.
poca fieri possit q. dns dr papa
cum tamquam vim primo et supremo
pontifici dnis xpi fideles
reverencia doctrina dni dno fa
mulantes ordinatione sb sint et ad
adque hic casu ad papam ne pertinent

[illegible] [illegible] omnia ad se adv[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pendentes tam ignaram
[illegible] quam [illegible] scilicet Roman[am]
[illegible] [illegible] illam ipsius sacrilegos et
hereticos predictos seu contra eos veritatis
premissis etiam declarare nullas et frivo-
las et inanes omnes appellationes hactenus
interpositas a predictis processibus eiusdem
domini archiepiscopi Pragensis suorumque officia-
lium et commissariorum et hac parte etiam
perpetuum imponendas in indiceo vel ex-
indicem ipsos ceterorum premissorum et eorum
quod super hiis non sit hereticis predictis audien-
cia danda alias semper inherent [illegible]
satius appellationibus et ab omni totius cor-
rectionis quod fieri non debet vellet adu-
dem predictam prout fecerunt hactenus procras-
tinare et penitus eandem execucionem quolibet impe-
dire / sed absit quod astute vulpecule
isti videlicet heretici et sacrilegi taliter deci-
piant venatores quin ipsi vexoris aut
canino igitur punziabunt [illegible] eo-
rum quippe dolendum est quod isti here-
tici quorum multi sunt viri litterati qui
tamquam sal terre cibos suaviter et salubriter
condire et ut lux mundi vultus ad
aspectum veritatis inducere velud lectulum
Salomonis tamquam fortes et milites
ambire debent et matrimonium suum
quasi ac degenerantes nequam filii a patri-
bus tot in anima delicta contra ipsos
deum et fidem katholicam perpetrarunt
in anima eorum re[illegible] vinea que facere
debuit uvas fecit et facit labruscas
destruant cuius materia et ipsi sacrilegi
abhominabiles eciam dicta vinea
in anima formati sunt et illam pessimis
eorum adinvencionibus seu seduccionibus
tenere potuerint

Ex premissis etiam tenetur quod non
erat expediens [illegible] [illegible]
tanta plenipotentas [illegible] [illegible]
in generali concilio Pisano contra di-
ctos [illegible] [illegible] et plurima notarios
civitatis [illegible] et pace [illegible]
[illegible] celebratos quamquam per
facti notorietate poterit [illegible]
contra eos nullo preambulo transi-
re [illegible] sunt [illegible]
Rome [illegible] contra ipsum auctore
[illegible] [illegible] magni augusti con-
[illegible] [illegible] scelera
licet [illegible] [illegible] erant
incorrigibiles tamquam indignus
sunt [illegible] [illegible] nomi-
bus Rome [illegible] et [illegible] surrogatus
ut veteres hystorie nobis ostendunt
sed plenipotentas illa mea [illegible] processu
contra eosdem X et P [illegible] adhibita
ipsum processum non vitiat huius vermis
fortificat et iustificat ut patet [illegible]

Et premissa sufficiant pro execucione
reali facienda nedum contra istos [illegible]
[illegible] sed etiam alios quoslibet hereticos
et patarenos atque taliter dicta sunt
per me T. [illegible] submitto [illegible]
domini summi pontificis et aliorum [illegible]
catholicorum iure peritorum intelligencium
que recollegi Bononie Anno domini
millesimo CCCC XI [illegible] mensis marcii